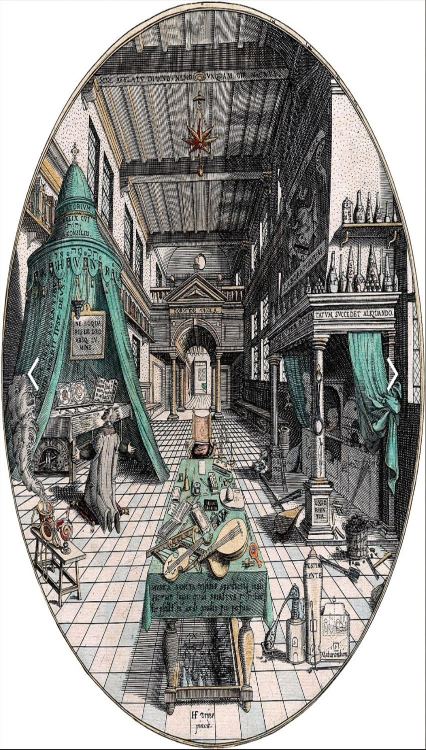
SINE AFFLATV DIVINO, NEMO VNQVAM VIR
DORMIENS VIGILA.
TATVM, SVCCEDET ALIQVANDO.
NE LOQUA
RIS DE DEO
ABSQ; LV
MINE.
EXPE
RIEN
TIA.
Maturandum
HF vriese
pinxit.

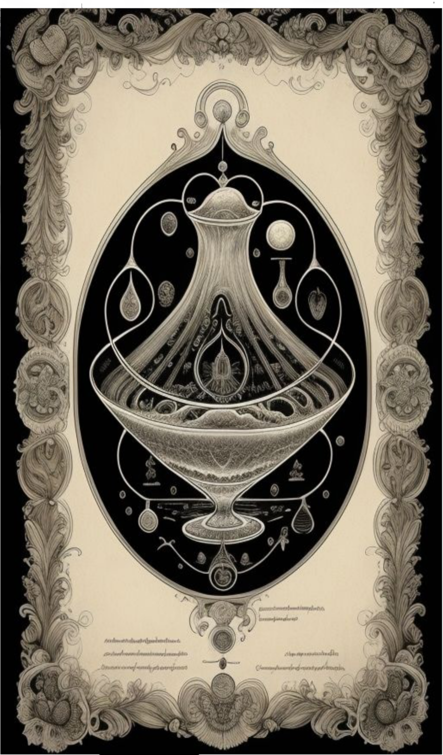

Digitized by Google

*

New Abstract , Edits , Cover art , tags added and re-found and now uploaded brought to you by : Alexander the Library cat - Of Academia - New Alexandria library of Texas - A place where rare exoteric to esoteric works are found and re planted back into the public sphere

*

Digitized by Google

DOCTRINÆ
EFFIGIES HENRICI KHUNRATH LIPSENSIS, THEOSOPHIÆ AMATORIS FIDELIS, ET MEDICINÆ VTRIUSQ. DOCTORIS: ANNO à IHSU CHRISTO SERVATORE NOSTRO NATO, M.DC.II. ÆTATIS SVÆ XLII
BIBLIA
C idpe ne Libros HIIIIUS, tibi dico, SOPHISTA:
O h tuus HENRICI cedat labor AMPHITHEATRO!
N ummus instinctu Sacri num rite peregit,
S unt equidem Scripta hæc nunquam contraria VERO;
I s quia Sinceram SOPHIAM defendit & ornat,
L esamque restituit, purgando illustrat abusum.
I
U t ratione pari KHUNRATHI Nomen & Omen,
M AGNUS CONSILIO, celebraret Dona IEHOVÆ.
D
E t SIC Scribendo pergat condicere invidis:
I ngenio quantum valet, atque est Arte politus.
M. Andr.
Riclius.

PERSEVERANDO.
AMPHITHEATRVM
SAPIENTIÆ ÆTERNÆ
SOLIVS VERÆ,
CHRISTIANO-KABALISTICVM
DIVINO-MAGICVM,
nec non
PHYSICO-CHYMICVM,
TERTRIVNVM, CATHOLICON:
instructore
HENRICO KHVNRATH LIPS:
THEOSOPHIÆ amatore fideli, et
MEDICINÆ utriusq. DOCT:
Hallelu-IAH! Hallelu-IAH! Hallelu-IAH!
Phy diabolo:
E MILLIBUS VIX VNI.
Rumpantur et ilia Momo.
ADSIT,
NEC TIMIDE.
ORANDO.
LABORANDO.
MEMORIÆ HONESTÆ.
IMMORTALITATI LAVDANDÆ.
ID QVOD INFERIVS.
SICVT QVOD SVPERIVS.
SOL.
MERCVRIVS.
LVNA.
CVM PRIVILEGIO CÆSAREÆ MAIEST: AD DECENNIVM, A PRIMA IMPRESSIONIS DIE.

SVMMA PRIVILEGII CÆSAREI.

S*ACRÆ CÆSAREÆ MAIESTATIS Priuilegio cautum est, ne quis Chalcographorum, Celatorum, Sculptorum, Typographorum, Bibliopolarum ac aliorum quamcunque librariam negotiationem exercentium, OPERA HENRICI KHVNRATH, LIPS. Medicinæ Doctoris, tam scripta quam picta, Medicinalia, Chymica, Kabalistica & plæraque alia secretiora, Latino & German o idiomate, partim aliunde conquisita, partim à seipso conscripta & inuenta, ac inter ea quidem AMPHITHEATRVM SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, solius veræ, Christiano-Cabalisticum, Diuino-Magicum, & Physico-Chymicum, tertriunum Catholicon, &c. per decem annorum spatium, à prima cuiuslibet editionis Die computandum, intra sacri Romani Imperii, Regnorumque & Dominiorum Maiestatis suæ hæreditariorum fines, simili aut alio quopiam characteris genere & forma, siue in totò, siue in parte, imitari, recudere, aut aliô recudenda, vel alibi etiam sculpta & impressa adducere, vendere aut distrahere palàm vel occultè, citra voluntatem & consensum præfati Doctoris Henrici Khunrath, suorum-ve hæredum præsumat. Si quis vero secus faciendo, Priuilegium & interdictum hoc Cæsareum spernere, negligere aut transgredi temerario quopiam ausu conatus fuerit, eum non solum omnibus illis exemplaribus perperam sic recusis & adductis (quæ quidem supradictus Henricus Khunrath, aut eius hæredes, eorumque mandatarii vbicunque deprehensa vel propria, quam ipsis hac in parte tribuimus, authoritate vel Magistratus loci illius auxilio sibi vendicare poterunt)*

Digitized by Google

de facto priuandum, sed & mulcta insuper decem marcharum auri puri fisco Cæsareo fraudis vindici, & sæpefati Doctoris Henrici Khunrath, suorumve hæredum Usibus ex æquo pendenda, decretum irremissibiliter plectendum, &c. Pragæ, die prima Junii. Anno 1598.

RVDOLPHVS.

Ad mandatum Sacræ Cæsareæ
Maiestatis proprium

A. Benck.

Additum sigillum Cæsareæ Maiestatis
in cera rubra.

ÆTERNO

ÆTERNO, INVISIBILI, SOLI SAPIENTI, OMNIVM OPTIMO, INFINITO ET OMNIPOTENTI

יְהֹוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת

DEO DEORVM,

ENTI ENTIVM
VNITRINO,

SANCTO, SANCTO, SANCTO,

PATRI, & FILIO, in plenitudine temporis incarnato,
JHSVH CHRISTO, nec non
SPIRITVI SANCTO;

Vniuerſarum Rerum creatarum ac conditarum in
toto VNIVERSO exiſtentium

AVTHORI, CONSERVATORI, GVBERNATORI,

perpetuò;

DOMINO ac PATRONO ſuo Catholico, benigniſſimo,
filialiter timendo, vnicè amando, humillimeque
adorando, & in omnem æternitatem,
deuotione debit, meritò
laudando:

I I.

TOTI CÆLESTIS EXERCITVS SPIRITVALIS·MILITIÆ PRÆPOTENTI, reuerenter habendæ; flammeis, nimirum, JEHOVÆ miniſtris, Diuinitus mihi conceſſis, officioque ſuo & didactico & tutelari vltrò adſiſtentibus:

III.

PROXIMO SVO (Θεο-Ἀληθῆ-καὶ τεχνη-φίλῳ, Seinem/Gott/der Warheit/vnd Kunſtliebendem Nechſten/) fideli cuiuis, cumprimis diligendo:

IV.

SIBIMETIPSI, ſeruo ac organo DEI (abſit iactantia & calumnia verbo) ſedulo pro modulo DONORVM à DOMINO liberaliſſimè concreditorum:

V.

2. Timoth. 3 verſ. 16.

TOTI SS.æ BIBLICÆ SCRIPTVRÆ, vtili ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum, in Juſtitia; vt perfectus ſit HOMO DEI ad omne opus bonum inſtructus.

VI.

NATVRÆ mirificæ, miniſtræ ELOHIM in MVNDO vniuerſo (eiuſque FILIO, MAGNESIA Philoſophorum indigitato, nunquam odioſæ, NVMINI ac LVMINI ſuſpiciendo:

Denique

VII.

SCIENTIIS & ARTIBVS singulis, per quas de DEO gratissima in orbe Terrarum sparsa est fama; præsertim verò sublimioribus ac secretioribus, quæque IGNIS, omnia probantis, adminiculo Spagyricè peraguntur:

AMPHITHEATRVM SAPIENTIÆ ÆTERNÆ

SOLIVS VERÆ,

nec non

Virginum instar, EI propemodum à cubiculis sanctis atque secretioribus, castissimarum, quibus, inter omnes in toto Terrarum orbe Scientias & Artes bonas generique humano vtiles, non augustiores vel sanctiores, non (ob VSVS ac FRVCTVS tam Macro & Micro-cosmicos, quam DIVINOS, hîc & in æternum salutares) præstantiores vllæ, puta,

KABALÆ, MAGIÆ, ALCHYMIÆ,

HEROINÆ suæ sanctissimæ, mirificæque, in ORATORIO & LABORATORIO, Macro- ac Micro-COSMICE, artificio miraculoso, eoque multifario, prudentissimè veræque Theo- ac Philo-SOPHICE ancillantium; secundum Sanctioris & CHRISTIANÆ PHILOSOPHIÆ, solius veræ, Veritatis normam, è diabolicis sophismatum execrandorum, pro VERITATE sese falsò substituentium, laruis fucatis, duce & adsistentiâ RVACH HHOCHMAH-EL, necessariò repurgatarum, catholicaque dexteritate ad Archetypi exemplar sincerè reformatarum, primor-dialivè Simplicitati ac Bonitati triuni catholicæque suæ, dignè restitutatum & instauratarum,

CRHISTIANO-CABALISTICVM, DIVINO-MAGICVM, nec non PHYSICO-CHYMICVM, TERTRIVNVM, CATHOLICON,

Hoc;

In quo Theo- ac Philo-SOPHICE docetur SAPIENTIÆ VERÆ, eiusque studii, hoc est, PHILOSOPHIÆ sincerioris fons: Vena genuini INTELLECTVS Numinis ac Luminis NATVRÆ essentialis in MVNDO maiori catholicè, in FILIO verò illius, MAGNESIA videlicet Sapientum, synopticè, catholicè, realiter existentis; IVRIS quoque LEGISve DEI in cordibus nostris Diuinitus scriptæ; nec non, Methodi dextrè intelligendi & orthodoxè interpretandi BIBLIA sacra; SCIENTIÆ quoque Ligni vitæ, Boni ac Mali, atque honestorum ac Turpium; ostenditur flumen:

OPVS, Θεωρητικὸν καὶ Πρακτικὸν attestante αὐτοψίᾳ (phy Momo & Zoilo) reuera eximium, recèns reuisum, AMPHITHEATRICE instructum QVATVOR circularibus, aliisque hieroglyphicis FIGVRIS, in æs affabrè scalptis, VERITATIS, passim locorum, sine pudore vim publicè patientis iniquissimam, & quasi sub calumniarum pondere fatiscendo ingemiscentis, ferè (proh!) succumbentis, ab interitu, pro viribus, vindicandæ ac erigendæ causa; & quo aliis bonis atque industriis viris idem tentandi & præstandi ansa haud vituperanda præberetur, in publicum, ex pio animi affectu, inque orbis CHRISTIANI VSVM atque VTILITATEM communem, necessariò iam tandem, & vix tandem (sed sat citò, si, vt spero, sat benè) missum;

SAPIENTIA VERA, CVI, QVID, VBI, QVIBVS AVXILIIS, QVAMDIV, CVR, QVOMODO, QVANDO, fieri possit ac debeat, Christianè docens; SVMMVMQVE HOMINIS BONVM, tam in futura quam in hac vita fructuosum, DEI donum singulare, tertriunum, catholicissimum, videlicet,

Agnitionem, Cognationem, Vnionem & Fruitionem	*Cognitionem*	*Cognitionem ac Fruitionem*
JEHOVÆ, &, quem misit JHSVH CHRISTI, Librique SS.ᵉ Scripturæ, Triunius;	SVIIPSIVS, Triunius;	MVNDI maioris, &, quem dedit, Filii eius, MAGNESIÆ Sophorum, vtriusque Triunius;

hoc est,
Catholicè
TRIA OMNIA,
tanquam in liquido Speculo,
SOPHIA Orthodoxâ,
ostendens:
CVIVS
mysteriorum reconditorum
(prout PATER LVMINVM eadem illa, ex Benignitatis suæ Diuinæ penu, liberaliter concessit.)

APOCALYPTICA CLAVIS
TRIVNA,
penes Authorem OPERIS huius dignè reseruata,
LEGE sua
Triuna, sancta, æqua & iusta,
id est,
de
FIDE,
TACITVRNITATE legitima,
&
OPERIBVS bonis,
(quæ animum saltem gratum debitè
concernunt)

solis debetur DISCIPLINÆ atque DOCTRINÆ filiis,
SS.æ SAPIENTIÆ candidatis, candidis hæredibusque fidelibus dilectis;
ne sacrum detur canibus, aut margaritæ proiiciantur ante porcos, diabolismo grauiter obsessos:
Non enim omnibus OMNIA conueniunt,
sed est
QVID, QVIBVS, VBI, CVR, QVOMODO, QVANDO & QVANTVM:

AMIMI GRATI, REVERENTIÆ,
CHARITATIS, GRATVLATIONIS,
ATTENTIONIS,
ADMIRATIONIS, HONORIS DEBITI,

ergò

Humillimè CONSECRAT, Officiosè DICAT,
Amicè OFFERT, Debitè NVNCVPAT,
Religiosè RELINQVIT,
Obseruantissimè DONAT, Studiosè PONIT,

HENRICVS KHVNRATH LIPSENS. THEOSOPHIÆ amator fidelis, & MEDICINÆ vtriusque DOCTOR:

JEHOVAH
afflante, incendente, stimulante ac dante
TRIVNO,
doctus, ductus, Inuentor, Author.

ANNO MASCHIACH
iuxta promissionem Diuinam missi

MDCIV.

HALLELV-IAH! HALLELV-IAH! HALLELV-IAH!
phy Diabolo!
Terque quaterque phy calumniatori cuiuis; nullo excepto!

JEHOVÆ
VNI TRINO SIT
LAVS, HONOR ET GLORIA.
AMEN.

LECTORI

LECTORI
CANDIDO
SALVTEM.

AMPHITHEATRI HOC INSIGNE OPVS, *in quo Auctor Henricus Khunrath Lipſ. vtriuſque Medicinæ & Philoſophiæ Doctor,* SAPIENTIAM *Diuinam*, HVMANAM, MACRO & MICROCOSMICAM: *Diuino-Magicam, Chriſtiano-Cabaliſticam & Phyſico-Chemicam, admiranda induſtria, ſpectandam* OCVLIS: *contemplandū* MENTE, *ſectandum Opere, in Oratorio & Laboratorio, omnibus propoſuit, Amice ac Candide Lector, damus tibi nunc integrum & abſolutum. Ipſe quidem Auctor immatura morte præuentus, aliqua ex parte, ſed non magnâ, imperfectum poſt ſe reliquit. Onus illud meis humeris imparibus ſanè, impoſuit moriens, vt* OPVS *poſthumum cura mea in lucem ederetur: tum quod ipſi fuerim intima familiaritate iunctus, cum, quod conſilii ſui, in hoc opere edendo fecerit me, vna cum aliis relictis à ſeſe ſecretioribus, participem. Dedi igitur ſedulò operam, vt tale prodiret in publicum, quale, vt prodiret, ipſum peruoluiſſe, accuratè intellexi: Si in multis non ſatisfactum eſt omnibus, illi & magnitudinem* REI *perpendant & meliora his faciant. Reſtat vt de fine Operis te paucis admoneam: Quanta cura, mens humana* SCIRE, *naturaliter deſideret, in confeſſo eſt omnibus. Quot volumina Librorum Scientiarum gratiâ, euoluuntur? quot moleſtiæ deuorantur? quot ſumptus impenduntur, quot Lucubrationes, Vigiliæ, labores exhauriuntur? quorum omnium finis tandem, aut vanitas eſt aut inopia, ſæpe etiam fractæ vires corporis & delirium animi; vſque adeo difficilem ad Philoſophiam vmbratilem, humana ratio monſtrat viam & aditum. Secus verò facit Theoſophia noſtra in hoc* OPERE, *primum enim non tot laboribus & ſumptibus conſtat. Audi Ipſam tibi loquentem: Facilè videtur ab his, qui diligunt eam, & inuenitur ab his qui quærunt illam:*

Sap.6.℣.13, 14,15. *præoccupat qui se concupiscunt, vt illis se prior ostendat. Qui de Luce vigilauerit ad illam non laborabit, ASSISTENTEM enim illam foribus*
Sap.8.℣.16. *suis inueniet. Deinde non tot molestiis occupata est. Non enim habet amaritudinem conuersatio illius, nec tædium conuictus illius, sed lætitiam & gaudium. Facillima igitur & spontanea est hæc nostra Sapientia. Talia sunt Omnia DONA DEI, VERA. At fraudes mundi, Illusiones, Phantasiæ, Sophistica Diaboli, multis laboribus & sumptibus constat.*

Tandem à contemtu huius Operis dehortandus es, Stulti & inepti hominis est, rem nondum lectam iudicare, non intellectam contemnere. Quæso te, an propterea sunt contemnenda sydera, quod tu illa non dignoscis? an propterea abiicienda & conculcanda Plantæ, quas fœcunda mater Terra, nobis porrigit, quod tu ipsarum signaturam & occultas vires non perspicis? Quot inutiles & fatuos fœtus parturit humanum Ingenium? atqui, tu illis sæpe primarium locum das in Bibliotheca tua, & habent illi in mensa tua, Philosophica, primos accubitus. Memineris ergo hoc AMPHITHEATRVM tuis oculis non fucatam aut fatuam Philosophiam spectandā proponere: sed contuitum ÆTERNÆ SAPIENTIÆ SOLIVS VERÆ, quam magno tuo malo & exitio neglexeris & contemseris. VALE, & hoc Amphitheatro fruere, ad Agnitionem DEI, Cognitionem tuiipsius, dignotionem Naturæ, ad illuminationem Animæ, puritatem Spiritus, sanitatem Corporis. Datum Wernigerodæ in inclyto Comitatu Stolbergico ad Bructerum Idib. Martii, Anno salutiferi partus Virginei 1609.

ERASMVS WOLFART. S.

THEOPHILI ARETII

IN MAGNVM ET MIRANDVM ILLVD AMPHITHEATRVM CLARISSIMI VIRI, DN. HENRICI KHVNRATH LIPSENSIS, Vtriusque MEDICINÆ DOCTORIS, ac veræ SAPIENTIÆ studiique eiusdem instauratoris,

ENCOMIASTICVM.

ABDITA Diuini si quis mysteria verbi
Altius inspiciat, seque in penetralia condat,
Nil nisi cum superis hominum commercia cernet.
Felices animæ, quas gratia tanta beauit
Audire Angelicas mortali in corpore linguas,
Humanoque DEI *sentire in pectore vocem!*
Quò fugit ista dies? vbi iam latet aurea scala
Cæli, quâ superi descendunt? quisve recludet
Sacratos aditus? nosque ad pia Numina ducet?
Difficilem, mihi crede, viam, qui talia tendat
Ingreditur, nec enim cuiuis manifesta videntur
Diuûm sydereas habitantia Numina luces:
Attamen humana si consuetudine quondam
Angelicas mentes lætatas credimus, artem
Abstrusam reor esse: Patres nouêre vetusti.
Occidit: Oceano veluti Sol mergitur altô,
Mox tenebræ informes, ac immedicabilis error
Inualuit: mendaxque suum caput extulit orco.
Fons est illimis SOPHIÆ: *Diuina* CABALA
Quamque tenent MAGI, *redolentes thura Sabæi,*
Cuique dedit VIRIDE, *& tacitum* SAL *fusile nomen.*
Trinam hanc nemo DEI *Sophiam sine Numine habebit,*
Theologam, Astronomam, Medicatricemque Dianam,
Nemo sine afflatu Diuino magnus & altus.
Vno fonte fluit Sapientia Trina beato
Flaminis ætherei, fusæque per omnia mentis,
Qua vegetat terras, mare, sydera & aëra complet.
Rex mihi paris erit testis, qui pectore quondam
Tot gemmas habuit Sophiæ, quot littora arenas,
Cuius corde altam Sapientia struxerat arcem.

Hîc quoties pulcram Libani de monte columbam
Ingeminans imo suspiria corde, vocarat?
Namque sibi vita sociam delegerat vnam.
O dilecta veni mea, te charissimus orat
Sponsus Rex Solymæ tuus, & sacra Numina iurat
Se fore constantem tibimet castumque maritum.
Calluit hanc præsens IHOVANIS *fretus Abramus*
Alloquiis & Chaldaica de gente profectus
Intulit Ægypto, & terris patefecit Idumis.
Hac tibi nota fuit Iacobe scientia rerum,
IHOVA *tibi, tibi Scala* DEI; *cælique patentis*
Regia visa, gregem maculosis partubus imples
Rachelæis: tenet hanc Pharii dum calica regis
Somnia pertractat cautus, prudensque futura
Euentura canit, per mystica pocula vates.
Hanc Ægyptiaca Moses eductus in aula
Imbibit; hac, diaque simul post luce coruscant
(Lux gemina hæc) ipsi potuit se sistere IHOVÆ:
Hac Bileam sincerus adhuc, & criminis expers
Turpis auaritia, nouit scrutarier alti
Abdita ritè DEI, *& sancta benedicere genti.*
Hac Regina Arabum solers ænigmata promit
Inscitdum Regi, quo non sapientior alter
Claruit; hac Daniel, Magis præstantior, illum
Extulit instructum schola Regia Persidis, idem
Regibus edixit tristissima fata duobus,
Alter ab Imperio cadit, obbrutescit at alter.
Nomen ab hac quantum gessit ter maximus Hermes?
Hac venerata DEVM, *visit cunabula* CHRISTI:
Mirifico docuit VERBO *Reuchlinus eandem.*
Hanc Agrippa sagax mirando prodidit ore:
Prodidit Heluetius, Musarum filius, Hermes,
Exosus fatuis: Lumen Sapientibus ingens:
Cuius & humanos superat Sapientia sensus:
Hoc grata retibi Celso Germania Phœbo.
Hanc & Stellatus mellito carmine condit.
Hac est, hac illa est, (mihi crede) Scientia, verum
Quæ tibi Naturæ Lumen, viresque capacis
Abstrusas Mundi pandat: Clarissima Lux est.
Qua sine cuncta iacent tenebris immersa profundis.
Hæc tibi fax: hæc Lux, hæc dux te præuia ducet
Abdita cunctarum subito ad penetralia rerum,
Et sic mirifici non pondus inane Theatri
Non spectator iners, verum Rimator, & Actor
Intimus hospes eris, non hospes semper oberrans.
Hac & stellarum cursus viresque reuelat,
Et scrutata vices rerum, stata tempora signat;

Hac vis ventorum Pontique innotuit æstus,
Vnde ortus & vita satis: unde augmina rebus
Edocet, & terræ venis expromere gazas.
Principia hæc rerum cunctarum trina resoluit.
Theiosopha hæc suada est, & si præstantius illis
Quicquam erit. Hæc, genitare DEO, DEA; *Sponsa Deorum;*
Et genitrix rerum, recolit quam turba Sophorum.
Inuentum est Medicina tuum, ô DEA: *Numine cedunt*
Pulsa tuo; Resolutus hydrops; nodosa Podagra
Lepraque proh viuum fœdans immunda cadauer:
Tussifera & Tabes flammis feruentibus, ima
Exsucca ossa vorans, rapidusque Apoplecticus humor:
Herculeusque furens, & spurcans faucibus horror:
Hactenus indomitas vincisque fugasque Chimeras.
Salue blanda parens, salue expectata diu lux!
Venisti tandem, dispellens nubila cælo.
Hanc, HENRICE, *tibi quod amicam elegeris vnam*
Gratulor, Asclepidûm decus immortale Sophorum:
Grata DEO *Charitum soboles; Diuine Prometheu;*
Digne polo, qui mira nouo dans AMPHITHEATRO
In Lucem: veterum vix cunctis visa Theatris.
Liuor iners, stolidumque coax & sibilus orci
Cedant auspiciis melioribus; ô labor ille
Quàm felix, suauis sudor, curæque beatæ?
O quàm fœcundi fructus, ô tædia longa
Quàm iucunda via? gemmaneus pulueris ortus
Aureus ille tuis, superûm te in luce locabit.
O Decus Aonidum, Pylades mi, Nestoris annos
Viue; vale; terris nec cælica scande relictis
Tecta prius, Medicæ, Chymia diæque Cabalæ
Culmina quam superes, summa & fastigia ponas.
Viue diu, solidéque vale, moriare beatè.

EPIGRAMMA

IN EDITIONEM AMPHITHEATRI CL. VIRI DN. HENRICI KHVNRATH LIPS. VTRIVSQVE MEDICINÆ DOCTORIS, PHILOSOPHI

insignis, & nostræ ætatis primarii, &c. fautoris sui honorandi.

CARPERE qui gaudes, hîc noli carpere quicquam
Omnis huic Physico cedat labor Amphitheatro.
Numinis instinctu MEDICVS quod SVMMVS ab alto
Sensu deductum, veri Khunrathus amore,
Instruxit, Sophiæque sacros illuminat vsus,
Lapsam restituit, vitiosaque membra repurgat.
In Mundo non est par his virtutibus illi,
Vngue leo notus: Diuina hac notus is arte.
Maxima nascetur quâ sparsis gloria libris,
Dona DEI variant, hoc certe est nobile donum,
E centum, vel plus centum vix millibus vni
Ingenium tantum contingit habere virorum.

M. ZVBERVS *P. L.*

DE

AMPHITHEATRO CLARISS. ET DOCTISS. VIRI DN. HENRICI KHVNRATHI,

Vtriusque Medicinæ Doctoris celeberrimi.

MVNDVM *extra mundum qui vult specularier omnem*
Quique extra seipsum noscere se satagit:

Non

Non opus est adeat veterum vastata Theatra
Vel noua, spectaclis reddita vana suis.
Immundum potius mundum exuat, exuat & se,
Indupeditrices & fugiat nebulas.
Orchestramque tui subeat KVNRADE *Theatri*
Ætheris ignieulo praegrediente bono.
Dia vbi Smaragdi monstrat Sapientia speclo
Quid Macrocosmus agit, quod Microsmus agat.
Et Panace Hermetis regnatque Asclepia Hygiæa
Ac dignus dignas vtraque spargit opes.
Quas patulo, Inuidia pandis stomachante Theatro
KVNRADE *ingenui progenies Genii.*
Perge ita: firma tui basis est mansura Theatri,
Dum Macrocosmus erit, dum Microcosmus erit.

Iohannes Seussius Electori Saxoniæ à
Secretis Ecclesiasticis, amico suo
chariss. honoris & amoris ergô
consecrabat Id. Mart. Ann. 1604.
Dresdæ.

THEOSOPHIÆ AMATORIS
ad
PHILOSOPHVM VMBRATILEM.
προσφώνησις
THEODORI AQVILINI P. L:

QVID abdicatas in meam curam vocas
Sophista Musas futiles?
Negant camænis, nec patent Apollini
DEO dicata pectora.
Fuit ista quondam stulta confidentia,
Fucus, Tenebræ, Somnia:
Ciêre surdum Delphica Phœbum specu,
Vocare Musas Numina,
Fandique munus, munere indultum DEI
Petere fonte, nemore, aut iugis.
Nunc alia mentem vis agit, maior DEVS
Aliosque mores postulat
Sibi reposcens ab homine munus suum,
Viuamus vt vitæ Patri:
Vacare vanis, otio aut negotio,
Et fabulosis literis

Vetat, suis vt pareamus legibus,
LVCEMQVE cernamus suam,
Quamuis Sophorum, callidaque ars rhetorum, &
Figmenta Vatum nubilant,
Qui corda falsis, atque falsis imbuunt,
Tantumque linguas instruunt,
Nihil adferentes, vt salutem conferant
Quod veritatem detegat.
Quid enim tenere vel bonum vel verum queant
Qui non tenent summi caput
Veri, bonique fomitem & fontem DEVM?
Quem nemo nisi in Christo videt.
Hic Veritatis Lumen est, vitæ via,
Vis, Mens, Manus, Virtus Patris,
Sol Æquitatis, fons bonorum, flos DEI
Natus DEO, Mundi Sator,
Mortalitatis vitæ nostræ, & mors necis
Magister hic virtutis est,
DEVMQVE nobis, atque pro nobis homo
Nos induit, se exuit
Æterna iungens homines inter & DEVM
Interque se commercia.
Hic ergo nostris vt suum præcordiis
Vibrauerit è Cælo iubar,
Abstergit ægrum corporis pigri situm,
Habitumque mentis innouat,
Exhaurit omnes quod iuuabat antea
Castæ voluptatis vice,
Totaque nostra, iure Domini, vindicat
Et corda, & ora, & tempora,
Se cogitari, intelligi, credi, legi,
Se vult timeri & diligi.
Huic vacantem, vel studentem & deditum
In hoc reponenrem omnia
Ne quæso inertem vel peruersum putes,
Ne crimineris impium
Pietas abesse Christiano qui potest?
Namque argumentum mutuum est
Pietatis, esse Christianum, & impii
Non esse Christo subditum.
Hæc te docebit inclytum Theatricum
Opus hoc, & planè mysticum,
Æterna monas & trias cordi tuo
Fac insit, hunc finem bonum
Scopumque monstrant hæc tibi spectacula,
Quibus DEO potes frui.

ORATIO THEOSOPHICA

AD

FONTEM SAPIENTIÆ CHRISTVM OPT. MAXIMVM.

Chriſtiani Cordati.

CHRISTE fac vt ſapiam, quia tu SAPIENTIA Patris
Solus es, & tecum qui ſapit, ille ſapit:
Quis dabit in tanta, mihi nam caligine lucem
Vt capiam veræ dulce ſalutis Iter?
Ad te confugio, qui LVX mortalibus ipſa es
Per quem ſenſerunt cuncta creata diem.
Da mihi NATVRÆ LVMEN, tenebraſque repellẽ
Spiritus illuſtret pectora noſtra tuus.
Non equidem fateor tanto ſum dignus honore,
Sum miſer, & multo crimine Chriſte reus.
Sed tamen in fuſo confido ſanguine, cuius
Purgabit ſordes guttula parua meas.
Si mihi des vitam, cur non quoque commoda vitæ
Cuncta tua nobis pro bonitate dares?
A Patre quin etiam quæcunque rogabimus, inquis
Nos accepturos nomine certa tuo.
Non mihi quæro lucrum, vanam non arrogo laudem,
Et laus & lucrum tu mihi ſolus eris.
Sed neque diuitias dederis, quas mirer auarus,
Cuncta cadunt, firmas non habet orbis opes.
Aſpira cœptis, mentem cæleſtibus imple
Ignibus, ac vmbras aufer ab arte graues.
Nil erit obſcurum, facilè in penetralia ducar
Naturæ, monſtras ſi mihi Chriſte viam.
Ipſe feram magnas laudum tibi præmia grates:
Nil homo maius enim quod tibi reddat habet.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

καὶ

ΥΠΟΤΥΠΩΣΙΣ

generalis,

PROLOGI

SEQVENTIS,

in

AMPHITHEATRVM

SAPIENTIÆ ÆTERNÆ

SOLIVS VERÆ,

CHRISTIANO-KABALISTICVM,

DIVINO-MAGICVM,

necnon

PHYSICO-CHYMICVM

ad

Homines

Vniuerſos, Omnes, cunctos & ſingulos
ſeorſim, Catholice
directi.

PROLOGVS hic præsens SCALÆ cuidam, STVDII SAPIENTIÆ veræ, recteque PHILOSOPHANDI rationis, GRADVVM orthodoxorum SEPTEM mysticæ assimilatur, quâ (DEO vocante & ducente, GENIO stimulante, INGENIO cooperante, LABORE debito ac sedulo absoluente) tam iuxta SAPIENTIÆ veræ, quam eius Præconis (ex IEHOVÆ ipsius calculo candidissimo) Sapientis doctrinam verè Sapientem ascensus fit THEOSOPHICVS ad AMPHITHEATRI præfati PORTAM quamuis angustam, exilem & despectam, attamen augustam satis & maiestaticam: IN & PER quam DOCTRINÆ filius fidelis quilibet, ad finem vsque constanter perseuerans, lætus INTROIBIT, ibique SVMMVM illud BONVM Tertriunum catholicissimum, videlicet, primò, Agnitionem DEI, &, quem misit IHSVH CHRISTI, Librique SS.æ Scriptutæ intellectum genuinum; Secundò, cognitioné SVIIPSIVS; Tertiò, cognitionem MVNDI maioris, &, quem dedit, FILII eius MAGNESIÆ Philosophotum, LAPIDIS, nimirum Philosophorum catholici vel vniuersalis plusquamperfecti SVBIECTI debiti atque perfecti. Regeneratione Physica, Artis Chymicæ adiumento, plusquampetficiendi; primò, IN & EX DEO, &, quem misit, IHSVH CHRISTO, Libroq; SS.æ Scripturæ; Secundò, in & ex SEMETIPSO: Tertio deniq; in & ex MVNDO maiori, &, quem dedit FILIO eius, MAGNESIA Sapientũ, OMNIA IN OMNIBVS, (quare & ab אלהים ELOHIM Triuno, ex Corpore, & Spiritu & anima etiam Triunus compositus, in Paradysum mundanam hanc præcipuè collocatus est) feliciter CONSEQVETVR, eoque tanquam singulari quodam κειμηλίῳ καὶ βραβείῳ, Theosophicè FRVETVR.

CONSTAT autem PROLOGVS hic VERSIBVS totidem, quot Annus diebus, trecentis nimirum sexaginta quinque, eô quòd per totum annum singulis diebus VNVS, SOPHIÆ studioso genuino, contemplationis accuratæ lance, acutissimè pensitandus, industria mente considerandus, ac sæpius veluti riminandus sit, ita vt DOCTRINÆ huius THEOSOPHICÆ salutaris animi cibus ei in dulcem Animæ recreationem efficacissimumque Animi nuttimentum tanto conuenientius atque felicius conuertatur: Sicque etiam integri anni spatio, (non enim est, nupertimè initiato præsertim, crede veridico Experientiâ edocto, vnius vel diei, vel hebdomadis aut mensis labor vel studium!) & quidem auxilio ac adsistentiâ RVACH CHOCHMAH-EL, seu SPIRITVS SAPIENTIÆ DEI, à patre LVMINVM missi, non superficialiter aut primis duntaxat labris gustate, sed, penitus quoque ac crebrò deglutiendo, quasi regustare & verè, imò QVINT-ESSENTIALITER, percipere queat, QVÆNAM, QVALIS, QVANTA & QVAM SVAVIS sit cùm SAPIENTIA vera, tum ratio hæc sincerè PHILOSOPHANDI: & quid demum DOCTRINA illius in recessu interiori foueat.

Hæc verò epulas opiparè apparatas atque lautissimas, imò THEOSOPHICAS, dignè nemo gustabit facilè, multò minus eædem alicui iu-

cundissimè sapient, nisi prius reuerberatione ac tribulatione sufficiente, per *Ignem crucis*, probè fractus, à duritie ad mollitiem deductus, & (vexatione tali, dante intellectum) insigniter admodum exercitatus; *Aqua* etiam lachrymarum pœnitentialium ab impuritate ad munditiem & candorem vsque Christianè lotus, nec non Philosophico more vanitatibus Mundi huius immundi planè depositis, longeque post se derelictis, hac methodo spiritualis redditus, & ad conuiuium hoc benè præparatus ac ritè sit dispositus: quamobrem & is ipse, veluti sæpe tentatus, acriter examinatus, exactissimè probatus, atque ob id satis probus ac constans tandem deprehensus, in numerum Filiorum & assecclarum DOCTRINÆ fidelium SAPIENTIÆ ipsius, legitimè recipitur, in album eorundem immatriculatur, epulisque *Theosophicis* præfatis solemnioribus dignè accumbit, conuiuisque illarum meritò annumeratur. SVMMA, ipsa SCALÆ huius prologeticæ septigradualis nunc sequitur.

ARGVMENTVM GRADVS PRIMI.

PRIMVS GRADVS est, *Sapientem*, ceu verum atque perfectum *Theosophum*, ÆTERNÆ, solius veræ, SAPIENTIÆ magnificum eumq; Regium præconem, Diuinitus in- & constitutum ac subdelegatum, nec non SAPIENTIAM præfatam ipsam, ad sese ptimum, postmodo autẽ ad Amorem, Admirationem ac studium ΜΑΓΕΙΑΣ (ΣΟΦΙΑΣ) SAPIENTIÆ vè DIVINÆ, *Philosophiæ* nimirum *Theosophicæ* & sanctioris solius legitimæ atque veræ, *Homines* vniuersos, omnes, cunctos & singulos, ex singulari beneuolentiç affectione erga genus humanum flagrante, fideliter vtraque ab parte vocantes, & sedulò inuitantes, auidè atque libenter (schnell vnd gerne/mit lust vnd frewden) *Audire*; eisque, ob causas hinc inde ab vtrisque grauiter prolatas, reuerenter (mit Ehrerbietung vnd andacht) ceu initiati primum discipuli facere consueuerunt, sine contradictione *obedire*.

ARGVMENTVM GRADVS SECVNDI.

SECVNDVS GRADVS est, post susceptum Diuinum hoc semen (vocatione NVMINIS ELOHIM, atque tractu DEI, Patris *Luminum*) in eiusmodi feliciter cœpta *Obedientia*, contra conscientiam non reluctando, constanter *perseuerare*; SAPIENTIAMq; ÆTERNAM, solam veram, omnis veritatis, virtutis, Sapientiæ bonæ, Cognitionis & Intelligentiæ veræ, cum in negotio Religionis, tum Scientiis & Artibus omnibus, humano generi summoperè vtilibus, vti & in *Philosophia* orthodoxâ, originem, fontem ac fundamentum vnum, solum, catholicon & æternum, atque ita consequenter *Philosophiæ Theosophicæ*, reuera sacræ, solius legitimæ atque veræ matrem, toto Corde, tota Anima, totis viribus & omni mente (pro dono supernè cuius benignè concesso & communicato) ex omnimoda oblatio-

ne & tra-

ne & traditione suiipsius, interna prorsus ratione *amare*; Eiusque studium hoc ardenter *continuare*: [a] Humanam verò, [b] carnalem, [c] mundanam, emenritam, arque putatitiam, aut vel quasi Sapientiam istam, [d] in sublimibus sermonibus ac sophisticis & persuasoriis verbis [e] dicendivè peritia, hoc est, oratoriæ facultatis fucatis illis coloribus, ambitiosa Eloquentiâ turgidam (à quâ, ex mandato Diuino, Apostolus PAVLVS nos fideliter dehortatur) inque æmulationem DIVINÆ veræque SAPIENTIÆ superbam, & sese superciliosè extollentem, ac [f] falsò ratiocinando sermonis probabilitate fallentem, diabolicè & ortam & per admiratores illius, organa sua (sui similia) perniciosissimè propagatam ac diuulgatam, spuriam & illegitimam, imò profanam, tenebrarum, vitiorum, errorum, seductionis & cõfusionis omnis, pseudæque *Philosophiæ* (à [g] vase illo DOMINI electo, tertii cæli, ac mysteriorum Paradysi conscio, [h] *inanis fallacia* vel *deceptio* nominatæ) genitricem, quam vera SAPIENTIA ipsa, necnon præco eiusdem Regius, viuis hic bellè depingunt coloribus suis, (ceu aliâs σκύβαλα sitibus, quibus solis debentur) ouando, & per interualla longissimè à se remouendo, prorsus *relinquere*; Cane quoque & angue (quod dicitur) peius *odisse*; imò, ad Spiritum extremum vsque seuerè *abominari, execrari*, ac *detestari*; alios etiam impigra assiduitate pro virili ab eius cultu *auocare* & *dehortari*, ne istam vel minimo amplectantur aut sequantur; vt maturè *odisse* incipiant, quod ipsis nunc & semper est fugiendum.

[a] 1. Corint. 2. ỷ. 4. 5. 13.
[b] Rom. 8. ỷ. 7. 2. Cor. 1. ỷ. ỷ. 12.
[c] 1. Cor. 1. ỷ. 20. Et, 1. Cor. 3. ỷ. 19.
[d] 1. Cor. 2. ỷ. 1. & 4.
[e] 1 Cor. 1. ỷ. 17.
[f] Colossi. 2 ỷ. 4.
[g] Actor. 9. ỷ 15. 2. Cor. 12. ỷ. 1. & 4.
[h] Colossi. 2. ỷ. 8.
O soboles egregia scilicet!

ARGVMENTVM
GRADVS TERTII.

TERTIVS GRADVS est, IEHOVÆ gratiâ *nosse* ac *scire*, *Quid*, *Qualis*, quàm *Pulchra*, *Præclara* & *Præstans*, atque *Quanta Res* sit SAPIENTIA ÆTERNA, sola vera; quæ est *Philosophiæ* sincerioris, sanioris ac verioris, imò totius ΘΕΟΣΟΦΙΑΣ rectéque *philosophandi* rationis, sola radix, fundamentum ac initium vnicum, solum, catholicũ & æternum: Adhæc quoque, quidnam propriè sit prædicta PHILOSOPHIA vera?

ARGVMENTVM
GRADVS QVARTI.

GRADVS QVARTVS est, *scire quis* SAPIENTIAM veram det; apud *quem* Doctorem aut Magistrum, vel *vbi* sit quærenda & inuenienda: *vndenam* veniat: *Quibus* in *Libris* tradatur: *Quotque modis* in illis ab initio *creaturis* omnibus, præsertim Hominibus sese eadem manifestauerit: & adhuc hodie, tam in *Macro* & *Microcosmo vbique* innumerabiliter sese conspiciendam præbuit, quàm in BIBLIIS sacris (iisque præcipuè, qui *Enthusiasmo*, non ficto radiis SAPIENTIÆ SPIRITV DIVINI reuerà sint illuminati) illa ipsa euidenter *appareat*?

ARGVMENTVM GRADVS QVINTI.

QVINTVS GRADVS est, *scire cui* detur vera SAPIENTIA, cui *non*: *Quis* illius genuinus, legitimus ac fidelis sit alumnus, nimitum *Theo-* ac *Philosophus* orthodoxus: *Quis Sophista*: *Quomodo*, vel *quo stud o*, aut *qua methodo* ea sit quærenda: *Qui* veniat & communicetur: *Quibus auxiliis*, vel *mediis*; *Quando* & *quot modis ea* (IEHOVAH fouente & annuente) velit, debeat, queat aut possit impetrari ac percipi: *An*, & *Quid*, denique, de *Secretis* sublimioribus *Philosophiæ* huius sincerioris *Diuinitus adepta*; à *Quo*; *Cui*; *Quare*, quasve ob caussas graues; *Quantum*; *Quibus* siuè *Legibus* siuè *Conditionibus*; *Quomodo*; *Vbinam* locorum & *Quando*, citra periculum, aut *Sit* aut *Non sit*, vel proponendum; dicendum; docendum; reuelandum atque vlterius communicandum?

ARGVMENTVM GRADVS SEXTI.

GRADVS SEXTVS est, *scire, quæ* veræ SAPIENTIAE sint *Bona* ac *Dona*, &, *Quæ studii Sapientiæ*, h.e. *Philosophiæ* veræ, sint *Exercitia*: *Q: i Vsus*, *Abusus*, *Fructus* atque *Finis*: ac *Quanti* ac quam *varii* inde *Thesauri* ad *Doctrinæ* filios, proximè & secundum IEHOVAE voluntatem, certo perueniat.

ARGVMENTVM GRADVS SEPTIMI ET VLTIMI.

SEPTIMVS & vltimus Gradus est, *Negry morari* Sophistas quosuis, cuiuscunque etiam sint farinæ, diligentes vanitatem & quærentes mendacium, (Die das Eitele so lieb haben / vnd die Lügen so gerne.) VERITATEMq; calumniose mordentes; imò SAPIENTIAM solam veram, indeque ortam hanc quoque solam rectè *philosophandi* rationem aut methodum *Theosophicam* & orthodoxam AMPHITHEATRI SAPIENTIÆ Æternæ huius, nec non amatores & asseclas fideles, VERITATIS ac SAPIENTIAE indagatores pios, friuolè spernentes & condemnantes: Quinimò eosdem omnes magnanimiter ac verè philosophicè *floccipendere*, ac ne vnius quidem flatus vicissim intrepidè *æstimare*; sesque ad VERITATIS agnitæ confessionem ac defensionem philosophicam (iuxta dono datam cuiuis à DEO gratiam) alacriter *præparare* & planè *componere*; atque sic demum ad posteros vtiliter *propagare*; iisque debitè *communicare*: imò, cum gratiarum actione *lætari*, quòd non amplius labyrinthæus, monoculus & cæcutiens sophista opinãs, sed (qui ab ÆTERNA SAPIENTIA & VERITATE tegitur) super lineâ *Veritatis* rectâ, absque deuiatione omni ambulans, verus ac sciens PHILOSOPHVS existat: adeoq; tandem paucissimis iisque *Theosophicè* doctis, VERITATEM catholicam videntibus & scientibus solis, placeat. Quod sanè haud contemnendum signum est VERITATIS.

Sophistarum certè, omniũ exitus, ob contemtum veritatis, erit tragicus; si non in hac vita, sanè in extremo iudicio: ad quod prouocant omnes qui vident veritatem vim inferri, quique propter illam opprimuntur.

I. GRADVS

PROLOGVS

PRIMVS GRADVS

PROLOGETICVS PRIMVS.

Numerus Versuum.	VERSIO vetus, seu vulgaris.	LOCA SS. Scripturæ.	NOVA PROVERBIORVM ex Hebræo, SAPIENTIÆ ex Græco TRALATIO.	Numerus Versuum.	
1	AVDI, fili mi, inquit SALOMON, filius DAVID, Prophetæ, & Regis ISRA-EL, Rex Sapiens, SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, solius veræ, præco magnificus, omniumque longe spectabilis, AVDI, fili mi, inquit, *Parabolas meas*, ad sciendam SAPIENTIAM & DISCIPLINAM, ad intelligenda verba PRVDENTIÆ,	Prou. 1. Vers. 1. Ibid. vers. 2.	*AVDI, fili mi, inquit SELOMOH, filius DAVID, Prophetæ & Regis ISRA-EL, Rex Sapiens, SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, solius veræ, præco magnificus, omniumque longe spectabilis, AVDI, fili mi, inquit,* parabolas meas, *ad sciendum SAPIENTIAM & ERVDITIONEM, ad intelligendum eloquia INTELLIGENTIÆ.*	1	Hinc enim disces SAPIENTIAM. VIS, VSVS & FRVCTVS studii SAPIENTIÆ veræ.
2	Et suscipiendam ERVDITIONEM DOCTRINÆ, IVSTITIAM, & IVDICIVM, & ÆQVITATEM:	Ibid. ℣ 3.	*Ad suscipiendum ERVDITIONEM, INTELLIGENTIÆ, IVSTITIAM, & IVDICIVM & RECTITVDINES:*	2	
3	Vt detur paruulis *astutia*, adolescenti *Scientia* & *Intellectus*.	Vers. 4.	*Ad dandum simplicibus calliditatem, puero* Scientiam *&* Cogitationem.	3	

	4	*Audiet Sapiens, & addet Doctrinam: & intelligens consilia possidebit.*	Vers. 5.	Audiens Sapiens, sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit.	4
	5	*Ad intelligendum parabolam, & elocutionem, verba Sapientum, & ænigmata eorum.*	Vers. 6	Animaduertet parabolas & interpretationem, verba Sapientum & ænigmata eorum.	5
	6	*Audi, fili mi, & suscipe verba mea, & multiplicentur tibi anni vitæ.*	Prou. 4. Vers. 10.	Audi, fili mi, & suscipe eloquia mea, & multiplicabuntur tibi anni vitæ.	6
	7	*Per viam* S A P I E N T I Æ *docui te incedere: calcare feci te semitas rectas.*	Vers. 11.	Viam S A P I E N T I Æ monstrabo tibi, ducam te per semitas Æ Q V I T A T I S:	7
	8	*Quum ambulaueris, non artabitur gressus tuus: & si cucurreris, non impinges.*	Vers. 12.	Quas cum ingressus fueris, non artabuntur gressus tui, & currens non habebis offendiculum.	8
	9	*Quando filius fui patri meo tener, & vnicus inter filios matris meæ.*	Ibid. ℣. 3.	Nam & Ego filius fui patris mei, tenellus & vnigenitus coram matre mea:	9
Eadem in vitã introitus & exitus omniũ hominum conditio.	10	*Sum quidem & Ego mortalis homo, similis omnibus, atque ab homine, qui primus ex terra formatus est, procreatus.*	Sap. 7. Vers. 1.	Sum quidem & Ego mortalis homo, similis omnibus, & ex genere terreno illius, qui prior factus est, & in ventre matris figuratus sum caro,	10
Iob 10. Vers. 10.	11	*In vtero matris caro decem mensium tempore formatus sum, in sanguine coagulatus, ex semine viri, ac voluptate somnum comitante.*	Vers. 2.	Decem mensium tempore, coagulatus sum in sanguine ex semine hominis, & delectamento somni conueniente.	11
	12	*Quinetiam natus communem hausi aerem, atq; in terram iisdem incommodis malisque obnoxiam decidi, ac primam vocẽ eandem quam omnes, plorans emisi.*	Vers. 3.	Et Ego natus communem accepi aërem, & in similiter factam decidi terram, & primam vocem, similem omnibus, emisi plorans.	12
	13	*In fasciis curisque sum educatus.*	Vers. 4.	In inuolumentis nutritus sum, & in curis magnis.	13

Nemo

14	Nemo enim ex Regibus aliud habuit natiuitatis initium.	Vers. 5.	*Nullus enim Rex aliud nascendi initium habuit:*	14	
15	Vnus ergo introitus est omnibus ad vitam, & similis exitus.	Vers. 6.	*Sed vnus in vitam introitus est omnium, & idem exitus.*	15	Iob 1. ✝ 21. 1. Timoth. 6. ✝. 7.
16	Et docebat me (Pater meus) atque dicebat: suscipiat verba mea cor tuum, custodi præcepta mea, & viues.	Prou. 4 Vers. 4.	*Ipse docebat me, dicebatque mihi, Teneat eloquia mea cor tuum: custodi præcepta mea, & viues.*	16	
17	Posside SAPIENTIAM, posside PRVDENTIAM: ne obliuiscaris, neque declines à verbis oris mei.	Vers. 5.	*Compara SAPIENTIAM, compara INTELLIGENTIAM: ne obliuiscaris, neque declines ab eloquiis oris mei.*	17	
18	Ne demittas Eam, & custodiet te: dilige Eam, & cõseruabit te.	Vers. 6.	*Ne dimittas Eam, & custodiet te: dilige Eam, & conseruabit te:*	18	
19	Principium SAPIENTIÆ, posside SAPIENTIAM, & in omni possessione tua acquire PRVDENTIAM.	Vers. 7.	*Principiũ SAPIENTIÆ, acquire igitur SAPIENTIAM, & omni substantia tua acquire INTELLIGENTIAM.*	19	
20	Arripe illam, & exaltabit te; glorificaberis ab Ea, cum Eam fueris amplexatus.	Vers. 8.	*Exalta Eam, & exaltabit te: glorificabit te quum amplexatus fueris Eam:*	20	
21	Dabit capiti tuo augmentum gratiarum, & corona inclyta proteget te.	Vers. 9.	*Dabit capiti tuo augmentum gratiæ, coronam decoris tradet tibi.*	21	
22	O, fili mi, ne obliuiscaris LEGIS meæ, & Præcepta mea cor tuum custodiat.	Prou. 3. Vers. 1.	*O, fili mi, LEGIS meæ ne obliuiscaris, & Præcepta mea custodiat cor tuum.*	22	DISCE.
23	Longitudinem enim dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.	Vers. 2.	*Quia Longitudinem dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi.*	23	Sapientia vera, eiusq; studium indefesũ annos vitæ & pacem afferunt.
24	Misericordia & veritas te non deserent: circunda eas gutturi tuo, & describe in tabulis cordis tui:	Vers. 3.	*Misericordia & veritas ne deserant te, liga eas ad guttur tuum, scribe eas in tabula cordis tui.*	24	

Gratia & successus ante oculos DEI & hominū, quomodo inueniendus. Adhortatio ad custodiā & contemplationem illius doctrinæ Legis vel Præceptorum.

25	*Et inuenies gratiam & intellectum bonum in oculis* DEI *& hominum.*	Vers.4.	Et inuenies gratiam ac Disciplinam bonam coram DEO & Hominibus.	25
26	*Ne recedant ab oculis tuis, sed custodi ea (eloquia mea) in medio cordis tui.*	Prou. 4. vers.21.	Ne recedant ab oculis tuis, custodi ea (eloquia mea) in medio cordis tui.	26
27	*Vita enim sunt inuenientibus ea, & vniuersæ carni suæ sanitas.*	Vers. 22.	Vita enim sunt inuenientibus ea, & vniuersæ carni sanitas.	27
28	*Quum deambulaueris, deducet (illa doctrina Legis vel præceptorum) te : quum dormieris, custodiet te : & cum expergefactus fueris, ipsa colloquetur tecum :*	Prou 6. Vers.22.	Cum ambulaueris, gradiantur tecum, cū dormieris, custodiant te, & euigilans loquere cum eis.	28
29	*Quia vt lucerna est mandatū, & Lex vlux: & via vitæ sunt increpationes eruditionis.*	Vers. 23.	Quia MANDATVM lucerna est, & LEX lux, & via vitæ increpatio DISCIPLINÆ.	29
30	*Acquirere* SAPIENTIAM *multò præstantius est, quam acquirere aurū pretiosum: & acquerere intelligentiam, multò præstantius est, quàm acquirere electum argentum.*	Prou. 16 vers.16.	Possíde SAPIENTIAM; quia auro melior est, & acquire PRVDENTIAM, quia pretiosior est argento.	30
31	*Nunc igitur filii, parete mihi, & ne recedatis ab eloquiis oris mei. vers.11. Ne rugias in nouissimis tuis, vers.12. & (nimis serò) dicas (ah) Quomodo odi Eruditionem, & increpationem spreuit cor meum;*	Prou. 5. Vers. 7.	Nunc ergò, fili mi, audi me, & ne recedas à verbis oris mei, ꝟ.11. ne gemas in nouissimis, ꝟ.12. & (nimis serò) dicas (ah) cur detestatus sum *Disciplinam*, & increpationibus non acquieuit cor meum,	31
32	*Et non obtēperaui voci instruentium me, & docentibus me nō inclinaui aurem meam? (Amen, amen, dico tibi,)*	Vers. 13.	Nec audiui vocem docentium me, & Magistris non inclinaui aurem meam? (Amen, amen, dico tibi,)	32
33	*Fili mi, si sapiens fuerit cor tuum, lætabitur cor meum, etiam ego lætabor:*	Prou. 21. Vers. 15.	Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum.	33

Exulta-

34	Et exultabunt renes mei, cum recta loquuta fuerint labia tua. Sed age!	Verſ. 16.	*Exultabunt etiam renes mei, quorum labia tua loquentur quæ recta ſunt.*	34
35	Nũquid nõ (חָכְמוֹת HHOCHMAH) SAPIENTIA, clamat, & (בינה BINAH) PRVDENTIA dat vocem ſuam? (En, illa ipſa eſt! vel illæ ipſæ ſunt!)	Prou. 8. verſ. 1.	*Nonne* (חָכְמוֹת *CHOCHMACH*) *SAPIENTIA clamat, & INTELLIGENTIA dat vocem ſuam?*	35
36	In ſummis excelſisq; verticibus ſupra viam, in mediis ſemitis ſtans:	Verſ. 2.	*In ſummitate locorum excelſorum, iuxta viam, in loco ſemitarum ſtat:*	36
37	Iuxta portas ciuitatis in ipſis foribus loquitur, dicẽs:	Verſ. 3.	*In loco portarũ in oſtio ciuitatis, in ingreſſu oſtiorũ clamat:*	37
38	O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum.	Verſ. 4.	*Ad vos, ô viri, clamo, & vox mea ad filios hominum.*	38
39	Intelligite patuuli aſtutiã & inſipiẽtes animaduertite.	Verſ. 5.	*Intelligite ſimplices aſtutiã, & ſtolidi intelligite corde.*	39
40	Audite, quoniam de rebus magnis loquutura ſum, & aperientur labia mea, vt recta prædicent.	Verſ. 6.	*Audite, quoniam honorabilia loquar, & apertio labiorum meorum erit rectitudines:*	40
41	VERITATEM meditabitur guttur meũ, & labia mea deteſtabuntur impium.	Verſ. 7.	*Quia Veritatẽ loquetur palatum meũ: & abominatio labiorum meorum eſt impietas.*	41
42	Iuſti ſunt omnes ſermones mei, non eſt in eis prauum quid, neq; peruerſum.	Verſ. 8.	*In Iuſtitia ſunt omnia eloquia oris mei, non eſt in eis prauum, nec peruerſum.*	42
43	Recti ſunt intelligentibus, & æqui inuenientibus ſcientiam.	Verſ. 9.	*Vniuerſa ipſa recta ſunt intelligenti, & recta inuenientibus ſcientiam.*	43
44	Accipite *Diſciplinam* meã, & non pecuniam: *Doctrinam* magis quàm aurum eligite.	Verſ. 10.	*Accipite Eruditionẽ meam, & non argentũ: & Scientiam potius quam aurum electum.*	44
45	Melior eſt enim SAPIENTIA cũctis opibus pretioſiſſimis: & omne deſiderabile non poteſt comparari:	Verſ. 11.	*Quia melior eſt SAPIENTIA margaritis: & omnia deſiderabilia non æquabuntur ei.*	45
46	Nunc ergo filii audite me, Beati q̃ cuſtodiũt vias meas.	Ibid. Verſ. 32.	*Nunc igitur filii obtemperate mihi: & beati qui vias meas cuſtodient.*	46

SAPIENTIA ſeipſam cõmendat, & ad ſeſe vocat omnes.

	47	*Audite* E R V D I T I O N E M, *& sapientes estote, & ne repellatis eam.*	Vers.33.	Audite D I S C I P L I N A M, & estote sapientes, & nolite abiicere eam	47
	48	*Beatus homo qui auscultat mihi, excubando iuxta fores meas quotidie, obseruando postes ostiorum meorum.*	Vers.34.	Beatus homo, qui audit me, qui vigilat ad fores meas quotidie: & obseruat ad postes ostii mei.	48
Conqueritur S A P I E N T I A se a Sophistis contemni: & exitium cõtemptorum prædicit.	49	S A P I E N T I A (*insuper etiam, iterum inquit Rex Sapientissimus*) *foris clamitat, in plateis ipsis dat vocem suam:*	Prou. 1. Vers.20.	S A P I E N T I A (insuper etiam, iterum inquit Rex sapientissimus) foris prædicat, in plateis dat vocem suam:	49
	50	*In capite tumultuantiũ clamat, in ostiis portarum, in vrbe ipsa eloquia sua dicit,*	Vers.21.	In capite turbarum clamitat, in foribus portarum vrbis profert verba sua, dicens:	50
	51	*Vsquequo simplices diligetis simplicitatem: & derisores derisionem desiderabunt, & stulti odio habebunt scientiam?*	Vers.22	Vsquequo paruuli diligitis infantiam, & stulti ea quæ sibi sunt noxia cupient, & imprudentes odibunt Scientiam?	51
Esaiæ 65,12 Et, 66, 4. Ierem.7,13.	52	*Conuertimini ad increpationem meam, en depromam vobis Spiritum meum, scire vos faciam verba mea.*	Vers.23.	Conuertimini ad correptionẽ meam: en proferam vobis S P I R I T V M meum, & ostendam vobis verba mea.	52
	53	*Propterea quod vocaui, & renuistis, extendi manũ meam, & non fuit qui attenderet:*	Vers.24	Quia vocaui, & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret.	53
	54	*Et cessare fecistis omne consilium meum, & increpationem meam noluistis:*	Vers.25.	Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis.	54
	55	*Etiam ego in contritione vestri ridebo; subsannabo, cum venerit timor vester,*	Vers.26.	Ego quoq; in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id, quod timebatis, aduenerit.	55
	56	*Quum, inquam, venerit sicut desolatio, timor vester: & contritio vestri veluti turbo venerit, quum venerit super vos tribulatio & angustia.*	Vers.27.	Cũ irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tẽpestas ingruerit: quando venerit super vos tribulatio & angustia.	56

57	Tunc inuocabunt ME, & non exaudiam: manè consurgent, & nō inuenient ME:	Vers.28.	*Tunc inuocabūt me, & non exaudiam: manè quærent me, & non inuenient me:*	57	
58	Eò quod exosam habuerint DISCIPLINAM, & TIMOREM DOMINI non susceperint.	Vers.29.	*Eò quòd oderunt Scientiam, & TIMOREM JEHOVÆ non elegerunt.*	58	
59	Nec acquieuerint CONSILIO meo, & detraxerint vniuersæ correptioni meæ.	Vers.30.	*Nec acquieuerunt consilio meo, spreuerunt vniuersam increpationem meam.*	59	
60	Comedent igitur fructus viæ suæ, suisque consiliis saturabuntur.	Vers.31.	*Comedent igitur de fructu viæ suæ, & consiliis suis saturabuntur.*	60	
61	Auersio paruulorū interficiet eos, & prosperitas stultorum perdet eos.	Vers.32.	*Quia requies simplicium interficiet eos: & prosperitas stultorum perdet eos.*	61	
62	Qui autem ME audierit, absq; terrore quiescet, & abundantiâ perfruetur timore malorum sublato.	Vers.33.	*Qui autem obœdit mihi, habitabit confidenter, & requiescet à timore mali.*	62	
	Quapropter, rectè ac sapienter vir Sapiens concludit & admonet:				
63	Melior est SAPIENTIA, quam vires: & vir prudens, quàm fortis.	Sap. 6. Vers.1.	*In Græco non extat Codice.*	63	Prou.16,32. Ecclesf.9,18. Eccl. 7,20.
64	Audite ergò (quoque) Reges, & intelligite, discite iudices finium terræ.	Vers.2.	*Audite igitur Reges, & attendite, & discite iudices finium terræ.*	64	Magnates ad iustitiam & Sapientiam adhortatur Sapiens.
65	Præbete aures vos qui cōtinetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationū:	Vers.3.	*Aures præbete moderatores populi, quique Nationum multitudine gloriamini.*	65	
66	Quoniam data est à DOMINO potestas vobis, & virtus ab ALTISSIMO, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur.	Vers.4.	*Quoniam à DOMINO vobis dominatio data est, & potestas ab Altissimo, qui in opera inquiret vestra, & consilia perscrutabitur.*	66	Rom.13,1.
67	Quoniam cum essetis mi-	Vers.5.	*Quoniam quum essetis mi-*	67	

		nistri Regni eius non rectè iudicastis, neque legem conseruastis, nec consilium D E I *estis sequuti.*		nistri Regnorum, non rectè iudicastis, nec custodistis L E G E M I V S T I T I Æ, neque secundum voluntatem D E I ambulastis.	
	8	*Horribiliter superueniet vobis, & repentè, quoniam iudicium in proceres seuerissimum exercebitur.*	Vers.6.	Horrendè & citò apparebit vobis: quoniam iudicium durissimum in his, qui præsunt, fiet.	68
	69	*Nam infimi homines digni sunt misericordia: in potentes verò inquiretur acriter.*	Vers.7.	Exiguo enim concedetur Misericordia: potentes autẽ potẽter tormenta patientur.	69
Deut.10,17 2 Par.19,7 Iob.34.19 Eccl.35,16. Act.10,34. Rom.2,11. Galat.2,6. Ephes.6,9. Colos.3,25 1.Pet.1,17.	70	*Nec enim personæ cuiusquã parcet omnium* D O M I N V S, *nec magnitudine verebitur, quoniam tam infimum, quàm summum* I P S E *creauit, & pariter prouidentiam habet omnium.*	Vers.8.	Non enim subtrahet personã cuiusquam D E V S, nec verebitur magnitudinẽ cuiusquam: quoniã pusillum & magnum I P S E fecit, & æqualiter cura est illi de omnibus.	70
	71	*Potentibus verò vehemens instat inquisitio.*	Vers.9.	Fortioribus autem fortior instat cruciatio.	71
	72	*Non est sapientia, neque intelligentia, neq; consilium contra* J E H O V A M.	Prou 21. vers 30	Non (enim) est sapientia, non est prudentia, non est consiliũ contra D O M I N V M.	72
		(Nam)		(Nam)	
Etiã C R E A T V R A vindictam exercet iustã in malos. Sap 5. ℣. 18 Et vsque ad finem. Et, Cap 19.	73	*Tuam verò manum vt quis effugiat, fieri non potest: quippe Mundus ipse iustorum vindex est.*	Sap 16. Vers. 15. Vers.17.	Tuam ô D O M I N E, manũ effugere impossibile est: etiam vindex est O R B I S iustorum.	73
	74	*Ad vos igitur spectant sermones mei, ô tyranni, vt discatis* S A P I E N T I A M, *neque offensetis.*	Sap.6. vers.10.	Ad vos ergô Reges (non abs re Sophus noster iterũ acclamat) sunt hi sermones mei, vt discatis S A P I E N T I A M, & nõ excidatis.	74
	75	*Qui enim iura officiaq; sanctitatis sanctè conseruauerint, sancti censebũtur: hisq; instituti, habebunt quod respondeant.*	Vers. 11 Vers.8.	Qui enim custodierint I V S T I T I A M, iustè iudicabuntur; & qui didicerint iusta, inuenient quid respõdeant.	75
	76	*Expetite itaque sermones*		Concupiscite ergô sermo-	76

nes meos,

Digitized by Google

nes meos, diligite illos, & habebitis DISCIPLINAM. | | *meos ac desiderate, & Erudstionem consequimini.*

77 Si delectamini sedibus & sceptris, ô Reges populi, diligite SAPIENTIAM, vt in perpetuum regnetis. | Ibid. Vers. 22 | *Si itaque soliis sceptrisque delectamini, Reges populorum, honorate SAPIENTIAM, vt in perpetuum regnetis.* 77 | Num. 27, 16. 2. Reg. 14, 11. 3. Reg. 3, 9.

78 Diligite (ô diligite) LVMEN SAPIENTIÆ omnes, qui præestis populis. | Vers. 23. | *In Græco non habetur.* 78

79 Multitudo enim Sapientum sanitas est orbis Terrarum: & Rex sapiens stabilimentum populi sui. | Vers. 26. | *Sapientum autem multitudo est Mundi salus, & Rex prudens stabilimentum populi:* 79

80 Ergò accipite DISCIPLINAM per sermones meos, & proderit vobis. | Vers. 27. | *Quapropter sermonib. meis erudimini, & vtilitatem percipietis.* 80

Discite igitur, ô mortales, SAPIENTIAM!

&

81 Diligite IVSTITIAM, qui iudicatis Terram. | Sap. 1. vers. 1. | *Diligite IVSTITIAM, qui iudicatis Terram.* 81 | 3. Reg. 3, 3. Esai. 56, 1.

II. GRADVS PROLOGETICVS SECVNDVS.

82 Audite filii DISCIPLINAM Patris, & attendite, vt sciatis PRVDENTIAM. | Prou. 4. vers. 1. | *Audite filii Disciplinam Patris: & attendite ad sciendam Intelligentiam.* 82 | Sapientiam eiusque fructum & viã quærendã, inque illa constanter perseuerandum docet ac admonet Sapiens.

83 DONVM bonum tribuam vobis, LEGEM meam ne derelinquatis. | Vers. 2. | *Quia Doctrinam bonam do vobis: Legem meam ne derelinquatis.* 83

Correctio DEI cum lætitia ferenda. Hebr. 12,5. Apoc. 3, 17.	84	*CORRECTIONEM JEHOVÆ, fili mi, ne abiicias, & ne tædio afficiaris propter increpationem eius:*	Prou. 3. Vers. 11.	DISCIPLINAM DOMINI, fili mi, ne abiicias; nec deficias cum ab Eo corriperis:	84
	85	*Quem enim diligit JEHOVAH increpat: & veluti pater filium, quem valde amat.*	Vers. 12.	Quem enim diligit DOMINUS, corripit, & quasi pater in filio complacet sibi.	85
	86	*Apprehende correctionem, ne dimittas: custodi eam, quia ipsa est vita tua.*	Prou. 4. vers. 13.	Tene DISCIPLINAM, ne dimittas eam: custodi illam, quia ipsa est via tua.	86
	87	*VERITATEM eme, & ne vendas: eme Sapientiam, & eruditionem & intelligentiam.*	Prou. 23 Vers. 23.	VERITATEM eme, & noli vendere SAPIENTIAM, & DOCTRINAM & INTELLIGENTIAM.	87
	88	*Manè semina semen tuum, & vesperi ne quiescere facias manum tuam.*	Eccl. 11. vers. 6.	Manè (quoque) semina sementem tuam, & vespere ne cesset manus tua.	88
	89	*Dulcis quidem est Lux, & iucundum est oculis intueri Solem.*	Vers. 7.	Dulce (enim) LUMEN, & delectabile est oculis videre SOLEM.	89
Exhortatur piger ad laborē & Sapientiæ studium atque inuestigationem.	90	*Vade ad formicam piger, vide vias eius, & sapiens esto.*	Prou. 6. Vers. 6.	Vade ad formicam, ô piger, & considera vias eius, & disce SAPIENTIAM.	90
	91	*Cui cum non sit dux, nec præfectus, nec dominus,*	Vers. 7.	Quæ, cum non habeat ducem, nec præceptorem, nec principem,	91
	92	*Tamen parat in æstate cibum suum; congregat in messe escam suam.*	Vers. 8.	Parat in æstate cibum sibi & congregat in messe quod comedat.	92
	93	*Vsquequo piger dormies? quando surges à somno tuo?*	Vers. 9.	Vsquequo piger dormies? quando consurges à somno tuo?	93
	94	*Parum somnorum, parum dormitationum capiendo, parum complicationis manuum ad dormiendum:*	Vers. 10.	Paullulum dormies, paullulum dormitabis, paullulum conseres manus vt dormias.	94
	95	*Et veniet tanquam viator egestas tua, & paupertas tua*	Vers. 11.	Et veniet tanquam viator egestas tua, & pauperies quasi vir	95

	ſi vir armatus. Si verò impiger fueris, veniet vt fons meſſis tua, & egeſtas longè fugiet à te.		*tanquam vir clypeo armatus.*		
96	Qui congregat in MESSE, filius ſapiẽs eſt; qui autẽ ſtertit ÆSTATE, filius cõfuſionis.	Prou. 10 Verſ. 5.	*Qui cõgregat in æſtate, filius intelligens eſt: qui verò dormit in meſſe, filius eſt confundens.*	96	
	Porrò				
97	Mulier ſtulta & clamoſa, plenaque illecebris & nihil omnino ſciens:	Prou. 9. Verſ. 13.	*Mulier ſtulta tumultuatur, ſimplex eſt, & neſcit quicquam.*	97	
98	Sedit in foribus domus ſuæ ſuper ſellam in excelſo vrbis loco,	Verſ. 14	*Et ſedet ad oſtiũ domus ſuæ ſuper ſedem, in locis excelſis ciuitatis.*	98	
99	Vt vocaret trãſeuntes per viã, & pergentes itinere ſuo,	Verſ. 15	*Vt vocet trãſeuntes per viã, qui dirigũt ſemitas ſuas, dicens,*	99	
100	Quis eſt paruulus, declinet ad me, & vecordi loquuta eſt	Verſ. 16.	*Quiſquis eſt ſimplex, declinet huc, & carenti corde dixit,*	100	
101	Aquę furtiuę dulciores ſũt, & panis abſconditus ſuauis.	Verſ. 17.	*Aquæ furatæ dulces ſunt: & panis abſcõditus ſuauis eſt.*	101	
102	Et ignorauit quod ibi ſint gigantes, & in profundis inferni conuiuæ eius.	Verſ. 18.	*Et neſcit ſimplex quod mortui ſunt ibi, in profundis inferni ſunt inuitati ab ea.*	102	
	Qui .n. applicabitur illi, deſcẽdit ad inferos: nam qui abceſſerit ab ea, ſaluabitur.	Ex Septuaginta.			
103	(O) fili mi, cuſtodi ſermones meos, & præcepta mea reconde tibi.	Prou. 7. Verſ. 1.	*(O) fili mi, cuſtodi ſermones meos, & præcepta mea reconde apud te.*	103	Exhortatio ad SAPIENTIAM, & obſeruationem præceptorum.
	Fili, honora DOMINVM; & valebis: præter eum verò ne timueris alienum.	Ex LXX.			
104	Serua MANDATA mea, & viues: & LEGEM meam quaſi pupillam oculi tui.	Verſ. 2.	*Cuſtodi præcepta mea, & viues, & Legem meam tanquam pupillam oculorum tuorum.*	104	
105	Liga Eã in digitis tuis, ſcribe illam in tabulis cordis tui.	Verſ. 3.	*Allige ea digitis tuis, ſcribe ea in tabula cordis tui.*	105	
106	Dic SAPIENTIÆ, ſorõr	Verſ. 4.	*Dic SAPIENTIÆ, ſoror*	106	

	mea es tu; & propinquam, INTELLIGENTIAM *voca:*		mea es: & PRVDENTIAM voca amicam tuam.	
107	*Vt custodiat te à muliere aliena, ab extranea, quæ sermones suos lenit.*	Vers. 5.	Vt custodiat te à muliere extranea, & ab aliena quæ verba sua dulcia facit.	107
108	*Ne declinet ad vias eius cor tuum, neque oberres in semitis eius.*	Ibid. Vers. 25	Ne abstrahatur in viis illius mens tua, neque decipiaris semitis eius.	108
109	*Multos enim vulneratos cadere fecit: & fortes omnes occisi eius.*	Vers. 26.	Multos enim vulneratos deiecit, & fortissimi quique interfecti sunt ab ea.	109
110	*Viæ inferni, domus eius, descendentes ad cubicula mortis.*	Vers. 27.	Vię inferi domus eius, penetrantes interiora mortis.	110
111	*Quando intrauerit* SAPIENTIA *cor tuum: & cognitio animæ tuæ dulcis fuerit:*	Prou. 2 Vers. 10	Si intrauerit SAPIENTIA cor tuum, & SCIENTIA animæ tuæ placuerit	111
112	*Cogitantia custodiet te, & Intelligentia conseruabit te,*	Vers. 11.	CONSILIVM custodiet te, & PRVDENTIA seruabit te.	112
113	*Vt eruat te à via mala, à viro loquente peruersitates:*	Vers. 12.	Vt eruaris à via mala, & ab homine qui peruersa loquitũ	113
114	*Qui derelinquũt semitas rectas, vt ambulent per vias tenebricosas:*	Vers. 13.	Qui relinquũt iter rectũ, & ambulãt p vias tenebrosas.	114
115	*Qui lætãtur facere malũ, exultant in peruersitatibus mali.*	Vers. 14.	Qui lætantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis:	115
116	*Quorũ semitæ peruersæ sũt, & peruersi sunt in viis suis.*	Vers. 15.	Quorũ viæ peruersę sunt, & infames gressus eorum.	116
117	*Vt eruat te, inquam, à muliere extranea, ab aliena quæ eloquia sua emollit,*	Vers. 16.	Vt eruaris à muliere aliena, & ab extranea, quæ mollit sermones suos.	117
118	*Quæ deserit ducẽ adolescẽtiæ suæ, & pacti* DEI *sui oblita est.*	Vers. 17.	Et relinquit ducẽ pubertatis suę, & pacti Dei sui oblita est.	118
119	*Quia inclinauit ad mortem domus eius, & ad mortuos semitæ eius ducunt.*	Vers. 18.	Inclinata est enim ad mortem domus eius, & ad inferos semitæ ipsius.	119
120	*Omnes ingredientes ad eam, non reuertentur, nec apprehendunt semitas vitæ.*	Vers. 19.	Omnes qui ingrediuntur ad eam, non reuertẽtur, nec apprehendent semitas vitæ.	120

SAPIENTIA ab impiorũ via & scortatione cũ Sophistis liberat, & dirigit in viam bonam.

Vt am-

121	Vt ambules in via bona: & calles iustorum custodias.	Vers. 20.	*Vt ambules,* inquam *per viam bonorum, & semitas iustorum custodias.*	121	
122	Quare seduceris, fili mi, ab aliena, & foueris in sinum alterius?	Prou. 5. Vers. 20	*Et vt quid delectaberis, fili mi, cum aliena, & amplectéris sinum extraneæ,*	122	
123	Respicit DOMINVS vias hominis, & omnes gressus eius considerat.	Vers. 21.	*Quando coram oculis JEHOVAH* sunt *viæ viri, & omnes semitas eius ponderat.*	123	
124	Iniquitates suæ capiunt impium, & funibus peccatorum suorũ constringitur.	Vers. 22.	*Iniquitates suæ capiẽt ipsum impium, & funibus peccati sui tenebitur.*	124	
125	Ipse morietur, quia non habuit *Disciplinam*, & in multitudine stultitiæ suæ decipietur.	Vers. 23.	*Ipse morietur, eò quod non audiuit eruditionem: & propter multitudinem stultitiæ suæ errabit.*	125	
126	Omni (igitur) custodia serua COR tuum, quia ex ipso vita procedit.	Prou. 4. Vers. 23.	*Præ omni custodia* (ergo) *serua COR tuum: quia ex ipso sunt egressus vitæ.*	126	COR.
127	Remoue à te OS prauum, & detrahẽtia labia sint procul à te:	Vers. 24	*Remoue à te peruersitatem ORIS, & prauitatem labiorum elonga à te.*	127	OS.
128	OCVLI tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant gressus tuos.	Vers. 25.	*OCVLI tui ad rectum aspiciant, & palpebræ tuæ dirigant* viam tuam *coram te.*	128	OCVLI.
129	Dirige semitam PEDIBVS tuis, & oẽs viȩ tuȩ stabilient.	Vers. 26.	*Pondera semitam PEDVM tuorũ, & oẽs viæ tuæ dirigãtur.*	129	PEDES, vel incessus.
130	Ne declines ad dexteram, neque ad sinistram, auerte pedem tuum à malo.	Vers. 27.	*Ne declines ad dexteram, neque ad sinistram: remoue pedem tuum à malo.*	130	
131	Si enim Sapiens fueris, tibimetipsi eris: si autem illusor, solus portabis malum.	Prou. 9. Vers. 12.	*Si Sapiens fueris, sapiens eris tibi: si verò illusor, solus lues pœnas.*	131	
	SVMMA.				
132	SAPIENTIAM & DISCIPLINAM qui abiit infelix est: & vacua est spes illorum, & labores sine fructu, & inutilia Opera illorum.	Sap. 3. Vers. 11.	*Nam qui SAPIENTIAM DISCIPLINAMque pro nihilo ducit, miser est, spesque taliũ vana: & labores infructuosi, atque opera eorum inutilia.*	132	

III.
GRADVS PROLOGETICVS
TERTIVS.

133 *Quid sit* SAPIENTIA, *& quomodo orta fuerit, referam, nec celabo vos Mysteria: sed à prima origine inuestigabo cognitionem eius, atque in apertum proferam, neque veritatem prætéribo.*

Sap. 6. vers. 24.

Quid est SAPIENTIA, &, quemadmodum facta sit, referam, & non abscondam à vobis Sacramenta DEI, sed ab initio natiuitatis inuestigabo, & ponam in lucem scientiam illius, & non prætéribo veritatem. 133

134 *Est enim* SPIRITUS *in Ea Intelligens, Sanctus, Simplex, Multiplex, Subtilis, Mobilis, Illustris, Impollutus, Perspicuus, Innoxius, Boni studiosus, Acutus, Expeditus, Beneficus,*

Sap. 7. vers. 22.

Est (etenim) in SAPIENTIA spiritus Intelligentiæ, Sanctus, Vnic⁹, Multiplex, Subtilis, Discretus, Mobilis, Incoinquinatus, Certus, Suauis, amans Bonum, Acutus, qui nihil vetat Benefacere, 134

135 *Humanus, Stabilis, Certus, Securus, omnia perspiciens, atque per omnes Spiritus intelligentes, puros, subtilissimosque permeans.*

Vers. 23.

Humanus, Benignus, Stabilis, Certus, securus, omnẽ habẽs virtutem, omnia prospiciens, & qui capiat omnes spiritus, Intelligibilis, Mundus, Subtilis. 135

136 *Nullius enim est motus, quem agilitate sua non superet* SAPIENTIA, *quæ propter suam puritatem per omnia pertinet ac permeat.*

Vers. 24

Omnibus enim mobilibus mobilior est SAPIENTIA: attingit autem vbique propter suam munditiam. 136

137 *Est enim Vapor virtutis* DEI, *& defluxus gloriæ Omnipotentis sincerus: quapro-*

Vers. 25.

Vapor enim est virtutis DEI, & *Emanatio* quædam est Claritatis Omnipotentis 137

sincera:

	sincera: & ideò nihil inquinarum in eam incurrit.		*pter nihil polluti in eum cadit.*		
138	Candor siquidem est LVCIS æternæ, & Speculum sine macula DEI MAIESTATIS, & imago BONITATIS illius.	Verſ.26.	*Etenim Lucis æternæ splendor est, atque speculum virtutis* DEI*, nulla aspersum, eiusque imago* BONITATIS.	138	Hebr. 1. Verſ. 3.
139	Est (quoque) SAPIENTIA (hæc) speciosior SOLE, & super omnem dispositionem stellarum, luci comparata inuenitur prior.	Ibid. Verſ.29.	*Est (etiam)* IPSA *speciosior* SOLE*, supraque omnem astrorum situm collocata, & luci comparata prior inuenitur.*	139	
140	Illi enim succedit nox, SAPIENTIAM autem non vincit malitia.	Verſ.30.	*Hanc enim nox excipit,* SAPIENTIAM *autem non vincit malitia.*	140	
141	Attingit ergò à fine vsque ad finem fortiter, & disponit OMNIA suauiter.	Sap. 8. Verſ. 1.	*Pertingit autem ab extremo ad extremum fortiter, atque omnia vtiliter moderatur.*	141	
142	Clara (etiam) est, & quæ nunquam marcescit SAPIENTIA.	Sap. 6. Verſ. 13.	*Præclara est, & quæ nunquam marcescit* SAPIENTIA.	142	
143	Generositatem illius glorificat, contubernium habens DEI: sed & omnium DOMINVS dilexit illam.	Sap. 8. Verſ. 3.	*Nobilitatem Eius hoc illustrat, quòd vnà cum* DEO *viuit,* DOMINVS*que omnium illam dilexit.*	143	
144	(Hæc) præoccupat, qui se concupiscunt, vt illis se prior ostendat.	Sap. 6. Verſ. 14.	*Anteuertens, sui studiosis se offert cognoscendam.*	144	
145	Quoniam dignos se, Ipsa circuit quærens, & in viis ostendit se illis hilariter, & in omni prouidentia occurret illis.	Verſ.17.	*Quia se dignos Ipsa quærit circumeundo, atque in viis beneuolè se illis ostendit, in omnique cogitatione eis occurrit.*	145	
146	Hanc (SAPIENTIAM) amaui, & exquisiui Eam à iuuẽtute mea, & quæsiui sponsam mihi Eam assumere, & amator fact⁹ sum formæ illi⁹.	Sap. 8.	*Hanc ego dilexi, & à iuuentute mea quæsiui, ac sponsam mihi studui adiungere, amoreque pulcritudinis eius captus sum.*	146	

	147	*Eam sine fraude percepi, sine inuidia communico, diuitiasque eius non abscondo.*	Sap.7. Vers.13.	Hanc sine fictione didici, & sine inuidia communico; & honestatem illius non abscondo.	147
				Nunc, de sese, sic inquit SAPIENTIA.	
Sap.9,9.	148	*JEHOVAH possedit me principio viæ suæ ante opera sua ex eo tempore.*	Prou. 8. Vers.22.	DOMINVS possedit ME in initio viarum suarum, antequam quicquam faceret à principio.	148
Eccl.24,14.	149	*A seculo principatum habui, à principio, ante Terram.*	Vers. 23.	Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequã Terrã fieret.	149
	150	*Quum nondum essent voragines, formata sum, quum nõdum essent fontes abundantes Aquis.*	Vers.24.	Nondum erant Abyssi, & Ego iam concepta eram, necdum fontes Aquarum eruperant.	150
	151	*Antequam montes fundati essent, ante colles formata sum.*	Vers. 25.	Nec dum montes graui mole constiterunt ante colles EGO parturiebar.	151
	152	*Nondum fecerat Terram, & plateas, & summitatem puluerum Orbis.*	Vers.26.	Adhuc Terram non fecerat, & flumina, & cardines orbis Terræ.	152
	153	*Quando præparabat Cælos, illic eram: quando describebat circulum in superficie Abyssi:*	Vers.27.	Quando præparabat Cælos, aderã: quando certa lege & gyro vallabat Abyssos:	153
	154	*Quando firmabat cælos desuper, quando roborabat fontes fontes Abyssi:*	Vers.28.	Quando æthera firmabat sursum, & librabat fontes Aquarum.	154
	155	*Quando ponebat mari statutum suum, & aquis, ne transirent littus suum: quando describebat fundamenta Terræ:*	Vers.29.	Quando circũdabat mari terminum suũ, & legem ponebat Aquis, ne transirent fines suos: quando appendebat fundamenta Terræ;	155
	156	*ERAM apud EVM veluti alumnus, & eram in lætitiis quotidiè, & ludo coram illo omni tempore:*	Vers.30.	Cum EO ERAM cuncta componens: & delectabar per singulos dies, ludens coram Eo omni tempore:	156

157	Ludēs in orbe Terrarum: & delitiæ meæ esse cum filiis hominum.	Verſ. 31.	*Ludo in Orbe Terræ eius, & delectationes meæ cum filiis hominum.*	157
158	Ego (חכמה HHOCHMAH) SAPIENTIA habito in consilio, & eruditis intersum cogitationibus.	Ibid. Verſ. 12.	*Ego (חכמה CHOCHMAH) SAPIENTIA habito in astutia: & scientiam cogitationum inuenio.*	158
159	TIMOR DOMINI odit malum, arrogantiam & superbiam; & viam prauam, & os bilingue detestor.	Verſ. 13.	*TIMOR JEHOVÆ est odio habere malum, superbiam & arrogantiam, & viam malam, & os loquentis peruersitates odi.*	159
160	Ego diligentes ME, diligo: & qui manè vigilant ad ME, inuenient ME.	Verſ. 17.	*Ego diligentes me diligo; & quærentes me, inueniunt me.*	160
161	In viis IVSTITIÆ ambulo, & in medio semitarum iudicii.	Verſ. 20.	*Per semitas JVSTITIÆ deduco in medio semitarum iudicii.*	161
			Audiamus iterum Sapientem.	
162	DOMINVS SAPIENTIA fundauit Terram, stabiliuit Cælos PRVDENTIA.	Prou. 3. Verſ. 19	*JEHOVAH in SAPIENTIA fundauit Terram, stabiliuit Cælos in INTELLIGENTIA.*	162
163	SAPIENTIA illius eruperunt Abyssi, & nubes rore concrescunt.	Verſ. 20.	*In SCIENTIA eius abyssi ruperunt sese, & Cæli stillant rorem.*	163
164	Quis ascendit in Cælum atque descendit? Quis continuit Spiritum in manibus suis? Quis colligauit Aquas quasi in vestimēto? Quis suscitauit oēs terminos Terræ? QVOD NOMEN EST EIVS, & quod NOMEN FILII eius sit, nosti?	Prou. 30 Verſ. 4.	*Quis ascendit in Cælum & descendit? Quis collegit ventum in pugillis suis? Quis congregauit Aquas in vestimento? Quis stabiliuit omnes terminos Terræ? Quod Nomen eius, & quod NOMEN FILII eius, si nosti?*	164
165	Comede (itaque) fili mi, MEL, quia bonum est, & fauum dulcissimū gutturi tuo:	Prou. 24 Verſ. 13.	*Comede, fili mi, mel, quia bonum est: & fauum, qui dulcis est palato tuo:*	165
166	Sic & Doctrina SAPIENTIÆ Animæ tuæ; quam cum	Verſ. 14.	*Sic cognitio SAPIENTIÆ suauis erit animæ tuæ, si*	166

		inuenies eam: & erit merces: & exspectatio tua non excidetur.		inueneris, habebis in nouissimis spem, & spes tua non peribit.	

IV.
GRADVS PROLOGETICVS
QVARTVS.

Sapientia, Scientia & Intelligentia dona Dei sunt.	167	*IEHOVAH dat SAPIENTIAM, ex ore eius egreditur cognitio & Intelligentia.*	Prou. 2. Vers. 6.	DOMINVS dat SAPIENTIAM, & ex ore Eius PRVDENTIA & SCIENTIA.	167
	168	*Recondet rectis essentiam, scutum erit ambulantibus perfecte,*	Vers. 7.	Custodiet rectorum salutem, & proteget gradientes simpliciter,	168
	169	*Vt custodiant semitas iudicii: & viam misericordium eius custodiet.*	Vers. 8.	Seruans semitas IVSTITIÆ, & vias sanctorum custodiens.	169
	*	*Tunc intelliges Iustitiam & Iudicium, & Rectitudines, & omnem semitam bonam.*	Prou. 2. Vers. 9.	Tunc intelliges Iustitiam, & iudicium, & æquitatem, & omnem semitam bonam.	*
	170	*Quo notum esset, Solem ad gratias tibi agendas præueniendum esse, atque te sub lucis ortum saluandum.*	Sap. 16. Vers. 28.	Vt notum omnibus esset, quoniam oportet preuenire SOLEM ad BENEDICTIONEM TVAM, & ad orientem LVCIS TE adorare.	170
	171	*Tu (IEHOVAH) docuisti hostes nostros, te eum esse, qui omni ex malo eripis.*	Sap. 16. Vers. 8.	Tu (DOMINE) es, qui liberas ab omni malo.	171
	172	*Tu (IEHOVAH) vitæ & mortis potestatem habes, ad portasque inferorum deducis & reducis.*	Vers. 13.	Tu es, DOMINE, qui vitæ & mortis habes potestatem, & deducis ad portas mortis atque reducis.	172
	173	*Benedictio IEHOVÆ di-*	Prou. 10 Vers. 22.	Benedictio DOMINI di-	173

uites

	uites facit, nec sociabitur eis afflictio.		*tet, nec apponit* J E H O V A H *dolorem ei benedictioni.*		
174	Turris fortissima N O M E N D O M I N I : ad ipsum currit iustus, & exaltabitur.	Prou. 18 Vers. 18.	*Vt turris fortis est* N O M E N *J E H O V Æ : ad ipsum curret iustus, & exaltabitur.*	174	
175	Multæ cogitationes in corde viri, voluntas autem D O M I N I permanebit.	Prou. 19. Vers. 21.	*Multæ cogitationes sunt in corde viri, cõsilium autem J E H O V Æ permanet.*	175	
176	Equus paratur ad diem belli, D O M I N O autem salutem tribuit.	Prou. 21 Vers. 31.	*Equus paratus est ad diem belli: sed J E H O V Æ est ipsa salus.*	176	
177	Multi requirunt faciem principis, & iudicium à D O M I N O egreditur singulorũ.	Pro. 29. Vers. 26.	*Multi quærunt faciem dominantis : & à J E H O V A proficiscetur iudiciũ vniuscuiusq;.*	177	
178	Sicut diuisiones aquarum, ita cor Regis in manu D O M I N I : quocunque voluerit inclinabit illud.	Prou. 21 Vers. 1.	*Velut riuuli aquarum est cor Regis in manu J E H O V Æ : ad omne quod vult, inclinat illud.*	178	
179	Omnis via viri recta sibi videtur: appẽdit autem corda D O M I N V S.	Vers. 2.	*Omnis via recta est in oculis eius : ponderat autem corda J E H O V A.*	179	
180	Sortes mittũtur in sinum, sed à D O M I N O temperãtur.	Prou. 16 Vers. 33.	*In sinum proijcitur* S O R S, *& à J E H O V A H est omne iudicium eius.*	180	
181	(Quocirca) habe fiduciãm in D O M I N O ex toto corde, & ne innitaris Prudẽtiæ tuæ.	Prou. 3. Vers. 5.	*Fide J E H O V Æ toto corde tuo, & intelligẽtiæ tuæ ne innitaris.*	181	De o confidendum.
182	Reuela D O M I N O opera tua, & dirigentur cogitationes tuæ.	Prou. 16 Vers. 3.	*Deuolue ad J E H O V A M opera tua : & firmabuntur cogitationes tuæ.*	182	Psal. 37, v. 5. 1. Pet. 5. 7.
183	In omnibus (igitur ô mortalis) viis tuis recognosce D O M I N V M: & I P S E diriget semitas tuas.	Prou. 3. Vers. 6.	*In omnibus viis tuis recognosce Eum, & Ipse diriget semitas tuas.*	183	
184	Ne sis sapiẽs apud temetipsum : Time D E V M, & recede à malo.	Vers. 7.	*Ne sis sapiens in oculis tuis: time* I E H O V A M, *& recede à malo.*	184	
185	Mihi dedit D E V S dicere ex sententia digna horum	Sap. 7. Vers. 15.	D E V S *mihi dedit ex sententia dicere, ac pro dignitate*	185	

	eorum quæ dantur, cogitare: quoniam Ipse & Sapientiæ dux est, & Sapientum moderator.		quæ mihi dantur, quoniam IPSE SAPIENTIÆ dux est, & Sapientum emendator.	
186	*Nam in manu Ipsius sumus tum nos, tum sermones nostri, omnis etiam prudentia, scientiaque opificiorum.*	Vers. 16.	In manu enim Illius & nos, & sermones nostri, & omnis SAPIENTIA; & operum SCIENTIÆ & DISCIPLINA.	186
187	*Mihi autem dedit DEVS, eorum quæ sunt in Natura veram cognitionem.*	Vers. 17.	Ipse mihi dedit horum, quę sunt SCIENTIAM verá. Hæc, porrò, quàm dat DEVS	187
188	*SAPIENTIA ædificauit domum suam, excîdit columnas suas septem:*	Prou. 9. Vers. 1.	SAPIENTIA ædificauit sibi domum; excîdit columnas septem,	188
189	*Immolauit victimam suam, miscuit vinum suum, etiam apparauit mensam suam.*	Vers. 2.	Immolauit victimas suas, miscuit VINVM, & proposuit mensam suam.	189
190	*Misit puellas suas, vocauit: super summitates excelsorum ciuitates; dicendo,*	Vers. 3.	Misit ancillas suas, vt vocarent ad Arcem, & ad mœnia ciuitatis.	190
191	*Quisquis est simplex, declinet huc. Carenti corde dixit quoque*	Vers. 4.	Si quis est paruulus, veniat ad ME: & insipientibus loquuta est,	191
192	*Venite, comedite panem meum, & bibite de vino quod miscui.*	Vers. 5.	Venite, comedite panem meũ, & bibite VINVM, quod miscui vobis.	192
193	*Relinquite simplices viam vestram, & viuetis: & incedite per viam Intelligentiæ.*	Vers. 6.	Relinquite (ergô) infantiam, & viuite, & ambulate per vias PRVDENTIÆ. (Quas Ego fideliter monstraui, & paternè commendo vobis.)	193

SAPIENTIA ad se inuitat omnes.

V.
GRADVS PROLOGETICVS QVINTVS.

194	Qui BONVS est, hauriet gratiam à DOMINO: qui autem confidit in cogitationibus suis, insipiens est.	Prou.12 Vers.2.	*Bonus hauriet beneplacitum à JEHOVAH; & virum malorum cogitationum condemnabit DEVS.*	194	
195	Viri mali non cogitant iudicium: qui autem inquirunt DOMINVM, animaduertunt OMNIA.	Prou.28 Vers.5.	*Viri mali non intelligunt iudicium: quærentes autem JEHOVAM intelligunt omnia.*	195	
196	Benedictio DOMINI super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitas.	Prou.10 Vers.6.	*Benedictiones sunt super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitatem.*	196	
197	Abominatio DOMINI est omnis illusor, & cũ SIMPLICIBVS sermocinatio eius.	Prou.3. Vers.32.	*Abominatio JEHOVÆ est peruersus: & cum Rectis secretum Eius.*	197	
198	IPSE deludet illusores, & mansuetis dabit gratiam.	Vers.34	*Profectò illusoribus IPSE illudit, & humilib. dat gratiã.*	198	
*	Abominabile DOMINO cor prauum, & voluntas eius in iis q̃ simpliciter ambulãt.	Prou.11. Vers.20.	*Abominabile JEHOVÆ sunt peruersi corde: & perfecti via beneplacitum eius.*	*	
199	Qui peruersi cordis est, non inueniet BONVM, & qui vertit linguam, incidet in malum.	Prou.17. Vers.20.	*Peruersus corde non inuenit bonum: & qui vertitur in lingua sua, cadet in malum.*	199	
200	Melior est pauper ambulãs in simplicitate sua, quàm diues in prauis itinerib⁹ suis.	Prou.28 Vers.6.	*Præstantior est pauper, qui ambulat in perfectione sua, quã peruersus viis, & ipse diues.*	200	Prou.19.v.1.
201	Quid prodest stulto habere diuitias, cum SAPIENTIAM emere non possit?	Prou.17 Vers.16.	*Vt quid est pretium in manu stulti, vt emat SAPIENTIAM, & cor non est ei.*	201	

202	*TIMOR JEHOVÆ, eruditio SAPIENTIÆ: & ante gloriam humilitas.*	Prou.15. Vers.33.	TIMOR DOMINI Disciplina SAPIENTIÆ: & gloriam præcedit HVMILITAS.	202
203	*Quum venit superbia, venit & ignominia: & cum humilibus Sapientia:*	Prou.11. Vers.2.	Vbi fuerit superbia, ibi fuerit & cõtumelia: Vbi autem est *Humilitas*, ibi & *Sapientia*.	203
	Prouerb.16. v.5. Abominatio JEHOVÆ est omnis elat⁹ corde.		Prou.16. v.5. Abominatio .n. DOMINI est omnis arrogãs.	
204	*In corde intelligentis requiescit SAPIENTIA: at in medio stultorum ipsa cognoscitur.*	Prou.14 Vers.33.	In corde Prudẽtis requiescit SAPIENTIA: & indoctos quosque erudiet.	204
205	*Qui graditur cum Sapientibus, sapiens erit: sed qui est amicus stultis, conteretur.*	Prou.13. Vers.20.	Qui cum Sapiẽtibus graditur, sapiens erit: amicus stultorum similis efficietur.	205
206	*Etiam absque scientia, desiderium non est bonum.*	Prou.19. Vers.2.	Vbi non est SCIENTIA ANIMÆ, non est BONVM.	206
207	*Neque verò cum eo qui inuidia contabescit iter habebo: quoniam huiusmodi non erit Sapientiæ particeps.*	Sap.6. Vers.25.	Neque (etiam) cum inuidia tabescente iter habebo, (inquit Sapiens) quoniã talis homo non est particeps Sapientiæ.	207
208	*Derisorem efficit vinum, tumultuantem efficit Sechar: & omnis qui se oblectat in ea, non erit sapiens.*	Pro.20. Vers.1.	Luxuriosa res est VINVM, & tumultuosa ebrietas: quicunque his delectatur, non erit sapiens.	208
209	*Cor intelligens quærit SCIENTIAM, & os stultorum pascetur stultitia.*	Prou.15. Vers.14.	Cor sapientis quærit DOCTRINAM: & os stultorum pascitur imperitia.	209
210	*TIMOR JEHOVÆ principium SCIENTIÆ: Sapientiam & Eruditionem stulti despiciunt.*	Prou.1. Vers.7.	TIMOR DOMINI principium SAPIENTIÆ. SAPIENTIAM atq; DOCTRINAM stulti despiciunt.	210
211	*TIMOR JEHOVÆ velut vena vitæ, vt recedatur à laqueis mortis.*	Prou.14 Vers.27.	TIMOR DOMINI fons vitæ, vt declinet à ruina mortis.	211
212	*Principium SAPIENTIÆ Timor JEHOVÆ: & scientia sanctorum, intelligentia*	Prou.9. Vers.10.	Principium SAPIENTIÆ TIMOR DOMINI: & SCIENTIA sanctorũ PRVDENTIA.	212
213	*Ne æmuletur cor tuum pec-*	Prou.23 Vers.17.	Non (igitur) æmuletur cor	213

tuum

	tuum peccatores, ſed in Timore Do m i n i eſto tota die.		*catores, imo potius in Timore* J e h o v æ *eſto tota die.*		
214	Quia habebis ſpem in nouiſſimo, & prę́ſtolatio tua non auferetur.	Verſ. 18.	*Quia reuera eſt merces: & ſpes tua non ſuccidetur.*	214	
215	Sentite (ô mortales) de Do m i n o in bonitate, & in ſimplicitate cordis quærite illũ:	Sap. 1. Verſ. 1.	*Sentite (ô homines) de* Do m i n o *in bonitate, atque in ſimplicitate cordis eũ quærite:*	215	
216	Quoniã inuenitur ab his, qui non tentant illum: apparet autem iis, qui fidem habent in illum.	Verſ. 2.	*Quoniam inuenitur ab iis, qui non tentant eum, & illis patefit, qui ei non diffidunt.*	216	Deut. 4, 29. 2 Paral. p. 15 ÿ 4. Quomodo Devs quęrendus, & a quibus inueniatur.
217	Peruerſæ enim cogitationes ſeparant à De o: probata autem virtus corripit inſipientes.	Verſ. 3.	*Cogitationes namque peruerſæ ſeparant à* De o, *eiuſque potentia dum tentatur, inſipientes arguit.*	217	
128	Quoniam in maleuolam animam non introibit Sa p i e n t i a: nec habitat in corpore ſubdito peccatis.	Verſ. 4.	*Quoniam in animam malitioſam non introibit Sapientia, nec in corpore peccatis obnoxio habitabit.*	218	
219	Si enim Sa p i e n t i a m inuocaueris, & inclinaueris cor tuum Pr v d e n t i æ,	Prou. 2. Verſ. 1.	*Imò, ſi ad Intelligentiam clamaueris, & intelligentiæ dederis vocem tuam:*	219	
220	Si quęſieris Eam quaſi pecuniam, & ſicut theſauros effoderis illam:	Verſ. 4.	*Si quæſieris eam tanquam argentum, & ſicut theſauros ſcrutatus fueris eam.*	220	
221	Tunc intelliges Timorem Do m i n i, & Scientiam De i inuenies.	Verſ. 5.	*Tunc intelliges* Ti m o r e m Je h o v æ, *& cognitionem* De i *inuenies.*	221	
222	No s s e enim Te (ô Do m i n e) conſummata Iv s t i t i a eſt, & ſcire Iv s t i t i a m & Vi r t v t e m tuam, radix eſt immortalitatis.	Sap. 15. Verſ. 3.	*Nam noſſe* Te, *conſummata eſt Iuſtitia, & tuam intelligere potentiam, radix immortalitatis.*	222	
223	Propter hanc o p t a v i, & datus eſt mihi ſenſus: & i n v o c a v i, & venit in me Sp i r i t v s Sa p i e n t i æ.	Sap. 7. Verſ. 7.	*Quapropter optaui, & prudentia mihi data eſt: inuocaui, & ſpiritus Sapientiæ obuenit mihi.*	223	

224	*Sceptris ac solijs illum anteposui, præ eaque diuitias pro nihilo æstimaui.*	Vers. 8.	Et præposui illam regnis & sedibus, & diuitias nihil esse duxi in comparatione illius.	224
225	*Nec verò ei Lapidem pretiosum comparaui, quoniam aurum cum ea collatum arena pauca: & lutum æstimabitur argentum, cum illa comparatum.*	Vers. 9.	Nec comparaui illi lapidē pretiosum: quoniam omne aurum, in comparatione illius, arena est exigua, & tanquam lutum æstimabitur argentum in conspectu illius.	225
226	*Supra sanitatem ac formæ pulchritudinem dilexi illam: atque ea malui quàm luce frui, vt cuius splendor non potest supprimi.*	Vers. 10	Super salutem & speciem dilexi illam, & proposui pro *Luce* habere illā: quoniā inextinguibile est *Lumen* illius.	226
227	*Facilè perspicitur ab iis qui eam diligunt, & inuenitur ab illis, qui illam quærunt.*	Sap. 6. Vers. 13.	Facilè (equidem) videtur ab his, qui diligunt Eam, & inuenitur ab his, qui quærunt illam.	227
228	*Anteuertens, suis studiosis se offert cognoscendam.*	Vers. 14	Præoccupat qui se cōcupiscunt, vt illis se prior ostēdat.	228
229	**Qui manè surrexerit ad illam, non laborabit: assidentem enim suis foribus eam inueniet.*	Vers. 15.	Qui de LVCE vigilauerit ad illam, nō laborabit: assidentem enim illam foribus suis inueniet.	229
230	**Nam de illa suscepta cogitatio, prudentiæ est perfectio: & qui propter eam vigilauerit, continuò securus erit.*	Vers. 16	COGITARE ergò de illa, sensus est consummatus: & qui vigilauerit propter illam, citò securus erit.	230
231	*Quia se dignos ipsa quærit, circumeundo, atque in viis beneuolè se illis ostendit, in omnique cogitatione eis occurrit.*	Vers. 17.	Quoniam dignos SE, IPSA circuit quærens, & in viis ostendet SE illis hilariter, & in omni prouidentia occurret illis.	231
232	*Initium enim ipsius est verissima eruditionis cupiditas: cura verò eruditionis, amor.*	Vers. 18.	Initium enim illius verissima est DISCIPLINÆ concupiscentia.	232
233	*Amor autem, obseruatio legum ipsius: rursum legum ob-*	Vers. 19.	Cura ergò DISCIPLINÆ, dilectio est: & dilectio	233

custodia

	custodia LEGVM illius est: custoditio autem legũ, consummatio incorruptiõis est.		*seruatio est immortalitatis conseruatio.*		
234	Incorruprio autem facit proximum esse DEO.	Vers.19	*Porrò immortalitas facit vt proximè ad Deum accedamus.*	234	
235	CONCVPISCENTIA itaque SAPIENTIÆ, deducit ad REGNVM PERPETVVM.	Vers.21.	*Sapientiæ igitur cupiditas ad regnum perducit.*	235	
236	Inrrans (itaque) in domum meam, conquiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem conuersatio illius, nec tędium conuictus illius, sed lætitiam & gaudium. ✝.18. Circũibam quærens, vt mihi Eam assumerem.	Sap 8. Vers.16.	*In hac domum meam, ingressus conquiescam, nullam enim acerbitatem habet consuetudo ipsius, nec vllã molestiam eius conuictus, sed lætitiam & gaudium. Vers.18. Circumeundo quærebam, vt eum apud me reciperem.*	236	
237	Ne temerè quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferẽdum sermonem corã DEO: DEVS enim in Cælo, & tu super Terrã; iccircò sint pauci sermones tui.	Eccl.5. Vers.1.	*Ne festines ore tuo; neque cor tuum acceleret proferre verbum ante DEVM: quia DEVS est in Cælo, & tu super Terram, iccircò sint verba tua pauca.*	237	Non temerè apud DEVM pronuntiandum.
238	(Et) Si quid vouisti DEO, ne moreris reddere; displicet enim ei infidelis & stulta promissio: sed quodcunque voueris, redde.	Vers.3.	*Quum voueris votũ DEO, ne tardes reddere illud; quia non est beneplacitum DEO in stultis: quæ igitur voueris, redde.*	238	VOTVM. Deut.23,21.
239	Multoque melius est non VOVERE, quàm post VOTVM promissa non reddere.	Vers.4.	*Melius est vt non voueas, quàm vt voueas, & non reddas.*	239	
240	Victimæ impiorum abominabiles DOMINO: VOTA iustorum placabilia.	Prou.15. Vers.8.	*Sacrificium impiorum est abominatio JEHOVÆ: Oratio aũt rectorum beneplacitũ eius.*	240	Eccl.34,23.
241	Eruditus in VERBO reperiet Bona: & qui SPERAT in DOMINO, beatus est. Prou.28. ✝.25. Qui SPERAT in DOMINO, sanabitur.	Prou.16 Vers.20.	*Intelligens rem inueniet bonum: & confidens in JEHOVAH, beatus est. Prou.28. v.25. Qui fidit JEHOVÆ, impinguabitur.*	241	

242	*Qui fiduciam suam in eo habent, veritatem intelligent: & fideles in charitate, in eo permanebunt: quoniam gratia & misericordia erga sanctos eius, & ratio electorum eius habebitur.*	Sap. 3. Vers. 9.	Qui CONFIDVNT in Illo, intelligent VERITATEM: Et fideles in dilectione acquiescunt Illi; quoniam donum & pax est electis eius.	242
243	*Longinquus est IEHOVAH ab impiis: sed orationem iustorum exaudit.*	Prou. 15. Vers. 29.	Longè est DOMINVS ab impiis, & ORATIONES iustorum exaudiet.	243
244	*Qui remouet aurem suam, ne audiat legem, etiam oratio Eius erit abominatio.*	Prou. 28 Vers. 9.	Qui declinet aures suas, ne audiat LEGEM, ORATIO eius erit execrabilis.	244
245	*Qui tegit scelera sua nunquam aget prospere: qui verò confitetur, & derelinquit, misericordiam consequetur.*	Vers. 13.	Qui ábscōdit scelera sua, non dirigetur: qui autē confessus fuerit, & relinquit ea, MISERICORDIAM consequetur	245
246	*Misericordia & veritate redimitur iniquitas: & in timore IEHOVÆ receditur à malo.*	Prou. 16 Vers. 6.	Misericordia & veritate redimitur iniquitas; & in TIMORE DOMINI declinatur à malo.	246
247	*Nonne errant cogitantes malum? misericordia autem & veritas cogitantibus bonum.*	Prou. 14 Vers. 22.	Errant (igitur) qui operantur malum, *Misericordia* autē & *Veritas* præparant *Bona:*	247
248	*Qui sectantur iustitiam & misericordiam inueniet vitam, iustitiam & gloriam.*	Prou. 21. Vers. 21.	Qui (ergò) sequitur *Iustitiam* & *Misericordiam*, inuenient vitam, iustitiam & gloriam.	248
249	*Eram autem puer, eximii ingenii indole præditus, bonamque animam sortitus.*	Sap. 18. Vers. 19.	Puer autem eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam.	249
250	*Imò vero cum essem bonus, in corpus introiui impollutum.*	Vers. 20.	Et cum essem magis bonus, veni ad corpus incoinquinatum.	250
251	*Quum autem intellexissem, me non aliter eius compotem fore, quàm si DEVS eam daret,*	Vers. 21.	Et vt sciui, quoniam aliter non possem esse continens, nisi DEVS det; & hoc	251

ipsum

	ipſum erat Sapientia, ſcire eius eſſet hoc donum: adii DOMINVM, & deprecatus ſum Illum, & dixi ex totis præcordiis meis.		quod ipſum erat Prudentia intelligere cuius hoc eſſet beneficium, adii DOMINVM eumque oraui, ac dixi toto corde meo,		SAPIENTIA ergo vera precibus & votis aſſiduis cœlitus eſt accerſenda.
252	DEVS patrum meorum, & DOMINE miſericordiæ, qui feciſti OMNIA VERBO tuo,	Sap 9. Verſ.1.	DEVS patrum ac DOMINE Miſericordiæ, qui omnia creaſti Verbo tuo,	252	ORATIO Salomonis pro Sapientia habenda.
253	Et SAPIENTIA tua conſtituiſti hominem, vt dominaretur creaturę, quæ à te facta eſt,	Verſ.2.	Atque hominem tua Sapientia effeciſti, vt rebus abs te conditis dominaretur,	253	
254	Vt diſponat orbem Terrarum in Æquitate & Iuſtitia, & in directione cordis iudicium iudicet:	Verſ.3.	Et adminiſtraret mundum in Sanctitate ac Iuſtitia, rectitudineque cordis iudicium exerceret:	254	
255	Da mihi ſedium tuarum aſſiſtricem SAPIENTIAM, & noli me reprobare à pueris tuis:	Verſ.4.	Da mihi aſſidentem thronis tuis SAPIENTIAM, & ne me numero ſeruorum tuorum ſummoueas.	255	3.Reg 3.v 9.
256	Quoniã ſeruus tuus ſum ego, & filius ancillæ tuæ, homo infirmus & exigui temporis, & minor ad intellectum Iudicii & Legum.	Verſ.5.	Quoniam ego ſeruus tuus ſum, ac filius ancillę tuæ, homo imbecillus, ac vitæ breuis, & minor quàm vt iudicium ac Leges poſſim intelligere.	256	Pſal.115. v.16.
257	Et ſi quis conſummatus inter filios hominum, ſi ab illo abfuerit SAPIENTIA tua, in nihilum computabitur.	Verſ 6.	Nam etiamſi quis fuerit perfectus inter filios hominum, tamen ſi Sapientia abſit tua, nihili æſtimabitur.	257	
258	Tu elegiſti me Regem populo tuo, & iudicem filiorum tuarum, & filiarum:	Verſ.7.	Tu me elegiſti regem populi tui, & iudicem filiorum tuorum, ac filiarum.	258	1 Paral.28. v.5. 2.Paral.1,9.
259	Et dixiſti me ædificare Templum in monte ſancto tuo, & in ciuitate habitationis tuæ altare, ad ſimilitudi-	Verſ 8.	Juſſiſti me ædificare Templum in monte ſancto tuo, & in vrbe habitationis tuæ altare inſtar tabernaculi ſancti,	259	

	quod præparasti ab initio.		nem Tabernaculi sancti tui, quod præparasti ab initio.	
260	*At tecum est Sapientia, quæ tua nouit opera, quæque tunc affuit cum Mundum efficeres, quæ scit quid in oculis tuis gratum sit, ac rectum in præceptis tuis.*	Vers. 9.	Et tecum SAPIENTIA, quæ nouit opera tua, quæ & affuit tunc cum orbem terrarum fingeres, & sciebat quod esset placitũ oculis tuis, & quid directum in præceptis.	260
261	*Hanc demitte è Cœlis sanctis, atque à solio gloriæ tuæ eam mitte, vt præsens mecum laboret, atque intelligam quid acceptum sit apud te.*	Vers. 10.	Mitte illam de cælis sanctis tuis, & à sede Magnitudinis tuæ, vt mecũ sit, & mecum LABORET, vt sciam quid acceptum sit apud TE.	261
262	*Nouit enim ac intelligit omnia, ac me deducet in actionibus meis moderatè, atque in gloria sua custodiet.*	Vers. 11.	Scit enim illa OMNIA & intelligit, & deducet me in operibus meis sobriè, & custodiet me in sua potentia.	262
263	*Et erunt accepta opera mea, ac rectè populum tuum diiudicabo, eroque dignus solio patris mei.*	Vers. 12.	Et erunt accepta opera mea, & disponam populum tuum iustè, & ero dignus sedium Patris mei.	263
264	*Quis enim homo consilium DEI intelliget? aut quid velit DEVS animo comprehendet?*	Vers. 13.	Quis enim hominũ poterit scire Consilium DEI? aut quis poterit cogitare quid velit DEVS?	264
265	*Nam cogitationes mortalium timidæ sunt, ac nostræ opiniones fallaces.*	Vers. 14	Cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ prouidentiæ nostræ.	265
266	*Corpus enim corruptioni obnoxium aggrauat animam, ac terrenum domicilium plenum curarum mentem deprimit.*	Vers. 15.	Corpus enim, quod corrũpitur, aggrauat Animam; & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantẽ.	266
267	*Ac vix quæ in terra sunt, coniectura assequimur, & quæ in manibus versantur, cum labore inuenimus, quis autem ea peruestigauit quæ sunt in cœlis?*	Vers. 16.	Et difficile ęstimamus quę in terris sunt: & quæ in conspectũ sunt inuenimus cum labore, quæ autem in Cælis sunt, quis inuestigabit?	267

Sensum

268	Sensum autem tuum quis sciet, NISI TV DEDERIS SPIRITVM SANCTVM de ALTISSIMIS:	Vers. 17.	*Consilium autem tuum quis nouit, nisi tu dederis SAPIENTIAM, ac de altissimis Spiritum sanctum tuum miseris?*	268
269	Et si correctæ sint semitæ eorum qui sunt in Terris, & quæ tibi placent didicerint homines?	Vers. 18.	*Nam ita via eorum qui Terram incolunt, directæ fuerunt, ac quæ tibi placent, didicerunt,*	269
270	Nam per SAPIENTIAM sanati sunt quicunque placuerũt tibi DOMINE à principio.	Vers. 19.	*Et sunt SAPIENTIA conseruati.*	270
271	DVO (insuper) rogaui TE, ne deneges mihi antequam moriar,	Prou. 30 Vers. 7.	*Duo postulaui à te, ne prohibeas à me, antequam moriar,*	271
272	Vanitatem & verba mendacia longè fac à me. Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi: tribue tantum victus mea necessaria.	Vers. 8.	*Vanitatem & verbũ mendax remoue à me: paupertatem & diuitias ne dederis mihi: ale me cibo qui conuenit mihi:*	272
273	Ne fortè satiatus illiciar ad negãdum, & dicam, Quis est DOMINVS? aut egestate compulsus, furer, & periurem NOMEN DEI mei. Ecce.	Vers. 9.	*Ne fortè satier, & abnegem, dicamq; quis est IEHOVAH? & ne fortè efficiar pauper, & furer, assumamque in vanum nomen DEI mei.*	273
274	Post INDVSTRIAM (hanc verò tandem) sequitur SAPIENTIA!	Eccl. 10 Vers. 10.	*At excellentia rectificationis est Sapientia.*	274

Verùm tu DOCTRINÆ fili, qui, IEHOVÆ gratiâ, sic adeptus es SAPIENTIAM Eiusve DONA quædam singularia,

275	Da (quoque) Sapienti occasionem, & addetur ei SAPIENTIA: doce iustum, & festinabit accipere.	Prou. 9. Vers. 9.	*Da Sapienti increpationem, & sapientior erit: doce iustum, & addet doctrinam.*	275
276	In auribus (autem) insipientium ne loquaris: quia despicient Doctrinam eloquii tui.	Prou 23 Vers. 9.	*In auribus stulti ne loquaris: quia condemnet prudentiam eloquiorum tuorum.*	276

277	*Exultando exultabit pater iuſti : & generans ſapientem, lætabitur in eo.*	Verſ.24.	Exultat gaudio pater iuſti : qui Sapientem genuit, lætabitur in eo.	277
278	*Auris, quæ audit increpationem vitæ, in medio Sapientum commorabitur.*	Prou.15. Verſ.31.	Auris quæ audit increpationes vitę, in medio Sapientum commorabitur	278
279	*Qui negligit Diſciplinam, ſpernit animam ſuam : ſed qui audit increpationem, poſſidet cor.*	Verſ.32.	Qui abiicit *Diſciplinam*, deſpicit animam ſuam : qui autē acquieſcit increpationibus, poſſeſſor eſt cordis.	279
280	*Paupertas & ignominia erit deſerenti correctionem : ſed qui cuſtodit increpationem, honore afficietur.*	Prou.13. Verſ.18.	Egeſtas & ignominia ei, qui deſerit *Diſciplinam* : qui autem acquieſcit arguenti, glorificabitur.	280
281	*Corripiens deriſorem, accipit ſibi ignominiam : & increpans impium, accipit maculam ſuam.*	Prou.9. Verſ.7.	Qui enim erudit deriſorem, ipſe ſibi iniuriam facit : & qui arguit impium, maculam ſibi generat.	281
282	*Ne increpes igitur deriſorem, ne fortè odio habeat te : increpa ſapientem, & diliget te.*	Verſ.8.	Noli arguere deriſorem, ne oderit te, argue ſapientem, & diliget te.	282
283	*Quærit deriſor Sapientiam, & non inuenit : at ſcientia intelligenti eſt facilis inuentu.*	Prou.14 Verſ.6.	Quærit (quidē) deriſor SAPIENTIAM, & non inuenit : doctrina prudētium facilis.	283
284	*In conſpectu intelligentis apparet* SAPIENTIA *: & oculi ſtulti ſunt in extremo terræ.*	Prou.17 Verſ.24.	In facie prudentis lucet SAPIENTIA ; oculi ſtultorum in finibus Terræ.	284
285	*Etenim operibus ſuis cognoſcitur puer, an mundum & an rectum ſit opus eius.*	Pro.20. Verſ.11.	Ex ſtudiis ſuis intelligitur puer, ſi munda & recta ſint opera eius.	285
286	*Qui ambulat fraudulenter, reuelat ſecretum : fidelis autem ſpiritus, celat rem.*	Prou.11. Verſ.13.	Qui ambulat fraudulenter, reuelat arcana : qui autem fidelis eſt, celat amici commiſſum.	286
287	*Qui reuelat ſecretum, incedit fraudulenter : & cum eo qui allicit labiis ſuis, ne miſceas te.*	Pro.20. Verſ.19.	Qui reuelat myſteria, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia ſua, ne commiſcearis.	287

288	Multi homines misericordes vocantur, virum autem fidelem quis (facilè) inueniet?	Vers. 6.	*Multitudo hominum prædicat vniuscuiusque misericordiam: virum autem veracem quis inueniet?*	288
289	Ne (igitur) moliaris amico tuo malum, cum ille in te habeat fiduciam.	Prou. 3. Vers. 29.	*Ne cogites contra amicum tuum malum, quum ipse habitet securè tecum.*	289
290	Qui (enim) reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius.	Prou. 17 Vers. 3.	*Est conflatorium argento, & camino, at probat corda* I E H O V A H.	290

VI.
GRADVS PROLOGETICVS
SEXTVS.

291	VENERVNT mihi (Vir sapiens attestatur) OMNIA BONA, pariter cum (SAPIENTIA) illa, & innumerabilis honestas per manus Illius.	Sap. 7. Vers. 11.	*Accesserunt autem mihi bona simul omnia cum illa, diuitiæque per manus illius innumerabiles.*	291
292	Et lætatus sum in omnibus: quoniam antecedebat me ista SAPIENTIA, & ignorabam, quoniam horum omnium mater est.	Vers. 12.	*Lætatus autem sum in omnibus, quoniam eorum author est Sapientia: ego verò ignorabam eorum ipsam esse matrem.*	292
293	Infinitus enim thesaurus est hominibus; quo qui vsi sunt, participes facti sunt Amicitiæ DEI, propter DISCIPLINÆ dona commendati.	Vers. 14.	*Inexhaustus enim hominibus thesaurus est: quo qui sunt vsi amicitiam cum* DEO *coierunt, propter dona disciplinæ commendati.*	293

294	*Mihi enim dedit* D E V S, *eorum quæ sunt in Natura veram cognitionem, vt Mundi constitutionem, vimque Elementorum intelligam:*	Vers.17.	I P S E enim dedit mihi horum quæ sunt S C I E N T I A M veram: vt sciam dispositionem orbis Terrarum, & virtutes Elementorum,	294
295	*Initium, exitum, mediumque temporis, solstitiorum vicissitudinem, ac tempestatum varietatem,*	Vers.18.	Initium & consummationem & medietatem temporum, vicissitudinum permutationes, & consummationes temporum,	295
296	*Annorum circuitus, ac situs stellarum:*	Vers.19.	Morum mutationes, & diuisiones temporũ, Anni cursus, & stellarũ dispositiones,	296
297	*Naturas animalium irasque bestiarum, ventorum vim, & cogitationes hominum, differentias plantarum, radicumque facultas,*	Vers.20.	Naturas Animalium, & iras bestiarum, vim ventorum, & cogitationes hominum, differentias virgultorum, & virtutes radicum,	297
298	*Omnia denique quæ sunt recondita & aperta cognoui: nam omnium Artifex Sapientia me docuit.*	Vers.21.	Et quæcunque sunt absconsa & improuisa didici. Omnium enim Artifex docuit me S A P I E N T I A.	298
299	*Quum autem vnica sit, omnia potest: in seipsaque manens innouat omnia, ac singulas per ætates in sanctas se transferens animas, amicos* D E I, *Prophetasque efficit.*	Vers.27.	Et cum (S A P I E N T I A) sit vna, O M N I A potest: & in se permanens omnia innouat: & per nationes in Animas sanctas se transfert, Amicos D E I & Prophetas constituit.	299
300	*Neminẽ enim diligit* D E V S, *nisi qui cum Sapientia consuetudinem habeat.*	Vers.28.	Neminem enim diligit D E V S, nisi eum, qui cum S A P I E N T I A inhabitat. Et,	300
301	*Quum placuerint* I E H O V Æ *viæ viri, etiam inimicos eius pacatos reddit ei.*	Prou.16. Vers.7.	Cum placuerint D O M I N O viæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem.	301
302	*Est enim perita Scientia* D E I, *atque ei initiata, eiusque operum electrix.*	Sap.8. Vers.4.	Doctrix (etiam) est D I S C I P L I N Æ D E I, & electrix operum illius.	302

Etsi

303	Et ſi diuitiæ appetuntur in vita; quid SAPIENTIA locupletius, quæ operatur OMNIA?	Verſ. 5.	*Quod ſi diuitiarum eſt in vita poſſeſſio deſiderabilis: quid* SAPIENTIA, *omnia operante locupletius?*	303
304	Si autem ſenſus operatur: quis horum quæ ſunt: magis quàm illa eſt artifex?	Verſ. 6.	*Si autē Prudentia agit, atque opera efficit: quid illa in rerum natura artificioſius eſt?*	304
305	Et ſi IVSTITIAM quis diligit; labores huius magnas habent virtutes: Sobrietatem enim & PRVDENTIAM docet, & IVSTITIAM & VIRTVTEM, quibus vtilius nihil eſt in vita hominibus.	Verſ. 7.	*Si verò* IVSTITIAM *quis diligit: labores huius virtutes ſunt: Temperantiam enim docet, & Prudentiam, Juſtitiam ac Fortitudinem, quibus nihil eſt hominibus in vita vtilius.*	305
306	Et ſi multitudinem SCIENTIÆ deſiderat quis: ſcit præterita, & de futuris æſtimat: ſcit verſutias ſermonū, & diſſolutiones argumentorum: ſigna & monſtra ſcit antequam fiant, & euentus tēporum & ſeculorum.	Verſ. 8.	*Præterea ſi quis multarum vſum rerum deſiderat, hæc antiqua nouit, & futura coniectat, ſermonum verſutias atque ænigmatum explicationes intelligit, ſigna & prodigia prænoſcit, euentuſque tempeſtatum ac temporum.*	306
307	Propoſui ergò HANC adducere mihi ad conuiuendum; ſciens quoniam mecum cōmunicabit de bonis, & erit allocutio tædii mei.	Verſ. 9.	*Itaque hanc decreui mihi ad vſum vitæ ac conſuetudinem adiungere, certò ſciens eam bonorum conſultricem mihi fore, curarumque ac moleſtiæ conſolatricem.*	307
308	Habebo propter HANC claritatem ad turbas, & honorē apud ſeniores iuuenis:	Verſ. 10	*Gloriam in vulgus propter hanc adipiſcar, & honorem apud ſeniores iuuenis.*	308
309	Et acutus inueniar in iudicio, & in cōſpectu potentium admirabilis ero, Et facies principum mirabuntur me.	Verſ. 11.	*Acutus inueniar in iudicio, in conſpectuque potentum ero admirabilis.*	309
310	Tacentē me ſuſtinebunt, & loquentem me reſpicient,	Verſ. 12.	*Me tacentem expectabunt, loquētemque attentè audient,*	310

		atque dum pluribus disseram, ori suo manus opponent.		& sermocinante me plura, manus ori suo imponent.	
	311	*Propter hanc, immortalitatem obtinebo, ac reliquam memoriam posteris sempiternam.*	Vers. 13.	Præterea habebo per Hãc immortalitatem; & memoriam æternam his qui post me futuri sunt relinquam.	311
	312	*Populos gubernabo, nationesque mihi subditæ erunt.*	Vers. 14.	Disponam populos: & nationes mihi erũt subditæ.	312
	313	*Tyranni formidabiles quum audierint, me extimescent, in multitudine bonus videbor, in bello strenuus.*	Vers. 15.	Timebunt me audientes Reges horrendi; in multitudine videbor bonus, & in bello fortis.	313
	314	*Hæc apud me reputans, summaque animi cura perpendens esse immortalitatem in cognatione Sapientiæ.*	Vers. 17.	Hæc cogitans apud me, & commemorans in corde meo, quoniam immortalis est in cogitatione SAPIENTIÆ.	314
	315	*Et bonam in amicitia illius delectationem, diuitiasque inexhaustas in laboribus manuum eius, atque in congressione collocutioneque eiusdem prudentiam, atque in communicatione sermonum gloriam.*	Vers. 18.	Et in amicitia Illius delectatio bona, & in operibus manuum illius honestas sine defectione, & in certamine loquelæ Illius SAPIENTIA, & præclaritas in communicatione sermonum IPSIVS.	315
SAPIENTIÆ laus.	316	*Beatus homo, qui inuenit Sapientiam, & homo qui producit in lucem intelligentiam:*	Prou. 3. Vers. 13.	Beatus homo qui inuenit SAPIENTIAM, & qui affluit PRVDENTIA. (Legitur &, effluit Prudentiam.)	316
	317	*Quia melior est negotiatio eius negotiatione argenti: & auro melior est prouentus eius.*	Vers. 14.	Melior est acquisitio Eius negotiatione auri & argenti, primi & purissimi fructus eius.	317
	318	*Pretiosior est margaritis, & omnia desiderabilia tua non æquantur ei.*	Vers. 15.	Pretiosior est cunctis opibus: & omnia quæ desiderantur, huic nõ valent comparari.	318
	319	*Longitudo dierum in dexte-*	Vers. 16.	Longitudo dierũ in dexte-	319

ra Eius,

	ra Eius, & in sinistra Illius diuitiæ & gloria.		*ra illius: & in sinistra illius diuitiæ & gloria.*	
320	Viæ eius pulchræ, & omnes semitæ illius pacificæ.	Vers. 17.	*Viæ eius, viæ delectabiles: & omnes semitæ eius pax.*	320
321	Lignum VITÆ est his qui apprehenderint Eam: & qui tenuerit Eam, beatus.	Vers. 18.	*Hæc lignum vitæ est apprehendentibus eam: & qui tenent eum beati.*	321
322	SAPIENTIA (etenim) aperuit os mutorum, & linguas infantium facit disertas.	Sap. 10. Vers. 21.	*Quoniam Sapientia os mutorum aperuit, linguasque infantium fecit disertas.*	322
323	Mecum (vlterius inquit SAPIENTIA ipsa) est CONSILIVM & ÆQVITAS, mea est PRVDENTIA, mea est FORTITVDO.	Prou. 8. Vers. 14.	*Penes me est consilium & Sapientia, Ego sum Intelligentia, mea est fortitudo.*	323
324	Per me Reges regnant, & Legum conditores iusta decernunt.	Vers. 15.	*Per me Reges regnant, & Principes decernunt Iustitiam.*	324
325	Per me Principes imperant, & potentes iusta decernunt.	Vers. 16.	*Per me Principes dominantur, & principes & omnes iudices Terræ.*	325
326	Mecũ sunt diuitiæ & gloria, opes superbæ & iustitia.	Vers. 18.	*Diuitiæ & gloria mecũ sunt, substantia stabilis, & iustitia.*	326
327	Melior est fructus meus auro & lapide pretioso: & genimina mea argento electo.	Vers. 19.	*Melior est fructus meus auro & obrizo: & prouentus meus argento electo.*	327
328	Vt ditẽ diligentes me, & thesauros eorum repleam.	Vers. 21.	*Vt diligentes me hæreditare faciam esse perpetuum; & thesauros eorum repleam.*	328
329	Qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet salutem à DOMINO.	Vers. 35.	*Nam qui inueniet me, inuenit vitam: & haurit voluntatem à IEHOVAH.*	329
330	Qui autem in me peccauerit, lædet animam suam. Omnes qui me oderunt, diligunt mortem.	Vers. 36.	*Qui autẽ peccat contra me, spernit animam suam: omnes qui odio habent me, diligunt mortem.*	330
331	Per me (verò) multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ.	Prou. 9. Vers. 11.	*Per me enim multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ.*	331
332	Fili mi, (iterum paternè admonet	Prou. 3. Vers. 21.	*Fili mi, ne recedant hæc ab o-*	332

		culis tuis: custodi Legem & cogitationem.		Sapiens noster) ne effluant hæc ab oculis tuis. Custodi LEGEM atque CONSILIVM.	
	333	*Et erunt vita animæ tuæ, & gratia gutturi tuo.*	Vers. 22.	Et erit vita Animæ tuæ, & gratia faucibus tuis.	333
	334	*Tunc intelliges Iustitiam, & iudicium, & rectitudines, & omnem semitam bonam.*	Prou. 2. Vers. 9.	Tunc intelliges *Justitiam* & *Judicium*, & *Æquitatem*, & omnem semitam bonam.	334
	335	*Tunc ambulabis cum fiducia viam tuam, & pes tuus non impinget.*	Prou 3. Vers. 23.	Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, & pes tuus nõ impinget.	335
	336	*Si accubueris, non timebis: quum quiesces, suauis erit somnus tuus.*	Vers. 24.	Si dormieris, nõ timebis; quiesces, suauis erit somnus tuus.	336
	337	*Non timebis à pauore repentino, & à desolatione impiorum quum venerit.*	Vers. 25	Ne paueas repentino terrore, & irruentes tibi potentias impiorum.	337
	338	*Quia JEHOVAH erit fiducia tua, & custodiet pedem tuum à captione.*	Vers. 26.	DOMINVS enim erit in latere tuo, & custodiet pedem tuum ne capiaris.	338
	339	*Cultores suos Sapientia ærumnis liberauit.*	Sap. 10. Vers. 9.	SAPIENTIA hos, qui se obseruarũt, à doloribus liberauit.	339
Tob. 4, 7. Luc. 14, 13.	340	*Honora JEHOVAM de diuitiis tuis, & de primitiis omnium prouentuum tuorum.*	Prou 3. Vers. 9.	Honora (ergô) DOMINVM, de tua substãtia, & de primitiis omnium frugũ tuarum.	340
	341	*Et implebuntur horrea tua saturitate, & vino nouo torcularia tua sese rumpent.*	Vers. 10.	Et implebuntur horrea tua, & vino torcularia tua redundabunt.	341
Propriis laborib. vult nos viuere, eosque aliis impertiri.	342	*Bibe aquam de cisterna tua, & fluenta de medio putei tui.*	Prou. 5. Vers. 15.	Bibe aquã de cisterna tua, & fluenta putei tui.	342
	343	*Deriuẽtur fõtes tui foràs, & in plateis & aquas tuas diuide.*	Vers. 16.	Dispergant sese fontes tui foras: in plateis, riui aquarũ.	343
	344	*Sint tibi soli, & non alienis tecum.*	Vers. 17.	Habeto eas solus, nec sint alieni participes tui.	344
	345	*Bonorum enim laborum gloriosus est fructus: nec radix Prudentiæ decidit.*	Sap. 3. Vers. 15.	Bonorum enim (enim) laborum gloriosus est fructus, & quæ non condidit radix SAPIENTIÆ.	345

VII. GRA-

VII.

GRADVS PROLOGETICVS SEPTIMVS.

346	Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via.	Prou. 4. Vers. 14.	*Per semitam impiorum ne ingrediaris: & ne ingrediaris in via malorum:*	346
347	Fuge ab ea, nec transeas per illã; declina & desere eã.	Vers. 15.	*Desere eam, ne transeas per eam; declina ab illa, & transi:*	347
348	Est (enim) via, quæ videtur homini recta; & nouissima eius deducunt ad mortem.	Prou. 14 Vers. 12.	*Est via recta coram viro: & exitus eius, viæ mortis:*	348
349	Iustorũ autẽ semita quasi Lux splendens procedit, & crescit vsq; ad perfectã diem.	Prou. 4. Vers. 18.	*Semita autem iustorum veluti lux lucis: progreditur & illuminatur vsq; ad perfectum diem.*	349
350	Via impiorum tenebrosa, nesciunt vbi corruant.	Vers. 19.	*Via autem impiorũ sicut caligo: nesciunt in quid impingant.*	350
351	SENECTVS (quidem) venerabilis est, non (tamen) diuturna; neq; annorũ numero cõpulata. Canities autẽ sunt sensus hominis. Vers. 9. Et ætas senectutis vita immaculata. Prou. 16. ℣. 31. Corona dignitatis senectus, quæ in viis IVSTITIÆ reperitur.	Sap. 4.	*Honorata enim est senectus, non diuturnam adepta vitam, neque numero annorum definita: vers. 9. Sed canities hominibus Prudentia est, & ætas senectutis vita nulla labe maculat. Prou. 16. vers. 31. Corona gloriæ est canities: in via iustitiæ inuenietur.*	351
352	Prouerbiũ est, Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea. Ib. 27. ℣. 22. Si contuderis stultũ in pila quasi ptisanas, feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius. Siquidẽ Eccles. 1. ℣. 15. Peruersi difficilè corrigantur, & stultorum infinitus sit numerus.	Prou. 22 Vers. 6.	*Imbue puerum iuxta viam suam: etiam quum senuerit, non recedet ab ea. Ibid. 27. v. 22. At si contuderis stultum in mortario in medio triticorum contusorum pistillo, non recedet ab eo stultitia eius. Siquidem Eccles. 1. v. 15. peruersum non potest dirigi, & defectus non potest numerari.*	352
353	Illusor nõ audit eũ arguit.	Prou. 13. Vers. 1.	*Derisor non audit increpationem.*	353
354	Responde igitur stulto	Prou. 26 Vers. 5.	*Responde stulto secundum*	354

	stultitiam suam, ne fortè sit sapiens in oculis suis.		iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur.	
355	*Occurrere vrsæ orbatæ, satius est viro, quàm stulto in stultitia sua.*	Pro. 17. Vers. 12	Expedit (certè) magis vrsæ occurrere fœtibus raptis, quàm fatuo confidenti sibi in stultitia sua.	355
356	*Via stulti recta est in oculis eius: & qui obtemperat consilio, sapiens est.*	Prou. 12. Vers. 15.	Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia.	356
357	*Qui increpat hominem retrocedentem, gratiam inueniet magis quàm is qui blanditur lingua.*	Prou. 28 Vers. 23.	Qui (iustè) corripit hominem, (meritò) gratiã (quandoque) posteà inueniet apud eũ magis, quàm ille qui per linguæ blandimenta decipit.	357
358	*Vir increpatus qui indurat ceruicem, repente conteretur, nec erit illi sanitas.*	Prou. 29 Vers. 1.	Viro, qui corripientẽ dura ceruice contemnit, repentinus ei superueniet interit⁹, & eum sanitas nõ sequetur.	358
359	*Qui ambulat in rectitudine sua timet IEHOVAM; sed peruertẽs vias suas, despicit eũ.*	Prou. 14 Vers. 2.	Ambulãs recto itinere, & timens DEVM, despicitur ab eo qui infami graditur via.	359
60	*Abominatio iustorũ est vir iniquus: abominatio autem impii est rectus via.*	Pro. 29. Vers. 27.	Abominantur iusti virum impiũ: & abominãtur impii eos, qui in recta sunt via. (Sed)	360
361	*Perfectio rectorum deducit eos: peruersitas autem præuaricatorum perdit eos.*	Prou. 11. Vers. 3.	Simplicitas iustorum diriget eos: & supplãtatio peruersorum vastabit illos.	361
362	*Fortitudo perfecto est via IEHOVÆ: & pauor operantibus iniquitatem.*	Prou. 10 Vers. 29.	Fortitudo simplicis via DOMINI: & pauor illis, qui operantur malum.	362
63	*Timor hominis ponit laqueum, & qui fidit IEHOVÆ, exaltabitur.*	Prou. 29 Vers. 25	Qui timet hominem, citò corruet: qui sperat in DOMINO, subleuabitur.	363
364	*Omnis sermo DEI velut igne purgatus, clypeus est sperantibus in se.*	Prou. 30 Vers. 5.	Omnis (enim) sermo DEI ignitus clypeus est sperantibus in se:	364
365	*Ne addas verbis eius, ne fortè increpet te, & mendax deprehenderis.*	Vers. 6.	Ne addas quicquam verbis illius, & arguaris, inueniarisque mendax.	365

INTERPRE-

INTERPRETATIONES
&
ANNOTATIONES

HENRICI KHVNRATH LIPS. THEOSOPHIÆ amatoris fidelis, & MEDICINÆ utriusque DOCTORIS.

Quibus Textus Prologi præcedentis, non solùm à Verborum, quod quidem per alios sufficienter factum, verum potiùs à Rervm, in Theosophicis sublimioribus, obscuritate, quod hactenus per neminem ita præstitum, (demonstra, quæso, nasute, contrarium!) veritatis Theosophicæ normâ Catholica triunâ, (quæ est SS^a. Scriptura Biblica; Liber Naturæ macrocosmicus; & Testimonium Conscientiæ in microcosmo:) Iehovah auxiliante triuno, seculo demum hoc igneo, & orthodoxè & summoperè necessariò vindicatur.

I
GRADVS
PROLOGETICVS PRIMVS EXPOSITVS.

Hic inseratur figura Gradus primi.

NOVA PROVERBIORVM ex Hebræo; SAPIENTIÆ ex Græco TRALATIO.

VERSIO vetus, ſeu vulgaris.

LOCA
SS^æ. SCRIPTVRÆ.

1 AVDI, fili mi, inquit, SALOMOH, filius DAVID, Prophetæ & Regis ISRAEL, Rex Sapiens; SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, ſolius veræ præco magnificus; omniũque longè ſpectabilis; AVDI, fili mi, inquit, PARABOLAS meas, ad ſciendum SAPIENTIAM & ERVDITIONEM, ad intelligendum eloquia INTELLIGENTIÆ,

Prouer. verſ. 1.

Ibidem verſ. 2.

1 *AVDI, fili ☞ mi, inquit SALOMON, filius DAVID, Prophetæ & Regis ISRAEL in Jeruſalem, Rex Sapiens; SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, ſolius veræ, præco magnificus, omniumque longe ſpectabilis, AVDI, fili mi, inquit, parabolas meas ☞ ad ſciendam SAPIENTIAM & DISCIPLINAM, ad intelligenda verba PRVDENTIÆ.*

SOLOMON SAPIENTIÆ DIVINÆ oraculum.

VIS, VSVS & FRVCTVS ſtudii SAPIENTIÆ veræ.

Sequuntur Prologi EXPLICATIONES.

AVDI] Auribus tam rationis, intellectus & mentis, quam ſenſuum ſiuè corporis: ne in numero reperiaris iſtorum, qui aures habent & non audiunt, oculos & non vident, quos ſurdaſtros, mutos ac cæcos reddidit princeps Mundi huius immundi malitioſa ſuperbia cæcus. *Fili*] Filius perinde eſt Hebræis, atque Latinis HOMO, ſiue VIR: hinc, cum Rex ſapiens alloquatur omnes, voce hac Catholica vtitur. Vocat enim SAPIENTIA omnes, Prou.8, verſ.4. & 9,4. Hæc incarnata dicit: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſt: ego reficiam vos.* κατ' ἐξοχὴν, hoc eſt, ſecundum præſtantiam, Filius, puta, DOCTRINÆ, & DISCIPLINÆ, SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, hæres fidelis dilectus intelligitur. *Præco magnificus*] Quia Rex, Regis filius, & à IEHOVAH IPSO, SAPIENTIÆ DIVINO SPIRITV, (3. Reg.3.) illuminatus, doctus ac ductus. Cui, vt experto, necnon à SOPHIA SVPERCELESTI in hunc vſum, ſapienter electo; conſtitutoq́;, maximè credendum. *Ad ſciendam* SAPIENTIAM, &c.] Omnia hæc, quorum hoc loco fit enumeratio, Bona &

Dona ſunt DEI Miſericordis atque Benigni, qui ex mera Bonitate ſua per SAPIENTIÆ Spiritum ſanctum, ſuis diuerſimodè, hoc eſt, vel mediatè, vel immediatè, largitur, pro tempore & loco (ſecundum quod viderit conferre ad gloriam nominis ſui diuini, & prodeſſe illis proximoque eorum, quibus diſtribuit aut dono dat) diuerſis. Nec vni dat cuncta DEVS; Doctrinæ filiis, hoc eſt, fidelioribus & dexteritate præditis debita, certisq; quibuſdam electis, (qui pauciores) meliora, ſecretiora, certa & ſelectiora vt conueniunt, ita communicantur. Vndè Lilium, de Lapide Philm. verba faciens, *Si*, inquit, DEVS *ſciret in homine mentem fidelem, vtique ei veritatem intimaret*. Sis ergò in Timore DEI (indutis veſtimentis Chriſtiano-Cabaliſticis DECEM, figura Amphit. huius ſecunda annotatis) totus reiiciendo Binarium, & Ternarium per Quaternarium ad Monadis ſimplicitatem, pro viribus Diuinitus conceſſis, reducendo, quærens Regnum DEI & Iuſtitiam eius ex toto corde, totâ animâ, totis viribus, totâ mente, aut quærere ſaltem Theoſophicè ſtudens; nō reſpuit IEHOVAH tuum velle: quia in bonis (inſtinctu optimi) benè voluiſſe ſat eſt. *Eſt aliquid prodire tenus, ſi non datur vltrà: Cumq; deſint vires, tamen eſt laudanda voluntas.* Gott gefält der gehorſam wol. Nec ſolet DEVS, teſte D. Paullo, extinguere ellychnium candens. Si ſcopus tibi gloria DEI, & phy diaboli; proderitque tibi & proximo tuo, (eſt enim cur, cui, quando & quantum) aſcendēdo per Scalam Coniunctionis & Vnionis, necnon deſcendendo per Gradus Decem Cognitionis, à IEHOVAH quod petis, Orando & Laborando, feliciter impetrabis; imò ad cognitionem OMNIVM, quæ ſunt verè, aut ſenſu, aut ſcientia, aut fide, ab imò ad ſummum aſcendere poteris. Faciet enim DOMINVS (nihil certius) voluntatem tuam, qui times eum, Pſal. 145, 19, vide verſſ. 169. & 334. Secedat igitur à te dubitatio (conceptus diaboli in te) omnis: Sapienter adlaborans crede DEO & in DEVM, fiducia firma, non hæſitans fide, inuenies, quod quæris; dabitur tibi; accipies; fiet. O beſtiam incredulitatem! Ora DEVM, vt augeat tibi fidem. Fides DEI Donum. Hanc à me ne auferas, obſecro Domine!

2 ☞ Et ſuſcipiendam ERVDITIONEM DOCTRINÆ, IVSTITIAM, & IVDICIVM & ÆQVITATEM:

Ibid. verſ. 3.

Ad ſuſcipiendum ERVDITIONEM INTELLIGENTIÆ; IVSTITIAM, & IVDICIVM & RECTITVDINES: 2

Et ſuſcipiendam] Eruditio, quæ Diuinitùs contingit, magna ſolertia, cæleſti & ſancto deſiderio amplectenda venit. Notanda etiam hîc eſt erudita Intelligentia; non vulgaris illa, communis & cuiuis obuia; ſed quæ cæleſtem eruditionem ſapiat, Theologicam, macro & microcoſmicam. Hanc diſtribuit in *Iuſtitiam*, quæ animam hominis concernit; in *Iudicium*, quod corpus; in *Rectitudinem*, quæ ſpiritum, mores, & cuiuſque officium ac vocationem conformat: vt ſanctè agat in diuinis, iuſtè in humanis, rectè in propriis, erga Deum, homines, ac ſeipſum.

Digitized by Google

3	☞ Vt detur paruulis ☞ astutia, adolescenti SCIENTIA & INTELLECTVS.	Vers. 4.	*Ad dandum simplicibus calliditatem, puero SCIENTIAM & COGITATIONEM.*	3

Vt detur paruulis] Paruulos hic vocat (quemadmodum & vers. 39.) simplices, qui se consiliis suis expedire non possunt, proinde auxilium expectant à DOMINO & Adiutrice DEI SAPIENTIA; qui non apud semetipsos sunt prudentes, Prouerb. 3, 7. vt sunt sapientes huius seculi, Roman. 12, 16. his enim abscondit DEVS Sapientiam suam: quo nomine Saluator noster Patri suo cælesti agit gratias. Matth. 11, 25. *Paruulis*, inquit, *reuelasti hæc.* *Astutia*] Astutia hic significat circumspectionem & cautionem, ne dolis mundi capiamur & seducamur: sed vt simus prudentes, sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Matth. 10, 16. hoc est, (quemadmodum interpretatur D. Paullus Roman. 16, 19.) *sapientes in bono, simplices in malo.* Intelligite igitur, ô paruuli, Astutiam, & insipientes animaduertite. *Scientiam*, &c.] Scientia & cogitationes hic coniunguntur, vt discamus meditari, meditando inuestigare scientiam, inuestigando precari DEVM, & precando laborare.

4	Audiet Sapiens, & addet Doctrinam, & intelligens, consilia possidebit.	Vers. 5.	*Audiens Sapiens, ☞ sapientior erit: & intelligens gubernacula possidebit.*	4

Sapientior erit] Vt enim dies posterior, præceptor est prioris; sic sapiens sapientis. Sunt gradus inter Doctrinæ filios; vnus præcellit alium: nullus tamen horum contemnendus. *Laudato ingentia rura, exigua colito*; rectè monuit Virgilius. Quasi diceret Solomon: Intelligentiâ præditus, seruans mandata mea, artes nō solum vulgares, sed & secretiores ac reconditiores artes acquiret, sicque sapientior erit: & tum, iudicio, sapientiâ experientiaque confirmatus, pollens, ingeniosa de die in diem consilia subtiliaque inuenta; in quouis scibili, Theosophicè consequetur. Qui autem SAPIENTIÆ operam dant, accipere EAM oportet, à Sapientiori, à SAPIENTISSIMO DEO; Orando TheoSophicè, & PhysicoChemicè Laborando. *Consilium*] Est ratio rerum agendarum, respiciens semper ad DEVM, ad Hominem, ad seipsum. Hoc Diuinitus Orando accipitur, vt salutaris exitus sequatur.

5	Animaduertet ☞ parabolas & ☞ interpretationem, verba Sapientum & ægnigmata eorum.	Vers. 6.	*Ad intelligendum parabolam, & elocutionem, verba Sapientum, & ænigmata eorum.*	5

Parabolas] Sermones occultos plenos mysteriorum & rerum absconditarum nemo intelliget, nisi SAPIENTIA DEI reuelante.

Talibus tentasseRegina Sabæa Solomonem legitur. Has Diuinitùs edocti fuerunt Ioseph Patriarcha,& Regius Propheta Dauid: talia multa habent Prophetæ & Apocalypsis Iohannis: hisce celebres fuerunt Ægyptii, qui mysteria sua hieroglyphicis notis occultarunt. Hinc imagines illæ mysticæ, quibus Magi Mysteria Diuina, Theologica, Politica, Naturalia, & reconditam rerum naturam, admirando artificio, depinxerunt. Hinc illa, Tabulæ Smaragdinæ Hermeticæ, ænigmata, & insignes lapidis Philosophorum picturæ. Disce hîc (qui sitis veritatis nectar,ex Sapientum inuolucris) viam ac methodum perueniendi ad intellectum ænigmatum, parabolarum, allegoriarum, mysticorumque sermonum, veterum Sapientum, in Cabalisticis, Magicis, Chemicis; OMNIBVS. Si SAPIENTIAM sororem habes; & PRVDENTIAM, amicam, (vt est vers.106.) Theosophicè intelliges ac disces OMNIA. *Interpretationem.*] Mensuram, vt loquuntur Hebræi, & pondus verbi. Huc pertinet Cabalistarum Gimetria; *Temos rasche*; & *Neoteriken*. Siuè, (vt Ioannes à Dee Londinensis exprimit, in suis ad Parisienses Aphorismis, & in Præfatione ad Regem Maximilianum Monadi Hieroglyphicæ præfixâ) Geometria, *Notariacon* & *Tzyruph*. Et hanc quidem ex signatura vocat *Cabalam Realem*, siue τὴν ὄντ@·; illam autem vulgarem, *Cabalisticam Grammaticam*, siuè τὴν λεγομένην; quæ notissimis literis, ab homine scriptibilibus insistit. Huc apponere lubet versus quos ante annos viginti septem, vir Clarissimus Iohannes Olearius Theologiæ Doctor, & Linguæ Hebraicæ in Illustri Academia Iulia Professor, inlaudem Cabalæ, ad Paulum à Pragâ scripsit:

Nullus apex, nullum de lege peribit Iota,
Nulla Prophetali litera scripta stylo.
Autor id asseruit Christus. Quis credere possit
Exiguis tantum pondus inesse notis:
Aspice Christigena Rabbi, de nomine IESV
Fontibus Hebræis eruta; certus eris.
Nil equidem tota reperiri crede Cabala
Pulchrius: aut animis hoc mage dulce piis.
Ergò faue sancto studio, & mysteria plura
Offerat vt Christo Paullus hic, adde preces.

6 Audi, fili mi, & suscipe eloquia mea, & ☞ multiplicabantur tibi anni vitæ.	Prou. vers. 10.	*Audi, fili mi, & suscipe verba mea, vt multiplicentur tibi anni vitæ.* 6

Multiplicabuntur.] Mediante PHYSICOCHEMIA,(quæ SAPIENTIÆ veræ, in hoc seculo, pedissequa est fidelis, & virgo quasi cubicularis à secretis naturalibus) filio Disciplinæ industrio, DOMINA benignè largitur Vegetabilium, Animalium,partiumque eorundem,Mineralium,Lapidum, Gemmarum, Margaritarum, & Metallorum essentias pretiosas, subtilitatesque salutariter efficacissimas: imò & LAPIDEM PHILOSOPHORVM restaurationis ac conseruationis nostræ verissimam Medicinam Catholicam: ex quorum vsu legitimè Medico longitudo dierum. Prou. 3, 2. Et cap. 9. v. 11.

☞ Viam

7	☞ Viam SAPIENTIÆ mõſtrabo tibi, ducam te per ſemitas ÆQVITATIS.	Verſ. 11.	*Per viam SAPIENTIÆ docui te incedere: calcare feci te ſemitas rectas.*	7

Viam SAPIENTIÆ] Via SAPIENTIÆ Regia eſt TIMOR DOMINI, qua itur ad aſtra Diuinitatis. Semitæ Æquitatis ſunt LEGES atque MANDATA VERBI DIVINI. Hæc lux & lucerna Menti, Spiritui ac Corpori, ad BONVM HOMINIS (DEI DONVM) ter triunum, catholicon, SVMMVM, de quo in Amphitheatro agitur hoc, feliciter adipiſcendum. Felix, terque quaterque felix, rectâ incedens.

8	Quum ambulaueris, non artabitur greſſus tuus: & ſi cucurreris, non impinges.	Verſ. 12	*Quas cũ ingreſſus fueris, non artabũtur greſſus tui, & ☞ currẽs ☞ nõ habebis offendiculum.*	8

Currens.] In ſtadio ſiue curriculo totius vitæ tuæ; tam actiuæ, quàm contemplatiuæ. *Non habebis,* &c.] Nec ſeducêris, per philoſophiam & inanem fallaciam, à veritatis Theoſophicæ centro, ad lubricam ſophiſmatum mundanorum mendaciorumvè diabolicorum circumferentiam. In centro, veritas: in circumferentia mendacium. Centralis eſſe ſtudeto; nam *Medio tutiſſimus ibis.*

9	Quando filius fui patri meo tener, & vnicus inter filios matris meæ.	Ibid. Verſ. 3.	*Nam & Ego filius fui patris mei, ☞ tenellus & vnigenitus coram matre mea:*	9

Tenellus] Etiam pueros, tenellos, iuuenes, ab ineunte ſtatim ætate, inſtituendos, educandosque in SAPIENTIÆ VERÆ DISCIPLINA, exemplum atque mandatum huius loci clarè docent. Omnesne? Vtinam: ſed nõ ex quouis ligno Mercurius fingitur: & ξύλον ἀγκύλον οὐδέποτ' ὀρθόν, hoc eſt, *Lignum prauum, haud vnquam rectum*: quod hemiſtichium apud Galenum legitur. Quoſnam igitur quæſo? Eximii ingenii indole præditos, ſicuti eſt verſ. 249. bonamque animam ſortitos. Non expectanda cum iis ſenectus annorum. Nam, vt verè inquit Horat. *Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem Teſta diu. Adeò à teneris aſſueſcere multum.* Prouerbium eſt, inquit Sapiens, Prouerb. 22, 6. *Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea.* Poſſunt enim, niſi in tempore adhibeatur inſtitutio, etiam deprauati & ſeduci indoles bonæ. Admonetur quoque iuuentus, vt exemplo Regis, cum tenelli ſint, obœdientes atque morigeri ſint parentibus, & parentum loco præceptoribus fidelibus.

10	☞ Sum quidẽ & Ego mortalis homo, ☞ ſimilis omnibus, & ex genere terreno illius qui prior factus eſt, & in vẽtre matris figuratus ſum caro.	Sap. 7. Verſ. 1.	*Sum quidem & Ego mortalis homo, ſimilis omnibus, atque ab homine, qui primus ex terra formatus eſt, procreatus.*	10	Eadem in vitâ introitus & exitus omniũ hominum cõditio,

Sum

Sum quidem & Ego mortalis homo.] Diceret aliquis; quid DEVS reuelaret mysteria sua; quid communicaret Naturæ secreta mihi? Mihine? Quis ego sum? nonne peccator, atque ob id mortalis? &,per consequens, tantis DEI Bonis atque Donis,hoc est,thesauris SAPIENTIÆ Æternæ infinitis, quorum in hoc Prologo fit mentio,indignus. Fateor quidem,respondeo, talibus, quod sim indignus, attamen indigus. Audi Regem Sapientem, qui nondum perfectè ambulans in præceptis Dauidis patris sui, (immolabat enim in excelsis,& accēdebat thymiama)tamē in vnius noctis somnio,omnium superiorum & inferiorum Sapientia repletus est à DEO. 3.Reg.3. Simul atque rerum gerendarum prudentia, adeo,vt nullus ei par extiterit: Sum,inquit ille,& ego mortalis homo,similis omnibus,&c.Talis etiam (dicere pergo) fuit Bezeleel; impletus nihilominus Spiritu DEI. Sapientiâ,Intelligentiâ,&Scientiâ in omni opere,ad excogitandum quicquid fabrefieri posset ex auro & argento, ære,marmore,gemmis,& diuersitate lignorum: cui datus socius Achaliab: & in corde omnis eruditi positaà DOMINO SAPIENTIA, vt facerent cuncta, quæ præcepit Moséh, Exod.31.3. Talis quoque Dauid, qui cum literas non didicerat, tamen vnctione Spiritus DEI, ex pastore effectus est Vates, & Diuinarum rerum Doctor præcipuus;quibus adeo suos compleuit Psalmos,vt omnes,quamuis exquisitissimi Poëtæ,ipsi longo cedant interuallo. Peccator erat, scortator,homicida: attamen iusti nomen non amittebat, quoties per pœnitētiam semper resurgebat.Helias, inquit Iacob.5,17.(obiectioni præsenti rēpestiuè occurrens) homo erat SIMILIS NOBIS (seipsum, quamuis Apostolus,minimè eximens cœtui communi) affectionibus obnoxius: & oratione orauit,vt non plueret super terram,& nō pluit annos tres,& menses sex. Et rursum orauit, & cælum dedit pluuiam, & terra fructum suum. Hæc ille. Instares obiiciendo: Noli,amice, te cōparare hisce;ad singularia organis istis singularibus singulariter DEVS est vsus: Vocationes considerans horum & tuam diuersas, diuersum ipse iudicabis. Est aliquid,respondeo,bone vir,quod dicis: & reuerà me deterruisset,nisi iam SAPIENTIÆ ipsius, quàm Sapientis obstarent tot, tales ac tantæ vocationes,inuitationes, admonitiones,adhortationes Catholicæ; imò comminationes, etiā sub pœna iræ Diuinæ grauissima,passim in hoc Prologo,me reuocarent: VERITATIS QVE Æternæ obstaret refocillaretq; Promissio Catholica; inuitans omnes, excludens neminem, toties repetita ,paullò post annotata. Huic vni plus credo soli veraci, quam dubitationum tuarum plaustro fallaci. SAPIENTIAM igitur & Sapientem sapienter sequar vocantes, Diuinitus me ad Diuina patienda stimulantes. Cur memetipsum excludere,si non excludar à DEO? Iterum quis dubitaret: Iuuenis sum,dicens, nondum incanui. Oppono: DEVS non est acceptor personarum, &c. versſ.38,184,299. nec in sola multitudine annorum DEO grata consistit & docta senectus,sed, &c. vt vers. 351. Sit quoque solatio tibi atque exemplo iuuentus Ioseph, Dauidis,Salomonis, Danielis, Hieremiæ, Timothei, &c. aliorumque (etiam nostro sæculo) innumerorum, non insipientium, thesaurorum SAPIENTIÆ inexhaustorum (DEI gratia) possessorum. Idem sit responsum ad obiectionem defectus vel carentiæ linguarum variarum, puta, Hebraicæ, Græcæ, Latinæ, &c. Solet enim DEVS excitare quoque

Sapientes

Sapientes & Doctores ex iis, qui solam & vnicam callent linguam maternam. Exempla in promptu sunt innumera, ex omni gente. IEHOVAH est, qui dat os & SAPIENTIAM, Exod. 4, 11. Matth. 10, 19. Marc. 13, 11. Luc. 12, 11, & 12. *Spiritus Domini locutus est per me*, inquit Dauid, 2. Sam. 23, 2. & sermo eius per linguam meã. Spiritu S. inspirati locuti sunt sancti DEI homines. 2. Pet. 1, 21. Non est, igitur, cur diffidas de gratia DEI, cuius misericordia ab æterno in æternum, super timentes eum, Psalm. 103, 17. Exceptiones istæ tam caluæ non possunt patrocinari pigritiæ ac diffidentiæ tuæ, versf. 216. & 324. Bone DEVS, quàm prolixum possem ab antiquis recensere catalogum (etiam Ethnicis non exclusis) Scientiarum & Artium inuentorum, inter quos pars maxima linguarum expers variarum; nostroque seculo Earum instauratorum & excultorum, omnium Diuinitus excitatorum Theosophiceq; doctorum & ductorum, nisi inhiberet calamũ Lex præfationis. Hi omnes, inquã, fuêre mortales, sicuti ego, tu, nos sumus, quin & peccatores. DEVM nos hodie habemus eundem, quem tum illi: Vnius eiusdemque ELOHIM Creatoris (ad cuius imaginem & similitudinem formati omnes) sumus fabrica: Eorundem, quorum illi, Spirituum bonorum vtimur (mittente eos DEO) ministerio, consolatione, defensione, custodia & directione viarum nostrarum: Eâdem in Mundo eodem fruimur Naturâ: Eadem quæ cæteris, vnius eiusdemque SAPIENTIÆ ÆTERNÆ in plenitudine temporis incarnatæ PROMISSIO veracissima, Catholica, & Nobis data. Quænam, dices, est illa, de qua tantopere gloriatis? cui tantum fidis? Probè respondeo: SAPIENTIA, quam incarnandam audisti & audies in Prologo hoc; eadem incarnata, ipsissima VERITAS, inquit Iohan. 14, 12. *Amen, Amen, dico vobis*, hoc est, Omnibus, cunctis, singulis, ac vniuersis; *qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora his faciet: quia ego ad Patrem vado.* Et, *quicquid petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam, vt glorificetur Pater in filio. Si quid petieritis me in nomine* (vers. 17 4.) *meo, hoc faciam*. Matth. 17, 19. accesserunt discipuli ad IHESVM secretô, & dixerunt: Quare nos non potuimus eiicere dæmoniũ illud? dixit illis IHSVH, PROPTER INCREDVLITATEM VESTRAM. (Reuera & hodie!) *Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut granũ sinapis, dicetis monti huic, transi hinc, illuc: & transibit*, ET NIHIL IMPOSSIBILE ERIT VOBIS. *Hoc autem genus non eiicitur, nisi per orationem & ieiunium.* Lucæ 17, 6. dixit DOMINVS: *Si habueritis fidem, sicut granum sinapis, diceretis huic arbori moro: eradicare & transplantare in mare: & obediret vobis.* En habes. Clamemus igitur cum CHRISTI discipulis (ex eodem cap. v. 5.) ô DOMINE, adauge nobis fidem. Modo tu, qui Christo dedisti nomen, Theosophico exercitio didiceris, rogare Patrẽ in nomine IHSVH CHRISTI CRVCIFIXI, & CREDERE, poteris OMNIA. Vlterius instas, dubitator, inquiens: Dixit hæc Christus Apostolis tantum, sicut & illud, Marc. 16, 17. *Signa eos, qui in me crediderint, hæc sequentur: in nomine meo dæmonia eiicient*, &c. Nõ igitur vniuersaliter pertinent ad omnes Ecclesiæ Catholicæ ministros (nedum Christianos) nec omni vel tempore, vel loco. Quæro Domine mi, nonne hæc quoque Apostolis? *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittentur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* Ioh. 20, 22. Et, *Euntes in mundum vniuersum prædicate Euangelium omni creaturæ. Qui crediderit & ba*

ptizatus fuerit,&c. Marc.16,15. Maximè. Si igitur illa tantum Apostolis,cur non & hæc? si illa vos excludunt,cur hæc potius (quemadmodum dicitis) includunt? Mãdatum separatorium exhibete. Si promissiones de fidei virtute non sint Catholicæ, cur consolatoriè iis vtimini pro concione ad vniuersos?sin autem,cur ne dicam durius) fabulamini? ô capita sinistra! Cap. 11.Epist.ad Hebr. mecum est contra vos. Vereor, si rediret omnium Christianorum magister, ne incredulitatem & duritiẽ cordis egregiè vobis exprobraret; quia iis, quæ (Conscientiæ restimonio conuicti veritatis) scitis eum vobis quoq; dixisse,non credidistis. Non igitur desperet quisquam,de Bonis ac Donis SAPIENTIÆ Æternæ Theo-Sophicè adipiscendis: nõ est abbreuiata manus DOMINI omnibus in fide ac veritate inuocantibus eũ. Historiam claudi sanati per fidem, Act.3.tibi commendo. Oculis nunc,mi frater, & Mente contemplare Amphitheatrum hoc nostrum rotũ, in luce æterna te inuenire docebit Lucem veritatis OMNIS. At Spiritu SAPIENTIÆ illuminatũ esse oportet spectatorem, qui vult pertingere ad cẽtrum. Aliâs,hæc Diuinitus per nos Theosophica,nox erunt. Hoc addo: Blasphemum ẽst,primitiuâ suam pigritiam (vers.93.)& diffidentiam non Christianam,giganticè velle excusare Ecclesiâ,miraculis confirmanda. VERITATIS habemus promissionem Catholicam,semel datam pro semper, Æternæ,quæ non deficit in æternum: incredulitas tua est (teste Christo Matth. 17,20.) quæ Bonis ac Donis DEI mirificis obstat. DEI Opt. Max constans, firma ac rata semper fuit,est,& erit promissio,sigillo DEI (quod est EMES VERITAS,figura Amphitheatri huius prima)roborata atq; firmata: videas modò tu,ne malitia diffidentiaq; tua illius leuiter excutias aut impedias operationem atque effectum. Multi Theologorum (sic dictorum) multa è suggestis historicè blaterant de Fide; qui ne atomo virtutis fidei operosæ præsentiam effectu demonstrant. Negant isti(de bonis non loquor)vitâ & factis,quod ore aiunt. Contrarium patrum,& nostra memoria factum à Theologis nõ contemnendis scio,scitis ipsi,sciunt ac testabuntur alii. Mira ac rara per Fidem operari ac impetrare debes, non pro Religionis Doctrina confirmanda,quam (etiã absq; tuo monitu) satis superq; confirmatam esse scio: sed(notes hoc velim)pro Fidei virtute(vt decet Fidelem,à Fide sic dictum) Charitatisq; officio in proximum egenum Christianè exercendo. Idcirco velim credat omnium nemo, quod ii sint verè Theologi, quantumcunq; senes, quantumcunq; præditi contentiosa loquacitate, qui vitiorum quolibet genere fœdati, superbiâ, hypocrisi, auaritiâ,odio, inuidiâ,inebriatione, & sæpè (tectâ religione) luxuriâ, neglecto Fidei dono operosæ,mentisq; lumine, affectiones sequuntur animales. AXIOMA: *Quãtum quisque patitur Diuini, tantum habet & Fidei: quantum fidei, tantum mirificæ virtutis*. Fidem intelligo non mortuam illam, Iacob.2. (quæ non magis Fides est, quam diabolus sanctus, aut homo mortuus, homo) sed viuam & operosam,qualis describitur 2.Pet.1.SVMMA:Christianè crede; Theo-Sophicè viue; ieiunans Ora in Spiritu ac Veritate,iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, DEVM testor, Sapienter collaborando, fiet. quod à IEHOVAH (in honorem sui, Proximi egeni, Tuiq; ipsius vtilitatem honestam, & phy diaboli) Christianè petis. Vide vers.335. *Similis omnibus*] Ex Adam protoplasto,hoc est, primùm formato,qui comedit malum,

propagatus

propagatus terrigena, eadem conditione ac Lege, qua cæteri: Quapropter, Hodie Rex, cras cadauer. *Mors sceptra ligonibus æquat.*

11	☞ Decem mensiũ tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis, & delectamento somni conueniente.	Vers. 2.	*In vtero matris caro decem mẽsium tempore formatus sum, in sanguine cagulatus, ex semine viri ac voluptate somnum comitante.*	11	Iob 10. Vers. 10.

Decem mensium, &c.] Vt plebeius, in vtero materno, cuius situs inter vesicam & intestina. Hinc exclamatio Realdi Columbi anatomici Romani: *ô homo quid inani fastu superbis, inter vrinam & stercora natus!* Considera, quæso, mi frater, quid sis, & superbire desines: nonne fœtor in exortu, bulla in omni vita, esca vermium in morte? Aliâs etiam in sacris homo vocatur *lutum*, Gen. 2, 7. Iob. 10, 9. *puluis*, Gen. 3, 19. *cinis*, Gen. 18, 27. *Quid ergo superbis terra & cinis?* Ecclesiast. 10, 9.

Cum fimus & limus, cum fæx turpissima simus:
Quare superbimus, nescimus quando perimus.

12	Quin etiam natus communem hausi aerem, atq; in terram iisdem incommodis malisque obnoxiam decidi, ac mam vocem eandem quàm omnes, plorans emisi.	Vers. 3.	*Et ego natus accepi communem aerem, & in similiter factam decidi terram, & ☞ primam vocem similem omnibus, emisi plorans.*	12

Primam vocem.] Quæ illa? fortassis A masculorum; E femellarum: quemadmodum annotauit Nobilis ab Eib, I. V. D. de coniugio agens; & affirmant quæ obseruarunt, obstetrices. *Plorans.*] Estque sic, (vt inquit Augustinus) propheta suæ calamitatis futuræ. Vnde Iob 13, 1. *Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miseriis.* Rationem addit Syracides cap. 40. Est enim, recte Seneca, *Vnius mali finis parasceue alterius*. Quod egregiè expertus Iob inquit cap. 7. vers. 3, & 4. *Habui menses vacuos, & noctes laboriosas enumeraui mihi. Si dormiero, dicam: quando consurgam? & rursum expectabo vesperam, & replebor doloribus vsque ad vesperam.* *Melior ergò est dies mortis, die natiuitatis.* Eccles. 7. 2.

13	In inuolumentis nutritus sum, & in curis magnis.	Vers. 4.	*In fasciis curisque sum educatus.*	13
14	☞ Nemo enim ex Regibus aliud habuit ☞ Natiuitatis initium.	Vers. 5.	*Nullus enim Rex aliud nascendi initium habuit.*	14

Nemo ex Regibus,] &c. Quare Petronius Arbiter: *Heu! Heu! quàm totus ho-*

muncio nil est[1 *Initium habuit.*] Ne vllam superbiendi causam haberet. Ex vna corrupta massa omnes sumus conflati.

Iob.1, 21. 1.Timoth. 6,7.	15	Vnus ergò introitus est omnibus ad vitam, & ☞ similis exitus.	Vers,6.	*Sed vnus in vitam introitus est omnium, & idem exitus.*	15

Similis exitus] Lex Catholica omnibus posita, semel mori. Hebr. 9,27. *Calcanda omnibus via lethi*: Horat. 1. Carm. Rectè Cornelius Gallus:

Omnibus est eadem lethi via, non tamen vnus
Est vita cunctis exitiiq; modus.

Perpende propterea, mi frater, quàm sit hæc vita fumo fugacior, vmbrâ inanior. *Siquidem dies vitæ nostræ ceu vmbra fugiunt.* 1. Paral. 29, 15. Iob. 8,9. &14, 2. Psalm. 109, 23. & 144, 4. Eccles. 7, 1. Sap. 2, 5. & 5, 9. *Sicut fumus deficiunt.* Psalm. 102, 4. *velocius transeunt, quàm à texente tela succiditur.* Iob. 7, 6. *cursore velociores sunt.* Iob. 9, 25. *meditantur, sicut aranea.* Psal. 90, 9. *custodia sunt in nocte.* Psalm 90, 4. & 6. *Vita nostra est ventus*, Iob. 7, 7. *vapor ad modicum parens, & postea exterminatur.* Iacob. 4, 14. *sicut nubes pertransit.* Psal. 7, 9. *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius, quasi flos agri manè florens, & vespere decidens.* Esa. 40, 6 & 7. Iob. 14, 2. Psalm. 90, 4 & 6. Eccles. 14, 18. Hanc vitæ humanæ fragilitatem ex vna parte, ex altera verò infinitam Diuinæ maiestatis amplitudinem, considerans Propheta Regius, ad stuporem rapitur, & quasi attonitus in hanc erumpit vocem: *Quid est homo, quod memor es eius?* Psalm. 8, 5. Quod idem etiam Xerxi & duci strenuo & potentissimo Regi, cum aliquando de sublimi celsoq; loco infinitam hominum multitudinem & innumerabilem vidisset exercitum, lachrymas extorsit, eò quod nullus eorum, quos tunc cernebat, post centum annos superfuturus esset. Hanc ergo vitæ breuitatem bonitate & integritate compensâ, tu, qui Christianum te profiteris; nec quàm diu, sed quàm benè viuas, cogita. Et cum nihil certius sit morte, at nihil horâ mortis incertius, sanctè in Timore DEI viuendo, benè mori discito.

	16	Et docebat Me (Pater meus,) atque dicebat: Suscipiat verba mea cor tuum, custodi præcepta mea, ☞ & viues.	Prou. 4. Vers. 4.	*Ipse docebat me, dicebatque mihi: Teneat eloquia mea cor tuum: custodi præcepta mea, & viues.*	16

Et viues] Longæuus eris super terram, vitâque fruêris posthac in æternum, in Iobilæo vltimo. Ex verbo vitæ, vita promanat. Verbum DEI est Spiritus & vita: Ergò custos verbi viuifici, mercedèm habebit vitam.

Sapientiam eiusque fructum & viam quærendam præcipit.	17	☞ Possìde SAPIENTIAM, possìde PRVDENTIAM: ne obliuiscaris; ☞ neque declines à verbis oris mei.	Vers. 5.	*Compara SAPIENTIAM, cõpara INTELLIGENTIAM: ne obliuiscaris, neque declines ab eloquiis oris mei.*	17

Possìde SAPIENT.] Neminem enim diligit DEVS, nisi qui cum SA-

PIENTIA inhabitat; aut consuetudinem cum ea habet, inquit Sapiens; vers. 300. *Ne declines.*] Qui ab eloquiis DEI discedit, nunquam ad DEVM ipsum, ad fontem SAPIENTIÆ accedere potest.

8	☞ Ne dimittas Eam, & custodiet te: ☞ dilige Eam, & conseruabit te.	Vers. 6.	*Ne dimittas Eam, & custodiet te: dilige Eam, & conseruabit te:*	18

Ne dimittas Eam.] Nam qui dimittit SAPIENTIAM, ipsum SAPIENTIA iure vicissim dimittit: qui spernit eam, dignus est, vt ab eadem rursus spernatur. *Dilige illam.*] Dilige, & diligeris. Sapiens, quod obseruatione dignum, filium instituens ad SAPIENTIAM veram, tantum operæ sumit (passim in hoc prologo) in hortando ad SAPIENTIÆ amorem, quantum in docendo: quasi SAPIENTIAM amasse, propemodum præparasse sit. O vim magnam amoris! Amor in vera fide viuentis potest Omnia. vide vers. 230.

9	Principium SAPIENTIÆ, acquire igitur SAPIENTIAM, & ☞ omni substantia tua acquire INTELLIGENTIAM.	Vers. 7.	☞ *Principium SAPIENTIÆ, posside SAPIENTIAM, & in omni possessione tua acquire PRVDENTIAM.*	19

Principium SAPIENTIÆ.] Prora & puppis consilii, in omni actione tua, theoretica & practica, sit Spiritus SAPIENTIÆ DEI, RVACH HHOCHMAH-EL, magni consilii Angelus. A Ioue, hoc est, IEHOVA, SAPIENTIA IPSISSIMA; Musa Musarum, Principium Musæ, etiam Ethnica sapienter dixit antiquitas. *Omni substantia.*] Bonis Corporis, Animi atque Fortunæ dictis, præ vniuersis quæ possides: toto corde, tota anima, omnibus viribus, tota Mente, DEO eam inspirante ac dante. Vnde Sapiens vers. 251. *Adiu* DOMINVM, *eumque oraui, ac dixi ex toto corde meo.*

20	Exalta eam, & exaltabit te: glorificabit te quum amplexatus fueris eam:	Vers. 8.	*Arripe illam, &* ☞ *exaltabit te: glorificaberis ab ea, cum eam fueris amplexatus.*	20

Exaltabit te.] Vt præsis, thesaurarius, gazophylacio eius: constituêtis enim thesaurorum ipsius (qui quales sint, ex sequentibus latius patebit) inexhaustorum hæres in hac vita, & possidebis Regnum perpetuum, Sabbatho Sabbathorum, in vltimo Iobilæo.

21	Dabit capiti tuo ☞ augmentũ gratiarũ, & ☞ coronã inclytã proteget te.	Vers. 9.	*Dabit capiti tuo augmentum gratiæ, coronam decoris tradet tibi.*	21	Prouerb. 1. 9

Augmenta gratiarum.] Sertum gratiæ elegans. Laurea coronaberis gratiæ diuinæ, non tantùm coram populo, sed & creatura vniuersa: scies enim præ multis aliis multa. Vide vers. 25. & 308. cum aliquot sequentibus.

Ornamentum gratiæ, Doctrinæ & Disciplinæ filiis, SAPIENTIA sui hæredibus fidelibus dilectis, nõ solum sanctè in prologo hoc promittit, sed & realiter in vita vtraque præstat. *Corona inclyta.*] Honoris propter timorem DEI, qui fons est omnium virtutum. Seneca: *Nunquam stygiis mergitur vndis Inclyta Virtus.*

DISCR.

22 O ☞ fili mi, ne obliuiscaris LEGIS meæ, & Præcepta mea cor tuum ☞ cũstodiat. | Prou. 3. Vers. 1. | *O, fili mi, LEGIS meæ ne obliuiscaris, & Præcepta mea custodiat cor tuum.* 2

Fili] Suauissimi filii nomen, paternum fideliter instituentis affectum indicat. *Custodiat*] Ne loco Legis meæ, spiritus malignus, impostor, fallax, occupet cor tuum, & sedem ibi figat.

SAPIENTIA vera, eiusq; studium indefessum, annus vitæ & pacem afferũt. Deut. 8, 1. Et, 30, 16.

23 Quia longitudinem dierum, & annos vitæ, & pacem apponent tibi. | Vers. 2. | *Longitudinem enim dierum, & annos vitæ & ☞ pacem apponent tibi.* 1

Pacem] Vtramque: externam, temporalem & mundanam; vnde Sapiẽs, (Prou. 16, 7.) cum placuerint DOMINO viæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem: Et, internam, animi, æternam ac supercœlestem, quam SAPIENTIA incarnata, vna & sola, dono dat, mundus dare non potest inmundus. Ad hanc perueniẽdi vera ratio est, si cum nobismetipsis bellum geramus, tam corporale, quàm spirituale, externum & internum: sι BINARIVM (vt est figura Amphitheatri huius secunda) Christianè reiicimus, quod est, cum vitiis nostris acriter depugnemus, eaque in SAPIENTIA vincamus. Cum ergô militia sit omnis vita nostra super terram, Iob. 7, 1. *milita bonam militiam, habens fidem & bonam conscientiam.* 1. Tim. 1, 18 & 19. Pugnæ huius spiritualis arma describit Paulus Ephes. 6, 13. & seqq. Vincet in hoc certamine, qui seipsum prius vicerit: nemo autẽ vincet, nisi qui est Israëlita. Vide vers. 320. IEHOVAM cum DAVIDE, Psalm. 144, 1. inuocemus, qui doceat manus nostras ad prælium hoc, & digitos ad bellũ erudiat, nobisque ad vincendum vires suppeditet, noxiam DVALITATIS bestiam. Vera pax animi in solo IHSVH CHRISTO, pace nostra consistit, ac in vera fide, quæ nititur merito Christi, Rom. 5, 1. Pax DEI, quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda nostra & intelligentias nostras in Christo Iesu.

Misericordiæ & Veritatis inueniendi ratio.

24 ☞ Misericordia & Veritas te non deserẽt: ☞ circũda eas gutturi tuo, & describe in ☞ tabulis cordis tui: | Vers. 3. | *Misericordia & Veritas ne deserant te, liga eas ad guttur tuum, scribe eas in tabula cordis tui:* 14

Misericordia, &c.] O hominem beatum, circumfusum Misericordia & Veritate diuina, in omnibus actionibus & laboribus suis! hic quæcunque vult, feliciter impetrat (*Orando & Laborando*) à IEHOVAH. In hisce vt sitis toti, moneo vos, qui quæritis SVMMVM BONVM. *Circunda eas*, &c.] sint Leges meæ semper in ore, corde, gutture, & lingua: præfige eas oculis,

tum

tum animi tum corporis, inque eis meditare, lege, ſtude, die ac nocte, tota vita. Eructet cor tuum verbum DOMINI, non diaboli. *In tabulis cordis tui*] Quibus Lex Diuinitus inſcripta nobis.

☞ Et inuenies gratiam ac Diſciplinam coram DEO & hominibus.	Verſ. 4.	*Et inuenies gratiam & intellectum bonum in oculis DEI & hominum.*	25	Gratia & ſucceſſus ante oculos DEI & hominũ, quomodo inueniendus.

Inuenies gratiam, &c.] Vt virtus magna, placere magnis, hoc eſt, bonis; nam ſolum verè magnum, quod bonum: ſic maxima, placuiſſe opt. max. Vox audita de cælo, Matth. 3, 17. *Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi benè complacitum eſt. Hunc audite.* Hunc ſi audieris, Chriſtianéque (tanquam Archetypum) imitatus fueris, etiam tu filius eris DEI adoptiuus in filio genuino; dilectus in dilecto; Sapiens, in SAPIENTIA, placebis DEO, quoniam inhabitas cum SAPIENTIA, verſ. 300. eris amicus DEI, verſ. 293. & 299. inueniesq; gratiam, &c. vt eſt in textu. Vide verſ. 21. & 308. cum aliquot ſequentibus.

Ne recedant ab oculis tuis, ſed cuſtodi ea (eloquia mea) in medio cordis tui:	Prou. 4 Verſ. 21.	*Ne recedant ab oculis tuis, cuſtodi ea (eloquia mea) ☞ in medio cordis tui.*	26	Adhortatio ad cuſtodiã & contemplationem illius Doctrinæ, Legis vel Præceptorum.

In medio cordis tui.] In extrema ac ſolitaria Mẽtis à ſenſibilib. ſeparatæ, in DEVM retractione; in profũdiſſ. ſuæ ſublimationis aut exaltationis receſſu, obſeruẽtur ante oculos tibi. Si.n. ex intimis cordis tui receſſerit, memoria & reuerentia DEI: ſuccedẽt phantaſiæ diabolicæ, carnales atq; mundanę.

Vita enim ſunt inuenientibus ea, & vniuerſæ carni ſuæ ſanitas.	Verſ. 22.	*☞ Vita enim ſunt inuenientibus ea, & vniuerſæ ☞ carni ſanitas.*	27

Vita ſunt] Verba vitæ ſunt, prodeuntia è vitæ fonte, dantia vitam. Sciunt hoc non niſi experti. Turba Leuitarum dulcedinem vitæ non guſtauit, nec guſtabit vnquam. Oret DEVM omnis homo, vt ſui miſereatur, ſeque recipiat in numerum SAPIENTIÆ filiorum; fruaturque vita, DEO. *Carni ſanitas.*] Caro noſtra, affectibus, deſideriis & concupiſcentiis carnalibus ſeu putidis, ac purulentis vulneribus lethaliter (proh dolor!) vulnerata, non niſi per viuum DEI verbum cuncta viuificans ſanari poteſt. Quod fit, reiectione Binarii, vt eſt in figura Amphitheatri huius ſecunda.

☞ Cum ambulaueris, gradiantur tecum, cum dormieris, cuſtodiant te, & ☞ euigilans loquere cum eis.	Prou. 6. Verſ. 22.	*Quum deambulaueris, deducet (illa Doctrina Legis vel Præceptorum) te: quum dormieris, cuſtodiet te, & quum expergefactus fueris, ipſa colloquetur tecum.*	28

Cum ambulaueris, &c.] Vbiuis locorum; omni tẽpore, die, ad Lampadem Solarem, nocte etiam ad Lunarem, aut artificioſè ardentem, in LEGE & VERBO DOMINI, Biblicè, Macro & Micro-Coſmicè tradita & ſcripto meditare, SAPIENTIAM ſolius SAPIENTIS alloquere; ore ac corde colloquia cũ IEHOVAH Theoſophicè exerce: Votis fidelib. precibusq; piis RVACH HHOCHMAH-EL, hoc eſt, Spiritum SAPIENTIÆ

DEI inuita, vt sit familiaris tibi, auctor & præceptor omnium consiliorum, laborum, totiusque vitæ; consule in Oratorio SAPIENTIAM DEI, quæ optimè tibi consultum vult esse; inque Laboratorio, sapienter sequere consilia eius, vtroque, publicè atq; secretò: te non pœnitebit. Afflari enim Numine; Diuinitus affici; rapi; transfigurari; doceri te, Spiritus sancti vnctione, experieris: si primùm & ante omnia (vt diximus) religiosè, si cum veneratione debita, si meditationibus & soliloquiis IEHOVAM Theosophicè adieris. Remouebuntur signacula, aperieturque tibi LIBER SS^æ. Scripturæ, Naturæ, & Tuipsius, ter triunus, Catholicus, sigillis septem (de quibus aliàs) sigillatus: oculis Mentis & Corporis videbis sponsæ beatæ delitias: habebis ex SAPIENTIÆ Laboribus Christiano-Caballisticis, Physico-Magicis & Physico-Chemicis opes ditissimi Salomonis: possidebisque Physicè, Physico-Medicè, Physico-Chemicè, &c. vt est figuris Amphitheatri huius secunda, tertia, & quarta, infinitos SAPIENTIÆ veræ Thesauros. Dies enim eructabit diei verbum; Liber librum aperiet, & nox nocti indicabit scientiam. Hic verè philosophandi modus Sapientum. Hac methodo Sapienti, se tibi videndum exhibebit in Libro DEI Catholico, tertriuno, Omnipotentia, Misericordia, infinitaq; Bonitas supremi; cui nomen IEHOVAH, cuius Gloriæ Maiestate pleni sunt Cæli, plena est Terra, plenum Mare, plena OMNIA, *Hallelu jáh: Hallelu-jáh: Hallelu-jáh*. O visionem beatam, OMNIA videntem. *Euigilans.*) Primò à somno sensibili, summo manè, etiamnum lecto decumbens: deindè, à sopore peccatorum, nocte tenebrarum mentis pœnitentialiter discussa, vt exoriatur in te SOL veritatis OMNIS. Vide vers. 160.

29 Quia vt lucerna est MANDATVM, & LEX vt lux: & via vitæ sunt increpationes eruditionis.	Vers. 23.	☞ *Quia MANDATVM lucerna est, & LEX lux, & via vitæ increpatio* DISCIPLINÆ. 29

Quia MANDAYM *lucerna est.*] Sit quæso, ó IEHOVAH, VERBVM tuum, Biblicè, Macro & Microcosmicè scriptum, lucerna, non tantum pedibus meis, sed & Menti, Intellectui, rationi ac sensibus, in omnibus actionibus meis: vtque ex eo solo triuno, omnium rerum venet veritatem, benignè largire mihi, ò *Hhochmah el!* QVI ES VIA, VERITAS & VITA Amen.

30 Acquirere SAPIENTIAM, multo præstantius est, quam acquirere aurum pretiosum: & acquirere intelligentiam multò prestantius est quàm acquirere electum argentum.	Prou. 16. Vers. 16.	☞ *Posside* SAPIENTIAM, *quia auro melior est; & acquire* PRVDENTIAM, *quia pretiosior est argento.* 30

Posside SAP.] Huc quadrat vetus hoc:

Auro quid melius? Iaspis: quid Iaspide? Virtus:
Quid virtute? DEVS: *quid* DEITATE? *nihil.*

DEVM; virtutem; Lapidem Philm. per Iaſpidem (ob viriditatem & ſanguineum eius colorem) aptiſſima ratione, myſterio non carente, philoſophicè deſignatum, Aurum; OMNIA; dat in Oratorio & Laboratorio, SAPIENTIA DEI. Vide verſ. 45. Venerunt mihi OMNIA BONÂ pariter cũ illa, verſ. 291. SAPIENTIAM igitur, quantò melior Auro; & PRVDENTIAM, quantò pretioſior Argento; tantò ardentius quærito. Nil proderunt diuitiæ pecuniariæ (quæ vmbra & res caducæ fumo ſimiles) impio, nil proderunt theſauri iniquitatis, in die vltionis: SAPIENTIA lignum vitæ eſt; & Iuſtitia (quam SAPIENTIA ÆTERNA incarnata, cuius theſauri infiniti, quare & inexhauſti, nobis dono dat) ſola liberat à morte: Prou. 10, 2. 11, 4. Pſal. 49. Eccleſiaſt. 5, 10. Sophon. 1, 13. Zach. 9.

31 ☞ Nunc ergô, fili mi, audi me; & ne recedas à verbis oris mei; ne gemas in nouiſſimis: & (nimis ſerò) dicas, (ah) cur deteſtatus ſum DISCIPLIÑAM, & increpationibus non acquieuit cor meũ;

Prou. 5. ỳ. 7. ỳ. 11. ỳ. 12.

Nunc, igitur, filii, parete mihi, & ne recedatis ab eloquiis oris mei: Ne rugias in nouiſſimis tuis; & (nimis ſerò) dicas (ah.) Quomodo odi ERVDITIONEM, & increpationem ſpreuit cor meum, 31

Nunc.] Toties admonitus, præmiis inuitatus, & blandimentis quaſi allectatus. Quemadmodum Sapientiæ acquiſitio, Gloria, Vita & gaudium: ita Sapientiæ contemtus, ignominia, mors, & luctus rugituſq; perpetuus.

32 Et non obtemperaui voci inſtruentium me, & docentibus me non inclinaui aurem meam? (Amen, amen, dico tibi.)

Verſ. 13.

☞ *Nec audiui vocem docentium me, & ☞ Magiſtris non inclinaui aurem meam? (Amen, amen, dico tibi.)* 32

Nec audiui vocem, &c.] Non obſeruaui DEVM loquentem atq; docentem, in Natura, SS.^a Scriptura, & Conſcientia mea. *Magiſtris.*] Hoc eſt, Iis, qui verè Magiſtri ſunt, docentibus Scientias & Artes bonas, myſteriorum DEI, ſecretorumq; Naturæ Bonis ac Donis inſtructiſſimas: Opus, inquam, de Bereſith, & de Mercaua, verſ. 162. ad Legem & Teſtimonium SS.^æ Scripturæ, Libri Naturæ magni, Conſcientiæ rectæ, Chriſtiano-Cabaliſticè, Phyſico-Magicè & Phyſico-Chemicè: non Ethnicè, ſophiſticè, fabuloſè. Docemur autem à SAPIENTIÆ Spiritu, tam per Magiſtros viuos, Sapientes atque peritos, Diuinitus nobis conceſſos; & mutos, qui libri Sapientum, claue Spiritus ſancti eos aperiente; quàm inſpiratione nuda ac ſola; aut, reuelatione ſecreta. Scientias bonas, Artes ſecretas, Lapidem Philm. eiuſq;, quo apud vulgus nominatur, proprium nomen, necnõ præparandi modum; quæ duo Artis ſecreta, OMNIA, ſic diſcere poteſt Theo-Sophus. Quapropter ſiuè Princeps, ſiuè Nobilis, ne inſipiens ſis ſtultusq; dicaris in conſpectu DEI veréq; Sapientum, & aliquando inſipientiæ huius te pœniteat, obtempera benè monẽti; (ἀγαθὴ γὰρ παραίφασίς ἐστιν ἑταίρου, vt inquit Homer. Iliad. μ.) Præceptori, te Theo-Sophicè corrigere, & à vitiis erroribuſq; quaſi regenerare, ſtudenti. Iuuenal. Satyr. 7.

Dii Præceptorem sancti voluère Parentis
Esse loco.

Laude dignus Alexander Magnus, egregiè dicens, *se Aristoteli Præceptori non minus debere, quàm Patri: quòd à Patre viuendi, à Præceptore benè viuendi initium accepisset.* Totum tamen hoc à voluntate DEI dependet. *Non enim est humanitus volentis aut per se currentis, sed miserentis* (& præcurrentis) DEI. *Velle*, inquit Paulus Rom. 9, 16. & 7, 18. *adiacet mihi: perficere autem bonum non inuenio* (Cooperatore igitur DEO opus est.) Et paullò post vers. 22. *Condelector enim Legi* DEI, *secundum interiorem hominem: Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem Legi Mentis meæ, & captiuantem me in Lege peccati, quæ est in membris meis,* (Perficiente igitur DEO opus est:) Sic DEVS à seculo cooperatus est, Ecclesiast. 51. 11. Sic Christus Apostolis, in vniuersum mundum, vt prædicarent Euangelium omni creaturæ, missis, cooperatus est, & sermonem eorum sequentibus signis confirmauit. Marc. 16. vers. vlt. Vt ergò tui misereatur DEVS, MISERICORDIAM Misericordis animo fideli implora.

33	Fili mi ☞ si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum.	Prou. 23. Vers. 15.	*Fili mi, si sapiens fuerit cor tuum, lætabitur cor meum, etiam ego lætabor:*	33

Si sapiens fuerit, &c.] Vers. 27. rectè inquit Sapiens noster: Qui Sapientem genuit, lætabitur in eo. Idem & hoc loco: Exultant præ gaudio parentes, exultant præceptores, videntes se doctrinam bonam benè collocasse, margaritasq; boum calcibus non conculcari. Dico hæc & ego omnibus, quibus Amphitheatrum hoc nostrum videre contingit.

34	Exultabunt etiam renes mei, quum labia tua loquentur quæ recta sunt.	Vers. 16.	*Et exultabunt renes mei, ☞ cum recta loquuta fuerint labia tua.*	34

Cum recta loquuta fuerint, &c.] Hoc est, cum fassus fueris veritatem, de vtili & fideli institutione mea. Quod si astutia malitiosa reticueris verum, me non enecat reticentia tua ista, sed dico cum Cicerone; *Vbi rerum testimonia adsunt, quid opus est verbis? Conscia mens recti famæ mendacia ridet.* Solo mea placeant bono. Consolatorium Tertulliani hoc: *Cum damnamur à mundo, absoluimur à* DOMINO.

Sed age!

SAPIENTIA seipsam cōmendat, & ad sese vocat omnes. 35	Nonne (חכמה CHOCHMAH) SAPIENTIA clamat, & INTELLIGENTIA dat vocem suam?	Prou. 8. ℣. 1.	*Nunquid nō* (חכמה *HHOCHMAH*) ☞ *SAPIENTIA clamat, &* (בינה *BINAH*) *PRVDENTIA* ☞ *dat vocem suam?* (*En, illa ipsa est! vel, illa ipsa sunt!*)	35

SAPIENTIA *clamat.*] Vbinam? in toto Vniuerso; puta, in Libris Naturæ atque Creaturæ, SS.æ Scripturæ, & Conscientiæ propriæ, quinimò in omnibus sese offert conspiciendam: clamant Astra lucendo, & ad Lucem Æternam nos inuitant; clamant Venti, & Spiritum DOMINI annuntiant, qui in omnibus habitat; clamant Aquæ, & ad Crystallinum

flumen

flumen Paradysi nos vocant, & ad occultas illas Philosophorum lymphas; clamar terra, mille vocibus, & floribus & fructibus, & tot colores Naturæ & Philosophicos depingit; clamat terra, quando tremit, & concutitur, vt ruinam intelligamus mundi. *Dat vocem suam*] Quamnam? Triunam: Naturæ; SS.* Scripturæ; & Legis conscientiæ, quæ scintillæ Iustitiæ Diuinæ. Vocem hanc Catholicam auribus haurimus sensuum, rationis, Intellectus ac Mentis: in Oratorio, Orando; in Laboratorio Laborando, Micro & Macro Cosmicè, Physicè, Physico Medicè, Physico Chemicè, &c. Vt est figuris Amphitheatri huius secunda & quatta. Vox DEI, in Omnibus, per Omnia, de Omnibus, ad Omnes. Vide expositionem vers. 185.

36 In summis excelsisq; verticibus ☞ supra viam, ☞ in mediis semitis stans. | Vers. 2. | *In summitate locorum excelsorum, iuxta viam, in loco semitarum stat:* 36

Supra viam] Totius Vniuersi, hoc est, per Omnia, quæ sunt in toto Vniuerso, quemadmodum annotauimus in quarta huius Amphitheatri figura. *In mediis semitis*] Coram omnibus, cunctis, singulis ac vniuersis; vbiuis locorum: coram Deo; Angelis; Hominibus; Mundo.

37 ☞ Iuxta portas ciuitatis in ipsis foribus ☞ loquitur, dicens: | Vers. 3. | *In loco portarum in ostio ciuitatis, in ingressu ostiorum clamat:* 37

Iuxta portas] Tanquam in publico, omniumque conspectu, palàm omnibus, per totum Vniuersum creatum, vt nemo se possit excusare. In portis enim ciuitatum veteres ius dicebant. vers. 49. *Loquitur*] Qua voce? certè mirabili: nec mirum, si, vt inquit Hugo, *Mirabilis mirabilia operetur.* Voces SAPIENTIÆ has, linguasve varias, vide annotatas, figura Amphitheatri huius quarta: &, præfatione in *Zebelem*, à me publicatum. Notatu dignum, quod SAPIENTIA Altissimi, amore nostri amoris, vt se nos amemus, è throno Celsitudinis suæ ad profundum humilitatis nostræ, sese tam alte demittat, coniungat ac vniat lumen immortalitatis suæ, cum limo mortalitatis nostræ. Vide expositionem vers. 157. Hæc fermentatio mirabilis, mortalem reddit immortalem. Lapis Philos. hîc hyperphysico Magicus, & verè Diuinus, solis Christiano-Cabalistis cognitus. O SAPIENTIA, mentis meæ aperi oculos, vt te videã; au tes, vt te audiam; sensus purga, Rationem & Intellectum, vt te intelligam; cordis tange linguam, vt te gustem; denique fac, quæso, Magnetis tui tactu leuer, Spiritus tui igne sublimer, coniungar & vniar tecum.

38 Ad vos, ô viri clamo, & vox mea ad filios hominũ. | Vers. 4. | ☞ *O viri, ad vos clamito; & vox mea ad filios hominum.* 38

O viri, &c.] Viri, hoc est, secundum Hebræos, genere & Doctrina Nobiles: & filii hominum, id est, humiles, obscuri atque plebei. Non est DEVS acceptor personarum, sed in omni genere, ordine, ætate ac statu, qui timet DEVM, & operatur Iustitiam, acceptus est illi. Actor. 10, 35. Quapropter

SAPIENTIA fine diſcrimine vocat omnes verſ.1.In conſpectu DEI,ruſticus æquipoller Nobili: ratio eſt, quod vno eodemque pretio ex diaboli ſint poteſtate ambo redemti. Tanti hic, quanti ille. Imò μηδὲ γρὺ, hoc eſt, ne gry ſolo genere Nobilis melior plebeio probo atque honeſto: etiam in hac vita. Humilitas nobilitat virtus. Scis quæ vera ſit Nobilitas? Audi Iuuenal. Satyr.7. *Nobilitas ſola eſt atque vnica virtus. Virtute decet, non ſanguine niti. Contempta res eſt homo, niſi virtutem curet.* Propter genus, diuitias, officia, honores, ſuperior quidem aut maior eſt & dicitur homo: melior, ob ſolam virtutem. Hac etiam ex plebe infimus præditus eſſe poteſt; carere, generis Nobilitate ſummus. De nomine ſolo Nobilibus Italus quidam non inconcinnè dicit: *Gentilis eſt beſtia, ſedens ſuper beſtiam, habens beſtiam ſupra manum; beſtias circumcirca ſeſe curſitantes; perſequens & inſectans beſtiam.* O propriam iſtorum nobilium deſcriptionem! Et *Regem indoctum*, Rex Alphonſus dixit *aſinum eſſe coronatum.* Et alius contra iactantiam ex diuitiis, ſtemmate, nobilitate ac prole venientem, ſic cecinit:

Sis licèt ingenuus, clariſque parentibus ortus,
Eſſe tamen vel ſic beſtia magna potes.
Adde decus patris, claros tibi ſume propinquos,
Eſſe tamen vel ſic beſtia magna potes.
Sint tibi diuitiæ; ſit longa & munda ſupellex,
Eſſe tamen vel ſic beſtia magna potes.
Denique quicquid eris, niſi ſit prudentia tecum,
Magna quidem dico, beſtia ſemper eris.

Audi nunc, quem DEVS, parens & auctor nobilitatis, velit nobilitare, 1. Reg.2,30. *Propterea ait* DOMINVS DEVS *Iſraël: Loquens locutus ſum, vt domus tua, & domus patris tui miniſtraret in conſpectu meo, vſq. in ſempiternum. Nunc autem dicit Dominus: Abſit hoc à me: ſed quicunque honorificauerit me, glorificabo eum, qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.*

39	Intelligite ſimplices aſtutiam, & ſtolidi intelligite corde.	Verſ.5.	*Intelligite ☞ paruuli ☞ aſtutiam, & inſipientes animaduertite.*	39

Paruuli] Simplices, qui facilè huc & illuc impelluntur, malè perſuaſi atque ſeducti. Ita & verſ.3. Oremus SAPIENTIAM veram, vt quæ paruulos & verè humiles mirifica veritatis dulcedine reficere, inenarrabilique gaudio ac lumine exhilarare conſueuit, nos totos noſtroſque in Oratorio & Laboratorio labores, cæleſti benedictione gratiaque ſua Diuina replere dignetur. Obſeruandum: Cum ſucceſſus continuæ felicitatis totus à voluntate deriuetur Diuina, videat ne defectiuè peccet in puncto Impetrationis hoc, Cabalam, Magiam & Alchimiam exercens. Vt tibi faueat IEHOVAH, ſolis ſupercæleſtis radius tibi, laboribusque tuis affulgeat, ſtudere memento. *Aſtutiam*] ſubintelligitur, bona. Calliditas, ſolertia. In bonam namque partem hoc Prologo vocabula hæc accipiuntur.

40	Audite, quoniam honorabilia loquar, & apertio	Verſ.6.	☞ *Audite, quoniam* ☞ *de rebus magnis loquutura ſum,*	40

labio-

labiorum meorum erit recti- tudines:	*& aperientur labia mea, ☞ vt recta prædicent.*

Audite] AVDITE, videre, obseruate SAPIENTIÆ sermones, cum attentione accurata, non oscitanter. *De rebus magnis*] Reuera magnis, & SAPIENTIA Maximi maxima dignis, quæ expiato à perturbationibus animo diligenter sunt auscultāda, expurgatoque Theosophicè Intellectu, & veritati veluti clauis (illuminationis Diuinæ manu) cum sera coaptato, timanda, percontanda & obseruanda. Quod si feceris, fructus SAPIENTIÆ nancisceris, theoricè & practicè insignes. *Vt recta prædicent*] Quicquid igitur cum SAPIENTIÆ Æternæ VERBO, Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè scripto, de Physicis, Hiperphysicis, atque Diuinis, harmonica ratione non concordat, rectum aut verum esse nōn potest: fucet de fendatque mundus immundus diaboli sophismata, vtut possit ac velit.

41	☞ VERITATEM medi- tabitur guttur meū, & labia mea detestabuntur impium.	Vers. 7.	*Quia VERITATEM loque- tur palatū meū: & abominatio labiorum meorum est impietas.*	41

Veritatem] Veritas ipsa, non nisi meram proferre vult ac potest veritatem. Hæc incarnata: EGO SVM, VIA, VERITAS & VITA. In huius ore non inuentus dolus. Ad imitationem SAPIENTIÆ veræ, omnes alumni eius meditabuntur veritatem, & labia illorum detestabuntur impium, derisorem, stultum, quantumuis etiam siue generis, siue doctrinæ mundanæ nobilitate præcellentem. Ego, DEVM testor, nauci & nihili æstimo istos Centauros, Thrasones; sibi suique similibus tantum nobiles; DEO & sapienti, ignobiles. Abominatio sunt in conspectu meo tales. Veræ nobilitati ne gry detractum volo. Scis ipse, quod ollæ contritæ, repetiantur vbique.

Iohan. 14. Vers. 6.

42	In Iustitia sunt omnia elo- quia oris mei: non est in eis prauum nec peruersum.	Vers. 8.	*☞ Iusti sunt omnes sermo- nes mei, non est in eis prauum quid, neque peruersum.*	42

Iusti sunt, &c.] SAPIENTIÆ sermones, vt omnes, ita & hosce oracula mera (sicuti sunt) esse putato, de Diuinæ mentis adyto Sapienter profecta, veracia, iusta, recta. A fonte enim Iustitiæ, Bonitatis, Sapientiæ, Vitæ, nihil aliud quam iustum, bonum, Sapientia plenum, viuificum, dimanare potest.

43	Vniuersa ipsa recta sunt intelligenti, & recta inueni- entibus scientiam.	Vers. 9.	*☞ Recti sunt intelligenti- bus, & æqui inuenientibus Scientiam.*	43

Recti, &c.] Plani, obuii, intellectu faciles. At quibus? Intelligentibus, hoc est, Sapientibus, siue sectantibus SAPIENTIAM veram; à qua sola intelligendi modus nobis inest, & fruendi possessio. Non nominat Sapiens hoc loco Intelligentes eos, qui Etymologi, secundum idiomata linguarum, Hebraicè, Græcè, Latinè, &c. ad literam aliquid intelligunt, sed

qui nucleum mentis percipiunt, & assequuntur medullam. Intelligentes ab Intelligentia, quæ SAPIENTIA dicitur, vocantur. De his loquuntur Philosophi Physico-Chemici, dicentes: *Nos scribimus intelligentibus & sci entibus, non ignorantibus.* Addo: Cui SAPIENTIÆ luminis radius (Micro, vel Macro Cosmicè) non affulsit, aut in Oratorio, aut Laboratorio, aut per Magistrum Sapientem, ignorans est, cæcus, & nihil veri de SAPIENTIÆ veræ laboribus sciens; nihil intelligens; opinans omnia. Quapropter vanæ omnes theoriæ, vanique labores eius.

44 Accipite DISCIPLINAM meam, & non pecuniam: DOCTRINAM magis quam aurum eligite:

Verſ. 10. *Accipite Eruditionem meam, & non argentum: & Scientiam potius, quàm aurum electum.* 44

Accipite disciplinam, & non, &c.] Sapiens hortatur, vt venemur SAPIENTIAM, non pecuniam; Regnum DEI & Iustitiam eius, non opulentiam. Quam artem calluit & exercuit Regius Prophera Dauid: quemadmodum inquit Psalm. 119, 14. *In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus diuitiis.* Ausim ego sanctè affirmare, φιλαργυρίαν aut πλεονεξίαν, hoc est, auaritiam, non minimum esse obstaculum, cur tam pauci (inhiantas toti diuitiis tantùm pecuniariis) adipiscantur Lapidem Philm.: quasi principalis Philosophi scopus sit, auro atque argento abundare! Erras, erres; Tertia & quarta huius Amphitheatri figuræ, de altioribus te admonebunt SAPIENTIÆ, per Cabalam, Mageiam, & Physico Chemicam vsuum fructibus. Aurum & Argentum inter Lapidis Philm. fructus infimum occupant locum: at nostri laborantes quærunt SAPIENTIÆ thesauros propter solas diuitias, vanosque mundi honores; hic scopus illorum, cum tamen nihil minus, quàm hoc, deberent cogitare. Si quærerent primum Regnum DEI & Iustitiam eius, cætera omnia (inter quæ & aurum & argentum) adiicerentur illis. Cum igitur faciant ὕστερον πρότερον, daß sie die Roß; hinder den Wagen spannen, & legitimum sibi non proponant finem, deuiant à veritatis linea recta, longeque errantes, miserè euanescunt in vanitatibus suis. Rectè igitur Philosophus: Si DEVS inueniret cor fidele, vtique reuelaret ei Scientiam & artem.

SAPIENTIA auro præferenda.

45 Quia melior est SAPIENTIA margaritis: & omnia desiderabilia non æquabuntur ei.

Verſ. 11. *Melior est enim SAPIENTIA cunctis opibus pretiosissimis: & omne desiderabile ei non potest comparari.* 45

Melior est, &c.] Quia dat OMNIA, vt est verſſ. 30, 314, & 315. Quare & auro atque argento, negotiatione mundana, quantumuis etiam pecuniosa, totiusque mundi immundi gloria vana, longè pretiosior, eligibilior; optabilior; quod minimè credunt mundani immundi; Die reichen Schindhund glauben solches nicht. At qui se moriturum esse seriò cogitat, facilè omnia contemnit mundana immunda. Vt sanctè olim moriaris, benè viuere disce; vtq; piè possis viuere; disce mori. Vide verſſ. 324, 317, 318, & 127.

Nunc

46 Nunc igitur filii obtemperate mihi: & beati qui vias meas custodient.	Ibid. Vers. 32.	*Nunc ergò filii audite me, beati qui custodiunt vias meas.*	46

Nunc] Posteaquam audistis, quæ, qualis & quanta sim EGO, SAPIENTIA. *Qui custodiunt vias meas.*] Hoc est, qui seruant aut faciunt mandata mea. Vos, inquit Christus, SAPIENTIA incarnata, Iohan. 15, 14. amici mei estis, si FECERITIS ea, quæ ego præcipio vobis. Et ibidem cap. 13. 17. Beati eritis, si FECERITIS ea. Luc. 8, 21. *Mater mea, & fratres mei hi sunt, qui verbum* DEI *audiunt &* FACIVNT. Facere quæ præcepit SAPIENTIA DEI, est ambulare in viis eius. Quare emendet vitam, vt induatur vita, qui vult acquirere vitam. Christus, Archetypus; hunc, qui nouit, induit & imitatur, & Sapiens, Beatus, vereque Christianus. Notandum: Quamuis dum in cute hac hæremus, nos oporteat esse ac viuere in Mundo, debemus tamen fugere quotidie & derelinquere mundum immundum. Quomodo hoc? Si, inquam, corde, verbis ac factis, mundanis non adhæremus immundis, hoc est, mundanè cum mundo immundo non viuimus: tunc induimur Christo, & imitamur, vita Theo-Sophica, Archetypum. Hoc; approximare est DEO. Qui approximauit, illuminatur, iungitur atque vnitur. Spiritualis, bonus & merite sublimis fiat in Spiritu Opt. Max. necesse est, qui spirituum bonorum consortium, sublimiores contemplationes, DEIFICAMque optat vnionem. Similium enim fit coniunctio & vnio, non dissimilium. In circumferentia mundana se ita arbitrere, est in Centro, hoc est, DEO se inuenire, DEVMque in se reperire. Vide vers. 132. Hac SAPIENTIÆ via, cum Christo secedis è mundo, quamuis viuas & conuerseris quotidiè in Mundo, etiam in medio inter mundanè viuentes: Tu non mundanè, sed Theosophicè in & cum Christo. Cum peccatoribus, publicanis, Pharisæis, hæreticis, &c. conuersabatur ac comedebat Christus; poteris & tu, modo non vt peccator enormis, Publicanus, Pharisæus, hæreticus, &c. In centro maneto: hoc sibi vult Cabalisticum illud, Nunquam tam bonum est exire, quin sit intus manere melius. O IEHOVAH mane in me, vt maneam in te, Christophorumque me constitue, vt è vadis mundi huius immundi emergam, & scopulos prætergressus, in portu stem pede læto ac firmo salutis tutus, custodiens vias tuas. Amen.

Audite ERVDITIONEM, & sapientes estote, & ne repellatis eam.	Vers. 33.	*Audite* DISCIPLINAM, *& estote Sapientes, & nolite abiicere eam.*	47 Disciplinã audientes, sunt Sapientes.

Audite DISCIPLINAM] Quàm sit SAPIENTIÆ Diuinæ studium Nectare quouis atque Ambrosiâ dulcius, nonnisi intelligunt, qui iam inde à pueris Sapientum parere monitis didicerunt, atque ita DISCI-

PLINÆ amaritudinem prius deguſtârunt. Hinc tanto ſtudio, tantaque fidelitate nos admonet Sapiens, vt propria voluntate Diuinæ ſubiectâ, quid Spiritus DEI RVACH HHOCHMAEL præceptor noſter fideliſſimus, in aures Mentis noſtræ ſuauiter inſuſurret, diligenter auſcultemus. O ſancta DISCIPLINA.

48 Beatus homo qui auſcultat mihi, excubando iuxta fores meas quotidie; obſeruando poſtes oſtiorum meorum, | Verſ. 34. | *Beatus homo, qui audit me, ☞ qui vigilat ad fores meas quotidie: & obſeruat ad poſtes oſtii mei.* 48

Qui vigilat ad fores meas] Fores & poſtes SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, ſunt numero tres, puta, Biblia SS.ª Creatura atq; Natura, hoc eſt, Macro-Coſmus cū totâ cæleſtis exercitus Spiritualis militia, totus; & Micro-Coſmus, ſecundum corpus ac Spiritum: deniq; Mens ſiuè anima in homine Diuina. O felix terq; quaterq; felix, & tam in vita hac, quàm futura beatus, qui ad fores SAPIENTIÆ haſce manè (vt eſt verſ. 170.) vigilat, quotidiè (verſ. 28, 158.) audit, Theo-Sophicè videt, per totam vitam ad poſtes eius ſapienter obſeruat ſapientiam veram, mirabiliter loquentem, reſpondentem, atque docentem. Hic, ſic reſciſcet, ſi velit, OMNIA. verſ. 5. Vide fig. Amph. huius.

Conqueritur SAPIENTIA ſeà Sophiſtis contemni: & exitium cótemptorum prædicit.

49 ☞ SAPIENTIA (inſuper etiam, iterum inquit Rex Sapientiſſimus) ☞ foris prædicat, in plateis dat vocem ſuam: | Prov. 1. verſ. 20. | *SAPIENTIA (inſuper etiam, iterum inquit Rex Sapientiſſimus) foris clamitat, in plateis ipſa dat vocem ſuam:* 49

SAPIENTIA] Hebraicè ad verbum, SAPIENTIÆ. Legitur enim ***Hhochmoth***, quod eſt plurale: ratio eſt, quod illa ſit Spiritus multiplex, Sap. 7, 22. & πολυποίκιλος, hoc eſt, multiformis, Epheſ. 3, 10. Vide tertiam Amphitheatri huius partem, Quæſt. quarta. *Foris prædicat.*] Publicè, & palam omnibus, in Macro & Micro-Coſmo, (verſ. 37.) vt non ſint excuſabiles, in die iudicii, mortales. Rom. 1, 20. Non tantum SS.ª Scriptura, verùm quoque tota Creatura atque Natura, (præſentemque DEVM qualibet herba docet, rectè cecinit Poëta Chriſtianus) Hominisque conſcientia Creatorem & Conditorem omnium mirificè loquitur Triunum; Semetipſam, hoc eſt, SAPIENTIAM, Bonitatem & Potentiam eius infinitam, Theo-Sophicè, Phyſicè, Phyſico-Medicè, Phyſico-Chemicè, Phyſico-Mageicè, Hyperphyſico-Mageicè atque Cabalicè nobis ob oculos ponit in toto Vniuerſo, tanquam in loco editiore, ex quo poſſit ab omnibus, omni tempore & loco, audiri, videri, obſeruari atque agnoſci.

50 In capite turbarū clamitat ☞ in foribus portarū vrbis profert verba ſua, dicens: | Verſ. 21. | *In capite tumultuantium clamat, in oſtiis portarum, in vrbe ipſa eloquia ſua dicit.* 50

In foribus portarum.] More iudicum, qui apud veteres ius dicebant in portis vrbium, tanquam in loco publico, in omnium conſpectu, & inter turbas hominum. Ibi SAPIENTIA diſtinguit perſonas, ordinat iudicia,

figit

figit leges, administrat iustitiam, exercet vindictam; vt admiranda DEI iusti iudicia appareant & manifesta fiant; omniumque oculis patescat, non humana, sed Diuina Prouidentia & Sapientia, Mundum regi. Quando enim iustus iudex, è Throno suo, indiciū emittit, & sententiam suam, iustissima & inopinata vindicta, promulgat; contremiscit terra, & silet.

51 Vsquequo simplices diligetis simplicitatem: & derisores derisionem desiderabunt, & stulti odio habebunt Scientiam?	Vers. 22.	*Vsquequo ☞ paruuli diligitis ☞ infantiam, & ☞ stulti ea quæ sibi sunt noxia cupient, & imprudentes odibunt Scientiam?*	51 Esa. 65, 12. Ez. 66, 4. Iere. 7, 13.

Paruuli] Paruuli hoc loco sunt, qui vers. 3. *Infantiam*] Imperitiam, stoliditatem & ignauiam. *Stulti*] Vt verss. 201 & 205. malitiam; superbi, a nimi elationem, DEI Proximique contemptum: detractores, derisionem. Est querela SAPIENTIÆ, ex iusta condolentia profecta. O insipientes & stulti, quò ruitis?

52 Conuertimini ad increpationem meam, en depromam vobis Spiritum meum, scire vos faciam verba mea.	Vers. 23.	*☞ Conuertimini ad correptionem meam: en ☞ proferam vobis SPIRITVM meum, & ☞ ostendam vobis verba mea.*	52

Conuertimini] Resipiscite, ô stulti, quorum plena omnia, & malè sani. *Proferam vobis Spiritum meum*] Effundam, aut efflabo super vos Spiritum meum, qui vena est Intellectus; SAPIENTIÆ fons, Scientiæ flumen, diuitiarumque tam Corporalium quàm Spiritualium thesaurus inexhaustus, omnem longè superans Persarum gazam. Verss. 106. & 223. *Ostendam*] Quomodo? Bibliceè, Macro & Micro-Cosmicè: scireque vos faciam de Omnibus (quæ proderunt vobis) mentem, voluntatem & sententiam meam, per Christiano Cabalam, Diuino Mageiam, & Physico Chemiam: quod studium Triunum, vera THEOSOPHIA Catholica. Vers. 142.

53 Quia vocaui, & renuistis: ☞ extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret.	Vers. 24.	*Propterea quod vocaui, & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui attenderet.*	53

Extendi manum] More indicantis silentium & attentionem, aut digito vocantis. Manus Sapientiæ, mystico quoque sensu sunt omnes creaturæ, quibus ad Creatorem trahimur. Porrigit nobis SAPIENTIA manum, quocunque nos vertimus, & ambit amicitiam nostram, monstrando & offerendo nobis Bonitatis ac Beneuolentiæ suæ riuulos.

54 ☞ Deſpexiſtis omne conſilium meum, & increpationes meas neglexiſtis.

Verſ.25.

Et ceſſare feciſti omne conſilium meum, & increpationem meam noluiſtis. 54

Deſpexiſtis conſil.] Amore & illecebris Mundi huius immundi capti & excæcari, deludendo Legem atque Doctrinam meam; Meipſam, hoc eſt, DEVM deluſiſtis, & Spiritus ſancti ductum neglexiſtis. O veſani corde! Certè quemadmodum malum conſilium conſultori peſſimum; ita deriſio, deriſori.

55 Etiam ego in contritione veſtri ridebo: ſubſannabo, cum venerit timor veſter.

Verſ.26.

☞ *Ego quoque in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo, cum vobis id, quod timebatis, aduenerit.* 55

Ego quoque, &c.] Hortendum profectò, à DEO irrideri: nihil miſerius homine à DEO deſerto: quod exempla Pharaonis, Saulis, Franciſci Spieræ, aliorumq; quamplurimorum teſtantur. Quemadmodum fama, oculus & conſcientia, ita nec DEVS poteſt ferre iocum. Inuiolabile Numen.

56 Quum inquam venerit ſicut deſolatio, timor veſter: & contritio veſtri veluti turbo venerit, quum venerit ſuper vos tribulatio & anguſtia.

Verſ.27.

Cum irruerit repentina calamitas, & interitus quaſi tempeſtas ingruerit: quando venerit ſuper vos ☞ tribulatio & anguſtia. 56

Tribulatio & anguſtia] Tribulationes & anguſtias patiuntur etiam fideles; at exitu aut fine longè diuerſo: quia DOMINVM habent, qui liberat eos à malo, amicum: cuius auxilio prorſus deſtituuntur impii, deriſores & ſtulti, non cognoſcentes diem viſitationis ſuæ: ideò miſerè pereunt, & portio fiunt tartaro, furiis vltricibus deſtinati.

57 Tunc inuocabũt me, & non exaudiam: mane quærẽt me, & nõ inuenient me:

Verſ.28.

Tunc inuocabunt ME, ☞ *& non exaudiam: manè conſurgẽt,* ☞ *& non inuenient* ME: 57

Non exaudiam] Quia poſt feſtum veniunt. In tẽpore venire eſt omnium optimum. Admonemini, quæſo, ſimilitudine de virginibus decẽ, quinque prudentibus, & quinque fatuis, Matth.25. Oleum Spiritus ſancti pro lucernis mentium veſtrarum, Doctrinam pro animabus, gratiæ tempore gratis comparare: vt nutrimentum habeat, vobiſque fructuosè luceat lampas Mentis veſtræ Diuinitus accenſa, à luce Patris luminum lucente in tenebris mundi, & fugante tenebrarum poteſtates, à quo omne Bonum ac Donum perfectum. Manè, igitur, cum audieritis veræ SAPIENTIÆ vocem, nolite obturare aures veſtras. *Non inuenient*] Quia non inſiſtentes viæ vnicæ ac ſoli ad SAPIENTIAM Regiæ, (quæ TIMOR DOMINI) non rectè quærunt nec inueniunt eam: in ſophiſmatibus ambulant, fanaticiſque ſapientiæ mundanæ inſipientis deliriis; quare per

vias

vias tenebricosas hasce, seducentes à veritate, deuiant à linea recta ad sinistram, nihilque prodest iis, quamuis summo surrexerint manè. Discamus igitur, impossibile esse, DEVM sinè DEO quærere, inuenire & nosse; aut, loqui de DEO sinè DEO. Vnde illud; *Non loquaris de* DEO *absque lumine*. Nam sinè eius Numine, sinè eius Lumine, nihil est in homine, nihil est innoxium, vt canit Ecclesia.

58 ☞ Eò quod exosam habuerint DISCIPLINAM, & TIMOREM DOMINI non susceperint. | Vers. 29. | *Eò quòd oderunt Scientiam, & TIMOREM JEHOVÆ non elegerunt.* 58

Causa, cur deuiēt mortales a veritatis linea recta, in quouis scibili.

59 Nec acquieuerint CONSILIO MEO, & detraxerint vniuersæ correptioni meæ. | Vers. 30. | *Nec acquieuerunt consilio meo, spreuerunt vniuersam increpationem meam.* 59

Eo quòd, &c.] Quapropter, qui aures habet ad audiendum, audiat, quid Spiritus veritatis dicat filiis hominum.

60 Comedent igitur de fructu viæ suæ, & consiliis suis saturabuntur. | Vers. 31. | ☞ *Comedent igitur fructus viæ suæ, suisque consiliis saturabuntur.* 60

Comedent igitur, &c.] Fruantur igitur studiorum laborumque suorum fructibus, pugnantibus è diametro cum fructibus Theo-Sophiæ. At quinam sunt isti? Egregii scilicet, puta, vanitas, dolositas, sophisinata, auaritia, (radix omnium malorum) superbia, (cui resistit DEVS) confidentia mendax, stultitia, desperatio, ignominia, tristitia, conscientiæ malæ stimulus, (cuius vermis nõ moritur) cõfusio, & mors æterna, quæ infernus. Ad saturitatem, imò ad nauseam vsque vtantur consiliis suis peruersis. Cum noluerint obœdire SAPIENTIÆ veræ, dantur (iusto DEI iudicio) in sensum reprobum, vt obœdiant spiritui tenebrarum, mendacii, errorum atque seductionis, abeuntque toti in pus corruptum. Nec fit volenti iniuria: deseruerunt DEVM, quapropter &, contra, DEVS iure deseruit illos, vt suo se consilio peruerso, peruerse regant ac perdant. Perditio illorum ex ipsis. Voluerunt; habeant.

61 Quia requies simplicium interficiet eos: & prosperitas stultorum perdet eos. | Vers. 32. | ☞ *Auersio paruulorum interficiet eos, &* ☞ *prosperitas stultorum perdet eos.* 61

Auersio paruulorum, &c.] Defectus siue rebellio hæc, deducit eos ad interitum: nam, malum consilium, consultori pessimum. *Prosperitas stult.*] Rebus mundanis coram mundo benè succedentibus, excæcantur corda impiorum, quo minus possint admittere correctionem salutarem. Crux & tribulatio, vox DEI ad pœnitentiam.

62 ☞ Qui autem ME audierit, absq; terrore quiescet, & ☞ abundantia perfruetur, timore malorum sublato. | Vers. 33. | *Qui autem obœdit mihi, habitabit confidenter, & requiescet à timore mali.* 62

Qui me audierit,&c.] Vide verſſ. 336. & 337. cum aliquot tam præcedentibus, quàm ſubſequentibus. Pietas nullum poteſt afferre timorem mali, ſed ſpem & præmium vitæ: eſt enim arbor vitæ, cuius fructus pax & gaudium Spiritus. *Abundantia perfruetur*] Dominus pauperes implet bonis, & diuites dimittit inanes. Gloria & diuitiæ in domo timentium Dominum.

		Quapropter, rectè ac ſapienter vir ſapiens concludit & admonet:			
Prou. 16, 32. Eccleſ. 9, 18. Eccleſiaſt. 7, 20.	63	☞ Melior eſt SAPIENTIA, quàm vires: & vir prudens quàm fortis.	Sap. 6. Verſ. 1.	*In Græco non extat Codice.*	

Melior eſt SAPIENTIA,&c.] Eſt enim fons omnis Boni, quemadmodum à Sapiente ſapienter paſſim in Prologo hoc docemur. Vide verſſ. 45. & 327. Et certè SAPIENTIA Diuina præſtat omni robore: nam vnica ſæpe ſeria piaque precatione magna frangitur potentia. Sic Moſes, eleuatis manibus, fregit potentiam Amalek, Exod. 14, 11. Ioſaphat vnico hymno fregit robur filiorum Ammon & Moab, diſſipauitque exercitum eorum, 2. Paralip. 20, 22. Quoties Dauid ſæuitiam Saulis, aliorumque hoſtium, hymnis ſuis, fregit? Qui occultam rerum Naturam intelligunt, multa poſſunt edere talia documenta, quæ vulgus pro miraculis habet. Et naturalibus viribus multos adiutos eſſe heroas, reſtantur hiſtoriæ. Quoties verò inſigni prudentia obtinetur victoria aut cauſa aliqua, aut ſeruatur populus? nonne Ioſephi Sapientia ſeruata Ægyptus? Danielis, Perſia? Moſis, populus Iſraëliticus? Hîc certè Sapientia melior fuit, quàm vires.

Magnates ad iuſtitiam & Sapientiam adhortatur Sapiens.	64	☞ Audite igitur Reges, & attendite, & diſcite iudices finium terræ.	Verſ. 2.	☞ *Audite ergo* (*quoque*) *Reges, & intelligite, diſcite iudices finium Terræ.*	64
	65	Præbete aures vos, ☞ qui continetis ☞ multitudines, & placetis vobis in turbis Nationum.	Verſ. 3.	*Aures præbete moderatores populi, quique Nationum multitudine gloriamini.*	65

Audite ergò Reges] Qui omnia veſtra præſidia collocatis in arma & milites; cur non potius conducitis milites Sapientiæ, qui Diuinæ Cabalæ & Cæleſti Mageiæ incumbunt, qui armis Sapientiæ & Prudentiæ pugnent, & regiones veſtras ſoſpitent? Ioſephos & Danieles conquirite, qui præſidia firmiſſima, & arma habent in virtute, Diuina & Naturali Sapientia. Intelligit hîc quoque Sapiens per Reges, Magiſtratus omnes; Rectores ac gubernatores Eccleſiaſticos, Politicos atque Scholaſticos, è quorum nutu ac gubernatione adminiſtratio pendet totius Orbis Terrarum.

Qui

Qui continetis, &c.] Tam in statu Ecclesiastico & Scholastico, quàm Politico. Vos SAPIENTIÆ veræ, Bonorum & Donorum eius, qui gaudetis appellari interpretes & possessores, in Vniuersitatibus, Academiis, &c. Vos, inquam, qui continetis, hoc est, regitis ac gubernatis multitudines iuuentutis, vos (dico, & ipsi, officiorum nominibus attestantibus, dicitis) Reges quoque, id est, Rectores populorum estis: & vos, inquit Sapiens, discite atque docete SAPIENTIAM: non tantum ex Ethnicorum quorundam male sanorum (inter quos tenebrio ille Aristoteles princeps & antesignanus) fanaticis deliramentis; verùm potius ex fontibus librorum SS.æ Scripturæ atque Naturæ, & ex DEO ipso, loquente in vobismetipsis Theosophicè purgatis Diuinitusque illuminatis. Ad legem igitur & testimonium dictorum librorum probet ac iudicet SAPIENTIÆ veræ amator OMNIA; IGNIS professor DEI Physicus Physico Chemicè Veritati testimonium perhibebit; Experientia, quæ refutat syllogismum, Praxeos suo sigillo Veritatem confirmabit. Non igitur hominis mendacis in Scholis regnet auctoritas, sed sola Diuinæ voluntatis, iuxta SS.m Scripturam, Naturam & Conscientias vestras rectas, VERITAS. *Multitudines*] Non gloriandum est de multitudine populi, sed de prudenti administratione, quæ fit ope Sapientum virorum, qui animos hominum flectere, vobis conciliare, & in officio continere possunt, qui vtilia prospicere, damna præuidere, aduersa profligare possunt, pietate, virtute, oratione, prudentia.

66 Quoniam à DOMINO vobis dominatio data est, & potestas ab Altissimo, q in opera inquiret vestra, & consilia perscrutabitur.	Vers. 4.	*Quoniam data est à DOMINO potestas vobis, & virtus ab ALTISSIMO, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur.* 66 Rom. 13, 1.

Virtus ab ALTISS. &c.] Nec enim sufficit habere regiones, populorum multitudines, in eosdemque potestatem, sed necesse est Sapientiam quoque & prudentiam regendi populum, à DOMINO petere, petendo inquirere; inquirendo apprehendere, apprehendendo exequi. A Summo enim rerum omnium gubernatore potestas in populos, & Sapientia rectè eâ vtendi, dimanat. Non igitur vestris & solis humanis consiliis populum regite, sed consiliis diuinis, quæ per Sapientiam Theo-Sophicam inquirenda & apprehendenda est. *Qui interrogabit*, &c.] Videte ergò Tyranni, vt habeatis quod respondeatis pro tyrannide, tam erga peregrinos, quàm subditos vestros: Theosophistæ, defanatico, impio, blasphemo & insanabili, quo insolenter laboratis, disputandi cacoëthe: iureperuersi, pro iniustitia, quàm strenuè exercetis: Pseudo-Medici & Academici nonnulli (reperiuntur enim Orthodoxi) pro in Naturæ secretis cæcis & claudicantibus, Antesignanis patronisvè vestris quibusdam, quorum auctoritates pestilentissimæ (malitiosè à vobis postpositis SS.æ Scripturæ atque Naturæ libris; DEO ipso, SAPIENTIÆ suæ Spiritum non audientes, IGNE, Naturæ artificiosissimo ac sagacissimo interprete; EXPERIENTIA, denique, Veritati testimonium acclamante) peruersè impregnant ac regunt

sensus,rationes,mentesque vestras:quibus imbuti atque seducti,in Doctrinæ falsuratis capitibus summè necessariis, & vos (reclamantibus interdum conscientiis nonnullorum propriis) sinistrè imbutis,pernitiosissimè seducitis, ac delirare facitis blandissimum iuuenturis florem. Væ,væ,in die iudicii vobis qui talia & tanta perpetratis. Non fingo hæc; ante me, super malo isto diabolico,ex animo conquesti sunt multi sancti Patres, conqueruntur mecum viri anterioris nostræque ætatis Doctissimi, inter quos *Reuchlinus, Erasmus, Lutherus, H. C. Agrippa, Philippus Theophrastus Paracelsus, Vigelius*,aliique studio SAPIENTIÆ veræ inclyti, fere innumeri; imò omnes,qui veritatem ex animo sartam tectam volunt. Resipiscite ergò aliquando toties admoniti, & conuertimini ad melius,emendateque peruersum & docendi & discendi methodum vestram, ac veritati palmam tandem concedite. Sed vereor, vt canes rabidi ferant lorum. O tempora! ö mores!

67 Quoniam cum essetis ministri Regnorum ☞ nō rectè iudicastis, nec custodistis ☞ LEGEM IVSTITIÆ, neque secūdum ☞ voluntatem DEI ambulastis.	*Vers.*	*Quoniam quum essetis ministri Regni* ☞ *eius, non rectè iudicastis, neque legem conseruastis,nec consilium* DEI *estis sequuti.* 67

Ministri Regni eius] Hinc patet clarè, Regna esse DEI, & principibus personis ad tempus solummodo concessa. Cum ergò, ô Reges & Principes omnes,ministri solum sitis DEI Regnorumque eius; nolite ex vestra, sed DEI,DOMINI vestri,voluntate,Regnum administrare. Iustitia DEI,est voluntas DEI, quā per SAPIENTIÆ Spiritum inquirite: si secus,non dum rectè iudicare didicistis. *Non rectè iudicastis*] Non rectè docuistis,vos qui estis mancipia Græcorum quorundam mendacium: fuistis & estis seductores & depravatores teneræ iuuentutis. O audaciam pestilentem! Quocirca admoniti à Sapiente nostro SAPIENTIÆ que tot ac tantis interpretibus fidelibus dilectis, Ethnicorum quorūdam non illuminatorum falsiratum luminis derelictis, & vltra montes Caspios in exilium relegatis, ad veritatem tandem conuertimini,& ad SOPHIÆ supercęlestis Fontem anhelantes Theo Sophicè, Christiano-Cabalisticè, Diuino-Magicè, & Physico Chemicè, secundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, Orando ac Laborando, properate catholicon, triunum, ad libros, inquam,SS. Scripturæ,Naturæ,& vosmetipsos pœnitentię methodo regeneratos,Theosophiæque radio illustratos: illic laticem haurite æthereum, & bibite pro saturitate mentium vestrarum. Huius venas non Sophisticè, sed Theosophicè scrutemini: reperietis ibi SAPIENTIÆ Mineram; & ex hac aquas viuas salientes in veritatem Physicam,Physico-Medicā,Physico-Chemicam,Physico Mageicam,Hyperphysico Mageicā, Ethicam, Politicam, Cabalisticam, Theosophicam; OMNEM. Physice & Ethice Christianæ Danæi, (vt taceam aliorum in hoc argumento labores & scripta) pudefacient Veritatis antagonistas. *Legem iustitiæ*] Diuinæ: In SS. Scriptura, Natura & Conscientiis vestris Diuinitus collocatam, triunam.

Voluntatem

Voluntatem DEI] Reuelatam & traditam in prædictis Biblicè, Macro & Microcosmicè.

68 Horrendè & citò ☞ apparebit vobis: quoniam ☞ iudicium durissimum in his, qui præsunt, fiet.

Vers. 6.

Horribiliter superueniet vobis & repente, quoniam iudicium in proceres seuerissimum exercebitur. 68

Apparebit] Veniens enim veniet, & non tardabit DOMINVS. Habac. 2,3. *Iudicium durissimum*] Quemadmodum timent faciem Regis ministri: ita vos timete Regem summum, cuius ministri estis. Nam vis illata populo, & iniuria, quâ læditur Iustitia, magnam vim contra se excitat: & Iustitia stringit gladium aduersus eum; qui eam iniustè administrat.

69 ☞ Exiguo enim cōcedetur Misericordia, ☞ potētes autē potēter tormēta patiētur.

Vers. 7.

Nam infimi homines digni sunt misericordia: in potentes verò inquiretur acriter. 69

Exiguo concedetur, &c.] Nam, cui plus datum est, plus ab eo requiretur. *Potentes autem*, &c.] Quemadmodum procera arbor cæsa, aut fulmine icta, magnum edit strepitum: ita tragicos & horrendos exitus habent, qui abusi sunt magna potentia. Igitur Spiritu sapientiæ opus est, qui consilia gubernet, auxilia præstet, euentum dirigat.

70 Nec enim personæ cuiusquam parcet omnium DOMINVS, nec magnitudinem verebitur, quoniam tam infimum quàm summū IPSE creauit, & pariter prouidentiam habet omnium.

Vers. 8.

Non enim subtrahet ☞ personam cuiusquam DEVS, *nec verebitur magnitudinem cuiusquam, ☞ quoniam pusillum & magnum* IPSE *fecit, ☞ & æqualiter cura est illi de omnibus.* 70

Deut. 10,17. 2. Par. 19,7. Iob. 34,19 Eccl. 35,16. Actor. 10,34 Rom. 2,11. Galat. 2.6. Ephes. 6,9. Coloss. 3.25. 1. Pet. 1,17.

Personam] Nemo DEO placet, quantumuis magnus & illustris, qui non est cultor SAPIENTIÆ, in quo Timor IEHOVÆ sedem suam non habet. A quo recessit Spiritus IEHOVÆ, ille cum Saule ruit in exitium. In quo nihil est Diuini, hunc deserit DEI Consultrix SAPIENTIA. *Pusillum & magnum*, &c.] Pauperem & diuitem, vt habet Sapiens in Prouerbiis. *Æqualiter est illi cura*, &c.] Hæc est vera Sapiētia, intelligere, DEVM, curam agere omnium hominum, & radios beneuolentiæ suæ in omnes spargere: Bonitatem omnibus communicare, inuidere nemini. Ergo nemo contemnendus, nemo opprimendus, nemo abominandus. Magnum DEVS non plus curat quàm pusillum: nec nauci præferet nobilem (vt magis ei parceret tempore computationis, wen er heisset / redde rationem villicationis tuæ) plebeio. Er schenckt es keinem / er tastet einem so wol auff die schwarten als dem andern. Vide verss. 38. & 41.

71 Potentibus verò vehemens inſtat inquiſitio.	Verſ.9.	*☞ Fortioribus autem fortior inſtat cruciatio.* 71

Fortioribus, &c.] Fortem DEVS fortius proſternit, quicumque fortitudine ſua contra DEVM & homines abutitur. Quia magna fortitudine fortes proſternendi, & puſilli erigendi veniunt. Non audiatur illud: Dat veniam coruis, vexat cenſura columbas. Er braucht vnd adminiſtriret das rechte Recht.

72 Non (enim) eſt Sapientia, nõ eſt prudentia, non eſt cõſiliũ ☞ contra DOMINVM.	Prou.21 Verſ.30.	*Non eſt Sapientia, neque intelligentia, neque conſilium contra JEHOVAM.* 72

Contra DOMINVM] Cum omnis vera Sapientia ſit à DEO; contra DEVM, vera Sapientia militare non poteſt: Sapientia autem, quæ contra DEVM eſt, non eſt DEI Sapientia, ſed mundi, nec habet DEVM auctorem, ſed diabolum. Stultitia igitur eſt, ſi tenebræ militant aduerſus Lucem, ſicut muſcæ contra elephantem. SAPIENTIA DEI Lux eſt, quam nulla humana Philoſophia obfuſcare poteſt; Lucidior eſt omni humana & ſerpentina calliditate: ideo penetrabit, perrumpet, & palmam obtinebit contra omnem ſophiſticam. Quando illuceſcet hora & dies veræ Sapientiæ, euaneſcent omnes laruæ vmbratilis philoſophiæ. Quemadmodum, orto Sole Iuſtitię Ieſu Chriſto, omnes vmbræ & laruę profanarum religionum euanuerunt; & adhuc Solem illum ſplendentem extinguere fruſtra nituntur tenebræ falſarum religionum; (Quod enim DEVS decreuit, non poteſt ab hominibus mutari.) Et ſicut Iudæi fruſtra conantur extruere & inſtaurare templum Hieroſolymitanum: Ita veniet propediem tempus, quo emergit NOVA LVX THEOSOPHICA, quam Sapientuli noſtri, fruſtrâ extinguere conabuntur.

Etiã CREATVRA vindictam exercet iuſtã in malos. Sap.5 ℣.18. & vſque in finem. & cap.19.

(Nam)		*(Nam)*
73 Tuam verò manum vt quis effugiat, fieri non poteſt: quippe Mundus ipſe iuſtorum vindex eſt.	Sap 16. Verſ. 15. Verſ.17.	*Tuam, ô DOMINE, manum effugere impoſſibile eſt: etiam vindex eſt ORBIS iuſtorum.* 73

Tuam manum, &c.] Manus DEI in omnibus creaturis. Eſtque duplex: Auxiliatrix, & Vltrix. Auxilium manus DEI ſentimus, quando Sol nobis fulget; quando nobis ſpirat Aer; quando vernat Terra; quando humectat aqua. Vltricem verò DEI manum ſentimus, quando Sol negat influxum; violentia ventorum ingruit; terra ſterileſcit; aquæ inundant; omnes creaturæ vindictam in nos exercent; & quando totum Macro Coſmum DEVS in nos concitat, vt Cælum fundat fulgura, peſtes, fames. Et quia DEVS manu ſuâ Cælum & Terram concludit, ideo effugere ipſius manum, impoſſibile eſt. Si Microcoſmum reſpicias, quam facilè eſt DEO, auferre

mentem,

mentem, immittere, huius loco, insaniam ac furorem; auferre Sapientiam, & in brutum conuertere, vti testatur exemplum Nebucadnezaris. Auxiliatrix ergò DEI manus IN OMNIBVS Agnoscenda: Vltrix verò IN OMNIBVS Timenda.

74 Ad vos igitur spectant sermones mei, ☞ ô tyranni, vt discatis SAPIENTIAM, neque offensetis.

Sap. 6. Vers. 10.

Ad vos ergò Reges (non abs re Sophus noster iterum acclamat) sunt hi sermones mei, ☞ vt discatis SAPIENTIAM, & non excidatis. 74

O Tyranni] Tyrannos appellat Reges ac Principes, in bonam partem. *Τύραννος, Dominus*, vel *Rex*: Sic enim Trogus, *Reges*, inquit, *ad huiusmodi fastigium maiestatis, spectata inter bonos moderatione prouecti, Tyranni ob fortitudinem vocabantur. τυραννέω, regno.* Hinc Euripidis illud, *Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ*, hoc est, *Sapientes fiunt Reges Sapientum consuetudine*. Et sic nomen illud apud veteres contumeliosum non fuit, nec magis inuidiosum, quàm Regum. Postea verò, malitiâ crescente, cum superbi regnare cœpissent Reges, Tyranni nomen ad illos tantùm translatum est, qui non iure & legibus æquis, sed vi & animi libidine dominabantur, fecitque crudelitas eorum, vt nomen illud malè audierit. vers. 64. Græcus textus eos *βασιλεῖς*, hoc est, *Reges* appellauit. Intelligit autem non tantum Magistratum Politicum, verum quoque (vt ante dictum) inclusiuè Ecclesiasticum atque Scholasticum. *Vt discatis Sapientiam,*] Discite, quemadmodum decet Philosophos genuinos; SAPIENTIAM VERAM: nã (certum est) maior pars vestrum in vestibulis potius hæret & corticibus, viisque versatur labyrintheis Scientiarum & Artium earum, quæ riuuli sunt Bonorum & Donorum SAPIENTIÆ, quàm Scientiis & Artibus ipsis; nedum circa SAPIENTIÆ nucleum, aut SAPIENTIAM IPSAM: cum Sophiæ pedissequas & Virgines quasi cubiculares ne vix è limine salutetis extremo, nedum labia earum, osculo theoriæ aut praxeos, Theosophicè osculemini mellita: imò, pedibus conculcetis, anathematis fulmine diabolicè percutiatis; ob solum, quod dolendum, abusum!) & adamatores illarum Christianos, non Christianè damnetis: Vide vers. 113. Hoc maiores nostri quamplurimi questi sunt, hoc nos querimur, hoc posteri nostri querentur, euersum esse vetustissimorum CABALISTARVM & MAGORVM, hoc est, SAPIENTVM, philosophandi modum Sapientem: regnate sophismata, in deterius & in omne nefas lapsos sapientes mundi huius immundi insipientes omnes, secumque trahere (ô DEVS!) ad interitum, qui sequuntur eos. Vide vers. 112. cum aliquot sequentibus; Item 28. & 187.

75 Qui enim iura officiaque Sanctitatis sanctè conseruauerint ☞ sancti censebuntur; hisque instituti, habebunt quod respondeant.

Vers. 11.

Qui enim custodierint ☞ IVSTITIAM, iustè iudicabuntur, & ☞ qui didicerint iusta, inuenient quid respondeant. 75

IVSTITIAM] Diuinam: in SSª Scriptura, Natura & Conſcientiis noſtris Diuinitus traditam ac ſcriptam. Qui hanc Iuſtitiam cuſtodierint, iuſtè iudicabuntur: quia SAPIENTIA ipſa, coram patre ſuo teſtimonium perhibebit illis, ipſos fuiſſe ac eſſe Doctrinæ ac Diſciplinæ filios, SAPIENTIÆ fideles dilectos. *Sancti cenſebuntur*] Non qui vmbram iuſtitiæ & ſanctitatis ſectati ſunt, μόρφωσιν ἔχοντες τῆς εὐσεβείας, Die nur einen ſchein haben der Gottſeligkeit: ſed qui fuerunt vera iuſtitiæ, pietatis & ſanctitatis, organa, per quæ fides viua, & Spiritus ſanctus, vera exercuit iuſtitiæ & pietatis opera: ſancti iudicabuntur, hoc eſt, habebunt viua pietatis & fidei ſaluificæ teſtimonia, quæ pro ipſis reſpondebunt. *Didicerint iuſta*] Quæ vera, recta & iuſta ſunt, in OMNISCIBILI. At vnde? Ex libro DEI Catholico, triuno, videlicet, SS.æ Scripturæ, Naturæ, Mentiſque noſtrę purgatæ Diuinitus illuminatæ. Eſt enim Mens mentis IEHOVAH. Et quomodo? TheoSophyſicè, Phyſicè, Phyſico Medicè, Phyſico Chemicè, &c. vt docet Amphitheatrum hoc: Orando ac Laborando. verſ.187.

76	Concupiſcite ergò ſermones meos, diligite illos, ☞ & habebitis DISCIPLINAM.	Verſ.12.	*Expetite itaque ſermones meos ac deſiderate, & Eruditionem conſequimini.*	76

Et habebitis DISCIP.] Et, per conſequens, omnes Diſciplinæ vtilitates atque fructus, paſſim in hoc Prologo à Sapiente noſtro enumeratos.

Num.27,16 2.Reg.14,11. 3.Reg.3,9.	77	Si delectamini ſedibus & ſceptris ô Reges populi, diligite SAPIENTIAM ☞ vt in perpetuum regnetis.	Ibidem Verſ.22.	*Si itaque ſoliis ſceptriſq; delectamini, Reges populorum, honorate* SAPIENTIAM, *vt perpetuum regnetis.*	77

Vt in perpetuum regnetis] Vt ſitis hæredes SAPIENTIÆ æternæ, Solius enim pietatis atque virtutis flos (qui SAPIENTIÆ) perpetuus.

78	Diligite, (ô diligite) ☞ LVMEN SAPIENTIÆ omnes, qui præeſtis populis.	Verſ.23.	*In Græco non habetur.*

Lumen SAP.] Omnes qui (ſiuè Politicè, Eccleſiaſticè aut Scholaſticè) præeſtis populis, LVMEN SAPIENTIÆ Æternæ diligite: Lumen, inquam, Veritatis Diuinæ Diuinum, Diuinitus ortum & lucens in SS.ª Scriptura, Libro Naturæ, & Anima aut Mente, hominis Theoſophicè purgati, mundata. Mundus noctua ad Lucem hanc. O Lumen de Lumine æterno æternum, illumina (quæſo) mentẽ meam radio Lucis tuæ Diuinæ, luceas, oro, in Mineruæ templo Micro-Coſmico meo, vt cognoſcam te in me, & me in te, in SAPIENTIA ÆTERNA, ſola vera, Amen, verſ.170. In tuo enim Lumine videbo Lumen triunum, SS.æ Scripturæ, Naturæ Mentiſque meæ ignorantiæ ac ſuperfluitatum tenebris (ah turpiter!) obſcuratum. Vide verſ.226.

79	Sapientum autem multitudo est Mundi salus, & Rex prudens stabilimentum populi:	Vers.26.	*Multitudo enim Sapientum ☞ sanitas est orbis Terrarum, ☞ & Rex Sapiens stabilimentum populi sui.*	79

Sanitas orbis Terrarum] Quærunt multi, cur mundus totus in malignitate positus? Respondeo, loci huius doctrina monitus: Quia stultorum plena sunt omnia: aliâs, mundus non esset immundus. Nam multitudo Sapientum, sanitas est orbis terrarum. Vndè autem tot insipientes? Propter ea quod non obœdiunt monitis Sapientum, vers.32. Cur non obœdiunt? Propria malitia, quæ etiam arguet eos, Ierem.2.19. Voluerunt, habeant. ***Rex sapiens***, &c.] Væ populo, exclamat Solomon, Eccles.10,16. Væ populo cuius Rex, (Politicus, Ecclesiasticus aut Scholasticus) puer est: (hoc est, insipiens, vers.205. & cuius Principes manè comedunt. Beata Terra, cuius Rex (virtute) Nobilis est, & cuius Principes vescuntur in tempore suo, ad reficiendum, non ad luxuriam. Firmus enim populi status consistit in Sapientia & Prudentia Regis: debilis, in luxuria helluonum, quos perdit crapula. Est certè anima sicca, prudentissima. Notate hoc vos, qui estis amphoræ Bacchi; & emendate sinistrum hunc viuendi ac bibendi modum: **Sonsten sauffet jhr euch zu Narren/ franck/ arm/vnd endlich zum teuffel gar in die Helle.** Vers.305.

80	Ergò accipite DISCIPLINAM ☞ per sermones meos, & proderit vobis.	Vers.27.	*Quapropter sermonibus meis erudimini, & vtilitatem percipietis.*	80

Per sermones meos] Per Legem atque Doctrinam meam, quam vobis trado; quæ in Amphitheatro hoc, ex fonte catholico triuno, dextrè proponuntur. Qui SAPIENTIÆ fructus desiderat, arborem eius, quæ est Verbum & Eloquium DEI, plantet in corde tuo, & tunc vescetur fructibus eius.

Discite igitur, ô mortales, SAPIENTIAM!

Et,

81	Diligite ☞ IVSTITIAM, ☞ qui iudicatis Terram.	Sap.1. Vers.1.	*Diligite IVSTITIAM, qui iudicatis Terram.*	81	3 Reg.3,3. Esaiæ 56,1.

Iustitiam] Id quod iustum & æquum est, in SS.a Scriptura, Libro Naturæ, & Conscientiis vestris rectis. ***Qui iudicatis***] Ecclesiasticè, Politicè atque Scholasticè.

Hic inseratur figura secundi gradus.

II.
GRADVS PROLOGETICVS SECVNDVS EXPOSITVS.

Sapientiam eiusque fructum & viã quærẽdam; inque illa constanter perseuerandum docet ac admonet Sapiens.

82 Audite filii Disciplinam Patris: & attendite ad sciendam Intelligentiam. | Prou. 4 Vers. 1. | *Audite filii* DISCIPLINAM *patris, & attendite, vt sciatis* PRVDENTIAM. 82

Audite filii] Viam legitimam ad SAPIENTIAM eiusque fructum feliciter adipiscendum, monstrat hîc Sapiens disciplinam nempe Patris audire, qua vitiosi inprimis corriguntur affectus, vt luminis diuini fiant capaces. Quò enim magis caro domatur, eò plus Spiritus illuminatur. Audire doctrinam, & audiendo obœdire, & obœdiendo gubernationem à DEO petere, est initium veræ ILLVMINATIONIS.

83 Quia doctrinam bonam do vobis: Legem meam ne derelinquatis. | Vers. 2. | DONVM *bonũ tribuam vobis,* LEGEM *meam ne derelinquatis.* 83

DONVM *bonum*] Bonum, idque Donum. Quodnam? Summum, quo nihil maius, Catholicon, Tetriunum, videlicet, IEHOVÆ, Creaturæ atque Naturæ, & vestri ipsius Agnitionem, Cognitionem, Cognationem, Vnionem atque Fruitionem: de quo feliciter adipiscendo, agit Amphitheatrum hoc nostrum. Sed quomodo hoc? Respondet SAPIENTIA ipsa: Legem meam, inquiens, ne derelinquatis. Quasi diceret, ah, rogo, vos filii charissimi, ne derelinquatis Legem meam: ecce, si fideliter adhæseritis mihi, si permanseritis in Lege mea, tribuam vobis mea Bona & Dona infinita, abscondita in VERBO meo, Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè tradito ac scripto.

Correctio DEI cum lætitia ferenda.

84 DISCIPLINAM DOMINI, fili mi, ne abiicias, | Prou. 3. Vers. 11. | CORRECTIONEM IEHOVÆ, *fili mi, ne abiicias, & ne ta-* 84

nec

☞ nec deficias cum ab eo corriperis. | dio afficiaris propter increpationem eius: Hebr.12,5. Apoc.3,17.

Nec deficias,&c.] Omnis enim afflictio vox DEI ad pœnitentiam. Hinc Psal.119.71.*Bonum mihi,quia humiliasti me,vt discerem iustificationes tuas.* Consolatorie inquit IEHOVAH Psal.50,15. *Inuoca me in die tribulationis,& ego eripiam te.* Orate igitur, ieiunantes, sine ira & hæsitatione: sine ira, ne irascimini, existimantes vos aut sine DEI consilio, aut iniustè affligi: (ò quàm sæpe sic tentantur etiam pii! expertis crede) sine hæsitatione, firmiter credentes, DEVM vobis opitulaturum. Disciplinam igitur accipite, tanquam beneficium paternum, quo vocemini ad pœnitentiam, & cognitionem misericordiæ Diuinæ. Afflictione fides confirmatur, cum experimur nos à DEO iuuari. Non tentatus qualia scit? Tribulatio est Schola practica, & parit experientiam.

85 ☞ Quem enim diligit DOMINVS, corripit: & quasi pater in filio, cōplacet sibi. | Vers.12. | *Quem enim diligit* IEHOVAH, *increpat, & veluti pater filium quem valdè amat.* 85

Quem diligit DOMINVS, &c.] Huc pertinet Psal.73. totus: qui est *Asaph*. Hunc lege.

86 Apprehende correctionem, ne dimittas: custodi eā, quia ipsa est ☞ vita tua. | Prou.4. Vers.13. | *Tene* ☞ DISCIPLINAM, *ne dimittas eam: custodi illam, quia ipsa est vita tua.* 86

DISCIPLINAM.] Doctrinam & pietatem, quæ ad OMNIA vtiles: hoc est, Timorem DOMINI. *Vita.*] Emendet igitur vitam, & ambulet in SAPIENTIÆ viis, qui vult acquirere vitam. Impossibile est, sine vita acquirere vitam. Disciplinæ fructus, est vita; ferociæ, exitium.

87 VERITATEM eme, & ne vendas: eme Sapientiam & eruditionem, & intelligentiam. | Prou.23. Vers.23. | ☞ *VERITATEM eme, & noli vendere* SAPIENTIAM, *&* DOCTRINAM *&* INTELLIGENTIAM. 87

VERITATEM *eme*] Da operam, vt hauriendo à DOMINO voluntatem, tibi compares Veritatem: nec postponas SAPIENTIAM veram, Ethnicorum quorundam, Diuinitus non illuminatorum, nugis falsitatum. Hoc significat, non vendere SAPIENTIAM, vide vers.201. *Mundus vult decipi; velis tu sapienter erudiri.* Quomodo autem emitur Veritas? nullo sanè argento: sed pia inuestigatione, assiduis precibus, & laboribus indefessis in Oratorio & Laboratorio.

88 Manè semina semē tuum, & vesperi ne quiescere facias manum tuam. | Eccl.11. Vers.6. | ☞ *Mane (quoque) semina sementem tuam, & vespere ne cesset manus tua.* 88

Mane semina, &c.] Quemadmodum cælum Macro-Cosmi, matutino & vespertino rore terram fœcundat, & Micro-Cosmum quoque recreat: ita tu *manè* semen sparge piarum precationum, & vesperi Laudum Diuinarum. Et quemadmodum auroram Musis amicam veteres dixerunt; ita tu auroram Angelis bonis amicam statuito. Fœcundissimum est semen, oratio ad DEVM: fructuosissimum semen est, liberalitas, beneficentia & eleemosyna: Opera charitatis semina sunt lætissima: emendatio totius vitæ est semen optimum. Hanc sementem in flore iuuentutis, vsque ad vesperum senectutis, seminabis, donec sequatur messis vitæ æternæ.

89 Dulce (enim) & LVMEN, & delectabile est oculis videre SOLEM.	Vers. 7.	*Dulcis quidem est LVX, & iucundum est oculis intueri Solem.*

LVMEN, &c.] Summa, purissima, immaculata LVX DEVS est, LVX vera Christus est, & SOL Iustitiæ: LVX & LVMEN SAPIENTIÆ, Spiritus sanctus est: LVX est Angelus: LVX est, veritas, via, lætitia: LVX est amictus, est vestimentum DEI. O quàm iucundum est Lucem illam æternam, infinitam, oculis Mentis intueri, & Mente attingere; Increatam & incarnatam LVCEM fide amplecti in Saluatore: creatam LVCEM in Angelis contemplari: fulgentem in Macro Cosmico LVMINE Naturæ, in Luminaribus Cæli admirari: Lucentem in anima Micro-Cosmi excitare; & admirabile illud VRIM in Lapide Benedicto, Sole Philosophorum cernere. Dulce enim hoc Lumen & delectabile, clarius Aurorâ, pulchrius Lunâ, splendidius Sole. Effigies enim est fulgentis, resplendentis & clarificatæ faciei, & Lucis Candore albicantium vestium Saluatoris. Dilectus enim meus candidus & rubicundus, cui corpora nostra regenerata & glorificata erunt perquam simillima, quando fulgebunt instar luminarium cæli, O dulce Lumen, & oculis delectabile! 89

Psal. 104, 2.

90 Vade ad formicam piger, vide vias eius, & sapiens esto:	Prou. 6. Vers. 6.	*Vade ad formicam, ô piger, & considera vias eius, & disce SAPIENTIAM.* 90

Excitatur piger ad laborem & Sapientiæ studium atque inuestigationem.

Vade ad formicam] Non ad formicam tantum, sed etiam ad animalia quæuis: in vnoquoque enim horum Sapientiæ aut Prudentiæ experiens relucere scintillam. Auentinus, in annalibus Boiorum, prolixa probat historia, CICONIAM coniugalis castitatis esse studiosissimam, adeò, vt sociam propriam, adulteram si fortè deprehenderit (quod ore potest) vnâ cum pullis in adulterio à matre conceptis laniet ac discerpat. De CANVM fidelitate phalecion extat non inelegans Iacobi Mycilli, cuius initium est:

Inter quadrupedes, canis fidelis,
Inter quadrupedes, canis voluptas,
Inter quadrupedes, canis Patronum
Cognoscit, veneratur & tuetur, &c.

Canum fidelitatis exempla egregia multa vide apud Plutarchum lib. de industria animalium. Ideam fidei, constantiæ, ferociæ, venustatis, lenitatis,

in Ada-

in Adamantio, lepidissimo Iulii Cæsaris Scaligeri catello, docet tumulus illius, parte poëmatum Domini sui prima. Nec desunt exempla aliorum, vbiuis ferè locorum. ELEPHAS, animalium terrestrium maximum, docile, clemens, prudens, memoria valens, φιλανθρωπον, iuxta Plinium, lib. 8. Natural. histor. & *Iustum Lipsium* in Epistolis, teste quoque experientia hodierna: sciunt enim testes oculares & fide digni, quæ præstiterit magnanimitatis documenta Antuerpiæ, Vlyxeponæ, atque Viennæ, nostro tempore. ALAVDA nomen habet apud doctos, à laude, quod mire laudet DEVM, eique gratias agat pro Donis ac Bonis suis: septies etiam obseruatum est, ipsam volare in altum, seseque dimittere, priusquam assumat de terra granulum vnum pro victu. Hoccine est rationale quid laudare DEVM, eique gratias agere: Sapientiores in hisce sunt abundè multis hominibus inhumanis. Quis docuit hirundinem domum sibi tam artificiosam extruere? Quatuor, inquit Agur, filius Iaee, (Prou. 30, 24. &c.) sunt minima terræ, & ipsa sunt sapientiora sapientibus: Formicæ, populus infirmus, qui præparat in messe cibum sibi: lepusculus, plebs inualida, qui collocat in petra cubile suum: regem locusta non habet, & egreditur vniuersa per turmas suas: stellio manibus nititur, & moratur in ædibus regis. Magnus hîc de vestigiis Sapientiæ, Prudentiæque in animalibus differendi aperitur campus; sufficiant tamen in præsentia (loco quamplurimorum) hæc pauca. Hoc addam: Sensit Plutarchus hæc, quæ dicuntur ζῶα ἄλογα, id est, bruta animalia, esse λογικὰ, hoc est, ratione prædita: (si non totali, saltem rationis atque virtutum scintillis vel atomis aliquibus dixisse potuisset) quod & Lactantius statuit, & nostro tempore Guilielmus Onciacus de mysteriis numerorum scripto peculiari agens, defendit. Et benè hi omnes (meo quoque iudicio) sentiunt: dum enim scintilla Sapientiæ Diuinæ lucet in animalibus omnibus, puta terrestribus, aqueis & volatilibus, non illa prorsus irrationalia sunt, sed tantum in prudentiæ gradu hominibus inferiora: in hominibus enim relucet Sapientia longè vberior. Vereor, si quibusdam Animalibus (nec homines omnes sunt æquali gradu vel sapientes, vel prudentes) à creatore esset concessum beneficium linguæ, ne illa ipsa quodammodo satisfacerent reclamantibus. Loquelæ linguæ defectum resarcit loquela operum atque factorum. Iudicium esto penes expertos. Ingemiscentia Creaturæ ad Rom. 8, 22. non sibi vult nihil. Obiicis Psalmistæ illud: *Quibus non est intellectus*. Debile certè. Nonne idem de hominibus vehementibus, iracundis atque ferocibus dici solet, aliàs ratione non destitutis? Mirabilis DEVS in operibus suis; cuius Bonitatem, Omnipotentiam & Sapientiam (tam particulariter quàm vniuersaliter) loquitur, fatetur, ac profitetur totũ vniuersum: modo essent, qui obseruarent DEVM macrocosmicè loquentem, eumque intelligerent.

Cui cum non sit dux, nec præfectus, nec dominus.	Vers. 7.	*Quæ cum non habeat ducẽ, nec præceptorẽ, nec principẽ.*	91

Ducem] Visibilem aut externum: internum habet, Naturam videlicet, præceptricem (quæ eam non insipienter instituit) fidelissimam ac sapientem.

92 Tamen parat in æſtate cibum ſuum, cógregat in meſſe eſcam ſuam.

☞ *Parat in æſtate cibum ſibi, & congregat in meſſe quod comedat.* 92

Parat in æſtate, &c.] Laborandum eſſe, etiam à formica ſapienter docemur. Theoſophicè Orandum & ſapienter Laborandum cuiuis noſtrûm. Ideò Paulus Epheſ. 4, 28. præcipit, vt laboret vnusquiſque manibus ſuis quod bonum eſt, vt habeat vnde tribuat neceſſitatem patiendi. Hæc DEI, qui otium execratur, voluntas: quia *otia dant vitia. Otium puluinar Sathanæ.* Apud Ezech. inter peccata Sodomæ, etiam otium numeratur, vbi c. 16, 49. ſic legitur: *Hæc fuit iniquitas Sodomæ, ſuperbia, ſaturitas panis, & abundantia, & otium ipſius & filiorum eius: & manum egeno & pauperi non porrigebant. Et eleuatæ ſunt, & fecerunt abominationes: & abſtuli eas, ſicut vidiſti.* Otium hoc loco intelligitur mane, ceſſatio & vacatio turpis; quod iucundum malum, & vitæ caries hecticaque ægritudo omnium bonorum: non honeſtum illud ac liberale, de quo infra verſ. 205. Cum Minerua manum mouendam eſſe, rectè veneranda præcipit Antiquitas: & quidem in æſtate, hoc eſt, in tempore opportuno. Vide verſ. 170. Studium igitur & labores SAPIENTIÆ veræ noli differre in craſtinum, ſeu longum: hodie, hodie Ora, diſce, obſerua, annota, quicquid Theoſophicè ſuggerit tibi Spiritus veritatis: hodie, hodie Labora, & cibum SAPIENTIÆ corpori, Spiritui ac Animæ para, tu Chriſtiano Cabalæ, Phyſico-Magiæ, & Phyſico Chemiæ ſtudioſe. Rationis trutina diligenter perpende, ex negotio negotium ſeri, donec naſcatur labyrinthus, ex quo nunquam extricêris. Sequere igitur bene monentem, bonosque labores (mentales & manuales) de die in diem nequaquam differ. Was du gutes thun vnd laboriren wilt/ das thue balde. Nam vita breuis, ars longa.

93 Vſquequo piger dormies? quando conſurges ☞ à ſomno tuo?

Verſ. 9.

Vſquequo piger dormies? quando ſurges à ſomno tuo? 93

A ſomno] Non tantum pigritiæ, ſed quoque malitiæ, deriſionis, incredulitatis, ignorantiæ ac negligentiæ; tam famæ, quàm vitæ, animæ & corpori, perniciosiſſimo. Prou. 20, 13. *Noli diligere ſomnum, ne te egeſtas opprimat: aperi oculos, & ſaturare panibus.*

94 Paululum dormies, paululũ ☞ dormitabis, paululum conſeres manus vt dormias.

Verſ. 10.

Parum ſomnorum, parum dormitationum capiendo, *parum complicationis manuum ad dormiendum:* 94

Paululum dormitabis, &c.] Illud paululum ſolet creſcere in immenſum: iuxta illud, *Paruus error in initio, magnus in fine.* Piger morando, fugit ſeipſum, & dona DEI.

95 Et veniet tanquam viator

Et veniet tanquam viator 95

egeſtas

Ora & Labora: DEVS dabit sine mora.

egestas tua, & paupertas tua tanquam vir clypeo armatus.

☞ egestas tua, & pauperies, quasi vir armatus. ☞ Si verò impiger fueris, veniet vt fons messis tua, & egestas longè fugiet à te.

Egestas & pauperies] Non panis tantùm, verùm etiam SAPIENTIÆ, Prudentiæ ac Intelligentiæ, tam in Naturalibus, Artificialibus, Mechanicis, &c. quàm in Metaphysicis atque Diuinis. Huc quadrant Prouerbia: *Labores recusans, honores recusat. Honos & onus concurrunt. Qui vult sentire commoda, sentiat & onera.* Sic Prou.10, 4. *Egestatem operata est manus remissa: manus autem fortium diuitias parat.* Et, ibid.14, 23. *In omni opere bono erit abundantia, vbi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestas.* Nullus siquidem fructus prouenit, ex sermone prolato. Germani inferiores dicunt: Es ist mit seggen nicht gethan. Manus sunt in nomine Domini admouendæ; & tunc sequitur profectus aut emolumentum. *Si impiger,* &c.] Hinc illud: Auffrecht vnd vnverdrossen/ hat sehr offt genossen. *Primus surgat toro Paterfamiliâs, vltimus cubet.*

6 Qui cõgregat in æstate, filius intelligens est: qui verò dormit in messe, filius est confundens.

Prou.10 Vers.5.

Qui congregat ☞ in MESSE, filius Sapiens est: qui autem stertit ÆSTATE, filius confusionis. 96

In messe] Occasionis aut temporis opportuni. Nam, *Fronte capillata est posthac occasio calua.* Notetur vox Ferdinandi Imperatoris; *Sæpe dat vnus dies, quòd aliàs integer non dedit annus.* Tempus igitur, locum, personas, & occasionem in rebus gerendis obserua: vrgeatque vnusquisque oblatam sibi à DEO occasionem benè gerendæ rei. Paulus in eandem sententiam iubet seruire tempori, Ephes.5, 16. Æstas est, non anni tantùm, sed & iuuentutis, totius vitæ, occasionis, temporis, amicorum, præceptorum, promotionum, bonorum Corporis, Animæ atque Fortunæ dictorum: Genius aut Spiritus tuus bonus potest ac vult: Potest autem & vult, cum te impellit, quando motum in te percipis bonum. Motus ille, illa impulsio æterna & externa, est vocatio Diuina, in qua, iuxta Apostoli doctrinam, Orando & Laborando, fideliter permanendum. 1, Cor.7, 20. Vide versf.170, 177.

☞ Mulier stulta & clamosa, plenaque illecebris, & nihil omninò sciens.

Prou.9. Vers.13.

Mulier stulta tumultuatur, simplex est, & nescit quicquam. 97

Mulier stulta, &c.] Sapientia mundana est mulier illa stulta, quæ propterea *stulta* vocatur, quia non est radio aliquo Sapientiæ Cælestis illustrata. Summa stultitia est, quicquid humanum ingenium parturit absque illuminatione Spiritus sancti; ex qua stultitia deinde sequuntur clamosæ, streperæ, & tumultuosæ contentiones, quæstiones, subtilitates, sophismata, quæ tandem in ventos & fumum abeunt. Nihilominus tamen

hæc fatua meretrix, fuco picta & purpurata veste induta, fraudibus suis illec ebrisque inescat multos, & speciosis titulis palliat suam stultitiam, & per omnes gradus stultitiæ ducit alumnos suos, vsque ad supremam laruam. De hac vide plura verss. 107. & 117.

98 Et sedet ad ostium domus suæ super sedem, in locis excelsis ciuitatis.	Vers. 14.	*Sedet & in foribus domus suæ super sellam & in excelso vrbis loco.*	98

In foribus, &c.] Quemadmodum ostium Sapientiæ verè est timor DEI & assiduæ preces: ita ostium domus stultitiæ est DEI ignorantia, & propria phantasia, quæ in ludicris verborum tricis hæret, seseque fastuosè ostentat. Et quemadmodum vestibula domus solent esse pulchra & splendida: sic ostium stultitiæ magnis verborum ampullis est adornatum. *In excelso*, &c.] Etiamsi præter fucum & lenocinia verborum inanium, mundana sapientia nihil habeat: tamen sedem in loco excelso ciuitatis sibi exstruxit, hoc est, opinionem Sapientiæ sibi conciliat, homines in admirationem sui rapit, & quasi numen quoddam ab omnibus colitur, verâ Sapientiâ oppressâ & explosa: quemadmodum Scribæ & Pharisæi & summi Pontifices in loco excelso sedebant, id est, in magna authoritate erant, Christo Saluatore nostro, qui est vera Sapientia, profligato.

99 Vt vocet transeuntes per viam, qui dirigunt semitas suas, dicens.	Vers. 15.	*Vt vocaret & transeuntes per viam, & pergentes itinere suo.*	99

Transeuntes per viam] Multi alliciuntur ad stultitiæ limites, vanis titulis, honoribus, stipendiis, laude eruditionis, & acquiescunt in vmbratili illa & verbosa philosophia, ignari veræ Sapientiæ, quæ longè aliâ viâ inuestiganda & acquirenda est. Quam viam sapientissimus Rex nobis monstrat in libro Sapientiæ. Ah transeuntes per viam breuissimæ & miserrimæ vitæ huius, prudenter & piè discite dirigere semitas vestras, vt ad portam & portam Sapientiæ Æternæ perducamini.

100 Quis est paruulus, declinet ad me, & ☞ vecordi loquuta est.	Vers. 16.	*Quisquis est simplex, declinet huc, & carenti corde dixit,*	100

Vecordi loquuta est] Insipiens & vecors & amens est, qui patitur sibi imponi à mundana sapientia, quæ inescat simplices honoribus, voluptatibus, opibus, quæ fumi instar diffugiunt & euanescunt. Filii Sapientiæ quærunt honores per humilitatem, voluptates per sobrietatem, opes per benignitatem, gaudium per lachrymas, scientiam per experientiam in Oratorio & Laboratorio.

101 ☞ Aquæ furtiuæ dulciores sunt, & ☞ panis absconditus suauior.	Vers. 17.	*Aquæ furatæ dulces sunt: & panis absconditus suauis est.*	101

Aquæ

Aqua furtiua, &c.] Omnes Scientiæ non diuinitus, aut Diuino-Magicè, & Christiano-Cabalicè acquisitæ per preces & lachrymas sunt aquæ furtiuæ, nō Diuinitus datæ; ideo non sunt dona perfecta à patre luminum profecta; igitur deceptoria, fucata, nullius emolumenti. Dulces sunt, quia acquiruntur sinè carnis mortificatione, sine vera pœnitentia, sine vero timore DEI; ideò carni sunt dulces. *Panis absconditus*] Furtim acquisitus, non est panis Sapientiæ & vitæ, quo anima alitur, sed est panis voluptatis mundanæ, opum & honorum futiliū; ideo suauis carni, at læthalis animæ.

102	Et nescit simplex, quod mortui sunt ibi, in profundis inferni sunt inuitati ab ea.	Vers. 18. Ex Septuaginta.	*Et ignorauit quod ibi sint gigantes, & in profundis inferni conuiuæ eius.* *Qui enim applicabitur illi, descendet ad inferos: nam qui abscesserit ab ea, saluabitur.*	102 Exhortatio ad SAPIENTIAM, & obseruationē Præceptorum.

In profundis inferni, &c.] Hic est finis Sapientiæ mundanę immundæ, huc quoque omnes diuertunt eâ imbuti, inflati, turgidi. Hic splendor eorum in tenebras, luxus in miseriam, voluptates in cruciatus, gaudium in ciulatum, honores in ignominiam, opes in fœditatem abominabilem conuertuntur. Qui enim in hac vita non est domicilium SAPIENTIÆ Æternæ, Lucis Diuinæ, & Spiritus sancti; habitaculum erit tenebrarum, & horroris infernalis, spirituum malorum: eò quòd Lucem à tenebris, Veritatem à mendacio petiit. *O Æterna Veritas, doce nos; Æterna via, dirige nos; Æterna Vita viuifica nos; Æterna Lux, illumina nos; Æterna Salus, salua nos: ne in profundis inferni epulæ nostræ, sed in altissimis ad Sapientiæ Æternæ mensam assideamus, satiati aspectu Diuino in æternum.*

103	(O) fili mi, custodi sermones meos, & Præcepta mea reconde apud te.	Prou. 7. Vers. 1. Ex Septuaginta.	*(O) fili mi, custodi sermones meos, & præcepta mea reconde tibi.* *Fili, honora DOMINVM, & valebis: præter eum verò, ne timueris alienum.*	103

Fili mi] Conuertat te DEVS in melius, qui supercilio ignobili & mundano spernis admonitiones Sapientis, tam paternas fraternasque meas. *Præcepta mea reconde tibi.*] Multa & ferè innumerabilia, obiiciunt spiritus maligni & impostores, humanis ingeniis impedimenta, quibus viam ad Salutarem conuersionem & illuminationem intercludunt. Quot enim, obsecro, sunt Mundi illecebræ? quot voluptates, quibus quasi visco retinentur corda mortalium, quemadmodum canit Poëta: *Viscus merus, vestra est blanditia.* Et quemadmodum opio conuertuntur in somnum, eo qui vtuntur: ità stygio & infernali opio, animi mortalium conuertuntur in somnum lethæum, & profundam obliuionem rerum Cælestium. Ideò mo-

net hîc Sapiens, vt filius Theoſophiæ, præcepta eius in intimos cordis penetralibus recondat, & fideli iugique memoria cuſtodiat. Obliteratis enim viuis DEI ſermonibus in pectore humano, recedit Spiritus Illuminationis & Sapientiæ, & ſuccedit ſpiritus tenebrarum & ſtultitiæ.

Adhortatur ad contemplationem VERBI DEI, quò retrahimur à ſcortatione Mentis & Corporis.

104	Serua MANDATA mea, & viues: & LEGEM meam quaſi pupillam oculi tui.	Verſ. 2.	*Cuſtodi Præcepta mea, & viues: & Legē meam tanquam pupillam oculorum tuorum.*	104

Et viues] Quia vita ſunt inuenientibus ea. Vide verſ. 27. O præclaram ſententiam, plenam Sapientiæ! Quemadmodum enim pupilla ſedes eſt radiorum viſiuorum & luminis viſiui; ita præcepta DEI ſunt lux & radii luminoſi in mentibus hominum.

105	Alliga ea digitis tuis; ſcribe ea in tabula cordis tui.	Verſ. 3.	*Liga Eam in digitis tuis, ſcribe illam in tabulis cordis tui.*	105

Liga eam in digitis] Tanquam in annulo recordationis. Hic ANNVLVS aſſiſtentiæ Spiritus boni, Theoſophorum. *Liga præcepta mea in corde tuo iugiter, & circumda gutturi tuo* Prou. 6, 21. *Eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo: & narrabis ea filiis tuis, & meditaberis ſedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque conſurgens: & ligabis ea quaſi ſignum in manu tua, eruntque & mouebuntur inter oculos tuos, ſcribesque ea in limine & oſtiis domus tuæ,* Deut. 6, 6. Omnia, ſcito, nobis ad doctrinam eſſe ſcripta. Quamobrem, hîc, diſce. *In tabulis cordis*] Hoc PENTACVLVM Solomonis virtuoſum: non illud Nigromanticorum ſeu Cacomagorum phantaſticum atque blaſphemum: è collo Mentis tuæ ſuſpendendum. Vide figuram Amphitheatri huius quartam.

106	Dic SAPIENTIÆ, ſoror mea es tu: & propinquam, INTELLIGENTIAM voca:	Verſ. 4.	*Dic SAPIENTIÆ, ſoror mea es; & PRVDENTIAM voca amicam tuam.*	106

Dic SAPIENTIÆ, &c.] DEVS bone, quid hoc eſt? dicere SAPIENTIÆ Æternæ, SOROR MEA es, & PRVDENTIAM DEI vocare Amicam meam! Ego ne mortalis hoc audebo? Quid faciam? Sapienti ſapienter obtemperabo: optansque ex totis præcordiis meis, ſtimulo SAPIENTIÆ ipſius impulſus, lachrymasque pœnitentiales, primordialem Regenerationis ὕλην, præ gaudio interno effundens, dico dicamque ſemper SAPIENTIÆ IEHOVÆ, ſis amica mea, formoſa mea, columba mea! Te eligo, cui dico, tu mihi ſola places! Veni in hortum Mentis meæ! Veni, veni, veni, ô corculum meum! delitiæ meæ! *O Hhochmahel! ô Benahel!* ô fructuoſiſſimum in nos SAPIENTIÆ veræ aduentum! Perplacet mihi vox, quam Socrates Athenienſis Philoſophus ſigillo ſuo gerebat inſculptam, hæc: *Amicus hominis, Sapientia eius: Inimicus ſtultitia.* Quid, quæſo, congruentius Sapientis noſtri, loci citati, verbis, ſi de SAPIENTIA Æterna, ſolâ verâ, piè ac Chriſtianè hoc intelligamus? Amicus, IHSVH

CHRISTVS

CHRISTVS, θεάνθρωπος, (SAPIENTIA DEI, nostri causa caro facta) certus, imo frater suauissimus, qui in re incerta cernitur. Amicus nonne magnus, qui moritur hostis amore? In hoc Archetypum fideliter imitantes, sapimus, possimus ac imperramus OMNIA, ChristianoCabalisticè, Physicomagicè, & PhysicoChemicè, Theosophicè. Per SAPIENTIAM conseruati sunt, quicunque placuerunt DOMINO à principio, vers.270. Vide cap.10.lib.Sapien.totum. Porrò: Dixisti optimè frater, Matth.8,20. *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos, at filius hominis non habet vbi caput reclinet.* In me, obsecro, caput reclina: totus, tibi pateo: totus sum tuus: non vt tu conquiescas, sed mihi, Corpore, Spiritu & Anima, ex te sit quies (QVIES) æterna. Concordat cum hisce nostris D. Augustinus, Medit.cap.7.& 8.inquiens: *Amo te,* DEVS *meus, amore magno, magisque te amare cupio, da mihi vt amem te semper quantum volo, quantum debeo, vt tu solus tota intentio mea, & omnis meditatio mea, te mediter per dies sine cessatione, te sentiam per soporem in nocte, te alloquatur Spiritus meus, tecum fabuletur Mens mea; lumine sanctæ visionis tuæ illustretur cor meum, vt te duce, te rectore, ambulem de virtute in virtutem, tandemque videam te* DEVM *Deorum in Sion, nunc quidem per Speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem, Amen. Erue, Doctrinæ fili, qua volo.*

107	Vt custodiat te à muliere aliena, ab extranea quæ sermones suos lenit.	Vers.5.	*Vt custodiat te* ☞ *à muliere extranea, & ab aliena, quæ verba sua dulcia facit.*	107

A muliere extranea] De qua vers.117. Fornicatio cum ea, ad æternum ducit perniciem: mel enim habet in ore, fel arsenicale (rodens interiora) in corde.

108	Ne declinet ad vias eius cor tuum, neque oberres in semitis eius.	Ibidem Vers.25.	☞ *Ne abstrahatur in viis illius mens tua, neque decipiaris semitis eius.*	108

Ne abstrahatur, &c.] Mundana sapientia meretrix est, illecebris suis carnalibus, vtpote fastu, arrogantia, superbia, voluptatibus, honoribus, diuitiis, mentes hominum alliciens; quibus tamen Mens humana non illuminatur, sed tenebris obscuratur, corrumpitur, fœdatur. Semitæ etiam ipsius deceptoriæ, non perducentes ad verum finem hominis, ad veram & æternam Sapientiam, sed ad mortem & confusionem. Diuina Sapientia virgo est, quæ non iungitur, desponsatur aut copulatur cum impuris animis, sed DEI Timore imbutis, quos puritate sua illuminat, & ad fontem SAPIENTIÆ, & ad primæuam lucem Christum Iesum perducit, & cum eodem coniungit. Vide infra vers.117.

109	☞ Multos enim vulneratos deiecit, & fortissimi quiq; interfecti sunt ab ea.	Vers.26.	*Multos enim vulneratos deiecit, & fortissimi quique interfecti sunt ab ea.*	109

Multos vulneratos deiecit] Multi qui concubuere cum meretrice hac, viri (quidam) ingenii aliàs non admodum praui, veneno eius subtili, tanquam epidemica lue, grauiter infecti, vix tandem, in mortis agone, aliquid leuaminis senserunt: multi, fortissimi, hoc est, docti & sapientissimi (à suis similibus) habiti, (cum tamen erant stultissimi) in Sapientiæ tam insipientis caligine, lethaliter sauciati, decumbentes, miserè expirarunt (exempla sunt in promptu innumera) & perierunt in vanitatibus suis, inque tenebrarum abysso sepulti iacentes manent. Alterius igitur exemplo, fili, discito. Nam *felix, quem faciunt aliena pericula cautum.*

110	☞ Viæ inferi domus eius, penetrantes interiora mortis.	Vers. 27.	*Viæ inferni, domus eius, descendentes ad cubicula mortis.*	110

Viæ inferi, &c.] Ducentes eò, vnde venerunt. Sapientiæ Diuinæ viæ rectæ sunt ad cælestia æternaque perducentes, penetrantes interiora vitæ: ad viæ inferni sunt viæ impietatis, ad interiores mortis acerbitates perducentes. Finis Sapientiæ veræ ac Diuinæ, vita est: falsæ ac mundanæ mors. Serpentina enim illa astutia mortem in mundum introduxit: Diuina vero Sapientia (incarnata, filius Dei) vitam mundo dedit.

Sapientia ab impiorũ via & scortatione cũ Sophistis liberat & dirigit in viam bonam.

111	Quãdo intrauerit SAPIENTIA cor tuum: & cognitio animæ tuæ dulcis fuerit:	Prou. 2. Vers. 7.	☞ *Si intrauerit* SAPIENTIA *cor tuum, &* SCIENTIA *animæ tuæ* ☞ *placuerit.*	111

Si intrauerit] Si nectar SAPIENTIÆ gustauerit cor tuum. *Placuerit*] Ita, vt decernas ad vsum vitæ ac consuetudinem tibi adiungere eam, vers. 307. eique ex toto corde dicere, Soror mea es, & PRUDENTIAM vocare amicam tuam, vers. 106. Sponsam eam tibi assumere, vers. 146. & conquiescere cum illa, vers. 236. O quanta multitudo dulcedinis diligentibus te Domine?

112	Cogitantia custodiet te, & intelligẽtia cõseruabit te.	Vers. 11.	☞ *Consilium custodiet te, & Prudentia seruabit te.*	112

Consilium custodiet te] Non humanum sed Diuinum, quod IEHOVAH misit de altissimis. Ne in deceptionum & errorum lapidem impingat pes mentis tuæ. Et sic corriguntur viæ hominum in terra, & discunt salutaria vitæ & actionum consilia.

113	Vt eruat te à via mala, à viro loquente peruersitates:	Vers. 12.	*Vt eruaris* ☞ *à via mala, & ab homine* ☞ *qui peruersa loquitur.*	113

A via mala] Hoc est, à dogmate Sapientiæ mundanæ aut secularis: quę Philosophia vt prorsus destituta luce Veritatis, ita tota sophistica & insipiens, stultitiaq; coram Deo, teste Paulo 1. Cor. 1, 20. Vnde ad Coloss. 2, 8.

Videte

Videte, ne quis vos decipiat per Philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionum hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum. Id est, per Philosophiam, quæ caret spiraculo D E I & illustratione Diuinâ; innitentem prudentiæ suæ phantasticæ atque mundanæ, non luci veritatis, in Libris SS.* Scripturæ, Naturæ & Conscientiæ Diuinitus scriptæ, traditæ ac manifestatæ. *Qui peruersa loquitur*] In quocunque vis scibili. Diabologus ille sit, aut Iuteperuersus, Cacomedicus, Pseudophysicus, Sophista, aut quiuis alius, pro rectis falsa substituens, specie veritatis fucata. Adeò in quouis status genere (super quo conquetitur omnis Iustitiam amans) rerum getẽdarum isti gubernacula passim hodie tenent, vt inter Sapientes, hoc secu lo ferè minimè tutum sit, S A P I E N T I Æ Doctrinam purè profiteri. Tantum inualuit malitiæ fumus! Nam, si qui sunt, (Diis geniti) qui V E R I T A T I totos se dedicant, insani, ignari, irreligiosi, interdum hæretici vocantur, odio habentur, etiam periculum capitale in eos constituitur, contumeliis afficiuntur, sæpè lucis huius vsura priuantur. Hæc præmia S A P I E N T I Æ amatorum, apud mundum immundum: hisce iniuriosè affecta ipsa S A P I E N T I A incarnata caput: similia patienter feramus, membra. Est enim summa felicitas, propter Optimum, pati à pessimis. O tempora! ô mores! D E U S, det istis funem & finem. Amen, dicat omnis Theo-Sophiæ amator.

114 Qui relinquunt iter rectum, & ambulant per vias tenebrosas.	Vers. 13.	*Qui & derelinquunt semitas rectas, & ambulãt per vias tenebrosas.* 114

Qui derelinquunt, &c.] Nimirum, semitas S A P I E N T I Æ vetas: quos proptereà S A P I E N T I A vicissim relinquit, & iure optimo tradit (Rom. 1, 28. & seqq.) in reprobum sensum, vt ambulent per vias tenebrosas, & faciant ea, quæ non cõueniunt; repleti omni iniustitia, (perpendite hęc, quęso, qui Ecclesiasticè, Politicè atq; Scholasticè, Tetram iudicatis, vers. 65. & seqq.) scortatione, versutiâ, auaritiâ, malitiâ, pleni inuidiâ, cæde, contentione, dolo, malis præditi moribus, susurrones, obtrectatores, D E I osores, contumeliosi, elati, gloriosi, excogitatores malorum, parentibus immorigeri: expertes intelligẽtiæ, pactorum haud quaquam tenaces, alieni à charitatis affectu, nescii fœderis, immisericordes. Lapidi Lydio huic affricet vnusquisque (cuiuscunque sit ordinis, status ac facultatis) Conscientiam, examinetque acta & facta sua qui vult ac gaudet S A P I E N T I Æ vetæ filius esse & nominari. S I G N A T V R Æ hæc certo certius demonstrant, tales qui sunt, nihil firmi, solidi aut rectè scire, opinari tantum: dum opinantur, sunt semper discentes ac disputantes, ad veritatis finem nunquam perueniences. *Nimium enim altercando*; iuxta P. Clodii atque Vattonis prouerbium, *veritas amittitur.*

115 Qui lætantur facere malum, exultant in peruersitatibus mali.	Vers. 14.	*Qui lætantur* [*] *cum malefecerint, & exultant* [*] *in rebus pessimis:* 115

Cum male fecerint] Cum falſum pro vero, iniqunm pro æquo, nefas pro iure, fraudulentiſſimi ſubdolè ſubſtituerint atque defenderint: apud quos Ius & Iuſtiria, Veritas & Conſcientia, nihil eſt, niſi publica merces vanæque, apud vulgum imperitum & profanum, qui ex veritare pauca, ex opinione multa æſtimat, gloriæ aucupium. Pereanr, qui candidum vertunt in nigrum. *In rebus peſſimis*] Væ aurem illis: quia committunt, quod haud facilè remittetur, peccatum contra Conſcientiam.

116 Quorum ☞ viæ peruerſæ ſunt, & infames greſſus eorum.	Verſ. 15.	*Quorum ſemitæ peruerſæ ſunt, & peruerſi ſunt in viis ſuis.* 116

Viæ peruerſæ] Ah, cur non peruerſæ? Cum laruas ſuperbiæ, ſophiſmarum, mendaciorum, litigioſarum rationum concluſiuncularumve, deceptionum & falſitarum pernitioſiſſimas, ſupercilio alto malitioſe præferant formoſæ veritatis faciei. Ob quod verè infames greſſus eorum.

Scortationem tã rationis ac mentis, quã corporis vitandam.

117 Vt eruaris ☞ à muliere aliena, & ☞ ab extranea, ☞ q̃ mollit ſermones ſuos.	Verſ. 16.	*Vt eruat te inquam à muliere extranea, ab aliena, quæ eloquia ſua emollit,* 117

A muliere aliena] Sapiens hîc non ſimpliciter de ſcortatione agit carnali, verum quoque ſenſuum, rationis ac mentis, quemadmodum verſu apparet 108. Vt enim corrumpunt bonos mores colloquia praua; ſic bonas mentes dogmata falſa. Sapienria mundana, vulpecularis, tumida, ſuperba, litigiosè diſputatoria, ampulloſa, verborum inanium garrulitate ſine mente ſonos blaterans, & dialecticis præſtigiis (diſtinguo, amice Lector, vſum verum ab abuſu) per ſophiſmarum ambages, ſeductionum retia tendẽs, eſt illa illex, blãda & aliena & mulier (Prou. 7.) extranea, ſtulta & clamoſa, quæ mendaciſſimo titulo, pro SAPIENTIA vera, ſe diabolicè venditat ſtultis: cũ, iuxta Paulum, nulla verior ſit ſtultitia apud DEVM, quàm terrena ſapientia; dediſcenda ei, qui verè cupiat ſapere. In Philoſophicis Ludouicum Viues audire Philoſophum (cui, vt artifici in ſua arte credendum) ſenem, doctrina & experientia valentem: Quæ, inquit, in iuuentute elato ſupercilio putabam eſſe theſauros in Philoſophia, iam conuerſus & ſenex, video vix ſtercora eſſe, & tantum remoras vitæ piæ, ſtudiorumque neceſſariorum fuiſſe. Hæc ille. Sanctos etiam Patres, Hieronymum, Ambroſiũ, Auguſtinum, Cyprianum, Hilarium, Baſilium, Cyrillum, Tertullianum, Bernhardum, Prudentium, Iſidorum, multosque alios viros pios & doctos (quorum poſſem, ſi ferrent tempus & locus, prolixum inſtituere catalogum, ſcriptis illorum id abundè reſtantibus) non parum pœnituit inſumptæ operæ, quam locatunt in tractanda Philoſophia ſeculari, ſemper diſputatoria, Ethnica, terrena: omneſque pòſt multos in illa exanthlaros labores, in eo tandem conueniunt, iſtam peſtem eſſe veritatis, ſcientiæ ſolidæ, Legiſque DEI, & Religionis Chriſti. Fugite ergò, fugite, ô adoleſcentes, meretricem: &, exemplo Imperatoris Maximiliani I.

Ethnicè aut profanè philoſophantes, audite vt ranas, non vt philomelas. Qui (diabolo non impediente) poteſt capere, capiat & ſe emendet. *Ab extranea*] peregrina, Græca, mendaci, quæ non comprobatur teſtimonio Spiritus ſancti interno. Ratio eſt, quia Sapientia non acquiritur fucatis & phaleratis Rhetoricæ verbis, nec ſyllogiſmorum tortuoſitatibus, quibus Extranea hæc paruulos & incautos in ſui (heu turpem & meretricium!) amorem pellicit: ſed Lumine mentis Diuinitus illuſtratæ (Enthuſiaſticè) cadente ſuper intellectum, & mouente liberam credendi voluntatem: quæ nobiliſſima eſt omnium rerum ſciendarum via. *Quæ mollit ſermones ſuos*] Dialecticè, Rhetoricè. Seneca: *Mellitum venenum, blanda oratio. Qui facilè credit, facilè decipitur.* Proinde Cicero rectè dixit: *Vires & nerui ſunt Sapientiæ, non facilè credere.* Et Euripides: *Prudenti diffidentia nihil melius & vtilius hominibus.* Diſcite ergò nunc, ô mortales, tot tantorumque monitis, hanc cauere, non ipſorum in iuuentutis ignorantiæ feruore errātium imitari errorem potius, quàm ætate deinde plus ſapientium pœnitentiam.

118 Et relinquit ☞ ducem pubertatis ſuæ, & ☞ pacti DEI ſui oblita eſt.	Verſ.17.	*Quæ deſerit ducem adoleſcentiæ ſuæ, & pacti DEI ſui oblita eſt.* 118

Ducem pubertatis] Hoc eſt, DEVM ipſum: qui per SAPIENTIAM ſuam, in Libro Naturæ magno, Lege (in Micro & Macrocoſmo) Diuinitus tradita, Verboque ſuo ſcripto, ab vſque initio Mundi, à malitia ad Regiam VERITATIS viam, auocauit, inuitauit: hodie inuitat, vocat. *Pacti* DEI *ſui*, &c.] Exemplo Parentis, hoc eſt, diaboli, qui in veritate non permanſit. Iohan. 8, 44. cuius illa filia obœdientiſſima. Omnes qui iungunt & coniungunt ſecum hanc matrimonio, perditè obliuiſcuntur pacti DEI ſui, & generi fiunt diaboli, ſocrumque habent hoſtem DEI, Creaturæ atque Naturæ, totiusque generis humani. Eine ehrliche Geſellſchafft. Vt caueas, monitor tibi ſum, amicus.

119 ☞ Inclinata eſt enim ad mortem domus eius, & ad inferos ſemitæ ipſius.	Verſ.18.	*Quia inclinauit ad mortem domus eius, & ad mortuos ſemitæ eius ducunt.* 119

Inclinata eſt] Ducit ad interitum Corporis, Spiritus & Animæ, in vita hac & in æternum, doctrina illius: at, Lex Sapientis, fons vitæ, vt declines à ruina mortis. Prou. 13, 14.

120 Omnes ingredientes ad eam, non reuertētur, nec apprehendunt ſemitas vitæ.	Verſ.19.	*Omnes ☞ qui ingrediuntur ad eam, nō reuertentur, nec apprehendent ☞ ſemitas vitæ.* 120

Qui ingrediuntur, &c.] Qui docendo & exercendo tractant eam, delectantur ea, aſſociantur illi, amplectuntur & ſequuntur eam: qui bibunt ex cratere illius, repetè ex hominibus, tanquā aliquo Circæ poculo inebriati, incantātur, trāsformātur in beluas & ſues immūdas. *Semitas vitæ*] DECEM:

quas vide Figura Amphitheatri huius secunda. Qui vestimentis Regenerationis decem Theosophicè vestitus ambulat in illis, VNITVR DEO: ad vitæ fontem, SAPIENTIÆ Oceanum, feliciter deducunt Magos Cabalistarum ab Oriente (vt est verf.170.) venientes, prælucente SAPIENTIÆ stella, Micro & Macrocosmicè orta.

Cum bonis ambula. 121 Vt ambules inquam per vitam bonorum, & semitas iustorum custodias.	Verf.20.	*Vt ambules in via bona: & calles iustorum custodias.*	121

Vt ambules in via bona] Via bona est via sapientiæ, iustitiæ, sanctificationis, redemptionis, veritatis, vitæ, 1.Cor.1,30. Et vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas, Psal.25,10. Via bona est via humilitatis, mansuetudinis, constantiæ, taciturnitatis, fidei, charitatis, spei, patientiæ. Iohan.8,31. dicebat SAPIENTIA incarnata ad eos, qui crediderunt ei, Iudæos, *Si vos manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos.* Quapropter maneas, suadeo, in SAPIENTIÆ sermone, vt discipulus sis SAPIENTIÆ, præceptricis fidelissimæ, & fallere nesciæ: cognoscas VERITATEM OMNEM, tam in Physicis & hyperphysicis, quàm diuinis ambules, Cabalista, Magus, PhysicoChemicus, in via bona: & veritatis dogmate libereris ab errore & deuiatione. *Calles iustorum*] Sunt exempla virtutum, pietatis, & inprimis imitatio vitæ Christi Saluatoris nostri. Vndè Apostolus 1. Cor.11,1. *Imitatores mei estote, sicut ego Christi.* Hac viâ incedendum est in Oratorio & Laboratorio. Imò hæc ipsa via tibi monstratur in hoc Amphitheatro synopticè, & in Prologo per 7 illos gradus, qui ad penetralia Sapientiæ æternæ solius veræ nos perducunt.

122 Quare seduceris, fili mi, ab aliena, & foueris in sinu alterius?	Prou. 5. Verf.20.	*Et vt quid delectaberis, fili mi, cum aliena, & amplectêris sinum extraneæ?*	122

Quare seduceris, &c.] Diuina Sapientia, tanquam sponsa amanda complectendaque est. Sapientissimus enim Rex decreuerat sibi eandem desponsare. Et sanè libentissimè Illa coniugium init cum mentibus nostris. Et hoc quoque fine SAPIENTIA DEI Incarnata, per incarnationem, cum genere humano contraxit matrimonium. Vide quàm intimè se tibi coniunxit Sapientia DEI, sibique ex natura humana parauit domicilium, in quo tota plenitudo Deitatis habitatet. Ah cur tu te ingeris in sinum meretricis, (sapientiæ mundanæ immundæ) cum cælestis te virgo iamdudum depetire cœperit, pura, casta, illibata, plena gratiarum, donorum, beneficiorum immortalium. Amore igitur Diuino opus est ad capiendam & desponsandam hanc virginem. Amor mundi meretricem illam ambit & lambit, mundanam & fatuam sapientiam, quæ indulget fœdissimis affectibus.

123 Quando coram oculis JEHOVAH sunt viæ viri, & omnes semitas eius pôderat.	Verf.21.	*Respicit DOMINUS vias hominis, & omnes gressus eius considerat.*	123

Vias

Vias hominis,&c.] Cum animus tuus inhiat rebus mundanis,honoribus, voluptatibus,opibus; peruersæ sunt viæ tuæ, & deuias à SVMMO BONO. *Gressus eius considerat*] Studia,consilia,technæ,insidiæ,calliditates,stulta desideria tua, sunt gressus tui, quos Dominus considerat; contuentur Angeli; accusat & obseruat conscientia; numerant diaboli. DEVS qui scrutatur omnium corda & renes, & vniuersas mentium cogitationes intelligit, 1.Paral.28,9. abominatur cordis prauitatem,& puniendam tradit,(ni resipiscas) creaturis vltricibus, quæ vindictam exercent erga omnes, quos DEVS abominatur. Maxima autem est miseria,imò infernus ipse, à DEO relinqui.

124 Iniquitates suæ capient ipsum impium & funibus peccati sui tenebitur.	Vers.22.	*Iniquitates suæ capient impium, & funibus peccatorum suorum constringitur.*	124

Iniquitates] Omnis iniquitas sibiipsi pœnas & plagas infligit: nullum est vitium, quod non peculiarem suum morbum pariat. Quemadmodum enim ipsa quidem virtus sibimet pulcherrima merces: ita, omne quidem vitium sibimet deterrima merces. Omne enim semen fructum suum proprium profert. Misericordiæ fructus est,misericordia: benignitatis merces est, benignitas: & è conuerso; inmisericordiæ fructus est immisericordia & crudelitas. *Funibus peccatorum constringitur*] Peccatum certè est maxima seruitus atque captiuitas, impium ita constringens, vt nequeat pœnas effugere. Sapientia Diuina, ingenua est libertas,quæ animum hominis liberat à stultitiæ vinculis, à tenebrarum erroribus, à vitiorum plagis,à desperationum laqueis.

125 Ipse morietur,quia non habuit DISCIPLINAM,& in multitudine stultitiæ suæ decipietur.	Vers.23.	*Ipse morietur,eò quod non audiuit eruditionem: & propter multitudinem stultitiæ suæ errabit.*	125

Errabit] Animus humanus non illuminatus luce Sapientiæ Diuinæ, plenus est erroribus,ita vt ne quidem minimæ eius actiones errore careant. Si DEVM aspicit,errat: Si Naturam, delirat: si seipsum, fallitur: si proximum,decipitur. Summa: nec minimam Cæli stellulam,nec herbulam terræ absque errore potest intueri; quia omnes cogitationes eius sunt errores. Hæc sanè est multitudo stultitiæ,quæ nihil aliud nisi mortem & interitum secum afferre potest. Delapsus enim est homo à fonte Lucis,in tenebrarum abyssum,ex qua eluctari minimè potest, nisi Sapientiæ Spiritum diuinitus fuerit adeptus.

126 Omni (igitur) custodia serua COR tuum, quia ex ipso vita procedit.	Prou.4. Vers.23.	*Præ omni custodia (ergo) serua COR tuum: quia ex ipso sunt egressus vitæ.*	126

COR.

C o r *tuum*] In Corde S a p i e n t i a ſedem habet: caue igitur, ne ſedem hanc occupet & impleat fatua ſapientia. Serpens enim ille antiquus excæcat mentem,& inſtillat virus ſuum multis inſidiis: libidine cor inquinat,ſuperbia inflat,ira incendit,odio vaſtat,quæ omnia ſunt opera diaboli. Tu vide, vt ab hoc veneno C o r tuum cuſtodias: ſerues autem illud & aperias Cæleſti Sapientiæ, timori D e i, fidei incorruptæ, (quæ purificat cor) charitate infucatæ, ſpei immotæ, patientiæ infractæ, humilitati amabiliſſimæ. C o r tuum officina ſit orationis & precum, inſtrumentum ſanctiſſimorum gemituum, & domicilium pietatis.

OS.	127	Remoue à te peruerſitatem O r i s, & prauitatem labiorum elonga à te.	Verſ.24.	*Remoue à te & O s prauum, & detrahentia labia ſint procul à te.*	127

O s *prauum*] Ad conſtantiam & grauitatem in dictis & factis te aſſuefacito. Angeli enim vigiles tui ſunt Spiritus conſtantes & graues, oſores omnis leuitatis: ſunt Spiritus veraces,& veritatis amantes. Spiritus autem apoſtatæ ſunt mẽdaces,deceptores, illuſores,leues, inconſtantes, quando loquuntur mendacia, de proprio loquuntur, & proprium aperiunt theſaurum,quia diabolus calumniator eſt pater mendacii. D e v s eſt verax; Chriſtus veritas; Spiritus ſanctus,ſpiritus veritatis. Sola Sapientia Diuina eſt vera,verior,veriſſima.

OCVLI	128	O c v l i tui ad rectum aſpiciant,& palpebræ tuæ dirigant viam tuam coram te.	Verſ.25.	*& O c v l i tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant greſſus tuos.*	128

O c v l i *tui*, &c.] Oculi mentis tuæ intenti ſint ſemper & indeſinenter ad D e i miſericordiam,iuſtitiam,ſapientiam, omnipotentiam, veritatem, benignitatem, & ad imitationem exempli vitæ Chriſti; ita rectè diripitur vita tua. In Sole,intuere Solem Iuſtitiæ,in ſtellis electos; in floribus, Paradyſum; in homine, miſeriam tuam: in D e o Patre, gratiam infinitam; in Chriſto, fraternitatem amabilem; in Spiritu ſancto, charitatem communicabilem; in Angelis glorificationem; in Macrocoſmo Diuinam prouidentiam; in Microcoſmo, Diuinam Sapientiam.

PEDES, vel Inceſſus.	129	Dirige ſemitam ☞ P e d i b v s tuis, & omnes viæ tuæ ſtabilientur.	Verſ.26.	*Pondera ſemitam P e d v m tuorum, & omnes viæ tuæ dirigantur.*	129

P e d i b v s *tuis*] P e d e s ſignificant officia vocationis legitimæ. Vide primùm habeas legitimam ad res gerendas vocationem: deinde, ne extra vocationem quicquam tentes; infeliciſſimum enim habebis ſucceſſum.

Angeli,

Angeli, Spiritus administratorii ad certum genus vocationis nostræ Diuinitus sunt destinati. *In viis enim tuis te custodient*, ait Psaltes, Psalm.91,11. Ergò extra vocationis vias te deserent, & tu ad lapides ruinæ allides pedes tuos.

130 Ne declines ☞ ad dexteram, neque ad sinistram, auerte pedem tuum à malo.	Vers.27.	*Ne declines ad dexteram, neque ad sinistram: remoue pedem tuum à malo.* 130

Ad dexteram, &c.] Ad dexteram inclinant, qui prosperis rebus insolescunt; ad sinistram, qui aduersis franguntur. Ad dexteram declinant, qui promissis; ad sinistram, qui minis à recto deflectunt. Non sis nimium animosus, nec nimium deiectus: (*medio tutissimus ibis*) nec sis auarus, nec prodigus: sed liberalis, ita vt nec profundas tua bona, nec thesaurum tuum tenacitate abscondas: vtrumque enim malum est, à quo remoue pedem tuum. Diabolus enim & mundus casses, & retia tam ad dextram, quàm ad sinistram expandunt, vt si non laqueo luxuriæ poteris capi, capiaris funibus & vinculis auaritiæ, quibus cor hominis demergitur in perditionem.

131 Si sapiens fueris, sapiens eris tibi: si verò illusor, solus lues pœnas.	Prou 9. Vers.12.	☞ *Si enim sapiens fueris, tibimetipsi eris: si autem illusor, solus portabis malum.* 131

Si sapiens fueris, &c.] Satius igitur est obtemperare SAPIENTIÆ veræ, & suo sapere commodo, quàm illusoribus, & suo delirare detrimento. Frustra sapit, qui sibi non capit. Impietas seipsam vlciscitur.

SVMMA:

132 Nam qui SAPIENTIAM DISCIPLINAMQVE pro nihilo ducit, miser est, spesque talium vana: & labores infructuosi, atque opera eorum inutilia.	Sap.3. Vers.11.	☞ *SAPIENTIAM & DISCIPLINAM qui abijcit, infelix est, & vacua est spes illorum, & labores sine fructu, & inutilia opera illorum.* 132

SAPIENTIAM & DISCIP.] Tu, qui excutis, respuis, pedibus conculcas ac deseris SAPIENTIAM & DOMINI TIMOREM, quî felix esse poteris. *Vacua est spes illorum*] Sunt semper quærentes, in omni mysterio, scibili secreto; ad Veritatis finem nunquã peruenientes: miserrimeque euanescentes in vanitatibus cogitationum, opinionũ atq; laborũ suorum:

& quia SAPIENTIAM veram, eiusque initium, Timorem DOMINI abiiciunt, Theosophicè Orare non possunt, nec sapienter & cum fructu Laborare. Cumque contra DOMINVM non valeat Consilium, etiamsi omnes mundi huius immundi sapientes insipientes manus conferrēt, oritur Babel, id est, confusio, in sensibus, ratione & mentibus eorum, danturque in reprobum sensum, vt (quid pro quo sumentes aut operantes) cadant de errore in errorem. Notate hoc, vos, qui quæritis Lapidem Philm. quique affectatis Cabalisticè, Magicè, Chemicè, Theosophicè, &c. intelligere, scire possidere & præstare ea, quæ quarta huius Amphitheatri figura sapienter sunt annotata: Vosmetipsos, inquam, prius Theosophicè sic tractare discitote, vt (DEO miserente, dante & operante) enodemini, è peccatorum sordibus extrahamini, superfluitatibusq; impuritatum liberemini, soluamini, separemini, depuremini, coniungamini, (ô abyssum mysterii DEI! non est in hoc vnionis Diuinæ puncto, volentis, per se aut currentis, sed miserentis DEI. *Ensoph! Ensoph!*) ad plusquam perfectionis gradum (Diuino Diuini ignis artificio) sublimemini, hoc est, exaltemini, & cum DEO ipso in Spiritu & Veritate mentaliter fermentemini; priùsquam dico, Lapidem Philm. & cæteros SAPIENTIÆ thesauros, è SAPIENTIÆ Minera, quæ vera MAGNESIA est Catholica Theosophorum, effodere aggredimini: aliàs (credite veridico) Æthyopem & laterem lauabitis. Bona & Dona DEI sunt, fuerunt, eruntque semper hæc, de quibus agit Amphitheatrum hoc nostrum, à solo DEO pendentia: qui, cui vult, largitur aut subtrahit, sublimis, gloriosus, omni Iustitia ac Bonitate repletus. Nota: HOMO, Later dealbandus, & Corpus, quod stat; DEVS, Anima quæ viuificat: SPIRITVS sanctus, vinculum; cuius virtute fit VNIO; qui tingit & dat ingressum ad Regnum perpetuum. O harmoniam mirandam Macro & MicroCosmi Regeneratoriam! Non nisi regenerationis studiosus, & quidem singulari DEI ductu, Regenerationes intelliget hasce: Cæteris sunt syluæ Bohemicæ, erraticæ ac tenebrosæ.

Figura tertii gradus hic inseratur.

III.
GRADVS
PROLOGETICVS
TERTIVS
EXPOSITVS.

133 QVID SIT SAPIENTIA,& quomodo orta fuerit,referam,nec celabo vos Mysteria: sed à prima origine inuestigabo cognitionem eius,atque in apertum proferam, neque Veritatem præteribo.

Sap.6. Vers.24.

QVID EST SAPIENTIA, & quemadmodum ☞ facta sit, referam, & non abscondam à vobis ☞ Sacramenta DEI, sed ☞ ab initio natiuitatis inuestigabo, & ponam in lucem scientiam illius, & non præteribo veritatem. 133

Facta sit] Hoc est, extiterit: quomodo genita sit æterna ab æterno, ex vtero (Psal. 110, 3.) Diuinitatis imperscrutabili atque æterno. *Sacramenta* DEI] Hoc est, mysteria DEI. Non modò illud, quod gratiæ signum practicum est, quæ est præcipua Sacramenti significatio: sed omne illud, quod cognitu necessarium, pulchrum & vtile est, de DEO, NATVRA & HOMINE, *Sacramentum* dicitur. Est enim vera SAPIENTIA TERTRIVNA, complectens Theologiam, Medicinam, Astronomiam; seu, vt cap.7. & 8. Sap. traditur; Diuinorum mysteriorum cognitionem; politicæ administrationis & gubernationis prudentiam; totiusque Naturæ rerum ordinem, causas, affectus, cælestium virtures, & terresttium vires: ex quibus mirificè emicat Creatoris Omnipotentia, Sapientia, Misericordia, Veritas, Iustitia & Iudicium.

134 ☞ Est (etenim) in SAPIENTIA Spiritus Intelligentiæ, Sanctus, Vnicus, Multiplex, ☞ Subtilis, Disertus, Mo-

Sap.7. Vers.22.

Est enim SPIRITVS in EA Intelligens, Sanctus, Simplex, Multiplex, Subtilis, Mobilis, ☞ Illustris, Impollutus, Perspi- 134

SPIRITVS SAPIENTIÆ.

bilis, ☞ Incoinquinatus, Certus, Suauis, amans Bonum, Acutus, qui nihil vetat Benefacere,

cuus, Innoxius, Boni studiosus, Acutus, & Expeditus, Beneficus,

Est in SAPIENTIA *Spiritus*, &c.] Est & dicitur *πνεῦμα μονογενὲς καὶ πολυμερὲς*, Vnigenus siue Vnigenitus, & Multiplex, quod ab illa simplici Vnicaque DEI Natura ortus & profectus, se per has Mundi partes innumeras, quasi per ramos diffundat. Multiplicitas huic Spiritui DEI etiam tribuitur ob varietatem virtutum ac virium Rebus infusarum, in quibus versatur. Vide vers. 223. & figura Amphitheatri huius 3. Quæst. 4. & 6. *Grata* DEO, rectè inquit Augustinus, *in pluribus vnitas* : & (addo ego) *in vnitate pluralitas*. *Subtilis*] Tenuis, nulla mole crassitieque corporea grauatus, sed leuis atque expeditus : & propterea, *εὐκίνητος*, id est, Mobilis, in quo summa est celeritas. *Illustris*] Splendidus ac lucidus. verss. 137. 138. *Incoinquinatus*] Incontaminatus, hoc est, purus, omni labe maculaque vacuus. Nam cum Natura sit lucidus & splendidus, splendorem habet purum : sicut Ioh. Epist. 1. cap. 1, 5. DEVS lux est, in eo nullæ sunt tenebræ. *Expeditus*] Prohiberi nescius ; aut, qui non possit prohiberi : nam vi sua peruadit omnia, impedimentaque perrumpit.

135 Humanus, Stabilis, Certus, Securus, omnia perspiciens, atque per omnes Spiritus intelligentes, puros subtilissimosque permeans.

Vers. 23.

Humanus, Benignus, Stabilis, & Certus, Securus, & omnem habens virtutem, omnia perspiciens, & qui capiat omnes Spiritus, Intelligibilis, Mundus, Subtilis. 135

Certus, Securus] Tutus, sollicitudine vacuus ; quietus & tranquillus. *Omnem habens virtutem*] Qui omnia potest, siue omnipotentia præditus. Est enim Spiritus DEI Omnipotentis. Qui, nisi DEI esset, Omnipotens esse non posset.

136 ☞ Nullus enim est motus, quem agilitate sua non superet SAPIENTIA, quæ propter suam puritatem per omnia pertinet ac permeat.

Vers. 24.

Omnibus enim mobilibus mobilior est SAPIENTIA: *attingit autem vbique propter suam munditiam.* 136

Nullus est motus, &c.] Omni motu mobilior SAPIENTIA, id est, celeritate motus sui omnem motum vincit, vaditque per OMNIA, propter suam puritatem & subtilitatem. Hîc, fili, meditare, quid sibi voluerint Sapientes, de MOTV PERPETVO Philosophantes. Hic MOTVS (loquar cum Hermete, ex tabula, à VIRIDITATIS Benedictæ fœcunditate, quæ VENVS Philosophorum, ob cuius tractationem conscriptio illius instituta, sic appellata *Smaragdina*) est totius fortitudinis fortitudo fortis:

Quia vincit omnem rem ſubtilem, & omnem rem ſolidam penetrabit. OMNIA animat, viuificat, ſapienter mouet, potenter conſeruat. NATVRAM (quam veteres omnes & orthodoxi Patres veriſſimè & pientiſſimè affirmarunt θεῦ φωνὴν, hoc eſt, *vocem* DEI) ſi Theoſophicè noueris, & in abſtracto, & in concreto, vniuerſaliter & particulariter; noſti (crede veridico) MOTVM PERPETVVM Sapientum. Ad verſum te relego 154, & 178. Tertiâque Amphitheatri huius figuram Lapidis Philm. definitionem ac expoſitionem. Ibi ſtudere memento: DEVM orans, vt Theoſophicè cooperans, veritatem tibi inſpiret atque oſtendat. Multos noui in Aulis Dominantium, Motum perpetuum ligneum, Chalybeumvè, &c. mechanicè (ah fruſtra) quærentes: ſi SS.m SCRIPTVRAM, NATVRAM, & SEMETIPSOS indagaſſent Theoſophicè, Phyſicè, Phyſico-Medicè, &c. vt eſt 2. & 3. Amphitheatri huius figuris, reuera inueniſſent MOTVM non ſolùm perpetuum, verùm quoque Æternum, Diuinum & Naturalem, in Mundo vtroque Sapientum. Hunc CATHOLICON, ſolum verum, vanus non percipit vulgus, ſpiritu ſeductionis impeditus. Cæcus cæcum ducit, quapropter vani labores eorum. Motum mouendum exhibent Sophiſtæ, non mouentem.

137 ☞ VAPOR.n. eſt ☞ Virtutis DEI; & ☞ EMANATIO quædam eſt ☞ Claritatis Omnipotentis ſyncera: & ideò nihil inquinatũ in eã incurrit.	Verſ. 25.	*Eſt enim Vapor virtutis* DEI, *& defluxus gloriæ Omnipotẽtis ſyncerus: quapropter nihil polluti in eum cadit.* 137

SAPIENTIA quid.

Vapor] Spiritus: *Ruach*, vt vocant Hebræi. *Virtutis* DEI.] Eſſentia Divinus. OMNIA IN OMNIBVS. Verſ. 303. Enſoph! Enſoph! profunda! profunda! Obmuteſco. Hoc non redicebo: Cum SAPIENTIA hac incarnata typicè confer Lapidem Philm. quis, qualis & quantus ſit ille: & contra: reperies harmonia mirabili hac Seruatoris Mundi maioris cum Saluatore Mundi minoris myſterium (VAPORIS VIRTVTIS DEI EMANANTIS IN VNIVERSVM) mirandum: de quo præſtat ſilere, quàm mundo immundo margaritas proiicere pedibus conculcandas. κατ' ἐξοχὴν VTERQVE ſic nominatur. Nam, vt ſcimus aliâs ex Paulo ad Coloſſ 1, 20. DEVM per FILIVM (θεάνθρωπον) reconciliare cuncta, & pacificare per ſanguinem crucis eius (eſt enim Crux Sancta Chriſtus ipſe crucifixus, figura Amphitheatri huius prima, CRVCIFORMITER vincens diaboli regnum, in quo veterum Magorum charactere & nos Theo-Sophicè vincemus) quę ſunt in terris, & quę in Cælis: Et ad Epheſ. 1, 10. *Inſtaurare omnia, quæ in Cælis ſunt, & quæ in terris*, hoc eſt, non ſolum Angelos, Solem, Lunam, Stellas, aërem; ſed & terreſtres beſtias, arbores, herbas, Terram ipſam, Mare, fluuios, fontes, & quæ in aquis viuunt: Maledicta enim terra propter hominem, Geneſ. 3, 17. Quamobrem etiam ingemiſcit CREATVRA pro liberatione, ſimulque nobiſcum parturit in hoc tempus, &c. Roman. 8, 22. clamans voce ſua: *Libera nos à malo:* (Sanguis Chriſti, reuera, haud ſine myſterio profuſus in terram) ita Experientia conſtat, FILIVM MVNDI MAIORIS CATHOLICON (θεόκοσμον) etiam mirificè extendere

vires, & operari in genus humanum. Vtinam Theologi nonnulli, hodierno die parum Christianè disputantes, in hoc (vetustiores imitantes Patriarchas, Cabalistas, Magos aut Sapientes) operam quoque collocarent suam, vt discerent legere, videre, tangere, cognoscere MASCHIAM typo reali in Libro Naturæ Catholico; veracius certè (lumine sic simul ducti Naturæ, SPIRITVS SAPIENTIÆ manu) quàm verbosa disputatione cognoscerent & deprehenderent Doctrinam de DEO, Christi persona, officio, omnibusq; Christianæ Religionis articulis. Liber enim Naturæ explicat librum SSæ Scripturæ: Et contra. Discite ergò nosse SAL SAPIENTIÆ ANTIQVISSIMVM, VITRIOLVM NATVRÆ CATHOLICON, quod Catholicè reperitur in sola SAPIENTIÆ MINERA: & OMNIA in OMNIBVS Theo-Sophicè noueritis. Et, quamuis Secundum Seculum nihil ignominius ferè, despectius, inhonoratius Minera hac; tamen, quam mundus iniquè contemnit, hanc dignè glorificat Theo-Sophus. Vide versſ. 157. *162.* 187. & Amphithearrum hoc passim totum. Largire mihi, ô IEHOVAH, intus ne paueam, foris ne formidem Theo Sophistarum fulmen, Amen. Scis, quod sitiam veritatem. *Emanatio*] Emanationes DEI Cabalistæ ex Sactis fontibus numerant DECEM, quas appellant SEPHIRVTH, siue, (vt Hebræorum multi hodie pronunciant) SPHIRVS, hoc est, Numerationes aut Emanationes, inter quas SAPIENTIAM loco numerant secundo. De quibus partem consule Amphitheatri huius primam, & passim Cabalistarum scripta. vide vers. 174. Ex DEO Emanans certè Diuinum; SAPIENTIA, DEI EMANATIO est; quare Diuina, æterna. Emanationes DEI, scintillæ & radii Diuinitatis. Obseruandæ phrases: Ego ex DEO processi, Iohan. 8. 42. Misisti me, Exiui à patre, Iohan. 17. 8. Ex hoc Emanationis loco firmatur definitio Philosophiæ veræ, vers. 167. *Claritatis Omnipotentis*, &c.) Hinc SAPIENTIA incarnata Iohan. 17. 4. *Pater, ego te clarificaui super terram; opus consummaui, quod dedisti mihi, vt faciam: & nunc clarifica me tu pater, apud temetipsum, claritate, quam habui, priusquam Mundus esset, apud te.* Et paulò post: *Quia à te exiui*, hoc est, emanaui. Vide cap. 17. libr. 2. Capnionis de verbo Mirifico. *Nihil inquinatum*] Antecedentia cum consequentibus, Prologum cum Amphitheatri figuris huius, & contra, Sapienter (vt sapias) conferre discito: ex hoc fundamento quoq; intelliges, cur LAPIS Phil. Catholicus Physico Chemicus diabolicis resistat potestatibus; aliaq; non minus præstantia mirificè operetur innumera. Vide figuram Amphitheatri huius quartam.

138	Etenim lucis æternæ splẽdor est atque Speculum Virtutis DEI, nulla macula aspersum, eiusque imago BONITATIS.	Vers. 26.	☞ *Candor siquidem est* LVCIS *æterna*, & ☞ *Speculum sine macula* DEI *MAIESTATIS*, & ☞ *imago* BONITATIS *illius.*	138

Candor lucis æterna] LVX diuina, æterna, ab æterno (certè) non fuit sine candore: erit igitur SAPIENTIA (de qua agitur hîc) æterna. Hæc illa lux in tenebris lucens, quam tenebræ non comprehenderunt, Iohan. 1, 5.

Speculum sine macula, &c.] Super hoc SPECVLO eiusque rypo reali in Macro & MicroCosmo, tam particulari; quàm vniuersali, SECRETISSIMO, Harpocraricè medirare. Vide vers. 222. Fari (quamuis vellem) non omnia licer, propter Mundum immundum. Manear igirur Mysterium hoc alta menre repostum. Quid fuerinr VRIM & THVMMIM, Exod. 28,30. ChristianoCabalicè, DiuinoMagicè, & PhysicoChemicè percontare: DEVS Cæli, qui reuelar mysteria, Dan. 2, 28. dare porest, cui vult. *Imago bonitatis illius*] Hac imagine Theosophicè vritur ChristianoCabalista: absinr imagines cacomagorum, Hebr. 1, 1. & seqq. Multifariam mulrisque modis olim DEVS loquens parribus in Prophetis: nouissimè diebus istis locurus est nobis in FILIO, quem constiruir hæredem vniuersorum, per quem fecir & seculum. Qui, cũ sir splendor gloriæ & figura (*χαρακτὴρ*) *substantiæ* (*ὑποστάσεως, subsistentiæ*) eius; PORTANSQVE OMNIA VERBO VIRTVTIS SVÆ, (vers. 154) purgarionem peccarorum faciens, sedens ad dexteram maiestatis eius, in excelsis: ranrò melior Angelis effectus, quanrò differentius præ illis nomen hæreditauir. Qui est IMAGO DEI, 2. Corinrh. 4, 4.

139	Est (quoque) SAPIENTIA (hæc) ☞ speciosior SOLE, & super omnem dispositionẽ stellarum, ☞ Luci comparata inuenitur prior.	Ibidem Vers. 29.	*Est* (*etiam*) IPSA *speciosior* SOLE, *supraque omnem astrorum sitũ collocata, & luci comparata prior inuenitur.*	139

Speciosior SOLE.] Cur non? Est enim SOL Iustitiæ, Malach. 4, 2. æternus; super Omnia lucens, & nos visitans Oriens ex alto, Luc. 1, 78. Vnde Salomon in *Schir haschirim*, hoc est, Cantico Canticorum, cap. 6, 9. Quæ est illa, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol, rerribilis vt castrorum acies ordinatá? *Luci comparatá*, &c.] De LVCE vide vers. 261.

140	Hanc enim nox excipit, SAPIENTIAM autem non vincit malitia.	Vers. 30.	*Illi enim succedit nox*, SAPIENTIAM *autem* ☞ *non vincit malitia.*	140

Illi, &c.] SOLI, Lumini, in Firmamento, maiori quod præest diei. Genes. 1, 16. *Non vincit malitia*] FVIT enim, EST & ERIT SAPIENTIA hæc PETRA veriratis solida, fixa & firma, conrra quam non præualuerunr nec præualebunt vnquam porræ inferni: flumina de ventre eius fluenr aquæ viuæ, Iohan. 7, 38. Cuius typus realis Lapis Philm. in libro Naruræ magno. Felix cui indicans, & indicatum rirè cognira. IHSVH CHRISTI Persona, Passio & Resurrectio: LAPIDIS PHIL. Mareria, Præparatio & in corpore glorificaro plusquamperfectio: Tuique ad imaginem & similitudinem DEI formari, secundum Corpus, Spiritum & Animam Regeneratio: Plurima, harmoniâ Carholica, ribi manifestabunt secreta. Harmoniam librorum SS.æ Scripruræ arque Naturæ obserua: Librum vnum ex alio Sapienrer legere ac inrelligere disce: Biblia, in Natura

& Temetipſo: Naturam, in Bibliis, ac Temeipſo: Te, in Bibliis atque Natura: & tunc Sapiens eris. IEHOVAM & quem miſit IHSVM CHRISTVM reperies, & in SSª Scriptura atque Natura; vniuerſaliter, in Lapide Philm. Particulariter, in toto Vniuerſo creato, per ſingulas creaturas; in Temetipſo, modo vtroque. NATVRAM, catholicè ex & in VERBO ſcripto, necnon incarnato; ex & in ſemetipſa, in Lapide Phil. atque Teipſo; Particulariter in SS.ª Scripturæ ac Mundi partibus vtriuſque TEIPSVM ex & in Teipſo; Naturâ ac Creaturâ; & DEO, in CHRISTO VERBOque ſcripto; Vniuerſaliter & Particulariter, vt antea: Theoſophicè, Phyſicè, PhyſicoMedicè, PhyſicoChemicè, PhyſicoMagicè, Hyperphyſico-Magicè, Cabalicè, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius: Influentiâ, Lumine & Motu Diuino. Hoc, OMNIA IN OMNIBVS & IN OMNIA Catholicè, typicè. Hîc SAPIENTIA.

Perſeuerat in laudibus Sapientiæ.

141	☞ Attingit ergò à fine vſque ad finem fortiter, & ☞ diſponit omnia ſuauiter.	Sap. 8. Verſ. 1.	*Pertingit autem ab extremo ad extremum fortiter, atque omnia vtiliter moderatur.*	141

Attingit à fine, &c.] Spiritus ille SAPIENTIÆ, quo Mundi totius machina regitur, omnia quæ Cœlum concludit, occupat, penetrat, replet. Atque licet is vnicus ſit & ſimplex, tamen innumerabilibus, incomprehenſibilibus, ineffabilibus proprietatibus, donis, ideis, ſcientiis, virtutibus, ſeminariis rerum rationibus, ſpiritualibus & viuidis viribus præditus eſt, tam mirificè diſtinctis, vt varietatem eius Mens humana admirari & aſſequi ſatis nequeat. Hi Spiritus ſunt authores & origines generationum & corruptionum, ſpecificarum virtutum, omnium rerum, & ab his dependet totius Naturæ cognitio. Atque ita eſt & poteſt hic Spiritus SAPIENTIÆ, OMNIA in Omnibus ac in OMNIA. *Diſponit omnia*] Quia MOTVS perpetuus catholicus. Dico pauca, at (certè) plura meditationi Sapientis lubens relinquo. Ora, vt IEHOVAH tibi à conſiliis, & tunc demum intelliges. SAPIENTIÆ filium, id eſt, attentum, ſtimulo radii Solis Diuinæ illuſtrationis impulſum; humilem animo atque manſuetum volo, non ſciolum præcocem aut arrogantem, hoc eſt, ſophiſtam.

142	Pręclara eſt, & quę nunquam marceſcit SAPIENTIA.	Sap. 6. Verſ. 13.	☞ *Clara (etiam) eſt, & quæ* ☞ *nunquam marceſcit SAPIENTIA.*	142

Clara eſt] Reuera admodum clara: eſt enim Emanatio claritatis Omnipotentis DEI ſincera, & candor lucis æternæ, illuminans Mundum Intelligibilem, Maiorem & Minorem: Et SOL ſuper OMNIA lucens. Vide verſſ. 78. 137. *Nunquam marceſcit* SAP.] Ratio eſt: quia æterna. Solum Æternum, ſub corruptionem non cadit in æternum. Nota: Quod nunquam marceſcit, æternum eſt: SAPIENTIA eſt talis, ergò Æterna: &, per conſequens, DEVS. Verſ. 156.

Nobilita-

143 Nobilitatem Eius hoc il-lustrat, quòd vnà cum DEO viuit, DOMINVSq; omnium illam dilexit. 143

Sap. 8. Verſ. 3.

☞ Generoſitatem illius glorificat, contubernium habens DEI, ſed & ☞ omnium DOMINVS dilexit illam.

Generoſitatem illius glorificat, &c.] Generoſitatem illius magnificè illuſtrat, habens Æterna cum DEO Æterno conuictum æternum. Diuinitus ortum, cur non familiariter viueret cum DEO? Et conſequentur (ſuo modo) quoq; ii, quibus familiaritas intercedit cum illa? Aſcendo, inquit hæc incarnata, ad Patrem meum, & Patrem veſtrum, DEVM meum, & DEVM veſtrum, Ioh. 20, 17. Vt vbi ſum ego, & vos ſitis. Ibid. 14, 3. Hinc eſt, quod Amici fiant DEI, conſtituanturque Prophetæ, quibus DEVS (vt amicus amico) mediatè vel immediatè reuelat arcana ſua, inſpirat atque communicat Bona & Dona SAPIENTIÆ theſaurorum inexhauſtorum innumera. Tu igitur, ad imaginem & ſimilitudinem DEI homo factus, imitare Creatorem, SAPIENTIAM eius quoque dilige vt (Theoſophicè ſic reformatus) in puncto hoc conformis viuas Archetypo, in vitam æternam. *Omnium* DOMINVS *dilexit illam*] Sic SAPIENTIA incarnata, Iohan. 17, 24. *Pater dilexiſti me, ante conſtitutionem Mundi;* & ibidem verſ. 26. *vt dilectio, quâ dilexiſti me, in ipſis ſit, & ego in eis.*

144 (Hæc) ☞ Præoccupat, qui ſe concupiſcunt, vt illis ſe prior oſtendat. 144

Anteuertens ſui ſtudioſis ſe offert cognoſcendam.

SAPIENTIA ſe offert quærentibus ſe.

Præoccupat, &c.] Anticipat cupidos ſui, vt prænoſcatur; vt prius ſe illis cognoſcendam exhibeat & vltrò offerat: adeò in delitiis habet eſſe cum filiis hominum, quemadmodum eſt verſſ. 145. 157. Eſt enim φθάνειν (quâ voce hîc vtitur Sapiens) occupare partes priores in re aliqua, vt in mutuo amore & beneficiis, ita in ſtudio SAPIENTIÆ cognoſcendæ offert ſe priorem SAPIENTIA illis: Quibuſnam? Illis qui concupiſcunt eam: qui diligunt eam, verſ. 18. Qui optant, qui inuocant, verſſ. 142. & 223.

145 Quia ſe dignos Ipſa quærit circumeundo, atq; in viis beneuolè ſe illis oſtendit, ☞ in omnique cogitatione eis occurrit. 145

Verſ. 17.

Quoniam ☞ dignos ſe, ☞ Ipſa circuit quærens, & ☞ in viis oſtendit ſe illis hilariter, & in omni prouidentia occurret illis.

Dignos ſe, &c.] Qui verè, hoc eſt, ex toto corde (verſ. 251.) tota anima, tota mente, totis viribus, Biblicè, Macro & Microcoſmicè amant, quærunt, audiunt, vident, obſeruant eam; inque LEGE DEI die noctéq; Theoſophicè meditantur: plerunque etiam (nam deridetur Iuſti ſimplicitas, Iob. 12, 4.) cum irriſione coram mundo immundo. Væ autem mundo, SAPIENTIAM vetam malitioſè ſpernenti; ſpernetur viciſſim ab Ea, vt quidem cum damno ſuo æterno. verſ. 198. *Qui perſeuerabit vſque ad finem, coronabitur.* Aſſidua enim meditatione exercetur, ſtabilitur & fixa redditur

Mens noſtra in ſuperis: non eſt (crede mihi) labor diei vnius. A malis ad Bona; à corporalibus ad Spiritualia; à ſenſibilibus ad Mētalia; à terrenis ad Diuina nos pedetentim migrate oportet, ſi Bonorum, ſi Spiritualium, ſi Diuinorum velimus eſſe capaces. Sunt gradus aſcenſionum. Vide verſ. 218. *Ipſa circuit*, &c.] Hoc eſt, Circumquaq; quærit, vbiuis terrarum, omni tempore & loco, num reperiatur cui verè cordi ſit SAPIENTIA vera, vt ſuam 98
ſolicitudinem & beneuolentiam erga ſui amatores fideles dilectos, reipſa, hoc eſt, communicando ei theſauros ſuos infinitos, ſignificet atq; declaret. Vide verſ. 142. 144. 160. Situ quæſieris SAPIENTIAM, quærêris & magneticè attrahêris viciſſim ab ea: invenies & inveniêris. Wie man ſich gegen ſie erzeigt vnd verhelt/alſo ſie auch hinwiderumb. *In viis.*] Quæ ſunt iſtæ viæ? Non aliæ, quam Libri SS.æ Scripturæ, Naturæ & Mentis noſtræ pœnitentia Chriſtianè purgatæ, (verſu 61.) In hiſce, inquā, SAPIENTIÆ viis Sapienter ambulantibus nobis, ſi Theo-Sophicè Oramus, ſi Sapienter Laboramus, mirabiliter mirificeq; oſtendit ſe SAPIENTIA DIVINA. Vide verſ. 48. *In omni cogitatione*, &c.] Ipſorum opinione, ſententia ac mente concepta, comprehenſa atq; informata benignè. Eſt enim φαντάζεσθαι (quæ vox hoc loco legitur) *imaginari, & cogitatione ac mente aliquid informare.* Ita SAPIENTIA dicit, ſe in eorum mentibus ac cogitationibus ſit verſari, vt ſe amicè illis oſtendat atq; communicet. Videt DEVM homo, cui apparet DEVS; cui videndum ſe exhibet; cui SAPIENTIA DEI ſeſe repræſentat: quod non vulgariter fieri ſolet in SS.æ Scriptura, Natura & Mentis ſpeculo Theoſophicè lotæ atque mundatæ. verſ. 336. Ingens eſt, & ſatis æſtimari nequit Numen, quod in homine viget; qui ratione præſtans, ita (DEI voluntate ac iuſſu) dominatur Creaturis, vt non tantum præſentibus indigens vtatur, ſed etiam remotiora & arcana peruagans, Genio & ingenio (DEI ductu) vtatur atque fruatur. Et quidem miraru dignum eſt, quid non experta & erudiens ætas prodat! imò, quid non illa Ratio & ὁ λόγος, in hoc mortali vermiculo condat! cui dedit omnem æternitatem totiusque machinæ mundanæ latum, altum & profundum cognoſcere: vt creatis cognitis Creatorem obſeruet, hoc faſtigium Metaphyſicum vigens principium rationalis mentis, audiat & intelligat. Hoc ſui totum ratione capiat; mente colat, & ſenſibili vigore idipſum ſpiret: huic ſit, quicquid eſt. Et demum, ſagaci relicta humana Philoſophia, ſtudeat patrizare. Cuncta enim quæ fecerat, erant valde bona. Det DEVS, dicat omnis SAPIENTIAM amans, Amen.

146 Hanc ego dilexi, & à iuuentute mea quæſiui, ac ſponſam mihi ſtudui adiungere, amoreque pulchritudinis eius captus ſum.

Sap. 8. Verſ. 2.

Hanc (SAPIENTIAM) amaui, & exquiſiui Eam, à iuuentute mea, & quæſiui Sponſam mihi Eam aſſumere, & amator factus ſum formæ illius. 146

Hanc amaui] Cur non? Cum DOMINVS IPSE (vt ſequitur) amet eam. Hanc, ſuadeo, & tu, mi frater, ama: non Nigromantiam vel Cacomagiam,

aur Sophisticam, (Verſ. 118.) diaboli filiam genuinam; amo SAPIENTIAM (iuſſu Sapientis, verſ. 106. inuitationeque SAPIENTIÆ ipſius) & ego: vtque IPSA me viciſſim amet, egoque nunquam deficiam ab Amore eius, benignè largire, ô IEHOVAH, mihi, Amen. O Artem Amoris Diuini mirabilem, mundo incognitam immundo! Felix, qui poculum guſtat amatorium SAPIENTIÆ, feliciſſimus, eò qui inebriatur. *Et quæſiui eam*, &c.] Manè; Æſtate: à prima ætatula; ab adoleſcentia mea, in qua amor SAPIENTIÆ & ſtudii eius in animo meo exarſit. Sed quomodo? Theoſophicè, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius. Conſilium ſequere Theoſophiæ amatoris fidele: In ieiunio piè orando; meditando; ſoliloquia exercendo; *audi, vide, obſerua:* Sapienterque ad Laborando, SAPIENTIÆ fidito promiſſis. Neſcit fidentem deſeruiſſe DEVS. Et, qui ſic inquirunt DOMINVM, animaduertunt (intelligunt) OMNIA. Prou. 28, 5. Vide verſſ. 9. 96. & 170. *Sponſam mihi aſſum.*] Vt ſponſo cum ſponſa coniunctio intercedit arctiſſimè ſumma, ita (opto) & mihi vt ſit in ſempiternũ (det DEVS) cũ Sapientia æterna; quæ columbula mea, pulchra mea, formoſa mea. Incipe, obſecro, tu myſtica concubina Abyſag Sunamites cubare in ſinu meo: tu ſancto feruore calefacias mentem meam, tuis amplexibus frigentia membra confoue, Animula! Corculum! *Amator factus ſum formæ illius*] Amaui formã eius, quia tota pulchra eſt Amica mea, verſ. 310. Quæ (vt rectè de SAPIENTIA ſcripſit Cicero Ethnicus ex Platone Diuinitus illuminato) ſi oculis cerneretur carnalibus, mirabiles omnibus excitaret amores. Solomoni (oculis Mentis qui eam aſpexit, ſicuti & Nos Theoſophiæ amatores decet, quales ac quantas excitauerit, ex præſentibus ſufficienter patet. Omniũ rerum formas SAPIENTIA Diuina complectitur, pulchritudine certantes. Quis enim quæſo pulchritudinem DEI Patris cogitare ſatis poteſt? Quis ſpecioſum illum formâ præ filiis hominum ſatis demirari? Quis Spiritus ſancti lætam flammulam, omnia viuificantem ſatis amare poterit? Pulchritudo Sapientiæ in Angelis ſplendor eſt, in Aſtris fulgor, in Cælis candor, in Aëre lux, in Terra viriditas, in Aqua limpiditas, in Floribus color, in Animalibus proportio, in Homine decor & figura, in Anima ratio, in Fidelibus fides. Quis ergò ſibi hanc non eligeret ſponſam, niſi ſtultiſſimus omnium? quis non caperetur huius pulchritudine? Quocumque te vertis, faciem tibi ſuam oſtendit, ſiue cæleſtia, ſiue terreſtria contemplêre. At verò internam rerum pulchritudinem & formam intueri: hoc demum Sapientiæ cubiculum eſt, hoc Sponſæ huius oſculum eſt intimum. Aperi igitur mihi ſoror mea, ſpecioſa mea, oſtende mihi faciem tuam genuinam, non externam duntaxat formam & pulchritudinem rerum, ſed internam & intimam; nec enim amas me, niſi cor tuum mihi aperias.

147 Eam ſine fraude percepi, ſine inuidia communico, diuitiasq; eius non abſcondo.	Sap. 7. Verſ. 13.	*Hanc* ☞ *ſine fictione didici,* ☩ ☞ *ſine inuidia communico;* & *honeſtatem illius non abſcondo.*	147	2. Reg. 13.

Sine fictione didici] Sine fruſtratione; aut non malè: non enim fuit fruſtratus Sapiẽs ſuâ opinione, quã de SAPIENTIA habuit, quia Doctrinam

eius veram, vtilem fructuosamque est expertus. *Sine inuidia communico*] Vide vers. 207.

Nunc de sese,
sic inquit
SAPIENTIA.

Sap. 9, 9. 148 IEHOVAH possedit me principio viæ suæ, ante opera sua ex eo tempore.	Prou. 8. Vers. 22	& DOMINVS *possedit* ME, & *in initio viarum suarum, antequam quicquam faceret à principio.* 148

DOMINVS *possedit* ME] Hoc est, acquisiuit siue genuit me. Verbum *Canah*; quod acquirere significat, pro possidere seu gignere ponitur Gen. 4, 1. Possedi virum à IEHOVAH. Contra veritatem nonnulli legunt, *creauit me. In initio viarum suarum*] Viæ, (hoc est, Esse DOMINI) æternæ Æterni ab æterno; æterna igitur est SAPIENTIA eius. Initium, æternitas ipsa. Dicas mihi (calumniator) initium viarum DEI, dicam tibi initium SAPIENTIÆ eius. Non ergò (vt patet ex toto contextu) SAPIENTIA creatura est, sed creaturæ omnis creatrix.

Eccles. 24, 14. 149 ☞ Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam Terra fieret.	Vers. 23.	*A seculo & principatum habui, à principio, ante Terram.* 149

Ab æterno] Apage sis, diabole, SAPIENTIÆ DEI æternitatem malitiosè negans. Increpet te IEHOVAH. *Principatum habui*] Æqualem cum DEO potestatem habui, antequam Mundus crearetur. *Nasac* enim (quod hic legitur) Hebræis *dominari* significat. Vide Sap. 11, v, 18. & seqq.

150 Nondum erant Abyssi, & EGO iam ☞ concepta eram, necdum fontes Aquarum eruperant.	Vers. 24.	*Quum nondum essent voragines, formata sum, quum nondum essent fontes abundantes Aquis.* 150

Concepta eram] A quo? à solo DEO. Aliud enim, præter DEVM, erat nihil. Vbinam? In vtero vel sinu Diuinitatis inperscrutabili. Psal. 110, 3. ex vtero ante luciferum genui te. Terra, noli nimis altum sapere, sed siste gradum, ne percontantem opprimat Maiestas.

151 Necdum ☞ montes graui mole constiterant, ante colles ☞ EGO parturiebar.	Vers. 25	*Antequam montes fundati essent, ante colles formata sum.* 151

Montes graui, &c.] Ad verbum, immersi essent Aquis, & in Terram de-

fixi ſeu collocat. *Parturiebar*] Conceptione vt Diuina concepta, ita & partu enixa ſeu genita, nobis imperceptibili, quare & inenarrando; Diuinitus genita. Enſoph, infinitudo, abyſſus, nox, inſipienter percontanti; Lux, Sol, fideli, ſimplicem SS.æ Scripturæ veritatem ſapienter credenti. Credunt thechnographi & artifices cuiuis in ſua arte perito: Acquieuerunt Pythagorei in ſuo *αὐτὸς ἔφα, ipſe dixit*: *Meckablim*, h.e. Cabaliſtæ in ſuo *emoru Hachamim*, dixerunt Sapientes: ſequere tu, qui Chriſtianum te profiteris, Chriſtianorum *πίστευσον*, crede: cui? illi, in quem credis. Conceptum & genitum à DEO, nonne DEI filius iure eſſe ac dici meretur? Quidni?

152	Nondum fecerat Terram, ☞ & plateas, & ſummitatem puluerum Orbis.	Verſ.26.	*Adhuc Terram non fecerat, & flumina, & cardines orbis Terræ.*	152

Et plateas] Et quæ extra ſunt. Per id intelligitur portio Terræ habitabilis, quæ extra aquam apparet, quam mox ſummitatem ſiue caput *puluerum Orbis*, appellat: ac ſi diceret, nondum diſcooperuerat faciem Terræ, necdum fecerat eam habitabilem.

153	Quando pręparabat Cælos, illic eram: quando deſcribebat circulum in ſuperficie Abyſſi:	Verſ.27.	*Quando præparabat Cælos, aderam: quando & certa lege & gyro vallabat Abyſſos:*	153

Certa Lege, &c.] Cum diſponeret Centrum Terræ, quod eſt puriſſimum in medio eius, & redigeret Abyſſum, hoc eſt, Aquam & Terram, in figuram ſphæricam aut circularem, hoc eſt, globum Mundi inferiorem conſtitueret, certam ei indidit ELOHIM Creator Legem atque præſcripſit, quam prætergredi, citra ipſius voluntatem, nec audet, nec poteſt. SAPIENTIÆ IEHOVÆ immenſæ infinitæque Patientiæ argumentum luculentiſſimum. Nota: Terram puriſſimam reperiri in centro Terræ, vox eſt vſitata Philoſophis vtriſque, hoc eſt, tam cæcutientibus & claudicantibus, quàm videntibus, necnon via Regia incedentibus, SAPIENTIÆ veræ Doctrinæ filiis. CENTRVM Terræ Phyſicum, vbi ſit, miſeri iſti ignorant monoculi; valeat iſtorum imaginatio. Cupis realiter diſcere? dicam. Adi Vulcanum; is ex quouis corpore terreno, obſtetricante Neptuni limpidiſſima manu, centrum eius candidiſſimum PhyſicoChemicè manifeſtando, ad ſenſus omnes tibi demonſtrabit: *videbis illud; tanges; guſtabis; audies; olfacies*. Viſne quid amplius? Philoſophus me intelliget; non ſophiſta. Magnum hoc quod dixi. Vide figuram Amphitheatri huius tertiam.

154	Quando ☞ æthera firmabat ſurſum, & librabat fontes Aquarum:	Verſ.28.	*Quando firmabat Cælos deſuper, quando roborabat fontes Abyſſi.*	154

Æthera firmabat sursum] Quando Spiritum ætheteum, hoc est, Cælum, Gen. 1. 1. Creatum, firmabat, FIRMAMENTVMQVE VERBO suo solidando sic constitueret, Gen. 1. 6. De Cælo, quid sit, consule tertiam Amphitheatri huius partem, Quæst. 5. & vers. 261. Euanescant igitur vanitates sciolorum quorundam, fabulantium totam totius machinæ Mundanæ NATVRAM, nostris temporibus non esse tam vegetam, sanam, incolumem atque valentem, vt erat ætate maiorum aut patrum nostrorum: Cælum cadendo demisisse se ad miliaria 8000: Solem, Lunam, Stellas multum amisisse de lumine pristino suo: Herbas, flores, fructus, &c. Animalia terrestria, Aquatica & volatilia, hodie non esse tantæ virtutis, efficaciæ aut operationis, quantæ annis abhinc centum, vel mille: imò Naturam adhuc de die in diem totaliter senio debilitari, viribusq; ob nostra peccara, frangi: Magnum verbum, si esset verum. Si intelligeretis, Domini mei, NATVRÆ NATVRAM, hoc est, quid sit, quod eius Esse, quæ, quanta & qualis Lex eius, à quo indita Creaturæ, in quem vsum, aliter loqueremini. Ad Cælum quod attinet, dicatis mihi quæso, obseruastis vnquam circumferentiam firmatam circulariter cecidisse ad centrum? Nonne legitis, VERBO DOMINI *Cæli firmati sunt: & spiritu oris eius, omnis virtus eorum.* Psal. 33. 6. *Et, fiat Firmamentum: vocauitq,* DEVS *firmamentum, cælum*, Gen. 1. 8. Sic cecidisset; quale esset firmamentum? egregium, scilicet. Hæcce tam præclara VERBO DOMINI cælorum firmatio! ô sciolos! Dixit præterea DEVS, fiant luminaria in firmamento Cæli, & diuidant diem ac noctem: & sint in signa & tempora, & dies & annos: vt luceant, & illuminent terram. Et factum est ita: Fecitq; DEVS duo luminaria magna: luminare maius, vt præesset diei: & luminate minus, vt præesset nocti: & stellas. Ibid. vers. 14. seqq. Nonne hæc, virtus Cælorum, Spiritu oris IEHOVÆ firmata? Quis mente sanus negabit, Solem, Lunam, Stellas, diuidere diem ac noctem, esse in signa & tempora; dies & annos; lucere & illuminate terram, præesse diei ac nocti, tam benè etiamnum hodiè, ac ante annos mille? Vbi res ipsa loquitur, quid opus est probatione prolixiore? VOX DEI; GERMINET TERRA herbam virentem, & facientem semen, & lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum, cuius semen in semetipso sit super terram: PRODVCANT Aquæ reptile Animæ viuentis, & volatile super Terram sub firmamento Cæli: PRODVCAT Terra animam viuentem in genere suo, iumenta & reptilia, & bestias Terræ secundum species suas: Vox, inquam, DEI hæc Genes. 1. impleta; PRODVCTA, Benedictione Diuina, CRESCITE & MVLTIPLICAMINI, animata toborataque, creuerunt & multiplicata sunt, ab vsque initio Mundi: crescunt & multiplicantur, hodierno die: crescent (vigore LEGIS semel pro semper Diuinitus inditæ) & multiplicabuntur, vsque ad Mundi totius, per IGNEM, renouationem. VERBVM DOMINI manet in æternum, Esaiæ cap. 40, vers. 8. Sic erit VERBVM meum, inquit IEHOVAH, Esaiæ cap. 55. vers. 11. quod egreditur de ore meo: non reuertetur ad me vacuum, sed faciet quæcunque volui, & prosperabitur in his, ad quæ misi illud. Wechst derentwegen heutiges Tages noch gleich also gut Graß / als vor tausendt Jahren. Dic quæso quid hoc? Cælum sedes mea, Terra autem scabellum pedum meorum, Esa. cap. 66. v. 1.

Matth. 5.

Matth. 5, 35. Actor. 7. 49. IOVIS OMNIA PLENA. Ora IEHOVAM, vt tibi à consilus. Nihil, bone soci, te iuuat locus, quem obiicis, Pauli ad Rom. 8, 22. Fit ibidem mentio duntaxat ingemiscentiæ Creaturæ; non defectus Naturæ. O BENEDICTA VIRIDITAS, FACIENS RES CVNCTAS GERMINARE. Contemplare VIRIDITATEM, figuris Amphitheatri huius prima, secunda, & tertia, reperies tu TheoSophe, RVAH ELOHIM: Cabalista, LINEAM VIRIDEM, GIRANTEM VNIVERSVM: Mage, NATVRAM: PhysicoChemista, LEONEM VIRIDEM; DVENEGH VIRIDE; ADROP; ESSENTIAM QVINTAM. Sat. Quis enim reuocante & receptui canente Harpocrate, proporaret frangere Cælesto Taciturnitatis sigillum? Vnicum addam singulare, Obseruationibus aut Demonstrationibus Mathematicis vestris respondens: Terræ globus potuit accrescere, virtute centri sui viuidi Motusque perpetui vegetatiua, propinquiorque fieri Cælo, crescendo; non Cælum Terræ, cadendo. Sed de his in præsentia satis. Doctrinam hanc loco reseruo commodiori.

155 Quando ponebat mari statutum suum, & aquis, ne transirent litus suum: quando describebat fundamenta Terræ: | Vers. 29. | *Quando circumdabat* ☞ *mari terminum suum, & legem ponebat Aquis, ne transirent fines suos: quando appendebat fundamenta Terræ,* 155

Mari terminum] Vnius DEI decretum causa est, cur se intra suos certosque limites aut terminos mare contineat, in iis ludat, fluat, refluatque. Quod Psal. 104. 9. & Iob. 26, 10. confirmatur. Hoc perpetuum suæ Potentiæ ac Bonitatis erga nos testimonium miraculosum proponit nobis DOMINVS: aliter enim futurum erat, vt vniuersam Terram iterum & statim operirent aquæ. Animo igitur grato ouantes exclamemus: Misericordiæ DEI Omnipotentis est, quod non absorpti sumus.

156 Cum EO ☞ ERAM cuncta componens: & delectabar per singulos dies, ☞ ludēs coram EO omni tēpore. | Vers. 30. | *ERAM apud EVM velut alumnus, & eram in lætitiis quotidie, & ludo coram illo omni tempore:* 156

ERAM] EHIEH. Notandum: Exod. 3, 14. dixit DEVS ad Moseh: EHIEH ESER EHIEH, ERO QVI ERO. *Dixit præterea, sic dices filiis Israël:* EHIEH, ERO, *misit me ad vos.* LXX[a] & vulgata editio hoc in præsenti transtulerunt: SVM QVI SVM, pro, ERO QVI ERO. Frequens enim est Hebræis futurum pro præsenti poni. Scribunt autem Hebræi; istâ locutione æternitatem significari: asseruntque ea innui summam, omnimodam & sempiternam DEI stabilitatem, qui semper fuit, est & erit. DEVS solus dicere potest: SVM & ERO. Nam omnia tempora, cum de DEO loquimur, confunduntur. Nomen hoc DEI Græcè expressit Iohannes Apocal. 1. 4. dicens: ἀπὸ τοῦ ὁ ὤν, καὶ ὁ ἦν, ἐρχόμενος, i. e. ab eo QVI EST, & QVI

ERAT, & QVI ERIT. Sic quoque in Oratione Dominica: *Pater noster*, QVI ES *in cælis*. Ita alibi SAPIENTIA incarnata, IHSVH CHRISTVS, EGO SVM, *Via, Veritas & Vita*. Et, *Antequam Abraham*, ERAM EGO. Cabalisticum hoc, haud spernendum, suo, DEO volente, fusius tractabitur loco, in Amphitheatro SAPIENTIÆ Æternæ, solius veræ, &c. explicato, in expositione nominis DEI, EHIEH, figurâ primâ. Desiste, nunc, calumniator, à pernitiosissimis delitiis tuis, negans SAPIENTIÆ (quæ in tempore incarnata) tam Diuinitatem, quàm æternitatem. ERAM, EHIEH, id est, DEVS, DEI SAPIENTIA, cuncta componens. Notandum: Quæ hîc sapiens noster de SAPIENTIA, eadem Iohan. cap. 1. de VERBO. VERBVM, igitur, caro factum, & SAPIENTIA DEI in seculo incarnata, IDEM, DEVS. DEI FILIVS, ERAT, EST, ERIT, ab æterno in æternum. Quid, impie, dicis ad hoc? Quicquid est, ante Mundum creatum, DEVS est: SAPIENTIA est, ante Mundum creatum, ergô SAPIENTIA est DEVS. Hinc Iohannes Euangelista; cum ex Sapiente didicisset, VERBVM in Principio iam tum fuisse, statim infert, fuisse apud DEVM, qui solus est antè Principium. Et quia, quicquid est antè Principium, necessariò DEVS est, rectè infert etiam, DEVM ipsum esse VERBVM: ne quis duos DEOS suspicaretur. Initium siuè Principium creationis, excludit omne prius Creatum. Est enim creati, Principium. DEVS autem, cuius est VERBVM, VERBVM suum, (per quod in Principio creauit omnia.) non creauit, alioquin non fuisset antè Principium. Quid igitur? ex seipso genuit DEVS DEVM de DEO, æternum ab æterno: nihil enim iam cogitari potest aliud. Esset & euanescat, nunc, redeatq; in nihilum, quæ fuit antè nihil, fanatica, hæretica, blasphema pestilentissimaq; vox Arianorum hæc: Fuit aliquando (scil. tempus, siuè æternitas, aut quicquid Arius subintelligere vel volet vel potuerit) quo (filius DEI) nondum erat. Adamantinum hoc, contra Antitrinitarios omnes, ex Libro Naturæ, Macro- & Micro-Cosmicè, desumtũ: CREATOREM TRIVNVM IGNIS, omnia sublunaria probantis & iudicantis, DEI Professoris physici in hoc Mundo inuictissimi, doctrina tibi ostendit; Physico Chemicè explicando Librum Naturæ magnum; ita, vt CREATVRAM triunam sentias vniuersaliter & particulariter confiteri, repræsentare, docere ELOHIM (qui in Principio creauit Cælum & Terram, &c. Gen. 1.) TRIVNVM. Deinde: CORPVS, SPIRITVS, ANIMA, ex quibus constat HOMO, similitudinem satis exprimunt Diuinam triunam, ad quam Homo triunus factus. Inter similitudinem & Imaginem distinguo. SVMMA: TRIVNA OMNIA; quia á TRIVNO facta. Vox DEI mirabilis, in Natura per Creaturam, hæc. Vide figuram Amphitheatri huius tertiam, propos. 1. distinct. 7. *Delectabar*] Delectabatur & delectatur vicissim IEHOVAH EA, hoc est, filio; cui IPSE (HV, id est, IDEM, IPSE; quod inter nomina DEI recenset Capnio lib. 2. de verbo Mirifico, cap. 16.) ab æterno in æternum in delitiis. De hac incarnata extat Patris testimonium, Matth. 17. 5. HIC EST *Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui; ipsum audite*. Audiamus igitur DEI Filium, quid (voluntate & mandato Patris, qui nostri caussa misit eum) dicat de seipso in verbo suo Biblicè, Macro ac Micro Cosmicè scripto; non Arium, non Swer-

metos,

meros, diaboli squamas. Si ergô SAPIENTIA antè secula; si Filius DEI; si Patri Mundum creanti præstò fuit; si & nunc societate hominum delectatur, & manet in æternum; quis religione sanus dubitet illam æternam esse & pronuntiate? *Ludens*] Ludo (ab æterno) Diuino; quare ineffabili & inenarrando. Quid dicam? In Diuinis humana fragilitas ignorantia atque nox est: imò, merum NIHIL. Habeat ergò locum Christianorum illud, CREDE; Cui? ei, in quem credis. Credendo subiugaris DEO; subiugatus, times DEVM; quem timens, rectè viuis; rectè viuendo, cor mundas; mundo corde, quod credis, videbis.

157 Ludo in orbe Terræ eius, & delectationes meæ cum filiis hominum. | Vers. 31. | ℣ *Ludens in orbe Terrarum: & deliciæ meæ* ℣ *esse cum filiis hominum.* 157

Ludens in orbe, &c.] Voce suâ mitificâ, (quemadmodum quarta Amphitheatri huius figura annotatum) mitificisq; operationibus, Macro & MicroCosmicè: varia virtute & efficacia, Donis ac Bonis, tam Spiritualibus quàm corporalibus, Seipsam, & Patris Infiniti Omnipotentiâ Bonitatemque inexhaustâ, innumerabiliter nobis exponēs: mirabiliter dicendo atq; docēdo in Libris Naturæ, SS.* Scripturæ, Mentibusq; nostris pœnitentialiter lotis atq; mundatis. Ipsa ludit quoq; in orbe Terrarū; quia regit, seruat, terret, consolatur, viuificat, adfert vitam æternam, defendit aduersus Sathanam & portas inferni. *Esse cum filiis hominum*] Adeo etiam, vt illa ipsa in plenitudine temporis facta sit homo, habitârit & versata sit inter homines corporaliter: atque ita suam erga homines beneuolentiam declarauit. Quid dicam? Gaudio & admiratione magnitudinis miraculi perfusus, obmutesco. Obseruandum: Filium DEI, propter immensum & ineffabilem suum erga genus humanum amorem, incarnandum fuisse, etiamsi peccatum non introiuisset in Mundum, Alexander de Ales, Iohannes Scotus cum aliis Scholasticis Theologis affirmauerunt; de amore SAPIENTIÆ Diuinæ erga Hominem, ad imaginem & similitudinem DEI formatam, tam benè sperantes. Thomas de Aquino, etsi diuersum sentit, nihil tamen certi se habere satis confitetur, cum dicit, hoc se solum scire, quod oblatus sit, quia voluit. Quinetiam Gabriel Biel inter recentiores Sententiarios facilè dexterrimus, clarè dicit, hac de re probabiliter in vtramque partem disputari, donec altera reuelerur. Iudicet de hoc Ecclesia. Denique, sanctas hominum mentes (confirmauit experientia crebra) sic SAPIENTIA Æterna inter delitias habet, vt eas in seipsam transformet; ita, vt Homo mentaliter migrat in consortium & sanctuarium Angelorum DEI bonorum; imò, in DEVM (etiam in hac vita) ipsum, & DEVS habitet in homine; sedens Rex in throno suo Microcosmico, triuno, renato, verè catholico. Vide vers. 132. O Diuinissimum in DEVM transitum hunc! Qui fit, non nisi reiectione Binarii. Phy Diabolo, qui dissensionem aut dissimilitudinem introduxit DEI & Hominis voluntatem. Hoc VNVM (DEVS) quod nunquam à se discordauit, vult VNVM; estque omnibus binis dissentientibus contrarium: Vtque me ad Monadis simplicitatem plenariè perducat, dies noctesque Christianâ humilitate suspiro, inuoco, oro,

ploro. Nec frustra. Mentirer, si negarem aliquid Numinis Diuini (absit tamen glorier) mihi vel vigilanti, vel dormienti, aliquando non adfuisse a it adesse, modò ipse Theosophicè voluerim. Hallelujah. Reductio ad Monadis Simplicitatem (de qua in secunda Amphitheatri huius figura) est Methodus siue via, quâ debeat ac posset HOMO regenerari; in integrũ restitui; ad DEVM, à quo dissensione propria defecit, Diuinitus reuerti; fieri nouus homo; coniungi, illuminari, atque vniri DEO, & quasi DEIFICARI. Sumus enim secundum Animam adeò Diuinitatis capaces, vt ipsas etiam Angelicas mentes liceat prætervolare, & vnum cum DEO fieri. Hoc redire ab omni dissidente, hoc est, Binario, in VNVM, Theosophicè potest atque oportet fieri amissione tantum eius, quod VNI contrarium non est: alioquin non potest. Si sapis, Regenerationem Lapidis Philm. Catholici harmonicè inde disces: compenesque in veritate harmoniã mirandam Macro & Microcosmi regeneratoriam, SAPIENTIÆ ductu, PhysicoChemicè laborando. Hæc THEOLOGIA triuna, Biblica, Macro & MicroCosmica, Catholica plusquamperfecta. Hîc & sic studeat omnis homo: intelliget Biblicè, Macro & Microcosmicè, SS.[m] Scripturã; cognoscet Naturam & semetipsum; agnoscet DEVM, vt Creatorem, Redemptorem, Sanctificatorem: (OMNIA IN OMNIBVS) quem agnoscere, & notum imitari, SAPIENTIA. Et sic homo in thronum suum reponitur, qui est ipsa MENS, à qua Homo DEVS dicitur, iuxta Oraculum, Dixi, *Dii estis, & filii Excelsi omnes.* Psal. 82. 6. Hoc verissimè verum est. Sunt quidam Theosophistæ, nasutuli, mundani immundi, locutulei, orationis huius nostræ vim aut nucleum consequi nescientes, & propterea calumniantes: nec mirum; carent enim SAPIENTIÆ Spiritus illuminatione; cuius ipsi Doctrinæ medullã (diaboli obsessione spirituali excæcati & impediti) nec percipere neve degustare queunt. Sit istis respõsionis loco D. Pauli 1. Corinth. 1. hoc: scriptum est, *Perdam Sapientiam sapientum, & prudentiam prudentium reprobabo.* Vbi sapiens? Vbi scriba? Vbi disputatores seculi huius? nonne stultam fecit DEVS Sapientiam huius mundi? Quod stultum est DEI, sapientius est hominibus; & quod infirmum est DEI, fortius est hominibus. Quæ stulta sunt mundi, elegit DEVS, vt confundat Sapientes: & Infirma mundi elegit DEVS, vt confundat fortia; & Ignobilia & contemptibilia mundi elegit DEVS, & ea quæ non sunt, vt ea quæ sunt, destrueret: vt non glorietur omnis caro in conspectu eius. Hæc est Theosophia vera, germana, triuna, efficax, quæ olim & Philosophorum supercilia, & Principum inuicta sceptra veritati subegit, hodieque subigere potens est: de qua caro iudicare nequit. Verum, cum nusquam in sacris legamus, Christum (quamuis multa eius sint annotata miracula) ex stulto fecisse sapientem, Warumb solte ich mich dann dessen vnderstehen?

158 EGO (חכמה HHOCHMACH) SAPIENTIA habito in Consilio, & & eruditis intersum cogitationibus.	Ibidem Vers. 12.	*EGO (חכמה) CHOCHMACH) SAPIENTIA habito in astutia: & scientia cogitationum inuenio.*	158

Eruditis intersum cogitationibus.] Nõ cogitationibus aut sermonibus scur-

rilibus,

rilibus, obscœnis, impiis, blasphemis, turpibus, stultiloquio, aut scurrilitati, qui ad rem non pertinet, Ephes. 5, 4. nec verbis maledicis, rabiosè ac scabiosè in proximū debacchantibus. Sapientiam qui quærit veram, hæc fugiat, sitque ab iis prorsus alienus. Iacet, inquit, pia mente, doctus Erasmus, in sepulchro pectoris putre cadauer, vnde eiusmodi exhalant fœtores, & proximum quemq; inficiunt. Nihil spirant de Sophiæ Cælestis balsamo. Piorum corpora templa sunt beneolentia & benedocentia Spiritus SAPIENTIÆ sancti; impiorum, sepulchra cadauerum. Neque vllum corpus mortuum tam est destiturum anima, quam mortua est anima relicta à DEO; cuius signatura, phy, tanti fœtores. Neq; vllum corporeum cadauer sic oboler naribus hominum, vt fœtor animæ sepulræ iam quatriduum offendit nares Diuinos omniumq; Cælitum, hoc est, Spirituum bonorum. Viua verba DEI loqueretur lingua, si illuc adesset vita, DEVS. TERNARIVM, reiectione Binarii, per Quaternarium, vt est secunda Amphitheatri huius figura, ad Monadis simplicitatem, in nomine SAPIENTIÆ manifestatæ in carne, hoc est, IHSVH CHRISTI crucifixi, pro viribus Diuinitus tibi concessis, Theo-Sophicè reducere stude; siq; sic corpus, Spiritus & Anima tua (tu totus) congregata fuerint in nomine IHSVH; iam de SAPIENTIA Christiano ieiunio in Oratorio meditare; soliloquia in spiritu & veritate religiosè exerce; tuis profectò, HHOCHMA-EL (quod de Hebræo DEI SAPIENTIAM sonat) intererit cogitationibus, orationibus, soliloquiis, meditationibus; mundum in te creabit & conseruabit cor; Spiritum innouabit rectum in visceribus tuis; Sanctos, sapientes & artificiosos, in te inueniet cogitatus; prudentiæ spiritu te replebit (Exod. 28. 3. Θεοπνευστικῶς, hoc est, Diuinitus inspirando, te instituet deducetque in veritatem Agnitionis, Cognitionis, Cognationis, Vnionis atque Fruitionis (quemadmodum habet operis huius inscriptio) IEHOVÆ, CREATVRÆ atque NATVRÆ, necnon TVIIPSIVS; eritque DEO optimo id, quod homini bono sua est manus: me iuuat esse DEO, quod iubet esse DEVS. SVMMA: Theosophicè (Crede, Viue, Ora, & Labora, certò certius, quæ dixi, vt alii, sic & tu experieris. Qui autem hæsitat fide, non æstimet se quicquam impetraturum à DEO, attestante Iacobo, in sua Canonica prima, c. 1. v. 6. & 7. Quemadmodum contra negantem Principia non est disputandum, nisi de Principiis; ita carenti Fide, de nullo alio incumbit Orandum & Laborandum, nisi de Fide vera: vt; nimirum, Fides (quæ DEI Donum) Diuinitus sibi inspiretur, in se oriatur, augeatur ac conseruetur. Qua habita, OMNIA tibi necessaria vtiliaque Theosophicè impetrabis à DEO, prospereque & Orando & Laborando tibi succedent.

159 ☞ TIMOR DOMINI odit malum, arrogantiam, & superbiam; & viam prauā, & os bilingue detestor.	Vers. 13.	*TIMOR IEHOVÆ est odio habere malum, superbiam & arrogantiam, & viam malam, & os loquens peruersitates, odi.* 159	

TIMOR DOMINI *odit malum*, &c.] Quare, quia DOMINVS, quem (vt DOMINVM) timet, BONVS: odit arrogantiam & superbiam; quia timet Maximum, Æternum, Terribilem, Fortem: odit viam prauam; quia timet omnia videntem, Zelotem, Iustum: os bilingue detestatur; quia timet Optimum, solum Sapientem, Veracem: & sic TIMOR DOMINI INITIVM SAPIENTIÆ, quod est, frui IEHOVAH Longanimi, Misericordi, multoq; Benignitate. Vide figuram Amphitheatri huius secundã. Hæc nostra ad Archetypi exemplar, ad cuius imaginem & similitudinem (Gen. 2.) sumus formati, reformatio. Benè homini, qui timet DOMINVM. Huic enim credenti nihil impossibile, quia DOMINVS facit voluntatem timentium eum, Psalm. 145.19.

160 Ego diligentes me diligo; & quærentes me inueniunt me.	Vers. 17.	*Ego ☞ diligentes* ME, *diligo: & qui ☞ manè vigilant ad* ME, *inuenient* ME. 160

Diligentes me, diligo] Lege talionis; qui amat, est dignus amari: Vide vers. 145. *Qui manè vigilant*] Quia primâ iuuentute, die ac noctu, tempore antelucano, priusquàm cubitu surgar, meditando in Lege mea triuna, videlicet Naturæ, SS[æ] Scripturæ & conscientiæ, vigilanter me quærit, me inueniet. vers. 28. sic Elcana cum vxoribus suis surrexerunt manè, & adorauerunt Dominum, 1. Reg. 1.19.

161 Per semitas IVSTITIÆ deduco, in medio semitarum iudicii.	Vers. 20.	*☞ In viis* IVSTITIÆ *ambulo, & in medio semitarum iudicii.* 161

In viis IVSTITIÆ] Quam primum anima fidelis sibi desponsauit Sapientiam Diuinam, & illa mentem piam sibi copulauit cælesti matrimonio, ornat Sapientia sponsam suam amore Iustitiæ, & implet illam odio iniustitiæ, hoc est, iniuriarum in DEVM & proximum; donatq; animam illuminatam; iudicio dextro, tecto, sincero, incorrupto, de omnibus, quibus aut DEI Gloria illustratur, aut salus proximi promouetur. In Iustitia enim & iudicio Gloria DEI & salus populi consistit.

Audiamus iterum
Sapientem.

162 ☞ DOMINVS SAPIENTIA fundauit Terram, ☞ stabiliuit cælos PRVDENTIA.	Prou. 3. vers. 19.	IEHOVAH *in* SAPIENTIA *fundauit Terram, stabiliuit Cælos in* INTELLIGENTIA. 162

DOMINVS SAPIENTIA *fundauit*, &c.] Quapropter, si rectè cupis instituì de Mundi creatione; de Chao; de TAH primordiali, siuè Materia prima: de Mundi Anima, dicta Natura: de Medio, hoc est, Spiritu Æthereo, (qui cælum) duo extrema, Materiam pura & Formam; Corpus

ac Ani-

ac Animam, in globo sublunari (DEI nutu) copulante & vniente: de Cælo, hoc est, Spiritu æthereo, superius firmato, vnde Firmamentum: de Principiis, Elementis, eorumque Fructibus: de omnibus quæ à supremo Cælo ad infimum Terræ Centrum continentur: deque toto ornatu Macro ac Microcosmi: (quod Cabalistis est Opus de Beresith, hoc est, SAPIENTIA NATVRÆ,) si cupis, inquam, in Beresith, (vt certò scias, non opineris,) erudiri, instituiac informari; SAPIENTIAM IEHOVÆ (DEI VERBVM, per quod omnia facta sunt, & sine eo factum est nihil, quod factum est, Ioh.1,3.) iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, Theosophicè adito; hanc audi, vide, obserua in SS.ª Scriptura, Libro Naturæ, & Mente tua Diuinitus illuminata, mirabiliter docentem; inuenies eam solam & vnicam præceptricem veracem, teque ducentem in veritatem Naturalem, hyperphysicam atque Diuinam; OMNEM. Tu Christiano-Cabalista, Physico-Mage, & Physico-Chemista, Orando & Laborando (quemadmodum docet Amphitheatrum hoc) sapienter ingrediendo per quinquaginta Intelligentiæ portas, circa quas studia tantopere desudanr Cabalistarum, Diuinitus à Mosáh DEI seruo receptas, & Gen.1. ordinè miro annotatas, olei Spiritus sancti vnctione imburus, ascendes (veluti per scalam Iacob) ad Opus de MERCAVA, quod est, SAPIENTIA Diuinitatis, de sublimioribus contemplarionibus, scienria verè spiritualis; vt fruaris DEO Paterno, Fraterno atq; Amico, quod est Sabbathum Sabbathorum, Iobel vltimus, æternus. Hæc via ad LAPIDEM (quem anxii multi sinistrè quæsiuerunt, & adhuc quærunt) inueniendum Philosophorum Regia, eaque Catholica, à IEHOVAH Saturninè collocatum in Centrum Mundi. Cæteræ, ambages Labyrintheæ, omnes. Tu, qui scis SAL SATVRNI Catholicon, cuius mysterium in Denario Philosophicè fulgens, sile. Dandum est fœnum boui, psittaco saccharum tantum. ô stulti & impii, qui posthabentes vnctionem Spiritus sancti, laboratis à perfidis nonnullis Ethnicorum Philosophis (spiritibus malignis, errorumque magistris) discere ea, quæ à SAPIENTIA Æterna, in seculo incarnata, sola vera, Spiritus sancti afflatu in verbis ipsis sancto, ingressi, (ductu manu DEI) in vosmetipsos, suscipere possetis, cognoscereque deberetis. SAPIENTIA IEHOVÆ vnica & sola nos sapienter docere debet, potest ac vult in Libro suo triuno, videlicet, SS.ª Scriptura, Natura, & speculò Mentis tuæ. Vide vers. 260. *Stabiliuit Cælos*] Id est, Spiritum æthereum, qui Cælum est & dicitur, firmauit. Hinc Firmamentum, Gen.1. VERBO DOMINI Cæli firmati sunt, & Spiritu oris eius omnis ornatus eorum. Psal.33,6. Vide vers. 261. & figuram Amphitheatri huius tertiam. Quæst. quinta.

163 ☞ SAPIENTIA illius eruperunt ☞ Abyssi, & nubes rore concrescunt.	Vers.20.	*In* SCIENTIA *eius abyssi ruperunt sese, & Cæli stillant rorem.* 163

Sapientia illius] Cuius? IEHOVÆ. Si DEI, qui æternus, cur non & illa æterna. *Abyssi*] Notanda hîc venit Doctrina insignis de ABYSSIS. Abyssus est terum Naturalium, supernaturalium, Spiritualium, Diuina

rum, Æternatum, & Infernalium, profundissima, abstrusissima, occultissima, imperscrutabilis & ineffabilis, CAVSA, Origo, Sedes, Fons, Recessus, producens effectus admirandos, nullo humanæ rationis accumine compræhensibilis. Est autem Abyssus Creationis, de qua Moses, Gen. 1. 2. Et tenebræ erant super faciem Abyssi: Est Abyssus Scripturæ sacræ, de qua Ezechiel cap. 47. Ecclesiastic. 1. 2. & 24. 8. Est Abyssus Prouidentiæ, de qua Psalmus 139. totus. Est Abyssus Omnipotentiæ & Sapientiæ Diuinæ, de qua Esaias cap. 40. Est Abyssus prædestinationis, de qua Diuus Paulus, Ephes. 1. 4. & Rom. 9. Est Abyssus Dilectionis, Redemptionis & meri Christi, de qua Ioh. 3. Rom. 5. Est Abyssus iudiciorum DEI, de qua Psalm. 36. 7. iudicia tua abyssus multa. Eccl. 38. Consilia eius in abysso. Est abyssus humanæ miseriæ & peccati, & praui cordis, Ier. 17. 9. Ezech. 26. 19. Est abyssus inferni, Apoc. 9. 1 & 2. Est denique abyssus vitæ & gaudii æterni, vbi omnia carent fine & termino. Ezech. 31. 4. Exaltauit illum abyssus, id est, infinita beatitudo & prosperitas. Ex his, quantum ad præsens institutum attinet, explicabimus tantum Abyssum Creationis & Prouidentiæ. Abyssus Creationis & rerum Naturalium, sunt Fontes, Origines, Thesauri, Scaturigines inuisibiles, purissimi, perpetui, Reconditissimi, in Elementorum purissimorum, simplicissimorum Centris: Terræ scilicet, Aquæ, Aëris & Firmamenti, in quibus occultissimis thesauris, seminatiæ rerum Rationes, conseruatrices specierum, perpetuò, vsque ad Mundi Resolutionem custodiuntur: vtpote, Animalium, Vegetabilium, Mineralium, fluminum, ventorum, tempestatum, serenitatum, temporum, ætatum, rerumque omnium, figuræ, proportio & habitus, quibus in hanc Mundi scenam visibilem, statis temporibus prodeunt; totius vitæ humanæ Rempublicam, totiusq; Naturæ cursum, fluxum & refluxum administraturæ. Hanc Abyssum naturalem vocat Orpheus Noctem, Tenebras, Nebulam, Dianam inconspicuam, à nemine mortalium visam, nudam scilicet, in hymno qui sic incipit, Νύξ φύσεως πάντων. Abyssus Prouidétiæ est ordo Conciliorũ Diuinorum abstrusissimus: totius Naturæ & humanæ vitæ administrator, qui tempora, ætates, mutationes, annos, menses, dies, horas, minuta. Rerum Naturaliũ & humanarũ actionum, officiorum, vocationum, studiorum, periculorum, calamitatum, afflictionum, Liberationum, vitæ & Mortis Humanæ est auctor, moderator & dispensator. Abyssus Sapientiæ delineatur lib. Sap. 7.

164 Quis ascendit in Cælum atque descendit? Quis continuit Spiritum in manibus suis? Quis colligauit Aquas quasi in vestimento? Quis suscitauit omnes terminos? ☞ Quod NOMEN EST EIVS, & quod NOMEN FILII eius sit, nosti?	Prou. 30 vers. 4.	*QVIS ascendit in Cælum & descendit? QVIS collegit ventum in pugillis suis? QVIS cõgregauit Aquas in vestimento? QVIS stabiliuit omnes terminos Terræ? Quod Nomen eius, & quod NOMEN FILII eius, si nosti?* 164

Quod

QVOD NOMEN EST, &c.) DE SAPIENTIA incarnata vaticinatur Sapiens: & de NOMINE ineffabili & admirabili IEHOVA. Quomodo ſapienter Nominibus DEI vti debeamus in Oratorio, docet nos Pſaltes, Pſalmo 18. 2 & 3. *Domine fortitudo mea, rupes mea, propugnaculum, liberator meus,* DEVS *meus, petra mea, protector meus, cornu ſalutis meæ, refugium meum.* Et, Moſes Exod. 34. 6. DOMINE, DEVS noſter, Bone, Benigne, Miſericors, Clemens, Longanimis, multæ Miſericordiæ & Bonitatis. Nomen verò IHESVS eſt nomen ſupra omne nomen, in quo omne genu flectitur illorum, quæ ſunt in cælo & terra, & infra terram. HOC NOMEN omnium diuinorum miraculorum cauſſa effectrix eſt, ſi ritè Theo-Sophicè & Myſticè Mens ſit præparata fide & inuocatione. Huic fidei, quæ ſeſe coniunxit, copulauit, & rectè VNIVIT, cum Nomine IHSVH, cedunt omnes virtutes Cælorum, omnes vires terrenæ, omnis vis diabolica, omnia quæ ex regno peccati & diaboli, hominum corpora & animos infeſtant.

165	Comede, fili mi, mel, quia bonum eſt: & fauum, qui dulcis eſt palato tuo:	Prou. 24 Verſ. 13.	*Comede (itaq;) fili mi* ☞ *MEL, quia bonum eſt, & fauum dulciſſimum gutturi tuo:*	165

Mel] Melle ſolo dies aliquot vixiſſe Democritum ægrotantem, quo cum caruiſſet, mortuum, ſcribit Athenæus: odore panis calidi, morti propinquum; vitam per triduum extraxiſſe, Diogenes Laërtius. Mellita SAPIENTIÆ Æternæ (quæ panis vitæ, Iohan. 6. 35.) doctrina, te, peccatorum morbo lethaliter decumbentem, cordis ore puri ac mundi piè comeſta, reficiet non tantùm, ſed & à morte præſeruabit æterna. Quemadmodum enim apiculæ ex rore & floribus mel conficiunt: ita ex Rore Cæleſti, Spirituali, Diuino, videlicet, SPIRITV SANCTO; & ex flore Mentis tuæ, hoc eſt, fide, amore, ſpe & inuocatione paratur mel Sapientiæ Diuinæ; cuius vel minimus guſtulus ab anima pia & fideli perceptus omnem totius mundi dulcedinem, delectationem & voluptatem ſuperat. Hinc Pſaltes, *Eloquia tua*, inquit, *ſunt mihi melle & fauo dulciora*: Pſal. 19. verſ. 11. & 119. 103. Tua, ô DOMINE, dulcedo, & mihi dulcia faciat amara omnia Mundi. Comede igitur MEL de PETRA, CHRISTO, vt Balſamo eius ſaluberrimo, corpore, Spiritu & Anima, á corruptione liberêris annihilatiua: (Deut. 32. 13.) cuius carentia, te mori ſinet. Latet in melle hoc ſuauiſſimo SAL SAPIENTIÆ, à ſapientibus ſapienter ſic nominatum. Mirum, certè, Diuinæ Benignitatis documentum, phraſin hanc ad noſtram vſque ætatem, permanſiſſe ſuperſtitem, etiam inter prophane philoſophantes; cum miſeri iſti homunciones (per DEVM) non intellexerint, quid dixerint. Secreta vis locutionis huius. Diſce fili.

166	☞ Sic & DOCTRINA SAPIENTIÆ Animæ tuæ, quam cum inueneris, ☞ habebis in nouiſſimis ſpem, & ſpes tua non peribit.	Verſ. 14.	*Sic* ☞ *cognitio SAPIENTIÆ ſuauis erit animæ tuæ, ſi inueneris eam: & erit merces: & expectatio tua non excidetur.*	166

Sic & Doctrina, &c.] Eſt enim Flos Mellis Diuini; Mannaque Rotis ſupercæleſtis: Mel in ore, Mel in corde IHSVH SAPIENTIA Patris facta caro, PETRA, 1. Corinth. 10,4. ſupra quam ædificata Eccleſia, Matth. 16,18. *Cognitio* SAPIENTIÆ, &c.] Cognitio SAPIENTIÆ veræ eſt LVX in Mente, diſpellens tenebras ignorantiæ, & omnes opiniones falſas ac incertas. Et hæc Cognitio differt ab opinione & incertis coniecturis, tanquam lux à tenebris, & corpus ab vmbra. DEVS, vt mentes noſtras illuminet, exorandus eſt. Caue, igitur, caue, ne Lucem à tenebris petas, à ſpiritibus malis, qui ſunt apoſtatæ & mendaces. Caue, ne Lucem veram petas ab vmbra, hoc eſt, ab hominibus, vera Luce non illuminatis, qui propriâ ſapientiâ tument, & phantaſias ſpeculatiuas, atque ſomnia ſua tibi pro Sapientia obtrudunt & vendunt. *Habebis in nouiſſimis*, &c.] Vide infra verſ. 224.

Inſeratur hic figura quarti gradus.

IV. GRA-

IV.
GRADVS PROLOGETICVS QVARTVS EXPOSITVS.

168 IEHOVAH dat SAPIENTIAM, ex ore eius egreditur cognitio & Intelligentia.	Prou. 2. Verſ. 6.	☞ *DOMINVS dat SAPIENTIAM, & ex ore Eius PRVDENTIA & SCIENTIA.* 168

DOMINVS *dat*, &c.] Hinc D. Iacobus in ſua Epiſtola cap. 1. verſ. 5. *Si quis veſtrum indiget* SAPIENTIA, *poſtulet à* DEO, *qui dat omnibus affluenter, & non improperat* (exprobrat,) *& dabitur ei. Poſtulet autem in fide, nihil hæſitans. Qui enim hæſitat, ſimilis eſt fluctui Maris, qui à vento mouetur & circumfertur.* Non ergò æſtimet homo ille, (ſummus ille ſit, vel minimus, nobilis aut plebeius, Groß oder klein Hanß) quod accipiet aliquid (quicquam) à DOMINO. Vir duplex animo, eſt inconſtans in omnibus viis ſuis. Vide verſſ. 216. 251. Si igitur, quod verum, IEHOVAH dat SAPIENTIAM, fruſtra innitimur prudentiæ noſtræ ſoli, laborando arte aliqua humanitus eam addiſcere. Liber, ſine claue Spiritus ſancti, non prodeſt quicquam. Rectè ergò I.C. Scaliger Exercit. 359, 1. inquit: *Noſtra hæc in literarum ſtudiis peregrinatio, ſine ſuperna luce, miſerabilis quædam erratio eſt.* Apud IEHOVAM THEOSOPHICE, hoc eſt, Chriſtiano-Cabalicè, Diuino-Magicè, & Phyſico-Chemicè; in Oratorio ac Laboratorio, Micro & Macrocoſmicè, quærenda eſt: à DOMINO, qui eam inſpirat atque largitur, impetranda. Donum DEI eſt. Vnde doctiſſimus Capnio (cuius ob Cabaliſticæ exercitationis diuinam peritiam memoria ſit ſempiterna) lib. de verbo mirifico 1, cap. 7. Philoſophiam (quæ à SAPIENTIÆ amore nomen habet) rectè definit, Spiraculum DEI, & Illuſtrationem Diuinam. Vt autem Sapientia vera Spiraculum DEI & Illuſtratio Diuina: ita ſapientia mundi immundi (reuera ſtulta & inſipiens) ſpiraculum diaboli, (qui, teſte Apoſtolo, princeps mundi huius: *cuius ad exemplar totus componitur orbis*) & excæcatio mentis. Quare & ſtultitia coram DEO, hominibusque DEI Spiritu illuſtratis Ex Oceano SAPIENTIÆ, per Libri eius tertriunius Catholici ſiphones,

Sapientia, Scientia & intelligẽtia Dona DEI ſunt.

gratiæ diuinæ ductu, deriuandum est, in Paradysum mentis nostræ, veræ SAPIENTIÆ flumen; non ex putidis principis mundi huius immundi, squamarumque istius, per sophismatum errorumque canales, fœtidis lacunis. Ille, rerum Diuinarum & humanarum dat Scientiam veram & salutarem: hic, vitiosam, turgescentem, vulpecularem, sophisticam, sterilem & mundanam sapientiam immundam. Vide vers. 187.

168 Custodiet & rectorum salutem, & proteget gradientes simpliciter,	Vers. 7.	*Recondet rectis essentiam, scutum erit ambulantibus perfectè,* 168

Rectorum salutem] Fructus Diuinæ Sapientiæ sunt infiniti: Summus autem est animæ Salus; quæ diuinitus custodita, & tanquam thesaurus æternus reposita est iusto. Et, vt Hebræus textus innuit, ipsum esse rei, seu quod omnibus rebus dat esse, est thesaurus iusti: quod nihil aliud est nisi DEVS IPSE, quiest OMNIA in OMNIBVS. IEHOVAH igitur IPSE Salus iusti: IPSE est clypeus iusti, aduersus tela diaboli, hominum inimicorum, aduersus malignas impressiones MacroCosmi. Hæc est vmbra Altissimi, & protectio Omnipotentis, aduersus horrores noctis, aduersus volantia tela interdiu, aduersus dæmonium meridianum, aduersus pestem ambulantem in tenebris. Psal. 91. Hæc mala omnia, non tangunt illos, qui ambulant in integritate; hoc est, in DEO IPSO, & filio eius IHSVH CHRISTO.

169 Vt custodiant semitas iudicii: & viam misericordium eius custodiet.	Vers. 8.	*Seruans semitas* IVSTITIÆ, *& vias sanctorum custodiens.* 169
* Tunc intelliges iustitiam & iudiciũ, & Rectitudines, & omnem semitam bonam.	Vers. 9.	*Tunc intelliges Iustitiam, & iudicium, & æquitatem, & omnem semitam bonam.* *

Vias sanctorum custodiens] Egregius hic est Diuinæ Sapientiæ fructus. Fauore namque & gratia DEI custodiuntur pii, ne à Iustitiæ semitis aberrent. Sapientia Diuina est Lux perpetua, monstrans viam in tenebris, animum ab erroribus reuocans, à consiliis stultis liberans, à cogitationibus vanis cohercens. EGO te docebo, inquit SAPIENTIA, quæ sunt vtilia: Intellectum tibi dabo, & instruam te in viâ hac, quâ gradieris: firmabo super te oculos meos. Psal. 32, 8. O SAPIENTIA Æterna doce nos, æterna norma dirige nos, æterna regula informa nos:

Me DEVS *informa, quæ sit tua sancta voluntas,*
Morigerasque manus præsta gressusque sequaces:
Namque eris ecce DEVS *semper mihi, tramite recto*
Spiritus ille tuus diuinaque virgula ducat.

Vtno-

170 Vt notum omnibus esset, quoniã oportet ☞ præuenire SOLEM ad BENEDICTIONEM TVAM, & ☞ ad Orientẽ LVCIS TE adorare.

Sap. 16. Vers. 18.

Quo notum esset, Solem ad gratias tibi agendas præueneniendum esse, atque te sub lucis ortum saluandum. 170

Præuenire Solem] Anteuertere Solem ; oculum (iuxta Hermetem) non tantum visibilem illum, hoc est, lumen in Firmamenro maius, verum quoque DIVINVM: & ad ortum lucis eius, in nobis, tibi, IEHOVAH, obuiam procedere, occurrere, te adire, cõuenire, supplicationibus, 1. Timoth. 2, 2.) orationibus, postulationibus: & gratiarum actionibus (siquidem gratiarum actio est ad plus dandum inuirario) ad benedictionis ruæ radios, rammentibus quàm actionibus laboribusvè nostris, benignè influendos, locoque ac tẽpote opportunis, te prçuenire: aut, super negoriis omnibus Theosophicè te consulere, tecumque agere. Hinc Prouerb. 19, 11. Ex studiis suis inrelligitur puer, si munda & recta sinr opera eius. NOTA: Quemadmodum Manna cibus populi Iudaici, in deserro, anrè Solis orrum colligendũ erat, ne radiis Solis liquefactum difflueret: ita Diuinæ Sapientiæ Manna, maturinarum precum vasculis colligendum: &, vigilandum est manè ad fores SAPIENTIÆ. Sol noster, qui in nobis est, præueniat Solem MactoCosmicum: oriaturque citius Cæli inrerni Micro, quàm externi MacroCosmi. Nam vigiles ætherii, qui sunr vehicula Lucis & Sapiẽriæ, adsunr simul depulsuri tenebras interiores. Solem in nobis exorientem describit Canticum: *Ego dormio, & cor meum vigilat.* Non immerito Psal. 78, 25. manna vocatur panis Angelorum. Manna siquidem supernaturaliter generatũ per Sapientiam Diuinã, Diuinæ Sapienriæ fructus est. Igitur Sapientia, quæ ex ore DEI procedir, est vetus panis Angelorum, quo ipsi aluntur suauiter. Et quia Iesus Christus, verbum Patris est, & Sapientia Parris: igitut verum manna est Christianorum credẽrium. Hoc, iugi corde, animo peruigili est suscipiendum; antequam mens nostra, afflictionibus quassetur & diffluat curis, quas singuli secum vehunt dies nostri. *Ad orientem Lucis*] hoc est, summo manè, in crepusculo matutino, (nam benè consurgir diluculo, qui quærit bona. Prou. 11, 27.) sub exortum Solis, in aurora, quæ grata Musis, & verè aurea hora, non duntaxat diei naturalis, sed & ætaris tuæ, piæ deuotionis, conceptuum mentis bonorum, &c. confestim, cum tale quid in te exoritur, (qui exotrus in schola Cabalæorum Aurora dicitur) quando impulsu Spiritus boni bonum in re sentis morum, dum cor inflammatur, dilatatur ac gliscit, ad opus rale perficiendum; tunc micro & macrocosmicè ingredere Oratorium, & Ora, meditare, soliloquia Theosophicè exerce Christiana: (scias iam tibi fauere & inseruire Tempus, Locum, Cælum, Sidera, Genium, Cælestis exercitus militiam, DEVM, hoc est, OMNIA:) audi, vide, obserua, iuxta Leges atque Doctrinam Amphithearri huius, quidnam IEHOVAH, in TEIPSO, in NATVRA, in SSª. SCRIPTVRA, suggerit respondetq; tibi, Ingredere quoq; Laborarorium, secundumq; Cabalisticam, i.e. Receptoriã institurionem prędictam Diuinã, verè Sapientibus antiquirus vsitatũ, *Sapienter Labora:* Sic DEVS dabit sine mora.

Exercitia hæc, quando Spiritus ſancti vel boni ſtimulum ſentis, noli differre: Nam *fronte capillata, quæ post occaſio calua*. Omnia enim, Solomone & Experientiâ teſtibus, tempus habent ſuum. Quapropter, quando & quô Fata trahunt, obœdienter ſequendo, eundum. Hodie, ſuadet Pſalmographus Regius, cùm audieritis vocem IEHOVÆ, nolite fieri ſicut mulus & equus, quibus non eſt intellectus. Pſalm. 32. verſ. 9. Inuoca igitur DEVM, ſole (macro & microcoſmicè) oriente, non occidente. Vide verſ. 96.

171 Tu (DOMINE) es, ☞ qui liberas ab omni malo.	Sap. 16 Verſ. 8.	*Tu (IEHOVAH) docuiſti hoſtes noſtros, te eum eſſe, qui omni ex malo eripis.* 171

Qui liberas, &c.] Mirificè DEVS Opt. Max. Sapientiæ ſuæ radios diſpoſuit, illoſq; in ſalutem & auxilium hominum, variè diſpenſat. Eſt namq; Diuina Sapientia, non inanis & vana ſcientia, ſed virtus auxiliatrix, infinitas poſſidens vires auxiliatrices, quas in ſalutem hominum conuertit. Et cum genus humanum variis (proh dolor) imò innumerabilibus (ob commiſſum peccatum) obnoxium ſit calamitatibus; totidem Sapientia DEI, tam Spirituales, quàm Naturales, continet medelas: quas per famulas ſuas fidas pediſſequas, ex abyſſo ſua, fideliter nobis diſtribuit.

172 Tu (IEHOVAH) vitæ & mortis poteſtatem habes, ad portaſque inferorum deducis & reducis.	Verſ. 13.	*Tu es, DOMINE, qui vitæ & mortis habes poteſtatem, & ☞ deducis ad portas mortis atque reducis.* 172

Deducis ad portas mortis, &c.] Ecce hæc eſt Diuinæ Sapientiæ Schola & ἐργαστήριον. Ita mortificat cultores ſuos, vt eoſdem viuificet; ita ad portas mortis deducit, vt, eâdem viâ, ad portas Cæli euehat. Cor contritum & humile poſtulat SAPIENTIA: in hoc ipſo magnificum ſibi extruit domicilium. Dum igitur hominem frangit, eundem ædificat; dum deſtruit, renouat; dum humiliat, exaltat; dum obtenebrat, nouam lucem infundit; dum hominem, ab hominum conſortio auertit, in Cæleſtium commercium introducit.

173 Benedictio IEHOVÆ ditat, nec apponit IEHOVAH dolorem ei benedictioni.	Prou. 10 verſ. 22.	☞ *Benedictio DOMINI diuites facit, nec ſociabitur ei afflictio.* 173

Benedictio DOMINI, &c.] Fructus Diuinæ Sapientiæ ſunt omnis generis Dona & Bona Corporis, Animi & Mentis: Omnes enim creaturæ vltrò ſeruiunt, & vbertim affluunt illis tantùm, quorum mentibus, tanquam Regio Solio (Regina & Domina creaturarum) SAPIENTIA inhabitat. Quandoquidem hæc eſt creaturarum libertas, & præcipuus ac proprius finis, ſeruire Gloriæ DEI & hominibus DEO dilectis, vitæ æternæ hæredi-

bus. Qui-

bus. Quibus cum vltrò seruiant, administratorii Spiritus Angeli, ex DEI ordinatione: cur non & reliquæ creaturæ, Angelorum ministerio subiectæ idem præstarent? Et quemadmodum maledictionis caussa est Protoplasti inobœdientia, quæ secum tulit omnis generis calamitates, Elementorum sterilitates, & rerum penuriam: ita Benedictionis caussa est PIETAS, & TIMOR DEI. Hæc Benedictio nihil aliud est, quàm virtus quædam, progrediens ex ore DEI, viuifica, multiplicans & fœcundans rerum Naturam, vt se quasi in agmina vbertim diffundat. Accedunt huc exempla Patriarcharum, Regum aliorumq; Sanctorum. Insuper hæ diuitiæ, quæ fontem habent veram Sapientiam, non afferunt secum dolorem, cum affluunt; nec pariunt dolorem, cum recedunt: Fontem enim diuitiarum possident pii, & fideles DEI dilecti, Sapientiam ipsam. Hæc melior est auro, vers. 30. cunctis opibus pretiosissimis: vers. 5. auro & lapide pretioso, vers. 327. Ratio est, quia dat OMNIA, vers. 291.

174 ☞Turris fortissima NOMEN DOMINI: ad ipsum currit iustus, & exaltabitur.	Prou. 18 vers. 10.	*Vt turris fortis est NOMEN IEHOVÆ: ad ipsum curret iustus, & exaltabitur.* 174

Turris fortissima NOMEN DOM.] Psal. 91. 14. Protegam eum. Quare? Quia cognouit NOMEN meum. NOMEN DEI est Omnipotentia, Sapientia & misericordia DEI. Huic magno & mirifico nomini qui sese committit, & ab eo solo pendet, næ ille munitissimo propugnaculo circumseptus est. Nomen DEI omnes virtutes & potentias complectitur. Qui igitur NOMINI IEHOVÆ & IHSVH confidit, is omnibus virtutibus ac potentiis munitus est. Præsente diuino hoc præsidio, castrisque Angelicis; omnis humana potentia, quæ aduersus pios militat, dissipatur, & in vmbram soluitur: quo recedente, corruunt & vastantur fortissima quoque mœnia & regna. Rex Dauid in fuga & auxilio, nullo visibili præsidio instructus, non castris aut propugnaculis externis munitus erat: interim sub præsidio, protectione & vmbra Altissimi, tutior erat, ac si vrbem munitissimam, occupasset. Discito ergo NOMEN DEI inuocare cum Seth, Gen. 4. vers. vlt. cum Abram, Gen. 12, 8. 13, 4. & (Abraham) 21, 33. cum Mosch, Exod. 34, 5. cum Aaron & filiis eius, Num. 6. v. vlt. cum populo Israelitico, Deut. 26, 2. 28, 10. & 32, 3. cum Dauid & toto Israel, 1. Paralip. 13, 6. & 16, 2. & 8. Psal. 115, 4. cum Solomone, 3. Reg. 8, 23, & 43. 2. Paral. 6, 20. cum Elia, 3. Reg. 18, 24, cum Eliseo, 4. Reg. 5, 11. cum Rege Asa, 2. Paral. 14, 11. cum Iosaphat iudice, 2. Paral. 20, 6. & 9. cum Iesu Syrach, 51, 14. cum Ieremia, Thren. 3, 55. cum Azaria, in medio flammæ, Dan. 3, 26. cum tribus viris, Sidrach, Misach, Abednago, in camino ignis ardentis, ibid. vers 52. cum Sacerdotibus, 1. Maccab. 7, 37. cum discipulis Christi & omnibus sanctis ac piis, Oratione Dominica, Matth. 6, 9. Item Iohan. 14, 13. & 15, 16. & 16, 23. O DOMINE DEVS, quàm Admirabile est Nomen tuum in Vniuersa Terra, Psal. 8, v. 1. & vlt. Psallam Nomini DOMINI Altissimi, Psal. 7. v. vlt. Lætabor & exaltabo in te, psallam Nomini tuo Altissime, Psal. 9, 3. IEHOVAH est Nomen illi, Iudith 9, 10. & 16, 3. IEHOVAH

ZEBAOTH, DOMINVS EXERCITVVM est Nomen meum, Esa. 51, 15. *Omnis quicunq; inuocaverit Nomen* DOMINI (manifestatum hominibus in SAPIENTIA Æterna incarnata, IHSVH CHRISTO, Iohan. 17, 6.) *saluus erit*, Ioël. 2, 32. Actor. 2, 21. Rom. 10, 13. Huc referenda est Doctrina Cabalistarum de nominibus DEI, & Decem SPHIROS (vers. 137.) siue EMANATIONIBVS aut Numerarionibus (vt vocant) DEI, quibus totus ELOHIM TRIVNVS in vniuersitatem rerum progressus est, quasi ornamentis & vestibus tanta maiestate dignis, circumdatus; quarum fimbrias quoties ipsa Mens beatorum Theo-Sophice attigerit, toties respondet DEVS; tetigit me aliquis: nam & Ego sensi virtutem de me exiisse, vers. 222. & 252. Egimus de hisce prima Amphitheatri huius figura: &, DEO concedente, in explicatione illius, suo tempore, fusius tractaturi sumus. Quærat aliquis, cur introduxetim in Amphitheatrum hoc HEBRÆA? At certè si sibi esset cognita vis Sacerdotii Decreti Zoroastri (sacrorum Principis) huius, IN SACRIS NOMINA BARBARA (Hebræa intelligens) NVNQVAM MVTAVERIS; id sinistre haud interptetaretur.

175 Multæ cogitationes sunt in corde viri: consilium autem IEHOVÆ permanet.	Prou. 19 vers. 21.	*Multæ cogitationes in corde viri, voluntas autē* DOMINI *permanebit.*

Homo proponit, DEVS disponit.

Multæ cogitationes, &c.] Sic, Hominis est animam præparare, & DOMINI gubernare linguam, Prou. 16, 1. *Sortes mittuntur in sinum, sed à* DOMINO *temperantur*. Ibid. vers. 33. Homo præparat animam, hoc est, sibi proponit, ordinat in suo cerebello deliberatque animo; DEVS autem disponit, datq; consiliorum & laborum euentum. Cum igitur IEHOVAH solus sit, qui fortunet ac regat theorias & praxes, actiones atque labores nostros sensuum rationis, mentis manuumque debemus mente supplici (in spiritu ac veritate) implorare auxilium ipsius, vt in omnibus det atq; inspiret benè velle, nosse, esse & posse. Quo volente, omnia dextrè succedunt: nolente, sinistrè. Non est enim in studio SAPIENTIÆ Laboribusq; illius volentis aut currentis per se, sed miserentis & præcurrentis DEI, cuius nomen sit benedictum in secula, Amen. Reuela, ô DOMINE, oculos mentis, intellectus, rationis ac sensuum meos; & considerabo mirabilia de lege tua (Psal. 119, 18.) triuna, Catholica, videlicet, Naturæ, SSæ Scripturæ atque conscientiæ meæ. Beatus homo, Psal. 94, 12. quem tu erudieris DOMINE, & de LEGE tua (triuna, Catholica prædicta) docueris eum. *Non nobis* DOMINE, *non nobis, sed Nomini tuo danda est gloria.* Psal. 115, 1. Custodi, ergô, cogitationes tuas, & Disciplinam labia tua conseruent: ne lingua tibi præcurrat mentem, iuxta Chilonis consilium, *ἡ γλῶσσα σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ*, inquientis. Lingua quasi flabellum est seditionis: quare omnibus quàm diligentissimè continenda. Hinc Zenon, linguâ in mentem intinctâ, disserere iussit. Semper cogita, lingua quò Audi citus, dic lentus atque cautus.

176	☞ Equus paratur ad diem belli, DOMINVS autem salutem tribuit.	Prou.21. Verſ. 31.	*Equus paratus eſt ad diem belli: ſed JEHOVÆ eſt ipſa ſalus.*	176

Equus paratur, &c.] Sapientia Diuina victrix eſt mundi, & omnis mundanæ potentiæ, quin etiam diabolieæ. Cedunt enim Diuinæ Sapientiæ & manum dant omnes creaturæ. Huic etiam miniſtrant ſtellæ Cæli, quæ aduerſus hoſtes militant. Huic militat æther, & coniurati veniunt ad prælia venti. Quiſquis igitur legitimè vti ſcit Sapientia Diuina, is hoſtes potẽtiſſimos ligare, & vincire compedibus poteſt, Pſal.149,8. Hanc artem ſi quiſquam alius, certè Dauid fortiſſimus ille bellator egregiè calluit. Is inquit: *Hi in curribus, & hi in equis: nos autem in nomine Domini* DEI *noſtri inuocabimus*, Pſal.20,8. *Dominus confringit potentias arcuum, ſcutum, gladium & bellum.* Pſal.76,4. Hic quoties ſolis precibus exercitui ſuo robur addidit, & inſignes obtinuit victorias? Ioſaphat hymno fudit exercitum innumerabilem 2.Paral.20,22. & ſeqq. Angelus Domini exoratus ab Ezechia, vnica nocte percuſſit in caſtris Aſſyriorum centum octoginta quinque millia, 4.Reg.19,35. Hæ victoriæ omnes ſunt Diuinæ Sapientiæ, quæ Rerum & Imperiorum totius Mundi ſola gubernatrix eſt. Licèt etiam multæ ruinæ & confuſiones regnorum, vrbium, principatuum, Imperiorum accidant, tamen Sapientia Diuina omnia ſecundum æternam DEI Opt. Max. iuſtitiam prudentiſſimè diſpenſat.

177	Multi quærunt faciẽ Dominantis: & à JEHOVA proficiſcitur iudiciũ vniuſcuiuſq;.	Prou.29 Verſ.26.	☞ *Multi requirunt faciem Principis, & iudicium à DOMINO egreditur ſingulorum.*	177

Multi requirunt faciem Principis] Hoc eſt, ambiunt familiaritatem & gratiam Principis. At conſilium audi Prophetæ Regii, etiam Aulici, *Nolite confidere in Principibus, in filiis hominum, in quibus non eſt ſalus.* Pſal.146,3. Et, *Bonum eſt confidere in* DOMINO, *quàm confidere in homine: Bonum eſt ſperare in* DOMINO, *quàm in Principibus*, Pſal.118.v.8, & 9. Quia voluntas humana eſt mutabilis: DEI verò voluntas firma, conſtans ac perpetua. Eſai.54,10. Montes enim commouebuntur, & colles contremiſcent: miſericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis meæ non mouebitur, dixit miſerator tuus Dominus. Dominus DEVS eſt, qui dedit Danieli gratiam & miſericordiam, in conſpectu Principis Eunuchorum; poteſt etiam, ſi vult, dare tibi. Quare,

Tutius eſt præſtatque DEO *confidere ſoli,*
Quàm ſe Principibus credere mille viris.

178	Sicut diuiſiones aquarũ, ita ☞ cor Regis in manu DOMINI: quocunque voluerit inclinabit illud.	Prou.21. Verſ.1.	*Velut riuuli aquarum eſt cor Regis in manu JEHOVÆ: ad omne quod vult inclinat illud.*	178

Ita cor Regis, &c.] DEVM promouere & annihilare cogitationes, actiones atque labores hominum, pro lubitu suo, quotidiana testatur experientia. Verum igitur illud:

Ludit in humanis Diuina potentia rebus.

Inspirat IEHOVAM tam benedictionem, quàm maledictionem, & operi & homini, cui ac quando vult. IPSE constituit Reges, atque deponit; exalrat, humiliat, ædificat, destruit; Benedicit, maledicit; OMNIA in manu sua omniporente. Si ergò habes, quod agas coram Principibus personis, in honorem DEI, Proximi aut Tuiipsius vrilitatem vergens, Theosophicè Ora atque Labora, vt sis in Amore DEI, (ô ARTEM AMORIS DIVINI DIVINAM hanc, quam docet Amphitheatrum hoc nostrum) DEI amicus; amicus erit & Princeps (si DEO placuerit, quod quæris) clemens, gratiosus atque benignus. DOMINVS enim quocunque volet, deflectet eos. Semper addendum: *Fiat* DOMINE *voluntas tua.* Nota est historia de Alexandro Magno, Tyrum oppugnanre, cumque exercitu, Hierosolymam, ob negata subsidia, contēdente, quomodo ipsius animum flexerit Iaddus summus Pontifex, obuiam ipsi procedens cum habiru sacerdotali. Idem de Attila quoque legitur, Romam petente. Ahasuerus ab Esther flectitur, ne vno die Iudæos deleret. Vide igitur, disce, iudica, an quemadmodum Sapiens astris dominatur, ita etiam possit animis & mentibus hominum dominari? *Flectitur iratus, voce rogante,* DEVS: Cur non homo? Sed quomodo, quâ arte, quâ industria, quo Radio? Sapientiæ Diuinæ. Noli esse tam simplici animo, vt putes, sine arte, & sine singulari Sapientia Diuina factum, quod Laban in somniis audiuerit vocem illam: *Caue, ne aliter loquare cum Iacobo, quam humaniter.* An putas casu factum, quod Alexander Magnus in somnis viderit summum Sacerdotem sibi obuiam, in habitu suo, procedere? Arrige aures, & inquire hanc Sapientiā. Si enim porestatem Christiani acceperunt à DEO supra omnem vim, hostis nostri infensissimi, diaboli; cur non supra animos hominum, qui à diabolo reguntur.

	Versa.	
179 Omnis via recta est in oculis eius: ponderat autem corda IEHOVA.		☞ *Omnis via viri recta sibi videtur: appendit autem corda* DOMINVS. 179

Omnis via viri, &c.] Tam profundæ animos hominum occupant tenebræ, vt præ illis intimos cordis sui recessus intueri & examinare nequeant. Quâ intentione quispiam actiones & consilia sua exequatur, solus DEVS spirituum ponderator nouit, etiamsi ab oculis hominum illam abscondat. DOMINVS enim IPSE, qui omnium corda scrutatur, & vniuersas mentium cogitationes intelligit, 1. Paral. 28, 9. Psal. 7, 10. καρδιογνώστης, solus corda nouit omnium, Actor. 1, 24. Multæ actiones humanæ, fuco adeo subtili pictæ sunt, vt quis rectas esse iuraret, & ex fonte rectitudinis ac iustitiæ, amoris & caritatis emanasse, quorum tamen finis est amor proprius, honor proprius, commodum proprium. Lumen autem veræ Sapientiæ, has nebulas diabolicas omnes dispellit, & Diuinæ Iustitiæ stateta appendit, easque

in Lumine

in Lumine coram facie DEI sistit & manifestat. Etiamsi enim actiones nostræ ad Lumen rationis humanæ adhibitæ, videantur bonæ, legitimæ, iustæ: tamen Diuinæ Sapientiæ Lumini admotæ, ineptissimæ, falsissimæ, iniustissimæ apparent.

180 ☞ SORTES mittuntur in sinum, sed à DOMINO temperantur. | Prou.16 Vers.33. | *In sinum proiicitur* SORS, *& à* JEHOVAH *est omne iudicium eius.* 180

Sortes mittuntur in sinum, &c.] Si sortes mittantur de rebus secretis, abstrusis, nobis absconditis, dubiis atque arcanis interim tamen vtilibus, salutaribus, & (in summis angustiis ac necessitatibus) maximè necessariis: tunc, tantum abest, vt sint illicitæ atque in sacra pagina prohibitæ, vt eædem etiam à DOMINO temperentur, hoc est, Diuinâ Prouidentiâ regantur, sintq; vera Diuina responsa. Cuius rei luculentissima in sacrarum literarum codice, tum mandata, tum testimonia & exempla expressa habemus ferè innumera. Testimonia hæc sunt: Esa. 34. 17. IPSE (DOMINVS) *misit eius* (in diuidenda populo Israëlitico terra Canaan) *sortem, & manus eius diuisit eam illis in mensuram.* Et, Prou. 18. vers. 18. inquit Sapiens: *Contradictiones comprimit sors, & inter potentes quoq; diiudicat.* Rectè ergò Diuinus ille Vates sortes suas Domino commendat, dicens: *In manibus tuis,* DOMINE, *sortes meæ*, Psalm. 31. 16. Exempla in sacris passim reperiuntur multa: Aaron Moysis frater iubetur à DEO super duos hircos coram Domino in ostio tabernaculi testimonii sortes mittere, vnam DOMINO, & alteram capto emissario: cuius exierit sors DOMINO, offeret illum pro peccato; &c. Leuit. 16. 8. cum Israel pactum DEI præuaricatus esset, tulissetque de anathemate, vt propterea ab hostibus suis, viris vrbis Hai percussus, terga vertere cogeretur: Iosua peccatum anathematis sorte explorauit; primò tribum, ex tribu cognationem, ex cognatione domum, ex domo virum seu ipsum anathematis auctorem inuestigando, Iosu. 7 vers. 14 & seqq. Samuel Propheta cum in eligendo & per sortem Israelitis designando Rege occuparetur, applicuit omnes tribus Israel, & cecidit sors super Tribum Beniamin: & applicuit Tribum Beniamin & cognationes eius, & cecidit supra cognationem Metri, & peruenit vsque ad Saul filium Cis. 1. Reg 10. 20. Et paulò post vers. 24. ait Samuel ad omnem populum. *Certè videtis, quem elegit* (PER SORTEM) DOMINVS, *quoniam non sit similis illi in omni populo.* Vt Regius Propheta Dauid Leuitas (quomodo secundum ministeria sua Domini domum ingredi deberent) sortibus diuiserit, ipse poteris legere 1. Paral. 24. Sic Ionas per sortem deprehensus est causa esse tantæ tempestatis, vt etiam nauis periclitaretur. Ion. 1. vers. 7. Sors coram Haman in vrnam missa, prodit, duodecimo mense, qui vocatur *Adar*, gentem Iudæorum debere interfici. Esther. 3. 7. Et sanè, nisi saccis induti, cineres capiti inspergentes, alta voce ad DEVM clamantes; ardenterque eum orantes, ieiuniis, vlulatu, fletuque pœnitentiam agentes Iudæi (vt est cap. 4. vers. 1. & 2.) gratiam atque misericordiam à DEO impetrassent; procul omni dubio sententia (de interficiendo Iudæos) sortis (voluntatis Diuinæ interpretis) nunquam mutata vel retractata fuisset.

Si quoque noui Testamenti exempla intueri libet: Nonne Matthiæ locus ministerii & Apostolatus, (de quo præuaticatus est Iudas, vt abiret in locum suum,) sorte contigit? Act. 1. vers. vlt. Hunc in finem DEVS respiciens, iussit terram Canaan Israelitis sorte distribui. Ita, enim, inquit, Num. 26. vers. 56. *Quicquid sorte contigerit, hoc vel plures accipiant, vel pauciores.* Et. 33. cap. vers. 54. Diuidetis vobis Terram (quam dedi vobis in possessionem) sorte: pluribus dabitis latiorem, & paucioribus angustiorem; singulis, vt sors ceciderit, ita tribuetur hæreditas, per tribus & familias possessio diuidetur. Et hic sortiendi ritus in vsu semper fuit. Ita enim Romani olim per tesserarum sortes Dictatores suos, Consules, Senatores, Tribunos plebis elegerunt. Ita etiamnum hodie plerisque in locis & ferè vbique officia in quouis statu, dona, hæreditates, &c. per sortes distribuuntur. Vndè Ecclesiastic. 14. vers. 15. dicitur: *Nonne aliis relinques dolores & labores tuos in diuisione sortis?* Sed hæc dixisse sufficiat. Omnia enim hîc in medium afferre, quæ ad artem hanc diuinandi diuinam Geomanticam confirmandam & stabiliendam faciunt, non est nostri instituti. Ex his itaque, quæ à nobis iam dicta sunt, luce meridiana clarius euadit, sortium Moderatorem, Rectorem, Auctorem, Fautorem, Defensorem & promotorem esse ipsum DEVM.

Deo confidendum. 181	Fide IEHOVÆ toto corde tuo, & intelligentiæ tuæ ne innitaris.	Prou. 3. Vers. 5.	*(Quocirca)* ☞ *Habe fiduciam in DOMINO ex toto corde, & ☞ ne innitaris prudetiæ tuæ.*	181

Habe fiduciam, &c.] Tibi ipsi diffidas; temetipsum derelinquas, ac DEO te negotiaque tua committas. Iacta curam tuam in DOMINO, & ipse te enutriet, Psal. 55. vers. 23. Ipse directorium tuum erit. Sit tibi Symboli loco: *Auxilium meum à* DOMINO, *qui fecit cælum & terram*, Psal. 121. 2. Qui sperat in DOMINO, subleuabitur, seu (vt Hebraicè sonat) *impinguabitur*, corpore, Spiritu & Anima: ita, vt sit mens sana in corpore sano: Macro & Micro-Cosmicè; internè & externè. In summa summarum: IEHOVAH in omnibus actionibus laboribusque tuis, sit prora & puppis; Alpha & Omega. Vide vers. 329. Tu, absq; DEI inspiratione, auxilio & ductu, noli altum sapere. In solo DEO, qui OMNIA in Omnibus, Theo-Sophicè poteris OMNIA. *Ne innitaris prudentiæ tuæ*] Qui innititur Prudentiæ suæ; imaginationibus, consiliis laboribusque fanaticis suis, superciliosè postposita LEGE SSæ Scripturæ, Naturæ conscientiæq; suæ rectæ stultus est: quare stultè ambulabit in omnibus viis suis. Mundus Ethnicè iudicat, quod fortuna semper sit comes prudentiæ nostræ. Vndè prouerbia; *Sui cuiq; mores fortunam fingunt.* Et, *vnusquisq;* (ex sua prudentia) *suæ fortunæ faber.* Vndè Seneca. *Sequere rationem, & fer casum.* Iuuenalis: *Nullum Numen abest, si sit prudentia.* At sapiens noster contrarium docet, quod IEHOVAH (auctor & DOMINVS fortunæ) fortunam mittat, & prudentiam atque successum vel detrahat, vel largiatur. Obseruandum hoc quoque est in laboribus Physico Chemicis, qui, nisi orando impetremus à DOMINO benè nosse, esse & posse, non queunt secundum veritatis in Natura lineam re-

ctam,

ctam, instituí & absolui. In Oratorio igitur Theo Sophicè sudandum, vt DEVS nos informet; ne Spiritum suum sanctum auferat à nobis; vt nobis laboribusque nostris benedicat; mentem, sensus & rationem custodiat, ne diabolicis ludibriis & phantasiis seducantur; manus & pedes, ne destruant opus. Cicero Ethnicus prudens, consiliis multis suis partim, & rationibus frustratus est, partim verò fiduciæ suæ, in sapientiam atque industriam suam, pœnas dedit grauissimas: Quidque effecerit cum prudentia mundana, tristes & tragicæ multæ ab exilio suo voces rescriptæ testantur, quæ in Epistolis libri tertii ad Atticum insunt, & vltimæ suæ ad Octauium. Ideò interficiendus exclamat, ô me nunquam Sapientem. Rectè igitur Psalmus 33,17. *Fallax equus ad salutem.* Et Psal. 127. *Nisi* DOMINVS *custodierit ciuitatem*, &c. Eccles. 11, 5. Quomodo ignoras quæ sit via Spiritus, & qua ratione compingantur ossa in ventre prægnantis: sic nescis opera DEI, qui fabricator est omnium. Non igitur ratio nostra, aut temeritas ingenii arroget sibi prudentiam tantam, vt se (soli sibi comparans seipsam) sine singulari & specifica Benedictione Diuinâ posse gubernare vitam, actiones, laboresque existimet, aut fortunam & successum sibi ipsi fabricare, suaque esse in voluntate ac potestate boni aliquid efficere: Verùm in manu DEI Omnipotentis ac Misericordis Christianè collocet atque constituat OMNIA, habeatque in DOMINVM (vt Sapiens sapienter suadet) fiduciam suam, ex toto corde, ab initio vsque ad finem viarum suarum, hoc est, actionum atque laborum omnium, in Oratorio atque Laboratorio. Si in hoc non delinquendum Theosopho; multò minus sophistæ in suo Labyrintho. JEHOVÆ voluntas dux certior est filo Ariadnæ, nobis palpitantibus in labyrintho mundi huius immundi magno. Obtemperà igitur Tu Cabalæ, Mageiæ & Alchimiæ studiose, & ad Lapidem Lydium hunc te examina: si erit in DOMINO fiducia tua, hauries voluntatis salutem à DOMINO, & omnia prosperè tibi succedent; terq; quaterq; felix tam in praxi quàm theoria eris; neque in æternum (quemadmodum cum SS.ª Scriptura attestatur Experientia ipsa) cōfunderis. Hinc 2. Macchab. 8, 36. prædicabat Nicanor protectorem DEVM habere Iudæos, & ob ipsum INVVLNERABILES esse, eò quòd sequerentur Leges ab ipso constitutas. Hoc idem sibi vult versus sequens, scriptus in aulæo veteri, in quo depicta fuit mulier fila ducens, in arce quadam Gallica, de cuius sententia sæpè disputauit Rex Galliæ Franciscus:

Nenti fila DEVS *mentem coniungit Olympo.*

Id est, DEVS adiuuat laborem vocationis, Hilfft der Spinnerin den faden zusammen/ Et auxilium illud etiam, quod laborantibus nobis, iubet à se peti, coniungit mentem Olympo, Heist vns hinauff gehn Himmel dencken/ vnd beten. Non frustra adduxi locum Hermetis, vers. 317. *Qui animæ suæ non pepercit*, &c. Secretum ibi latet CONIVNCTIONIS & VNIONIS, in Lapide suo PhysicoChemico Catholico, Diuinæ, de qua plura palam loqui, non omninò consultum. Vide vers. 132.

182	☞ Reuela DOMINO opera tua, & dirigentur cogitationes tuæ.	Prou. 16 Vers. 3.	*Deuolue ad* JEHOVAM *opera tua, & firmabuntur cogitationes tuæ.*	182 Psal. 37. v. 5. 1. Pet. 5. v. 7.

Reuela DOMINO *opera*, &c.] Noter hoc diligentiſſimè TheoSophiæ ſtudioſus omnis; & tu qui Oras, quique Laboras in Scibili quouis. In omnibus, priuſquam incipis, Theo-Sophicè conſule DOMINVM, & IPSE erit directorium tibi. verſſ. 181, 329.

	183	☞ In omnibus (igitur ô mortalis) viis tuis recognoſce DOMINVM: & IPSE diriget ſemitas tuas.	Prou. 3. Verſ. 6.	*In omnibus viis tuis recognoſce Eum, & IPSE diriget ſemitas tuas.*

In omnibus viis, &c.] In omnibus negotiis ac laboribus tuis, cogita, pro præceptore tibi propone, & ſequere IPSVM, qui SAPIENTIA Patris, nobis factus SAPIENTIA, in quo (tanquam in Minera) ſunt omnes theſauri SAPIENTIÆ & SCIENTIÆ reconditi. Coloſſ. 2, 3. Et ibidem, cap. 3, 17. præcipit Apoſtolus; omne quodcunq; facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini noſtri IHSVH CHRISTI facite. Apud IEHOVAM igitur per SAPIENTIAM eius incarnatam, SAPIENTIÆ Dona ac Bona Theo Sophicè quærat omnis homo: ſolus IPSE (Hv) dirigat greſſus cogitationum laborumq, manuum mearum: Ratio eſt, qui ſolus ipſe felicem largitur ſucceſſum. O Hhochmahél, SAPIENTIA DEI! ô Binahél, Prudentia DEI! IHSVH SAPIENTIA IEHOVÆ incarnata, miſerere mei, & doce nos veritatem: in Oratorio & Laboratorio, Amen. Vide figuram Amphitheatri huius ſecundam, & verſ. 106.

Rom. 12, 16. Religio Catholica, hoc eſt, Vniuerſalis.	184	Ne ſis ſapiens in oculis tuis: time IEHOVAM, & recede à malo.	Verſ. 7.	☞ *Ne ſis ſapiens apud temetipſum:* ☞ *TIME DEVM, & recede à malo.*

Ne ſit ſapiens] vt ſolent facere ſapientes mundani academici, qui tument præ ſcientia, Sie ſtecken voller dunſte vnd kunſte. TIME DEVM.] Hoc eſt omnis homo, Eccleſ. 12, 13. Hæc religio verè catholica aut vniuerſalis, Sap. 1, 1. Actor. 10, 35. vide verſſ. 299, 301. & 342. Hoc pœnitentiam agere Chriſtianè.

	185	☞ Mihi dedit DEVS ☞ dicere ex ſentẽtia, ☞ & præſumere digna horũ quæ mihi dantur: quoniam ☞ IPSE SAPIENTIÆ dux eſt, & Sapientum emendator.	Sap. 7. Verſ. 15.	*DEVS mihi dedit ex ſententia dicere, ac pro dignitate eorum quæ dantur, cogitare: quoniam Ipſe & Sapientiæ dux eſt, & Sapientum moderator.*

Mihi autem dedit DEVS.] Non diabolus. Donum DEI eſt, verſ. 187. Dat DEVS æquè hodie ac ante annos mille, mihi, tibi, aliis: videamus modo, ne impediamus nos ipſos, & deſimus nobiſipſis. DEVS ſemper promptior eſt ad dandam SAPIENTIAM, quàm nos ad accipiendum.

Dicere

Dicere ex sententia] Hoc est, commoditatem ac facultatem orationis, quâ concepta animi ac cogitata facillimè exprimuntur. Hæc vis orationis, Facundia aut Eloquentia appellatur. *Præsumere*, &c.] Cogitare dignè de iis, quæ dantur à DEO. Est enim singulare DEI Donum, audire, videre, obseruare, quæ DEVS sapienter suggerit SAPIENTIÆ amatori, respondetque studioso fideli dilecto. Multos alloquitur DEVS, qui tamen eum alloquentem vel respondentem nec intelligunt, neq; obseruant: imò (malum!) admoniti præceptorum peruersorum propriaque malitia seducti, Theo-Sophicè obseruare & intelligere nolunt ac respuunt. DEVS vbiuis locorum, & omni tempore nos alloquitur, in Cælo, Aëre, Terra, imò in nobisipsis proponit clara specula nos commonefacientia. At perpauci (dolendum) vocem audiunt DEI Catholicè loquentem. Nec est multitudinis, DEI audire sermones: quapropter clamabant ad Moysen: (Exod. 20, 19.) loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis DOMINVS: ne fortè moriamur. Hinc etiã *stultorum plena sunt omnia.* Vide verss. 35, 37. & 190, & 197. Porro: nec cogitare tãtùm, verùm etiã loqui· sunt enim aliqui, qui rectè sentiunt, & tamen illud quod sentiunt, non possunt peritè distinctèque dicere. Vnde videmus etiam ea, quæ per se bona sunt; si non benè quoque tractentur, boni gratiam amittere. IPSE SAPIENTIA *dux est*] HV, IPSE, DOMINVS (vers. 156.) tribuens hominibus SAPIENTIAM, eloquentiam & moderationem orationis: Sapientum est director, gubernator, prora & puppis. Nam statim subiungit, quod in manu ipsius sumus & nos & sermones nostri.

186 Nam in manu Ipsius sumus tum nos, tum sermones nostri, omnis etiã prudentia, scientiaque opificiorum.

Vers. 16.

☞ *In manu illius & nos, & sermones nostri, &* ☞ *omnis SAPIENTIA, & operum SCIENTIÆ DISCIPLINA.* 186

In manu illius, &c.] Quamobrem etiam afflictiones ac tribulationes nostras, quas patimur, certo DEI consilio nobis accidere sapienter & patienter statuendum. Vndè Paulus 1. Corinth. 11, 32. *Dum iudicamur à* DOMINO (non temerè, casu) *corripimur, ne cum hoc mundo damnemur.* Et Christus Matth. 10. 29. Luc. 12, 6. negat pasceres mori sinè voluntate Patris: quantò minus homines, ad imaginem & similitudinem DEI (Archetypi) formati. Magnum solatium hoc Christiano afflicto, tentato ac tribulato. Vide vers. 84. *Omnis sapientia, & operum*, &c.] Omnis Prudentia; theoria & praxis: actiones omnes, atque labores nostri, in Oratorio & Laboratorio, imò in tota vita, pro SAPIENTIA vera fructibusq; illius adipiscendis, Theo-Sophicè instituti: Ergò & Lapis Philm. Summum Naturæ & Artis BONVM, DEI Altissimi DONVM. Vnde Auctor coniugii massæ Solis & Lunæ: Hanc scientiam necessarium est habere mentes purificatas DEO: cum sit Donum & secretorum secretum DEI, & soror Philosophiæ & Philosophorum: Quia habet esse à DEO per inspirationem. Hîc & sic, Alchemista, disce Lapidem quærere Sapientum Benedictum, Catholi-

Digitized by Google

Reuela DOMINO *opera*, &c.] Notet hoc diligentissimè TheoSophiæ studiosus omnis; & tu qui Oras, quique Laboras in Scibili quouis. In omnibus, priusquam incipis, Theo-Sophicè consule DOMINVM, & IPSE erit directorium tibi. versſ. 181, 329.

183	☞ In omnibus (igitur ô mortalis) viis tuis recognosce DOMINVM: & IPSE diriget semitas tuas.	Prou. 3. Versſ. 6.	*In omnibus viis tuis recognosce Eum, & IPSE diriget semitas tuas.*	183

In omnibus viis, &c.] In omnibus negotiis ac laboribus tuis, cogita, pro præceptore tibi propone, & sequere IPSVM, qui SAPIENTIA Patris, nobis factus SAPIENTIA, in quo (tanquam in Minera) sunt omnes thesauri SAPIENTIÆ & SCIENTIÆ reconditi. Colosſ. 2, 3. Et ibidem, cap. 3, 17. præcipit Apostolus; omne quodcunq; facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini nostri IHSVH CHRISTI facite. Apud IEHOVAM igitur per SAPIENTIAM eius incarnatam, SAPIENTIÆ Dona ac Bona Theo Sophicè quærat omnis homo: solus IPSE (HV) dirigat gressus cogitationum laborumq, manuum mearum: Ratio est, quia solus ipse felicem largitur successum. O Hhochmahél, SAPIENTIA DEI! ô Binahél, Prudentia DEI! IHSVH SAPIENTIA IEHOVÆ incarnata, miserere mei, & doce nos veritatem: in Oratorio & Laboratorio, Amen. Vide figuram Amphitheatri huius secundam, & versſ. 106.

Rom. 12, 16.

Religio Catholica, hoc est, Vniuersalis.

184	Ne sis sapiens in oculis tuis: time IEHOVAM, & recede à malo.	Versſ. 7.	☞ *Ne sis sapiens apud temetipsum:* ☞ *TIME DEVM, & recede à malo.*	184

Ne sis sapiens] vt solent facere sapientes mundani academici, qui tument præ scientia, Sie stecken voller dunste vnd kunste. TIME DEVM.] Hoc est omnis homo, Ecclesſ. 12, 13. Hæc religio verè catholica aut vniuersalis, Sap. 1, 1. Actor. 10, 35. vide versſ. 299, 301. & 342. Hoc pœnitentiam agere Christianè.

185	☞ Mihi dedit DEVS ☞ dicere ex sentẽtia, ☞ & præsumere digna horũ quæ mihi dantur: quoniam ☞ IPSE SAPIENTIÆ dux est, & Sapientum emendator.	Sap. 7. Versſ. 15.	*DEVS mihi dedit ex sententia dicere, ac pro dignitate eorum quæ dantur, cogitare: quoniam Ipse & Sapientiæ dux est, & Sapientum moderator.*	185

Mihi autem dedit DEVS.] Non diabolus. Donum DEI est, versſ. 187. Dat DEVS æquè hodie ac ante annos mille, mihi, tibi, aliis: videamus modo, ne impediamus nos ipsos, & desimus nobisipsis. DEVS semper promptior est ad dandam SAPIENTIAM, quàm nos ad accipiendum.

Dicere

Dicere ex ſententia] Hoc eſt, commoditatem ac facultatem orationis, quâ concepta animi ac cogitata facillimè exprimuntur. Hæc vis orationis, Facundia aut Eloquentia appellatur. *Præſumere*, &c.] Cogitare dignè de iis, quæ dantur à DEO. Eſt enim ſingulare DEI Donum, audire, videre, obſeruare, quæ DEVS ſapienter ſuggerit SAPIENTIÆ amatori, reſponderque ſtudioſo fideli dilecto. Multos alloquitur DEVS, qui tamen eum alloquentem vel reſpondentem nec intelligunt, neq; obſeruant: imò (malum!) admoniti præceptorum peruerſorum propriaque malitia ſeducti, Theo-Sophicè obſeruare & intelligere nolunt ac reſpuunt. DEVS vbiuis locorum, & omni tempore nos alloquitur, in Cælo, Aëre, Terra, imò in nobisipſis proponit clara ſpecula nos commonefacientia. At perpauci (dolendum) vocem audiunt DEI Catholicè loquentem. Nec eſt multitudinis, DEI audire ſermones: quapropter clamabant ad Moyſen: (Exod. 20, 19.) loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis DOMINVS: ne fortè moriamur. Hinc etiã *ſtultorum plena ſunt omnia.* Vide verſ. 35, 37. & 190, & 197. Porro: nec cogitare tãtùm, verùm etiã loqui: ſunt enim aliqui, qui rectè ſentiunt, & tamen illud quod ſentiunt, non poſſunt peritè diſtinctéque dicere. Vnde videmus etiam ea, quæ per ſe bona ſunt, ſi non benè quoque tractentur, boni gratiam amittere. IPSE SAPIENTIÆ *dux eſt*] HV, IPSE, DOMINVS (verſ. 156) tribuens hominibus SAPIENTIAM, eloquentiam & moderationem orationis: Sapientum eſt director, gubernator, prora & puppis. Nam ſtatim ſubiungit, quod in manu ipſius ſumus & nos & ſermones noſtri.

186 Nam in manu Ipſius ſumus tum nos, tum ſermones noſtri, omnis etiã prudentia, ſcientiaque opificiorum.

Verſ. 16.

In manu illius & nos, & ſermones noſtri, & omnis SAPIENTIA, & operum SCIENTIÆ DISCIPLINA. 186

In manu illius, &c.] Quamobrem etiam afflictiones ac tribulationes noſtras, quas patimur, certo DEI conſilio nobis accidere ſapienter & patienter ſtatuendum. Vndè Paulus 1. Corinth. 11, 32. *Dum iudicamur à* DOMINO (non temerè, caſu) *corripimur, ne cum hoc mundo damnemur.* Et Chriſtus Matth. 10. 29. Luc. 12, 6. negat paſceres moti ſinè voluntate Patris: quantò minus homines, ad imaginem & ſimilitudinem DEI (Archetypi) formati. Magnum ſolatium hoc Chriſtiano afflicto, tentato ac tribulato. Vide verſ. 84. *Omnis ſapientia, & operum*, &c.] Omnis Prudentia; theoria & praxis: actiones omnes, atque labores noſtri, in Oratorio & Laboratorio, imò in tota vita, pro SAPIENTIA vera fructibuſq; illius adipiſcendis, Theo-Sophicè inſtituti: Ergò & Lapis Philm. Summum Naturæ & Artis BONVM, DEI Altiſſimi DONVM. Vnde Auctor coniugii maſſæ Solis & Lunæ: Hanc ſcientiam neceſſarium eſt habere mentes purificatas DEO: cum ſit Donum & ſecretorum ſecretum DEI, & ſoror Philoſophiæ & Philoſophorum: Quia habet eſſe à DEO per inſpirationem. Hîc & ſic, Alchemiſta, diſce Lapidem quærere Sapientum Benedictum, Catholi-

con; Catholicè, Theo-Sophicè; non particulariter, Sophisticè: in Catholicismo, non particularismo, qui solœcismus. Idem de Cabala veraq; Magia iudicium esto. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est, descendens à Patre luminum*, Iacob. 1, 17.

187 IPSE mihi dedit horum quæ sunt SCIENTIAM veram.	Vers. 17.	*Mihi autem dedit* DEVS, *eorum quæ sunt in Natura veram cognitionem.* 187

IPSE *mihi dedit.*] Quis? DEVS: non diabolus, non spiritus malignus, nigromanticis familiaris. *Omne enim datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est, descendens à Patre luminum*, Iac. 1. vers. 17. non à principe tenebrarum. Obtenebrat nebulo iste mentem, non illuminat: excæcat, & videre non facit Veritatem: quia pater est mendacii, & spiritus diuisionis, non Vnionis, vide vers. 167. & 185. *Horum quæ sunt*] Entium, quæ reuera sunt & extant, hoc est, Rerum Diuinarum & humanarum: Operis de Mercava, & de Beresith, vt loquuntur Hebræorum Mecubalim, id est, qui acceperunt à DEO. *Scientiam veram.*] Non opinionem, sed scientiam; à mendacio erroreq; omni longè remotam. Est enim omnium rerum (vt statuunt viri docti) sub Cælo commorantium, non humanitus (vers. 142.) quam verè Scientiam vocamus, sed opinio potius. Quapropter apud solum DEVM (Lege atque Doctrina Amphitheatri huius) quærenda, ab eo solo expectanda. Opinantur pleriq; ; sciunt paucissimi. Non scit, qui opinatur.

Hæc, porrò, quam dat DEVS

SAPIENTIA DOMVS. 188 SAPIENTIA ædificauit domum suam, excîdit columnas suas septem:	Prou. 9. Vers. 1.	SAPIENTIA *ædificauit sibi domum, excîdit columnas septem,* 188

Domum] Quænam est illa? TRIVNA, videlicet. Primò, NATVRA atque CREATVRA, hoc est, Mundus maior totus, cum creaturis Spiritualibus; & Corpus ac Spiritus Hominis, id est, Mundi minoris: Secundò, MENS, siuè ANIMA homini Diuinitus inspirata: Tertiò SS.^a Scriptura; quod est VERBVM DEI Biblicè scriptum. *Columnas septem.*] Super quas fundauit atque exstruxit SAPIENTIA domum suam triunam: quæ sunt

CORPVS, SPIRITVS, ANIMA } Columnæ tres, in { Macro } Cosmo.
CORPVS, SPIRITVS, ANIMA } Columnæ tres, in { Micro } Cosmo.

En columnas, SEX

LITERÆ, quibus VERBVM in BIBLIIS scriptum, columna vna & septima. Ecce, SEPTENARIVS sacer.

Immo-

189	☞ Immolauit victimas ſuas, miſcuit VINVM, & propoſuit menſam ſuam.	Verſ.2.	*Immolauit victimam ſuam, miſcuit vinum ſuum, etiam apparauit menſam ſuam.*	189	CONVIVIVM.

Immolauit victimas.] Id eſt, ſponte ſuâ & ex meræ Liberalitatis ſuæ gratia, inuitatis omnibus obtulit & offert, clementer largiri gaudet; poteſt ac vult, Bona & Dona ſua inexhauſta, tam ſpiritualia quàm corporalia, temporalia atque æterna: Vt, nimirum, repleti Nectare Diuino, & ſaturari Manna Sophiæ Cæleſtis, theſaurorum SAPIENTIÆ inexhauſtorum fiant participes Theo-Sophiæ amatores veri, fideles dilecti omnes; in quorum numero (laus DEO) & me eſſe verè ſcio. Halleluiah; Halleluiah: Halleluiah. Phy diabolo.

190	Miſit puellas ſuas, vocauit ſuper ſummitates excelſorum ciuitatis, dicendo,	Verſ.3.	¶ *Miſit Ancillas ſuas,* ¶ *vt vocarent ad Arcem, & ad mœnia ciuitatis.*	190	ANCILLÆ.

Miſit ancillas.] Ancillæ SAPIENTIÆ veræ ſunt SCIENTIÆ, & Artes bonæ omnes, per exercitationem cognitæ, experientiamq; probatæ, ad finem honeſtè vtilem vitæ humanæ. In bonis enim Artibus bonam de DEO & SAPIENTIA eius ſparſam eſſe famam docta rectè cenſuit Antiquitas: per illas enim nobiſcum agit de myſteriis, ſecretis atque arcanis ſuis. verſ. 74. & 261. Annumerandæ ſunt autem SAPIENTIÆ veræ ancillis, vltra maximè vſitatas multis paſſim cognitas atque vulgares, adhuc aliæ eæque ſecretiores, & quaſi virgines cubiculares quædam, (quamuis proh dolor! ferè vt per originis peccatum in homine DEI imago, fœdiſſimo ſophiſticæ cœno à diabolo & organis eius ſint aſperſæ ac ſummè defœdatæ) hæ videlicet, CABALA, (non literalis illa, vulgaris Iudæis, puta *Notaricken, Gimetria, Teuoſraſche*, verſ. 5. quæ inferior; ſed reconditior illa & longè ſuperior, ſolis Diuini tantùm Influentia, Lumine & Motu cognita Theo-Sophis) MAGEIA, & huic cognatæ, PHYSIOGNOMIA, METOPOSCOPIA, CHEIROMANTIA, atque Doctrina de SIGNATVRA Rerum Naturaliũ omnis: ALCHEMIA; ASTROLOGIA quoque cum filia ſua GEOMANTIA, & ALIÆ nonnullæ, DOMINÆ ſuæ mirificæ mirabiliter & quaſi miraculosè fabulantes ac adminiſtrantes. Caue tamen, oro mi frater, mendacia principis Mundi huius immundi, vitiaq; ſiuè errores pſeudo artificum, quæſitoribus VERITATIS mundanis nondum Theo-Sophicè lotis atque purgatis, hoc eſt, faruellis, iuſſu ac voluntate SAPIENTIÆ veræ, pro VERITATE (in pœnam iuſtam ac dignam) ſeſe libenter proſtituentes, Scientiis & Artibus ipſis, per ſe non immundis, falsò imputes. Sic enim pro vitio virtus crimina ſæpè tulit. Sacra, verè dicitur, prophanantur, quoniam à prophanis prophanè vſurpantur. Etiam bonum, conuerſum in abuſum, fit malum. ***At mundis omnia munda***, Tit. 1, 15. Rom: 14, 20. ***Et ſcimus, quod diligentibus*** DEVM, ***omnia cooperantur in bonum***, Rom. 8, 28. verſ. 261. Omnia bona ſunt ac mala,

respectu vsuq; diuerso. Nominet mihi, quæso, aliquis vnicã siue scientiam siue Artem, in tota rerum Natura, quæ non tam abusum habeat suũ, quàm vsum legitimum ac probũ. Et quo, obsecro vos, priuilegio exemptæ fuissent præfatæ? Fiat ergò Iustitia; vnicuiq; quod suum est, tribuatur, nemo lædatur. Reformat DEVS hominem ex peccato defœdatum; reformandæ sunt quoque Scientiæ & Artes secretiores conspurcatæ: IPSÆ, tanquam Media Theosophica, retinendæ, iisque in DEI Timore sapienter vtendum; sophistica & impia reiicienda. Man muß das besudelte kindt waschen/vnd nicht mit dem vnreinen bade hinweg schütten. Nec tu, Calumniator, si quid nescis, reliquis id scire negatum est. Scio plaustra obiectionum proferri posse ex sacris, ex iure canonico atque ciuili, ex patribus: sed distinctione vsus veri atque legitimi ab abusu, sufficienter respondebimus ad obiectiones garrulorum omninò omnium omnes. Miseris ignorantibus peccatum est condonandum, resipiscentia optanda. Vide verss. 157, 187, & 294. *Vt vocarent*, &c.] Vt deducerent; vt mediantibus illis peruenirent TheoSophiæ amatores fideles dilecti, in Agnitionem, Cognitionem, Vnionem ac Fruitionem DOMINÆ suæ Diuinæ, fierentque participes thesaurorum SAPIENTIÆ inexhaustorum, in domus suæ triunius (Biblicæ, Macro & MicroCosmicæ) arce, mœniis ignorantiæ ac superfluitatum, propter hominum peccata altissimis fortiter munitorum & absconditorum. Affirmant Sapientes, vix vnquam extitisse in operibus de Mercaua & de Beresith Sapientem, qui non obseruauerit DEVM colloquentem secum, respondentem sibi siue docentem, medio aliquo secreto, cuius interuentu methodo TheoSophica humanitus sensisset Diuina.

SAPIENTIA ad se inuitat Omnes.

191	Quisquis est simplex, declinet huc. Carenti corde dixit quoque	Vers. 4.	*Si quis est & paruulus, veniat ad ME: & insipientibus loquuta est,*	191

Paruulus] Simplex, vt est vers. 3.

192	Venite comedite panem meum, & bibite de vino quod miscui.	Vers. 5.	*& Venite, comedite panem meum, & bibite VINVM, quod miscui vobis.*	192

Venite, &c.] Sic SAPIENTIA incarnata: *Venite ad me omnes, qui laboratis, ego reficiam vos.* Matth. 11, vers. 28. *Si quis sitis, veniat ad me, & bibat*, Iohan. 7, vers. 37.

193	Relinquite (ergò) infantiam, & viuite, & ambulate ☞ per vias PRVDENTIÆ. (Quas Ego fideliter monstraui & paternè commendo vobis.	Vers. 6.	*Relinquite simplices viam vestram, & viuetis: & incedite per viam Intelligentiæ.*	193

Per vias

Per vias Prudentiæ] Vias PRVDENTIÆ & INTELLIGENTIÆ, hoc eſt, Gradus COGNITIONIS ac SCALAM cum DEO VNIONIS, per quam IEHOVÆ SAPIENTIA (cui delitiæ eſſe cum filiis hominum) benignæ voluntatis ſuæ clementiâ deſcendente, Nobis contra veſtitu Regenerationis Denario (perfectionis SIGNATVRA) pœnitentialiter amictis, Theoſophicè aſcendentibus, Spiritus ſancti interuentu approximamus, coniungimur, & vnimur DEO, vt hîc & in æternum IEHOVAH fruamur; vias, inquam, has vide figura Amphitheatri huius ſecunda.

Hîc inſeratur figura gradus quinti.

V.
GRADVS PROLOGETICVS QVINTVS EXPOSITVS.

194	Bonus hauriet beneplacitum à IEHOVA, & virum malarum cogitationum condemnabit DEVS.	Prou. 12 Verſ. 2.	*Qui BONVS eſt, & hauriet gratiam à DOMINO: qui autē confidit in cogitationibus ſuis, inſipiens eſt.*	194

Hauriet gratiam, &c.] Quemadmodum Gratia DEI homines efficit bonos; ita illos qui pietatis & timoris diuini ſunt domicilia, gratia DEI fouet, multiſq; gratiæ Donis adornat. Sunt enim Donorum varii gradus. Sicut radii ſolares vitrum obſcurum obſcurè etiam illuminant; ſi verò paulò fuerit clarius, plus illuminant; ſi clariſſimum & pellucidum, clariſſimè illuminant: ſic animus humanus, ſi aliquo modo purgatus eſt, illuminatur quidem radio æternæ Sapientiæ, ſed ſubobſcurè; ſi magis à vitiis purgatus eſt, clarius illuminatur; & ſi purgatiſſimus eſt, oblitus fermè omnium rerum, clariſſimè illuminatur, viſione quadam intima DEI, teſte Saluatore, Matth. 5. verſ. 8. *Beati mundo corde, quoniam ipſi* DEVM *videbunt*: Et Hebr. 12, 14. *Sequimini ſanctimoniam, ſinè qua nemo videbit* DEVM. Qualis autem hæc viſio? Cognitio ſcilicet myſteriorum Diuinorum, quam vocat Pſaltes occultam DEI Sapientiam, Pſal. 51, 8. Hanc nullus malarum cogitationum vir hauriet à DEO; ſed tenebris interioribus & exterioribus replebitur: id quod vera eſt condemnatio.

195	Viri mali non cogitant iudicium: qui autem inquirunt DOMINVM, animaduertunt OMNIA.	Prou. 28 verſ. 5.	*Viri mali & non intelligunt iudicium: & quærentes autem* IEHOVAM, *intelligunt omnia.*	195

Non in-

Non intelligunt iudicium] Multa in vita communi accidunt, quæ verè sunt iudicia DOMINI: at impii hæc non intelligunt, sed casu quodam fieri putant, non aduertentes admirandam DEI Prudentiam. Qui autem Sapientiæ Diuinæ Spiritu præditi sunt, etiam illa diiudicant, quæ hominum aut salutem aut perniciem portendunt: quin omnes omninò hominum actiones iudicant, quem exitum seu finem illæ sint habituræ. Iudicia DEI abyssus multa. *Quærentes autem* IEHOVAM, &c.] Magna, (proh dolor!) humanæ rationis caligo est, quæ sine Diuinis Reuelationibus nullius operis DEI rationem, causam & finem perspicere potest. Quo medio verò, quaque via ad istiusmodi reuelationes sit perueniendum, luculenter Sapiens noster aureo axiomate docet: Quærentes DOMINVM, intelligent OMNIA. Exemplo est Ioseph Patriarcha, Daniel Propheta, & alii permulti. Memorabile est illud Iobi cap. 32. versf. 7. & 8. Spectabam, quod ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret Sapientiam. Sed vt video, Spiritus est in hominibus, & Inspiratio Omnipotentis, dat Intelligentiam.

196 Benedictiones sunt super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitatem.	Prou. 10 Versf. 6.	*☞ Benedictio* DOMINI *super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitas:*	196

Benedictio DOMINI, &c.] Olim Balsamo inungebantur Reges, & summi Sacerdotes, & coniuiæ amabiles: imponebatur etiam manus capiti benedicendo: ita Sapientia Diuina Balsamo Spiritus inungit cultores suos, ornat conuiuas donis, & manus imponit salutares capiti iustorum. Quemadmodum enim caput ornamentum & decus est hominis: ita Diuina SAPIENTIA (quæ est corona capitis augustissima) ornatum homini addit longè pulcherrimum. Assiste igitur ad thronum SAPIENTIÆ, flexis genibus, & Benedictionem Spiritualem ore & mente humili indesinenter & constanter efflagita: & descendet super caput tuum benedictio, instar Balsami stillantis. Sed os impiorum, quod nil nisi arrogantiam, superbiam, contumelias & immunditiem spumat, operiet confusio.

197 Abominatio IEHOVÆ est peruersus: & cum Rectis secretum Eius.	Prou. 3. Versf. 32.	*Abominatio* DOMINI *est omnis ☞ illusor, & ☞ cum* SIMPLICIBVS *☞ sermocinatio eius.*	197 Impiis maledicetur, Piis, benè.

Illusor] Peruersus corde & bilinguis, declinans à DEO, deserens Timorem DEI. Propterea quidam verterunt, abominatur IEHOVAH desertorē, hoc est, qui ab altitudine Diuinarū contemplationū actionumq; auersus, vergit ad decliua mundi huius immundi, quantumuis eum Spiritus SAPIENTIÆ bonus erexerit in altum. *Cum simplicibus*] Cum rectis, integris, incontaminatis, probis, nihil simulati aut dissimu-

lari habentibus, cum his, inquit Sapiens, Theo-Sophicè loquitur IEHOVAH, VERBO suo Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè Diuinitus scripto, vsque in Oratorio & Laboratorio, Cabalisticè, Physico Magicè & Physico Chemicè reuelat atque communicat mysteria & secreta sua. Hinc Philosophus: Si DEVS reperiret cor fidele, vtrique reuelaret ei veritatem secretorum suorum. Felix cui sic IEHOVAH à Consiliis. Consule quartam Amphitheatri huius figuram. *Sermocinatio eius*] O mirabilem DEI mirabilis sermocinationem! vox DEI in omnibus, per Omnia, de Omnibus, ad Omnes. Loquitur DEVS nobiscum semper & vbique. Placuit DEO Biblicè, Macro & Micro-Cosmicè fari: incumbit nobis, ad imaginem & similitudinem DEI formatis, IEHOVAM (ne surdo canat) in SS[a] Scriptura, Natura, & Nobisinetipsis audire, videre, obseruare sonantem, tonantem, loquentem & respondentem, vt est figura Amphitheatri huius quarta ordine annotatum. Vide verss. 35, 37. & 342.

198 IPSE ☞ deludet illusores, & ☞ mansuetis dabit gratiam. | Vers. 34. | *Profectò illusoribus IPSE illudit, & humilibus dat gratiam.* 198

Deludet illusores] Certè sanniones ipse ridiculos reddit Lege talionis par pari eis referens. Dirident isti SAPIENTIAM; deridentur vicissim ab EA. Lex hæc SAPIENTIÆ incarnatæ æquissima: Eâdem mensurâ, quâ mensurabitis, metientur vobis. Cum sanctis sanctus est IEHOVAH, & cum viro immaculato innocens; cum electo, electus; cum peruerso, peruersus, vt est Psal. 18, 25. *Mansuetis*] Humilibus: hos enim exaltat; superbos deponit. Humilitas siue mansuetudo, & sui in Timore DEI (coram DEO) abiectio, est sui, cum fructibus SAPIENTIÆ in DEO gloriosa inuentio, exaltatio & sublimatio. Nam humiles corde DEVS exaltat sublimesque reddit. Vide vers. 202. 184

* Abominabile IEHOVÆ sunt peruersi corde: & perfecti via beneplacitum eius. | Prou. 11. Vers. 20. | *Abominabile DOMINO* ☞ *cor prauum, & voluntas eius in iis qui* ☞ *simpliciter ambulat.* *

Cor prauum] Hoc est, stultus, vt verss. 51, 201. & 205. *Simpliciter ambulant*] Immaculatè, innocenter, in integritate, probitate, incorruptè, non vitiosè; sed iuxta beneplacitum DOMINI, SAPIENTIA incarnata induti, Archetypum, ad cuius imaginem & similitudinem formari, imitantes. De quibus Psalmus 147, 11. *Beneplacitum est DOMINO super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius.* His bonum velle, nosse, esse & posse, in omnibus actionibus suis inspiratur à IEHOVAH; non pelle dualitatis rectis. Simpliciter igitur ambula tu qui Oras, quiq; Laboras.

199 ☞ Qui peruersi cordis est, non inueniet BONVM, | Prou. 17. Vers. 20. | *Peruersus corde non inuenit bonum: & qui vertitur in* 199

& qui

& qui vertit linguam, incidet in malum.		lingua sua, cadet in malum.

Qui peruersi cordis est] Peruerso cordi coniuncta est quoque peruersa lingua, quæ cordis thesaurum aperit, & exitii foueam sibi parat. Lingua enim peruersi, patratrix est proprii exitii, ita perit impius linguâ suâ. Et hinc eruditi illi peruersi, de quibus natum prouerbium, die gelehrten/ die verkerten/ h. e. qui meretricem illam fatuam, stolidam, de qua supra nobis sermo fuit, deperditè amauerunt, & ceu idolum etiamnum adorant. Qui verò Recti sunt corde & Simplices, hi Sponsam sibi assumunt SAPIENTIAM Diuinam, Arcanam, Throni DEI assistricem, Mysteriorum DEI, SSæ Scripturæ, Naturæ, & Artis OMNIVM veram fidemque Doctricem, & ita hauriunt Bona ac Dona SAPIENTIÆ Æternæ. Vide versl. 187, 294.

200 ☞ Melior est pauper ambulãs in simplicitate sua, ☞ quam diues in prauis itineribus suis.	Prou. 28 Vers. 6.	*Præstantior est pauper, qui ambulat in perfectione sua, quam peruersus viis, & ipse diues.*	200

Melior est pauper, &c.] Pauper adhæret soli DEO & SAPIENTIÆ, fide simplici, & in simplicitate sua sapientissimè ambulat, quia DEO placet: placere autem DEO, summa est felicitas, & veræ diuitiæ. Contentum esse suâ sorte, habere mentem alienam ab auaritia, à superbia, à vanis honoribus, à voluptatibus: in simplicitate & integritate ambulare, magna sapientiæ pars. *Quàm diues*, &c.] Mundus immundus auarus est terrenarum opum, quæ sunt irritamenta malorum, corruptelæ animorum, folles arrogantiæ, & vanæ gloriæ, puluilli voluptatum, & tandem, præmii loco, in exitium æternum præcipitant omnes, qui adhærent illis.

201 Vt quid est pretium in manu stulti, vt emat SAPIENTIAM & cor non est ei.	Prou. 17 vers. 16.	*Quid prodest stulto habere diuitias cum SAPIENTIAM emere non possit?*	201	O diuitem stultum!

Stulto, &c.] Stultum vocat hoc loco Sapiens non tantum vacuum timore DEI, vt vers. 205. Verùm etiam superbum, arrogantem, & sinè causa iracundum, Einen starrköpfigen eigensinnigen Phantasten/ vnd vnbilligen polterer/ quantumuis etiam opibus valentem, Es ist doch ein Narr vnd wenn er noch so reich vnd hoch von seines gleichen geachtet were. Paulus inquit Gal. 6, 3. *Si quis existimat, se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit. Hoc faciunt stulti*, (inquit Cato) *quos gloria vexat inanis*. Præterea qui cogitat malum facere, stultus vocabitur, Prou. 24, 8. Vt & tenera stulti sunt, in conspectu DEI, impii irrisores, quibus nec DEVS ipse, nec LEGIS Diuinæ, nec VERBI DEI (scripti & incarnati) mysteria, nec Naturæ secreta, verè cordi sunt. Isti, quantumuis eminentes aut Nobiles existant coram mundo immundo, in iudicii tamen die non consistent, sed (quia stulti) ignominia afficientur æterna. Vide vers. 205. *Cum SAPIENTIAM emere*, &c.] SA-

PIENTIA non venditur pecuniâ; nec hæreditate transit ad liberos: precibus ex toto corde ad IEHOVAM fusis oportet nos eam à Benignitate Benigni (Benignè vt mittat) petere ac impetrare. SVMMA: In Spiritu & Veritate pro Ea est Orandum: proq; thesauris Ipsius feliciter consequendis, sapienter Laborandum. ORATORIVM igitur & LABORATORIVM, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, sapienter ingredienda. Vide vers. 87. Nota: stultus hoc loco potest etiam intelligi prophanè doctus: Et diuitiæ, ingenii dotes, sinè Timore DEI: Ein Sprachgelehrter Narr / Ein närrischer Sprachgelehrter / literatus stultus, non doctus.

202	☞ TIMOR DOMINI Disciplina SAPIENTIÆ: & gloriã præcedit ☞ HVMILITAS.	Prou. 15. Vers. 33.	*TIMOR IEHOVÆ, eruditio SAPIENTIÆ: & ante gloriam humilitas.*	202

Timor DOMINI, &c.] Vt vers. 159, 210. *Humilitas.*] Animi. Mansuetudo, quæ lenitas & facilitas morum: quemadmodum superbia casum. Contritionem præcedit superbia, Prou. 16, 18. Hinc in Cantico Beata virgo: DOMINVS dispersit superbos, mente cordis sui. Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Luc. 1. vers. 51. & 52.

203	Quum venit superbia, venit & ignominia: & cum humilibus SAPIENTIA. Prou. 16. vers. 5. Abominatio IEHOVÆ est omnis elatus corde.	Prou. 11. Vers. 2.	*☞ Vbi fuerit superbia, ibi fuerit & contumelia: vbi autem est Humilitas, ibi & SAPIENTIA. Prou. 16. vers. 5. ☞ Abominatio enim DOMINI est omnis arrogans.*	203

Vbi fuerit superbia, &c.] IEHOVAH abominatur superbos; superbi enim resistunt maiestati Diuinæ; ideò DEVS superbis quoque resistit, 1. Pet. 5, 5. Quia humiles tantum pendent à Gratia Diuina: ideo humilibus DEVS dat gratiam. Superbi quia affectant solium DEI, ideo DEVS punit eos aut errore consiliorum, aut infelicitate euentuum, ita vt omnia consilia eorum & euentus conuertantur in ipsorum ignominiam, confusionem & ruinam: è contra verò humiles ornat Luce, & Dono Spiritus Intelligentiæ, consilii, fortitudinis, roboris, cognitionis, quæ dona sunt fontes felicium successuum in gubernatione & actionibus humanis. *Abominatio* DOMINI, &c.] Vult DEVS vt noscamus & confiteamur ore & corde, esse DEI Bona & Dona, quibus fruimur in vita omni: nec quicquam adscribamus prudentiæ aut viribus nostris. *Non nobis Domine, non nobis; sed Nomini tuo da gloriam.* Psalm. 115, 1. *Melior est patiens arrogante.* Eccles. 7, 9.

☞ In

104 ☞ In corde Prudentis requiescit SAPIENTIA: & indoctos quosque erudiet. | Prou. 14 Vers. 33. | *In corde intelligentis requiescit SAPIENTIA: at in medio stultorum ipse cognoscitur.* 104

In corde.] Animo: qui ἁγιαστήριον vel Sanctuarium SAPIENTIÆ; Mineruæ templum MicroCosmicon. Ita Prou. 17. vers. 24. Sapiens inquit: *In facie prudentis lucet Sapientia.* Et, Eccles. 8. vers. 1. Sapientia hominis lucet in vultus eius: videlicet physiognomonicè, metaposcopicè.

105 ☞ Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit: ☞ amicus stultorum similis efficietur. | Prou. 13. vers. 20. | *Qui graditur cum sapientibus, sapiens erit: sed qui est amicus stultis, conteretur.* 105

Qui cum sapientibus, &c.] Hoc est, cum iis, qui sequuntur doctrinam Librorum Naturæ, & SS^æ Scripturæ, conscientiæque testimonium propriæ: qui hoc facit, is fideliter Orando, sapienterq; Laborando, rectâ & certissimâ via ascendit ad summam Diuinarum atque humanarum rerum scientiam vereque sapit. Ad leges & testimonia horum, OMNIA: sine quibus erubescimus loqui VERITATIS studiosi. Quod si animus tuus, ô fili, SAPIENTIÆ Æternæ radio, sic Cabalicè fuerit illuminatus; (est enim, secundum Mercurium Trismegistum, DEVS IPSE nostræ oculus Mentis, sine cuius lumine (dico) manet cœca ram in Physicis quàm hyperphysicis atque Diuinis; nec vnquam videbimus siue SS^æ Scripturæ, siuè Naturæ Nostrique ipsius cognitionis lumen(tunc huius tam ineffabilis luminis ductu, per omnes errorum tenebras securè ambulabis: tunc citra læsionem liberè omnia disciplinarum genera, bona & mala (suo modo) fructuosè penetrare poteris: tunc Vlyssis instar (H. C. Agrippæ vtar verbis, quem, ex scriptis suis genuinis, noui bonum & Euangelistam philosophicum, quia verba præsupponunt mentem Theo-Sophicam, non nigromanticam) si Cyclopum specus ingrediamini, & ad inferos descenderitis, remigrabitis illæsi: si ad Lotophagos, ad Syrtes accesseritis, regrediemini securi: si Circes poculum biberitis, non permutabimini: si Scyllam prætemauigaueritis, non periclitabimini: si Sirenes audieritis, non obdormietis, sed eritis de omnibus iudicantes, vt ait Apostolus, & à nullo iudicati.

Amicus stultorum.] Ex omni omnium vitiorum genere contracta colluuies, à Sapiente nostro & Stoicis, grauissimis assertoribus virtutis, stultitia vocatur; in sacris literis Malitia & Stultitia dicitur: itidem, vt omnibus suis numeris absoluta Probitas, vtrisque SAPIENTIA nominatur. Stultorum, id est, vitiosorum aut malorum (vt est vers. 202. quorum, proh dolor, pleni status, scientiæ & artes ferè omnes) consortia fuge: nullum enim venenum, nulla pestis perinde nocet, atque istiusmodi stultorum diabolicorum familiaritas. In Cabalæ & Magiæ studio, nigromanticos, (tanquam Diabolum ipsum, cuius isti organa) deuita; in Alchemiæ, Sophisti-

cè & differentes & laborantes: quia ſtulti ſunt. Noli dicere eis, aue; nedum familiares ſint tibi. Contrahit peſtem vicinus à vicino.

Fide DEO *fidus, mortali fidito cautè;*
Et bellè ante vide, dignus an ille fide.

Nam fidere multum, & vidiſſe parum, maxima damna parat. *Vua*, inquit Iuuenalis, *conſpecta liuorem ducit ab vua.* Magna vis conſuetudinis aut conuerſationum in partem vtramque. Cum paucis iisque bonis ambulandum. Talis vnusquiſque eſt, qualium conuerſatione delectatur. Nam *noſcitur ex comite, qui non cognoſcitur ex ſe.* Socius ſocii vmbra. Malitiam autem (Sapient. 7. verſ. 30.) vincit SAPIENTIA: in SAPIENTIA igitur DEI, cato facta, de malitia triumphum referre queamus, ſi modò in ea ſapuerimus, in qua & vincemus. VNVS igitur eſto tecum, at non ſolus; quia in VNO: Triunus in TRIVNO. Dicit SAPIENTIA incarnata, vbi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, EGO SVM in medio illorum. Mas & fœmina, DVO: Corpus, Spiritus & Anima, TRES eſſentiæ diſtinctæ, in perſona TheoSophiæ ſtudioſi vnà congregatæ in nomine IHSVH CHRISTI crucifixi, SAPIENTIÆ Patris incarnatæ, VNVM ſunt: in medio huius horum QVI ERAT, QVI EST, QVI ERIT, DEVS; DEI SAPIENTIA; SPIRITVS SAPIENTIÆ DIVINÆ. Tunc rectius & verius (quam Scipio) dices, nunquam te minùs otioſum, quàm cum otioſus: nec minus ſolum, quàm cum ſolus. Et: Otioſum, te pluta facere. ô otium beatum, haudquaquam ignauum! quod mundus non capit immundus. Hoc otio fruitur ſolus amicus DEI, non ſtultorum, qui mundanè & prophanè ſapientes. Hæc non capiet homo perfrictæ frontis.

206 Etiam abſque Scientia, deſiderium non eſt bonum.	Prou. 19 Verſ. 2.	¶ *Vbi non eſt* SCIENTIA ANIMÆ, *non eſt* BONVM. 206

Vbi non eſt SCIENTIA, &c.] Vbi non ſunt moderata conſilia, ibi cauſa malè agendo corrumpitur. Docet igitur Sapientia amatorem & cultorem ſui fidelem, omnia conſideratè, prudenter, piè & moderatè agere, & finem ſemper reſpicere. Econtra: Vulgus Sapientiæ expers, ruit in negotia, ſinè omni timore DEI, DEO non conſulto, & rapiuntur ſtulti ſtultis conſiliis, tanquam à torrente & rapido flumine. Feſtinatio enim improuida eſt & cæca, quàm malè regit & ad peſſimum exitum deducit DEI obliuio.

Malitiosè inuidus, Sophiæ Diuinæ non particeps.

207 Neque verò cum eo qui inuidia contabeſcit, iter habebo: quoniam huiuſmodi non erit Sapientiæ particeps.	Sap. 6. Verſ. 25.	*Neque* (*etiam*) *cum inuidia tabeſcente iter habebo* (*inquit Sapiens:*) *quoniam talis homo non eſt particeps* SAPIENTIÆ. 207

Neque

Neque cum inuidia tabescente, &c.] Non communicabo; nihil commune habebo; non versabor cum inuido. Nam mos Philosophorum est, non inuidere. Ideo apertas esse debere Musarum ianuas, voluit pia vetustas. Non tamen sinè discrimine omnibus: At quibus? Solis Doctrinæ & Disciplinæ filiis. D E I enim Dona candidè ac liberaliter, non nisi candidis ac liberalibus ingeniis (ne margaritæ proiiciantur porcis diabolo obsessis, vers. 344.) sunt communicanda. Rectè doctissimus Zwingerus in tabulis Hippocraticis, pag. 37. Vetus hæc artium, inquit, fuit maiestas, vt non nisi initiatis communicarentur, vel viua voce, quos ἀκροατὰς dixere, vndè Cabala Hebræorum nomen habet; vel scripto, sed eo obscuro, quo profanum vulgus arceretur, & solis intelligentibus (vers. 43.) arcanum communicaretur. Ipsa nimirum prostitutio Artibus & auctoritatem, & propter contemptum efficaciam quoque suffurari videtur. Flagris perindè digni sunt, qui artium arcana exteris temerè patefaciunt: vti propter inuidiam meritò repræhendendi, qui ne initiatis quidem communicare volunt. Hæc ille. Ad hunc sensum prudenter interpretanda sunt verba Sapientis nostri citata, & ea, quæ vers. 147. Obiicies fortassis, nasute, inuidiam Physico Chemicè Philosophantium, super summo in Natura & Arte Bono. Audi Rosinum Philosophum: D E I iudicium est, hanc rem scientibus inuidiam inuenire, non propter mundi auaritiam, sed ne mali percipientes hoc, ad prophana agenda fiant promptiores, & de eorum peccatis redderituri sint Philosophirationes. En, habes quoque verbis Zwingeri iam citatis, responsum satis honestum, sufficiens, iustum & æquum.

108 Deriforem efficit vinum, tumultuantē efficit Séchar: & omnis qui se oblectat in ea, non erit sapiens.	Prou. 20 Vers. 1.	*Luxuriosa res est* V I N V M, *& tumultuosa ebrietas: quicunque his delectatur, non erit sapiens:* 108

Luxuriosa res est V I N V M, &c.] Heraclitus dixit: *stultitiam celare difficile est; in vino verò impossib le.* Cato: *Vno excepto, nemo vnquam ad euertendam Rempub. sobrius accessit.* Plato: *In vita parum sobria Sapiens nemo efficitur vnquam, moderatus verò multò minus.* Seneca: *Consuetudine insania durata vitia vino concepta, etiam sinè vino valent.* Sapientia igitur haurienda non est ex poculis. Ex poculo verò Iosephi Patriarchæ, Gen. 44. vers. 5. argenteo, in quo prophetabat & vaticinabatur de futuris, vt bibere tibi liceat, peroptabis. Sanè, summo artificio Diuino-Magico, ex Electro philosophico, Astronomicè conflatum fuisse hoc poculum, quis ibit inficias? Extant quæ Aureolus ab Hohenheim Mysteriarcha, de Electro illo posteritati reliquit. Tale poculum propinat Sapientia in Cantico cap. 8, 2. suis amatoribus, & inebriat eos Nectare Cælesti. Influentiæ illæ Cælestes, & thesauri syderei, qui sunt custodes omnis naturalis Sapientiæ, libentissimè influunt & dimittunt sese in animas sobrias, sapientiæ sitientes. Die vollen vnd tollen Narren aber lesset der Himmel vnflerer vnd Tölpel bleiben.

209	Cor Sapientis quærit DOCTRINAM: & os stultorum ☞ pascitur imperitia.	Prou.15. Vers.14	*Cor intelligens quærit SCIENTIAM: & os stultorum pascetur stultitia.*	209

Pasc tur imperitia] Verè Ethnicus; *Homine imperito nusquam quicquam iniustius*, Er bleibt ein Narr/ wie er gewachsen ist.

TIMOR DOMINI Eccl.1,16. Psal.110.

210	☞ Timor DOMINI principium SAPIENTIÆ: SAPIENTIAM atq; DOCTRINAM ☞ stulti despiciunt.	Prou. 1. Vers.7.	*Timor JEHOVÆ principium SCIENTIÆ: SAPIENTIAM & Eruditionem stulti despiciunt.*	210

Timor DOMINI] Non est hic is TIMOR, quo nocentes crueiatum formidant, Theologis dictus SERVILIS, qui furor & nocentis conscientiæ vermis, rodens quotidie, atque vrens malam mentem, animumvè mali sibi conscium: sed diuinus & salutaris à DEO ipso proueniens, dictus FILIALIS, superior & excellentior amore, vt loquar cum Cabalistis. Sic quoque verss. 212. & 232. *Stulti despiciunt*] Stulti igitur sunt, qui despiciunt AMPHITHEATRVM hoc nostrum, ratio est, quod ex fontibus SAPIENTIÆ (res ipsa loquitur) DOCTRINA Eius emanauit.

211	TIMOR IEHOVÆ velut velut vena vitę, vt recedatur à laqueis mortis.	Prou.14 Vers.27.	*TIMOR DOMINI* ☞ *fons vitæ, vt declinet à ruina mortis.*	211

Fons vitæ] Quemadmodum inobœdientia & contemtus DEI, amor proprius & superbia, initium & fons est mortis, omniumque calamitatum, & verè ruina & laqueus mortis atque inferni: ita Timor IEHOVÆ, coniunctus cum fide & amore diuino, qui dicitur filialis, verè est fons & vena vitæ; propterea quod Spiritus sanctus, Spiritus est Timoris DEI, hoc est, author Timoris DEI, in quo sancto Timore, DEVS singularem suam εὐδοκίαν & beneplacitum habet, ita vt delectetur illo, tanquam pater filio vnico: reueletque ipsi arcana Sapientiæ: requiescente super ipso Spiritu Scientiæ, Intelligentiæ & Cognitionis.

212	Principium SAPIENTIÆ, Timor IEHOVÆ: & scientia Sanctorum, intelligentia.	Prou. 9. Vers.10.	☞ *PRINCIPIVM SAPIENTIÆ TIMOR DOMINI: & scientia Sanctorum PRVDENTIA.*	212

PRINCIPIVM SAP.] Vide verss. 210. & 232. Iob.28, 28. Ecce TIMOR DOMINI ipsa est SAPIENTIA; & recedere à malo, INTELLIGENTIA. Timor DEI filialis ipsissimus est AMOR: Timere DEVM amare est. O fructuosissimam ARTEM AMANDI hanc! quam fideliter

docet

docet Amphitheatrum hoc nostrum. DIVINA hæc; mundana, illa Ouidiana immunda.

213 ☞ Non (igitur) æmuletur cor tuum peccatores, sed in TIMORE DOMINI esto ☞ tota die.	Prou. 23 Vers. 17.	*Ne æmuletur cor tuum peccatores, imò potius in TIMORE IEHOVÆ esto tota die.* 213

Non æmuletur, &c.] Κακοζηλία & stulta imitatio morum prophanorum, scurrilium, voluptatum, libidinum, delitiarum, superbiæ, ambitionis, luxus, vsurarum, iracundiæ, dominationis, &c. multis attraxit extremum exitium. Noli transformari in eiusmodi mundanam laruam, sed indue Iesum Christum, & transformare in ipsius imaginem. *Totâ die*] Totâ vitâ: omnibus diebus vitæ tuæ: & TVNC (non prius) SAPIENTIÆ desuper rorantem mannam, (vt est secunda huius Amphitheatri figura) supercælestisque nectaream & aquæ (mentis vellere) & ignis (cordis ardore) pluuiam concipies, gustabisque Animæ, sitientis veritatem, lingua, quàm suauis & iucundus sit DOMINVS: erisque totus (Corpore, Spiritu, & Animâ) tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dat in tempore suo, cuius folium non defluit: & OMNIA quæcunque facies (orabit enim & Laborabit IEHOVÆ SAPIENTIA tecum, vers. 261.) prosperabuntur. (& sic peruenies quoque ad Lapidem Philosophorum) Psal. 1, 3. Experieris quoque verissimum esse, quod Pietas ad omnia sit vtilis. 1. Tim. 4, 8.

214 Quia reuera est merces: ☞ & spes tua non succidetur.	Vers. 18.	*Quia* ☞ *habebis spem in nouissimo, & præstolatio tua non auferetur.* 214

Habebis in nouiss.] Quia habitas in adiutorio altissimi, & in protectione DEI Cæli commoraris. Dicis DOMINO, susceptor meus es tu, (asylum meum) & refugium meum, DEVS meus, sperabo in eum. Vide psal. 91. totum. Psalmus hic quemadmodum alii pœnitentiales; Benedictorii; Maledictorii; Liberatorii; Vindictorii, &c. ita, hic, dico, Antidotarius & defensorius contra aduersitates omnes. Obseruarunt hoc Hebræi; probauerunt Christiani; experieris tu ipse, si Psalmos Dauidis, singulis diebus, Dauidicè oraueris. At magnum & rarum, Dauidicè orare! Non intelligunt nisi in schola crucis ac tribulationum probè exercitati: his solis PSALTERIVM est promptuarium precationum instructissimum, Catholicon. Laus DEO, quod aliquantulum didicerim. De hoc secreto, loco commodiore, plura. *Spes tua non succidetur*] Non decipiet te SAPIENTIA; caret enim omni fraude: sed verissimos, dulcissimos, æternos fructus ab illa percipies. E conuerso, mundana sapientia, quia est fraudibus, erroribus & incertitudinibus plena; nullum salutarem fructum post se relinquit; sed miseriam, dolores animi, errores, cruciatus, desperationem & mortem.

215 Sentite (ô mortales) ☞ de DOMINO in bonitate ☞ & in simplicitate cordis quærite illum.

Sap. 1. Vers. 1.

Sentite (ô homines) de DOMINO *in bonitate, atque in simplicitate cordis eum quærite:* 215

De DOMINO] Et de Operibus, Bonis ac Donis eius, iuxta voluntatem veritatis suæ in SS.a Scriptura, Libro Naturæ, testimoniisque conscientiarum vestrarum. *In simplicitate*] In simplicitate columbæ, hoc est, in integritate, imitando Archetypum: non in astutia aut calliditate diabolici serpentis. Simplicitas Sancta Veritatis SAPIENTIÆ Æternæ amica. Nunquam simula, nec mala te malum esse cogant. Sis Bonus, auxilio Optimi, in te: etiamsi omnia mala circumcirca te. Esto prudens, ne fallaris, & simplex, ne fallas, Matth. 10, 16. *Consilium malum consultori pessimum.*

Deut. 4, 29. 2. Paral. 15, 4. Quomodo DEVS quærendus, & à quibus inueniatur.

216 Quoniam inuenitur ab his, ☞ qui non tentant illum: ☞ apparet autem iis, ☞ qui fidem habent in illũ.

Vers. 2.

Quoniam inuenitur ab iis qui non tentant eum, & illis patefit, qui ei non diffidunt. 216

Qui non tentant illum] Haud frustra monet Lex Diuina: *Non tentabis* DOMINVM DEVM *tuum*, Deut. 6, 16. Matth. 4, 7. Luc. 4, 12. Non potest ferre iocum IEHOVAH, qui Zelotes. Huc refer canonem decimum, partis Amphitheatri huius quartæ, in Mageiæ reformatione instauratoria ac renouatoria; & contra, Nigromantiæ extirpatione eradicatoria. Vbi de PROPOSITIONE agitur, *Tunc me intelliges.* Vide verss. 142, 217. & 251. Non tentat DEVM qui Theo Sophicè consulit; sed qui temerè, iocosè arroganter. *Apparet autem*] Ἐμφανίζεται, patefit: quod verbum cognitionem significat, qua DEVS piis se patefacit ac declarat, aut cognoscendum exhibet, quocunq; id fiat modo, mediatè, vel immediatè, Macro vel Micro-Cosmicè. Sic SAPIENTIA æterna, manifestata in carne, IHSVH CHRISTVS, apud Iohan. 14, 21. dicit, *ἐμφανίσω ἐμαυτὸν, manifestabo ac declarabo meipsum.* Vide verss. 142. & 195. Estoque intelligens. *Qui fidem habent, &c.*] Docet Sapiens, *τὴν ἀπιστίαν*, incredulitatem, impedimento esse, quo minus cognoscatur veritas, & DEI Dona nanciscamur. Incredulitas (experientia edoctus constanter affirmo) est quasi sinistra manus, qua DEI DONA, quæ sponte suà nobis benignè offert, peruersè excutimus. Quemadmodum enim ianua miraculorum, impetrandique à DOMINO Bona & Dona mirabilia manus, est Fides; ita diffidentia siuè incredulitas, miraculorum amissio aut expulsio, ac ad magna & mirabilia à IEHOVAH impetranda, & per nos (est enim Theo-Sophus DEO id, quod homini sua manus) perpetranda, impedimentum. Rectè igitur vir nunquam satis laudatus Capnio lib. de verbo mirifico 2. cap. 6. *Fœdus cum homine*, inquit, DEVS *percutit, non quocunque, sed cum eo, qui Sanctimonia, Pietate, Religione,*

potissimum verò CREDVLITATIS *fiducia clarescat.* Et alius de VNIONE cum DEO mentali: Non DEVS hanc nobis, crimina nostra negant. Crimen inter cætera, non infimum, incredulitas. Vt iustus viuit sua fide; ita videns videt fide. Nescit fidentem deseruisse DEVS, canit poëta Christianus. Morienus Philosophus: *Omnis qui timuerit, in veritate non est perfectus:* Et maximoperè Sapientem aliquid timere non decet. Nam si timuerit, citò desperabit. Quod si desperauerit, eius animus vacillabit, nec vllatenus suæ intentionis consequetur effectum. Vide vers. 167. Hîc mentem exerce. Clamemus igitur cum Christi discipulis, omnes: DOMINE, *auge nobis* FIDEM. Fidas, vt videas. Sat dixi.

217	℣ Peruersæ enim cogitationes separant à DEO: probata autem virtus corripit insipientes.	Vers. 3.	*Cogitationes namque peruersæ separant à* DEO, ℣ *eiusque potentia dum tentatur, insipientes arguit.*	217

Peruersæ cogitationes separant, &c.] *Casta* DEVS *Mens est, casta vult mente* (Corpore, Spiritu, Anima) *vocari*, quæri, inueniri ac retineri. Non potestis, dicit Paulus, simul esse membra scorti & Spiritus sancti. Ora DEVM, vt, sua gratia, cum odio vitiorum, amor in te oriatur ac confirmetur virtutum: hoc est, TIMOR DEI. *Eiusque potentia*, &c.] DEI videlicet; cuius Potentia sine maximo periculo Corporis, Spiritus & Animæ, tentari non potest. Sunt autem hæc duo vitia (& signaturæ quasi indicantes) infidelium; Vnum diffidentiæ, alterum audaciæ ac temeritatis in DEVM, sic tentando eum. Hinc discito, IEHOVAM ne tentes quæstionibus friuolis; petitionibus superbis, tibi aut proximo nocentibus, &c. Vide vers. 216.

218	Quoniam in animam malitiosam non introibit Sapientia, nec in corpore peccatis obnoxio habitabit.	Vers. 4.	*Quoniam* ℣ *in maleuolam animam non introibit* SAPIENTIA: *nec habitat in corpore* ℣ *subdito peccatis.*	218

In maleuolam animam non, &c.] Ratio est, quod dissimilium nulla fit VNIO. Quid conueniret Luci cum tenebris: beneuolo cum maleuolo; veritati cum mendacio; bono cum malo? Non fit ad Monadis simplicitatem reductio, nisi reiiciatur Binarius: non cum IEHOVAH vnio, nisi prius à Teipso deuiatio, & tui abnegatio. Diuerte à malo & fac bonum, Psal. 34, vers. 15. Discede à temetipso deformato, &, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, reformare ad Exemplar Archetypi; patienter sequere, & Theosophicè imitare SAPIENTIAM incarnatam; tunc habitabit in te Spiritus SAPIENTIÆ Hhochmahél: Tunc IEHOVAH Pater: IHSVH CHRISTVS crucifixus, Frater; SPIRITVS SANCTVS Amicus, introibit in te, habitabit atque sedebit, REX, in palatio aut throno suo MicroCosmico, TEMETIPSO, tri-

uno, renato, verè catholico, vt est figura Amphitheatri huius secunda. Lotione pœnitentiali, Esaiæ 1,16. in melius transmutatus, coniungêris atque vnieris DEO: radio Solis supercælestis illuminaberis. Videbisque, mundus corde, DEVM in te, & te in DEO; OMNIA in OMNI. Terrena patitur, terrenus: mundana, à Principe mundi immundi, mundanus: Spiritualia, à Spiritibus bonis, sub modo delegatæ à DEO administrationis, Macro & MictoCosmicè, Spiritualis: Diuina, à DEO ipso, Diuinus. Qui minus purus est, quomodo audet ille purum attingere? De Spiritualibus atque Diuinis, tu terrene & mundane, censere abstine. Iudicas de iis, quorum dulcedinem nunquam gustasti, vt cæcus de coloribus. Vide versf.46. & 157. Censuisti me & librum hunc mundanum immundum; Vide ne nimis mundanè. Quære verf. 46. *Subdito peccatis*] Ne igitur pecces, ô fili SAPIENTIÆ, nam DEVS ipse videt (in omni enim loco oculi DOMINI contemplantur Bonos & malos, Prouerb. 15,3.) cur non videret? qui finxit oculum: cur non audiet? qui plantauit aurem, Psal. 94. verf. 9. Angelus custos tuus, Psal. 91. verf. 11. DEI minister, Psal. 104. verf. 4. adstat: Conscientia (mille testes) reclamat: diabolus (hostis generis humani acerrimus) accusat. Proponito tibi, quæso, mi frater, qui ad peccatum sollicitatis, ante oculos Angelum tui custodem, omnium, quæ vel facis vel cogitas, assiduum spectatorem ac testem; DEVM inspectorem, cuius oculis omnia patent, qui sedet supra cælos, & intuetur abyssos: Et rem adeo fœdam, vt homuncione teste palam facere pudeat, non vereberis coram Angelo tibi proximo, DEO, totoque cælitum Choro spectante & execrante facere? Phy quò laberis?

219	Imò, si ad intelligentiam clamaueris, & intelligentiæ dederis vocem tuam:	Prou. 2. Verf. 3.	*Si enim SAPIENTIAM* ℣ *inuocaueris, & inclinaueris cor tuum PRVDENTIÆ,*	219

Inuocaueris] Vt pium est Misericordiam implorare Diuinam, auxiliumque Omnipotentiæ DEI: sic ipsissima Christianitas, pro SAPIENTIA TheoSophicè impetranda, inuocare SAPIENTIAM IEHOVÆ (HHOCHMAHEL) ipsam, in vltimo seculo incarnatam: quam Sapiens noster inuocauit incarnandam.

220	Si quæsieris eam tàquam argentum, & sicut thesauros scrutatus fueris eam:	Verf. 4.	℣ *Si quæsieris Eam quasi pecuniam, &* ℣ *sicut thesauros effoderis illam:*	220

Si quæsieris] Si SAPIENTIÆ Christianè postposueris mundi immundi vanitates, quantumuis etiam splendidas atque pecuniosas, & quæsieris SAPIENTIAM. At, dices, Vbi, quibus Auxiliis, Cur, Quomodo, Quando: Audi: pulsato fores SOPHIÆ supercælestis, verf. 48. annotatas, in Oratorio & Laboratorio, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, & eam, DEO annuente, inuenies. *Sicut thesauros*, &c.] E

terra

terra Mundana, montiumque saxosorum profunditatibus effodiuntur opes, irritamenta bonorum. SAPIENTIÆ terra est LIBER triunus, Catholicus; puta, SS.æ SCRIPTVRÆ atque NATVRÆ, & MENTIS nostræ Diuinitus illuminatæ: huius ditissimæ venas, secundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri præsentis, rimare, SAPIENTIAM, IEHOVAH largiente, inuenies: hanc inde, sicut thesaurum, Christiano-Cabalisticè, Diuino-Magicè, & Physico-Chemicè, effode, inque pectoris scrinio prudenter reconde: ausim tibi polliceri, qui hæc rectè scribo, quod placebis DEO, hauries voluntatem à DOMINO, impetrabisque ab Eo, per Eam, in negotiis, consiliis ac laboribus tuis, benè velle, nosse, esse & posse, corporisque, Spiritus & Animæ sic elicies salutem. Nulla, crede veridico, vnquam calamitas aduersitatumvè hyems, sic extinguit fiduciæ, adhærentis DEO; fructuose impetrantem ardorem, quin, ex SAPIENTIÆ Lapide, quem reprobauerunt ædificantes, Psal. 118, vers. 22. posset restitui. Petra, SAPIENTIA caro facta. IHSVH CHRISTVS, seminarium habens ignis cælestis, & venas aquæ viuæ, salientes in vitam æternam. A DOMINO factum est istud, & est miraculum in oculis nostris, dico cum Psalmista.

221 Tunc intelliges TIMOREM JEHOVÆ, & ☞ cognitionem DEI inuenies.	Vers. 5.	☞ *Tunc intelliges* TIMOREM DOMINI, *& Scientiam* DEI *inuenies.*	221	Scientia DEI.

Tunc] Posteaquam methodo præfata Theosophicè quæsieris, & scrutatus fueris SAPIENTIAM. Mentes & manus sapienter admouentes, Dii (ELOHIM) adiuuant. *Non datur ad Musas currere lata via*, hoc est, mundanè: nam lata via mundi via est, Academica. *Cognitionem* DEI] Tu sciole, qui parum Christianè negas, DEVM à nobis cognosci non posse, lingua super verbis hisce cum Sapiente nostro, ô capita diabolica!

221 Nam nosse TE, consummata est Iustitia: & tuam intelligere potentiam, radix immortalitatis.	Sap. 15. Vers. 3.	☞ *Nosse enim* TE (ô DOMINE) *consummata* JVSTITIA *est, & scire* JVSTITIAM *&* VIRTVTEM *tuam radix est immortalitatis.*	222

Nosse te, &c.] Agnitio DEI, solida, integra, vera & perfecta est iustitia, qui in sese virtutes complectitur omnes: Est autem NOSSE DEVM, non solum de Natura Diuina (liceat mihi cum Petro Epist. 2. cap. 1. vers. 4. naturam Diuinam dicere) sapienter disserere, verùm quoque voluntatem eius, quæ in LEGE (voce Iustitiæ Diuinæ) & VERBO IPSIVS μακρῷ καὶ μικρῷ κοσμικῶς scripto, est declarata, intelligere ac facere, hoc est, timere DEVM, & credere misericordiæ eius. Sic enim Hieremias cap. 9. vers. 24. In hoc glorietur vir, nosse me; quod sim DOMINVS faciens Iudicium & Iustitiam, & misericordiam, hoc est, puniens peccatores, & ignoscens (propter SAPIENTIAM incarnatam, hoc est,

IHSVM CHRISTVM crucifixum) agentibus pœnitentiam; & misericordiam præstans erga eos, qui me timent, mihique credunt. 1. Iohan. 2, 3. & 4. In hoc scimus, quoniam cognouimus eum (DEVM) si mandata eius obseruamus. Qui dicit se nosse DEVM, & mandata eius non custodit, mendax est & in hoc veritas non est. Sic complexus est summam Doctrinæ huius Psalmus 147, 11. *Beneplacitum est* DOMINO *super timentes eum, & super his, qui sperant super misericordia eius.* Et Christus apud Iohannem 17, 3. *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum* DEVM *verum, & quem misisti,* IHSVM CHRISTVM. Hic solus immortalitatis radix. SAPIENTIÆ tertia pars magna, nosse Creaturam atque Naturam; maior, seipsum; maxima & summa, DEVM. Rectè sanè, verè ac sapienter dictum ab Augustino: Da, DOMINE, nosse me & nouerim te. Sit quoque à me repetitum. ô IEHOVAH, adiuua & perfice meum velle! Amen. Addo: TEIPSVM autem cognosces, quando collucente luce DEIFICA, in speculo maiestatis DIVINÆ triunius triuno (quod est, VNIVERSVM creatum, VERBVM scriptum & incarnatum, ANIMAque Diuinitus nobis inspirata) oculis & corporis & mentis; TheoSophicè, Physicè, PhysicoMedicè, PhysicoChemicè, PhysicoMagicè, HyperphysicoMagicè, Cabalicè conspicis, intueris, contemplaris Teipsum. Tunc videbis qualis sies videbis næuos, menda & maculas corporis, spiritus & animæ: Habebis cur cum Psalmographo Regio Psalm. 51. pœnitentialiter clames ad IEHOVAM: *Miserere mei* DEVS, *secundum magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitates meas. Amplius lana me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me*; & quæ sequuntur. Laua, ô DOMINE, quod est sordidum: riga, quod est aridum: sana, quod est saucium: rege, quod est deuium. Tunc lauaberis & mundaberis: tunc TheoSophicè sic lotus atque purgatus, nosces DEVM: quia beati mundi corde; hi enim videbunt DEVM. Matth. 5, vers. 8. Tunc quæsiuisti inuenistique Regnum DEI, & iustitiam eius: tunc cætera OMNIA (Bona ac Dona Spiritus SAPIENTIÆ, versu sequenti annotata, si Theosophicè Oraueris; & sapienter Laboraueris) adiicientur tibi: (μακρὸ καὶ μικρὸ κοσμικῶς) Beatus ergò & sapiens, qui se rectè cognouit. Qui Se atque DEVM Nouerit, huic OMNIA nota esse possunt. Vide figuram Amphitheatri huius secundam. *Scire*] Vndenam? Ex Libris SS.æ Scripturæ, Naturæ, & Temetipso, Diuinitatis radio illuminato.

225 Quapropter optaui, & prudentia mihi data est: inuocaui, & Spiritus Sapientiæ obuenit mihi.

Sap. 7. Vers. 7.

Propter hoc ☞ OPTAVI, *& datus est mihi sensus: &* INVOCAVI, *&* ☞ *venit in me* ☞ SPIRITVS SAPIENTIÆ. 225

OPTAVI] Non dedit operam literis in Academiis, nec audiuit Græcos, Dialecticos, Rhetoricos, &c. nec vsus est methodo studendi, hodierno die vsitatissimâ. Qui philosophandi modus ab Apostolo Paulo reiicitur, 1. Corinth. 1. v. 19, &c. & Coloss. 2. v. 8. Sed Optauit & inuocauit, qui So-

..H. A M super Cælestem omnibus prætulit Mundi huius solennitatibus atque thesauris. Sapuit certè. Augustinus tria vidisse sibi optauit: *Paullum in ore, Romam in flore, Christum in corpore.* Ego opto mihi possidere Lapidem ... phorum, eoque frui perfectè per annos viginti, cum omnibus fru... us atque vtilitatibus suis: tunc verè fortunatus atq; beatus essem, tam ... tura, quam in hac vita, Theo-Sophicè eo si vterer. Obseruandum: Animo primùm in eo oritur desiderium ardens, quamobrem: (versf. 144.) ... ndè sequitur inuocatio, siuè preces. Tu fac similiter; recurre in Te... ps..., nihil supponas (ex & in D E O) in te (auxiliaturi atque auxiliantis D E I promissiones habes, vers. 10.) impossibile: Confidas in D O M I N O, (... hristiano Cabalisticè obseruando) intelliges; velis Theo-Sophicè, & consequeris. Ex hoc fundamento extructum O R A T O R I V M Amphitheatri huius nostrum; confirmatum Matth. 6, 6. Vigilantiæ ac confidentiæ est hoc Christianæ, non temeritatis audacis. Firmiter crede; in Timore D E I viu...; in Spiritu & Veritate ieiunans Ora, sapienterque Labora; dabitur tibi sine mora: amicus D E I constitueris, & S A P I E N T I Æ fructuumque illius particeps fies. Mens inebriata D E O videt, tanquam in speculo, D E V M in se, & se in D E O; imò, quæ vult aut optat O M N I A. vers. 138. Hæc Luna Cabalistarum Micro-Cosmica crescens, plena, decrescens; accessu, oppositione diametrali, declinatione S O L I S Diuini. Luna crescente, iussu D E I, aderunt Spiritus boni; Tempore Plenilunii, D E V S ipse: decrescente, ora D E V M, ne tenebratum potestatibus tenea...is ac seducatis à semita Veritatis recta. *Venit in me.*] Quando? Non nisi prius oprauerat & inuocauerat. Non labor hic noctis atque diei vnius. Sudandum pro præmio (D E I gratia adipiscendo. versf. 142. & 145. Hic siste gradum, & super hoc Harpocraticè meditare: est vnum ex illis, quæ silentio potius, quàm sermone assequuntur, laudantur, commendantur. S A P I E N T I A vera, non ex libris per se & humanitus vers. 142. discitur chartaceis, sed Diuinitus illabitur nobis, & venit in nos: à nostris studiis non, vt cæteræ Scientiæ, lucem recipit, sed secum affert, & quasi de suo I P S A promptuario in viros non indignos (vers. 145.) radiat atque lucet. Litera p...r se non prodest quicquam: S P I R I T V S S O P H I Æ super Cælestis, Di...nitus in nos veniens, est qui instruit, qui docet, qui viuificat, qui illuminat, qui librum explicat, interpretatur, exponit. Dignus I H S V H C H R I S T V S, hoc est, S A P I E N T I A Patris, solus accipere L I B R V M, (puta SS^æ Scripturæ, Naturæ & Mentis Diuinitus nobis infusæ) & soluere signacula eius. Halleluiah. Rectè dicitur: *Vbi Spiritus sancti gratia operatur, ibi nihil proderit occultatio Philosophorum: nec manifestatio eorum, vbi eadem deest.* Verissimum hoc esse, Experientiâ edoctus, non semel comperi. Memini me, iudicio adhibito, ponderantem singula verba & emphases locutionum, aliquoties legisse Philosophos secretiores, aut oretenus contulisse cum quibusdam, & tamen non percepisse mentem eorum veram, quamuis dixissent veritatem: postea autem, suo tempore, detracto mihi (Misericordia Diuina procul dubio omni) per S A P I E N T I Æ S P I R I T V M ignorantiæ velamine, in quadrante horulæ, imò in momento,) suspicor institutione Genii mei boni gratia D E I mihi adsistentis) me plus intellexisse, quàm antea spatio anni totius. Spiritus enim, Vbi & Quando vult,

ſpirat. Omnem ſuperat rationem humanam, quod Dona DEI humilibus & obedientibus (captiuato intellectu, verſ. 307.) per Spiritum SAPIENTIÆ conferantur; detrahantur & abſcondantur argutis atque ſubtilibus mundanis immundis. Es iſt ja wahr/ es verdrieſſe auch welchen es wölle. Haurit aquam cribro, qui ſinè SPIRITVS SAPIENTIÆ reſeratione (mediata vel immediata, verſſ. 32, 74. & ſeqq. 187.) vult diſcere ex libro. Liber eſt index duntaxat oſtendens, pro quibus fundendæ ſint nobis preces ad IEHOVAM, vt (iuxta libertimam ſuam voluntatem) reuelet myſteria, communicet Naturæ arcana, doceat ſecreta, inſpiret veritatem OMNEM Manet igitur firmum ac ratum hoc, verſ. 167. poſitum, 65. repetitum, *quod Philoſophia ſit ſpiraculum* DEI, *& illuſtratio Diuina:* Quia DOMINVS dat SAPIENTIAM. Quapropter nemo vnquam (quod etiam Cicero obſeruauit & annotauit lib. 2. de Nat. Deorum) vir Magnus, ſinè afflatu Diuino. Felix igitur, terque quaterque felix, qui IEHOVAM habet à conſiliis, quemadmodum eſt in Oratorio noſtro: is hauriet voluntatem, hoc eſt, benè velle, noſſe, poſſe & eſſe in omnibus actionibus atque laboribus ſuis, à DOMINO. verſ. 329. Precor (cum Iohanne Chryſoſtomo) ardenter, & ex imo pectore, vt miſericors & benignus DEVS exaudiat preces & gemitus meos, aperiat aures cordis, & obſignet in me fidem, det mentem myſteriorum diuinorum capacem, ſobriam ratiocinationem, & vitam plenam officiorum & virtutis, mihi, & omnibus veræ Sapientiæ ſtudioſis ſectatoribus, vt ſemper cogitemus, meditemur & curemus ea, quæ DEI ſunt, & nobis in omni vita ſalutaria, Amen, dicat omnis Sapientiæ amans, Amen. SPIRITVS SAPIENT.] Hhochmaél, verſſ. 52. & 106. Qui Mirabilis, & verè Diuinus. Nam creat, Iob. 33, 4. Spiritus DOMINI fecit me. Pſal. 104, 30. *Emittes Spiritum tuum, & creabuntur.* Suſtinet, vegetat, viuificat & perficit omnia vbiq; diffuſus, Pſal. 138, 7. Rom. 8, 11, 1. Cor. 2, 4. Sap. 1, 7. Spiritus Domini repleuit orbem terrarum. IOVIS OMNIA PLENA. verſ. 154. Sapientiam & loquendi facultatem largitur, Matth. 10, 20. Hinc Cyprianus: *Non difficile eſt* DEO, *confeſſori ſuo inſpirare conſtantiam & loquendi fiduciam, qui, in Numeris, aduerſus Bileam etiam aſinam loqui fecit.* Miracula facit, Rom. 15. In virtute ſignorum & prodigiorum, in virtute Spiritus ſancti. Inueſtigat profunda DEI, 1. Corinth. 2, 10. *Spiritus omnia ſcrutatur, etiam profunda* DEI. Bona diſtribuit, 1. Corinth. 12, 11. Vndè, omnium Bonorum atque Donorum diſtributor cum ſit benignus, apud hunc vnum & ſolum quæramus ea, non apud ſpiritum malignum. verſſ. 185, 205, 251. & 298. Phy ſit diabolo, Amen. Filios DEI facit, Rom. 8, 14. Quicunque ſpiritu DEI aguntur, ii ſunt filii DEI. Sanctificat, Rom. 1, 4. Eccleſiam regit ac miniſtros deſignat, Actor. 13, 4. Eſa. 48, 16. DOMINVS DEVS miſit me, & Spiritus eius. Gratiam & pacem largitur, Apocal. 1, 4. Iuſtificat, 1. Cor. 6, 11. Iuſtificationes in nomine DOMINI noſtri IHSVH CHRISTI, & in Spiritu DEI noſtri. Liberos facit, 2. Corinth. 3, 17. Vbi Spiritus DOMINI, ibi libertas. Regenerat, Mouet corda ad bona opera & inuocationem. Hinc & Spiritus precum dicitur, Zach. 12, 10. Eduxit populum ex Ægypto, Eſa. 63, 13 & 14. Spiritus DOMINI duxit eum quaſi iumentum. Remittit peccata, Iohan. 20, 23. *Accipite Spiritum ſanctum, quorumcunque remiſeritis*, quaſi dicat, Spiri-

tus remittet, non vos. Reuelat myſteria. Iohan. 16, 13. Vndè omnis ſanctæ reuelationis ac viſionis eſt & dicitur auctor; abſcōditarumque rerum magiſter. Fidem largitur, 1. Corinth. 6, 11. Pios motus excitat, Rom. 8, 26. Docet fideles, Iohan. 16, 13. SVMMA: Virtute & aſſiſtentia SPIRITVS huius poteris OMNIA. Seruias tu ei Theo-Sophicè; & IPSE præerit tibi tuiſque Catholicè: in ORATORIO & LABORATORIO. SPIRITVS SAPIENTIÆ cur Multiplex aut Multiformis dicatur, verſ. 49. & 134. ex iam dictis ſatis ſuperque probari poteſt. Quare Paulus 1. Corinth. 12, 4. &c. *Diuiſiones*, inquit, *Gratiarum ſunt, idem autem Spiritus*. Et diuiſiones miniſtrationum ſunt, idem autem DOMINVS. Et diuiſiones operationum ſunt, idem verò DEVS, qui operatur OMNIA in OMNIBVS. Vnicuique autem datur manifeſtatio Spiritus, ad vtilitatem. Alii quidem per Spiritum datur ſermo Sapientiæ: alii autem ſermo Scientiæ, ſecundum eundem Spiritum: alteri Fides in eodem Spiritu: alii gratia ſanitatum, in vno Spiritu, alii operatio virtutum, alii Prophetia, alii diſcretio Spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio ſermonum. Hæc autem omnia operatur vnus atq; idem Spiritus, diuidens ſingulis prout vult. Et 1. Corinth. 7, 7. *Vnuſquiſque proprium donum habet ex* DEO: *alius quidem ſic alius verò ſic: Sit Nomen* IEHOVÆ *benedictū in ſecula ſeculorum, Amen.* Addo: Hic DEI SPIRITVS ſapientibus tripliciter FAMILIARIS. 1. Diuinitus, immediatè; Influentiâ, Lumine & Motu: Mediatè, Biblicè, nec non in carne humana aſſumpta. 2. Macro-Coſmicè Naturâ (quæ RVACH ELOHIM, Gen. 1. aut Anima Mundi) Catholicè, hoc eſt, vniuerſali virtute ac operatione, in Lapide Philoſophorum; Particulariter, in ſingulis Creaturis, tam ſpiritualibus quàm corporalibus, & quæ ex hiſce ſunt, per totum vniuerſum creatum, 3. Micro-Coſmicè, in Homine, & quidem σωματικῶς, hoc eſt, corporaliter, ſiuè in concreto, in corpore ac Spiritu, ratione Eſſentiæ quintæ, ſimpliciter, Animâ ſiue mente, quæ particula auræ Diuinæ. Accuratè perluſtra Amphitheatrum hoc totum, reperies (more Philoſophico) de hiſce plura hinc inde. Phy diabolo, cum ſua familiaritate pernitioſiſſima fœdiſſimaque. Iterum Phy. In DEO viuimus, mouemur & ſumus, vt docet Paulus ex Arato, Actor. 17, v. 28. cuius & genus ſumus: non igitur profanemus Templa DEI, quæ CHRISTVS ſanguine ſuo ſibi conſecrauit, ſed Spiritus DEI habitet in nobis. 1. Corinth. 3, 16.

224	Et ☞ præpoſui illam regnis & ſedibus, & diuitias nihil eſſe duxi in comparatione Illius.	Ve.ſ8.	*Sceptris ac ſolus illam anteposui, præ eaque diuitias pro nihilo æſtimaui.*	224	Quantopere aboran dum pro Sapientia. Iob. 28, 18

Præpoſui illam Regnis, &c.] Vide verſſ. 45, 317, 318. & 327. SAPIENTIA vera rebus atque negotiis mundanis iure eſt anteponenda; quippe quæ vna ſola Naturæ ſecreta pandat; theſauros largiatur inexhauſtos: Angelis ſociet beatis; DEO coniungat, veréque felices efficiat atque beatos. Dat OMNIA: Bonis bona; malis (quia digni) mala.

225 Nec verò ei Lapidem pretiosum comparaui, quoniam aurum cum ea collatum arena pauca: & lutum æstimabitur argentum, cum illa comparatum.

Vers. 9.

Nec comparaui illi ☞ lapidem pretiosum: quoniam omne aurum, in comparatione Illius, arena est exigua, & tanquam ☞ lutum æstimabitur argentum in conspectu Illius. 225

Lapidem pretiosum] Posset hîc aliquis non ineptè suspicari, Sapientem nostrum loqui de Lapide Philm. proptcrea quod sequitur coniunctio caussalis, *Quoniam omne aurum*, &c. Cuius Lapidis ritè applicati virtus inter alias multas quoque est, transmutare metalla inferiora in superiota, hoc est, Argentum & Aurum. *Lutum*] Propriè: quid enim (sublato hominum errore) aliud est argentum, quàm limus, ex terra & aqua, albus: & aurum, ex aqua & terra ruber; congelatus fixusque redditus. Sapiens sapientis dictum hoc: Odit virtutis indolem, odit honestas artes, quisquis admirator est auri.

226 Supra sanitatem ac formæ pulchritudinem dilexi illam: atque ea malui quàm luce frui, vt cuius splendor non possit supprimi.

Vers. 10.

Super salutem & speciem dilexi illam, & proposui ☞ pro L V C E *habere illam: quoniam inextinguibile est* L V M E N *illius.* 226

Pro luce habere illam, &c.] Est enim Lux lucens in tenebris, veniens in Mundum, quam mundus non cognouit, Iohan. 1. Sapit cum Sapiente, qui pro luce proponit habere illam: Vndè Syrach cap. vltimo: Manus meas extendi in altum, & in sapientia eius luxit anima mea, & ignorantias meas illuminauit. Sis oro Hhochmaél, S A P I E N T I A D E I lux & lucerna menti, manibus ac pedibus meis; in Oratorio vtroque, (Micro ac Macro-Cosmico) & Laboratorio, meis. Tu ô lux gentium, lumen cordium, radio illuminationis tuæ dignare illustrare cor meũ, tenebras abigere ignorantiarum mentis meæ; disponere actiones atque labores meos, influere iis benedictionem felicis successus, atque in omnibus ostendere mihi & impertiti veritatem, Amen. Vide vers. 78.

227 ☞ Facilè (equidem) videtur ab his, ☞ qui diligunt Eã, & ☞ inuenitur ab his, ☞ qui quærunt illam.

Sap. 6. Vers. 13.

Facilè perspicitur ab iis qui eam diligunt, & inuenitur ab illis, qui illam quærunt. 227

Facilè videtur, &c.] O Visionem beatissimam, imò D E I-ficam, hanc, videre S A P I E N T I A M in Libro SS[æ] Scripturæ; in Natura; mentaliter in semetipso! Quid iucundius? quid beatius? Non tamen hoc nisi mundis corde contingit. Soli Diis geniti potuêre. Vide vers. 52, 195, 218. *Qui diligunt*

ligunt eam] Nam DEVS currentem trahit. Vide verſſ. 145, 160. *Inuenitur*] Ideo Solomon Eccleſ. 7, 25. ingemiſcens ait: Alta profunditas, ſeu, profunda, profunda, (ita enim Hebraicè legitur) quis inueniet eam? quaſi diceret, ô quàm difficile eſt inuenire SAPIENTIAM, inter tot ac tantas ſtultitias mundi huius immundi, à veritatis viæ linea recta, ſeducentes. Inuenitur SAPIENTIA: quia Diuinitus magis illabitur, quàm quòd humanitus, (hoc eſt, humana prudentia, ratiocinatione, phantaſia, aut ſpeculatione) acquiratur. DOMINVS dat SAPIENTIAM, Prou. 2, 6. &, *Beati qui inueniunt eam*, Prou. 3, 13. Paucorum eſt igitur inuenire illam. Quorumnam, dic quæſo? Sequitur Sapiens ſapientis reſponſum. *Qui quærunt illam*] Quomodo? In Timore DEI ieiunantes Orando, Theo-Sophicè viuendo, ſapienterque Laborando, ſecundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius. Inuenitur ab his qui manè vigilant ad eam, verſ. 160. & qui non tentant eam, verſ. 216. DEVS enim OMNIA (vt habet Prouerbium) vendit laboribus. Manus Theo-Sophicè admouentes, Dii (Elohim) adiuuant, verſ. 92. cum aliquot ſequentibus. Nec tamen ſuper nos noſtris meritis aut noſtra ſanctitate, ſed DONO DEI Miſericordis coruſcat tam venerandi Numinis & Luminis ſplendor. Huc refer caput Ieſu Syrach vltimum totum, quod tibi de meliori nota commendo.

228	Anteuertens ſuis ſtudioſis ſe offert cognoſcendam.	Verſ. 14.	☞ *Præoccupat qui ſe concupiſcunt, vt illis ſe prior oſtendat.*	228

Præoccupat, &c.] Huius explicationem vide ſupra, verſ. 144.

229	☞ Qui de LVCE vigilauerit ad illam non laborabit, ☞ aſſidentem enim Illam foribus ſuis inueniet.	Verſ. 15.	*Qui manè ſurrexerit ad illam, non laborabit: aſſidentem enim ſuis foribus eam inueniet.*	229

Qui de luce vigilauerit] Vt eſt verſſ. 96. & 170. & alibi paſſim in Prologo hoc annotatum. *Aſſidentem foribus*, &c.] Quibusnam? Senſuum tuorum, Rationis, Intellectus ac Mentis. Præſto eſt enim Mediatè & immediatè omnibus, qui optant ac ſtudent eam audire, videre, obſeruare loquentem atque docentem, in Libris SS* Scripturæ, Naturæ & ſemetipſis, lege Amphitheatri huius. Vtinam omnes ſapientiam ſibi aſſidentem, ſeque eis offerentem ſentirent ac noſſent, ô quàm benè eſſet eis!

230	☞ Cogitare ergo de illa, ſenſus eſt conſummatus: & qui vigilauerit propter illã, citò ſecurus erit.	Verſ. 16.	*Nam de illa ſuſcepta cogitatio, prudentiæ eſt perfectio: & qui propter eam vigilauerit, continuò ſecurus erit.*	230

Cogitare de illa, &c.] Vide verſſ. 18. & 142. Quemadmodum qui coniu-

gium inire volunt, à colloquio amico initium faciunt: ita qui ſapientiæ Æternæ coniugium ambiunt, pias, ſanctas, pulcherrimas, amabiliſſimas de ea ſuſcipiunt cogitationes, & ante oculos mentis proponunt ſibi imaginem illam ſapientiæ formoſiſſimam, qualem ſapientiſſimus Regum, in prioribus Prouerbiorum capitibus depingit, & in lib. Sap. 7. Hæ cogitationes de ſapientiæ plenitudine ſuſceptæ, ſunt vinculum & copula, virtute magnetica cæleſti prædita: ſunt ſeminaria alloquiorum & ſoliloquiorum Diuinæ Sapientiæ: vſque adeo enim blanda, familiaris & humana eſt vera ſapientia, vt nunquam ſinè ſuauiſſimo reſponſo amatorem dimittat: ſed voce interna, occulta, intellectuali & mentali reſpondeat; interdum etiam oſculo iucunditatis, & motu diuiniſſimo, vt eſt Cant. 1. verſ. 1. oſculetur me oſculo oris ſui: nam fructus eius dulcis gutturi meo.

231	Quia ſe dignos ipſa quærit circumeundo, atque in viis beneuolè ſe illis oſtendit, in omnique cogitatione eis occurrit.	Verſ. 17.	*☩ Quoniam dignos* S E, *Ipſa circuit quærens, & in viis oſtendet* S E *illis hilariter, & in omni prouidentia occurret illis.*	231

Quoniam dignos ſe, &c.] Huius explicationem vide ſupra verſ. 145.

232	Initium enim ipſius eſt veriſſima eruditionis cupiditas: cura verò eruditionis ☩ amor.	Verſ. 18.	*Initium enim illius veriſſima eſt ☩* D I S C I P L I N Æ *concupiſcentia.*	232

D I S C I P L I N Æ *concupiſcentia.*] Qui enim diligit diſciplinam, hoc eſt, admonitionem, correctionem, repræhenſionem, & dehortationem à via mala, à vita vitioſa, diligit ſcientiam; qui autem odit increpationes, inſipiens eſt. Prou. 12, 1. Talis eſt quoque D I S C I P L I N A D E I, per tribulationem & crucem: quas ideo nobis Diuinitùs immittit ac permittit, vt vocent nos ad pœnitentiam: experimur in his conſolationem Diuinam, ex qua videmus nos à I E H O V A H diligi, doceri atque defendi, *Dat vexatio intellectum.* Eſa. 28, 19. Vnde Paulus: *Tribulatio patientiam efficit, patientia probationem*, id eſt, agnitionem D E I erga nos voluntatis. Non tentatus, pia rectè dixit Antiquitas, qualia ſcit? Exules Oratorio & Laboratorio noſtro, tu qui reſpuis caſtigationem, annuntio tibi, quod nunquam euades in Chriſtiano Cabaliſtam, Phyſico Magum, aut Phyſico Chemiſtam, manebis ſophiſta. Crucem patienter ferens ſuam, baiulat & Chriſti; quo indutus, eundem imitatur: huic ianua aperitur virtutum, hic intromittitur ad R E G N V M S A P I E N T I Æ P E R P E T V V M: Diſciplinam fugiens, excluditur. Ad auguſta, per anguſta. Oportet nos prius eſſe cum C H R I S T O in Orco, antequam cum eo aſcendimus in Cælum. *Amor.*] Non poteſt fieri coniunctio & copulatio, niſi interueniente amore, ſanctoque

deſiderio.

desiderio. Nam qui meretricio amore sunt imbuti, hoc est, mundano, & vano, indigni sunt coniugio cælestis Sapientiæ. Crede mihi qui terrena volunt, cælestia nolunt. Et, quisquis amat, fit dignus amari. Iste verò sanctus amor Sapientiæ est flammula Spiritus sancti, incensa precibus assiduis. Hac in cordibus nostris micante, patefit aditus ad Sapientiam cælestem primus. Nam Sapientiam amasse, propè parasse est. Adeò fidelis est in amore Sapientia Diuina, vt sanctum sui amorem ferre nequeat, quin amantem redamet, & sanctum amoris desiderium impleat.

233	Amor autem obseruatio legum ipsius: rursum legum obseruatio est immortalitatis conseruatio.	Vers. 19.	☞ *Cura ergo* D I S C I P L I N Æ, *dilectio est: & dilectio custodia* L E G V M *illius est: custoditio autem legum, consummatio incorruptionis est.*	233

Cura ergò D I S C I P.] Hinc apparet, quæ, quales & quantæ sint T I M O R I S D O M I N I Vtilitates fructuosissimæ.

234	Porrò immortalitas facit vt proximè ad D E V M accedamus.	Vers. 20.	☞ *Incorruptio autem facit proximum esse* D E O.	234

Incorruptio facit, &c.] D E O, qui E N S æternum & immortale, Homo reiectione Binarii (vers. 118.) regeneratus, fit proximus atque amicus, (vers. 299.) iungitur atque vnitur; tam in vita hac, quàm futura. *Beati quippe mundo corde: quoniam ipsi* D E V M *videbunt.* Matth. 5, 8.

235	C O N C V P I S C E N T I A itaque S A P I E N T I Æ deducit ☞ ad R E G N V M P E R P E T V V M.	Vers. 21.	*Sapientiæ igitur cupiditas ad regnum perducit.*	235

Ad R E G N V M P E R P.] Hoc est, D E I. Quod (cuius initium in vita hac, complementum in futura) si primum quæsieritis, & Iustitiam eius, cætera O M N I A, hoc est, S A P I E N T I Æ thesauri immensi & fructus infiniti, adiicientur vobis. Regnum hoc Sabbathum est Sabbathorum, Iobel vltimus, (de quibus ex Cabalistarum doctrina, nos in secunda Amphitheatri huius figura) & Terra viuentium, hoc est, immortalitas, quæ vita æterna; vbi dulcissimis & suauissimis perfruamur gaudiis, videndo de facie ad faciem gloriam D E I, fruendove D E O ab æterno in æternum. Summa: Catholicè quære primùm Catholicon Triunum (vt docet Amphitheatrum hoc nostrum) hoc est, Agnoscere D E V M, cognoscere Temetipsum, summumque in Natura & Arte bonum, hoc est, Lapidem Philosophicum ausim affirmare, quod tunc, si Christianè orauetis, sapienterque (pro diuersis diuersimodè) Laboraueris, specialia & particularia O M N I A, in scibili quouis, (si D E O placuerit, vers. 1.) adiicientur tibi. Accipies Regnum decôris; & diadema speciei de manu Domini: quoniam

Digitized by Google

dextra sua teget te, & in brachio sancto suo (ψ) defendet te. Sap. 5, 17. *Habitabis in adiutorio Altissimi, in protectione* DEI *cali commoraberis.* Psalm. 91, 1 tegêris DEI manu, visurus mirabilia DEI. Sap. 19, 8. In omni tempore, & in omni loco DEVS ADSISTET tibi. Ibid. v. 20.

236 In hac domum meam ingressus conquiescam: nullam enim acerbitatẽ habet cõsuetudo ipsius, nec vllam molestiam eius conuictus, sed lætitiam & gaudium. (Vers. 18.) Circumeundo quærebam, vt eam apud me reciperem.

Sap. 8. Vers. 16.

☞ *Intrans (vaque) in domum meam, conquiescam cum Illa. Non enim habet amaritudinem conuersatio illius, nec tædium victus illius, sed* ☞ *lætitiam & gaudium.* (Vers. 18.) ☞ *Circuibam quærens, vt mihi Eam assumerem.* 236

Intrans in domum meam, &c.] Sic & Daniel ingressus est domum suam, Dan. 2, 17. & cap. 6, 10. Notandum: Omnia SAPIENTIÆ adiumenta, aut sunt publica aut priuata; de publicis egit hactenus, nunc de priuatis: indicans priuatam delectationem, quam habet domi cum SAPIENTIA, exercendo Meditationes suas & soliloquia, TheoSophicè in Oratorii domo, tam externi aut visibilis, quod Sacellum Monasticum, à Monade, h. e. Vnitate sic dictum, quàm interni ac inuisibilis, quod est cordis pœnitentialiter deputati, mentisque Diuinitùs illuminatæ. vers. 223. Intrans quoque in domum Laboratorii PhysicoChemici. Monemur hîc, quo pacto mẽs nostra, à terrenarum rerum contagio secreta, per arcanas contemplationes DEO penitus adhæreſcat, ita vt intra cubiculi sui penetralia super Cælestibus, Macro & MicroCosmicis deliciis: ChristianoCabalisticè, DiuinoMagicè, & PhysicoChemicè, perfruens, secretum meum mihi, secretum meum mihi cum Esaia 24, 16. ore ac corde (ouans) clamitâre possit. *Lætitiam & gaudium*] Gaudium internum, gaudium arcanum, gaudium solis iis cognitum, quibus contingit: quod denique cum Mundi gaudiis nec euanescit, nec aufertur, sed cumulatur in gaudium æternum. *Circuibam quærens*, &c.] Vbinam? in LEGE DOMINI, Libro Naturæ & Metipso. At quomodo, quæso? *Diligendo eam.* versl. 18, 142, & 146. Timendo DEVM, vers. 210. vigilando ad fores eius, & obseruando ad postes ostii illius, vers. 48. Fidem habendo in illam, vers. 216. Concupiscendo eam, vers. 260. de Luce vigilando ad illam, vers. 229. Optando, inuocando, vers. 223. & 251. Proponendo mihi, pro luce habere illam, vers. 226. & adducere eam mihi ad conuiuendum, vers. 307. Idem, Idem Nobis facientibus, secundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, quoque aderit SAPIENTIA vera. Quæramus modo TheoSophicè Hanc; præoccupabit qui eam concupiscunt. vers. 144.

Non temerè apud DIVM pronunciandũ.

237 Ne festines ore tuo, neque cor tuũ acceleret pro-

Ecclef. 5 Vers. 1.

☞ *Ne temerè quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferre* 237

ferre verbum ante DEVM: quia DEVS eſt in Cælo & tu ſuperTerram, iccircò ſint verba tua pauca.

ferendum ſermonem corã DEO: *DEVS enim in Cælo, & Tu ſuper Terram; iccircò ſint pauci ſermones tui.*

Ne temerè quid loquaris] Alloquium puri intimi & ſinceri cordis, ſcrutator cordium amat, vt eſt Pſal.19,15. Et erunt, vt complaceant tibi Eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper, Domine adiutor meus & redemptor meus. Naſcatur igitur ſermo tuus, quo DEVM alloqueris, in intimo corde, non in labiis: & ſatius eſt te ſuſpiriis loqui cum DEO ex intimo corde profectis, quàm verbis temerariis. Suſpiria enim piorum ex Spiritu ſancto procedunt, quando ille in nobis gemit; verba, vt plurimum ex humana phantaſia: & magnum eſt diſcrimen inter verba Spiritus & verba oris.

238 Vers.3. Quum voueris votum DEO, ne tardes reddere illud: quia non eſt beneplacitum DEO in ſtultis: quæ igitur voueris redde.

(Et) Si quid vouiſti DEO, *ne moreris reddere; diſplicet enim ei infidelis & ſtulta promiſſio: ſed quodcunque voueris redde.* 238 Votum. Deuter.23. Verſ.21.

Si quid vouiſti DEO, &c.] Loquitur Sapiens more Veteris Teſtamenti. Solebant enim pii in anguſtiis conſtituti, DEO Sacrificia ἐυχαριστικὰ promittere. Sicut Hanna 1.Sam.1.verſ.11. cum filium à DEO rogaret, vouet & promittit, ſe illum ipſum Domino redditurum: ſicut & Iephthe. Iudic. 11,30. Vouete & reddite Domino DEO veſtro, inquit Pſalmographus, Pſal.76,12. Et, quod ſemel egreſſum eſt de labiis tuis, obſeruabis, Deut.23. v.23. Talia vota ex ſummo DEI amore, ſanctiſſimo deſiderio, & ſincera animi gratitudine proficiſcuntur: & reddenda ſunt DEO ſinè cunctatione. Sic Patriarcha Iacob cũ in ſomnis vidiſſet ſcalam cæleſtem, euigilans vouet DEO, ſe in illo loco conſtructurũ Domum DEI, hoc eſt, ſe ibidem propagaturum agnitionem & verum cultum DEI: & doctrinam de Meſſiah. Gen.28,20. Nos in Nouo Teſtamento, vouimus DEO votum obœdientiæ filialis in Baptiſmo, & reddimus hoc votum DEO, in ſanctitate & iuſtitia, fide, patientia, humilitate. Definimus igitur, votum Noui Teſtamenti ſic: Votum eſt obligatio ad præſtandos cultus primæ tabulæ, qui ſunt Timor DEI, fides, dilectio, patientia, inuocatio, gratiarum actio, confeſſio, prædicatio Nominis Diuini. Hæc vota omninò ab omnibus Chriſtianis DEO reddenda ſunt. Specialia autem vota ſunt, cum præter ſolitã erga pauperes liberalitatem, obligamus nos ad peculiare aliquod & ſingulare beneficium, quo aut honor DEI aut ſalus hominum promouetur: idque ſine omni hypocriſi, nec temerè, ſed ex intima & ſincera animi gratitudine in hunc finem, vt acceptum à DEO beneficium, quod precibus impetrauimus, redundet quoque in proximum.

239	Melius eſt vt non voueas, quam vt voueas, & non reddas.	Verſ. 4.	*Multoque melius eſt non* V O V E R E, *quàm poſt* V O T V M ☞ *promiſſa non reddere.*	239

Promiſſa non reddere] Quo affectu vota ſint facienda, in verſu præcedenti dictum eſt. Iam hoc addo: ſi voueris D E O aliquid, ſiuè ſit cultus primæ tabulæ, vt pſal. 22. verſ. 23. Narrabo nomen tuum fratribus meis. Item Pſal. 51, 15. docebo iniquos vias tuas: ſiuè ſint opera Miſericordiæ ſecundæ Tabulæ, ita vouendum & reddendum tanquam teſtimonium tuæ gratitudinis erga D E V M, & ſigillum orationis tuæ, quo fidem & gratitudinem tuam D E O obſtringis. Hoc ſi fregeris & fidem non ſeruaueris; næ D E V M ad retractandam ſuam erga te Beneficentiam & liberalitatem, & ad repoſcenda ſua bona, commouebis.

Eccleſ. 34. verſ. 23.	240	Sacrificium impiorum eſt abominatio I E H O V Æ: O R A T I O autem rectorum beneplacitum Eius.	Prou. 15. Verſ. 8.	☞ *Victimæ impiorum abominabiles* D O M I N O: V O T A *iuſtorum placabilia.*	240

Victima impiorum abominab.] Notatur hîc diſcrimen verorum & falſorum cultuum. Hypocritæ offerunt D E O externos ſuos cultus, verbi auditum, celebrationem feſtorum, ſacramentorum vſum, preces prolixas, ſuperbas & putatitias eleemoſynas, ſinè omni fide & integritate bonæ conſcientiæ. Igitur omnia ipſorum opera coram D E O abominabilia: quia ex corde peruerſo & non purificato proficiſcuntur. Veri autem D E I cultores, qui ex fide ſincera faciunt opera ſua, vſque adeo in omnibus & minimis operibus D E O placent, vt hauſtus aquæ frigidæ, ex charitate porrectus, ingentis theſauri loco à D E O habeatur, & ſcrinio ac gazophylacio D E I reponatur.

241	☞ Eruditus in V E R B O reperiet Bona: & qui S P E R A T in D O M I N O, beatus eſt. Prou. 28. verſ. 25. ☞ Qui S P E R A T in D O M I N O ſanabitur.	Prou. 16 Verſ. 20.	*Intelligens rem, inueniet bonum & confidens in* I E H O V A, *beatus eſt.* Prou. 28. verſ. 25. *Qui fidit* I E H O V Æ, *impinguabitur.*	241

Eruditus in V E R B O] Scilicet Doctrina Sapientiæ, quomodo per Timorem D E I inueſtiganda: quomodo precibus aſſiduis comparanda: quomodo Amore & deſiderio copulanda & vnienda. O præclara doctrina, & verbum Sanctum, plenum beatitudine, plenum pinguedine & adipe omnium bonorum temporalium & æternorum. *Qui ſperat in Domino*] Huius ſpei fructus eſt perpetua felicitas, Pſal. 146, 5. Beatus cuius D E V S Iacob adiutor eius, ſpes eius, in Domino D E O ipſius: qui fidem ſeruat in

æternum

æternum. Stultissimus & infelicissimus est, qui tumet fiducia propriæ sapientiæ, industriæ, donorum & opum: recedente enim Spiritu sapientiæ à rebus mortalibus, ruunt in interitum & fiunt pestes possidentium.

242	Qui fiduciam suam in eo habent, veritatem intelligent: & fideles in charitate, in eo permanebunt: quoniam gratia & misericordia erga Sanctos eius, & ratio electorum eius habebitur.	Sap. 3. Vers. 9.	*Qui* CONFIDVNT *in illo*, ☞ *intelligent* VERITATEM: *&* *fideles in dilectione acquiescunt Illi: quoniam donum & pax est electis eius.*	242

Intelligent VERITATEM] Sic SAPIENTIA hæc incarnata, Iohan. 8. vers. 31. Si vos manseritis in sermone meo, verè Discipuli mei estis, & cognoscetis Veritatem. Veritatem, inquam, OMNEM; in Theo-Sophicis, Iuridicis, Physicis, Physico-Medicis, Physico-Chemicis, Physico-Magicis, Hyperphysico-Magicis & Christiano Cabalisticis; ex & in SS.ª Scriptura, Libro Naturæ, ac Temetipso, oleo Spiritus SAPIENTIÆ Diuinitus vncto: Orando & Laborando. Ora DOMINVM, vt à DOMINO rorer desuper atque destillet in receptaculum Mentis tuæ, pœnitentialiter lotæ atque mundatæ, guttulas SPIRITVS SOPHIÆ super-Cælestis: quo inebriatus, oblitus TVI, (hoc est, prudentiæ tuæ insipientis) sapienter sequaris ea, quæ IPSE suggerit tibi: Vt, eo adsistente tibi, maneas in veritate, & Veritas maneat in te. Nam sinè veritatis ductu æternæ, veritatem rerum Humanarum & Diuinarum nunquam gustabis, nec sapiens eris.

243	☞ Longè est DOMINVS ab impiis, & ORATIONES iustorum exaudiet.	Prou. 15. Vers. 29.	*Longinquus est* IEHOVAH *ab impiis: sed orationem iustorum exaudit.*	243

Longè est DOMINVS, &c.] Summa miseria est, DEI præsentia non frui: summa beatitudo, DEVM habere præsentem atque propitium. Impii frustrantur exauditione precum suarum, quo nihil est miserius & infelicius. Quemadmodum subditorum extremus est despectus & perditio, quando à facie Regis repelluntur cum suis supplicationibus: ita extremum est exitium à DEO non audiri. E conuerso summa est consolatio, quod Sapiens noster hîc cum Psalmo 155, 18. cantat: propè est DOMINVS omnibus inuocantibus eum, omnibus inuocantibus eum in veritate. Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos.

244	Qui remouet aurem suã, ne audiat legem, etiam oratio Eius erit abominabilis.	Prou. 28. Vers. 9.	☞ *Qui declinat aures suas, ne audiat* LEGEM, ☞ ORATIO *eius erit execrabilis.*	244

Qui verò declinat, &c.] Qui aures habet ad audiendum, audiat, quid dicat filiis hominum Spiritus VERITATIS; *declinet à malo, & faciat bonum*; Timeat DEVM, & operetur iustitiam; obtemperetque benè monenti, aliàs nihil impetrabit aut efficiet boni, siuè in ORATORIO siuè in LABORATORIO. Qui enim declinauerit aures suas, ne audiat SAPIENTIAM loquentem, docentem & admonentem in SS.ª SCRIPTVRA, Libro NATVRÆ, & SEMETIPSO. *Oratio eius*, &c.] Oratio quæ DEO acceptum debet esse sacrificium, proficiscatur ex corde pœnitente, contrito & humili; aliàs DEO est abominabilis. Si enim arbor displicet, quomodo fructus placere posset. Quin vita sancta immaculata, tota est apud DEVM oratio, sacrificium acceptabile, cultus DEO gratissimus. Opere ipso coram DEO loqui debes, non verbis: si secus, oratio nostra fit in peccatum, Psalmo 109, 7.

245	Qui tegit scelera sua, nunquã aget prosperè: qui verò confitetur, & derelinquit, misericordiam consequetur.	Vers. 13.	*Qui abscondit scelera sua, non dirigetur: qui autem confessus fuerit,* ☞ *& relinquit ea,* MISERICORDIAM *cõsequetur.*	245

Et relinquit ea.] Omninò necesse est, in conuersione, & veræ Sapientiæ inuestigatione, deponere delicta contra conscientiam, purificare cor, animam, spiritum, corpus: si debeat fieri vas Misericordiæ & Gratiæ DEI, habitaculum Spiritus sancti, Organum salutare DEI. LAVAMINI; mundi estote; procul este prophani; nemo pollutus introeat; nemo contaminatus ad montem DEI propinquet: sanctificate vos, cras videbitis gloriam Domini. Sic Esaias non sine causa incipit suam prophetiam cap. 1, 16. Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite agere peruersè, & discite benefacere, tunc tandem venite ad me: si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix & lana dealbabuntur. *τὸ ὁλόκληρον ὑμῶν*, ait Apostolus, *τὸ σῶμα, καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ τὸ πνεῦμα ἅγια*, 1. Thess. 5. vers. 23. & iterum, Rom. 12. vers. 1. *Obsecro vos per* DEI *misericordiam, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem sanctam*, DEO *placentem*, &c.

246	☞ Misericordia & veritate redimitur iniquitas; & in TIMORE DOMINI declinatur à malo.	Prou. 16 Vers. 6.	*Misericordia & veritate redimitur iniquitas: & in timore* IEHOVÆ *receditur à malo.*	246

Misericordiã & veritate] Misericordia significat, cùm DEI misericordiam erga nos, tum alibi nostram, erga proximum, Charitatem. Estq; veritas hoc loco cor verax, de DEO rectè sentiens, veritatis laudem ei soli tribuens, quod iuxta promissiones suas nobis, in spiritu & veritate inuocantibus eum, ignoscat, adsit, opem ferat, secreta communicet; mysteria

reuelet:

reuelet: Bona & Dona largiatur innumera & infinita. Declinare à malo docet Solomon illos, qui timent DEVM; (timore filiali, qui ipsissimus amor, vers. 210.) qui credunt ei & in eum: qui ex corde diligunt proximum. Sis ergô misericors & verax erga proximum, vt Misericordia implearis ac veritate à DEO diuina.

147 Nonne errant cogitantes malú? misericordia autem & veritas cogitãtibus bonum.	Prou. 14 Vers. 22.	*Errant (igitur)* ☞ *qui operantur malum,* MISERICORDIA *autem & VERITAS præparãt bona.* 147

Qui operantur malum.] Fructus non potest esse præstantior suo semine: Quicquid seminauerit homo, hoc etiam metet. Archelaus Rex Macedonicus, cùm tres legitimos hæredes interfecisset, & regnum inuasisset, tandem interfectus est ab adolescente, qui gladium ipsius epati infixit: ideò versus de eo factus est: Struens alteri malum, struit suo epari malum. Misericordia & veritas duæ sunt pedissequæ & comites fideles, omnibus qui pietatem & Timorem DEI colunt.

148 ☞ Qui (ergo) sequitur IVSTITIAM & MISERICORDIAM, inueniet vitam, iustitiam & gloriam.	Prou. 21. Vers. 21.	*Qui sectatur iustitiam & misericordiam, inueniet vitam, iustitiam & gloriam.* 148

Qui sequitur iustitiam, &c.] Qui seminat iustitiam, iustitiæ fructus metet; qui sunt, gloria, honor, felicitas, gaudium bonæ conscientiæ, & vita: Ex iniustitia verò & impietate, nihil nisi ignominia, infelicitas, morsus conscientiæ, & fœda mors nasci possunt. Id quod & Comicus Ethnicus scriptum reliquit: Virtus præmium est optimum; Virtus omnibus rebus anteit; profectò Virtus omnia in se habet bona.

149 Puer autem eram ☞ ingeniosus, & sortitus sum animam bonam.	Sap. 8. Vers. 19.	*Eram autem puer, eximia ingenii indole præditus, bonamque animam sortitus.* 149

Ingeniosus, &c.] Bonâ indole natus, siuè Naturâ non malâ præditus, & vocatione internâ ad SAPIENTIÆ studium vocatus, *εὐφυία* (quæ vox hoc loco legitur) naturalem significat ingenii animique bonitatem, quæ indoles à Latinis solet appellari. Non enim ex quouis ligno fit Mercurius, sed conueniente aptoque nato. Obœdientissimè sequatur, suadeo, qui sic Diuinitus vocatur, quò Fata trahunt, ne, repugnando ordinationi Diuinæ, excitet contra se furorem DOMINI Vide versf. 96. & 170.

150 Imò verò cum essem bo-	Vers. 20.	*Et cum essem magis bonus,* 150

nus, in corpus introiui impollutum.

☞ *veni ad corpus incoinquinatum.*

Veni ad corpus coinquinatum] Studui Corporis, Spiritus ac Animæ puritati: quæ nos maximè facit familiares Angelis; & spiritus Sancti capaces. Etenim à nullo prorsus vitio sic resistit Spiritus ille *Hhochmael*, puritatis amator, vt impudicitiæ: nusquam æquè conquiescit ac delitiatur, vt in mentibus, lotione Theo-Sophica, virgineis. Est enim IPSE SAPIENTIÆ Spiritus incoinquinatus. vers. 134. Vide verss. 158. & 218. Manè vestiti faciem abluimus, ne quid sordidum hæreat: quantò maiore est cura abluendus animus, vt hunc amabilem & formosum offeramus DOMINO.

Sapientiæ, scire cuius donum sit SAPIENTIA.

Sapientia ergò vera precibus & votis assiduis cœlitus est accersitus.

251 Quum autem intellexissem, ☞ me non aliter eius compotem fore, quàm si DEVS eam daret, quod ipsum erat Prudentiæ, intelligere cuius hoc esset beneficium, adii DOMINVM eumq; oraui, ac dixi toto corde meo;

Vers. 21.

Et vt sciui, quoniam aliter non possem esse continens, nisi DEVS *det; & hoc ipsum* ☞ *erat Sapientia, scire cuius esset hoc donum:* ☞ *adii* DOMINVM, ☞ *& deprecatus sum Illum,* ☞ *& dixi ex totis præcordiis meis.* 251

Me non aliter eius compotem fore, &c.] Quòd non aliter potirer SAPIENTIA; quòd viis, mediis, modis aliis (cuiuscunque nominis) consequerer, adipisceret aut possiderem eam nullis. Non ex libris Ethnicè philosophantium, nec Nigromanticorum coniuratoriis; non à diabolico spiritu familiari; nec humanitus, ingenii acumine, ratiocinatione superciliosa, aut ab vllo aliquo homine mundana sapientia, insipiente turgente: sed apud vnicum DEVM OPT. MAX. qui solus (vt docet Amphitheatrum hoc totum) Theo-Sophicè, quando & cui vult, dat SAPIENTIAM; à quo omne donum perfectum, Iacob. 1. vers. 17. Notate hoc qui sinistrè quæritis Lapidem Philm. MOTVM PERPETVVM, cæterosq; SAPIENTIÆ veræ thesauros; & (toties moniti) resipiscite aliquando. Fraternè inseruiam filiis Doctrinæ Amphitheatro hoc meo: sit vicissim apud eos memoria mei semper in benedictione. *Erat* SAPIENTIÆ, *scire cuius*, &c.] Reuera SAPIENTIÆ est, scire vbinam quærenda SAPIENTIA, apud quem, quibus auxiliis, cur, qua methodo aut via: Quod tamen (DEI ductu) à nobis (absit vanè glorier) in Amphitheatro hoc nostro (rumpantur ilia Momis) Theo-Sophicè atque sufficienter est demonstratum. Sit nomen IEHOVÆ benedictum in seculorum secula, qui post longas innumeras, laboriosas sumptuosasque vanitatum & tædiorum ambages,) vers. 187.) à falsitatum & errorum tenebris tandem in portum me aliquantulum deduxit cognitionis DEI, Naturæ, Meique ipsius; normâ veritatis SSæ Scripturæ, Libri Naturæ, & testimonii conscientiæ propriæ rectæ, secundum Corpus, Spiritum & Animam; in Oratorio, Theo-Sophicè Orando; in Laboratorio, sapienter Laborando: Diuinitus, Macro & Mi-

cro Co-

cro Cosmicè. Helleluiah, Halleluiah, Halleluiah. Phy diabolo, & squamis eius. Sapiens nihili facit mundum immundum. Spiritum sanctum tuum ne auferas à me, ô DOMINE; redde mihi lætitiam salutaris tui; & Spiritu Principali confirma me, Cabalisticè, Magicè & Physicochemicè, vt semper videam lumen veritatis in lumine tuo, Psal. 51, v. 13. *Adii* DOMINVM.] Non homines; non Pseudophilosophantium scholas, nec Spiritus malignos, quantumuis quasi in Angelos lucis sese transfigurantes, non diabolum vllum, *Astaroth, Berith, Floron,* (phy) *Mephostophilos, Barro, Remisses,* non sorores fœtidæ Fœdæ fœdas; bestias pestilentissimas, eiusdemque farinæ nequissimæ omninò omnes, non (per se & simpliciter) Creaturam vllam, siue corporea ea sit, vel Spiritualis, sed vnicum & solum ENS illud SPIRITVALE, ÆTERNVM, SAPIENTISSIMVM, OPTIMVM: POTENTISSIMVM, INFINITVM, IEHOVAM ELOHIM ZEBAOTH, Creatorem Spirituum, Cæli, Terræ, Maris, OMNIVM, quæcunque in se continet Vniuersum creatum. Huius SPIRITVS vnici atque solius ab initio Mundi FVIT, nunc & semper EST ac ERIT dare SAPIENTIAM, nullius alterius; nisi sub modo delegatæ à PRIMO administrationis. Gloriam enim suam alteri non dat IPSE, Esai. 42, 8. quia Fortis, Zelotes: non potest ferre parem. *Et deprecatus sum illum*] Conuénit DOMINVM Theosophiæ amator studiosissimus: DEVM, inquam, Altissimum, totius Vniuersi Creatorem Omnipotentem accessit vnicum & solum, alium neminem. At quomodo, dices, quâ methodo, quâ viâ? Orando; non nigromanticè, hoc est, diabolicè & superstitiosè consecrando, exorcisando, ad aut coniurando, vt pseudocabalistæ faciunt. Oratio in Spiritu ac Veritate sufficiebat sola. Abeat in malam rem, cum suo magistro, discipulis, totaque schola pestilentissima, Nigromantia: cuius abolitionem extirpatoriam veræque Mageiæ miserrimæ deformatæ reformationem ac instaurationem duratoriam, Amphitheatri huius figura quarta posui ChristianoCabalisticam; quam accuratè contemplare. Nota: SPIRITVM quidem optat, citat, vocat adsistentiæ atque familiarem SAPIENTIÆ veræ studiosus: sed quem aut qualem? Reuera haud alium, quam Hhochmahél, hoc est, SAPIENTIÆ DEI IEHOVÆ ipsius vers. 223. Tu fili, fac similiter, & sapiens eris, vide versf. 28. & 106. *Et dixi ex præcordiis meis*] Non superficialiter, non transcursoriè aut oscitanter, (ore solo, corde longè remoto, vt solet blaterare mundus immundus) verum in Spiritu ac Veritate (totus, hoc est, Corpore, Spiritu & Anima reformatus ad exemplar Archetypi; sermone ac vita eum repræsentans) corde toto, mente eleuata ac sublimata in DEVM, aliud nihil cogitans, præter DEVM & SAPIENTIAM eius. Modum hîc & ritum obserua Theosophicum Orandi, Sapienti nostro aliisque sui similibus (vt possum probare ex sacris) in magnis & arduis vsitatum; quo in IHSVH CHRISTO crucifigendo, & crucifixo non frustra adoriebatur IEHOVAM pia vetustas: is innotescet tibi, si acutè intueberis & picturas & scriptutas figurarum Amphitheatri huius primæ, secundæ & quartæ. CLAVE hîc opus esset secretissima. Dicam tamen quid: cap. 19. & 20. lib. 3. de verbo Mirifico doctissimi Capnionis mente contemplare Theosophicè purgata, te non pœnitebit. Noluit vir pius & doctus (ob derisorum & stultorum le-

uitates) arcana velamenta & secretissima symbola in auram spargere, sed magis doctrinæ filiis in aurem insusurrare. Sunt certè adumbratæ superorum imagines, signa, notæ ac symbola, quibus mouemur ad cogitandum desuper Cælestib. & Spiritualibus substantiis, virtutibus & operationibus quodam tramite abstractionis, vel assimilationis via, vel alia quadam ratione ac modis, nobis carne indutis, possibili. Sufficiant hæc Sapienti.

ORATIO Salomonis pro Sapientia habenda à DEO.

252 DEVS Patrum meorum, & ☞ DOMINE Misericordiæ, qui fecisti OMNIA VERBO tuo,

Sap. 9. Vers. 1.

DEVS Patrum ac DOMINE Misericordiæ, qui omnia creasti verbo tuo, 252

DOMINE *Misericordiæ.*] DEVM Misericordiæ implorat Misericordia egens; Iustitia, Iustum; Potentia, Omnipotentem. Vos igitur, quibus est ea sollicitudo, ea cura, & qui mirabilium conficiendorum auidi estis, oculis & animo perlustrate NOMINA DEI, sig. Amphitheatri huius prima à me annotata, (possunt ex Sacris colligi plura) eligiteque ex hoc conuentu, de tali exercitu, ex hac fermè Nominum Sacrorum legione, quo sit potissimum in eiuscemodi operationibus, quibus operam datis, piè vtendum: Theo-Sophicè enim potest illa Diuinitatis symbola Cælestium ingens chorus sequi. Quia nullus Deorum ausit, iuxta Homeri versus, in suis sedibus permanere, moto IOVE. Diuina Nomina, quanquam Hebraica, & propterea nonnullis parum cognita, tamen multum prodesse, credendum est, à quibus simplici & sincera fide puroque affectu vel dicuntur vel audiuntur: Angelosque qui adsunt atque intelligunt, ad opem ferendam iis inuitari. Vide vers. 174. Plura de hisce (DEO annuente) loco etiam suo.

253 Atq; hominem tua Sapientia effecisti, vt rebus abs te conditis dominaretur,

Vers. 2.

Et SAPIENTIA tua constituisti hominem, ☞ *vt dominaretur creaturæ, quæ à te facta est.* 253

Vt dominaretur creaturæ, &c.] Etiam Elementis, vt rectè & Physicè loquuntur Chemici. Ita enim fieri oportuit, vt qui ad DEI imaginem (in iustitia & sanctitate vera, Ephes. 4, 24.) & similitudinem (vnus, personâ; trinus, Essentiis, Corpore, Spiritu, Anima, tribus distinctis) Homo formatus, multipotentia dominationis suæ repræsentaret Archetypum Omnipotentem.

254 Et administraret Mundũ in Sanctitate ac Iustitia, rectitudineque cordis Iudicium exerceret.

Vers. 3.

☞ *Vt disponat orbem Terrarum in Æquitate & iustitia, & in directione cordis iudicium iudicet.* 254

Vt disponat

Vt dissonat orbem terrar.] Non tantum iuxta Legem DECALOGI scriptam, verùm quoque Conscientiæ (quæ scintilla Iustitiæ Diuinæ) hominis Diuinitùs inditam, ab ELOHIM conditore Iusto. Testimonium Imaginis DEI.

255 Da mihi ☞ sedium tuarum assistricem SAPIENTIAM, & noli me reprobare ☞ à pueris tuis:	Vers. 4.	*Da mihi assidentem thronis tuis SAPIENTIAM, & ne me numero seruorum tuorum summoueas:*	255	3. Reg. 3. Vers. 9.

Sedium tuarum assistricem SAP.] Si quis habet laboribus suis adsistentem sedium DEI assistricem SAPIENTIAM, quomodo, quæso, poterit is errare? Est autem sedes IEHOVÆ ab æterno, quare & solii gloriæ eius assistrix, hoc est, SAPIENTIA, (de qua in Prologo hoc Sapiens noster) æterna: aliâs, (vt redundatur, sic loqui cogor) DEVS, quem (diabole) non negas æternum, ab æterno fuisset insipiens, stultus, & malè sanus. Si hoc, quomodo potuit insipiens aliquando creare SAPIENTIAM? Increpet te IEHOVAH, qui ansam præbes hæc cogitandi, ne dum loquendi. ☞ *A pueris tuis*] Cupit numerari inter DEI pueros, Regis filius; seruos, SAPIENTIÆ amans; ministros, Rex, vt in omnibus sapienter seruiat DEO: quare & SPIRITVM postulat SAPIENTIÆ.

256 Quoniã seruus tuus sum ego, & filius ancillæ tuæ, homo infirmus, & exigui temporis, & ☞ minor ad intellectũ iudicii & Legum.	Vers. 5.	*Quoniam ego seruus tuus sum, ac filius ancillæ tuæ, homo imbecillus, ac vitæ breuis, & minor quàm vt iudicium ac Leges possim intelligere.*	256	Psalm. 115. Vers. 16

Minor ad intellectum, &c.] Omnis homo stultus, nisi SAPIENTIA præsit ei. Omnis homo mendax, nisi veritas Diuina illustret ac regat eum: quantumuis etiam magnus coram mundo immundo. Cura, vt IEHOVAH tibi à consiliis.

257 Nam etiam si quis fuerit perfectus inter filios hominum, tamen si Sapientia absit tua, nihili æstimabitur.	Vers. 6.	☞ *Et si quis consummatus inter filios hominum, si ab illo abfuerit SAPIENTIA tua, in nihil computabitur.*	257

Et si quis erit consummatus, &c.] Quasi dicat: quamuis sit aliquis (siuè in aula siuè in caula natus) mundana sapientia summè præditus, vulpecula aulica astuta & fallax, aut sophista fallacibus contentiosisque conclusiunculis, sciens & contra conscientiam ludens; attamen stultus & nullus esset, imò σκύβαλον, in conspectu DEI; cum absit ab eo SAPIENTIA DOMINI. Vide quæ supra de muliere extranea & aliena.

1 Paral 28,5. 2. Paral.1,9.

258 Tu me elegisti regem populi tui, & iudicem filiorum tuorum, ac filiarum.

Verf. 7.

☞ *Tu elegisti me Regem populo tuo, & iudicem filiorum tuorum, & filiarum.* 258

Tu elegisti me Regem, &c.] Ad imitationē Orationis huius, quiuis THEOSOPHIÆ amans & studiosus, mutatis tamen (pro vocationis vniuscuiusque diuersitate) mutandis, formare quoque potest ac debet suas precationes: V.g. Tu, DOMINE, constituisti me Theologum, Iureconsultum, Medicum, Physicum, Gubernatorem, Scholasticum, Mechanicum, &c. & iussisti me ædificare Ecclesiam tuam; docere iusta; sanare ægrotos; percontari Naturæ librum: ius & iustitiam administrare; informare iuuentutem; præparare hoc vel illud, &c. da mihi SAPIENTIAM, vt, &c.

259 Et dixisti me ædificare Tēplū ☞ in monte sancto tuo, & in ciuitate habitationis tuæ altare, ad similitudinem tabernaculi sancti tui, quod præparasti ab initio.

Verf. 8.

Iussisti me ædificare templum in monte sancto tuo, & in vrbe habitationis tuæ altare instar tabernaculi sancti, quod præparasti ab initio. 259

In monte sancto tuo] Olim non sine mysterio in monte, nunc in Spiritu vult adorari Pater Spirituum. Sursum corda, in TE vt habeamus, benignè largite nobis ô DOMINE: vtque per VERBVM tuum Biblicè, Macro & MicroCosmicè scriptum, tanquam per scalam Iacob ad & in te mentaliter ascendere queamus. Amen.

Prou. 8, 22. Ioh.1,3.

260 Et tecū SAPIENTIA tua, ☞ quæ nouit opera tua, quæ & affuit tunc cum orbem terrarum fingeres, & sciebat ☞ quid esset placitum oculis tuis, & quid directum in præceptis.

Verf.9.

At tecum est Sapientia, quæ tua nouit opera, quæque tunc affuit cum Mundum efficeres, quæ scit quid in oculis tuis gratum sit, ac rectum in præceptis tuis. 260

Quæ nouit opera tua] OMNIA enim per VERBVM (SAPIENTISSIMVM, versf.156. & 162.) facta sunt: & sine ipso factum est nihil, quod factum est. Iohan.1,3. Nota: Cum cuiuis artifici sit credendum in sua arte; OMNIA autem per SAPIENTIAM facta sint: Quapropter eam pro præceptrice in OMNI scibili bono, tibi eligito; huius vnius ac solius DOCTRINÆ fidem adhibeto. Hæc, Lege & Doctrina Amphitheatri huius, te deducet in veritatem PhysicoChemicam, Magicam, Cabalisticam, OMNEM. *Quid esset placitum*] Cur non? Est enim SAPIENTIA PATRIS, sedium eiusdem assistrix, & consiliaria Æterni ab æterno.

Hanc

Hanc demitte è sanctis Cælis, atque à solio gloriæ tuæ eam mitte, vt præsens mecum laboret, atque intelligam quid acceptum sit apud te.	Vers. 10	*℣ Mitte illam ℣ de Cælis sanctis tuis, & ℣ à sede Magnitudinis tuæ, vt ℣ mecum* SIT *& mecum* LABORET, *vt sciam quid acceptum sit apud* TE.

Mitte illam.] Dat & mittit SAPIENTIAM DEVS; non homo, aut liber (humanitus) vllus: inuenitur apud DEVM, non homines, vel creaturam aliam vllam. verss. 167. & 187. Influentia, Lumine & Motu Solis Diuini nobis communicatur. Clamemus igitur ex toto corde omnes: Rorate Cæli Diuini desuper, & nubes SAPIENTISSIMI pluant SAPIENTIAM: aperiatur terra Mentis meæ, & germinet hominem nouum; qui reformatus ad exemplar Archetypi viuat in æternum.

De Cælis sanctis tuis.] MOSEH, Veracissimus totius Naturæ historicus: à solo enim VERACE, influentiâ, lumine & motu SOLIS VERITATIS ductus & dictus, inquit Gen. 1, 1. *In principio creauit* ELOHIM CÆLVM. HOC, à Natura & substantia sua, Hebraicè appellationem propriè habet SCHAMAIM, quasi ESCH VA MAIM; IGNIS & AQVA; Ignis Aqueus vel Aqua ignea: Græcè ΑΙΘΗΡ, quasi αἰθαήρ, ex αἴθω, ardeo & ἀήρ, spiritus; SPIRITVS ARDENS: Ein Geist fewriges wasser, Ein wasseriger fewriger Geist; Ein fewriges Geistwasser; LATEX ÆTHEREVS: quicquid Aristoteles ineptissimè repræhendens alios, vt suas de mundi æternitate stabiliret falsitates, contra garriat. HOC in totum VNIVERSVM Mundanum tripliciter distribuit ELOHIM.

Primò, INFERIVS, indidit TERRÆ & AQVÆ, vt ibi esset non tantùm sedes & vehiculũ ANIMÆ Mundi, verum quoq; MEDIVM coniungens & VINCVLVM copulans atque vniens duo extrema, quæ sunt, MATERIA prima, & FORMA, hoc est, HYLE nec non ANIMA MVNDI, NATVRA, RVACH ELOHIM: vt latius videre est verss. 162. & 187. & figuræ Amphitheatri huius tertiæ Quæstionibus 5. & 6. Totus globus inferior plenus est SCHAMAIM, Cælo, Spiritu Æthereo. omnia enim corpora penetrauit massæ sublunaris, voluntate DEI diffusum per & in OMNIA; nec quicquam (Experientia teste) reperitur in toto orbe Terrarum ambituque Oceani totius, quod eius scintilla careat. Mixtum hîc habitat, reperitur atque versatur cum Elementis fructibusque eorundem; coagulatum & congelatum, in nonnullis etiam fixum. HOC, Ignis Gigas Naturæ iudicans singula, à vinculis coagulationum fixationumque Physico-Chemicè relaxat atque resoluit in SPIRITVM ad spectabilem sensibusque obuium omnibus; separando, à superfluitatibus ei admixtis, depurat, & primordiali sic restituit libertati. HOC, CÆLVM INFERIVS, PRIMVM: cuius scintilla *Alcool vini*, quod Spiritus, Aqua & Ignis. Ex re omni, quam dare potes, Laboratoria Physico Chemicorum manifestant & exhibent SCHAMAIM siuè CÆLVM, artificio Physicosophistis haudquaquàm cognito. Frenum, sophista, qui legis vel audis hæc, linguæ inicito tuæ petulanti, & Physico Chemicè (priusquam repræhendas quid, studere memento; ne (quod

non est Sapientis) dicas aliquando, *non putaram*. Non pudeat te carbonum. Nec enim DEUM IPSUM pudebit Ignis, tempore vltimi iudicii; in quo Cæli magno impetu transient, Elementa verò calore soluentur, Terra autem, & quæ in illa sunt opera, exurentur. 2. Pet.3,10. MUNDUS PHYSICO-CHEMICE hodie IUDICATUR à philosophis, & THEOSOPHICE IUDICABITUR IGNE die vltimo, à DEO IPSO.

Secundò, SUPERIUS, non mixtum Elementis eorundemque superfluitatibus, sed per & in se (animatum tamen NATURA) congelauit, solidauit, corpus durum ac solidum constituitque effecit, hoc est, firmauit. Nam VERBO DOMINI CÆLI firmati sunt, & SPIRITU oris eius (*Ruach Elohim*, Emanatione Diuina, vers. 137.) omnis virtus eorum, Psal. 33, 6. Spiritus eius ornauit Cælos, Iob. 26, 13. Dixit enim DEUS, Gen. 1, 6. Fiat RACHIA (hoc est, extensio siue expansio solida, firma & compacta;) Vndè Latini FIRMAMENTUM, Germani eine Veste rectè dixerunt: nam quouis ære & adamante est durior & durabilior; Cæli solidissimi, quasi ære, fusi sunt, Iob. 37, 18. quare nec Lucis aut ignis sui calore, nec motus pernicitate imminutionem patitur, nedum, antè diem nouissimum DOMINI, consumatur. Extendit IEHOVAH Cælos solus, Esa. 44, 24. & 45. 12. *Qui extendit velut nihilum cælos, & expandit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum*. Es. 40, 22. Propriè Esaias 34, 4. Et tabescet, inquiens, omnis militia (ornatus) Cælorum, & COMPLICABUNTUR, werden zusammen gerollet / sicut LIBER, hoc est, cortex interior ligno adhærens, CÆLI: & omnis militia eorum defluet, (sicut defluit folium de vinea & de ficu) in medio aquarum, (quoddam interstitium & discrimen inter aquas) & diuidat aquas ab aquis. Et fecit DEUS Firmamentum, (vt sit tanquam firmissima fornix, quam DEUS subiecit aquis, & per quam retineret eas in sublimi) diuisitque aquas, quæ erant sub Firmamento, ab his quæ erant super Firmamentum. Et factum est ita. Vocauitque DEUS Firmamentum (RACHIA, Extensionem, Expansionem) CÆLUM, (hoc est, *Schamaim*; à Natura & substantia aquarum ignearum: sicut Rachia, à quantitate & qualitate externa, hoc est, extensione & firmatione materiæ.) Dubitet nunc ergò omnium nemo, Aquas veras esse supra Firmamentum. *Benedicite aquæ omnes, quæ super* CÆLOS *sunt*, DOMINO, Dan. 3, 60. Extendens CÆLUM (Schamaim, dictum Firmamentum) sicut pellem: qui tegis aquis superiora (superficiem extimam) eius, Psalm. 104, 3. Laudate DOMINUM Cæli cælorum: & Aquæ, quæ sunt super cælos (videlicet primum & secundum) laudent NOMEN DOMINI, Psal. 148, 4. Quales sint autem AQUÆ SUPERCÆLESTES; cuius generis, substantiæ atque naturæ, nobis Theosophicè percontandum. Influentiâ, igitur, Lumine & Motu SOLIS DIVINI doctus ac ductus, in Nomine DOMINI dico, AQUAS SUPERCÆLESTES esse vnius eiusdemque generis & substantiæ, cuius erat LATEX ille æthereus incombustibiliter ardens, repertus, patrum nostrorum memoria, Patauii in Italia, in monumento vetustissimo, intra vrnulam fictilem, intra duas, altera ex auro, altera ex argento ampullas, cuius liquoris purissimi virtute per plurimos annos lucerna hæc arsit, vt annotarunt in suis antiquarum inscriptionum collectaneis Petrus Apianus & Bartholomæus Amantius. Meminit

huius

huius tei etiam Hermolaus Barbarus in corollario in Dioſcoridem, vbi de Aquis in commune agit: Eſt & Cæleſtis aqua, inquit, ſiuè potius Diuina Chemiſtarum, quam & Democritus & Mercurius Triſmegiſtus nouêre, modò *Diuinam aquam*, modò *Scythicum laticem* appellantes, modò πνεῦμα, hoc eſt, Spiritum ex ætheris Natura, & Eſſentia rerum Quinta: Vndè Aurum potulentum, & iactatus ille necdum inuentus (à Chemiæ-Sophiſtis puta, quorum proh dolor, plena ferè ſunt omnia, nec in perpetuum ab iſtis inuenietur; de Theo-Sophis contrarium ſufficienter demonſtratum eſt in Amphitheatro hoc) Philoſophorum Lapis, & ſabulum conſtat. Hoc genus laticis, vt arbitror (inquit idem) ſignificat Epigramma nuperrimè in agro Patauino, iuxta oppidulum Ateſtæ inuentum, opere lateritio ac perinde fragili, per imprudentiam manus ruſticæ proſcindentis ibi terram, corrupto. Hæc ille. Conradus Geſnerus Medicus Tigurinus pag. 5. de Lunatiis herbis & rebus noctu lucentibus Epigramma præfatum, Ethnicissimum vetuſtiſſimum redolens, ſic refert:

(Quatuor Elemētarius quatuor elementariè loquitur)

Plutoni ſacrum munus ne attingite fures,
Ignotum eſt vobis hoc, quod in vrna latet.
Namque Elementa graui clauſit digeſta labore
Vaſe ſub hoc modico Maximus Olibius.
Adſit fœcundo cuſtos ſibi copia cornu,
Ne pretium tanti depereat laticis.

Intra hanc vrnam altera vrnula reperta fuit, cum inſcriptione verſuum horum: de quibus vide quoque præfationem Libri de ſecretis Remediis Euonymi Geſneri Philiatri:

Abite hinc peſſimi fures.
Vos quid voltis cum veſtris oculis emiſſitiis?
Abite hinc veſtro cum Mercurio petaſato caduceatoque,
Maxumus Maxumo donum Plutoni hoc ſacrum fecit.

Hæc ibidem. Grauiter huius aquæ veritatem confirmat Auctor vetuſtus in Apocalypſi S P I R I T V S M V N D I S E C R E T I, ſanctè inter alia affirmans, ſpiritum hunc (*Schamaim, Cælum*,) æthereum in corpore aquoſo pluſquamperfectè glorificato exiſtentem, ſenſibiliter ardere in lampade artificioſo, ſinè diminutione aut conſumptione ſui, in perpetuum. Noſtra quoque ætate huiuſmodi lampades, ſinè affuſione nutrimenti noui perpetuò ardentes latice æthereo fragrantiſſimo refertas, in monumentis & antris vetuſtiſſimis Germaniæ Inferioris ac Græciæ fuiſſe repertas, ſcimus teſtati hiſtorias & viros fide dignos. Tantæ & tam mirabilis, imò quaſi ſuper Naturalis conditionis eſt Ignis laticis huius ſuper Cæleſtis, vt ardeat vaſe arctiſſimè clauſo, extinguatur flamma eius ab & in aëre noſtro, vaſe aperto. **Es iſt gar ein ander waſſer vnd fewer / als vnſere gemeine waſſer vnd fewer.** Hinc Philoſophi Phyſico Chemici: Aqua noſtra ignis eſt; (Eſt enim *Schamaim*, de aqua ignea ſuper-Cæleſti) corpora magis comburens, quàm ignis vulgi. Hanc aquam verè mirabilem & mirificam C R E A T O R E L O H I M Omnipotens ordinauit atq; conceſſit (cui? ſoli Sapienti; haud quaquam Phyſicoſophiſtis) inuenire, etiam in regione hac Elementari. Vbinam verò? In Vnica certè ſolaq; S A P I E N T I Æ Minera, quæ Magneſia Sapientū, & Materia Lapidis Phil. debita ac genuina; in quam I E H O V A H

DEVS non tantum posuit, sapienterque reseruauit Cælum, verum etiam Terram & Aquam, hylin nimirum aut semina Mundi huius totius, in statu primordiali catholico adhuc hodie existentia, animata ANIMÆ MVNDI scintilla Catholica; (fig. Amphir. huius 3. Quæst. 7.) vt indè, tanq au in & ex subiecto MacroCosmico Catholicè synoptico, PhysicoChemicè præparando, necnon ChristianoCabalisticè tractando eum, Catholicè in dagaret eueretq; cognitionem Creatoris, & quem misit IHSVH CHRISTI crucifixi; Naturæ & Creaturę omnis, ac per consequens (est enim veritati consentaneum, eorum quoq; quæ sunt supra Cælos (primum videl. atq; secundum) hoc est, Aquarum superCælestium Schamaim, Aquarum ignearum vel Cæli tertii, tabernaculi DEI & Sanctuarii Angelorum; nec non suiipsius: innotesceretque sic, ex Libro Naturæ synopticè Catholico, TheoSopho, quænā sit mira Creatoris Sapientia, Potētia, Bonitas. Caulas Vsvs Lapidis Philosophici ChristianoCabalisticè DIVINI (fig. Amphir. huius quarta, vbi de VRIM & THVMIM) ex hisce facillimè ostendere possem sufficientes, si fas esset sigillū frangere Cæleste & occultæ reuelationis, mysteriaque diuulgare DEI. Sufficiant filio Doctrinæ (cuius meditationi Theosophicæ etiā aliquid indagandū relinquere cēsui) in pręsentia ea quę passim suppeditat Amphitheatrum hoc, &, quod ostenderim (nō enim de Cælorum tantum vsv, verum etiam Substantiâ, Essentiâ, & Natura philosophari Theosophum decet, AQVAS SVPERCÆLESTES esse, (repeririq; à Sapiente in rerum Natura inferiorū) purissimas, subtilissimas, igneas, lucidissimas, plusquam perfectas, quare incorruptibiles, perpetuo in se fixas, hoc est, permanētes, liquidas tamen & fluidas, inflāmabiles, minimè combustiles: in VSVM hunc, vt in regione superssuprema sint atq; constituant Schamaim, siue Cælum Tertiū; quod in superficie citima aqueum est; extimâ, igneum, ignis flagrans, aqua ardens. Quid? Hîcce, in hisce pura inferioribus (quāuis in solo MacroCosmico synopticè Catholico) Aqua contra communem stylum ac rationem extat tam nobilissima, ignisvè aqueus tam mirandus, super Cælestis substantiæ atq; Naturæ, reperiturq; à solo Sapiente sapienter; quāto magis in regione supersuprema, hoc est, supra Firmamentum, in Mundo (ob vsum sic dicto Diuinum) hyperphysico. Ni hoc; Minera SAPIENTIÆ typo reali haud repræsentaret Catholicon MacroCosmicon. Absit, inter PhysicoChemicè Sapientes contrarium cogitare, nedum statuere vel loqui. PERGO. In CÆLI, VERBI IEHOVÆ virtute tanquā præhensione quadam & cochlea, in altū subleuatione FIRMAMENTIq; (vt dictum) constitutione, confestim, mox & è vestigio atq; simul extitit spatium quoddam magnum altumve interuallum, inter Cælum & Terram, quod est & dicitur LOCVS: vt enim nec mons sine valle, aut manus primùm iunctæ, postea verò disiunctæ & separatæ, sinè spatio inter eas medio; ita nec Cælum & Terra, facta hac separationis, deductionis, & secretionis à se inuicem sublimatione, absq; interstitio & distantia esse potuerunt. Ezech. 8, 3. Eleuauit me Spiritus inter Terram & Cælum. Locum VACVVM quidem primum extitisse oportuit, postea verò humoribus aqueis, & vaporibus exhalationibusq; continuis (meteororū variorum materiis) è regione inferiore dietim euaporantibus sursumque tendentibus, necnon terrenis corporibus innumeris, vt ibi essent, in longum & latum

crescerent,

crescerent, spirarent & mouerentur, impleri. Mirabile DEI Mirabilis Laboratorium Macro-Cosmicon, Naturâ præsidente aut Laborante, perpetuum, Catholicon. DIXIT prætereà DEVS: *Fiant Luminaria in Firmamento Cæli*, (hoc est, *Rachia Schamaim*, in expansione Cæli, siuè spiritus ætherei aquei firmati) *& diuidant diem ac noctem: & sint in signa & Tempora, & dies & Annos: Vt luceant in Firmamento Cæli, & illuminent Terram. Et factum est ita. Fecitque* DEVS *duo luminaria magna: luminare maius, vt præesset diei: & luminare minus, vt præesset nocti, & stellas. Et posuit ea in* FIRMAMENTO CÆLI (hoc est, in Rachia, extensione, siuè expansione Schamaim firmata) vt lucerent super Terram, & præessent diei ac nocti, & diuiderent lucem ac tenebras. NOTA: Quomodo, ASTRA sint in signa, (Heb. AOT) hoc est, signa indicantia, & Alphabetum quasi in tomo Libri Mundi maioris Cælesti, quibus DEVS (nostri curam paternè habens) de variis ac magnis nobiscum loquitur; futura quæ sunt & imminent, antequam eueniant, ostendit, prænuntiat, prædicit; alibi (DEO concedente) latius declarabo. Vide versſ. 35. & 353. HOC, CÆLVM SECVNDVM; sublime; Regio purè ætherea. HOC, Solem, Lunam & Stellas habet; reuera etiam PRIMVM & Inferius (suo modo) astra sua: id quod sciunt atque testantur Sapientes. Motu harmonico siuè sympathico (erga se inuicem) mouetur vtrunque: id quod inferius, sicut id quod est superius, & contra. Qui motus, certitudinem suadet (quam dixi) indicationum. DEVS Mirabilis in operibus suis. Sũma: Confluxibilia, conspirabilia, consentientia, OMNIA, Micro & Macro-Cosmicè. Deniq; Firmamentum Cæli, teste Esaia 51, 6. (resolutis IGNE coagulationum vinculis) sicut fumus liquescet. Reducetur enim in id, quod erat antè sui congelationem, solidationem ac firmationem, hoc est, fit SPIRITVS liber.

Tertiò, SVMME, supra RACHIA SCHAMAIM, hoc est, Firmamentum Cæli, SCHAMAIM non Elementis (vt Primum) miscuit, multò minus superfluitatibus eorundem excrementitiis inquinauit; neq; in corpus solidum (vt Secundum) ac durum congelauit atque firmauit; verùm (virtute suâ Omnipotente) per & in se plusquam perficiendo, AQVAS SVPERCÆLESTES constituit tales, quales pauló antè docuimus, & in perpetuum PERMANENTES; manifestandoque ignem earum, in superficie extima citra consumptionem sui semper ardentes, & sinè fumo luce candidissima splendentes: HOC, CÆLVM Empyreum, lucidissimum; imò, LVX, quam (tanquam rem Diuinitati consentaneam) DEVS inhabitat inaccessibilis, 1. Timoth. 6, 16. QVEM idcirco in ignea esse Essentia Diuinitus Plato ab Indorũ Brachmanis didicit, Quintamq; Essentiam Diuinitatis statuit mansionem. Eodem, fortassis, sensu Thomas de Aquino, quamuis Auctor Auroræ Philosophorum contrarium censeat cap. 19. absque blasphemia dixit, DEVM & Angelos suos carere non posse igne aquæ ardentis, sed eo indies vti. Carere non potest, quia noluit; Voluit Summè, Superiùs, Inferiùs ea vti, pro sede ac throno Maiestatis suæ, Medioq; in vsus varios conueniente. Placuit sic DOMINO; placeat idem tibi. HOC, CÆLVM vel CÆLI (Schamaim) CÆLORVM, Deut. 10, 14, 3. Reg. 8, 27. Psal. 115, 16. Nehem. 9, 6. respectu duorum, inferioris & infimi, TERTIVM, ad quod Paulus 2. Corinth. 12, 2. tractu Magnetis

Diuini Mente raptus, in quo arcana audiuit verba, quæ non licet homini loqui: *Immensum, summum*, Deut. 4, 32. *Vltimum*; non enim vlterioris aut superioris meminit SS.ª Scriptura. Ἁγιαστήριον h. e. Sanctuarium Angelorum nostrorum, faciem DEI PATRIS nostri semper videntium, Matth. 18, 10. Paradysus felicitatis summæ; sedes & Thronus beatarum mentium. O præclarum diem (Christianè vtar verbis Ciceronis de Senect.) cum ad illud animatum concilium cœtumque proficiscar! Quid? DOMINVS DEVS IPSE (HV) in Cælo sursum, Deut. 4, 39. Ad quod & super quod D. N. IHSVH CHRISTVS crucifixus quadragesimo à Resurrectione die ascendit, ὑψηλότερος οὐρανῶν, *sublimior Cælis factus*, Hebr. 7, v. 26. *Ascendens supra omnes Cælos*, Ephes. 4, v. 10. *Sedens ad dextram* DEI *Patris, inde venturus est*, Actor. 1, 10. Matth. 26, 64. *iudicare viuos & mortuos*. Matth. 25, 31. Actor. 10, 42. & Seculum per IGNEM. Esaiæ 66, 15. 2. Pet. 3. 7. De hisce CÆLIS SANCTIS, Psalm. 102, 20. in quibus DOMINVS DEVS IPSE sursum, Deutet. 4, 39. Iosuæ 2, 11. Eccles. 5, 1. de hoc Sanctuario suo, de excelso hoc Cælorum habitaculo, Deutet. 26, 15. 2. Paralip. 30. 27. Sancto, Solio gloriæ suæ, Esaiæ 63, 15. de Domo sancta sua, Baruch. 2, 16. de Templo sancto gloriæ suæ, de Throno regni sui, Daniel. 3, 53. petit à IEHOVAH sibi mitti SAPIENTIAM Theosophus noster Regius: Petamus ab EO & nos, in ORATORIO THEOSOPHICO nostro, in Spiritu ac Veritate, mittetur reuera, modo TheoSophico, etiam nobis. COROLLARIVM: SCHAMAIM, hoc est, CÆLVM, Doctrinâ hac nostrâ genuinè expositum, salubetrimè te docebit, vndè quid sit LVX, (Hebraicè, AOR) Gen. 1, 3. Authrix splendotis atque illuminationis, nec non (dispositionis modo) DIEI. vers. 139. Quomodo à TENEBRIS, 2. Cor. 4, 6. (erat enim *Schamaim*, siuè Cælum, &, per consequens, CHAOS vniuersum, ob Lucem suam igneam internam Diuinitus nondum manifestatam, tenebrosum & non conspicuum) vi iussi Diuini rati ac firmi, splenduerit (non secus atque in tenebroso loco ex Spiritu vini manifestatur ignis) DIESque exortus; ob cuius LVCIS absentiam vel carentiam ignotum & obscurum nobis futurū erat Vniuersum DEI opus hocimmensum: Quomodo quotidie naturaliter fiat & arte manifestetur VR siue IGNIS; Qui, cum absque calore esse nequeat, Effectum suum semper exhibet atque demostrat CALOREM: hic, certè, in Omnibus (extat enim in Omnibus Schamaim animatum NATVRA) totius Formæ ac Speciei est custos, Naturaliumque in Rebus actionum & Rerum gerendarum ac producendarum stimulus, ὁρμητικὸν que (tam externè quàm internè) Naturale & Artificiale Principiū, & impulsiuum, seu κινητικὸν, aut ἐνεργητικὸν à DEO constitutum, ac ANIMÆ, quæ sic (mediante Schamaim) dotes suas (vt insint) multiformiter largitur Rebus, instar obstetricis cuiusdam fidelissimæ Micro & MactoCosmicè attributum: Cur, vel quo respectu CALOR sit atque dicatur Diuinus; Cælestis; Elementaris; Naturalis, insitus siue innatus, proportione quadam soli siderumque caloti respondens; Vndè actiones horum (IPSIVS) tam diuersæ; Quo sensu (minimè vulgari, attribuendo vnicuique suum) interpretandæ phrases, Philosophorum hæ: CÆLVM est animatum; Influentia, Lumine & Motu agit in inferiora; Cælum est potissima causa, cur Elementa, quamuis suaptè Naturâ cōtraria, permisceantur atque

tur atque inuicem coniungantur; Ad primam materiam eandem, quam vir ad sibi dilectam coniugem, obtinet rationem; Res adamat inferiores; in Terram non secus ac Mas in fœminā semen transfundit suum, Corpora gignit inferiora; Omnium est parens; Instrumentum est, quo DEVS agit nobiscum; Est causa omnium, quæ gignuntur; Confert Formam & Speciem in materiam apparatam immittit; Regit omnia, quæ hic continet Mundus; fœcundat semina; Omnis fœcunditas à CÆLO spargitur; ALIÆ que hisce similes: TVNC RECTE PHILOSOPHARI POTERIS DE NATVRÆ SECRETIS. Benè docet & discit, qui benè distinguit. *A sede magnitudinis tuæ.*] Dicit DOMINVS Esa. 66, 1. Cælum sedes mea. Psal. 103, 19. DOMINVS in Cælo parauit sedem suam. Psalm. 123, 1. *Ad te leuabo oculos meos, qui habitas in cælis.* Psal. 10, 4. DOMINVS, *in Cælo sedes eius.* Matth. 6, 9. *Pater noster qui es in cælis.* Notandum: A throno celsitudinis Diuinæ, nil nisi Diuinum, æternum; SAPIENTIA (Emanatio Diuina, v. 137.) igitur non creata, non formata, nō orta aut facta vt creaturæ, sed genita ab Æterno Patre Diuino Diuina Æterna; modo nobis mente fideli potius Christianè credendo, quàm fanatica imaginatione comprehendendo. *Mecum sit*, &c.] Vt mihi sit præsto SPIRITVS FAMILIARIS; v. 223. Ora DEVM OPT. MAX. vt Tu, qui ad exoptatum operis tui PhysicoChemici finem peruenire cupis, vt tibi assistat SPIRITVS ASSISTENTIÆ bonus, qui opus non tantum ab infensissimo hoste diabolo, omnis confusionis auctore, quàm fidelissimè custodiat; verum quoque ad sapienter Laborandum te adhortetur; &, ne in aliquo delinquas, vnde operi nocumentum accidere possit, dehortetur. Non certè scurrile existimari debet, præesse Laboratorio Sapientum; sed illud, velut ἀγιαστήριον reuerenter ingrediendum, inque eo ita laborandum est, ne genium tuum bonum, Te, & Opus tuū custodientem offendas. Sues munda ni hoc minimè intelligunt; Philosophi mentē meam & sensum percipiēt soli, eumque sequentur. Vt & mihi sit SPIRITVS ASSISTENTIÆ mecum Oret, meeū Laboret: Mentē, Intellectū, Rationē, Cogitationes & sensus, Actiones atq; Labores omnes sapiēter instituat, dirigat, disponat, adiuuet, promoueat, fortunet, beet, versf. 28, 145. 158. 181. & 292. Mysteriū hoc magnum, à perpaucis obseruatū, sine quo Lapidem Philosophorum ad finem optatū (quamuis in & ex Principiis Naturalibus, iuxta Naturę methodum, artificialiter rectè progrediaris) tu qui Christianū te profiteris, nunquam perduces. vers. 132. Esto, vita & factis, qui vis videri, dici ac esse Philosophus Christianus. Donum DEI est; cuius secretum Hermes & alii habuerūt ex inspiratione Diuina; MacroCosmicè cōstans Corpore, Spiritu & Animâ: super quo etiā Nobis MicroCosmicè, secundū Leges atque Doctrinā Amphitheatri huius, Corpore, Spiritu & Anima, Theosophicè Orandum, Cabalicè, Magicè, PhysicoChemicè sudandū vel laborandum. Vt IEHOVAH Triunus, cooperando Tibi triuni tuisq; Laboribus, in Opere PhysicoChemicoCatholico triuno consequendo, inspirare, dare atq; largiri dignetur benè velle, nosse, esse & posse, Theosophicè operari memēto. Qui potest capere, capiat, sat dixi. *Obserua:* Scientiæ & Artes quædā bonæ interdū sunt & vocantur INCERTÆ, nōn quòd per & ex se incertæ illæ sint, aut nonnūquā malè nossent eas tractare sibi hoc præsumētes; Verùm quod DESIT

artifici operanti VOLVNTAS DEI. An Gottes Segen iſts alles gelegen. Man muß auch das Glück von Gott haben. Cur enim, obſecro te, IEHOVAH Omnipotens, ſi vellet maledictione ſua diuina te punire, aut detrahere (ob peccata) donum illud ſuum, vel theſauris & fructibus Sapientiæ te priuare, cur, inquam, non poſſet Ille, qui Omnia creauit, qui etiam inuertit, cum vult, ordinem Naturæ; quemadmodum ad voluntatem Ioſua Sol ſtetit in medio Cœli, & non feſtinauit occumbere ſpatio vnius diei. Ioſ. 10,13. Ad petitionem Ezechiæ, DEVS reduxit vmbram per lineas, quibus iam deſcenderat in horologio Achaz, retrorſum decem gradibus. 4. Reg. 20,11. Viri tres Hebræi, Sadrach, Meſech & Abednego, miſſi in medium fornacis (Babylonicæ) ignis ardentis, igne non tacti fuerunt. Daniel. 3,21. & ſeqq. Et hæc fiunt per Omnipotentiam DEI, qui habet Naturam in manu ſua omnipotente, eamque regit ſicut vult. VELLE igitur DEI nobis eſt impetrandum. Idē ſibi voluit magnus ille Picus Mirādulæ Comes, (quamuis propter hanc vocem iniquè laceretur à viro quodam magnæ auctoritatis) cum dixerat: *Fruſtra Naturam adit, qui* PANA (hoc eſt, DEVM totius Naturæ) *non attraxerit*: Quod ſecundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, DEO annuente, in Oratorio TheoSophicè fieri poteſt, verſ. 190. SVMMA: Incertæ ſunt & manent Scientiæ ac Artes ſecretiores, niſi ſubdelegatè à SVMMO iuncta nobilioris operationis virtute; niſi in quam, VIRTVTE DIVINA animentur aut roborentur. Hoc idem eſt, quod dixit Solomon, (*v. 329.*) haurire voluntatem à DOMINO, & inhabitare cum SAPIENTIA, verſ. 300.

262	Nouit enim ac intelligit omnia, ac me deducet in actionibus meis moderatè, atq; in gloria ſua cuſtodiet.	Verſ. 11.	☞ *Scit enim illa* OMNIA, *& intelligit, & deducet me in operibus meis* ☞ *ſobriè, & cuſtodiet me in ſua Potentia.*	262

Scit enim illa OMNIA] Quare, facta amica, ſoror & ſponſa tua, de omnibus te ſapienter inſtituere poteſt ac vult: quia promiſit v. 187. Cuius iuſti ſermones omnes: non eſt in eis prauum quid, neque peruerſum, verſ. 42.

Sobriè] Non ſolum ſinè ebrietate; ſed etiam dextrè; ſapienter; ſuper linea veritatis recta.

263	Et erunt accepta opera mea, ac rectè populū tuum diiudicabo, eroque dignus ſolio Patris mei.	Verſ. 12.	☞ *Et erunt accepta opera mea, & diſponam populum tuum iuſtè, & ero dignus ſedium Patris mei.*	263

Et erunt accepta, &c.] Quando, Non niſi SAPIENTIA ſit, Orauerit, Laborauerit ſecum. Sic & nos in DEO ſapientes, poſſumus OMNIA quæ volumus; volumus autem, TheoSophiæ ſtudioſi, quæ DEVS IPSE. Quapropter, quæcunque, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, faciemus, proſperabuntur, vt eſt Pſal. 1.

264	☞ Quis enim hominum poterit ſcire Cõſilium D E I? aut quis poterit cogitare, quid velit D E V S?	Verſ. 13.	*Quis enim homo conſilium* D E I *intelligit? aut quid velit* D E V S *animo comprahendet?*	264	Eſa. 40, 13 Rom 11, 34 1. Cor. 2, 16

Quis hominum, &c.] Obiectio eadem, quæ infra verſ. 297. Ad quam vide verſ. 268. reſponſionem.

265	☞ Cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ prouidentiæ noſtræ.	Verſ. 14.	*Nam cogitationes mortalium timidæ ſunt, ac noſtræ opiniones fallaces.*	265

Cogitationes noſtræ, &c.] Quatenus noſtræ per ſe, & abſolutè, ex nobis, quoad noſtræ duntaxat innitimur Prudentiæ, opinamur, non ſcimus. Cogitationes, ſpeculationes, ratiocinationes, inuentiones & operationes noſtræ omnes incertæ ſunt, niſi veritatis atque virtutis Diuinæ inſpiratione animentur ac roborentur. Sonſt ſeynd es phantaſiæ.

266	Corpus enim corruptioni obnoxium aggrauat animam, ac terrenum domicilium plenum curarum mẽtem deprimit.	Verſ. 15.	☞ *Corpus enim, quod corrumpitur, aggrauat Animam;* ☞ *& terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem.*	266

Corpus quod corrumpitur, &c.] Sic etiam Paulus externum hominem φθειρόμενον dicit, qui cum deſideriis ſuis corrumpit & corrumpitur. B I N A R I V S ergò reiiciendus. Vide fig. Amphitheatri huius ſecundam. *Terrena inhabitatio deprimit*, &c.] Mens noſtra in corpore hoſpitans propter peccatum corruptibili atque mortali, quaſi in carcere quodam tenebroſo tenetur recluſa, ita, vt nec D E V M rectè agnoſcere, Naturam & ſeipſum cognoſcere queat ex & per ſe homo. Quamobrem orandus D E V S, vt exercitio in D E I amore Theo-Sophico (pœnitentialiter victis ac ſuperatis affectibus carnis) ad Diuinarum, Spiritualium & Naturalium rapiatur contemplationem atque tractationem, & quaſi de profundo carceris Diuinitus extracta ſurſum, in cacumine domicilii collocetur: hinc quæ prius in imo poſita videre non poterat, cernere iam incipiat, & ſuo modo colloquio ſecretè fruatur dulciſſimo I E H O V Æ ſpirituumque bonorum à D E O ſubdelegatorum; inebrietur Nectare Diuino, ſicque perueniat ad cognitionem & fruitionem totius V N I V E R S I. verſ. 145. Hoc, non niſi ſtudioſus Amoris Diuini fidelis intelligit.

267	☞ Et difficile æſtimamus, quæ in Terris ſunt: & quæ in conſpectu ſunt inueni-	Verſ. 16	*Ac vix quæ in terra ſunt, conjectura aſſequimur, & quæ in manibus verſantur, cum*	267

mus cum labore, quæ autem in Cælis ſunt quis inueſtigabit?		*labore inuenimus: quis autem ea perueſtigabit quæ ſunt in Cælis?*

Difficile æſtimamus, &c.] Vide verſ. 187.

SPIRITVS SAPIENTIA mittitur.

268	Senſum autem Tuũ quis ſciet, ☞ NISI TV DEDERIS SPIRITVM SANCTVM DE ALTISSIMIS:	Verſ. 17.	*Conſilium autem tuum quis nouit, niſi tu dederis* SAPIENTIAM, *ac de altiſſimis* ☞ *Spiritum ſanctum tuum* ☞ *miſeris?*	268

Niſi tu dederis SPI.] Ad obiectionem verſſ. 264. & 297. ſapientis ipſius ſapiens reſponſio. Solus enim DEI SPIRITVS, & cui IPSE patefacit ſiuè reuelat, nouit arcana DEI, inquit Paulus 1. Corinth. 2, 11. DEVS in Cælo eſt reuelans myſteria, profunda & abſcondita, Dan. 2, 28. SVMMA: In SAPIENTIA DEI ſcimus, intelligimus & poſſumus (IEHOVAH volente) OMNIA. Et, cum vnuſquiſque ſit optimus verborum ſuorum interpres, vndè quæſo certius & verius Naturæ, SSæ Scripturæ, & Tui ipſius cognitionem veriſſimam hauries, quàm ab ipſa veritate. Quomodo autem DEVS (qui ipſiſſima eſt Veritas) fiat nobis à Conſiliis, Theo-Sophicè docet Amphitheatrum hoc noſtrum. Ibi Pythagoricè ſtudete memento; ne ſis filius ante patrem: fraternè moneo. *Miſeris.*] Huc refer verba figuræ Amphitheatri huius ſecundæ: decebit vos igitur prius piè lotos, &c. & quæ ſequuntur. *Spiritum tuum ſanctum.*] SPIRITVM SAPIENTIÆ, verſſ. 223. & 261. Non diabolicum, malum; de altiſſimis, non inferni profundis; MEDIATE etiam, & quidem vel per Angelum lucis, non beſtiam tenebrarum; vel per ORGANA Naturalia aut Artificialia, (agit enim DEVS per varia MEDIA nobiſcum, eaque mirabilia, quia ipſe Mirabilis) SAPIENTIÆ veræ in ſcena Mundana hac fideliter ancillantia, quo commodius DIVINA humanitus percipiamus, noſcamus & intelligamus. Sunt enim Scientiæ & Artes bonæ miniſtræ aut Apoſtolæ (liceat mihi docendi cauſſa ſic loqui) quædam SAPIENTIÆ, quas miſit in Mundum, vt prædicarent de DOMINÆ ſuæ mirifice theſauris inexhauſtis Euangelium, id eſt, nuntium lætum ac bonum, filiis Diſciplinæ atque Doctrinæ, SAPIENTIÆ hæredibus fidelibus dilectis.

269	Et ſi correctæ ſint ſemitæ eorum qui ſunt in Terris, & quæ Tibi placent, didicerint homines:	Verſ. 18.	☞ *Nam ita viæ eorum qui Terram incolunt, directæ fuerunt, ac quæ tibi placent, didicerunt.*	269

Nam ita viæ eorum] Vide verſſ. 28, 74, 157, 158, 187. & 294. Quod cum ita ſit, vt ITA, hoc eſt, hac methodo, hac via didicerint alii, V. G. Sapiens

noſter,

noster, imò verò Sapientes omnes, (nemo enim vnquam vir magnus sine afflatu Diuino) etiam Nobis erit insistendum vestigiis eorundem, vt eodem modo sapienter discamus ab eodem SAPIENTIÆ SPIRITV, à quo illi, sapientesque fiamus. Quæcunque enim sunt scripta, ad Doctrinam scripta sunt nobis.

270 Nam per SAPIENTIAM sanati sunt ☞ quicunq; placuerunt tibi DOMINE à Principio.	Vers. 19.	*Et sunt SAPIENTIA conseruati.*	270

Quicunque placuerunt tibi, &c.] Cum autem nemo placeat DEO, nisi qui cum SAPIENTIA inhabitat. Vers. 300. Theo-Sophicè nobis studendum, vt cum Ea inhabitemus: Et tunc placebimus DEO, diligemur ab EO, impetrabimusque, secundum Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, Orando & Laborando, in fide vera, OMNIA. Efficacissima res mente puta Fides firma.

271 Duo postulaui à te, prohibeas à me, antequam mo- 272 riar. Vanitatem & verbum mendax remoue à me: Paupertatem & diuitias ne dederis mihi: ale me cibo qui conuenit mihi:	Prou. 30 Vers. 7. Vers. 8.	*☞ DVO (insuper) rogaui TE, ne deneges mihi antequam moriar: ☞ vanitatem & ☞ verba mendacia longè fac à me. Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi: tribue tantùm victui meo necessaria.*	271 272

DVO *rogaui* TE.] Interiorem & exteriorem hominem & vitam considerans Rex sapientissimus, vtriusque gubernationem à DEO petit. Animæ, custodiam à vanitate & mendacio: corpori, verò, mediocritatem fortunarum optat & precatur. Sibi enim soli relictus homo, labitur in tenebras & errores mentis, & externam quoque felicitatem & successus amittit. Ex pietate enim & timore Domini, qui fons est Sapientiæ, fluit totius corporis & externæ vitæ incolumitas. Hinc fit homo lignum illud, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo, cuius folium non defluet, & omnia quæcunque faciet, prosperabuntur, Psalm. 1, 3. *Vanitatem.*] Quid est vanitas, nisi sapientia mundana immunda, quæ est fatua, cœca, temeraria, superba, ignara DEI, superstitiosa, idololatrica, contemptrix DEI, seditiosa, crudelis, sanguinolenta, audax, inhumana, epichærecaca, inquieta, hypocritica, philonica, impudens, incontinens, truculenta, auara, calumniatrix, mendax, deceptrix, fallax, arrogans, bilinguis, dolosa; & in summa, nihil nisi serpentina illa astutia & malitia homini naturali congenita: & lapsus ille protoplasti deplorandus, & ruina horribilis ad exitium æternum semper vergens & pergens. *Verba mendacia.*] Mendacium opponit veræ DEI Agnitioni & Inuocationi: Agnitio enim & Inuocatio DEI sunt fontes æternæ benedictionis & beatitudinis: mendacium verò, id est, ignorantia

DEI, idololatria, ſuperſtitio, contẽtus DEI & inuocationis, abyſſus eſt maledictionis, tẽporalis & æternæ. Diuitias & paupertatem non optat: nam

Luxuriant animi rebus plerunque ſecundis:
Fulgida lux Mundi pauper Ieſus erat.

273 ℟ Ne fortè ſatiatus illiciar ad negandum, & dicam, quis eſt DOMINVS? aut egeſtate compulſus, furer, & periurẽ NOMEN DEI mei.

Verſ. 9.

Ne fortè ſatier, & abnegem, dicamque quis eſt JEHOVAH? & ne fortè efficiar pauper, & furer, aſſumamque in vanum nomen DEI mei. 273

Ne fortè ſatiatus, &c.] Mediocria commoda vitæ Sapienti optanda ſunt. Diuitias & opes, *irritamenta malorum*, vocat Poëta. Pharao in ſumma ſua opulentia & potentia imprudenter & arroganter hãc vocem edidit, Quis IEHOVA? Diuitiæ igitur nimiæ ipſum peſſumdedêre; quia ſuperiorem, & potentiorem Dominum in mari rubro expertus eſt, quem tot prodigiis ſupernaturalibus & planè diuinis, induratus mente, reuereri, timere & agnoſcere noluit. Errant igitur, qui in philoſophia noſtra ſecretiori tantùm aureos montes quærunt; Inſipientis, non Sapientis, hoc eſt. Sapientia enim DEI cultrix & amatrix eſt, non auri. Expers hæc Sponſa Cæleſtis eſt omnis auaritiæ, luxuriæ, ſuperbiæ, faſtus, & incedit habitu ſimplici, vili, honeſto tamen & mundo, vtiturque rebus ſecundis modeſtè, & præparat ſe ad ferenda aduerſa: imò, vt theſaurum colligat Myſteriorum Diuinorum & Naturalium; paupertatem, onera, labores ſuſtinet, nec facilè aduerſis cedit:

Namque bonos nec blanda inflant, nec aſpera frangunt;
Sed fidei inuictæ gaudia vera iuuant.

274 At ℟ excellentia rectificationis eſt Sapientia.

Eccl. 10. Verſ. 10.

Poſt INDVSTRIAM (hanc verò tãdem) ſequitur SAPIENTIA! 274

Excellentia rectificationis, &c.] Quàm diſtorta & deprauata ſit Natura humana; quotidianæ infirmitates, hallucinationes, tenebræ, errores, ſatis teſtantur: ideo rectificatio & emendatio naturæ peruerſæ, ſingulis momentis, inſtituenda: cuius ἐπανορθώσεως & rectificationis noſtræ finis eſt Sapientia. Omnium malorum ſummum nobiſcum naſcitur, cui omnes veniam dant, nec eius emendationem deſiderant; philautia ſcilicet & amor proprius, quo vnuſquiſque ſibi amicus eſt naturâ, & ſuis opinionibus delectatur. Sed reuera hic morbus, quo ſinguli nimium ſibi placent, fons eſt omnium errorum & delictorum in vita. Proinde reædificatio naturæ & amoris proprii ſummè eſt neceſſaria, ſi ad SAPIENTIÆ veræ LVMEN aſpirare cupis, Sapientiæ cultor.

Verum, tu DOCTRINÆ fili, qui IEHOVÆ gratiâ, ſic adeptus es SAPIENTIAM Eiuſve DONA quædam ſingularia.

Da

275	Da (quoque) Sapienti occasionem, & addetur ei SAPIENTIA: doce iustum, ☞ & festinabit accipere.	Prou. 9. Vers. 9.	*Da Sapienti increpationem, & Sapientior erit: doce iustum, & addet Doctrinam.*	275

Et festinabit accipere.] Etiam cum gratiarum actione ingente, debitaque laborum remuneratione. Hæ SIGNATVRÆ hæredum SAPIENTIÆ fidelium dilectorum. Qui autem obliuiscuntur benefactorum, aut filii inepte volunt esse ante patrem, daß das Ey will klüger seyn denn die henne / ii ingrati sunt, à quorum domo non recedet malum. Signatura Sapientis.

276	In auribus stulti ne loquaris: quia contemnet Prudentiam eloquiorum tuorum.	Prou. 23 Vers. 9.	☞ *In auribus* (*autem*) *insipientium ne loquaris: quia despicient Doctrinam eloquii tui.*	276

Vbi & cur Sapienti non loquendum.

In auribus insipientium, &c.] Præcepti huius ne obliuiscaris, fraternè moneo. Non enim apud omnes, nec omni tempore, nec omnia, de DEI, Hominis, Spirituum, Naturæque Mysteriis, arcanis atque secretis fari ac philosophari conuenit ac par est, nec omninò tutum; sed est (quemadmodum iam sæpius dictum) quibus, quando, & quantum. Loquendum interdum vt multi, statuendum vt pauci. Inseruiendum tempori, loco & personis. Caue quoque, vt benè monuit vir quidam Religiosus, Saturnus aliquis adspiciat libros tuos arcanorum testes; ne boum calcibus (quod plerisque præcepti huius immemoribus contigit) ignominiosè subiiciaris & conculceris. Vtinam ipse semper memor huius! Margaritas, porcis diabolo obsessis non obiicito. In tempore & loco tacuisse sæpè profuit.

277	Exultat gaudio Pater iusti: ☞ qui Sapientem genuit, lætabitur in eo.	Vers. 24.	*Exultando exultabit Pater iusti: & generans Sapientem, lætabitur in eo.*	277

Qui Sapientem genuit, &c.] Non solum ex semine suo filium genuinum corporaliter, verùm etiam Doctrina, institutione, præceptis salutaribus, Doctrinæ & Disciplinæ filium, Sapientet, Vide verss. 34. Hinc phrasis, apud Sapientes vsitatissima, hæc: ò fili mi, mi fili.

278	☞ Auris quæ audit increpationes vitæ, in medio Sapientum commorabitur.	Prou. 15. Vers. 31.	*Auris quæ audit increpationem vitæ, in medio Sapientum commorabitur.*	278

Auris quæ audit, &c.] Sicut per ostium aurium intrauit inobœdientia & malitia in cor hominis: ita audiendo vocem admonitionis & castigationis, Sapientia intrat in mentem. Et, sicut audiendo vocem diaboli, totum cor hominis corruptum & inquinatum est, ita audiendo vocem DEI, in

Libro SS^æ^ Scripturæ, Naturæ, & ſemetipſo, cot hominis à corruptione, fœditate diabolica & ignorantia liberatur. DEVS enim ornat & compenſat ſtudium ſapientiæ, in hac vita, maiori luce, intelligentia, ſcientia, cognitione rerum ſpirituali & naturali, conſilio, robore fidei, conſolatione, ſucceſſu, in gubernatione publica & domeſtica, & poſt hanc vitam præmiis immortalibus.

279	Qui negligit Diſciplinam, ſpernit animam ſuam: ſed qui audit increpationem, poſſidet cor.	Verſ. 32.	*Qui abiicit* ☞ D*ISCIPLINAM*, *deſpicit Animam ſuam: qui autem acquieſcit increpationibus,* ☞ *poſſeſſor eſt cordis.*	279

Diſciplinam, &c.] Quemadmodum qui negligit medicinam, odit & ſpernit ſanitatem corporis, & hoſtis eſt vitæ huius corporalis: ita qui negligit diſciplinam, quæ eſt medicina animæ, eſt hoſtis & homicida animæ ſuæ. Et, quemadmodum ſanitas vmbilico, & irrigatio oſſium, eis qui timēt Dominum, & à malo declinant, Prou. 3, 8. ita in contrario, inueteratio, languor & tales, vermis conſcientiæ rodens, eis qui Timorem Domini & diſciplinam deſpiciunt. Pſal. 32, 3. *Poſſeſſor eſt cordis.*] hoc eſt, dominus eſt ſuorum affectuum, iræ, odii, gaudii, triſtitiæ, metus, voluptatis: quos affectus ſi regere & moderari rectè quis didicerit; næ ille in omnibus rebus aget prudentius, & cum poſſeſſione & moderatione cordis ſui, gloriam & honorem poſſidebit.

280	Paupertas & ignominia erit deſerenti correctionem: ſed qui cuſtodit increpationem, honore afficietur.	Prou. 13 Verſ. 18.	☞ *Egeſtas & ignominia ei, qui deſerit* D*ISCIPLINAM: qui autem acquieſcit arguenti, glorificabitur.*	280

Egeſtas & ignominia, &c.] Hominem naturalem, qui à veræ Sapientiæ viis planè exorbitauit, innumeris correctionibus corrigit indeſinenter Ipſa Sapientia, vt in viam eum reducat, & ab innata & congenita ſtultitia liberet. Si correctionem hanc admittit homo Sapiens, ornatur à correctrice Sapientia multis præmiis, inter quæ etiam ſunt opes honeſtæ ac legitimæ, item honores: ſi verò reſpuit homo fatuus Diſciplinam, recedit ab illo Sapientia, & ſuccedit paupertas & ignominia, filiæ impietatis.

281	☞ Qui enim erudit deriſorem, ipſe ſibi iniuriam facit: & qui arguit impium, maculam ſibi generat.	Prou. 9. Verſ. 7.	*Corripiens deriſorem, accipit ſibi ipſi ignominiam: & increpans impium accipit maculam ſuam.*	281

Qui erudit deriſorem, &c.] Cautè igitur circumſpiciendum, quales ſint ii, quibus concredimus myſteria, arcana, ſecreta: ne diabolus ſuſcitet cuculum ingratum.

☞ Noli

282	Noli arguere deriforē, ne oderit te; argue Sapientem, & diliget te.	Verf. 8.	*Ne increpes igitur deriforem, ne fortè odio habeat te: increpa Sapientem, & diliget te.*	282

Signatura Sapientis.

Noli arguere derisorem, &c.] Laterem enim vel Æthiopem lauabis. Cogita Germanorum illud: Hat mich dēn der Teuffel mit Narren beschissen. Es müste auch einer viel zuthun haben / der alle Narren solte klug machen. Hos deuita. Nolite sanctum date canibus. Epicurei & athei fiunt furiosiores increpando: at pii dociles & timentes DEVM, proficiunt in Sapientia & multis aliis excellentibus donis.

283	Quærit derifor Sapientiam, & non inuenit: at Scientia intelligenti est facilis inuentu.	Prou. 14 Verf. 6.	*Quærit (quidem) derifor* SAPIENTIAM, *& non inuenit: Doctrina prudenti ū facilis.*	283

Quærit derisor, &c.] Ingenium scopticum & nasutulum, nequaquam veræ Sapientiæ capax est. Simplicem enim, & discendi cupidum animum SAPIENTIA amat, fauo & melle cibat, & nectate Sapientiæ inebriat. Anima ad cognitionem apta, ait Ptolomæus, veri plus assequitur, quàm qui, supremum in modum, se in Scientia exercet. Aptitudo verò hæc ingeni cæleste donum est, & Orando acquiritur.

284	In conspectū intelligentis apparet SAPIENTIA: & oculi stulti sunt in extremo terræ.	Prou. 17 Verf. 24.	*In faciē prudentis lucet* SAPIENTIA; *oculi stultorum in finibus Terræ.*	284

In facie prudentis, &c.] Hoc est, vultus Sapientis est modestus, at oculi stultorum circumuagantur inconstantes, & sunt leuitatis indices: vultus enim est animi pictura. Quomodo in aquis resplendet vultus prospicientium, corda hominum manifesta sunt prudentibus, Prou. 27, 19. Et, diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosq; greges considera. Ibid. verf. 23. Sapientia hominis lucet in vultu eius, & potentissimus faciem illius commutabit, Ecclef. 8, 1. Ergô, Metoposcopicè, Physiognomonicè, Cheiromanticè, explora homines, discipulos, vti Pythagoras, per dies aliquot. Quemadmodum enim omnes res conditæ, certis à Natura notis & signis, pictæ & exornatæ sunt, diuinisque Naturæ characterismis insignitæ; certa nimirum proportione, figurâ & habitu: vnde de interno & latente spiritu occultisque rerum proprietatibus iudicium fieri potest: imò ipsa proprietas rerum occulta & spiritus latens seipsum prodit certis quibusdam notis & signis externis, & pro natura ac indole sua, talem effingit signaturam, figuram, proportionem & habitum, qualis à Sapientibus vult cognosci: quæ Signatura Magiæ Naturalis initium, & quasi alphabetum primumque elementum est. Ita præcipuè hæc pictura in hominis vultu & habitu cognoscenda est. Concurrit enim totius Naturæ signatura in Micro-Cosmo. Hic characteres Naturæ, & notæ hieroglyphicæ, certum

efficiunt sensum & sententiam, quæ à Sapientibus & huius scripturæ ac literaturæ naturalis gnaris probè intelliguntur. Nec enim mentitur Natura, aut falsum de se ipsa præbet testimonium: non decipit indagatores sui, modò Scripturam hanc probè discant intelligere. Cælum habet sua signa. Ignis, Aër, Aqua, Terra; Vegetabilia, Animalia, Mineralia, Metalla, suas habent signaturas: Angeli habent suas notas: omnes Prophetæ, omnes Apostoli, omnesque Sancti: imò Saluator ipse habet signum Filii Hominis Crucis figuram.

185	Etenim operibus suis cognoscitur puer, an mundum & an rectum sit opus eius.	Prou. 20 Vers. 11.	*Ex studiis suis intelligitur puer, si munda & recta sint opera eius.*	185

Ex studiis suis] Ex actionibus, tanquam charactetismo naturali, vel signatura. Nota: Tribus modis viri magni & præclari excitantur. I. insiti sunt præclaris ingeniis igniculi Diuinitus, quibus impelluntur ad res præclaras agendas, qui subinde sese exerunt & emicant ab ineunte ætate, vt in Iosepho Patriarcha apparet, in Dauide, Solomone, Daniele, Iosia, &c. Hi ab vtero materno selecti sunt prouidentiæ Diuinæ instrumenta, & operum DEI organa. II. Naturalis astrorum influentia, & astrorum fructus, quandocunque ad maturitatem peruenerunt, mundo beneficium aliquod naturale exhibituri, & ex thesauris suis producturi, (est enim omnis naturalis sapientia in astris) tale ingenium à prima conceptione inclinant, vndè varii, variis in rebus & facultatibus, prodeunt artifices. Hinc canit Poëta:

Ingenium cæleste suis velocius annis
Surgit, & ingratæ fert malè damna moræ.

Tertiò Cælum aliquod est internum in Homine, quod illuminatur S. Sancto, & Donis Spiritus sancti singularibus, FIDE & ORATIONE acquisitis. Hic latet Spiritus Cabalisticus & schola philosophiæ sagacis Theophrasticæ.

186	Qui ambulat fraudulenter, reuelat arcana: qui autem fidelis est, celat amici commissum.	Prou. 11. Vers. 13.	*Qui ambulat fraudulenter, reuelat secretum: fidelis autem spiritu, celat rem.*	186

Qui fidelis est, &c.] Fide, oratione & taciturnitate multa acquiruntur mysteria cælestia & arcana naturalia. Propterea Esaias Propheta canit cap. 24. vers. 16. *Secretum meum mihi, secretum meum mihi.* Et Dauid Psalm. 51, 8. incerta & occulta Sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Hinc etiam Apostolus Paulus, *In Christo Iesu omnes thesauri Sapientiæ & Scientiæ sunt absconditi.* Coloss. 2, 3. Igitur petite, quærite, pulsate. Hæc sunt verba illa ἄῤῥητα, ineffabilia paradysi & tertii Cæli, de quibus Apostolus, 2. Cor. 12, 4.

Eximia est virtus, præstare silentia rebus
At contra grauis est culpa, tacenda loqui.

Qui reue-

287	Qui reuelat ſecretum, incedit fraudulenter: & cum eo qui allicit labiis ſuis, ne miſceas te.	Prou. 20 Verſ. 19.	*☞ Qui reuelat myſteria, & ambulat fraudulenter: & dilatat labia ſua, ne commiſcearis.*	287

Qui reuelat myſteria, &c.] Quicunque ad ſecretiora ſiuè diuina, ſiuè naturalia aſpirat, neceſſe eſt, vt ad Conſtantiam, Grauitatem & Taciturnitatem ſe aſſueſcat. Tales cum ſint Myſteriorum reuelatores Angeli boni, procul fugiunt omnes inconſtantes, leues & garrulos: extremè inimici ſunt omnis inconſtantiæ, leuitatis & garrulitatis. Igitur tu quoque, fili Sapientiæ fugias eiuſmodi homines leues & garrulos, ne tibi ipſi exitium accerſas.

288	☞ Multi homines miſericordes vocãtur, virum autem fidelem quis (facilè) inueniet?	Verſ. 6.	*Multitudo hominum prædicat vniuſcuiuſq; miſericordiam: virum autem veracem quis inueniet?*	288

Multi homines miſericordes, &c.] Hoc eſt multi homines & habentur & vocantur ſancti, ſed verè bonum & fidelem quis inueniet? Solus enim Deus intuetur corda hominum & diſcernit omnia fucata & ſimulata à ſinceris atque veris. Cautiſſimè igitur cum hominibus verſandum. Nulla etiam in amicitia peſtis eſt maior, quàm adulatio, blanditiæ & aſſentatio. Quam uis enim multis nominibus, hoc vitium eſt notandum: leuium hominum atque fallacium, ad voluptatem loquentium omnia, nihil ad veritatem. Cic. in Lælio.

289	☞ Ne (igitur) moliaris amico tuo malum, cum ille in te habeat fiduciam.	Prou. 3. Verſ. 29.	*Ne cogites contra amicum tuum malum, quum ipſe habitet ſecurè tecum.*	289

Ne moliaris, &c.] Mens verâ imbutâ Sapientiâ, & Sophiæ filius, Medicus eſt humanæ ſocietatis, non euerſor. Animus enim generoſæ Sapientiæ capax, amans veritatis & iuſtitiæ eſt, inimicus verò omnis ſophiſticæ & iniuſtitiæ. Inprimis autem vtitur omni ἐπιεικείᾳ in tegendis & emendandis arcanis delictis proximi, tantum abeſt, vt nouis inſidiis, noua mala eidem ſtruat. Nullum eſt crudelius vulnus, inquit Sophocles, quàm falli ab amico: Offt seynd die nechsten die schädlichsten.

290	Eſt conflatorium argento, & caminus auro, ☞ at probat corda IEHOVAH.	Prou. 17 Verſ. 3.	*☞ Qui (enim) reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius.*	290

Qui reddit mala, &c.] Sicut gratitudo complectitur veritatem & iuſtitiam, quas DEVS amat; ita ingratitudo conflata eſt ex mendacio & iniuſtitia. Has peſtes cum DEVS acerrimè oderit, maximèque deteſtetur,

non dubium est, ingratos à DEO puniri. Est & illa vox Xenophontis memoria digna: *Homines non assuefacti ad gratitudinem erga benè meritos, postea fiunt ingrati aduersus* DEVM. *At probat corda* IEHOVAH] IGNE quoque crucis ac tribulationum scrutatur corda & renes. Nam IGNIS probat OMNIA. Et si DEVS reperiret cor fidele, vtique reuelaret ei secreta sua, ac largiretur ei Dona ac bona sua: **Er weiß wol/ wenn vnd wo er soll segnen oder hinderen.**

Hic inseratur figura sexti gradus.

VI. GRA-

VI.

GRADVS
PROLOGETICVS
SEXTVS
EXPOSITVS.

291 ☞ VENERVNT mihi (Vir sapiens attestatur) OMNIA BONA pariter cum (SAPIENTIA) illa, & innumerabilis honestas ☞ per manus Illius.

Sap.7. Vers.11.

Accesserunt autem mihi bona simul omnia cum illa, diuitiæque per manus illius innumerabiles. 291

Venerunt autem mihi, &c.] Vide versſ.314.315.334. & 338. *Per manus illius*] Per labores SAPIENTIÆ manuales Theosophicos in Oratorio & Laboratorio, secundum Leges atq; Doctrinam Amphitheatri huius: non negotiatione mundana immunda. vers.317. Vnde Psalmus 128, 2. *Labores manuum tuarum manducabis.* Torrens redundans vena, seu fons SAPIENTIÆ, Prou.14,4.

292 Et lætatus sum in omnibus: & quoniam antecedebat me ista SAPIENTIA, & ignorabam quoniam ☞ horum omnium mater est.

Vers.12.

Lætatus autem sum in omnibus, quoniam eorum author est Sapientia: ego verò ignorabam eorum ipsam esse matrem. 292

Quoniam antecedebat me, &c.] Quasi diceret, Quoniam mecũ erat theoticè & practicè: mecum Orabat, mecum Laborabat, versſ.261, & 302. *Horum omnium mater est.*] Summa summarum: Qui filius DISCIPLINÆ non est, hoc est, TIMORIS DOMINI, is SAPIENTIAM veram (matrem omnium Bonorum atque Donorum DEI) non habet sororem, non sponsam: Cui hæc non amica, frustra Orat, frustra Laborat; quia non hausit salutem & voluntatem à DOMINO, vers.329.&, per consequens, non

erit hæres Thesaurorum SAPIENTIÆ infinitorum. Quare in reductione ad Monadis simplicitatem esto totus: tunc consequeris. Vide Versſ. 157.158.& 213. & secundam huius Amphitheatri figuram.

293 Amicitia cum DEO. Inexhaustus enim hominibus thesaurus est: quo qui sunt vsi amicitiam cum DEO coierunt, propter Dona Disciplinæ commendati.

Versſ. 14. *☞ Infinitus enim thesaurus est hominibus: quo qui vsi sunt, participes facti sunt ☞ Amicitiæ* DEI, *☞ propter* DISCIPLINÆ *dona cõmendati.* 293

Infinitus thesaurus, &c.] Quia ipsa æterna, Immensa, Omnipotens, Infinita; cuius propterea thesauri inexhausti & infiniti. Ab initio Mundi semper dedit, dat hodie, nec deficit ei vndè in omne æuum largè dare vult ac potest. *Amicitiæ* DEI] Ita, vt fruiti sint, DEO Paterno, Fraterno, Amico; BONO Summo. Vide secundam Amphitheatri huius figuram. Ad hoc enim creati sumus, vt summum illud BONVM, ex sacrosancta Scriptura, Libro Naturæ Conscientiæque propriæ testimonio cognoscamus, contemplemur, amemus & veneremur: in hoc redempti sumus, vt eo semper fruamur. Hoc vnicum, hominis animum aliâs insatiabilem, abunde explere potest. O amicitiam fructuosissimam hanc! Nota: Amicorum omnia cum sint communia, quid non impetraret à DEO homo factus DEI amicus? Theosophicè annitere, vt DEI fias amicus; tunc in Spiritu & Veritate ieiunans Ora, tunc sapienter in iis quæ docet Amphitheatrum hoc Labora: & IEHOVAH aderit tibi, dabitque sine mora. Hausisti enim salutem & voluntatem ab amico, DEO: ab amica, SAPIENTIA. Est SAPIENTIA conciliatrix amicitiæ cum DEO instituendæ: quia hominem in Timore DEI iungit DEO: quo facto, impetrat in mysteriis Diuinis Naturæque secretis (Diuinitus, influentia, lumine & motu; aut per Magistrum Sapientem, quem tibi mittit DEVS, aut te ei, versſ. 32.) benè velle, nosse, esse & posse à DEO. Vide versſ. 299. *Propter Disciplinæ*, &c.] Propter TIMOREM DEI: qui initium SAPIENTIÆ, versſ. 210. commendans nos DEO.

294 Mihi enim dedit DEVS, eorum, quæ sunt in Natura veram cognitionem, vt Mundi cõstitutionem, vimque Elementorum intelligam.

Versſ. 17. IPSE *enim dedit mihi horum, quæ sunt* SCIENTIAM *veram; ☞ vt sciam ☞ dispositionem Orbis Terrarum, & ☞ virtutes Elementorum.* 294

IPSE *dedit mihi*] Vide supra versſ. 187. *Vt sciam*] Quæ, Qualia, & Quanta? Non Diuinorum duntaxat mysteria, verum etiam OMNIA,

sicuti

ſicuti ex ſequentibus patebit. At quomodo? iterum quætes. Immediatè, reſpondeo, & mediatè, iuxta DEI liberrimam voluntatem; Et quidem; TheoSophicè; Phyſicè; PhyſicoMedicè; PhyſicoChemicè; PhyſicoMageicè; HypetphyſicoMagicè; Cabalicè; Lege atque Doctrina Amphitheatri huius totius. Sunt vocabula, quæ recenſui,pauca,attamen eorum ſenſus latiſſimè ſeſe diffundit. Definitiones petis: rectè: do. THEOSOPHIA *eſt Theologia, internario,* (hoc eſt,Biblicè,Macro & MictoCiſmicè) *Catholica*, IEHOVÆ *Mirabilis mirifica*, (verſ.157. Vox DEI in Omnibus, per Omnia, de Omnibus, ad Omnes. (verſ.35.) PHYSICE *eſt Mundi vtriuſque,hoc eſt,Maioris totius,& Minoris*,(ſecundum Corpus & Spiritum, quæ habet ex Mactocoſmo) *Traditione, Natura & Arte, Vniuerſaliter,ex & in ſacroſancta Scriptura, Lapide Philm. & Nobisipſis; Particulariter ex & in partibus vtrorum; cognitio & tractatio.* PHYSICOMEDICINA *eſt ars cognoſcendi Librum Naturæ* (Macro & MicroCoſmicè) magnum: ita, vt legere poſſis (tā vniuerſaliter,quàm particulariter) Temetipſum in Mundo maiore; & contra Mundum maiorē in Teipſo: ad humani corporis ſanitatē tuendā, morboſque profligandos (v.297.) PHYSICOCHEMIA *eſt ars, methodo Naturæ Chemicè ſoluendi,depurandi & ritè reuniendi Res Phyſicas;Vniuerſalē* (MacroCoſmicè,Lapidē Philm.MictoCoſmicè corporis humani partes:abſit tamē calumnia de priſtina figura reddenda) *& particulares, globi inferioris*, OMNES. MAGEIA *Vetuſtiſſimorū Sapientū* (qui Perſis Magi,Græcis *Philoſophi*, Latinis *Sapientes*,Indis *Gymnoſophiſtæ*, Græcè & *Brachmanes*, Ægyptiis *Sacerdotes* & *Mekubales*, Hebræis *Prophetæ* & *Cabaliſtæ*, Babyloniis,nec nō Aſſyriis *Chaldæi*,Gallis Celtis *Druidæ*,& Batdi & *Semnotheï* appellabātur) VNIVERSALITER *ſumta,idem quod ſtudium apud Hebræos Cabalæ ſummè perfectum & abſolutum, cum in Diuinorum cultu, Spiritualium tractatione atque cum iis conuerſatione, & Naturalium inueſtigatione, piè ac ſapienter conſiſteret*: Quamuis hi, in vno eodemque ſtadio, Duce benigniore, longè præcurrerent illos. At, PHYSICOMAGEIA (opus tantum de Beteſith, hoc eſt, Sapientia Naturæ,verſ.162.) eſt Naturali artificio (Macro & MicroCoſmicè) mirifica practicandi ratio. HYPERPHYSICOMAGEIA (reſpectu Naturalis & Doctrinæ cauſa, ſic dicta) eſt cum Angelis bonis, flammeis DEI miniſtris,ſub modo delegatæ à DEO adminiſtrationis,tam vigilādo quàm dormiendo,mediatè & immediatè,pia & vtilis conuerſatio. CABALA eſt Diuinæ reuelationis, ad ſalutiferam DEI, & Maſchiah agnitionem; Formarum ſeparatarum, Naturæ (in Macro & MictoCoſmo) noſtriq; ipſius cognitionem, vnionem, & fruitionem; necnon SS.æ Scripturæ intellectum verum; vel immediatè, aut medio conueniente) quo Diuina humanitus ſentire poſſimus) tam Vniuerſaliter quàm Particulariter, TheoSophicè ſortita, Symbolica RECEPTIO. En habes. Expoſitiones neceſſarias & ſufficientes, ſuo (DEO iuuante) tempore, filiis Doctrinæ abundanter exhibet Amph. hoc noſtrum Philoſophicè explicatum. Hiſce, in præſentia, contentus eſto: nec calumniare, quæ neſcis. De Mageia, Alchemia, Cabala, Vir aliàs in Diſciplinis communioribus ſatis doctus, (nomen reticeo, vt honori ipſius conſulam) admodum ieiunè cenſuit in ſuis poëmatibus. Ein jeder iudicirt von einem Dinge wie er es verſtehet. Tales miſericordiam potius merentur, quàm reprehenſionem. Nihil enim ſcom-

Huc pertinet Signatura.

Diuinum Cabalę ſtudium.

mata illorum derogant veritati; cum potius tangant abusum (qui non tollit rei substantiam) quàm vsum legitimum ac verum, quasi opificis defectus tendere debeat in artis indignitatem. Eodem modo posset etiam (sed quonam iure?) inuri nota hæresium SS. Scripturæ. ADDO: Quæret aliquis: Vndenam habes, quæ in Amphitheatro hoc tuo nobis proponis? Cum Sapiente nostro ingenuè respondeo, (& quidem eò lubentius, vt satisfaciam Aristarchis quibusdam, nec tamen quicquam à me arroganter dictum volo, de quo in optima & solenniori iuris forma protestor) MIHI, (omnium Philosophorum minimo) DEDIT DEVS: A DOMINO ACCEPI: tam immediatè, quàm mediatè. Atquomodo quæso, iterum inquies? Dicam. Audisti antea, nimirum, Theo Sophicè, Physicè, Physico-Medicè, &c. vt supra. Nam Ego, ad scrutandas res altissimas ardore ingente, igne Diuino inflammatus, Philosophorum variorum populorum, tam vetustissimorum & veterum, quàm Neotericorum monumenta, Symbolicè aut mysticè, hieroglyphicè, figuratè, ænigmaticè, parabolicè, allegoricè, arcanè, secretè vel manifestè, sculpta, picta, scripta (domi & foris) ego ipse & per alios (emptione, commutatione,) &c. prout fieri potuisse tempus & occasio concedebant, conquisiui, perlustraui: Libros Theo-Sophorum, Cabalistarum, Magorum, Physico-Chemicorum, hoc est, verè Sapientum, nec non Ethnicè Philosophantium non illuminatorum aut Sophistarum euolui, relegi & iterum legi: suspiriis votisque Christiano licitis atque concessis optaui, inuocaui, oraui, aperuit (res ipsa loquitur) qui solus dignus IHSVH SAPIENTIA PATRIS, non solùm hosce, quos dixi, verùm etiam Librum DEI in ternario Catholicon, qui est, SS.ª Scriptura, & Mundus vterque, maior & minor, remouitq; signacula eius, (vers. 223. & figura Amphitheatri huius secunda) ita, vt Liber Librum adhuc de die in diem explicet atque interpretetur. In officina Vulcani, ab anno inde vsque ætatis meæ decimoquinto, indefessè laboraui, sumptibus (certè) non exiguis, tamen (gratia DEO) propriis, solus & cum sociis, fidelibus mihi ac infidelibus, iam dextrè, iam sinistrè: quomodo enim benè, qui nunquam malè? Docuerunt, quæ nocuerunt. Obseruaui, quæ Natura (obstetricante Arte) docebat: ô fructuosissimam Cabalam Physico-Chemicam hanc! sermones, labores, cum meos tum aliorum mentisque præsagæ conceptus, sedulò annotaui. Quando vos pigri patres stertistis, ego laborans vigilaui. Meditatus sum gnauiter die ac nocte super hisce quæ videram, legeram, audieram, didiceram; stans, sedens, deambulans, recumbens, ad Solem, ad Lunam, ad ripas, flumina, in pratis, montibus, syluis, nemoribus, etiam ad lampadem siuè candelam ceream, in camera (ad recreandum spiritus animales cerebri) suffumigata, patheticè me mouentem: vixi ac contuli (à quouis enim discendum non ineptè rebar) cum senibus, iuuenibus; Religiosis & laicis; (non loquor pueriliter, aut aniliter, sed scientificè) cum Principibus, & alto stemmate natis; doctis atque indoctis; simplicibus, & pelle vulpinâ tectis; prudentibus; insipientibus; rusticis ac idiotis, cum diuitibus, pauperibus, cum Theo-Sophis atq; Theo-Sophistis; bonis, malis; albis, nigris: (obscientiam saltem cognitionis, non approbationis: non enim scientia mali, sed vsus damnat (cum theoricis aut contemplatiuis exercitatis, practicisque expertis; cum

tis; cum mechanicis, quorum officinas frequenter visitaui; So wol mit den weit vnd tieffgelehrten, hoc est, nauris atque montanis. (credendum enim vnicuique in suo arte perito) als hochgelehrten: cum Iudæis, Christianis, sectariis, imò atheis; audiui omnes, spernebam nullum: Bonum feci vultum (iuxta Raimundi consilium vtilissimum) iis, qui vadunt per mundum; nam non pauca bona reperi apud nonnullos: sub purpura, serico, & holoserico (fatear veritatem) interdum latuisse stultitiam, contra, sub pallio sordido nonnunquam Sapientiam, non semel sum expertus. Non pudeat te pauperis Sapientis, aut malè vestiti, suadeo: Succurre egeno, te non pœnitebit. TheSophicè consului DEVM, & obseruaui eum loquentem ac respondentem in SS.ª Scriptura, Naturâ, Memetipso. cuius SPIRITVS sancti monitis ac ductu habebam donum discretionis Spirituum, (1. Corinth. 12, 10.) & sensum ac discretionem boni ac mali, (Hebr. 5, 14.) vt Bonum (quod propono) retinueram, malum (quod expurgaui) reieceram. Sum diu peregrinatus; inuisi alios, quos experientiâ aliquid scire aciudicio valere confirmato autumabam, nec semper frustra: nam IEHOVAH, mihi benigno, corda eorum sic mouente, disponente ac inclinante, de mysticis, arcanis, secretioribus (ouantes nonnulli se nactos Doctrinæ filium, attentum, & veritatem sitientem) absque velamine mecum amicè disputarunt ac contulerunt: Musæa & Bibliothecas perlustrare, Laboratoria contemplari, labores aspicere, non inuiti concesserunt; quæ sumptibus magnis laboribusque Herculeis plurimos per annos indagassent, fraternè manifestarunt: Præparata, (inter quæ DEI, DEVM testor, ordinatione mirabili, ab vno habui LEONEM VIRIDEM Catholicon, & SANGVINEM LEONIS, hoc est, AVRVM non vulgi, sed PHILOSOPHORVM; oculis vidi meis, manibus tetigi, linguâ gustaui, naribus olfeci: ô quam mirabilis DEVS in operibus suis!) præparata, inquam, dono dederunt, quibus apud proximum meum egenum, in casibus desperatissimis, fructuosissime sum vsus; & modos præparandi (IEHOVÆ instinctu misericordis) sincerè reuelarunt. Ita oportuit, iuxta Pauli. 1. Thess. 5, 21. doctrinam, *omnia probare; quæ bona tenere.* Ita oportuit me discere, addiscere, philosophari: nam pars minima horum in Vniuersitatibus Academicorum docetur & discitur. In Vniuersitate DEI Peripatheticè, hoc est, circumambulatoriè nobis studendum atque discendum. Hæc methodus mirabilis; quâ, dedit Mihi DEVS Mirabilis; hæc viâ, quâ, (vt scirem, non opinarer) ambulaui. (versi. 28, & 157.) Quis dedit? Solus, inquam, DEVS, immediatè & mediatè: subdelegatè tamen Natura, Ignis, Ars, Magistri tam viui, quàm muti; corporales & spirituales boni, vigilando ac dormiendo. (versi. 32. & 157.) Quapropter in humilitate Christiana, cum Virgine beata animo grato iure cano: *Fecit mihi magna, qui potens est,* Luc. 1, 49. Dicoque cum Propheta Regio: *Miserator & Misericors* DOMINVS, *Longanimis & multum Misericors. Non in perpetuum irascetur, nec in æternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundum altitudinem Cœli à Terra, corroborauit Misericordiam suam, super timentes se. Quantum distat ortus ab occidente, longè fecit à nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorum, misericors est* DOMINVS *timentibus se: quoniam ipse cognouit figmentum nostrum. Recordatus*

quomodo factus sit Mundus, Vide vers. 150. cum aliquot sequentibus. Si ENS Catholicon triunum primum, de quo fig. Amph. huius tertia, ritè consideratos, eiusque reliquias, quas DEVS Catholicè posuit atque conclusit in massam peculiarem, reseruauitque in vsus Theo-Sophicos Sapienti, Physico Chemicè scites tractare in Laboratorio, ad sensus (sic enim voluit & ordinauit DEVS, experientia teste) tibi appateret Mundi ELOHIM CREATORIS artificium constituendi, (non dico, creandi) mirabile totum. Hinc nosse discito, quæ sit MAGNESIA Phil. Physico-Chemicorum Catholici sui Catholica. Vnum si per totum noueris, etiam alterum. Tunc intelliges, quæ annotaui verss. 28, 157, 162. & quarta Amphitheatri huius figura, vbi de Lapidis Philosophici egi vsu triuno. Hæc vide re, est non nisi Sapientis. Propter mundi ingratitudinem inuitus cogor (DEVM testor) digito compescere labellum. Attamen filiis doctrinæ figuris Amph. huius secunda & tertia fideliter inseruiui, inseruiamq; sequentibus hisce. Nam ** *Virtutes Elementorum*] Et fructuum eorum, quos produxerunt, Gen. 1. Hos te quoque docebit vsus Physico-Medicus, analysi Physico-Chemica præparatoria præmissa.

295 Initium, exitum, medi- umque temporis, ☞ solsti- tiorum vicissitudinem, ac ☞ tēpestatum varietatem,

Vers. 18. ☞ *Initium & consummationem & medietatem temporum, vicissitudinum permutationes, & consummationes temporum,* 295

Initium & consum.] Hoc ex Astris, tanquam Alphabeto Cælesti, à Magistro exercitato Astromon. & Astr. legi ac sciri potest. Sunt enim in signa, Tempora, Dies & Annos, Gen. 1, 14. *Solstitiorum vicissitudines.*] Versionum mutationes, h. e. Solis conuersiones, quæ sunt duæ; vna hyberna, quâ ad nos accedere incipit: altera æstiua, quâ non vltrà progreditur, sed ad inferiores circulos (docendi caussa excogitatos) recedere incipit. Solstitia duo appellantur ἡλίου τροπαὶ, *Solis versiones*, & *tropici* nuncupantur. *Tempestatum varietatem.*] Commutationes temporum. Huc refer Ephemerides Aëris perpetuas Mizaldi; & Prognosticon Meteorographicon perpetuum Sculteti. Item, Bauwern practica & obseruationes. Sie fehlen nicht allezeit.

296 ☞ Anni cursus, & stellarum dispositiones,

Vers. 19. ☞ *Morum mutationes, & diuisiones temporum, Annorum circuitus, ac situs stellarum:* 296

Morum mutationes, &c.] Temperamentorum humanorum corporum, quæ ad dispositionem & constitutionem Cæli & constellationum variantur, mouentur, inclinantur. Imò actiones hominum aut redduntur iisdem difficiliores aut faciliores: quia omnia, quæ sub Sole sunt, suum habent peculiare tempus certis destinatum actionibus. *Anni cursus.*] Annorum circulos, siuè circuitus, ac siderum positiones. Eam Solis repetitam conuersionem, quæ annos conficit, vulgò annorum reuolutionem appellant.

297 Naturas animaliū, & iras bestiarū, & vim vētorū, & cogitationes hominū, differentias virgultorū, & virtutes radicum.	Vers. 10.	*Naturas Animalium, irasque bestiarum, ventorum vim, & cogitationes hominum, differentias plantarum, radicumque facultates.* 297

Naturas animalium,] Consule sequentia. *Iras bestiarum,*] Impetus ferarum iracundos. Quidam affectus vertunt, accipientes genus pro specie. Nam θυμοειδὴς, est illa pars in bestiis atque hominibus, in qua est sedes iracundiæ, itaque vim irascibilem in bestiis intelligit. *Vim ventorum*] Generationes, proprietates, virtutes ac operationes ventorum: Aëris salubritatem, & insalubritatem. *Cogitationes hominum*] Hoc etiam nostra ætate (testor SAPIENTIAM ipsam) à SAPIENTIA vera, per pedissequas suas fideles dilectas, hoe est, Scientias & Artes bonas secretiores (versſ. 74. & 190.) Theosophicas, concessum fuisse hominibus nonnullis piis & bonis inter quos columna Imp. Rom.) mihi non ignotis, sed admodum familiatibus, probare possem testimoniis veris ac certis, nisi loco reseruarentur commodiori: CLAVI fortassis secretissimæ Amphith. huius. At, inquies, (vt etiam v. 264.) DEVS solus, qui καρδιογνώστης, talia scit? Verū est. Sapiens ipse sapienter tibi respondet, vers. 268. *Differentias virgultorum,* &c.] Doctrina de SIGNATVRA Rerum Naturalium (quæ ARS SIGNATA) plurimum hîc locum habet: Signis enim indicantibus Diuinitùs iis impressis atque annexis cum hominibus colloquuntur, vires facultatesque declarant, seque quales sint, magnificè exponunt. Hac scientiâ ductus Adam, primus omnium nostrorum parens, imposuit cunctis animantibus Terræ & vniuersis volatilibus Cæli, nomina sua Essentialia & propria, Genes. 2, 19. Ancillante hac Salomon (luce Naturæ in se exorta) disputare potuit super lignis à Cedro, quæ est in Libano, vsque ad hyssopum, quæ egreditur de pariete, & differere de iumentis & volucribus & reptilibus, & piscibus. 3. Reg. 4, 33. Hoc ALPHABETVM in Naturæ libro PHYSICOMEDICVM, quod qui discere respuit, monoculus manebit & claudicans in Medicina. Hoc Philippus Theophrastus Paracelsus (reuera *Germanicus Asclepiades,* vti verissimè de eo testatur *Petrus Ramus*) à tenebris obliuionis in lucem fructuosissimè reuocauit: Iohan. Baptista Porta Neapolit. in Phytognomonicis aliquo modo explicuit: Ego (post Paracelsum primus omnium, Phytognomonicis Portæ in Germania nondum extantibus nec visis (ex consilio & decreto amplissimi Collegii Medici in Basileensium Academia pro Doctoris gradu in Medicina consequendo, IEHOVAH summo iuuante, Thesibus affixis viginti octo, publicè docui atque defendi, Anno Christi 1588. die 24. Augusti; defendamque pro viribus in gloriam atque honorem DEI Mirabilis (auxilio eiusdem) donec vixero. Non sunt nugæ, quæ Physicus de rerum Naturalium SIGNATVRIS profitetur: nugæ sunt, quæ nugiuendulus quidam contra nugatur. *Virtutes radicum*] Analysis PhysicoChemica multum in hoc adiumenti præstare potest.

Omnia

298	Omnia denique quæ sunt recondita & aperta cognoui: nam omnium Artifex Sapientia me docuit.	Verſ. 21.	☞ *Et quæcunque ſunt abſconſa & improuiſa didici:* ☞ *Omnium enim Artifex docuit me* SAPIENTIA.	298

Myſtica arcana, & ſecreta reuelat SAPIENTIA DEI.

Quæcunque ſunt abſconſa, &c.] Myſticè, arcanè, ſecretè, in SS.ª Scripturâ, in Natura, & denique in vita communi. *Omnium enim artifex docuit*, &c.] Tam mediatè quàm immediatè, per ſpecula; & dormiendo ac vigilando, etiam per ſortes. At quibus, quæſo auxiliis, vel quomodo? Reſponſum ſufficiens accipis paſſim in Prologo hoc, figuraque Amphit. huius quarta. Docè me, obſecro, *Ruach Hhochmahél*, Spiritus SAPIENTIÆ DEI verſſ.1. & 223.) à te ſolo (in poſterum, ſicut hactenus) erudiri, inſtitui ac informari cupio, ſitio, opto. Vos qui eſtis myſteriorum DEI percontatores ſecretorumque Naturæ reconditorum inueſtigatores, imò omnium quæ ſunt abſconſa & improuiſa, vos, inquam, fraternè admoneo, vt nequaquam accedatis Nigromanticos, Spiritus malignos, familiares diabolicos in Angelos lucis ſe transfigurantes, 2. Corinth. 11, 14. fugite, fugite (ſuadeo) iſtos: cum SAPIENTIÆ veræ ſtudio venient vobis OMNIA Bona (verſ. 291.) Hanc Lege & Doctrina Amphitheatri huius quærite vnicam, hanc audite ſolam: Nigra cum ſuo magiſtro orco linquite. Danielicè diſcitote rerum abſconditarum reuelationes quærere apud DEVM, cuius methodum reperietis Dan. 2, 17. & ſequentibus. Item, Fig. Amphit. huius quarta.

299	Et cum (SAPIENTIA) ſit ☞ vna ☞ OMNIA poteſt: & in ſe permanens omnia innouat: & ☞ per nationes in Animas Sãctas ſe ☞ trãsfert. ☞ & Amicos DEI & ☞ Prophetas conſtituit.	Verſ. 27.	*Quum autem Vnica ſit, omnia poteſt: in ſeipſaque manens innouat omnia, ac ſingulas per ætates in ſanctas ſe trãſferens animas, amicos* DEI, *Prophetasque efficit.*	299

Vna] Vnius DEI omnipotentis vnica, verè catholica, hoc eſt, vniuerſalis; quamobrem OMNIA poteſt in OMNIBVS, & in OMNIA. Res mira, obſeruatuque digna, quod propterea poſſit OMNIA, cum ſit VNA, vel vnica. ô mirum ſuper omni mirum, TRIVNVM OMNIA, verſ. 303. *Per Nationes*, &c.] Non eſt DEVS acceptor perſonarum, ſed in omni gente, populo aut Natione, qui timet eum & operatur Iuſtitiam (hoc eſt, declinat à malo, & facit bonum, Pſalm. 37, 27.) acceptus eſt illi. Actor. 10, 34. & 35. Hæc Religio Catholica, verſ. 184. Hoc omnis homo, Eccl. 12, 13. Huic qui nomen dederit ſuum, etiamſi olim non circumciſus, nec hodie baptiſatus (de iis loquor, qui vixerunt & viuunt extra cœtum Eccleſiæ viſibilem: non enim priuatio Sacramentorum damnat, ſed contemptus: eſtque Baptiſmus non tantum fluminis, verùm & flaminis, hoc eſt, Ignis Spiritus DEI Mirabilis, cuius viæ imperſcrutabiles, admirandus: nullique ad Imaginem & ſimilitudinem DEI formato inuidẽdus) Amicus fit DEI, & par-

ticeps SAPIENTIÆ veræ; efficacia SAPIENTIÆ Æternæ, Omnipotentis, Misericordis (olim) incarnandæ, & (in plenitudine temporis) incarnatæ, hoc est IESVH CHRISTI crucifigendi & crucifixi, Saluatoris Catholici in Omnes. Exemplo sunt non Ethnicè, non impiè, quamuis inter Ethnicos seu impios viuentes innumeri. Qui, si DEI amici non fuissent, haud quaquam SAPIENTIÆ thesauros inexhaustos (quorum passim in hoc Prologo fit enumeratio) ex gratia Diuina possedissent. *Se transfert*] Rectè igitur est (vt supra ex Capnione allegauimus) Spiraculum DEI & Illustratio Diuina datur à DEO, mittitur, non discitur arte quâdam humanâ, seu humanitus: quamuis pro ea à DEO impetranda ceremonias quasdam TheoSophicas, non damno, h.e. Diuino-Magicas, de quibus publicè fari nefas summum. *Amicos* DEI] Amicus cum sit, quemadmodum rectè dixit Cicero de Amicitia, tanquam alter idem, verum quoque est Capnionis, lib. de Verbo Mirifico, hoc, quod homo vnitus DEO, fiat quasi DEVS humanus, vel quasi homo Diuinus. Vide vers. 293. Poteris, mi frater, amicus factus DEI, Influentiâ, Lumine & Motu Spiritus SAPIENTIÆ repletus, illustratus & ductus, fieri atque esse (absit inuidia dicto) tuus ipsissimus vel Hermes Trismegistus, aut Bezeleël, Achaliab, Pythagoras, Socrates, Plato, Democritus, Hippocrates, Geber, Calid, Haly, Morienus, Parmenides, Homerus, Virgilius, Ouidius, Raymundus, Arnoldus, Isaac, Vlmannus, Bernhardus, Paracelsus, Zacharius, &c. ita, vt haudquaquam egeas auxilio vel consilio librorum chartaceorum eorum, quos antea, ob ignorantiam tuam, fueras admiratus. Bibis enim ex vno eodemque SAPIENTIÆ Oceano, è quo Sapientes omnes: vnde, sicuti tu hactenus secutus fuisti alios, ita posteri te sint secuturi. A Pimandro, h.e. Mente Diuinæ potentiæ (θεοδιδακτικῶς) institueris, vt dicere possis cum Dauide ex cap. 23. lib. 2. Sam. vers. 2. *Spiritus Domini locutus est per me, & sermo eius per linguam meam.* Non sunt Philosophi auctores, sed interpretes duntaxat Naturæ, librique illius magni, **Einer aber hat es besser troffen / dann der andere / Ein jeder nach seinem** dono. Etiam si amissi essent libri chartacei omnium omninò omnes; tamen scientiæ & artes Methodo possent restitui hac TheoSophicâ. Nam qui primum docuit, is & te, amicum sibi factum, amicè docebit; quia vult, promisit enim: semper dedit, nec ei deficit, vnde semper dare potest. Et si, vt scripto quodam peculiari docuit vir doctus & pius Michael Neander, iuuenis vel homo sedecim annorum, methodo suâ humanitus potest institui, vt euadat in Philosophum perfectum Academicum: quantò magis hoc præstare poterit ille, à quo omne bonum, qui est donorum largitor, methodo suâ Christiano Cabalisticâ, ac Diuino-Magica, vt euadas (quemadmodum docent exempla multa) in Theosophum perfectum seu absolutum. Vide versſ. 10. 187. 342. O IEHOVÆ SAPIENTIA, *Hhochmahel*, cui delitiæ esse cum filiis hominum, vers. 157. *Laua me* (vers. 222.) *& mundabor*; esto mihi; in me latare mentique te iunge meæ, vt amicus sim DEI, læter in te, & transmigrem totus in DEVM. *Prophetas constituit*] Reuelationes Diuinas patientes, earundemque interpretes futura prædicentes, propriè Prophetæ aut Vates dicuntur. Imbuuntur autem Prophetæ ad prophetandum, per Angelorum apparitiones & institutiones; per visiones; ænigmata, figuras;

verbo

verbo claro & expresso, interno afflatu Spiritus DEI, tam vigilantes quàm dormientes, immediatè & mediatè, oracula DEI accipiendo. Vide cap. Numeri 12. & figuram Amphitheatri huius quartam. Dices: *Spiritus quomodo discernam?* Audi: Donum DEI est discretio Spirituum, 1. Cor. 10, 10. SPIRITVS Boni notæ sunt VERITAS, quâ omnia sua sigillat DEVS. (Est enim EMES, VERITAS, DEI sigillum, fig. Amph. huius prima) & PIETAS, cùm ad obseruantiam vnius DEI & veræ pietatis studium quosuis inducit: Mali, MENDACIVM & SEDVCTIO à DEO VERO: & quamuis interdum suadeat, dicat vel faciat vera, non tamẽ pugnent (quod ad vsum & finem) cum lege Diuinitus tradita in SS[a] Scriptura, Natura & Conscientiis nostris. De hoc vide & lege cap. 13. Deuteronomii. Quicquid agis, Theo-Sophicè age, & respice DEVM, Proximi Charitatem, & conscientiam propriam: hoc prudenter agere, respicereque finem. Obiicis; Bonis semper sese immiscet nequam ille versutus, qui se transformat in Angelum Lucis, & seducit incautos & simplices. Respondeo, Scimus ex verbo DEI, officiorum Angelorum DEI Bonorum esse, defendere pios siuè DEVM timentes ab hostibus suis, ac custodire ab omni malo. Psal. 34. vers. 8. *Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos.* Psal. 35. vers. 4, 5. & 6. *Confundantur & reuereantur, quærentes animam meam. Auertantur retrorsum & confundantur, cogitantes mihi mala. Fiant tanquam puluis ante faciem venti; & Angelus Domini coarctans eos. Fiat via illorum tenebræ & lubricum: & Angelus Domini persequens eos.* Et Psal. 91. vers. 10. & seqq. *Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.* Hisce cõnfisus aggredior DEVM orando, obseruans DEVM mihi respondentem.

300	Neminem enim diligit DEVS, nisi qui cum Sapientia consuetudinem habeat.	Vers. 28.	☞ *Neminem enim diligit DEVS, nisi eum, qui cum* SAPIENTIA *inhabitat.* 300

Vt diligat nos DEVS quærimus SAPIENTIAM.

Neminem diligit DEVS, *nisi*, &c.] Perculsit (DEVM testor) animum meum, dum legebam, Vox hæc Sapientis. DEVS bone, quid hoc est? neminem diligere DEVM, nisi eum, qui cum SAPIENTIA inhabitet: Inhabitat autem cum SAPIENTIA, non nisi in viis eius qui ambulat; qui DEVM ex toto corde amat, & Proximum sicut seipsum; qui primùm & ante omnia quærit regnum DEI; qui timet DEVM, & operatur iustitiam, hoc est, THEOSOPHVS, qui solus veræ SAPIENTIÆ incola, dominæ suæ mirificæ obediens, eique soli totus (Corpore, Spiritu & Animâ) deditus ac seruiens: aut saltem ita studens, vers. 1. Totum requirit hominem. Non potest quis dominis inseruire duobus; SAPIENTIÆ Æternæ, & mundo immundo. Es heist in studio hoc tam pio tam sancto, tam honestè fructuoso, & proximo, & nobismetipsis: Mundus Freund/ DEVS Feind/ & contra. Iacob. 4, 4.

301	☞ Cum placuerint Do-	Prou. 16	*Quũ placuerint* IEHOVÆ 301

MINO viæ hominis, inimicos quoque eius conuertet ad pacem. | Vers. 7. | *via viri, etiam inimicos eius pacatos reddet ei.*

Cum placuerint, &c.] Vt placeas DOMINO, in viis SAPIENTIÆ (vers. 7.) ambula: neminem enim diligit DEVS, nisi quicum SAPIENTIA inhabitat, vers. 300. Et tunc coget DOMINVS inimicos tuos pacem inire tecum: aut eosdem disperget per Spiritum virtutis suæ, vt est Sap. 11. vers. 21. Quare Achor dux filiorum Ammon, Iudith. 5, 17. & 19. *Non fuit*, inquit, *qui insultaret populo isti, nisi quando recessit à cultu* DOMINI DEI *sui*. Quotiescunque autem pœnituerunt se recessisse à culu DEI sui, dedit eis DEVS virtutem resistendi.

302 Est enim perita Scientiæ DEI, atq; ei initiata, eiusq; operum electrix. | Sap. 8. Vers. 4. | ¶ *Doctrix (etiam) est* DISCIPLINÆ DEI, *& electrix operum illius.* 302

Doctrix, &c.] Doctrix, electrix, & inuentix Scientiæ operum DEI, & quasi quædam Sacerdos atque Magistra artificiosissima, tam mysteriorum SS^æ Scripturæ, Naturæque secretorum inuestigandorum & inueniendorum, quàm DISCIPLINÆ, h. e. TIMORIS DEI. versf. 14, 5. & 158.

303 Quod si diuitiarum est in vita possessio desiderabilis: quid SAPIENTIA, omnia operante, locupletius? | Vers. 5. | *Et ¶ si diuitiæ appetuntur in vita; quid* SAPIENTIA *locupletius, ¶ quæ operatur* OMNIA? 303

OMNIA dat SAPIENTIA.

Si diuitiæ appetuntur, &c.] Non tamen vt inde superbias, aut rem facias mundanè mundanam; sed vt honestè viuas, sisque Eleemosynarius DEI; in hospitiali hoc magno, subueniens Proximo tuo egeno. Si in hunc finem optas diuitias, sapienter adi SAPIENTIAM veram: dabit ex laboribus manuum tuarum SAPIENTIÆ in LABORATORIO Sapientibus, vnde tu quoque dare poteris, vice DEI. Vide versf. 291, 317. & 319. Diuitiæ, per SAPIENTIÆ labores, Donum DEI, vers. 326. *Quæ operatur* OMNIA.] Quia est OMNIA in Omnibus, & in Omnia. vers. 299. verborum horum paucorum sensus est latissimus, imò infinitus. Mentis labores, iuxta Amphitheatri huius doctrinam, hîc Theo-Sophicè exerce; experiêris mirabilia. Vide vers. 137. Ex cognitione, possessione & fruitione horum, Philosophi veri mundum contempserunt immundum. Hinc vox Morieni Romani: *Omnes qui* OMNIA *secum habent, alienis auxiliis non indigent.* Et Philippi Theophrasti Paracelsi: *Alterius non sit, qui suus esse potest.* Aurea libertas.

304 ☞ Si autem sensus operatur: quis horum quæ sunt, | Vers. 6. | *Si autem Prudentia agit, atque opera efficit: quid illa in* 304

magis

magis quàm Illa est ☞ artifex?

rerum natura artificiosius est?

Si autem sensus, &c.] Si sensu, ratione, prudentiâ, intellectu, arte aliquid præstari aut effici potest, quid ILLA (quæ dat, scit, intelligit & operatur OMNIA) in rerum Natura artificiosius est, aut reperiri potest? *Artifex.*] Est enim (comprobante Experientia) effectrix eorum omnium, quæ sunt ac fiunt Bona, aut in Natura, aut vita. Hanc, igitur, præficias Tibiipsi, nec non Oratorio ac Laboratorio tuo: vt tibi præsit Spiritus familiaris, te doceat, ducat, custodiat, benèque nosse, velle, esse & posse largiatur in OMNIBVS.

305 Si verò Iustitiam quis diligit: labores huius virtutes sunt: Temperantiam enim docet, & Prudentiam, iustitiam ac fortitudinem quibus nihil est hominibus in vita vtilius.

Vers. 7.

Et ☞ si IVSTITIAM quis diligit; labores huius magnas habent virtutes: ☞ Sobrietatem enim & PRVDENTIAM docet, & ☞ IVSTITIAM & VIRTVTEM; ☞ quibus vtilius nihil est in vita hominibus. 305

Si Iustitiam quis diligit, &c.] Si amat quis id, quod est iustum ac æquum (vers. 81.) mediante SAPIENTIA possidebit; vt vers. docetur 39. & aliquot sequentibus. Versatur enim ILLA in conformandis quoque hominum moribus atque virtutibus comparandis, Decalogo eos conformes viuete studentes faciens. *Sobrietatem.*] Quæ ianua est omnium virtutum. Anima sicca, prudentissima. Mens obœsa, tendens deorsum non sursum. Crapula (quam Diabolus concacat in bibulorum cerebella) fœdius quid omnibus latrinis. vers. 79. Audi Paulum ad Ephes. 5, 18. *Nolite*, inquit, *inebriari vino, in quo est luxuria, sed implemini Spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis, & hymnis, & canticis Spiritualibus in cordibus vestris* DOMINO: *gratias agentes semper pro omnibus in nomine* DOMINI *nostri* IHSVH CHRISTI, DEO *& Patri*. Hæc ille. Ieiunium Christianè institutum cum abstinentia à nimio cibo & potu illicitisque voluptatibus, cum luctu & humilitate animi, peccatorum confessione & precatione Diuinam Clementiam simpliciter ambiente, est instar scoparum, quibus euerrimus atque purgamus pro aduentu SS^ti^ hospitis; in templum suum Catholicon (figura Amphitheatri huius secunda, & vers. 218.) triunum, Microcosmicon, renouatum. Domat enim IEIVNIVM carnem; humilitatem parit, fugans temeritatem; Castitatis lumen accendit; Intellectum acuit; eleuat Mentem; salubria consilia administrat; fugat morbos; & impetrat (ex gratia) gratiam Diuinam. *Iustitiam.*] Illam; quæ virtutes in sese complectitur omnes: *Quibus nihil vtilius*, &c.] Nam ita viuentes; amici constituimur DEI; aliâs nequaquam: quoniam in maleuolam animam non introibit SAPIENTIA, vers. 218. Nec vllum diligit DEVS, nisi qui cum SAPIENTIA inhabitat. vers. 300.

306	Præterea si quis multarum vsum rerum desiderat, hæc antiqua nouit, & futura coniectat, sermonum versutias atque ænigmatum explicationes intelligit, signa & prodigia prænoscit, euentusq; tempestatum ac temporum.	Vers. 8.	*Et ☞ si multitudinem* S C I E N T I Æ *desiderat quis : scit præterita, & de futuris æstimat : ☞ scit versutias sermonum, & ☞ dissolutiones argumentorum : ☞ signa & monstra scit antequam fiant ; & ☞ euentus temporum & seculorum.*	306

Si multitudinem Scientiæ,&c.] Si autem etiam Scientias reconditas, Artes secretas, & Experientiam multarum rerum desideret quis, scit I L L A præterita, præsentia & futura: neque solum Ipsa talia scire vult, verùm quoque suæ studioso germano, id est, fideli dilecto, mediantibus ancillis suis fidelioribus aut virginibus quasi cubicularibus, (versſ. 74. & 270.) Scientiis pura & Artibus secretioribus bonis, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius Theosophicè reuelare, communicare, dare & fortunato inspirare successu Labores eius, virtuosè potest, libenter vult, atque amicè gaudet. *Scit versutias sermonum*] Fallacias orationis, & solutiones ænigmatum; quæ sunt obscuræ atque implicatæ sententiæ, quales Solomoni proponebat Regina Austri aut Saba, 3.Reg.10,1. & 2.Paralip.9,1. Item Parabolarum, Allegoriarum, Metaphorarum & figurarum aliarum, vers.5. *Dissolutiones argumentorum*] Quia V E R I T A S est; cui adstipulatur Experientia, refutans syllogismum sophisticum omnem. *Signa & monstra*,&c.] Non tantum Ipsa scit, sed etiam (vt iam dictum) hominibus aperit. Quomodo? Annuntiatione virginum suarum cubicularium, & mihi (fatear veritatem) quoque nonnunquam familiarium: Christianè Christiano. *Euentus temporum & secul.*] Propterea Prophetas (v. 305.) constituere potest atque constituit.

307	☞ Proposui ergò H A N C ☞ adducere mihi ad conuiuendum; ☞ sciens quoniam ☞ mecum communicabit de bonis, & erit allocutio tædii mei.	Vers. 9.	*Itaque hanc decreui mihi ad vsum vitæ ac consuetudinem adiungere, certò sciens eam bonorum consultricem mihi fore, curarumque ac molestiæ consolatricem.*	307

Proposui,&c.] Diuinum propositum hoc, & summè beatum. Proposuisti idem in me mihi, ô Hhochmahel, inque eo firmum & fixum me vt teneas, o o. Amen. *Adducere mihi ad conu.*] Sororem, Amicam, vers.106. Sponsam, vers.146. eam assumere mihi: associare mihi, vt veniat in me Spiritus eius familiaris, vers.223. In hortum delitiarum vel Paradysum mētis meæ. *Sciens*] Certò sciens, non opinans. Diffidentia, de S A P I E N T I A sibi assistenda, non cadat in S A P I E N T I Æ studiosum: aliâs frustrabitur fine pro-

positi

positi boni optato. versſ. 1. & 216. *Mecum communicabit de bonis*, &c.] Sciens SAPIENTIAM aſſiſtricem ſedium DEI (verſ. 255:) iam factam Amicam meam, mihi (DEI Amico) futuram in meditationibus & ſoliloquiis (verſſ. 28, 158, 162, 170, 336. &c.) de SAPIENTIÆ laboribus ſapienter & fructuoſè inſtituendis, Conſiliariam Sapientiſſimam, & conſolatricem ſimul curarum atque moleſtiarum: fideliſſimam. Eſt enim in labore requies, in æſtu temperies, in fletu ſolatium, dulce refrigerium, quemadmodum rectè canit Eccleſia. Sciens, quod in dubiis & conſilium bonum datura ſit, & ſolatium in curis moleſtiiſque gratum. Intelligent hæc non niſi fideles & experti; quibus, ſopitis ſenſibus affectuoſis & ratione nudè humana, LVMEN MENTIS Diuinitus accenſum cadit ſuper Intellectum, mouens liberam credendi voluntatem: quæ NOBILISSIMA NOTITIÆ VIA. Quod de literis ſcripſit præclarè M. Tullius, Oratione pro Archia, longè æquiore ratione ad SAPIENTIÆ veræ ſtudium trāsferri debet ac poteſt, vbi ſic inquit: *Hæc ſtudia adoleſcentiam alunt, ſenectutem oblectant, ſecundas res ornant, aduerſis perfugium ac ſolatium præbent: delectant domi, non impediunt foris, pernoctant nobiſcum, peregrinantur, ruſticantur. Quod ſi ipſi hæc nec attingere, neque ſenſu noſtro guſtare poſſemus, tamen ea mirari debemus, etiam cum in aliis videmus.* Hæc ille. Feliciſſimus, igitur, qui cum SAPIENTIA inhabitat, & cum quo ILLA.

308	☞ Habebo propter HANC claritatē ad turbas, & honorem apud ſeniores iuuenis.	Verſ. 10	*Gloriam in vulgus propter hanc adipiſcar, & honorem apud ſeniores iuuenis.*	308

Habebo propter hanc claritatem, &c.] Ratio eſt, quod ignorantia ſit mater admirationis; admiratio autem parit claritatem, gloriam, honorem. Ignorant enim illi, quod tu noris. Deindè: cum SAPIENTIA ipſa ſit clara, verſ. 142. Præclaros quoque reddit Doctrinæ & Diſciplinæ filios hæredes ſuos fideles dilectos, (quorum initia in vitâ, complementum in futura) ſiuè iuuenes ii ſint, ſiuè ætate ſenes; verſ. 21. & 25. tam apud plebem, quàm populi ſeniores: ob Dona ac Bona SAPIENTIÆ, benignè iis conceſſa. Sunt enim hi in DEO IPSO, QVI ERAT, EST, ERIT OMNIA in Omnibus, vera GLORIA & victoria noſtra.

309	Acutus inueniar in iudicio, in conſpectuq; potentum ero admirabilis.	Verſ. 11.	*Et ☞ acutus inueniar in iudicio, & in conſpectu potentum admirabilis ero, & facies principum admirabuntur me.*	309 Sapientiæ fructus.

Acutus inueniar, &c.] Quis iuſtius, quis acutius iudicabit? quàm is cui SAPIENTIA IEHOVÆ à conſiliis. *In conſpectu potent.*] Felices terque quaterque felices Potentes, ſi mirentur, audiant, ament Sapientes, obediantque eis. Alsdann ſtehet es wol umb ſie. Nam Sapientes fiunt Reges Sapientum conſuetudine. verſ. 74.

310 Me tacentē expectabunt, loquentemq; attentè audient, atq; dum pluribus disseram, ori suo manus apponent.	Vers. 12.	☞ *Tacentē me sustinebunt, & loquentem me respicient, & sermocinante ne plura, ☞ manus ori suo imponent.* 310

Tacentem me sustinebunt, &c.] Cum expectatione summa attendent, vt ego loquar, spectantes aliquid singulare. Noli cogitare, quid ego proferam singulare, cum nihil possit dici, quod non sit dictum prius: ô te miserum! diffidentiæ tuæ atque pigritiæ insigne hoc est argumentum. Quasi Spiritus SAPIENTIÆ esset exhaustus, vt non æquè in te, ac in aliis veteribus etiam hodie possit aut velit inuenire noua & antea inaudita. Quamdiu vis esse alterius ingenii mancipium? *Manus ori imponent.*] Significat hæc manus ad os appositio atq; admotio summum studium voluptatemque, quæ φιληκοΐα, Græcis appellatur: faciunt enim audientiam, qui ita silent, & silentium summum.

311 Præterea ☞ habebo per HANC immortalitatem; & memoriam æternā his qui post me futuri sunt relinquam.	Vers. 13.	*Propter hanc, immortalitatem obtinebo, ac relinquam memoriam posteris sempiternam.* 311

Habebo propter hanc immortalitatem.] Dat enim SAPIENTIA claritatem æternam. Et, si verum, quod dixit Ethnicus, *Dignum laude virum Musa vetat mori*, quantò magis hoc Sapientis nostri? Memoria enim iusti cum laudibus: nomen impiorum putrescet. Pro. 10, 7. *Memoria Sapientis semper in benedictione.* Sunt enim libri vasa memoriæ, & fama perpetua sapientum. Amphitheatro hoc (laus DEO) & ego *Henricus Khunrath.* Lips. Med. Doct. TheoSophiæ amator memoriam posteris relinquam honestam & bonam apud bonos: etiam in despectum diaboli squamarumque ipsius. Et quamuis fucum dicendi non sim secutus, sciatis, causæ veritatem potius, quàm locutionis ornatum me quæsiuisse. Gratias autem ago DEO meo, quod hoc virtutis signum voluerim (DEI gratia) ostendere. Sap. 5, 14.

312 Populos gubernabo, nationesque mihi subditæ erunt.	Vers. 14.	☞ *Disponam populos: & ☞ nationes mihi erunt subditæ.* 312

Disponam populos, &c.] Tam doctrinaliter, quàm politicè. *Nationes mihi erunt subditæ.*] Quia Rex.

313 ☞ Timebunt me audientes Reges horrendi; ☞ in	Vers. 15.	*Tyrāni formidabiles quum audierint, me extimescent, in* 313

multitu-

multitudine videbor bonus, & in bello fortis. | *multitudine bonus videbor, in bello strenuus.*

Timebunt me, &c.] Hostibus & inimicis meis formidabilis ero; & terrorem eis SAPIENTIA (quæ mecum) iniiciet, à DOMINO pro sponsa mihi concessa. *In multitudine*, &c.] In vulgus bonus apparebo tempore pacis, propter IVSTITIAM, ex qua viri boni appellantur: & fortis, tempore belli, propter SAPIENTIAM, quæ melior quàm vires. vers. 63.

314 ☞ Hæc cogitās apud me, & commemorans in corde meo, ☞ quoniam immortalis est in cogitatione SAPIENTIÆ. | Vers. 14. | *Hæc apud me reputās, summaque animi cura perpendens, esse immortalitatem in cognatione Sapientiæ,* 314

Fructus & Vtilitates SAPIENTIÆ veræ.

Hæc cogitans apud me, &c.] Non obiter, non superficialiter, sed studiosè ac sollicitè in corde meo hæc, id est, SAPIENTIÆ thesauros, labores, fructus & vtilitates, animi lance perpendens. Meditationem & studium coniunxit Sapiens noster, cum laboribus de SAPIENTIA susceptis, in quo etiam à nobis studiosè imitandus: Orando & Laborando simul. Non laborandum absque studio & meditatione in Oratorio. *Quoniam immortalis est*, &c.] Synopsin hîc instituit vtilitatum SAPIENTIÆ, de quibus in præcedentibus prolixè.

315 Et bonam in amicitia illius delectationem, diuitiasque inexhaustas in laboribus manuum eius, atque in cōgressione collocutioneq; eiusdem Prudentiam, atq; in communicatione sermonū gloriam. | Vers. 18. | ☞ *Et in amicitia Illius delectatio bona, & in operibus manuum illius honestas sine defectione, & in certamine loquelæ Illius SAPIENTIA, & præclaritas in communicatione sermonum IPSIVS.* 315

Et in amicitia illius, &c.] Tria hîc Sapientiæ filio commendantur. 1. Amicitia Sapientiæ Æternæ; deindè Labores eius, demum colloquium. Laborum verò eius & colloquii nemo potest fieri particeps, nisi contractâ prius firmâ & inuiolabili cum eâdem amicitiâ: quod non nisi relictâ & repudiatâ mundanâ Sapientiâ immundâ fieri potest. Tum demum vera & sincera ἀμεταμέλητος delectatio ex Amicitia Æternæ Sapientiæ hauriri potest. Ex laboribus eius, honestæ diuitiæ: ex colloquio, prudentia & gloria.

316 ☞ Beatus homo qui inuenit SAPIENTIAM, & qui affluit PRVDENTIA. (Legitur &, *effluit Prudentiam.* | Prou. 3. | *Beatus homo, qui inuenit Sapientiam, & homo qui producit in lucem intelligentiam.* 316

SAPIENTIÆ laus.

Beatus homo, qui, &c.] Quid, quæso, beatius eo, qui inuenit SAPIENTIAM? Cum in toto Vniuerso nihil sit præstantius, excellentius, vtilius SAPIENTIA. Ratio est, quia dat DEVM; Semetipsam; Amicos facit DEI; Prophetas constituit; dat longitudinem dierum; honores; diuitias; OMNIA. Vide versſ. 314. & 315. Quis ergò, mortalium non quæreret, totaque vita amaret eam? Occupet vltimum magna scabies, exulerque è limine Mundi.

SAPIENTIA dona, & fructus.

317 Melior est acquisitio Eius ☞ negotiatione auri & argenti, ☞ primi & purissimi fructus eius.

Versſ. 14. *Quia melior est negotiatio eius negotiatione argenti: & auro melior est prouentus eius.* 317

Negotiatione auri, &c.] Negotiatione mundanâ, quæ *finantiaria, fæneratoria*, partiten/ *deceptoria*, &c. omni; instituta, exercitio indefesso, propter solas diuitias pecuniarias, aurum & argentum. SAPIENTIA acquiritur praxi tantum TheoSophica mentali, ex inspiratione Diuina, in Oratorio vtroque; SAPIENTIÆ fructus non infimi nanciscuntur negotiatione laborum manualium Sapienti, in Laboratorio. Hermes cap. 1. *In tam longa ætate*, inquit, *non destiti experiri, nec Anima à labore peperci, artem & hanc scientiam solius* DEI *viui inspiratione habui, qui mihi famulo suo pandere dignatus est.* Et paulò post: DEO *gratias agite, qui hanc scientiam vos docuit* (mediate & immediatè) *gratos enim diligit.* *Primi & puriſſ.* &c.] BONVM enim SVMMVM, (DEIDONVM) Homini ad Monadis simplicitatem reducto, reducive TheoSophicè studenti, confert, videlicet, Agnitionem, Cognitionem, Cognationem, Vnionem & Fruitionem IEHOVÆ, CREATVRÆ atque NATVRÆ, HOMINISq; IPSIVS, hoc est, Catholicè OMNIA: in quo tertriuno, plusquãperfecta, vera, summa, Catholica, hîc & in æternum fructuosè duratura, consistit BEATITVDO. Omnia namque DEI mysteria (quæ nos scire vult) Naturæque secreta, omnis morum & Legum ratio iustarum, omnis præteritorum, præsentium & futurorum notitia, ex SAPIENTIÆ æternæ, solius veræ, fonte inexhausto, scaturiunt, emanãt & deriuantur in nos, per eloquia eius Librorum SS.æ Scripturæ, Macro & MicroCosmi mirabilia, mirabiliter reuelantur & traduntur nobis, audiuntur, videntur, obseruantur, à Doctrinæ & Disciplinæ filiis. Non cuiuis facilè adire Corinthum, nedum SAPIENTIÆ gazam! TheoSophicè Orandũ, sapienter Laborandũ: ChristianoCabalisticè, DiuinoMagicè, & PhysicoChemicè, iuxta Leges atq; Doctrinam Amph. huius, currendũ sudandum in Oratorii & Laboratorii stadio. Victori βραβεῖον, quod est, victoriæ præmium, decernitur; non somno vitiorum dormienti aut pigro.

318 Pretiosior est cunctis opibus; & ☞ omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari.

Versſ. 15. *Pretiosior est margaritis, & omnia desiderabilia tua non æquantur ei.* 318

Omnia] Mundana, quorũ gloria vana: Sapientia enim propter se ipsam cognoscitur atque inuestigatur; quia in ea est res interna, Aurum & Ar-

gentum,

gentum, & non externa, & simul veritatis inquisitio. Laboribus enim Sapientiæ, h. e. Christiano Cabalisticis, Diuino-Magicis, & Physico-Chemicis acquiritur Lapis Philosophorum, qui dat Solem & Lunam per & ex se: cum cæteræ artes omnes addiscantur non propter seipsas, sed propter, aurum & argentum, extranea. Quare SAPIENTIA ex sese, ex fonte Benignitatis suæ perenni, largissime donat (modo, quo dictum) opes innumeras, thesaurum infinitum: Bona & Dona Animi, Corporis atque Fortunæ, dicta. Vide versf. 45, 224. & 327.

319 Longitudo dierũ in dextera illius: & in sinistra illius, diuitiæ & gloria.	Vers. 16.	Longitudo dierum in dextera Eius, & in sinistra Illius diuitiæ & gloria.	319

Longitudo dierum, &c.] Mediante enim PHYSICO-CHEMIA, (quæ SAPIENTIÆ veræ, in hoc seculo, pedissequa est fidelis, & virgo quasi Cubicularis à secretis Naturalibus) filio Disciplinæ industrio, DOMINA benignè largitur Vegetabilium, Animalium partiumque eorundem, Mineralium, Lapidum, Gemmarum, Margaritarum, & Metallorum Essentias pretiosas, subtilitatesq; salutariter efficacissimas: imò, & LAPIDEM PHILOSOPHORVM, restaurationis ac conseruationis nostræ vetissimam Medicinam Catholicam: ex quorum vsu legitimè Medico, longitudo dierum. DIVITIÆ verò, ex Lapidis catholici præfati benedicti vi mirifica, qua Metalla inferiora in superiora, hoc est, in Argentum & Aurum, reuera conuertuntur, & in esse & in forma fructuosissimè transmutantur. GLORIA denique, ex vsu Lapidis plusquamperfecti Christiano Cabalisticè Diuino. Vide figuram Amphitheatri huius quartam. Obseruandum: quò dextra dignior sinistrâ, eò longius præferendus diuitiis pecuniariis sanus & longæuus vitæ status. Vide versf. 326.

320 Viæ eius pulchræ, & omnes semitæ Illius pacificæ.	Vers. 17.	Viæ eius, viæ delectabiles; & omnes semitæ eius pax.	320

Viæ eius pulchræ.] Tota pulchra est SAPIENTIA, soror mea, ob veritatem in Doctrina & Laboribus, vtilitatemq; ex fructibus: *Pacifica*, siue *Pax*; quia animi irrequietudinem à DEO ipso homini immissam, etiam super Physico artificialibus (de qua tertia huius Amphitheatri parte, sub numero 1. Probat. 5.) fructuosè sedat, desiderium ardens sufficienter implet; & hominem totum tranquillum, quietum ac vera pace (versf. 23.) internè & externè, pacificum reddit.

321 Lignum vitæ est his qui apprehenderint Eam: & qui tenuerit Eam, beatus.	Vers. 18.	Hæc lignum vitæ est apprehendentibus eam: & qui tenent eam, beati.	321

Lignum vitæ.] Secundum corpus, Spiritum & Animam: in vita hac atque futura. Poteſt etiam hic per Lignum vitæ intelligi cognitio DEI, ſuipſius, & Naturæ: ſunt enim hæ tres cognitiones fructus SAPIENTIÆ. Ab effectu ergô & conſequenti (tanquam ſignatura indicante) iudicandum quoque & concludendum, quod Theo Sophi, SAPIENTIÆ Labores (puta, Chriſtiano-Cabaliſticos, Phyſico-Magicos, & Phyſico Chemicos) ſapienter exercentes, (hi enim SAPIENTIAM cum fructibus Eius appræhendunt tenentque,) ſint etiam immatriculati in album iuſtorum. Nam fructus iuſti lignum vitæ. Prou. 11, 30. Paſſiuè & Actiuè. Magnum ſolatium hoc Cabalæ, Magiæ & Alchemiæ Theo-Sophicè operam danti. Certificatio vocationis diuinæ.

322	Quoniã Sapientia os mutorum aperuit, linguaſq; infantium fecit diſertas.	Sap. 10. Verſ. 21.	☞ SAPIENTIA (*Etenim*) *aperuit os mutorum, & linguas infantium facit diſertas.*	322

SAP. *aperuit os,* &c.] Eloquentia vera cum Sapientia coniuncta eſt; & naſcitur ex multarum rerum infallibili cognitione. Vbi enim res ipſæ deficiunt, ex veris Sapientiæ theſauris, Spiritualibus, Diuinis aut Naturalibus depromptæ, ibi hæc rerum inopia, aut obmuteſcere facit hominem in rebus arduis, aut effundit ſe animus, in ineptam, vanam & ſtultam garrulitatem & vaniloquentiam, DEO, Angelis & hominibus inuiſam. Falſa eloquentia naſcitur ex ſerpentina illa aſtutia, & opus habet multis verborum lenociniis, coloribus & perſuaſionibus, ad fallendos animos hominum.

323	Mecum (vlterius inquit SAPIENTIA IPSA) eſt CONSILIVM & ÆQVITAS, mea eſt PRVDENTIA, mea eſt FORTITVDO.	Prou. 8. Verſ. 14.	☞ *Penes me eſt conſilium & Sapientia, Ego ſum Intelligentia, mea eſt fortitudo.*	323

Penes me eſt Conſ. & SAP.] Non penes ſapientes huius mundi immundi inſipientes, paſſim in ſtatu Eccleſiaſtico & Politico, diabolica aſtutia, impiè regnantes: aut in ſcholis quibuſdam Ethnicè, hoc eſt, contra SAPIENTIAM veram (in & ex SS^æ^ Scripturæ, Naturæ & Mentis puræ libris, aut Theo-Sophicè, vel Phyſicè, Phyſico-Chemicè, Phyſico-Magicè, &c. vt ſupra annotatum, ſimplici veritate veracique ſimplicitate docentem) ſecundum Ethnicorum quorundam delitia ſuperciliosè & (proh dolor) impunè iuuentutem ſeducentes. SAPIENTIÆ Æternæ ſolius eſt Conſilium, Sapientia, Prudentia, Fortitudo: ſinè cuius Spiritus afflatu nemo vnquam verè Sapiens, Philoſophus, Conſilio valens, Prudens, Fortis: ſinè cuius inſpiratione, & illuſtratione, doctrina nulla vera, ſolida aut ſana.

324	Per me Reges regnant, &	Verſ. 15.	☞ *Per me reges regnant, &*	324

Principes

	Principes decernunt iustitiam.		*Legum conditores iusta decernunt.*	

Per me, &c.] Per Legem meam, quæ scintilla SAPIENTIÆ iustitiæque meæ: & propterea conformis mihimet ipsi. Ego ipsa Lex mea, Iustitia, Veritas, Salus & Anima Regni. Ego institio Magistratus, & muto imperia, pro mea voluntate.

325	Per me Principes dominãtur, & principes & omnes iudices Terræ.	Vers. 16.	*Per me* ☞ *Principes imperant, & potentes iusta decernunt.*	325

Principes imperant.] Ad verbum, *principabunt*, id est, officio Principum, Dominorum aut Imperatorum funguntur. Hebræi, inter Germanos hodierno die viuentes, Germanicè vertunt, *Rex regnauit*, der kūnig hat gekūniget. An verò Principes omnes per SAPIENTIAM regnant? Non, sed ii saltem, qui *(vt est vers. 160.)* diligunt eam, & qui manè ad eam vigilant: non qui diligunt comessationes & potationes, quorum DEVS venter est: qui Deos simulant, & Bacchanalia viuunt.

326	Mecum sunt ☞ diuitiæ & gloria, opes superbæ & iustitia.	Vers. 18.	*Diuitiæ & gloria mecum sunt, substantia stabilis, & iustitia.*	326

Diuitiæ & gloria, &c.] Substantia multa & magna: opes non tantum semper & in æternum duraturæ, verum quoque pecuniariæ & temporales. Vndè patet, etiam diuitias non simpliciter esse damnandas; cum ex SAPIENTIÆ laboribus, singulare SAPIENTIÆ sint Donum. Contemplamini, quæso, vnius saltem operis Physico Chemici, Catholici, (de Cabalisticis & Magicis iam lubens taceo) vsum fructumvè transmutatorium, tertia & quarta Amphitheatri huius partibus veraciter annotatum; mirabimini SAPIENTIÆ in Natura (per artem) vires atque secreta, & confirmemini in veritate de veritate Thesaurorum SAPIENTIÆ æternæ. Naturalium, vos SAPIENTIÆ veræ theoricè ac practicè studentes. Vide verss. 30, 314, 315. & 319.

327	Melior est fructus meus auro & obrizo: & prouētus meus argento electo.	Vers. 19.	☞ *Melior est fructus meus auro & Lapide pretioso: & geminina mea argento electo.*	327

Melior est, &c.] Testimonio DEI ipsius, lib. 3. Reg. 3, 11. Vbi sic legitur: *Dilexit autem Solomon* DOMINVM; *ambulans in præceptis Dauid patris sui, excepto quòd in excelsis immolabat, & accendebat thymiama. Apparuit autem* DOMINVS *Solomoni in Gabaon per somnium nocte, dicens, postula quod vis, vt dem tibi. Et ait Solomon; Dabis ergò seruo tuo cor docile, vt populum tuum iudicare possis,*

& discernere inter bonum & malum. Placuit ergò sermo coram DOMINO, *quod Solomon postulasset huiusmodi rem. Et dixit* DOMINVS *Solomoni, quia postulasti verbum hoc, & non petiisti tibi dies multos, nec diuitias, aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti tibi Sapientiam, ad discernendum iudicium: ecce, feci tibi secundum sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens & intelligens, in tantum, vt nullus antè te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit: sed & hæc, quæ non postulasti, dedi tibi, diuitias scilicet, & gloriam, vt nemo fuerit similis tui in Regibus, cunctis retrò diebus. Si autem ambulaueris in viis meis, & custodieris præcepta mea, & mandata mea, sicut ambulauit pater tuus, longos faciam dies tuos. Igitur euigilauit Solomon, & intellexit quod esset somnium: cumque venisset Ierusalem, stetit coram arca fœderis* DOMINI, *& obtulit holocausta, & fecit victimas pacificas, & grande conuiuium vniuersis famulis suis.* Omnis SAPIENTIÆ Æternæ fructus bonus: Optimus, qui Diuinus: perdurans in omne æuum. Vide vers. 45. & 224.

328 ☞ Vt ditē diligentes me, & ☞ thesauros eorum repleam. | Vers. 21. | *Vt diligentes me hæreditare faciam esse perpetuum, & thesauros eorum repleam.* 328

Finis Sapientiæ.

Vt ditem] Corpore, Spiritu & Anima; Bonis ac Donis Corporis, Animi & Fortunæ, communi voce dictis: In tempore, & in æternum duraturis. *Thesauros*] Corporis, Spiritus, Mentis, dictosque Fortunæ. Internos, & externos: corporales ac spirituales.

329 Qui me inuenerit, ☞ inueniet vitam, & ☞ hauriet salutem à DOMINO. | Vers. 35. | *Nam qui inueniet me, inuenit vitam: & hauriet voluntatem à* IEHOVAH. 329

Inueniet vitam] Est enim fons vitæ, si quis sitit, veniet ad eum, & bibat, Iohan. 4, 14. Esa. 55, 1. Apoc. 21, 6. Nec æternam solum inueniet; verum & in hoc mundo temporalem longiorem, ex fructibus SAPIENTIÆ laborum Physico Chemicorum. Nam longitudo dierum, in dextera eius. Vide vers. 319. *Hauriet salutem*, &c.] Gratus erit DOMINO, vt fauore eum prosequatur, & impleat, in omnibus actionibus laboribusq; suis, benedictione: ita, vt obtineat siuè assequatur voluntatem à IEHOVAH, hoc est, Benè velle, nosse, esse & posse; iuxta voluntatem suam in omnibus, quæ Orando & Laborando Theo-Sophicè vult aut optat. Summa: DOMINVS ei erit promptuarium, ex quo accipiet, quicquid sibi placuerit. Vide v. 181.

330 Qui autem peccat contra me, spernit animam suam: omnes qui odio habent me, diligunt mortem. | Vers. 36. | *Qui autem* ☞ *in me peccauerit, lædet animam suam. Omnes qui me oderunt, diligunt mortem.* 330

In me peccauerit.] In SAPIENTIAM æternam grauiter peccat, crimenq; læsæ Maiestatis Diuinæ committit, qui Legem, Doctrinam & admoni-

tiones

tiones eius tam fideles atque amicas, scurriliter derider, contraque conscienriæ restimonium securè spernit: estque (diabolo excœcatus) iniurius sibiipsi; quia opprimit se totum, expolians Corpus, Spiritum & Animam (Macro & Micro-Cosmicè) Benedictione Diuinâ.

331	Per me (verò) multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ.	Prou. 9. Vers. 11.	Per me enim multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi anni vitæ.	331	

Per me, &c.] Per Benedictionem meam, fructusque laborum manuum (meo ductu) tuarum, in Oratorio & Laboratorio, de quibus in Prologo hoc passim.

332	Fili mi, (iterum paternè admonet Sapiens noster) ne effluāt hæc ab oculis tuis. Custodi LEGEM atq; CONSILIVM.	Prou. 3. Vers. 21.	Fili mi ne recedant hæc ab oculis tuis: custodi Legem & cogitationem.	332	Sequentibus verbū DEI, & eius consilium, omnia prosperè pollicetur.

Ab oculis tuis.] Ante oculos non tantùm corporis, verùm & Mentis diu noctuq; tibi obuersentur. *Legē.*] In qua doctrina sana veritasq; ipsa quiescit.

333	Et erunt vita animæ tuæ, & gratia gutturi tuo.	Vers. 22.	Et erit vita Animæ tuæ, & gratia faucibus tuis.	333	

Vita animæ tuæ.] Lege verboq; DEI, animæ morienti Christianè restituitur vita, DEVS: quam mori, infeliciratis extremæ. Quare vt Anima tua sit semper viuens, custodi Legem atque Consilium SAPIENTIÆ viuæ. Quid aliud est vita animæ, quàm DEVS fons vitæ, verbum Patris, Lux & vita hominum, & patris & filii Spiritus, fide viuificans animam nostram. Quid aliud est mors animæ, quàm separatio à DEO, fonte vitæ, amissio verbi viuificantis, priuatio Lucis spiritualis, cui succedunt tenebræ spirituales, in quibus habitant spiritus tenebrorum, secum vehentes errores, & horrores infernales: qui sunt carceres animæ, & vincula mortis æternæ.

334	Tunc intelliges iustitiam, & iudicium, & rectitudines, & omnem semitam bonam.	Prou. 2. Vers. 9.	Tunc intelliges IVSTITIAM & IVDICIVM, & ÆQVITATEM, & omnem semitam bonam.	334	Fructus & Vtilitas SAPIENTIÆ.

Tunc.] Cum videlicet SAPIENTIAM Sapienter quæsieris quasi pecuniam, & sicut thesauros sollicitè Eam serutatus fueris & effoderis. v. 220. Solem præueneris, & ad Orientem lucis adoraueris. v. 170. *Omnem semitam bonam*] Tam in corporalibus, Naturalibus, humanis & secularibus; quàm spiritualibus, hyperphysicis, Diuinis atque æternis. *Venerunt mihi OMNIA bona pariter cum illa*, inquit Sapiens. vers. 291.

335	☞ Tunc ambulabis fiducialiter in via tua, & pes tuus non impinget.	Prou. 3. Prou. 33.	*Tunc ambulabis cum fiducia viam tuam, & pes tuus non impinget.*	335

Tunc ambulabis fiduc. &c.] Si DEVS, vita noſtra, pro nobis, quis contra nos? Si ille ſuſtinet, quis deiiciet? Tu modo victoriæ votum toto pectore Chriſtianè concipe. Tu modo cura, vt membrum ſis SAPIENTIÆ DEI incarnatæ viuum, TheoSophicè imitans Archetypum iuxta Legem ac Doctrinam Amphitheatri huius: & ſic Tu in corpore, omnia poteris in capite. In teipſo quidem nimis es imbecillis, in illo nihil non vales. Hæc gloria, hæc victoria noſtra. Hæc via TheoSophica impetrandi benè velle, noſſe, eſſe & poſſe, à IEHOVAH, in Cabaliſticis, Magicis, Chemicis, OMNIA IN OMNIBVS.

336	Si dormieris, non timebis: quieſces, & ☞ ſuauis erit ſomnus tuus.	Verſ. 24.	*Si accubueris, non timebis: quum quieſces, ſuauis erit ſomnus tuus.*	336

Suauis erit ſomnus] Et dormiens, in Mentis virgineæ, hoc eſt, à peccatorum ſordibus, pœnitentiæ lotione mundatæ, ſpeculo, Viſionibus Diuinitùs admoneberis, doceberis, inſtituêris, doctrinâ lætiferâ plenè refertis. Mens ſecura quaſi iuge (perpetuum) conuiuium. Prou. 15, 15. Hinc Auguſtinus: *Diues in conſcientia ſecurior dormit in terra, quàm diues in purpura.* De Viſionibus hypnoticis, aut Reuelationibus ſomnialibus, ſiuè inſomniis præſagientibus atque Diuinis, hoc tibi Laconicè habeto: ANIMA, à curarum vituperandarum mole libera, ſobria ac ſana in corpore ſano, vitiorum Domina affectuumque Regina, ſui compos ac ſibi ſeſe Theoſophicè inſinuata, totius Vniuerſi creati (quia DIVINÆ, CREATORIS Vniuerſi, particula auræ) iure aggreditur aſſequi & exponere ſecreta; iungi Spiritibus bonis; vetera recenſere; Noua contemplari; præſagire futura: denique parentem parentisque (irradiatione parentis) tanquam in ſpeculo, Diuinitùs repræſentare myſteria. Summa: SPIRITVI SAPIENTIÆ DEI iuncta Mens noſtra, pœnitentialiter lota atque mundata, TheoSophice eleuata alis, & ſublimata, igne amoris Diuini, in ἁγιαςήριον, hoc eſt, *Sanctuarium Spirituum bonorum*, ſiuè DEI Angelorum, (quod fieri poteſt homine tam vigilante, quàm dormiente) Spiritualia, Cabalicè recipiendo, patitur; ſupercæleſtia contemplatur, Phyſica, ex & in hyperphyſicis (non ſolùm per ſe, verùm etiam ſenſibus & ſenſibilibus intermediantibus) videt multa: Viribus autem ſopitis & abſorptis inferioribus, hoc eſt, in exſtaſi, ſiuè exceſſu aut raptu in DEVM ſummo, patitur ſumma, hoc eſt, Diuina; videt apprehenditque ineffabiliter OMNIA. Mercurii Triſmegiſti (qui Spiritu afflatus Diuino) exordium Pymandri, ob Doctrina excellentiam, hiſce lubuit apponere: *Cum*, inquit, *de rerum Natura cogitarem, ac Mentis aciem ad ſuperna erigerem, ſopitis iam corporis ſenſibus, quemadmodum accidere ſolet iis, qui ob ſaturitatem, vel defatigatigationem, ſomno grauati ſunt: ſubitò mihi viſus ſum cernere quendam immenſa magnitudine corporis, qui me nomine vo-*

cans, in

cans, in hunc modum clamaret: Quid est, ô Mercuri, quod discere & intelligere cupis? Sum ego Pymander, Mens Diuina Potentia, vide quid velis: nam tibi vbique adero. At ego, cupio rerum Naturam discere, DEVMQVE *cognoscere. Ad hæc Pymander, tua me Mente complectere, & ego in cunctis, quæ optaris, erudiam. Cum hæc dixisset, mutauit formam, & vniuersa subitò reuelauit.* D. Cyprianus lib. Epist. 9. Epist. 9. *Memini*, inquit, *quid mihi sit ostensum, & quid mihi inter cætera reuelare dignatus sit* DOMINVS, *nec ridicula illa, & visiones ineptæ sunt habendæ, sicut de Ioseph fratres sui dixerunt, ecce, somniator venit.* Hæc ille. Et fratrum de fratre iudicium hoc? Sat scommaticum! Non mirum, si iudicium fratres mundani de me idem præposterè ferant. Vtut sit, certum tamen manet, inter vanos somniatores non habendos, quibus (siuè mediatè, siuè immediatè) DEVS reuelat. Cicero: *Est quiddam in nobis præsagiens & Diuinans.* Quid illud? Mens; præsaga boni vel mali. Exempla tam ætatis nostræ, quàm vetustatis plura, in locum reiicio commodiorem; cui multa, cum fusiore deductione, studiosè reseruauimus. Colophonis loco Iulii Cæsaris Scaligeri, ex lib. Epidorpidum addam hoc, de somniorum veritate:

Qui vera negat somnia, somnians profatur:
Nam non semel inuenimus, & nimis frequenter.
Per raraque nox præterit absque sensione.

Hæc veritatis scientissimus, non mei, sed Thomistarum caussa, adduxi. O quid solutis est beatius cutis!

337 Non timebis à pauore repētino, & à desolatione impiorum, quum venerit.	Vers. 25.	☞ *Ne paueas repentino terrore, & irruentes tibi potentias impiorum.*	337

Ne paueas] Non terreberis, & dormiens & vigilans, spectrorum laruis, quod viris coram mundo immundo magnis & multis (etiam nostro tempore) accidisse scio: nec Conscientiæ malæ furiis stimulaberis. Magna vis Conscientiæ. Bona, dulcis nutricula senectutis; mala, medullitus vorat misellos. Nulla deest voluptas, vbi hæc adest tranquilla: nulla tristitia, vbi ea mala. Animæ tranquillitate homini nihil dulcius. Lege Sap. cap. 17. verss. 10. & 11. cap. 18. vers. 17.

338 ☞ DOMINVS enim erit in latere tuo, & custodiet pedem tuum, ☞ ne capiaris.	Vers. 26	*Quia* IEHOVAH *erit fiducia tua, & custodiet pedem tuum à captione.*	338

DOMINVS *erit*, &c.] Est enim IEHOVAH murus, hoc est, CIRCVLVS Theo-Sophorum igneus, (valeat ille pseudomagorum fictus & pictus) inclusione defensoria circundans timentes eum: excludens hostium terriculamenta, fuganśque procul partes aduersas omninò omnes. Angelus DOMINI in circuitu timentium eum. Psalm. 34. vers. 8. *Ne capiaris.*] Aduersariorum vi, astutia, aut doctrina falsa: nec seducêris sophisticis diaboli captionibus à veritatis linea recta. Quapropter DOMINI DEI Omnipotentis consilium & auxilium implora, vt te faciat Opera de Beresith

& Mercaua, id est, rerum humanarum & diuinarum cognitionem, (quæ Philosophia atque Theologia) in Oratorio & Laboratorio, super lineam rectam, (cum Morieno loquor) hoc est, viam veritatis linearem absque omni deuiatione feliciter adipisci. Rectè fiet; modò ipse rectè velis. Prout ipse credis, Oras & Laboras; tibi fiet. Dices tandem, Misericordiæ DEI fuit, quod non absorpti sumus.

339	Cultores suos Sapientia ærumnis liberauit.	Sap. 10. Vers. 9.	*SAPIENTIA hos qui se obseruarunt, à doloribus liberauit.*	317

Ærumnis liberauit] Primùm enim multarum rerum diuinarum & humanarum cognitione Sapientia mentem imbuit & ornat, vnde animus suaui reficitur gaudio: Quò enim altius mens hominis in cognitionem DEI, Naturæque ascendit & exurgit, eò maiore lætitia, & suauitate perfunditur: vnde & amore Creatoris animus magis magisque inflammatur, DEOque VNITVR: vnde tranquillitas & serenitas oritur conscientiæ. Deinde cultorem sui Sapientia ex ærumnis ita liberat, vt Iosephum ex carcere, ex quo cùm radii Sapientiæ, per interpretationem & expositionem somnii Regii emicarent & effulgescerent, carcere liberatus, in regiam dignitatem erectus & euectus est.

Tob. 4, 7. Luc 14, 13.	340	Honora (ergò) DOMINVM de tua substantia, & de primitiis omnium frugum tuarum.	Prou. 3. Vers. 9.	*Honora JEHOVAM de diuitiis tuis, & de primitiis omnium prouentuum tuorum.*	340

Honora DOMINVM, &c.] Non diabolum, mundanè viuendo. Animo grato agnosce esse DEI Dona ac Bona, quæ tibi proueniunt, quæ accepisti, accipis, accepturus es. Nam id significatum ritu offerendarum primitiarum, Deut. 26. Et sic gratiarum actio est ad plus dandum inuitatio; tam in Spiritualibus, quàm secularibus. Hoc ex fundamento Corollarium extruitur figuræ Amphitheatri huius tertiæ secundum, de DECIMA. Honoras DOMINVM, si, Eleemosynarius existens DEI in hospitali hoc magno, de Bonis ac Donis, Diuinâ fauente Clementiâ tibi concessis, Opera cum gratiarum actione hilarique & vultu & animo exerces Misericordiæ in Proximum egenum. Da omni: si non Christianitati aut Religioni, saltem humanitati: in hoc imitaberis Archetypum Opt. Max. qui tam malis quàm Bonis exoriri facit Solem, datque victum & amictum OMNIBVS, cunctis, singulis ac vniuersis. Hilarem datorem diligit DEVS, 2. Cor. 9, 7. Pios ama in Christo, impios propter Christum: qui nos adhuc inimicos sic dilexit prior, vt se totum nobis redimendis impenderit. Illos complectere, quod boni sint; hos nihilominus, vt bonos reddas. Vitia odisse oportet, non hominem. Qui obturauerit aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur. Prou. 21, 13. Qua enim mensura mensurauerit, eadem & ei mensurabitur. Matth. 7, 2.

341	Et implebuntur horrea tua, & vino torcularia tua redundabunt.	Vers. 10.	*Et implebuntur horrea tua saturitate, & vino nouo torcularia tua sese rumpent.*	341

Horrea tua, &c.] Descendere faciet DOMINVS ad te Benedictionis imbrem serotinum, & rorem matutinum, vt impleantur areæ horreorum tuorum Macro & Micro-Cosmicè; secundum corpus, Spiritum & Animam; Externè & Internè. Constituetque te DEVS, sicuti Israël, super excelsam terram: vt comedas fructus agrorum, vt sugas mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Butyrum de armento, & lac de ouibus cum adipe agnorum & arietum, & hircos cum medulla tritici, & sanguinem vuæ bibas meracissimum. Deut. 32,1;. & 14.

342 ☞ Bibe aquam de cisterna tua, & fluenta putei tui. | Prou. 5. Vers. 15. | *Bibe aquam de cisterna tua, & fluenta de medio putei tui.* 342

Bibe aquam, &c.] Quasi dicat, vtere Bonis ac Donis tuis, non tantum externis, verum quoque internis, à DEO benignè tibi concessis: nec sis mancipium aut simia, opinionum alterius, vt iurare velis in verba & sententias alicuius Magistri, à veritatis semita recta deuiantis, hoc est, insipientis; Theologi, Iureconsulti, Medici, Physici, Chemici, Magi, Cabalistæ, &c. vtur etiam vel antiquitate vel auctoritate coram mundo valentis. Magni, crede, viri, magnos committunt errores. Ein vngelehrt Mann / richt keine ketzerey an / die böß gelehrten / die verkehrten. So hilfft auch Alter für Thorheit nicht. Cum cuiuis Diuinitus illuminato, libertatis Philosophicæ potestate, concessum sit Theo Sophicè philosophari, vtatur & fruatur quiuis Genio ac ingenio suo: audiat, videat, obseruet vnusquisq; IEHOVAM loquentem, docentem & respondentem in SS.^a Scriptura, Libro Naturæ, & semetipso. Vt nemo vnquam verè Pythagoricus fuit, testante viro quodam doctissimo, qui non Deos (*Elohim*) senserit: Sic, dico, nemo Dauidicus, qui non audierit DOMINVM loquentem in se, Psalm. 85, 9. nemo verè Christianus, qui non gustauerit in se vnctionem Spiritus SAPIENTIÆ Sancti. Non DEVS acceptor est personarum, sed (iuxta Religionis Vniuersalis doctrinam, vers. 184. & 304.) ex omni gente acceptus est illi, qui timet eum, & operatur iustitiam. Actor. 10, 35. Non igitur diffidas, filii mi, in spiritu & veritate Orans, Theo-Sophiceq; viuens, de TVI, hoc est, personæ tuæ, à Spiritu sancto vnctione. vers. 10. Vnusquisque nostrum, Diuina Gratia operante, influente, dante, cognoscere debet ac potest (modò Christianè ipse velit, vers. 157.) Doctrinam veritatis, vt admoneret atque docere ex DEO seipsum & alios possit, nec alienis tantum videat oculis, auribusque audiat. Vtque prodest vnumquemque, pro corporis sui & familiæ sustentatione, domi habere repositum victum, ita conducit vnumquemque in penu mentis suæ Diuinitus illuminatæ habere in promtu Veritatis Doctrinam, vndè sibi & aliis consulere queat. Ecce vellit mihi aurem Genius, de lacerationibus & vellicationibus me præmonens stultorum nasutorum. Quid faciam? Reticerene debeo veritatem? absit: Scio enim, eam esse veritatis conditionem, vt semper habeat antagonistas, à diabolo suscitatos, veritatem prementes, at non opprimentes. Ἀλήθεια stultos magis infatuabit.

Propriis laboribus vult nos viuere eosq; aliis imperiri.

343	Dispergant sese fontes tui foras: in plateis, riui aquarum.	Vers. 16.	☞ *Deriuentur fontes tui forás, & in plateis aquas tuas diuide.*	343

Deriuentur fontes, &c.] De fructibus laborum tuorum opera Charitatis in Proximum Christiane exerceto egenum. Lazari ne obliuiscaris. *Date & dabitur vobis. Quid habetis, quod non accepistis?*

344	☞ Habeto eas solus, nec sint alieni participes tui.	Vers. 17.	*Sint tibi soli, & non alienis tecum.*	344

Habeto eas solus.] Omne Bonum quidem communicatiuum, sed non, sinè discrimine, cuiuis communicabile: quia omnibus omnia non conueniunt, est quibus, quando & quantum, vt ex Nazianzeno iam sæpè & rectè allegamus. Obseruandum Talmudicum hoc: *Sint tibi amicorum plures, arcanum verò tuum vix è millibus vni reuela.* Etiam à recubante in sinu tuo, ostia custodi oris tui: ne contristeris in crastinum, quod nescis, quid vehat dies. CHRISTVM imitate, qui dicit discipulis (discipulis dico) suis: *Vobis datum est nosse mysterium regni* DEI, *cæteris autem in parabolis, vt videntes non videant, & audientes non intelligant*, Luc. 8, 10. Præcepti huius memor Morienus Romanus, Philosophus Christianus, discessurus à Rege Calid, Naturæ & Artis Bonum summum quidem perfecit perfectumque reliquit; Scientiam verò & Artem ei non reuelauit. Hinc Alanus: Sohn/ setze dir einen hüter / deines mundes / für die bitter. Quapropter si & ego de secretioribus quibusdam secretè loquar, noli irasci mihi: non decet Philosophum præcepta transgredi Sapientum, ne vilescant arcana, neque exciter contra se maledictionem Diuinam.

345	Bonorum enim laborum gloriosus est fructus: nec radix Prudentiæ decidit.	Sap 3. Vers. 15.	☞ *Bonorum (enim) laborum gloriosus est fructus, & quæ non cōcidit radix,* SAPIENTIÆ.	345

Bonorum] Hominum, pura eorum, qui ad Monadis simplicitatem, SAPIENTIA IEHOVÆ ducente ac docente, reduci pro virili studenr. Hi sunt tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum: quod fructum suum dat in tempore suo, & folium eius non defluet: & OMNIA, quæcunque faciet, prosperabuntur. Vide Psalm. 1. totum. Horum (non stultorum) actionibus, laboribus atq; operibus inspiratur benè velle, nosse, esse & posse, à DEO: quemadmodum (de opere Physico-Chemico Catholico agens) paucis innuit senior Zadith filius Hamuel: nos autem aliquantò clarius explicuimus, passim in huius Prologi expositione. Qui potest capere, capiat. Ingens hîc latet arcanum, à paucissimis obseruatum. Vtinam admonitione meâ, tam fideli, saperent stulti.

Hic inseratur figura septimi gradus.

VII. GRA-

VII.
GRADVS PROLOGETICVS SEPTIMVS EXPOSITVS.

346 ☞ Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via. 346

Prou. 4. Vers. 14.

Per semitam impiorum ne ingrediaris: & ne ingrediaris in via malorum.

Ne delecteris, &c.] Quando tandem ad hunc septimum Sapientiæ gradum conscendisti, vide ne rapiaris malorum hominum moribus & affectibus tanquam torrente: Constantiam Angelicam affectabis, nec inclinent cor tuum mundanæ illecebræ, quemadmodum mulieres idololatricæ cor Regium Solomonis inclinant.

347 Desere eam, ne transeas per eam; declina ab illa, & transi. 347

Vers. 15.

☞ Fuge ab ea, nec transeas per illam; declina & desere eam.

Fuge ab ea] Fugiebat Iosephus, castitatis amore, meretriculam, relicto pallio. Fuge tu mundum hunc immundum; nec, propter vanam gloriam, fœdas voluptates & turpem auaritiam immortalem tuam animam, gloria sua æterna, voluptatibus & delitiis immortalibus, & diuitiis æternis, spoliato seu exuito.

Est via recta coram viro: & exitus eius, via mortis. 348

Prou. 14. Vers. 12.

Est (enim) via, quæ videtur homini recta; & nouissima eius ☞ deducunt ad mortem.

348 *Deducunt*] Si enim Sapientiam deserueris, ipsa vicissim te deseret, & in caliginem profundam te deiiciet, in errores consiliorum, in infelicitatem successuum, in præcipitium mortis. Etiamsi enim via voluptatis & hono-

rum recta videatut; exitus tamen eſt calamitoſus: voluptates enim breues ſunt & momentaneæ, nec vnquam ſinceræ; ſed ſempet commiſtæ moleſtiis & morſibus conſcientiæ, relinquuntque poſt ſe mœrorem animi & morbos corpotis.

349	Iuſtorum autem ſemita quaſi Lux ſplendens procedit, & creſcit vſque ad perfectum diem.	Prou. 4. Verſ. 18.	*Semita autem iuſtorum veluti ☞ lux luciferi: progreditur & illuminatur vſque ad perfectum diem.*	349

Lux Luciferi.] Phoſphoros ille in cordibus piorum exoriens eſt Chtiſtus Ieſus, lux veta illuminans omnem hominem veniētem in hunc mundum: hic caliginem mentis expellit; accendit lumen fidei, flammam charitatis, ſpei radium, humilitatis ſydus, manſuetudinis fulgorem, pietatis ſplendorem, timoris diuini igniculum, orationis lucem, patiētiæ inuictæ iubar, miſericordiæ ſtellam, iuſtitiæ fulgur, donec nox illa tenebroſa carnis eua neſcat, & dies ſiue lux noui Ieruſalem illuceſcat tota.

350	Via autem impiorum ſicut caligo: neſciunt in quid impingant.	Verſ. 19.	*☞ Via impiorum tenebroſa, neſciunt vbi corruant.*	350

Via impiorum tenebroſa.] Sicut igitur lux in piis creſcit: ita in impiis creſcunt tenebræ & furores. Tota enim vita impiorum eſt nox plena ignorationis DEI & permanentium bonorum, adeòque totius vitæ illius nouæ, qua homo Lux fit in Chriſto Ieſu. Ex his igitur tenebris, erroribus & furoribus impiorum nil niſi perpetuæ ruinæ, & inopinatæ quidē ſequi poſſunt, vſque ad extremum exitium.

351	Honorata enim eſt ſenectus, non diuturnam adepta vitam, neq; numero annorum definita: verſ. 9. Sed canities hominibus Prudētia eſt, & ætas ſenectutis vita nulla labe maculata. Prou. 16. verſ. 31. Corona gloria eſt canities: in via iuſtitiæ inuenietur.	Sap. 4. Verſ. 8.	*☞ SENECTVS (quidem) venerabilis eſt, non (tamen) diuturna; neq; annorum numero computata. ☞ Canities autem ſunt ſenſus hominis. verſ. 9. Et ætas ſenectutis vita immaculata. Prou. 16. verſ. 31. ☞ Corona dignitatis ſenectus, quæ in viis IVSTITIÆ reperitur.*	351

Senectus quæ honoranda.

Senectus autem venerabilis, &c.] Dignitas auctoritaſque ſenectutis diuturnitate vitæ aut longo annorum ſpatio haudquaquam æſtimanda venit, verùm potius Sapientiâ atque Prudentiâ, in quibus illius ætatis ornamentum conſtitutum: & vita criminum nulla enormium macula deformata, hoc eſt, pura & integra, purè caſtéque acta. Ita duo ſunt, quæ ſenecturem veram conſtituunt, & ſenectutis annorum ornamēta, videlicet,

PRVDEN-

PRVDENTIA & VITÆ INTEGRITAS, siuè puritas. Neque verò iunior ipsa ætas prohibet, quin possemus æquè bene, vel meliuscule interdum, quàm seniores aliqui ineptientes discernere: siquidem non ætate, sed ingenio inspiratioueque Diuina prouenit Intelligentia. Non numerus annorum & multitudo dierum dant Scientiam veram, sed Ingenium, cælitùs infusum à Spiritu DOMINI, præstat SAPIENTIAM, etiam paruulis: quod in libro Iob c.32. v. 8. pluribus rationibus attestatur Heliu filius Barachiel Buzytes. Samuel cum esset pusillus, accepit Spiritum DOMINI, 1. Sam.3. Heroica Sapientia, virtus ac felicitas in Dauide, erant effectus specialis præsentiæ Spiritus SAPIENTIÆ, peculiares operationes Spiritus sancti. Non enim Naturæ tantùm dona fuerunt; sed erat in mente Lux Filii DEI, & in voluntate ac corde ardens motus Spiritus sancti. Qui necdum annos natus viginti, iussu DEI à Samuele vngitur, & Spiritu sancto impletur; (1. Sam.16.v.13.) vbi, si adstitissent Samueli omnes mundi huius immundi sapientes, haud dubiè iudicassent, maiores natu inter filios Isai ad gubernationem magis idoneos fore, quemadmodum Samuel ipse externa specie initiò deceptus fuit: sed DEVS nec ætatis, nec naturæ, nec alterius prærogatiuę carnalis rationem habens, Dauidi adolescẽti regnum tradidit, hunc euexit, muniuit, custodiuit, adiuuit, cæteris fratribus posthabitis, quorum æmulationem Dauid patienter tulit. Hic de seipso inquit 2. Sam.23,2. *Spiritus Domini locutus est per me, & sermo eius per linguam meam.* Et Psalm.119. v. 99. & 100. *Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua, meditatio mea est. Super senes intellexi, quia mandata tua quæsiui.* Et vers.130. *Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis.* Solomon in iuuentute accepit SAPIENTIAM. 3.Reg.3,12. Daniel puer duodecim annorum, Spiritu repletus est sancto. Pueris quatuor, Danieli, Ananiæ, Misaeli, & Azariæ, (Daniel.1,17.) dedit DEVS Scientiam & Disciplinam in omni libro & Sapientia: Danieli autem intelligentiam omnium visionum & somniorum. Et omne verbum Sapientiæ & intellectus, quod sciscitatus est ab eis Rex, inuenit in eis decuplum super cunctos ariolos & magos, qui erant in vniuerso regno eius. Dicit Syrach, cum adhuc iunior eram, priusquam aberrarem, quæsiui SAPIENTIAM palàm in oratione mea; à iuuentute inuestigabam eam. Eccl.vlt.v.18. Paulus Apostolus non vult Timotheum (quia iuuenis) sperni propter iuuentutem, 1. Corinth.16,11. Et Ieremias audiuit à DOMINO, noli dicere, quia puer sum ego: quoniam ad omnia, quò mittam te, ibis: & vniuersa quæcunque mandauero tibi, loquêris, Ierem.1,7. Et Ecclesf.4,13. dicitur: *Melior est puer pauper & sapiens rege sene & stulto, qui nescit prouidere in posterum.* Et hæc quidẽ ex fonte SS.æ Scripturæ petita sunt exẽpla. Quod si ad alia quoque expatiare liberet, DEVS bone, quantus hîc sese nobis dicendi campus aperiret? Sed aliqua duntaxat in medium proferamus. In Alexandro (re & nomine) Magno iuuene adhuc mirandam Naturę vim fuisse, quâ sapientissimos quoque senes consilio vincebat, propter ingenii sagacitatem, quâ & diiudicare res præsentes optimè poterat, & prospicere euentus futuros. Veneti cum ad Imperatorem Orientis imberbes misissent, & indignaretur Tyrannus, quasi in opprobrium missi essent, eorum alter intrepidè respondit: Ex sola ætate de hominibus & eorum doctrina iudicium non esse ferendum: hoc enim si

fierer, hircorum quàm hominum condirionem meliorem fore. Quem autem virtus extollit, eo ipso quod est iuuenis, non est abiiciendus. Quæ & quanta etiam nostris temporibus magni illi bellorum duces, *Mauritius Nassouius, Sigismundus Transsyluanus, Donb Iohan a Austria*, &c. ex singulari influentia ad id nati, præstiterint iuuenes contra senes, nemini obscurum esse potest, nisi qui cognitionis historicæ prorsus ignarus existit. Summus enim Mundi Monarcha DEVS Optimus Maximus, quando aut stabilire aut transferre constituit mundana regna, eiusmodi organa excitat, quibus auctoritatem addit, hoc est, Timorem, Iustitiam, Sapientiam, consilium, felicitatem successuum: quorum conatus nemo mortalium, licèt potentissimus, impedire potest. Induuntur enim & armantur illi heroes, robore inuicto & supernaturali. Horum autem res gestæ & Nomina cælo duntaxat corruptibili inscribuntur: vndè periti Astronomi (non vulgares illos calculatorios circulatores puto; sed qui Magorum ex Oriente callent artem) omnes res verè & præclare gestas, petere, & literis denuò, multò maiori fide, mandare possunt, etiamsi omnes libri historici interiissent, quod ignaris incredibile videri potest. Cōtra verò Nomina & res gestæ Heroum Ecclesiæ, quorum virtus in iuuenili ætate & corpore sese potenter exercuit, vt Iosephi, Samuelis, Dauidis, Solomonis, Danielis, non in cælo corruptibili, sed æterno, scribuntur; vbi ab omnibus electis legi poterunt. Non ergò requiritur numerus annorum ab indole bona: nec expectatur ætas in eo, qui & virtutibus fulget, & manibus pollet. Huc apposité quadrat illud Valerii Max. lib. 3. cap. 1. *Iniquum est eum honori nondum tempestiuum videri, qui iam virtuti maturus est.* Et nostra ætas exemplis nō prorsus destituitur. Sunt enim (DEO laus) & reperiuntur etiamnum hodie nonnulli, quibus ingenium & rerum prudentia velox ante pilos venit, vt cecinit Persius Satyr. 4. *Iuuenes corpore mente, senes.* Econtra Germani dicunt: Man findet alte Thoren auch/ præsertim cum stultorum plena sint omnia. Item, Alter hilfft für thorheit nicht. Et, *bis pueri senes:* quare? quia crescit cum senio delirium, vt est in prouerbio. *Canities autem sunt sensus*, &c.] Aurea sunt verba hæc, & notatu digna, proiiciendaque in barbas senibus stultis prolixas iuuentutem TheoSophicè Sapientem & Prudentem scurriliter despicientibus. Qui donis heroicis instructi sunt, ante annos animum & curam virilem gerunt. *Corona dignitatis senectus*, &c.] Verissimum hoc, etiam apud Ethnicos: nam, vt inquit Ouid. 6. Fastor.

Magna fuit quondam capitis reuerentia cani,
Inque suo pretio ruga senilis erat.

Cuiusnam? Respondet Sapiens: Illius quæ in viis iustitiæ repetitur. Duo illi, apud Danielem in viis iniustitiæ reperti, quamuis senes, dignè lapidabantur. Quid commodi affert senium? nisi probitatem & constantem vitæ integritatem adderet: ni homines cum probitate & Sapientiâ senescerent. Est quidem, fateor, rara auis, iuuenis verè sapiens; attamen repertus est, reperitur hodie & reperietur.

352 Prouerbium est ☞, Adolescens iuxta viam suam,	Prou. 22 Vers. 6.	*Imbue puerum iuxta viam suam, etiam quum senuerit, non* 352

etiam cum senuerit, non recedet ab ea. Ibid. 27. v. 22. Si contuderis stultum in pila quasi ptisanas, feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius. Siquidem Eccles. 1. v. 15. peruersi difficilè corriganτur, & stultorum infinitus sit numerus.

recedet ab ea. Ibid. 27. v. 22. At si contuderis stultum in mortario in medio triticorum contusorum pistillo, non recedet ab eo stultitia eius. Siquidem Eccles. 1. v. 15. peruersum non potest dirigi, & defectus non potest numerari.

Adolescens iuxta viam] Spiritus nequitiarum, versutiarum, doli, peruersitatis, mendacii, superbiæ, libidinis, iracundiæ, blasphemiæ, inuidiæ, calumniæ, astutiæ, infestant puerilia ingenia ab ineunte ætate. Nisi igitur bona disciplina, in pietate & timore Domini, educentur, retinent spiritus illi maligni imperium & sedem suam in animo insipienti. Imò per ipsa scandala & offendicula migrant & transeunt in animos puerorum. Vnde Saluator noster Matth. 18, 6. diris deuouet, qui offendicula præbent pusillis. Sicuti enim certissimè vi orationis abiguntur maligni Spiritus ex obsessis, præsertim si in intimo corde vnà oret & suspiret obsessus: (nec enim talem vim & spiritum precantem diu ferre potest spiritus tenebrarum:) ita reuera exercitio pietatis & timoris diuini, pueri præmuniuntur ab infestatione hostili spirituum malignorum. Igitur obnixè & solis viribus operam dant, vt sedem in homine primam occupent spiritus impostores & impuri, & in voluntate, naturali vitio & labe originali corrupta, atque in impuris affectibus radices agant, antequam vis superior, cælestis & pia educatio accedat. Deindè sicut semina in agris quotidiè crescunt & adolescunt, donec in flores & fructus abeant: ita semina vitiorum naturalium, ni cohibeantur, dietim crescunt & cum ætate coalescunt. Eodem quoque modo, si semina pietatis & timoris DEI, rectâ educatione, animis inferuntur; illa quoque crescunt, & in flores pietatis & fructus bonorum operum abeunt.

353 ℞ Illusor non audit cum arguitur. | Prou. 13. Vers. 1. | *Derisor non audit increpationem.* 353

Illusor, &c.] Subsannator, sciolus præcox, mundanus immundus, qui securus Timorem spernit DEI, DEIQVE amantium correctiones fideles, leuiter præferens iis (contra Leges Scholæ Theo Sophorum) mundanè viuentes. Ratio, qu a viri mali non cogitant iudicium DEI, quod tamen horrendè & sat citò (quia sat benè) apparet illusoribus, iust ti mq; administrat, etiam in hac vita, conscientiæ verme eos acriter rodente.

354 ℞ Responde igitur stulto iuxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur. | Prou. 26 Vers. 5. | *Responde stulto secundum stultitiam suam, ne fortè sit sapiens in oculis suis.* 354

Responde stulto, &c.] Cum probabiles causæ suadent vt respondeas, modeste opponi potest refutatio, quæ res vtiles, piis lectoribus & auditoribus salutares contineat, vt aliqui vel confirmentur vel sanentur. Conuitiis autem eum aduersatiis non est concertandum, & ita non respondeas stulto de stultitia eius, ne similis ei videatis: nec enim victoria in calumniis sita est, sed in veritate.

355	Occurrere vrsæ orbatæ satius est viro, quàm stulto in stultitia sua.	Prou. 17 Vers. 12.	☞ *Expedit (certè) magis vrsæ occurrere fœtibus raptis, quàm fatuo cõfidẽti sibi in stultitia sua.*	355

Expedit magis, &c.] Contentionis quam veritatis cupidiotes, sententiam suam pertinaciter defendunt, & dissentientes odiosissimè criminantur. Meminetis ergò inseruire tempori:

Dum furor in cursu est, currenti cede furori:
Difficiles aditus impetus omnis habet.

356	Via stulti recta est in oculis eius: & qui obtemperat consilio, sapiens est.	Prou. 12 Vers. 15.	☞ *Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia.*	356

Via stulti recta, &c.] Einem jeden gefellt sein kolben wol / darumb ist die welt Narren voll. Was solcher leute vnverstandt nicht gemeß ist / muß ketzerey vnd vnrecht seyn. Ja scilicet. Sapiens absque testimonio SSæ Scripturæ, Libri Natura, & conscientiç rectæ, erubescit loqui. Quisque suis blanditur vitiis, & opiniones suas animo conceptas, vt simia catulos suos, amplectitur.

357	Qui (iustè) corripit hominem, (meritò) gratiam (quandoque) postea inueniet apud eũ magis, quàm ille ☞ qui per linguæ blandimẽta decipit.	Prou. 28 Vers. 23.	*Qui increpat hominem recedentem, gratiam inueniet magis quam is qui blanditur lingua.*	357

Qui per lingua blandim. &c.] Alexander Magnus discernens adulatotem à fideli ministro, dixit: Hephastionem esse φιλαλέξανδρον, amatorem Alexandri; Craterum verò φιλοβασιλέα, amatorem Regis. Et quanquam Hephastionem dilexit, tamen Craterum in maiori honore & pretio habuir. Ille enim propter blanditias diligebatur: hic verò propter vittutem dignus honote iudicabatur.

358	Viro, ☞ qui corripientem dura ceruice cõtemnit,	Prou. 29 Vers. 1.	*Vir increpatus qui indurat ceruicem, repente conteretur,*	358

repentinus

repetinus ei superueniet interitus, & eum sanitas non sequetur. | *nec erit illi sanitas.*

Qui corripientem, &c.] Liuius lib. 2. Decad. 3. *Sæpè ego audiui*, inquit, *eum primum esse virum, qui ipse consulat, quid in rem sit; secundum, eum, qui benè monenti obœdiat: qui nec ipse consulere, nec alteri parere scit, eum extremi ingenii esse.* Nobis quoniam prima animi ingeniique negata sors est, secundam ac mediam teneamus, & dum imperare discimus, parêre prudenter in animum inducamus.

359 Qui ambulat in rectitudine sua, timet IEHOVAM, sed peruertens vias suas, despicit eum. | Prou. 14. Vers. 2. | ☞ *Ambulans recto itinere, & timens DEVM, despicitur ab eo qui infami graditur via.* 359

Ambulans recto itinere, &c] Hoc est, timens Dominum, rectè & sapienter instituit viam & vitam suam, contemptor verò DEI viam & vitam suam perdit, & extremo periculo obiicit. Cum pater Telamon Aiaci dixisset, vt pugnaret quidem strenuè, sed victoriam à DEO peteret: respondit Aiax, vt homo amens & superbus, *etiam ignauos adiutore* DEO *vincere posse; se verò vel sine* DEO: ita autem peruertit viam, & euertit vitam suam, vt proprio incubuerit desperabundus studio.

360 Abominatur iusti virum ☞ impium: & abominantur impii eos qui in recta sunt via. | Prou. 19 Vers. 27. | *Abominatio iustorum est vir iniquus: abominatio autem impii est rectus via.* 360

Impium.] Impius est, qui à cognitione DEI alienus est, contemptor DEI aut hypocrita, inconstans in fide. Esa. 57. vers. 20. Impii quasi mare feruens, quod requiescere non potest. Impius est, qui fide, vita & moribus atque animo à verbo DEI alienus est. Hunc abominatur vir iustus & pius, donatus & illuminatus vera fide, transformatus in imaginem Christi, vitâ, mente & animo. Quemadmodum enim extremè pugnant sibique aduersantur Imago DEI, & imago diaboli: ita vir iustus, qui gerit Imaginem DEI & Christi, aduersatur impium, in quo est imago sathanæ: & è conuerso.

361 Perfectio rectorum deducit eos: peruersitas autē præuaricatorum perdit eos. | Prou. 11. Vers. 3. | ☞ *Simplicitas iustorum diriget eos: & supplantatio peruersorum vastabit illos.* 361

Simplicitas iustorum, &c.] Huius sententiæ explicatio luculenta est Psalmus 37. quem lege integrum.

362	Fortitudo perfecto est via IEHOVÆ: & pauor operantibus iniquitatem.	Prou. 10 Verſ. 29.	*Fortitudo ſimplicis via DOMINI: & ☞ pauor illis, qui operantur malum.*	362

Pauor illis qui, &c.] Habes hîc diſcrimen bonæ & malæ conſcientiæ. Cic. pro Milone: *Magna vis eſt conſcientiæ in vtramque partem, vt neque timeant, qui nihil commiſerint, & pœnam ſemper ante oculos verſari cupiant, qui peccarint.* Vis conſcientiæ & vis κρίσεως, ſiuè ἀστειότης in homine, nunquam ex animo deleri aut penitus extingui poſſunt.

363	☞ Qui timet hominem, citò corruet: qui ſperat in DOMINO, ſubleuabitur.	Prou. 29 Verſ. 25.	*Timor hominis ponet laqueum: & qui fidit IEHOVÆ, exaltabitur.*	363

Qui timet hominem, citò, &c.] Lege Pſalmum 146. totum.

364	☞ Omnis (enim) ſermo DEI ignitus clypeus eſt ſperantibus in ſe.	Prou. 30 Verſ. 5.	*Omnis ſermo DEI velut igne purgatus, clypeus eſt ſperantibus in ſe:*	364

Omnis ſermo DEI, &c.] Hîc obſerua, diſce & intimo in corde repone: Sermonem DEI tibi eſſe clypeum, & Fidem niti veritate & promiſſis Diuinis. Diſertè autem inquit, ſermonem DEI ignitum ſeu purgatum eſſe, hoc eſt, eſſe ſinè ſcoriis, ſinè dolo, ſinè falſitate, & certò præſtare victoriam credentibus. Exempla habes Hebr. 1. Hinc Pſalmus 19 inſigne decantat Elogium Verbi Diuini, verſ. 9. *Iuſtitia Domini recta, letificantes corda, præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.* 10. *Timor Domini ſanctus, permanens in ſeculum ſeculi, iudicia Domini vera, iuſtificata ſunt.* verſ. 11. Deſiderabilia ſuper aurum multum & lapidem pretioſum, & dulciora ſuper mel & fauum. verſ. 12. Etiam ſeruus tuus cuſtodit ea, in cuſtodiendis illis retributio multa.

365	Ne addas verbis eius, ne fortè increpet te, & mendax depræhendaris.	Verſ. 6.	*Ne addas quicquam verbis illius, & arguaris, inueniariſq; mendax.*	365

Ne addas quicquam, &c.] Ratio eſt, quia omnis homo mendax: ſolus DEVS veritatis fons illimis: ideò Lex DEI immaculata, conuertens animas: teſtimonium Domini fidele, Sapientiam præſtans paruulis. Pſalm. 19. verſ. 8. *Verbum* DEI *æternum, ab æterno, verum à veritate ipſa, irreprehenſibile, & recreat animas credentium.* Complectitur enim Agnitionem DEI & Saluatoris, quæ agnitio eſt vita æterna, Iohan. 17, 3. Eſtque rectè viuendi Regula & norma, immaculata, ſincera, integra, perfecta, nihil iniqui, neque vani continens, conuertens animas ab erroribus, auocans à malo, in-

ſtaurans

staurans Imaginem DEI, est fidele, non fallens, quia DEVS stat promissis: rudibus, indoctis, &, iuxta mundum, stultis (1. Cor. 2.) præstat Sapientiam, & conscientiam tranquillat: monstrat veros DEI cultus, promissiones infallibiles, cum suis Sacramentis, fidem, spem, dilectionem, humilitatem, patientiam, inuocationem & Nominis Diuini glorificationem.

Scito: Quoties legebam, à prima statim ætatula, verba Prologi præfati in libris Regii sapientis, semper animum meum (proculdubio monitu vocis DEI in me loquentis) subiisse cogitationem hanc: Sunt quidem magna & ferè non credenda hæc, quæ de SAPIENTIÆ fructibus atq; thesauris hîc legis; minimè tamen falsa, ficta, aut ementita. Ah! quomodo ad horum cognitionem peruenies? DEVS scit, dicere non possum, quantopere sitiuerim veritatem. Inuocaui igitur DEVM, mihi vt ostenderet VERITATEM: deduxit me RVACH HHOCHMAEL, SPIRITVS SAPIENTIÆ DIVINÆ, methodo, quâ dixit vers. 294. in veritatem Eorum OMNEM, de quibus ago in Amphitheatro hoc Vniuerso, Gloria DEO in excelsis, quod manifestauerit talia TheoSophiæ amatoribus, SAPIENTIÆ Æternæ, solius veræ, hæredibus fidelibus dilectis.

COLOPHONEM hisce pauculis, ex SAPIENTIS doctrinâ, impono:

Eramplius his, fili mi, caue quæras: faciendi libros plures nô est finis: & doctrina multa, afflictio est carnis.	Eccl. 12. Vers. 12.	*His amplius, fili mi, (inquit Rex Sapiens) ne requiras; faciendi plures libros nullus est finis: frequensque meditatio, carnis afflictio est.*
Finis verbi totius auditus est: DEVM time, & Mandata Eius custodi, quia hoc est omnis homo.	Vers. 13.	*Finem (igitur) loquendi pariter omnes audiamus. DEVM time, & MANDATA Eius obserua: hoc enim est omnis homo.*
Quia omne opus DEVS adducet in iudicium, quod erit super omni occulto, siuè bonum sit, siuè malum.	Vers. 14.	*Et cuncta quæ fiunt, adducet DEVS in iudicium pro omni errato; siuè bonum, siuè malum sit.*

Quamobrem, ô mortalis,

Melius eſt ire ad domum luctus, quam ad domum cōuiuii in illa enim finis cunctorum admonemur hominum: & viuens homo cogitet, quid futurum ſit.	Eccl. 7. Verſ. 3.	*Melius eſt ire ad domum luctus, quàm ire ad domum conuiuii: eô quod eſt finis omnium hominum, & videns ponet illud ſuper cor ſuum.*

Ô

Vanitas (igitur) vanitatum rectè dixit ECCLESIASTES: vanitas vanitatum & OMNIA vanitas;	Eccl. 1. Verſ. 2.	*Vanitas vanitatum, verè dixit Eccleſiaſtes: vanitas vanitas vanitatum, omnia vanitas:*

Dico, cum filiis DOCTRINÆ fidelibus omnibus, cūctis & ſingulis, etiam Ego HENRICVS KHVNRATH LIPSIENS. THEOSOPHIÆ amator fidelis, & MEDICINÆ vtriuſq; DOCTOR, EA, nimirum, OMNIA, quæ citra SAPIENTIAM ÆTERNAM, ſolam veram, Eiuſq; DOCTRINAM orthodoxam, & STVDIVM Theo-ac Philo-Sophicū HOC, vſquam gentium ſunt, reperiuntur, extant, leguntur aut fiunt.

DIXI.

ADDO.

NVnc, igitur, *CORONIDIS* loco, hiſce *ſic præfatis*, *Vos, ô mortales, vos inquam obſecro, qui* IEHOVAM *colitis, quibus* SAPIENTIA *aliquantulum cordi eſt,* SAPIENTIÆ ÆTERNÆ, *ſolius veræ,* DOCTRINAM, in SS^a Scriptura Biblica, Libro Naturæ MacroCoſmico, & Lege *in cordibus noſtris Diuinitus* ſcripta, *fundatam, cum ſanam tum ſalutarem, à Me* THEOSOPHIÆ *amatore ac filio (abſit inuidia dicto) fideli dilecto, inſtinctu & gratiâ* DEI *(cui huc vſque fui, & Laus* IEHOVÆ, *adhuc ſum, ad Opus præſens id, quod homini manus) in* AMPHITHEATRO *hoc, Catholiciſmo* VERITATIS *Simplici & ſimpliciſsmo* VERITATIS *Catholico,* CHRISTIANO-KABALICE, DIVINO-MAGICE, *nec non* PHYSICO-CHEMICE, *in* Scriptura & pictura, *non ſophiſticè ficta aut impudenter ementita, ſed talibus, quas ſanctè, grauiter atque irrefragabiliter confirmant* SS^a Biblica Scriptura, Naturæ *liber vniuerſus, &* Conſcientia *homini Diuinitus infuſa,*

methodo

methodo triuna *tali, qua hactenus ante me à nullo, (sinè gloriatione inani eur* VERITATEM *fateri mihi non liceret?) orthodoxè ac graphicè exhibitā, toties moniti haud temnite; sed* AD & IN AMPHITHEATRVM IPSIVS SAPIENTIÆ *ipsum, huiusque* PORTAM, *per* SCALAM Graduum septem suam, *nunc* Theosophicè *ascendite; in illud,* LEGVM *ibidem affixarum* SEPTEM *obseruantissimi, deuotione non hypocritica ingredimini, &* EAM, *oculis tam Mentis quàm Rationis ac Corporis cum pœnitentialiter tum à ruditatum phantasiarumque spiritus seductionis sordibus ritè repurgatis, accuratè contemplamini; inque salutem vestram, & temporalem & æternam,* Sapienter *sequimini,* AMEN.

Cic. pro Milone: & Orat. 3. in Salust. *Magna est vis conscientia.* Quintil. lib. 5 *Conscientia mille testes.*

DIXI.

BONAM ITINERIS PERPLEXI PARTEM CONFECIT, QVI VIAM RECTAM PROBE DIDICIT.

AD MOMVM & ZOILVM.

An den Naseweisen Meister Klügling:

Μωμεῖσθαι facile est cuivis, durumque μιμεῖσθαι,
Quæque sequi nescit, carpere quisque potest.

Kanstu es besser/ ey so mache es besser/ vnd zeyge es auff: So du es dann recht/ wol vnd noch besser troffen hast/ alsdann tadele erst das meine: Vnd dessen solstu mich gegen dir noch danckbar finden.

Inciuile est, ex vna libri alicuius particula iudicare de toto, nisi prius toto libro benè perspecto, & ritè cognito.

HENRICVS KHVNRATH Lips. THEOSOPHIÆ amator fidelis, & MEDICINÆ vtriusque DOCTOR.

S IM

AMPHITHEATRI SPI

solii R Æ,

CHRISTIANCAB

DIVINMA

PHYSICCH

Tertriu-Catl

Referatur ante *deuterosin* primam, fol. 18.

HENRICI KVNRATLIP

amatoris fidelis, & ...

Discas, ô Homo, (*ad quod in Mundum venisti*) *tractu* Dei, patris Luminum,

I. Agnoscere Devm, *&, quem misit,* Ihsvm Christvm, *Librumq; intelligere* SS^æ Scripturæ, *in* & *ex*

- Deo, &, *quem misit,* Ihsvh Christo; *Libroque* SS^æ Scripturæ.
- Temet-ipso.
- Mvndo maiori, *&, quem dedit,* Filio *eius* Magnesia *Sapientum*.

II. Noscere Temetipsvm, *in* & *ex*

- Temet-ipsô.
- Deo, *&, quem misit,* Ihsvh Christo, *Libroque* SS^æ Scripturæ.
- Mvndo maiori *&, quem dedit,* Filio *eius,* Magnesia *Sophorum*.

III. Cognoscere Mvndvm maiorem, *&, quem dedit, eius* Filivm, Magnesiam *Philosophorum*, Lapidis, *nimirum, Philosophorum*, Catholici, *vel* Vniuersalis, *plusquamperfecti*, Svbiectvm *debitum, & perfectum, Regeneratione Physica, Artis Chymicæ adiumento, plusquamperficiendum, h. e. Primateriale, & propterea Catholicon, vel vniuersale ac* ☿*iale,* *in* & *ex*

- Mvndo maiori, *&, quem dedit,* Filio *eius,* Magnesia *Sapientum, qui* ... *, Consubstantialis Parenti, & splendor* Gloriæ, *atq; character* Substantiæ *eius* Pri-materialis, *Catholicus: In quo synopticè-catholicè inhabitat* omnis *plenitudo* Natvræ corporaliter.
- Temet-ipso.
- Deo, *& quem misit,* Ihsvh Christo, *Libroque* SS^æ. Scripturæ.

Et sic, *tanquam in* speculo *clarissimo, & ex* fonte *limpidissimo* Sapientiæ veræ Tertriuno catholico, *pro* dono, *à* Spiritv Sancto tibi *communicato,*

HRIS
Kaba
hoc
...iaC
me
DIV
MA
ho
...æ Sa
...næ, ...
...& mu
... cis, ...
...Ephy...
...ap...
...sulta ac
...cum Pu
...Secret...
...ualis, ...
...tas, ac
...
PHY
Ch...
b
...tym
...tifica...

Aspice; Lege; Obserua; Intellige; I...; Ter

ΠΑΝΤΑ ΑΙΘΝ

ELOHIM omni...

Psalm. XII.

ADSIT;

✝. 4. *Lætificasti me,* Iehovah, *in operib...*

✝. 5. *Quam magnifica sunt opera tua* Ieho...

✝. 6. Vir insipiens non cognoscer, & stul...

Hallelu-IAH! Hallelu-...! Ha

Phy dia...

Iterum atque iterum phy calum...

AMi...

SVMMA

...I SAPIENTIÆ ÆTERNÆ,

solius VERÆ,

...TIANO-CABALISTICI,

...DIVINO-MAGICI,

nec non

...HYSICO-CHYMICI

Tertriunius-Catholici.

...NRATH LIPS. THEOSOPHIÆ

...fidelis, & Medicinæ vtriusque Doctoris.

...t SIC, *...quam* speculo *...rissimo, ex* fon- *...limpidis-...o* SAPI-TIÆ ve- Ter- uno ca- olico, ... dono, SPIRI- ... SAN- ... o tibi *...mmuni-...o,*

CHRISTIANO-KABALICE, *hoc est,* KABALÆ CHRISTIANÆ *methodo:*

DIVINO-MAGICE, *hoc est,* MAGIÆ SAPIENTIÆ vè DIVINÆ, *cuius* vnicæ, *vt* bonæ & multiformis, *siue* multiplicis, (*est enim* πολυποί-κιλ☉, *Ephes. 3. vers. 10.* καὶ πολυ-μερὴς, *Sap. 7. vers. 22.*) *ita &* bona, multa *ac* varia manifestationum *sunt* MEDIA; eaque, *cum* Publica, *tum* Secreta, Secretiora, Secretissima, *Philosophis sublimioribus, minimè malis, satis nota, dextrè obseruata, ac piè vsitata*; methodo:

PHYSICO-CHYMICE. *hoc est,* CHYMIÆ Physico-Artificialis *methodo,* Naturgemässer ALCHYMIÆ nach:

(*quas Methodos docet* AMPHITHEATRVM)

ORANDO, *in* ORATORIO,

&

LABORANDO, *in* LABORATORIO.

THEOSOPHICE noueris *ac* hauries TRIA OMNIA: *h. e.* Diuinum; Micro- & Macro-COSMICON! OMNIA *in* OMNIBVS! BONVM *in hoc Mundo* Summum, Tertriunum, Catholicissimum; *Tuumque, ô Homo, beatissimæ vitæ* FINEM! Hæc SOPHIA! Hæc PHILOSOPHIA summa! Hæc *ad* Hanc VIA Theosophica, Tertriuna, Catholica, Linearis, sola Vera; *quâ,* CÆTERA bona (*ô quàm innumera! ô quàm miranda!*) *adiiciuntur* NOBIS! *Alia omnis, vel superficialis; aut circumferentialis; aut falsa & nulla.*

...ntellige; Inspice; Tenta; Iudica; Vtere; Fruere.

ΛΙΘΟΝ ΚΙΝΕΙ.

...IM OMNIA vendunt laboribus.

...SALM. XCII.

...H, in operibus tuis, & in factis manuum tuarum exultabo.

...tua IEHOVAH? *valdè profundæ sunt cogitationes tuæ!*

...cet, & stultus non intelliget HÆC.

...H! Hallelu-IAH! Hallelu-IAH!

Phy diabolo!

...phy calumniatori cuiuis! nullo excepto.

AMEN.

RVACH HHOCHMAH-EL!

Digitized by Google

Digitized by Google

*

TRIA sunt, quæ primordial[...] constitu[...]
vt do[...]

1. MOSEH:	2. HERMES, & antiquissimi SAPIENTES:	3 PHILO[...] an[...]
1. TERRA ET AQVA: Terra vnctuosa, lenta, tenax & glutinosa, Aqua circum & supersusa; vt ex duobus hisce Elementis (sic dicti s, quasi *Hylementis*) Aquea illa mole, vnum tantum CORPVS tunc extaret.	1. CORPVS: dictum, Inferius.	1. MA[...] TAH: [...]
Hæc, ENS primum, creatum, triunum, catholicon[...]		
2. CÆLVM. *(Verf. 261. & Quæst. 6. fig. Amphit. huius tertia.)*	2. SPIRITVS; Mundi, æthereus, qui est corpus Spirituale, & Spiritus corporalis, omnia permeans. Superius.	2. ME[...] Quod est, qua[...] corpus, sed quasi iam [...], siue quasi non An[...] quasi iam corpus, c[...] duo extrema. Huc Princi-pii posuit Arist[...] (priuatus lumine [...]) suã *Priuationem*. E[...] pro causa.
3 RVACH ELOHIM, h.e. Spiritus DEI incubans Aquis, Gen. 1. (vide Verf. 261. & Quæst. quartam, figuram Amph. huius tertiæ.)	3. ANIMA; Mundi: quæ viriditas benedicta, res cunctas faciens germinare. Leo viridis: D v-enech viride.	3. FOR[...] Μορφή, quæ d[...] *Age.*

COROLL[...]

Si horum trium PRIMORVM *conditiones diuerso Physicè, Physico*[...]
vel per se, aut inuicem mixta; 2. *In abstracto, vel in concre*[...]
pingue, fuliginosum: Sali, terra surda; M[...]
xili; in coagulato, siue fixo: tunc ex[...]
extricare. Suff[...]
DO[...]

imordialiter constituunt MVNDVM,

vt docent

3.	4.	5.
PHILOSOPHI antiqui:	PHYSICOCHEMICI.	Hisce accommodari possunt QVATVOR ELEMENTISTARVM
1. MATERIA; TAH: Patiens.	1. SVLPHVR & SAL NATVRÆ: h. e. *Terra pinguis, vnctuosa* *Aqua sicca, non madefaciens manus,* *Sol & Luna Hermetis.*	1. TERRA & AQVA.
catholicon, ΧΑΟΣ.		
2. MEDIVM; tod est, quasi non corpus; quasi iam Anima, siue ssi non Anima, & quasi corpus, cōiungens duo rema. Huic loco Principosuit Aristoteles (prius lumine veritatis) suā atiuem. Effectum pro sa.	2. MERCVRIVS. h. e. Spiritus æthereus, operans pro Natura scintillarum NATVRÆ quibus coniungitur: ad similitudinem Planetæ ☿rii in firmamento, qui Naturam habet variam & omninò versatilem; cum calidis, calidus, cum frigidis etiam frigidus est, sequitur enim Naturā eius, cui coniungitur.	2. AER & IGNIS.
3. FORMA. εΦί, quasi ESSE rei: Agens.	3. NATVRA. Essentia.	3. ESSENTIA QVINTA.

OLLARIVM.

site, Physice, Medice, PhysicoChemicè, &c. consideraueris respectu, & quidem primò *vel in concreto:* 3, *Purè, impurè:* (Est enim Sulphuri excrementum sfurda; Mercurio; phlegma.) 4. *In soluto, volatili, aut fix:* *tum e labyrintho obiectionum feliciter poteris te* *art.* *Sufficiant hæc in præsentia filio*

DOCTRINÆ.

PORTA AMPHITHEATRI SAPIENTIAE AETERNAE, solius VERAE
siam mysticam, prologeticam nimirum illam, sibi præfixam, picturâ hic significatam, gradu
tractu DEI patris tam immediato, merè ἐνθουσιαστικῶς (phy calumniatori!) quàm variè med
antè portam coruscantes, copia introgrediendi, oculisq; & corporis & mentis CHRISTIANO
plandi ac percontandi quænam sit Sapientia, Bonitas & Potentia CREATORIS: ut So
φυσιο-διδακτικῶς) creati, PHILOSOPHIA syncerâ verè philosophicè enarrent Ope
KHVNRATH LIPS. Theosophiæ amatore fideli, & MEDICINAE vtriusq; DO

us VERAE, &c. angusta quidem, sed tamen satis augusta, JEHOVAE consecrata, ideoq; ad eam per SCALAM
icatam, graduum septem Theosophicorum, veré Philosophicam, filiorum DOCTRINAE dumtaxat fideliùm,
um varié mediato fit ascensus; solisq; hisce, DIVINITVS afflatis, datur, secundùm LEGES oracúlares septem,
RISTIANO-KABALICE, DIVINO-MAGICE, nec non PHYSICO-CHYMICE videndi, contem,
RIS: ut Sophisticè non moriantur sed Theosophicè vivant, & PHILOSOPHI orthodoxi SIC (etiam Θεο-κοὶ
narrent Opera DOMINI; DEVMq;, qui illos ita bearit amicos suos, digné celebrent. Extrúctore HENRICO
vtriusq; DOCTORE. ANNO á JHSVH CHRISTO nato, M. DC.II.

Digitized by Google

Digitized by Google

VERUM
CUT QUOD
TRANDA MIRACULA
FUERUNT AB VNO,
EST SOL, MATER EIUS
NUTRIX EIUS TERRA EST
EST. HIC VIS EI, INTEGRA EST.
TERRAM AB IGNE, SUBTILE A SP
DIT, TERRA IN COELUM
SUPERIORUM & INFERIORUM. SIC
A TE OMNIS OBSCURITAS. HIC EST
QUIA VINCET OMNEM REM SUBTILEM,
CREATUS EST: HINC ERUNT ADAPTATIONES
VOCATUS SUM HERMES TRISMEGISTUS,
COMPLETUM EST QUOD DIXI DE O
Und diss so OBEN ist, ist gleich dem UNTERN:
gleichen EINES EINIGEN DINGES. Und gleich wie
durch den willen und Geboth EINES EINIGEN, der
derselben EINEN DINGE, durch schickung und Verein
der MOND ist seine MUTTER; der WINDT hat in
ist die ERDE. Dieser ist der VATER ALLER VOLLKO
Ist VOLLKOMMEN.
das Subtile vom dicken oder groben, gantz Lieblich
ERDEN in HIMMEL, und vom HIMMEL wieder zur
Unteren. ALSO WIRSTU HABEN ALLE HERRLIGK
MERCURIUS TRISMEG
Cum de RERUM NATURA cogitare, ac MENTIS
dere solet ijs, qui ob satietatem, vel defatigationem, somno
elt, quod DISCERE, atque INTELLIGERE cupis? Tum ego, Quisnam
TENTIAE, ac tu vide quid velis, IPSE vero TIBI UBIque ADERO.
SCERE. Ad haec Ille: TUA ME MENTE COMPLECTERE
haec dixisset, mutavit formam, et UNIVERSA SUBITO REVELA
DEsignatio PIRAMIDUM Petrosarum Triumphalium illarum, de Humido Radicali aut Primigenio Catholico MUNDI

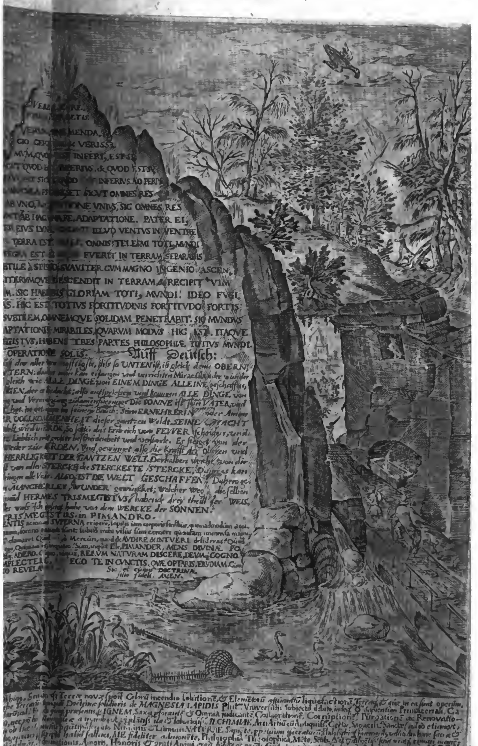
VERISSI
INFERI, EST SI
QVOD EST SV
INFERIVS. AD PERP
SICVT OMNES RES
AB VNO
ONE VNIVS, SIC OMNES RES
ADAPTATIONE. PATER EI,
EIVS LVNA
ILLVD VENTVS IN VENTRE
TERRA EST
OMNIS TELESMI TOTI MVNDI
EST
FVERIT IN TERRAM, SEPARABIS
SVAVITER CVM MAGNO INGENIO. ASCEN
DESCENDIT IN TERRAM, & RECIPIT VIM
GLORIAM TOTI, MVNDI. IDEO FVGI
HIC EST TOTIVS FORTITVDINIS FORTITVDO FORTIS
SVBTILEM, OMNEMQVE SOLIDAM PENETRABIT. SIC MVNDVS
MIRABILES, QVARVM MODVS HIC EST. ITAQVE
HABENS TRES PARTES PHILOSOPHIÆ TOTIVS MVNDI.
OPERATIONE SOLIS.
Auff Deutsch:
so UNTEN ist, ist gleich dem OBERN
ALLE DINGE von EINEM DINGE ALLEINE geschaffen,
ALLE DINGE von
Die SONNE ist sein VATER, und
ERNEHRERIN
VOLLKOMMENHEIT dieser gantzen Weldt. SEINE MACHT
So scheide das Erdreich vom FEVVER scheider, und
ERDEN
HERRLIGKEIT DER GANTZEN WELT.
STERCKE die STERCKESTE STERCKE
ALSO IST DIE WELT GESCHAFFEN
MANCHERLEY WUNDER
HERMES TRISMEGISTVS
WERCKE der SONNEN.
TRISMEGISTUS. in PIMANDRO.
SVPERNA
AVDIRE & INTVERI desideras?
PIMANDER, MENS DIVINÆ PO
RERVM NATVRAM DISCERE, DEVMq; COGNO
EGO TE IN CVNCTIS, QVÆ OPTARIS, ERVDIAM.
REVELA
DOCTRINÆ
filio fideli. AMEN.
MAGNESIA LAPIDIS
IGNEM
ALCHIMIAE
NATVRAE
M.DC.II.

Digitized by Google

Digitized by Google

Adumbratio GYMNASII Theo-magici, macro-cosmici, catholici illius, quod NATURAE Syncaxiov est publicum Mare, Aquas, Lapides, Vegetabilia, Animalia, Mineralia atque Metalla: imo per omnia, quæ aut in utero Maris, aut magno, Omnipotentiæ DEI Omnipotente digito facto, exaratam. Numen & Lumen NATURÆ essentiale atque realiter e. Majores illi DOCTRINÆ suorum fidelium fideles omnes, Magi vel Sophi & Philosophi prisci (quibus Mundus pro libro profundum, (als hoch, tieff und weit-gelerte des grossen Weltbuchs der Naturadmiratores) industria varia frequentium exemplo sapiente, fideliter ipsi sese (vox equidem pristina!) haud erubescunt: ut, mirum. Gratiâ DEI, Numine & Lumine ipsæ cum hominibus Kabalicè colloquuntur, & seq. inde fiunt, explicant, partim verò Anatomiâ Vulcanicâ sagacissima, SAPIENTER Physicè, nec non Physico-actihealiter ibidem, nunquam ex Philosophiæ fonte limpidissimo, Orantes & Laborantes, mente alii; fiunt; fient. Nam, hac Philosophandi methodo orthodoxa verèque Theosophicâ, ex Creatura, nunquam ex illustri & p. IHSUM CHRISTUM; NOSMETIPSOS; nec non NATURÆ Numinis & Luminis thesauros inexhaustos, Physice & Philosophice discimus. Quod Sophistis monoculis impossibile! Hic Sanctioris Philosophiæ apex! Physicalium mistorum! Inventore HENRICO

...rum, à IEHOVA ELOHIM universis, omnibus, cunctis ac singulis liberaliter extructi; Vbi per Celum, Astra, Terram ...itre aut superficie Terræ, aut sub Cœlo nascuntur, IEHOVÆ mirabilis SAPIENTIAM mirificam in libro Naturæ catholico ac ... SAPIENTIÆ æternæ scintillula sapiens, naturaliter-magicè manifestanda indefesso doctique profitetur: quod Patres & ...c Partes & Regiones pro chartis, fructus innumeri pro literis & Linguis jam olim secundum longum, latum, altum atque ...; omnesque studiosi Philosophiæ Theosophicæ, solius veræ, fideles, etiamnum hodierno die, autoritate Divina & Sapien... ELOHIM ... afflati atque illuminati, partim Signatura Divinisve Naturæ characterismis hieroglyphicis, quibus Res ...TIA ÆTERNÆ, solius veræ, in Universo Mundano hoc Sapienter manifestatæ, cognitionem solidam atque perfectam, etiam ... sensibus haurirent; Physici genuini verique Philosophi non opinantes, sed scientes, ita fierent: quales plures hic fa... Naturæ speculo, CREATOREM, quæ videlicet æterna ejus sit tum Potentia, tum Divinitas, Rom. 1. v. 20. &, quem nihil ...ere nosseque possumus; deque ejusdem; Semper & Vbique orthodoxè ac Sapienter Philosophari; beneque vivere, & beatè mori ...NRATH LIPS. Theosoph. amatore fideli. & MED. utriusque Doct. Anno à MASCHIACH nato. M. DC. II.

SINE AFFLATV DIVINO
SIC
MNIA
FELIX CVI
CONSILIIS
NE LOQVARIS DE DEO ABSQ; LVMINE

Digitized by Google

Digitized by Google

HERMAPHRODITO, CATHOLICO; IN REGIMINE TRIVNO; AD VSVM FINEMQVE, CATHOLICE, TRIVNVM
EX MVNDI MAIORIS FILIO, TRIVNO,
LAPIS PHILOSOPHORVM
MIRACVLVM ELIXER VNIVERSAL
TERRA THEOSOPH
EX BISCE DVABVS NATVRÆ FONTIBVS
SPIRITVS
PHVR
ROS
DRACO
AQVA VITÆ
SVLPHVR PHIL.
SALIS
PHVRIS
ACETVM
SPIRITVS
ANIMA (SCINTILLA MVNDI MAIORIS
ANIMÆ, CATHOLICA, h.e. CATHOLICÆ
NATVRÆ) in sulphure nostro: quod est SPI-
RITVS ANIMATVS
SANGVIS TERRÆ
REX
SPERMA
SOLARIA et SOLARIÆ

TRIVNVM
BONVM ΜΑΚΡΟΚΟΣΜΙΚΟΝ, NATVRÆ, PER ARTEM
SVMM: BONVM
TRIVNVS, HOMINI, AD MONADIS SIMPLICITATEM, REDVCTO: EX
TERRA VIRGINEA, CATHOLICA
TRVM TOTIVS
CATHOLICON
TVM, COMMVNE; quod est, AQUA SICCA
PROPRII FERMENTVM
TARTARVS
REGINA
LVNARIA
ARGENTVM
SATVRNVS

Google

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ

יְהוָה צְבָאוֹת

QVI ERAT; QVI EST; QVI ERIT.

PLENI SVNT CÆLI, PLENA EST OMNIS TERRA MAIESTATE GLORIÆ EIVS.

הַלְלוּיָהּ׃ הַלְלוּיָהּ׃

הַלְלוּיָהּ׃

I.

LAVAMINI, MVNDI ESTOTE.

II.

יְהוָה VNVM

OMNIVM EFFECTOREM; CÆTERAS POTESTATES MINISTRAS HABETOTE.

Digitized by Google

III.

AD
PRIMVM
VOTA PRECESQVE
AD
INFERIORES
HYMNI SVNTO.

IV.

QVOD, SI FORTE,
PETITIO AD INFERIORES,
PROCESSERIT, NISI
SVB MODO DELEGATÆ,
à PRIMO
ADMINISTRATIONIS,
INTENTIO NON
ESTO.

ISAGOGE,

siue

INTRODVCTIO IN FIGVRAM AMPHITHEATRI

secundam, breuis.

DECEBIT Nos, igitur, prius piè lotos atq; pœnitentialiter purgatos, offerre, supplicesque, fide sincera, commendare Deificæ Luci, & tunc, illam SAPIENTIÆ Æternæ, desuper rorantem mannam, supercælestisq; nectaream, & aquæ & ignis, pluuiam, sicut stillicidia stillantia super terram, in corda, animas, vires mentesq; nostras, hoc est in Corpus, Spiritum & Animam, siuè TERNARIVM MICROCOSMICVM renatum descendentem, præclusis sensibus seditiosis, mente quieta affectuque omni puro, fixè durantibus, tam immediatè quàm mediatè, iuxta & dormientes ac vigilantes, patienter expectare: & sic, DIVINITVS, accendi; illustrari; illuminati; sanctificari; יְהוָה FRUI; DIVINA PATI; immò, in DEVM, ineffabiliter, rapi; & quasi DEIFICARI. Laudantes interdum & adorantes (in SOLILOQVIIS præsertim, iisque quotidianis, atque, vt plurimum, matutinis) id PELAGVS MISERICORDIÆ immensum, OCEANVMQVE BONITATIS omnis infinitum; ex QVO, non tantùm VERBI mirifici יהשוה ΧΡΙΣΤΟΥ CRVCIFIXI, & sacrorum יְהוָה nominum atque verborum omnium (quæ, quoad nos, mansiones sunt sensibiles Diuinitatis, nec non memoracula nos docentia: stimulantia quoque, adiuuantia & eleuantia appetitum ANIMÆ, MENTISQVE in NOBIS, operationem admirandam, in

nosmetipsos & extra nos, virtuosè promouentia) NVMEN designantium & simul exhibentium; verùm etiam mirabilium omnium (facit enim יהוה mirabilia solus) ad nos vsque deriuantur radii, destillant fluenta, & diuinissimi emanant riui. O felix terque quaterque felix, in admirationem, meditationem, amorem & perceptionem HORVM, qui rapitur, NVMEN, sic, summum, realiter præsens sentiemus, יהוה mirabilem, & in NOBIS, & in NATVRA, & in SCRIPTVRA, mirificè loquentem, veridicè audiemus, sufficienter videbimus, fructuosè obseruabimus; ANGELOS bonos, nobis amicè assistentes, nos fideliter monentes, יהוה iussu benigno familiariter docentes, atque in viis nostris tutò ducentes, sinè fallacia experiemur. Humi, igitur, procidentibus NOBIS, hic hymnus, aliiq; huic non absimiles, Ionico modulamine & accentu, sacris animi concitandi caussa, debito, proferendus est:

Rei omnis generatorque opifexque,
Superum rex, genus lux, hominum spes,
Tremor vmbris tenebrosi Phlegethontis,
Amor incredibilis cælicolarum,
Pauor inuincibilis tartareorum
Celebris religio terrigenarum,
אַדִּיר· אֲדֹנֵינוּ· אֱלֹהֵינוּ·
Βασιλεὺς, Παντοκράτωρ, Προπηγμεθλὰς.
DEVS vnus, DEVS idem, DEVS alme,
Veniens desuper, illabère NOBIS.

TV. TV. TV.

Huc sedeto;
Immota commoueto;
Quæ falsa sunt moneto,
Quæ vera sint, doceto.

LEX INTRODVCTORIA

V.

ΑΓΓΕΛΟΙ,

A NOBIS, AD יְהֹוָה

ET INDE, AD NOS, VOLITANTES;
REVERENTIA TREMORQVE
SVNTO.

VI.

ERGA ILLOS
SECVNDVM NOTAM PROBATIONEM,
JVCVNDA OBOEDIENTIA
ESTO.

VII.

SACRA,
QVORVM MYSTERIA;
SIC TRACTATVRI
VENITIS;
PALAM DIGNIS
CLAM PROPHANIS
SVNTO.

Porrò;

יְהוָה NOSCE,

ex

SS.ᵃ SCRIPTVRA; CREATVRA;
etiam ex SEIPSO; & quidem,
luce suâ, in mente tua, immediatè oborta;
Theosophicè; Naturaliter; Cabalicè.

TEIPSVM NOSCE,

EX LIBRO

*SS.ᵃ Scripturæ; Naturæ totius Vniversi, qui est & μακρόκοσμος totus, & μικρόκοσμος, sive tuipse, secundum & corpus & Spiritum tuum; denique & M*ENTIS *tuæ,* DEO *coniunctæ*
TheoSophicè; Physicè; Physicomedicè; Physicochemicè; Physicomagicè; Hyperphysicomagicè; Cabalicè.

ISAGOGE,
ſiue
INTRODVCTIO
IN FIGVRAM
AMPHITHEATRI
tertiam, breuis.

NATVRAM NOSCE
VNIVERSALITER
&
PARTICVLARITER;
ex LIBRO
SS.ᵉ SCRIPTVRÆ: NATVRÆ IPSIVS,
qui eſt, & Mundus maior, totus: & Mundus minor, h.e, homo, puta, ſecundum & corpus & ſpiritum ſuum:
denique
aut mediatè, ex ANGELIS bonis; aut immediatè, in ſpeculo mentis tuæ purgatæ,
ex
DEO IPSO:
Theoſophicè; Phyſicè; Phyſicomedicè; Phyſicochemicè; Phyſicomagicè; Hiperphyſicomagicè; Cabalicè.

I. LAPIS

I.

LAPIS PHILOSOPHORVM EST: HVNC, enim,

EXPERIENTIA, rerum omnium, etiam sola, sufficiens, magistra infallibiliter attestatur: cui refragari, nonne esset plusquam stultum? Hunc (ab aliis tamen præparatum) virtuosè efficacem vidit, & PONTIFEX ROMANVS, & CÆSAREA MAIESTAS: viderunt & Reges, orbis terrarum, non pauci: nec non Imperii Romani Electores nonnulli: viderunt & Principes aliquot, Comites, Barones, Nobiles, & (propter virturem atque doctrinam) à nobilibus proximi, Doctores: immò ex omni gente, Iudaica, Ethnica, & Christiana, etiam Turcica, statuque ac ordine, passim, multi; tam Ecclesiastici quàm Politici, literati pariter atque illiterati, oculis (obstupescentes Naturæ, per artem, miraculo) viderunt, manibusq; tetigerunt, suis. Sciens loquor. Hos omnes cito testes: tu physicochemiæmastix, eos interroga, in subsidium veritatis, veritatis amantes, rem ita habere, testabuntur lubentes.

2. RATIO, vera & certa, dux fida Sophorum, grauiter confirmat: quam, angustia loci huius addere impedit; alius & amplior, promtissimam, admisit.

3. SAPIENTES, tot ac tanti, auctores grauissimi, (quorum hac de re, passim extant monumenta) vno, harmonicè, ore, etiam iureiurando Sanctissimo, non temerè asseuerarunt: qui omnes veridici (quia viri docti & boni) tamdiu & sunt & habentur, donec de eis contrarium, sufficienter, fuerit probatum. at quando? Cumq; artifici cuiuis in sua arte sit credendum, cur non potius, ea in re, fides erit adhibenda illis, quàm ignorantibus? omnium enim artifices, & optimè & verissimè, de sui operis ratione, differere, loqui & iudicare sciunt.

4. NATVRA, DEI, in huius machina Mundi, nunquam otiosa ministra, multis, in operationibus suis, (vt tradiderunt

Digitized by Google

Digitized by Google

EX MVNDI MAIORIS FILIO, TRIVNO, HERMAPHRODITO, CATHOLICO; IN REGIMINE TRIVNO; AD VSVM FINEMQUE, CATHOLICE; TRIVNVM

TRIVNVM
BONVM ΜΑΚΡΟΚΟΣΜΙΚΟΝ, NATVRÆ, PER ARTEM, ΚΑΘΟΛΙΚΟΝ, SVMM: DONVM
TRIVNVS, HOMINI, AD MONADIS SIMPLICITATEM, REDVCTO; EX
TRIVNAM
AQVILÆ
REGE nostro, catholico
MAGNES
CELVM
MATRIX
VTERVS
SPERMA
LVNARIÆ
TERRA VIRGINEA, CATHOLICA
CENTRVM TOTIVS
FIXA
SALTERRÆ
CATHOLICON
ARTIS, AROMATICVM; & SAPIENTVM, COMMVNE
AQVA SICCA
CORPVS
PRÆTIOSVM
TERRA
PROPRII FERMENTVM
ANIMÆ
TARTARVS
CATHOLICVS
REGINA
LVNA
LVNARIA
ARGENTVM
SATVRNVS
Philosophorum

Digitized by Google

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ

יְהוָה צְבָאוֹת

QVI ERAT; QVI EST; QVI ERIT.

PLENI SVNT CÆLI, PLENA EST OMNIS TERRA MAIESTATE GLORIÆ EIVS:

הַלְלוּיָהּ: הַלְלוּיָהּ: הַלְלוּיָהּ:

I.

LAVAMINI, MVNDI ESTOTE.

II.

יְהוָה VNVM

OMNIVM EFFECTOREM; CÆTERAS POTESTATES MINISTRAS HABETOTE.

III.

AD

PRIMVM

VOTA PRECESQVE

AD

INFERIORES

HYMNI SVNTO.

IV.

QVOD, SI FORTE,

PETITIO AD INFERIORES,

PROCESSERIT, NISI

SVB MODO DELEGATÆ,

à PRIMO

ADMINISTRATIONIS,

INTENTIO NON

ESTO.

ISAGOGE, ſiue INTRODVCTIO IN FIGVRAM AMPHITHEATRI ſecundam, breuis.

DECEBIT Nos, igitur, prius piè lotos atq; pœnitentialiter purgatos, offerre, ſupplicesſque, fide ſincera, commendare Deificæ Luci, & tunc, illam SAPIENTIÆ Æternæ, deſuper rorantem mannam, ſupercæleſtiſq; nectaream, & aquæ & ignis, pluuiam, ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram, in corda, animas, vires menteſq; noſtras, hoc eſt in Corpus, Spiritum & Animam, ſiuè TERNARIVM MICROCOSMICVM renatum deſcendentem, præcluſis ſenſibus ſeditioſis, mente quieta affectuque omni puro, fixè durantibus, tam immediatè quàm mediatè, iuxta & dormientes ac vigilantes, patienter expectare: & ſic, DIVINITVS, accendi; illuſtrari; illuminari; ſanctificari; יְהוָה FRUI; DIVINA PATI; immò, in DEVM, ineffabiliter, rapi; & quaſi DEIFICARI. Laudantes interdum & adorantes (in SOLILOQVIIS præſertim, iiſque quotidianis, atque, vt plurimum, matutinis) id PELAGVS MISERICORDIÆ immenſum, OCEANVMQVE BONITATIS omnis infinitum; ex QVO, non tantùm VERBI mirifici יהשוה ΧΡΙΣΤΟΥ CRVCIFIXI, & ſacrorum יְהוָה nominum atque verborum omnium (quæ, quoad nos, manſiones ſunt ſenſibiles Diuinitatis, nec non memoracula nos docentia: ſtimulantia quoque, adiuuantia & eleuantia appetitum ANIMÆ, MENTISQVE in NOBIS, operationem admirandam, in

nosmetipsos & extra nos, virtuosè promouentia) NVMEN designantium & simul exhibentium; verùm etiam mirabilium omnium (facit enim יהוה mirabilia solus) ad nos vsque deriuantur radii, destillant fluenta, & diuinissimi emanant riui. O felix terque quaterque felix, in admirationem, meditationem, amorem & perceptionem HORVM, qui rapitur, NVMEN, sic, summum, realiter præsens sentiemus, יהוה mirabilem, & in NOBIS, & in NATVRA, & in SCRIPTVRA, mirificè loquentem, veridicè audiemus, sufficienter videbimus, fructuosè obseruabimus; ANGELOS bonos, nobis amicè assistentes, nos fideliter monentes, יהוה iussu benigno familiariter docentes, atque in viis nostris tutò ducentes, sinè fallacia experiemur. Humi, igitur, procidentibus NOBIS, hic hymnus, aliiq; huic non absimiles, Ionico modulamine & accentu, sacris animi concitandi caussa, debito, proferendus est:

Rei omnis generatorque opifexque,
Superum rex, genii lux, hominum spes,
Tremor vmbris tenebrosi Phlegethontis,
Amor incredibilis cælicolarum,
Pauor inuincibilis tartareorum
Celebris religio terrigenarum,
אדני אדנינו׃ אלהינו׃
Βασιλεὺς, Παντοκράτωρ, Προπηγυιθλάς.
DEVS vnus, DEVS idem, DEVS alme,
Veniens desuper, illabère NOBIS.

TV, TV, TV,

Huc sedeto;
Immota commoueto;
Quæ falsa sunt moneto;
Quæ vera sint, doceto;

LEX INTRODVCTORIA

V.

ΑΓΓΕΛΟΙ,
A NOBIS, AD יְהֹוָה
ET INDE, AD NOS, VOLITANTES;
REVERENTIA TREMORQVE
SVNTO.

VI.

ERGA ILLOS
SECVNDVM NOTAM PROBATIONEM,
JVCVNDA OBOEDIENTIA
ESTO.

VII.

SACRA,
QVORVM MYSTERIA,
SIC TRACTATVRI
VENITIS;
PALAM DIGNIS
CLAM PROPHANIS
SVNTO.

Porrò;
יְהֹוָה NOSCE,
ex
SS.ª SCRIPTVRA; CREATVRA;
etiam ex SEIPSO; & quidem,
luce suâ, in mente tua, immediatè oborta;
Theoſophicè; Naturaliter; Cabalicè.

TEIPSVM NOSCE,
EX LIBRO
SS.æ Scriptura; Natura totius Vniversi, qui est & μακρόκοσμος totus, & μικρόκοσμος, sive tuipse, secundum & corpus & Spiritum tuum; denique & MENTIS tua, DEO coniuncta TheoSophicè; Physicè; Physicomedicè; Physicochemicè; Physicomagicè; Hyperphysicomagicè; Cabalicè.

I.

LAPIS PHILOSOPHORVM EST: HVNC, enim,

EXPERIENTIA, rerum omnium, etiam ſola, ſufficiens, magiſtra infallibiliter atteſtatur: cui refragari, nonne eſſet pluſquam ſtultum? Hunc (ab aliis tamen præparatum) virtuosè efficacem vidit, & PONTIFEX ROMANVS, & CÆSAREA MAIESTAS: viderunt & Reges, orbis terrarum, non pauci: nec non Imperii Romani Electores nonnulli: viderunt & Principes aliquot, Comites, Barones, Nobiles, & (propter virtutem atque doctrinam) à nobilibus proximi, Doctores: immò ex omni gente, Iudaica, Ethnica, & Chriſtiana, etiam Turcica, ſtatuque ac ordine, paſſim, multi; tam Eccleſiaſtici quàm Politici, literati pariter atque illiterati, oculis (obſtupeſcentes Naturæ, per artem, miraculo) viderunt, manibuſq; tetigerunt, ſuis. Sciens loquor. Hos omnes cito teſtes: tu phyſicochemiæ maſtix, eos interroga, in ſubſidium veritatis, veritatis amantes, rem ita habere, teſtabuntur lubentes.

2. RATIO, vera & certa, dux fida Sophorum, grauiter confirmat: quam, anguſtia loci huius addere impedit; alius & amplior, promtiſſimam, admiſit.

3. SAPIENTES, tot ac tanti, auctores grauiſſimi, (quorum hac de re, paſſim extant monumenta) vno, harmonicè, ore, etiam iureiurando Sanctiſſimo, non temerè aſſeuerarunt: qui omnes veridici (quia viri docti & boni) tamdiu & ſunt & habentur, donec de eis contrarium, ſufficienter, fuerit probatum. at quando? Cumq; artifici cuiuis in ſua arte ſit credendum, cur non potius, ea in re, fides erit adhibenda illis, quàm ignorantibus? omnium enim artifices, & optimè & veriſſimè, de ſui operis ratione, diſſerere, loqui & iudicare ſciunt.

4. NATVRA, DEI, in huius machina Mundi, nunquam otioſa miniſtra, multis, in operationibus ſuis, (vt tradiderunt

TheoSophi & confirmarunt experti) viis ac modis, diu noctuque nobis fideliter suadet, fidemque, de eo, facit firmam. Natura parens, de filio *Catholico, catholicè* testatur, suo.

5. MENS, humani animi scintilla altior & lucidior, Diuina ac immortalis, quam DEVS id generis dotauerit conditione, vt ex insito sibi Naturæ suæ desiderio, quibuscunque possit viribus, ad summa & optima tendat, indesinenter appetit: quē appetitus boni (est enim à DEO) stimulum, quam animi (sciunt non nisi experti) irrequietudinem, quod desiderium ardens, LAPIDEM PHIL.™ habendi, si in rerum, natura non esset, DEVS IPSE, etiam iis, (de vitiosis sermo hîc non est) qui prudentiores, sapientiores & religiosiores aliis sunt, aut fuère, frustrà indidisset. Atqui nihil frustra!

6. CONSENSVS TYPICVS, verè admirandus, (in Natura) LAPIDIS huius, cum SS.ᵃ Triunitate Diuina; cum toto Vniuerso creato; nec non λόγῳ DEI incarnato, h. e. Maschiah promisso & misso, religionisque Christianæ Sacramentis atque mysteriis tam altis & profundis, verum esse, credere ac fateri, omnes sanæ mentis, iustè compellit. Si loquor absque veritate, erubescam. Iudicent, non nisi scientes. Amen, amen, dico vobis; si vnum, etiam alterum.

7. Denique, (cum CREATOR, etiam ex CREATVRA, teste D. Paulo, ad Rom. 1. velit cognosci) DEVS & potuit & voluit (velle testatur experientia) organis suis, quibusdam, (non enim vni dat cuncta DEVS) inde vsque à Mundi initio, benignè largiri, & adhuc vult, (quoniam in æternum misericordia eius) vt nimirum, quænam sit mira CREATORIS Sapientia, potentia infinita, benignitas immensa, &c. h.e. qualis sit DEVS IPSE, typo mirifico, ex CREATVRA, non quidem, ex Mundo maiore, per se solum vel simpliciter, & partibus eius, passim, particulari cognitione, verùm quoque, ex Mundi maioris FILIO, (artis, h.e. PHYSICOCHEMIÆ interpretamento) in subiecto catholico, catholicè, abundantius & explicatius, humano generi, coram, innotescant: indeq; יהוה Triunum, auctorem tanti boni ac doni, clarius discat agnoscere, admirari & venerari solum, animo collaudare grato, profundius meditari, ipsique inseparabiliter coniungi, & reuniri. ERGO, quemadmodum יהוה Sapientissimi erat, viam hanc, quam iudicauit esse, ad se patefaci-

patefaciendum, maximè commodam, eligere & inuenire: ita nostrum est, quam ipse elegit, comprobare, amplecti & sequi; atque ex naturæ filio, stylo PhysicoChemico hoc, DEO sic ordinante, in Libro & Speculo NATVRÆ (quod, certè, catholicon habemus, in LAPIDE Phil.[m] ac splendidissimum) nobis à DEO propositis, IPSVM (sicuti & in Filio suo, interpretamento SS.æ Scripturæ) salutariter agnoscere; MVNDVM quoque, sicuti in fine seculi huius, per ignem renouandum, ita, & quomodo, & à quo, in principio, constructus sit, per ignem vtiliter videre ac intelligere; denique & NOSMETIPSOS fructuosè cognoscere.

II.

QVID EST LAPIS PHILOSOPHORVM?

LAPIS PHIL.[m] est רוּחַ אֱלֹהִים RVACH ELOHIM, (qui incubabat aquis, Gen. 1.) Cælo mediante (יְהוָה solo, ex mera bonitate sua, ita volente) conceptus, & corpus, verum ac sub sensus cadens, factus, in vtero πρωτοτόκῳ (XAEOΣ creati) Mundi maioris virgineo, TERRA, nimirum, vacua atque inani, & AQVA: natus in lucem μακροκόσμου filius, aspectu (coram insipiente) vilis, deformis, & quasi in nouissimis: consubstantialis, tamen, similisq; parenti, Mundus paruus, (de homine, aut aliquo sumto, ex vel ab eo, nihil tibi imaginare) catholicus, triunus, ἑρμαφρόδιτος, visibilis, tactu, auditu, olfactu & gustu sensibilis, localis atque finitus: manifestatus, regeneratoriè, à semetipso, artis physicochemicæ obstetricia manu, in corpore, suo, semel assumto, glorificato: ad commodum siue VSVS, propemodum infinitos, & microcosmo & macrocosmo, in triunitate catholica, mirificè salutares. Apage sis, fili perditionis, tu, tute, ὑδράργυρον, & omnia tecum, quæ ex tete, vtut etiam, mangonicè, præparata. Peccatoris es typus, non Saluatoris: seruari poteris ac debes, non seruare. Figura es mediatoris ad errorem, interitum & mortem, non boni illius, ad veritatem, incrementum & vitam. Regnauit, regnat & regnabit in naturalibus, naturaliter & vniuersaliter, Na-

turæ filius, catholicus, SAL (scito) SATVRNI; fusibili modo suo; semper & vbique, in Natura ex semetipso, permanens; & ortu & virtute, VNIVERSALE. Audi atque attende: SAL ANTIQVISSIMVM LAPIS. Mysterium! Cuius nucleum, in DENARIO, Harpocraticè, sile. Qui potest capere, capiat; Dixi. SAL, non sine causa graui, à Sapientibus, cognomine, ornatus est, SAPIENTIÆ: Quo, & SOLE, nihil vtilius dixerunt esse in Mundo. Hîc stude.

III.

QVARE DICITVR LAPIS, ET CVR PHILOSOPHORVM?

LAPIS, cur propriè dicatur, quodque nomen eius, quo apud vulgus, oculis videntibus cæcum, auribusque audientibus surdum, nominatur. DEVS IPSE, ob causas certas, in scriptis Sapientiæ antistitum traditas, grauiter prohibuit cuiuis reuelare. Quamobrem & cuncti philosophi citius mori voluerũt, quàm hoc diuulgare. Est enim, iusto DEI iudicio, semper fuit, & (יהוה, Ipso, custode forte atque zelote) erit, (simul & solutio eius) *Secretum* ARTIS *secretissimum*, anathematis fulmine, à Sapientibus, erga indignos, meritò inuidis, iure sigillatum. Adducam, tamẽ, ipsos philosophicè loquentes: quia, inquiunt, vt lapidum, est quoque generatio & regeneratio eius: ex humido, nimirum, viscoso & glutinoso, & terreo sicco. Et: quod coctione sua (quæ incrassando procedit) in lapidem permanenter fixum (quique, vt lapis, teratur) induretur. Alphidius: Si lapis proprium nomen haberet, lapis esset nomen eius. Alii: lapis non lapis. Hæc, philosophicè, philosophi. Responsum clarius, maneat, alta mente, repostum; ne diuinum, contra nos, excitemus furorem. PHILOSOPHORVM, Lapis occultus, est, non insipientum & idiotarum; non impiorum, ac, contra conscientiam, vitiosorum. Philosophus, autem, h.e. Sapientiæ veræ amator, qui sit, ex parte, Amphit. huius, secunda perfectè docêris. Axiomata, duo, hæc, tibi cõsiderãda, fraternè relinquo: Ex fine cuiusq; intẽtionis resultat principiũ eius. Et, cum, alicuius rei, latent causę, à signis & effectibus, ad earũ inuestigationem, itur. Hisce, contẽtus esto.

IV.

QVID EST רוּחַ אֱלֹהִים RVACH ELOHIM, QVI INCVBABAT AQVIS? Genes. 1.

רוּחַ אֱלֹהִים RVACH ELOHIM, est SPIRITVS, Spiraculum, anhelitus יְהוָה sancti, sanctus; Vapor virtutis DEI omnipotentis atque omni tenentis, & EMANATIO quædam, emissiovè, fœcunditatis vitalis, primi summique motoris, viuifica atque virtuosa, è profundissimo, Diuinitatis suæ recessu; IDEARVM, videlicet, siuè, Exemplarium, Specierum, Rationum seminariarum, primordialium & radicalium, voluntatum opificum & causarum effectricum, in ARCHETYPI, opificis summi, mente (חָכְמָה Hhochmah in SAPIENTIA, Bonitate eius, causante eas) conceptatũ atque præexistentium, rerum omnium, in Mundo, postea futuro, producendarum & fiendarum. QVÆ (ELOHIM, creatore & conditore, VERBO suo, dicente ac præcipiente. Genes. 1.) res omnes, quas extare voluit, in hoc Theatro Mundano, produxerunt, esseq; fecerunt: in globo sublunari, vestitæ TERRA & AQVA, ὕλη siue Materia prima, communi & vniuersali, CÆLI interuentu. Addo: RVACH ELOHIM est μορφὴ siuè FORMA, rerum omnium, interna, οὐσιώδης & essentialis: Mundi ANIMA vniuersalis: Virtus substantialis, per se subsistens, causa omni creaturæ, Mundi huius subsistendi: ESSENTIA (quia increatus) verè QVINTA: & (vt voce dicam vsitatissima) ipsissima substantificaque rerum NATVRA. DEI NVMEN, & Diuina Ratio, toti Mundo eiusque partibus, insita, parens rerumque harum opifex. VNVS (essentia & numero) hic DEI Spiritus est; vna; Vniuersitatis conspicuæ & corporeæ huius vnius, Anima catholica, πολυποίκιλος tamen, h.e. multiformis (Sap. 7, 22. Ephes. 3, 10.) & variæ eius radii atque SCINTILLÆ, per totius ingentem, materiei primæ massæ, molem, hincinde dispersæ ac dissipatæ: inque mundi partibus, disiunctis etiam, & loco & corporis mole, necnon circumscriptione, postea separatis, disiunctim

& ſeparatim innumeræ, vnius Animæ vniuerſalis ſcintillę, nunc etiam inhabitantes.

V.

QVID EST CÆLVM?

CÆLVM, eſt SPIRITVS ÆTHEREVS corporalis, vel corpus æthereum ſpirituale, corruptioni non obnoxiū, totius Mundi machinā permeans: ſuperius, VERBO DOMINI, firmatū, hinc FIRMAMENTVM; inferius, maſſæ ſublunari, toti incorporatum: Vnius eiuſdemque & eſſentiæ & ſubſtantiæ Cælum vnum, id quod inferius, & id, quod ſuperius. Illud, tamen, labore Phyſicochemiæ ſagaci, in vſum hominum, ad ſenſum poteſt manifeſtari atque tractari.

VI.

QVOMODO רוּחַ אֱלֹהִים RVACH ELOHIM, CÆLO MEDIANTE, CONCEPTVS,

& corpus verum, ac ſub ſenſus cadens factus eſt, in vtero πρωτοτόκου (ΧΑΕΟΣ, puta creati) Mundi maioris virgineo, TERRA nimirum vacua atque inani, & AQVA?

EXTREMA, ſine medio, eoque conueniente, coniungi, copulari atq; vniri non poſſe, eſt vnanimis verè philoſophantium vox atq; conſenſus. RVACH ELOHIM, Spiritus (eſſentiâ) Diuinus, increatus, ſimpliciſſimus, omnis corporeæ molis expers, ſpōte & per ſe mobilis, πολυποίκιλος, h.e. multiformis aut formarū plenus, immò ipſiſſima rerū FORMA: Et ABYSSVS tenebroſa, triuna, videl. CÆLVM, TERRA inanis & vacua, & AQVA, ENS, à DEO IPSO (cuius ſolius eſt proprium κτίζειν, creare) ex nihilo, h. e. de nullo ſubſtantiali, aut per ſe exiſtente materiali principio, primùm CREATVM, corporeum, confuſè mixtum, MATERIA ad motum, per ſe, inefficax: reuera, ſi quid, extrema

ſunt.

ſunt. CÆLI, igitur, MEDII, extremorum amborum, ſuo modo (quia corpus Spirituale & Spiritus corporalis) participis, (יהוה ſolius voluntate benigna) interiectu, RVACH ELOHIM (deſcendendo demittendoque ſe per circumferentias parteſq; abditiſſimas omnes, & diſpergendo in imum vel meditulliũ, Scintillas radioſve fœcunditatis ſuæ) ad CENTRVM vſque penetrabat, in ENS illud CREATVM, totum: maſſamque illam ſeu molem ingentem, rudem (ΧΑΟΣ) confuſam atque informem, Mundi futuri ſeminarium, ὕλην ſiue materiam lutoſam, VIRGINEAM, (nondum enim neque conceperat, neque produxerat antea) FORMA (ſemetipſo) ſic informauit, & ANIMA animabat, imprægnabatque puriſſima: permeabat, replebat, calorẽ infundebat, viuificabat & fœcundabat, quod erat Tohu va Bohu, vacuum atque inane: illuminabat, quod erat tenebroſum; diſtinguebat, confuſum: ornabat, rude ac impolitum: ordinabat indigeſtum ac incompoſitum: inque eius VTERO, h.e. CENTRO (cuius & totum adhuc hodie mouet, ſuſtentat atq; conſeruat) intimovè (Spiritu æthereo, CÆLO, videl. vt dictum, intermediante) cõcipiebatur, & corpus, ſiue corporeus factus, atq; concretus eſt. Myſterium iam obſerua & admirare typicum; conceptionem, inquam, Seruatoris & Saluatoris vtriuſque & Mundi maioris & Mundi minoris, ſiue generis humani. De hoc, ſcriptum, legimus: VERBVM caro factum eſt: de illo, Cabalâ, ſcimus: RVACH ELOHIM, corpus factus eſt. Et; DEVS manifeſtatus in carne: SPIRITVS DEI manifeſtatus in corpore. Hic, filius Mundi maioris, DEVS & creatura, catholicus: ille, filius DEI, Θεάνθρωπος, h.e. DEVS & homo: Vnus, in vtero Mundi maioris; alter, in vtero Mundi minoris: vterque VIRGINEO, conceptus. Enſoph! Enſoph! profunditas profunditatum & altitudinum altitudo! Abſq; blaſphemia dico: IHSVH CHRISTI crucifixi, Saluatoris totius generis humani, id eſt, Mũdi minoris, in NATVRÆ LIBRO, & ceu SPECVLO, typus eſt, LAPIS PHIL.[m] Seruator Mundi maioris. Ex lapide, CHRISTVM, naturaliter cognoſcito & ex CHRISTO, Lapidem, Theoſophicè diſcito. Libro SS.[z] SCRIPTVRÆ hîc nihil detraho. Placuit, DEO mirabili, mirabilis docendi & diſcendi modus; placeat idem & mihi & tibi. Chriſtiana, quæſo, iudicet fraternitas: Et ego Chriſtianus ſum, Deique gratia, & eſſe, & permanere, volo.

VII.

QVOMODO, ET VBINAM NATVS IN LVCEM, ΜΑΚΡΟΚΟΣΜΟΥ

FILIVS, aſpectu (coram inſipiente) vilis, deformis, & quaſi in nouiſſimis: conſubſtantialis ſimilisque parenti, Mundus Paruus (non homo,) catholicus, triunus, ἑρμαφρόδιτος, viſibilis, tactu, auditu, olfactu & guſtu ſenſibilis, localis atque finitus?

VBI? In terra catholica ſancta, quam etiam nunc feliciter inhabitat, in Saturnio regno. ΜΑΚΡΟΚΟΣΜΟΥ FILIVS; è ſemine & ſanguine parentis formatus, & ex vtero eius in lucem, naturaliter, excluſus. ASPECTV (coram inſipiente) VILIS, DEFORMIS, & QVASI IN NOVISSIMIS: mundoque ludibrium: in conſpectu tamen Sapientis eſt pretioſiſſimus. IHSVH CHRISTVS non alium, in Natura, requirebat typum. CONSVBSTANTIALIS SIMILISQVE PARENTI: quia è ſemine & ſubſtantia parentis. CATHOLICVS: ſecundum corpus, Spiritum & Animam: etiam virtutes ac operationes. CORPVS habet Catholicon, quia eſt de ſemine Mundi, de eſſentia & ſubſtātia Materiæ primæ catholicæ, particula de ὕλης primordiali & vniuerſali, terra videl. & aqua, in principio creatarũ: in ſtatu adhuc vniuerſali, non vt (DEO ſic volente) rerũ cæterarum globi ſublunaris corpora omnium ſpeciali aut particulari, à radiis atque ſcintillis Animæ Mundi ſpecialibus, h.e. ſpecialis particularisve proprietatis ſiue Naturæ, ſpecificata, & (vt ita dicam) particulariſata. Vniuerſalis quoque conditionis eſt eius SPIRITVS, Vniuerſalis & ANIMA, quæ ſcintilla Animæ Mundi catholicæ, Catholica, h.e. Vniuerſalis Naturæ, proprietatis & operationis. Catholiciſmus hîc ſolus locũ habet, particulariſmus eſt ſolœciſmus. CATHOLICON PhyſicoChemicorum, non niſi ex catholico. Omne enim ſimile à ſuo ſimili producitur. Et, Quale ſemen, tale germen. Valeant igitur & diſcedant procul hinc (vltra montes Caſpios vſque) materiæ ſpeciales ſiuè particulares omnes, cuiuſcunque ſint ordinis nominis atque virtutum. Catholicon requiri-

quiritur, particulare reiicitur. Frustrà, igitur, & falso quærimus in multitudine particulari id, quod habemus in triuno Vniuersali. Verum est, quod dicunt; TOT LAPIDES QVOT RES: subintelligendum, PARTICVLARES: Ex solo, Mundi maioris, filio Vniuersali, Lapis solus Vniuersalis. LAPIS, quoque, Ex OMNI RE; particularis, scilicet, ex particulari: Vniuersalis, ex Vniuersali. IN OMNIBVS, (suo modo) particulariter: in chao nostro VNO, CATHOLICO, catholicè. ADDO: Hanc vnicam solamque ob causam, quod videlicet constat ex iis, nudè & simpliciter catholicis, ex quibus, in prima creatione, totum hoc conspicuum atq; corporeum VNIVERSVM, cum partibus suis; ideoque per & ex se, potens est, & solus sufficiens, (regeneratus, tamen, post passionem suam) in fructus, huius ENTIS creati primi, speciales atq; particulares tanquam in consanguineos (suo modo) suos, vires exercere mirificas, catholicè, suas, & numero, simul, omnes. Quæ virtus tam mirè efficax, scintillæ, Animæ Mundi, Catholicæ, vniuersalis, propria & peculiaris, in corpore, non nisi catholico, à verè Sapientibus, benè censetur. Quapropter & CATHOLICI, LAPIS noster, iure meruit nomen: OMNIAQVE ritè appellari potest ac debet. TRINVS: VNVS, in composito, siue in toto: Et, quod, extra vel citra hunc, non sit alius, in virtute mirifica, huic similis. TRIVNVS, in essentiis & subsistentiis: constat enim Terra & Aqua, corpore vno: Spiritu æthereo, quod Cælum est, medio copulante: & Anima, Animæ Mũdi scintilla animatus catholica: hypostasibus aut subsistentiis tribus, distinctis atq; diuersis. Vnde Lapis noster Trinus existit & Vnus, h.e. Triunus, videlicet, Terrestris, Cælestis atque DIVINVS. VEGETABILIS, quoque, ANIMALIS & MINERALIS est & dicitur; quia est illud idem, in substantia & in esse, ex quo Vegetabilia, Animalia & Mineralia, h.e. Terrena, Aquatica, & subterrena omnia, ortum traxêre suum, quemadmodum & paulò ante est ostensum. Et, quod propterea, in illa, mirificè operari possit. Et, quod illa nutriantur ac conseruentur iisdem, ex quibus Lapis: Lapis, contra, (suo modo) ex quibus ipsa. Deniq;, TRIVNVS est, quod SALE, MERCVRIO & SVLPHVRE, substantiis tribus diuersis atque distinctis, in Lapidem, sit compositus, TRIVNVM. Summariter: Vna est & Trina, Lapidis huius, tam mirabilis, materia certa & propria; ex qua o-

mnes Philosophi, magisterium certum, veraciter præparant: in trinitate catholica, (non particulari) sua, non peregrina aut speciali siue specificata) vnita: in vnitate, vniuersali, tripartita. Porto: Rectè veteres censuerunt & collegerunt, vnum esse DEVM, quia vnus est mundus: contra; vnum esse mundum, quia vnus est DEVS: neque SS.ª Scriptura alterius meminit; qui si essent, certè commemorasset. Inde, non absurdè, colligo: si vnus est Mundus, etiam vnus est Lapis Phil.m catholicus, catholicè repræsentans Mundi vnius vniuersum vnum, eiusque creatorem ac conditorem vnum. Si quæris, cur vnus tantum sit Mundus, & cur vnus tantum Phil.m catholicus Lapis: Respondeo; Quia DEVS plures noluit. Ratio est; quæcunque voluit, fecit; Psal. 115, 3. Cur verò noluerit, tu quære ab eo, ipse solus nouit. ΕΡΜΑΦΡΟΔΙΤΟΣ: *figuram acutè contemplare præsentem*, responsionem leges & videbis sufficientem. Cætera, quæ sequuntur, per se sunt satis clara & manifesta. De cæteris, in definitione, verba præsupponunt mentem.

VIII.

QVARE MANIFESTATVS, REGENERATORIE A SEMETIPSO,

& quomodo artis PhysicoChemicæ obstetriciâ manu, in corpore suo, semel assumpto, glorificato?

RESPONSIONEM, de primo, ex præcedentibus, petere poteris, plenariam. Hoc restat: *Quomodo, artis Physicochemicæ, obstetricia manu, in corpore, glorificato?* In REGIMINE, scito, TRIVNO. 1. IN PRIMO, namque, operis PhysicoChemici catholici REGIMINE, diuersis & laboribus & instrumentis, manuumque & Ignis arte varia, ex ADROP, (quod, in sua lingua, Saturnum sonat,) h.e. PLVMBO SAPIENTVM, SATVRNI COR: vinculis coagulationum dextrè relaxatis, DVENECH VIRIDE, & VITRIOLVM VENERIS (debita, Lapidis Benedicti, materia) aderit nostrum. LEO VIRIDIS, absconsus & latens, è montis sui Saturnini cauerna, illecebris ac blandimentis, natu-

ræ suæ conuenientibus, eliciendo manifestatur. SANGVIS, è vulneribus Leonis, lancea acuta transfossi, crassus, & copiosè effluens, diligenter colligitur, omnis. TAH & LILI, LIMVS, TERRA, madida, humida, vliginosa & lutosa, ADAMICA, prima creationis Mundi maioris, nostri ipsius, & Lapidis vigorosi nostri, materia, conspicua redditur. VINVM, (quod sanguinem terræ nominarunt Sapientes,) ex Vna Philm Catholica, Raymundi RVBRVM, ob ruborem (colorem virtutis) crassum, densum & atrum, nigrum nigrius nigro dictum, erit præstò. VINCVLVM, quo Anima cum corpore est colligata, & in vnam massam coadunata, relaxatur & dissoluitur. SPIRITVS & ANIMA (spiritus animatus) à corpore sensim discedunt & pedetentim separantur: hoc dum fit, fixum redditur volatile, & corpus immundum, de die in diem, corrumpitur, destruitur, moritur, nigrescit atque incineratur. Cinerem hunc, ô fili, ne vili pendas, est enim diadema corporis tui; latet sub eo pygmæus noster, vincens ac vinciens gigantes. II. In REGIMINE SECVNDO, (quod opus est mulierum, & ludus puerorum) in VASE cristallino, circulari, & materiei quantitati iustè approportionato, vno, artificio physicomagico, Hermeticè, nec non à Theosopho, cabalicè sigillato; FVRNO Athanoris vno; & IGNE vno. CORPVS, SPIRITVS & ANIMA, diligentia accuratissima, Herculeisque laboribus, externè lota, mundata & purgata, iterumque composita, commiscentur, per se putrescunt, & sinè manuali cooperatione, solius Naturæ laboribus, soluuntur, destillantur, separantur, sublimantur, coniunguntur, remiscentur, copulantur & reuniuntur: fixumque, sic, plenariè, fit volatile: per se quoque coagulantur; diuersimodè colorantur, calcinantur, figuntur; Et, ita, volatile, redditur fixum, Mundusque renouatus & nouus constituitur. In horum, in superficie, siuè externè, depuratorum, iuxta Naturæ & pondera & proportionem, mixtione, secretum COMPOSITIONIS triplex, paucissimis notum, quàm diligentissimè obseruare, & adhibere memento: aliâs spiritus animatus corpori nō potest coniungi; nec, contra, corpus spiritui reuniri. Quo ritè peracto, CHAOS, Naturæ catholicæ, aderit, ex priore, Mundi noui futuri, nouum: explicatur, separatur: separata exornantur, h. e. Naturæ, interni & radicalis atque centralis, Diuina: manuum labore

adhibito nullo: hanc factam esse, cum perceperis, motum, in te, experieris internum, &, oh, gaudio lachrymabis! Quia peccatum originis, igne Diuini amoris, in regeneratione, & corporis, Spiritus & Animæ, diuinitus auferri & separari, certò intelliges. Non scribo fabulas. Manibus tractabis, oculisque videbis tuis, AZOTH, h. e. ☿.^m Phil.^m Catholicon: qui cum Igne interno & Externo, harmonia tamen sympathica, cum Igne Olympico, ob necessitatem ineuitabilem, Physicomagicè vnito, ad Lapidem nostrum consequendum, solus tibi sufficit. Quod, Vulcani, secretum, profundissimè, absconsum, nisi probè scieris; eoque, aut ab artifice, aut vsu crebro, aut DEO IPSO, more Cabalistico, te instruente, in furno triuno, sphęricè rotundo, ritè vti didiceris, frustra & in vanũ (quamuis in debita materia) laborabis. TENEBRÆ apparebunt, super faciem abyssi: Nox, Saturnus, & Antimonium aderunt Sapientum: Nigredo, & caput corui, Alchimistarum in hora, coniunctionis, varia, & omnes Mundi colores, apparebunt: Iris quoque, DEI nuncia; & cauda pauonis. Mysteria nota, quæ de iride, & in veteri, & in nouo Testamento. Denique, posteaquam transierint color cineritius, albedo & flauedo, videbis, LAPIDEM PHIL.^m REGEM nostrum, & DOMINVM Dominantium, prodire, ex sepulchri vitrei sui thalamo ac throno, in scenam mundanam hanc, in corpore suo glorificato, hoc est, REGENERATVM & PLVSQVAMPERFECTVM, videl. Carbunculũ lucẽtem, splendore Temperatissimũ, & cuius partes subtilissimæ, ac depuratissimæ, cõcordi mistionis pace, in VNVM, inseparabiliter sunt ligatæ, summæq; æqualem: Diaphanon, vt Cristallus; compactum & ponderosissimum; facillimæ fusionis, in igne, vt resina, & ante hydrargyri fugam, sicuti cera, attamen absq; fumo, fluentem; corpora, solida & clausa, ingredientem ac penetrantem, sicuti oleum papyrum: in liquore quouis dissolubilem & liquescentem, eique commiscibilem, friabilem, vt vitrum: in puluere croceum, in massa verò integra, instar rubini, rubentem: (quæ rubedo, perfectæ fixionis, & fixæ perfectionis, est SIGNATVRA) permanenter colorantem aut tingentem: in tribulationibus examinum quorumuis, etiam sulphuris adustiui & aquarum comedentium tentationibus, ignisque persecutione vehementissima, fixum, semper durantem, & incremabilem, ac Salamandri instar, PERMANEN-

TEM, OMNIAQVE (eſt, enim, ſuo modo, OMNIA in omnibus) iuſtè iudicantem: clamantem; Ecce, Renouabo omnia. III. In REGIMINE TERTIO, fit LAPIDIS Phil.[a] cum Mundo maiore in partibus eius inſeparabilis VNIO: quæ eſt & dicitur, FERMENTATIO, Myſterium harmonicum nota: Quod, in Cabala, eſt hominis ad Monadis ſimplicitatem reducti, cum DEO, VNIO: id in PhyſicoChemia ad Lapidis noſtri plusquamperfecti & glorioſi, cū Macrocoſmo, in partibus eius, FERMENTATIO. Et: Sicuti homo, vnitus DEO, ratione DEI, fit quaſi Deus humanus, aut homo Diuinus, h. e. quaſi DEIFICATVR; & propterea poteſt, quæ vult; vult, autem, quæ DEVS IPSE: Ita & LAPIS PHIL.[m] Mundo maiore, in partibus illius, fermentatus, ratione fermenti, transformat ſe, in quodcunque voluerit, operaturque, pro naturis omnium diuerſis, diuerſimodè, omnia, in omnia, & coæquat ſe omnibus, cūctis, ſingulis ac vniuerſis. Hinc, fili doctrinæ, aliquantulū noſſe poteris, cur Philoſophi AZOTH ſuo, nomen impoſuêre, MERCVRII, qui corporibus adhæret. Quod ſi, perfectè, noris, es ille, de quo verè poteſt dici; Dimidium facti, qui benè cœpit, habet. Fermentatur autem LAPIS Phil.[m], non ſolummodo ſimpliciter cum Terra vel Aqua, verùm etiam cum harum fructibus, vegetabilibus, puta Animalibus & Mineralibus, hoc eſt, cum Medicinis, ex Vegetabilibus, Animalibus & Mineralibus, arte Spagyrica, præparatis: vt, nimirum, exaltentur in virtute, & à Diuino LAPIDIS huius Benedicti igne Catholico, ad & in actum, à potentia ſua, etiam plusquamperfectè deducuntur. Fermentatur, quoque, cum Metallis, videlicet, LAPIS, in albedine exiſtens ſumma, cum argento puro, ad album: LAPIS, verò, ſanguineus, cum auro obryzo, ad rubrum. Eſtque, opus hoc, trium dierum.

IX.

QVOD EST COMMODVM ILLVD, ET, QVINAM VSVS, PROPE-*modum infiniti, & Microcoſmo & Macrocoſmo, in triunitate catholica, mirificè ſalutares?*

LAPIS regeneratus & pluſquamperfectus, operatur in TRIVNITATE CATHOLICA, h.e. ſecundum Corpus, Spiritum & Animam, (catholica) in Corpus, Spiritum & Animam (catholicè) Mundi & Minoris & Maioris, quemadmodum tradiderunt ſapientes, & artis huius (qua, in percontandis NATVRÆ ſecretis, non ſagacior vlla) artifices (quibus credendum) expertiſſimi: tam immediatè quam mediatè. Vt Virtus, in actione, ſic VSVS, LAPIDIS huius, in PROIECTIONE (termino vtar, de phyſicochemicis, phyſicochemicorum) conſiſtit.

Eſtque

DIVINVS; Eſt enim אורים VRIM, per quod, præſente, & THVMMIM, יהוה TER MAX. de maximis & abſtruſis, Cabalicè dat TheoSopho reſpōſa, loquitur & vocem emittit ſuam: Et ſimilitudo aptiſſima CREATIONIS MVNDI; FORMATIONIS quoq; HOMINIS, maris ac fœminæ: LAPSVSq; eorundem miſerè deplorādi: Exemplar MATRIMONII pulchri, pudici, pii, luculentiſſimum: TYPVS INCARNATIONIS ΛΟΓΟΥ DIVINI, Redēptoris & Saluatoris totius humani gene

MICROCOSMICVS; FAX *Catholica* NATVRÆ LVMEN (*& externè & internè ritè adhibitus*) *in hominis mente, mirificè accendit. Cur non? Cum ipſe ipſa ſit lux Naturæ, coruſcans in tenebris Mundi. Quo in te orto, Creatorem ex creatura cognoſces, nec non Meſſiah promiſſum pia ac religioſæ antiquitati; intelliges, quid* MOTVS *ſit Sapientum* PERPETVVS, *ab inſipientibus iamdiu inſipienter quæſitus, at nōdum inuentus, nec in omne æuum, ab eis, aut ſic, inueniendus.* SPIRITVS *malignos, ab obſeſſis, expellit & arcet. Quid ni?*

MACROCOSMICVS; METALLA, ritè fermentatus, tranſmutat inferiora in ſuperiora, & in forma & in eſſe, ſecūdum veritatem, cum lucro ingente. Hinc diuitiæ immenſę, paupertatē fugantes, & omnia quę auro atque argento parātur, haberi poſſunt. GEMMAS ex ſilicibus non ſophiſticas, ſed genuinas ac veras facit: &, ex criſtallo, rubinū carbunculumvè lucentem ſplendore magno: VITRVM malleabile & potabile reddit: Ex margaritis multis vnam artificiosè cōſtituit. AZOTH Lapidis huius, h. e. ☿'

tis, h. e. Mundi minoris, qui cõceptus est de Spiritu sancto, in vtero beatæ Virginis, *inenarrandæ* PASSIONIS *innocentissimæ*, MORTIS SALVTIFERÆ, SEPVLTVRÆ honorandæ; DESCENSVS ad inferos solatii pleni; RESVRRECTIONIS victoriosæ; cum corpore in vtero virgineo internis assumpto, in cælum ASCENSIONIS gloriosæ: denique SESSIONIS ad dextram DEI Omnipotentis. *Experimentum* IVDICII VLtimi, atque tremendi in viuos & mortuos, & in Mundum totum, per ignem infallibile; Exemplum REMISSIONIS PECCATORVM, & liberationis à tenebrarum impuritatibus, clemẽtissimum. Tẽstimoniũ RESVRRECTIONIS CARNIS NOSTRÆ, & quidem cum magna innouatione ac gloria, viuum. Necnon CONIVNCTIONIS vniuscuiusque ANIMÆ, cum suo & SPIRITV & CORPORE proprio, in æternũ indissolubilis, veracissimum. Formula REGENERATIONIS & Spiritualis & corporalis nostræ, perfectissimũ Speculũ SABBATHI SABBATHORVM, quod est, beatitudinis æternæ, clarissimũ: IMAGO mysterii indiuiduæ vnionis SS^{æ}. TRINITATIS DIVINÆ viua.

Sunt in Natura potentiæ particulares, quibus cedunt malignæ potestates: cur non & vniuersali? Nec potest auctor confusionis ferre symmetriam. INGENIVM *(vsu medico) acuit & nobilitat: sic &* MEMORIAM *sublimem, ac* PRVDENTIAM *conciliat.* HILARITATEM *perpetuam, (absente violentia externa) &* AVDACIAM *honestam (quæ Animi Fortitudo est) mirè excitat.* RESTAVRATIONIS *ac* CONSERVATIONIS *nostræ est verissima* MEDICINA, *catholica:* MORBOSque *tam externos quàm internos siue corporis sint, siue Spiritus, siue Mentis,* DEO *cooperante, omnes etiam illos, qui pseudomedicis sunt incurabiles, virtuosè propellens, &* hominem totum *(prædispositum) vsque ad vitæ terminum à* DEO *sibi prædestinatum, & ingenio & corpore* vegetum *ac* valentem, *conseruans.*

Philm. CORPORA in primam materiam reducit; (est enim materia prima forma catholica animata) & METALLA, (vt ipse vidi) CRISTALLVM, GEMMAS, PERLAS, SILICES, ac LAPIDES (etiam Microcosmi) omnes, necnon MINERALIA, verè potabilia reddit. ANIMALIA à morbis liberat; inque vigore virtutis suæ conseruat. VEGETABILIA, ferè emortua, essentiâ simplicium specificâ fermentatus, & methodicè eisdem applicatus, *viuificat, resocillatque* humidum illis (humido permanente catholicô) *corroborando* natiuum, & ab interitu (in hac instantia) vindicat imminente. In lampade conueniente, *aqua* eius *permanens* artificiosè accensa, in perpetuum permanẽter *ardet.* Et (vt paucis multa concludam) efficax est, in fructus globi inferioris, necnon Spiritus sublunares, miraculosè, OMNES. Omnia enim hæc; LAPIDI huic, ob causas suas graues, naturaliter obœdiunt.

SVMMARITER.

LAPIS PHIL.m Materia, obiectum & subiectum est mirabilitatis omnis, quæ in Cælis & in Terris est, magnificũ. Nec non THEATRVM miraculorum ac secretorum, totius Vniuersi, amplissimum atque miraculosum, Libros SS.æ Scripturæ & Naturæ realiter exponens. Ex cuius contemplatione, accurata, tanquam per gradum supinum atque altum, in יהוה Agnitionem; pronum & obuium in NATVRÆ & NOSTRI IPSIVS cognitionem penitiorem, veram atq; perfectam, Theosophice conscendimus, & Naturaliter ac Sensibiliter trahimur. Pelagus est est enim Bonitatis æternæ, Sapientiæ atq; Omnipotentiæ DEI Iusti ac Misericordis, immensum, magnum Benignitatis suæ in nos testimonium. En; habes VSVM, catholice Triunum, DIVINVM, videlicet, Micrococosmicum, & Macrocosmicum: qui subdiuiduntur in physicum, physicomedicum, nimirum, pro hominibus, Vegetabilibus, Animalibus, Mineralibus, Metallis, Aquaticis atque Subterraneis, omnibus: Physicomagicum quoque; Hyperphysicomagicum, Theosophicum & Cabalisticum.

POTEST NE LAPIS PHIL.m

(vt tradunt) MVLTIPLICARI?

POTEST. Et quidem, in qualitate ac in quantitate. Estque LAPIDIS Phil.m MVLTIPLICATIO, nihil aliud, quam operis Physicochemici, Catholici, cum lapide glorificato, ante fermentationem, in fontina sua catholica, h.e. AZOTH, iterum soluto, per regimen secundum, reiteratio. Quoque sæpius reiteratur Multiplicationis opus, eô citius quoque & perfectius opus in virtute absoluitur: idque sic in infinitum.

COROL-

COROLLARIA
QVATVOR.

1 *EXPENSÆ totius operis huius vsque ad fermentationem completi (victu & amictu exceptis) ad summum non excedunt valorem 30 talerorum: sciens loquor, à sciente fraternè edoctus. Errant secus statuentes.*

2 *Quemadmodum bonorum mundanorum pars decima solet impendi DEO, in causis piis; nouem verò vsui mundano: ita, in contrario, Theosophum decet, decimam duntaxat Lapidis huius partem, vsibus impendere mundanis; nouem verò reliquas, soli DEO, in proximis, egeno. Quod eleemosynarii DEI, in hospitali hoc magno, est proprium.*

3 *JHSVH CHRISTI crucifixi, Saluatoris totius humani generis, id est, Mundi minoris, in Naturæ libro & ceu speculo, typus est seruator Mundi maioris, hoc est, Phil^m. LAPIS: Quare, ex Lapide hoc, CHRISTVM naturaliter agnoscito; & ex CHRISTO, LAPIDEM Phil^m. Theosophicè discito: Ita, Antiquitas pia & religiosa, de Maschiah promisso, etiam ab, in & ex Natura, est certior facta. Sic Ethnicus, aut Turca, SS.^m Scripturam (DEVS!) nihili æstimans, ex Naturæ libro, ad sensum & rationem potest conuinci veritatis, atque (Diuina cooperante gratia) conuerti ad Christianismum. Sic & Judæus.*

4 *Qui mysteria SS.^æ Scripturæ probè didicerit quoque legere in libro Naturæ, ac Semetipso; & contra: Is SAPIENTIÆ Æternæ thesaurorum erit inuentor mirificus. Liber enim explicat librum. Placuit DEO mirabili mirabilis hic & dicendi & docendi modus: placeat idem & mihi, & tibi. Ensoph! Ensoph! Ensoph!*

ÆNIGMA.

OMNIA in omnibus primum, OMNI tertio tradidit (ex OMNI primo secundo) OMNIA in OMNIBVS primum secundum, vt inde OMNIA in OMNIBVS, & OMNIA (catholicè) agnosceret, cognosceret, ac possideret. Quod nomen eius, si nosti? Consilium audi: Ambula in viis Doctrinæ atque Legum Amphitheatri huius,

& יְהוָה OMNIA paternè

docebit.

SIGILLVM NATVRÆ ET ARTIS SIMPLICITAS.

Dixi.

ISAGOGE,
fiue
INTRODVCTIO
IN FIGVRAM
AMPHITHEATRI
Quartam, breuis.

Homo
TOTO CORDE, TOTA ANIMA,
OMNIBVS VIRIBVS, ET OMNI MENTE,
DIVINA GRATIA
STIMVLANTE ET MOVENTE,
(eft enim DEI mifericordis donum)
STVDENS
יְהוָה AGNOSCERE,
SEIPSVM (*cognitione fui*) ABNEGARE,
ET MVNDVM
(*cognitione quoque luminis naturæ*)
CONTEMNERE IMMVNDVM.

1.

STOLA integritatis Chriftianæ CANDIDA, hoc eft, fimplicitate, recto & probitate, fanctè amictus; veritatisq; Diuinæ ZONA lumbis fuccinctis AVREA, & SCEPTRO CHRISTIANÆ libertatis imperatorio, mundo videlicet, diabolo ac carnis concupifcentiis atque affectibus dominando, in hanc fcenã mundanam progrediens:

2. ANNVLO ASSISTENTIÆ gratiæ Diuinæ admonitorio, virtuosæ videlicet, catholicæque promissionis, ab IPSO, in cuius ore non inuentus fuit dolus, datæ, dicentis, Amen, amen dico vobis, si quid petieritis PATREM in NOMINE MEO, dabit vobis, petite & accipietis: digito annulari decoratus.

3 ת, verè catholici signatura, MITRÆ, aut LAMINÆ AVREÆ SACERDOTALIS, CORONÆVE REGIÆ loco, hominis interioris fronte, diuinitùs notatus, & ceu obtectus atque ornatus.

4 AQVA lachrymarum pœnitentialium & nouæ obœdientiæ BENEDICTA, ASPERSORIO crucis ac tribulationum verè hyssopico, Christianè aspersus.

5 Cui antè mentis suæ, DEO coniunctæ atque vnitæ, oculos è collo dependet, in TABVLIS cordis sui, à lethiferis peccatorum sordibus puri ac mundi, verè AVREIS, flagrantissimi amoris Diuini CINABRIO, fidei sinceræ PENICILLO indelebiliter depictus, nec non MALLEO spei firmæ fortiter impressus יהשוה ΧΡΙΣΤΟΣ, DEVS & HOMO crucifixus; περιγεγραμμένος; יהוה ἀπεριγεγραμμένου ipsissimus CHARACTER, & FIGVRA paternæ ὑποστάσεως, siue subsistentiæ: SIGILLVM Patris, IMAGO non tantú, vel EIKΩN, sed & ἀπαύγασμα, & verus gloriæ Patris splendor, DEI VERBVM, DEI VIRTVS, & DEI SAPIENTIA incarnata. En SIGNACVLVM, vincens ac fugans partes aduersas! PENTACVLVM & quinque literarum ac vulnerum, VERBI mirifici mirificum! ALMALDEL virtuosum!

6 CIRCVLO יהוה igneo, GLADIO verbi Diuini ancipiti, candidæ & viuæ fidei in Christum MANV, DEO eam mouente & regente, ducto, inclusus; eoque contra portas inferni, tutore ELOHIM ZEBAOTH omnipotente, inuictissimè munitus.

7 IVRAMENTVM, ob FOEDVS & PACTVM conuentionis, cum SPIRITV Sapientissimo, Optimo, Potentissimo, Infinito, Zelote, quo ei triuni, se triunum totum, corpore, spiritu & animâ, mancipauit, in perpetuum indissolubile; CEREMONIIS sanctissimis, in baptismate Christiano, iuxta & fluminis LOTIONE sacri aquosa, & flatus VNCTIONE sacrosancti oleosa, semel sanctè præstitum, fideliter seruans: datamque illi ipsi fidem, qui sanguine eum redemit suo (cui tu, inquam, chiro-

grapharius debitor sanguine vicissim obligatus tuo) nefariè non soluens.

8 LAMPADE atque CANDELIS, luminis de lumine æterno, semper ardentibus, in mente sua Diuinitus accensis, illuminatus.

9 HOLOCAVSTVM, quod יהוה SPIRITVM OPT. MAX. non despiciet, spiritum contribulatum videlicet, & cor contritum, illi eidem, piæ deuotionis orationisque ardentis, ad DEVM volantium, SVFFVMIGATIONE, lotis & animi & linguæ MANIBVS, patienter sacrificans.

10 PROPOSITIONE denique, non temerè quauis, leui, scurrili aut inani, verùm licita, honesta, & propterea DEO non aduersa, sibique ipsi, aut proximo suo, maximè vtili necessariavè, menti supplici & à lethiferis peccatorum sordibus pœnitentialiter defæcatæ, (quæ vera CHARTA VIRGINEA, pura & munda, Theosophorum, non cacomagorum) CALAMO cogitationum integrarum imaginationumque rectarum, ex desiderii sciendi CINABRIO ardentissimi, firmiter inscripta; & ALTISSIMO, eleuationis in EVM annuntiatione, submissè oblata: in IEIVNIO Christiano, tam à concupiscentiis affectibusvè vitiosis, quàm à superfluo corporis cibo, GENVBVS & cordis & corporis humiliter FLEXIS, deque optatq (Diuina clementiâ) beatè impetrando, indubitanter sperans: in SACELLO siue ADYTO, ORATORII, monastico, aut quasi eremitico, ad יהוה pro SAPIENTIA sancta, MANE vigilans, & ore ac corde Χριστοφορὸς, CRVCIFORMITER, hoc est, in SPIRITV & VERITATE, sine intermissione.

ORANS

ORANS,

AVDIT, VIDET, OBSERVAT,

יהוה MIRABILIS,

vocem mirificam, mirabiliter sonantē, tonantem & loquētem,

IN

SS.ª SCRIPTVRA;	NATVRA;	SEMETIPSO;
Historicè; siue	Μακρὸ καὶ μικροκοσμικῶς;	*Secundum animam, in*
Literaliter;	Theosophicè;	*mentis, DEO iunctæ, aut*
Moraliter;	Physicè;	*luce Diuina illuminatæ,*
Tropologicè;	Physicomedicè;	*speculo: idque tam dormi-*
Anagogicè;	Physicochemicè;	*endo, quàm vigilando: vt*
Physicè;	Physicomageicè;	*testes quoque conscientiæ*
Typicè;	Hyeprphysicoma-	*propriæ mille, veritatem*
Cabalicè;	gicè;	*perhibentes, iuxta Legem*
TheoSophicè;	Cabalicè;	*in cordibus nostris, Diuini-*
		tùs scriptam.

per CÆLVM, per TERRAM, per AQVAS, per AEREM, stellas, ignes, nubes, ventos, saxa, gemmas, lapides, mineralia: per Animalia, terrestria, aquatica & volatilia: per vegetabilia omnia, per herbas, semina, lingua, virgulta, fructus: per numeros, literas, puncta: per HOMINEM, secundum CORPVS & corporis partes, & SPIRITVM, qui (& in corpore & sine corpore) naturaliter FAMILIARIS, HOMVNCVLVSque Sophorum est per LAPIDEM Phil.^m & dum præparatum, & quando regeneratione glorificatus est. Imò, per CREATVRAS OMNES, etiam inuisibiles, hoc est, non physicas, vt sunt totæ cælestis & infernalis exercituum spiritualium militiæ, ANGELI videlicet boni ac mali: & per OMNIA, quæ à visibilibus, hoc est, physicis orta sunt creaturis, siue per se ea sunt naturalia, siue artificis manu industriosa affabrè elaborata: tanquam per MEDIA, nobis aptè inseruientia, quibus Diuina humanitùs sentiamus. O quàm mirabilis vox DEI in omnibus, per omnia, ad omnes! In VSVM hunc, vt יהוה voluntatem, de præteritis, præsentibus atque futuris (iuxta DEI voluntatem) quibuscunque, sine fallacia rectè sciamus, cognoscamus ac præuideamus: Et, in Natura constituti, supra

Naturam (Deo duce) nosipsi dominemur: Resque ipsas haud difficilè efficiamus & peragamus, quarum causæ (sæpissimè etiam naturales) à Sapientibus mundi huius ignorantur, ob idque peritissimis in prophana philosophia viris etiam admirandas, & non credēdas, SAPIENTIÆ Æternæ cultoribus atque alumnis fidelibus dilectis, solùm cognitas & dignas. In summa: potest TheoSophus, quæ vult; vult autem, quæ DEVS IPSE. In DEO potest omnia. En Secretum, vbi, quibus Auxiliis, cur, quomogo, quando CREDENTI nil impossibile!

ET,

THEOSOPHVS;

1 Cvi est MENS sana, nec negotiorum curarumque mundanarum immundarum mole oppressa, in CORPORE sano:

2 Cum Sophistis quibuscunque non ambulans, sed SAPIENTIÆ Æternæ & SS.* VERITATIS catholicæ semitæ firmiter insistens, inque ea, animo constanti, ad finem vsque impetrationis, perseuerans, DEI enim zelotis donum hoc.

3 Curarum temporalium vanitatibus & phantasiis splendidisvè mundi huius immundi sapientiæ miseræ miseriis, & verè nugis ac fabulis citò transitoriis, haud implicitus, verùm in SAPIENTIÆ æternæ meditationibus & laboribus diu noctuque totus.

4 Amicus יהוה factus: ab hocq; solo præceptore omnium sapientum catholico: dierum Antiquissimo, candidissimo, nec non fidelissimo, iuxta voluntatem suam liberrimam, rectè edoctus, idq; vel immediatè, vel mediatè, quod est, per Magistrum, spiritualem aut corporeum, nuntium יהוה bonum: Et, per libros, puta, SS.* Scripturæ, atque Naturæ, etiam Naturæ interpretum chartaceos, quorum, quinam authentici sint, solus, cum Ignis examine, DEI Spiritus, in eo, dextrè iudicans, sit censor omnium æquissimus.

5 Mancipium aliorum, præsertim hisce bonis ac donis indignorum, arbitrii & pecuniæ non existens, verum per se vtcunque diues, vt de victu & amictu non sit solicitus honesto. Nam impossibile, indigentem, aut non liberum, posse philosophari. Ars libera, liberum & totum vult hominem.

6 Practicus manualis in Physicochemiæ laboribus, multùm

tùm exercitatus atque expertus. 7 Naturam, maiestatis æternæ ac ineffabilis, in huius mundi theatro speciosissimo, ministram nunquã otiosam, ducem Sophis omnibus fidam à Deo benignè cõstitutam, vt TheoSophiæ amator, h.e. philosophus, noscens, & obœdienter obseruans.

8 Eamque blandè, (quia minister) & lentè (quia actio eius lentissima) ducendo, non violentia iracundâ (vt hostis) cogendo, in principiis naturalibus, arte studiosa, prudenter imitans.

9 Constantia industriosa & patientia laboriosa, laborum, SAPIENTIÆ veræ fructus, qui non nisi mentibus diuinis dantur, proposito firmo Sapienter eis & piè vtendi, hoc est, riuulos fraternè emittendi, fontem, in timore DEI, solus retinendi, (quod eleemosynarii DEI, in hospitali hoc magno, est officium) hilarique & animo, & vultu sereno (יהוה nutu) patienter expectans.

10 Non secretarius publicus, sed Harpocrates existens; Deoque immortali, pro bonis ac donis tantis ac tam paternis, quieto & gaudio & silentio (ne sibi ipsi periculum accersat, aliisque maleficii ansam præbeat, & propterea ira יהוה miserè consumatur) gratias immortales agens.

COROLLARIA DVO.

1 JHSVH CHRISTI crucifixi, Saluatoris totius humani generis id est, Mundi minoris, in Naturæ libro & ceu speculo, typus est seruator Mundi maioris, hoc est, Phil^m. LAPIS: Quare, ex Lapide hoc, CHRISTVM naturaliter agnoscito; & ex CHRISTO, LAPIDEM Phil^m. Theosophicè discito: Ita, Antiquitas pia & religiosa, de Maschiah promisso, etiam ab, in & ex Natura, est certior facta. Sic Ethnicus, aut Turca, SS.^m Scripturam (DEVS!) nihili æstimans, ex Naturæ libro, ad sensum & rationem potest conuinci veritatis, atque (Diuina cooperante gratia) conuerti ad Christianismum. Sic & Judæus.

2 Qui mysteria SS.^æ Scripturæ probè didicerit quoque legere in libro Naturæ, ac Semetipso; & contra: Is SAPIENTIÆ Æternæ thesaurorum erit inuentor mirificus. Liber enim explicat librum. Placuit DEO mirabili mirabilis hic & dicendi & docendi modus: placeat idem & mihi, & tibi. Ensoph! Ensoph! Ensoph!

ÆNIGMA.

OMNIA in omnibus primum, OMNI tertio tradidit (ex OMNI primo secundo) OMNIA in OMNIBVS primum secundum, vt inde OMNIA in OMNIBVS, & OMNIA (catholicè) agnosceret, cognosceret, ac possideret. Quod nomen eius, si nosti? Consilium audi: Ambula in viis Doctrinæ atque Legum Amphitheatri huius, & יְהוָה *OMNIA paternè docebit.*

OMNIA,

ad

יְהוָה DEI OPT. MAX. SOLIVS HONOREM, LAVDEM ac GLORIAM, POTENTIAMq; SAPIENTIAM & BONITATEM

agnoscendam atque celebrandam:

PROXIMI EGENI, & PROPRIOS VSVS,

& in tempore & in æternum innumerabiliter salutares:

DIABOLI verò, istiusque squamarum putidarum despectum summum ac detestationem æternam.

Hallelu-jáh: Hallelu-jáh: Hallelu-jáh:

Phi, Diabolo.

Digitized by Google

EPILOGVS,
siue
CONCLVSIO OPERIS TOTIVS.

Svmma operis totivs.

AVDIVISTIS nunc ô mortales, Spectatores optimi, per Regium SOPHIÆ SVPERCÆLESTIS præconem sapientissimũ, eiusq;, ME, interpretem THEOSOPHIÆ Amatorem fidelem, imò à SAPIENTIA Æterni Æterna IPSA, sola vera, Quid sit SAPIENTIA; Qualis & Quanta; Quæ cum Ea pugnantia; Qui Thesauri, Vsus, Effectus, Fructus, Quantopere, Vbi, Quibus auxiliis, Cur, Quomodo, Quando, Omnibus, Cunctis, singulis ac vniuersis, pro IPSA Thesaurisque Illius inexhaustis feliciter consequendis, Orandum & Laborandum; Qua quærenda Methodo aut via; Cui, Cui non, à Quo, & in Quem finem detur. Vidistis AMPHITHEATRVM ipsum. O vtinam (legendo DOCTRINAM Amphitheatri in Prologo, Prologi videndo in Amphitheatro) ludos Amphitheatrales spectaculaque Amphitheatrica SAPIENTIÆ VERÆ Christiano Cabalistica, Mageica & PhysicoChemica sapienter cõtemplati fuissetis, dextrè intelligeretis; in ORATÔRIIS & LABORATORIIS silvestris fideliter vos ipsi quoq; ageretis, exerceretis, Theosophicè imitaremini. At vereor è millibus vix vnum. Non enim contingit cuiuis, credite veridico, portum appellere veritatis; nec est cuiusuis Biblicè, Macro & Microcosmicè in CATHOLICISMO TRIVNO, Nosse DEVM, & quem misit IHSVM CHRISTVM, SEMETIPSVM, & MVNDVM maiorem, & quem dedit, eius

A quo intelligatur Amphitheatrum hoc: à quo non.

FILIVM, MAGNESIAM Philoſophorum. Soli Diis (ELOHIM) geniti potuêre: hoc eſt, ii, qui (vt eſt figurâ ſecunda) reiiciendo Binarium, Ternarium per Quaternarium reduxerunt reducereve ad Monadis ſimplicitatem (Diuina cooperante gratiâ) ex animo ſtudent. Non fatuum, ſed vatem vobis dixiſſe ſcitote, eum, qui pœnitentialiter nondum lotus atque purgatus; qui non Ignis, partem Libri NATVRÆ inferiorem PhyſicoChemicè explicantis, DEI profeſſoris in Vniuerſitate Mundi huius auditor indefeſſus; qui non Biblicè, Macro & Microcoſmicè Catholicus; qui SPIRITV SAPIENTIÆ non illuminatus; illum, inquam, medullam & Nectar Amphitheatri huius haud guſtaturum. Impurus; in ſchola crucis ac tribulationum piè non exercitatus; non PhyſicoChemicè vulcanicus; ſophiſta; pſeudophyſicus; cacomedicus; labyrintheus; circumforentialis; deceptoriè particulariſta, præſtigiator ſeu diabolicus, de DEI myſteriis Naturæque ſecretis quid veri intelligeret, ſolidi ſciret, quid fructuoſe tractaret? Qui minus DISCIPLINÆ atq; DOCTRINÆ huius tam ſanctæ filius, abeat, & TheoSophicè diſcat, priuſquam de Amphitheatro hoc cenſeat. Lectorem poſco, Auditorem volo, Contemplatorem deſidero, Iudicem requiro in TheoSophicis, Phyſicis, PhyſicoMedicis, PhyſicoChemicis, PhyſicoMageicis, HyperphyſicoMageicis, Cabaliſticis, Biblicè, Macro & Microcoſmicè Exercitatum, Orthodoxum, Catholicum; Influentiâ, Lumine & Motu SOLIS DIVINI irradiatum, illuminatum, accenſum & ſtimulatum in charitate ad Bonum; Pythagoricum; non filium, ante patrem, præcocem; Theoſophicè, hoc eſt, ad Legem & Teſtimonium SS.æ Scripturæ, Libri Naturæ Conſcientiæque rectæ, non Ethnicè aut prophanè diſputantem atque philoſophantem. Talis adſit lector, auditor, contemplator, iudex; non alius. Procul hinc abeſte prophani. Vigilanter ergò circumſpiciendum, Qui, Quales & Quanti ſint proci Amphitheatri huius, & IEHOVAH TheoSophicè conſulendus, quibus concredamus PHILOSOPHIAM VERAM, Catholicam, Tertriunam, PHILOSOPHANDI que Methodum verè & Catholicè Sapientibus vſitatam. Non, certè, in omnem aurem peregrinam, aut conſcientiam pollutam, hæcce temerè ſunt proferenda. Nam ſicuti, dicente Gregorio Nazianzeno, non licet ſemper & publicè de DEO diſputare; ita

Qualis hic requiratur Lector, Auditor, Contemplator, Iudex.

Quib. communicandum Amphitheatrū hoc, quibus non.

nec

nec tutum prorsus, de DEI Naturæque mysteriis, arcanis atque secretis: sed est Cui, Quibus & Quantum. Neque enim ita vilis est SAPIENTIÆ sermo, vt IDIOTIS (alto quamuis stemmate natis) mundanè immundè viuentibus, etiamsi Christiano nomine censeantur, ineptè pateat, cum nihil omninò sapienter sublime intelligant, capiant aut sapiant; cum indociles sint, & per terram repentes homunculi, suoque cerebello phantastico omnia peruersè metiantur. Perinde esset, ac si quis stercori Nectar infunderet, aut margaritas obiiceret porcis, seu asino substerneret rosas. Arcana publicata vilescunt; & gratiam prophanata amittunt. LEVIBVS, & hominum vocabulo minus dignis, inconstantibus, vita sordidis, sermone obscænis, mendacibus, histrionum, morionum, equorum canumve curam SAPIENTIÆ Legi atque Doctrinæ præferentibus, quibus Secretum omne fabula est, necnon alia mundana immunda admirantibus, Gazophylacium pandere Arcanorum, honestumne factu sit nec ne, iure quæro? Categoricè respondete, quæso, Domini mei. Sacrilegium, mea sententia, committit, qui hoc facit. PROPHANIS, hoc est, à studio & Amore SAPIENTIÆ VERÆ prorsus alienis, qui captionibus vanis quasi aranearum telis semetipsos cũ aliis infirmioribus simplicioribusque illaqueant; qui Dialecticorum obseruationes contra veritatem pueriliter effutiunt; qui, garrulitate sua superba, ingenia impediunt bona, ne ritè inuestigent percontenturque reconditiora; qui, sicut feruentes equi & inquieti facere solent, ceruices submittere nolunt VERITATI duras, sed auriga nostro, hoc est, TIMORE DEI in Charitate Christiana, lasciuè ac petulanter excusso, procul à SAPIENTIÆ semitis deuiant, lineaq; VERITATIS recta centrove VERI ad circumferentiam mendacii lubentes euagantur; ad hoc vnum spectantes atque prospicientes, si quid fortè in quæstionibus seductoriè captiosis alligent, aut simpliciter ac fideliter dicta peruersè dissoluant: His, inquam, SAPIENTIÆ offerre thesauros, nonne esset turpissimum simulque inutile? Præsertim, cum PHILOSOPHIÆ VERÆ Christianæque Charitatis non tam ignari sint, quàm inimici acerrimi. Quid fieret si accusatores atque adeo Iudices, hoc in negotio, constituerentur tales? nonne de scintillis DOCTRINÆ sanæ non rectæ intellectæ, aut sinistrè interpretatæ, statim ingen-

IDIOTA. Was sollen der Kuh Moschaten.

LEVES.

PROPHANI.

dius VERITATIS vnicus; hæc norma Veritatis Triuna; hoc Archetypum siue Exemplar Catholicon, Triunum, solum authenticum; vnde quisquis vel vnguem discesserit minimum, à recto, à vero discedit, curritque extra viam. Animus igitur tuus, mi frater, qui ad VERITATIS culmen anhelas, à vulgi tum factis tum opinionibus quàm maximè dissentiat. Fallitur & fallit, vulgi qui pendet ab ore. Solus mihi placet Sapiens; placebit eidem Amphitheatrum SAPIENTIÆ VERÆ nostrum: præsertim verò lectione eiusdem crebrò repetita, contemplationeq; de eo TheoSophicè suscepta, nec non Doctrina illius, in Oratorio & Laboratorio, ad vsum sapienter translata. Quòd, si PARTICVLARIA me omisisse conqueratur quidam multa, sciat ille velim, AMPHITHEATRVM hoc esse CATHOLICON siuè VNIVERSALE: secundum Leges atq; Doctrinam eius TheoSòphicè ingrediatur ORATORIVM, sapienter LABORATORIVM; reuelabit atq; docebit DEVS (si placuerit sibi, & proderit tibi) ChristianoCabalisticè, DiuinoMagicè, & PhysicoChemicè, PARTICVLARE OMNE. Hui! nonne crabrones irrito, & fortassis cuculos ingratos? Fürwahr ich mache die Narren tolle/ vnd jage die Phantasten wider mich in Harnisch. Atqui, SAPIENTIÆ SPIRITV auxiliante, non deerit mihi aliisque PHILOSOPHIÆ veræ alumnis, claua VERITATIS Catholica, Triuna, quâ assultus istorum, tam publicè quam priuatim, repellamus coerceamusque petulantes. Quantum verò VTILITATIS habeat Amphitheatrum hoc nostrum, non tantum ex oratione mea, sed reipsa, (quæ per se sufficienter loquitur) æstimari volo. Martialis: Victurus Genium debet habere liber. GENIVM habet AMPHITHEATRVM, BONVM. Dieses Werck lobt (Gott sey danck) seinen Meister/ das weiß ich. Ridiculum & ferè ardelionicum Ciceronis illud lib. 4. Tuscul. Quæstion. Quid ènim ei, dicentis, videatur magnum in rebus humanis? cui æternitas omnis, totiusque Mundi nota sit magnitudo? CONTRA TheoSophicum hoc nostrum: Quid non ei videatur magnum, in lucis huius vsura, cui Biblicè, Macro & MicroCosmicè notus DEVS IPSE Æternus, notaque NATVRA & CREATVRA omnis; cui non solum Mathematicè (quemadmodum fortassis Ciceroni) nota sit totius Mundi vtriusque magnitudo, verùm quoque Physicè, PhysicoMedicè, PhysicoChemicè, Physico-

Soli Sapienti placebit Amphitheatrum hoc.

PARTICVLARIVM cognitio quomodo adipiscēda.

VTILITAS Amphitheatri huius.

Mageicè, HyperphyſicoMageicè, Cabalicè, Theoſophicè, Natura, Proprietas, & Qualitas omnis. Ad hoc enim, ô homo, Creator te plaſmauit, Saluator redemit, Spiritus ſanctus ſanctificauit, SACROSANCTVM TRIVNVM vt noſcas CATHOLICON, eoque in Triunitate TheoSophica, hîc & in æternum fructuoſa, Sapienter fruaris; Creatorem Mirificum & Creaturam eius mirabilem in humilitate admireris. Quô profundius in contemplationem creaturæ, nedum Creatoris deſcendit Sapiens, eô plus anſæ ſibi præbetur, cur SAPIENTIAM, BONITATEM & OMNIPOTENTIAM JEHOVÆ dignè miretur. Hoc, Amphitheatrum noſtrum. Hïc, Catholicè OMNIA. Lerneſtu hierauß nichts/ ſo iſts in ſecretioribus mit dir vergebens. Moneo autem vos, fratres chariſſimi, Doctrinæ filios, vt ſancta, iuxta Leges atque Doctrinam Amphitheatri huius, ſanctè tractetis; ne apud vulgus imperitum, vel in publico, myſteria prophanentur, voſq; ipſi boum calcibus conculcemini. Vetuit DOMINVS & Magiſter noſter Sacrum dare canibus: & tantum Diſcipulis dixit, VOBIS (non vulgo) datum eſt noſſe myſterium regni DEI, CÆTERIS autem (vulgo) in parabolis, Luc. 8, ỷ. 10. Inter vos de magnaliis DEI fraternè conferatis; in cœtu TheoSophorum, hoc eſt, VERITATEM SAPIENTIÆ VERÆ ex animo amantium, ſitientium atque ſequentium, etiam in deſpectum diaboli ſquamarumque iſtius. Bone DEVS! quot & quantis impedimentorum machinis annis multis me aggreſſus eſt diabolus, hoſtis VERITATIS (JAH teſtor Summum, ferè innumeris) quibus deterrerer à propoſito meo tam pio, ab opere laborioſe ſumptuoſeque ſuſcepto, ne ſcilicet extruerem AMPHITHEATRVM hoc, erigeremque in eo SAPIENTIÆ, OMNIPOTENTIÆ & BONITATI JEHOVÆ, Monumentum honoris, laudis, gloriæ inſigne; PROXIMO Μνημόσυνον Charitatis; MIHI IPSI Memoriale, labili inſeruiens memoriæ meæ; DIABOLO Teſtimonium odii publici, & phy ſempiternum; DEVS bone, inquam, quot me ſeductionum & tentationum machinamentis aggreſſus eſt tenebrio iſte! obiiciens modò ſummitatem Doctrinæ; iam ingenii imbecillitatem; mox, ſumptuum copiam laborumque difficultatem; nunc, notam affectatæ nouitatis aut ſingularitatis; iterum, calumnias prophanè philoſophantium; obloquia propter Scientias &

Admonitio fraterna.

Machina diaboli impedimentorum.

Amphitheatrum hoc cur extructum.

Artes reconditiores ferè infamia; inuidia fratrum in facultatē & studio simili falsorum; imò aliquot myriades horum: attamen roboratus & animatus SPIRITV SAPIENTIÆ & FORTITVDINIS Diuino, qui mentem, vt meditatus fuerim, illuminauit; confidentiam veram, vt scripserim, dedit; os, vt loquutus fuerim, aperuit, & vt iam loquar, aperit; sequutus sum quô Fata vocabant; ductuque & virtute SPIRITVS huius in zelo perseuerans pio, machinas illas TheoSophicè superaui omnes, ita vt suppeditante JEHOVAH facultates ac vires, tandem per tædia, impedimenta, infortunia, tanquam per mare rubrum, feliciter transgressus, ex labyrintho errantium saluus & incolumis euaserim. Ecce, TERRAM video! Quapropter ô JEHOVAH, ENS SPIRITVALE, TRIVNVM, Æternum, Sapientissimum, Optimum, Potentissimum, EHIEH ESER EHIEH, JAH, JEHOVAH, ELOHIM, EL, ELOHIM GIBOR, ELOHAI, JEHOVAH ZEBAOTH SCHADAI, ADONAI MELECH, Terribilis, Verax, Fortis, Zelotes, Juste, Longanimis, Misericors, multa Benignitate, omnia videns, PATER, FILI, SPIRITVS SANCTE, Creator Cæli, Terræ, Aquarum & OMNIVM quæ totum continet VNIVERSVM Conditor, ego HENRICVS KHVNRATH in Sapientia, Bonitate, Justitia, Veritate, Sanctitate, Multipotentia, Immortalitate (in ADAM protoplasto, sicuti homines omnes) ad Imaginem; Vnus verò in persona, Trinus in Essentiis, ex Corpore nimirum terreno, Spiritu Cælesti (SCHAMAIM) & Anima Diuinitùs inspirata, ad similitudinem tuam, HOMO formatus; ex gratia in CHRISTO, reformatus; gratias ago tibi Altissimo humillimè ingentes & summas, quòd clementer exaudieris preces, lachrymas, vota & suspiria mea, ab iuuentute prima pro SAPIENTIA VERA impetranda, ad TE pœnitentialiter sæpissimè fusa; & quòd ex mera benignitate tua mihi ostenderis VERITATEM eorum, de quibus agit Amphitheatrum Tertriunum, Catholicon, præsens. Oro ex toto corde MISERICORDIAM tuam, vt mittas mihi de Cælis sanctis tuis RVACH HHOCHMAH-EL, SPIRITVM SAPIENTIÆ tuæ, qui mihi familiaris semper adsistat, me dextrè regat,

Sapienter moneat, doceat: mecum sit, Oret, Laboret; mihi det benè velle, nosse, esse & posse in Physicis, Physicomedicis, PhysicoChemicis, PhysicoMageicis, HyperphysicoMagicis, Cabalicis, TheoSophicis quibuscunq;, o m n i b v s: in omni vitæ meæ actione; ne errem à via Veritatis, & Iustitiæ Lumen luceat mihi, & S o l Intelligentiæ oriatur mihi in mente ac corde meo. Vt tibi, ô I e h o v a h, in Bonis & ad Bona sim id, quod homini sua est manus; S a p i e n t i æ tuæ vnicè sequar V e r i t a t e m Catholicam, Tertriunam, Biblicam, Macro & MicroCosmicam; inque Gazophylaceo e i v s Catholico, Tertriuno, Libris nimirū SS[æ]. Scripturæ, Naturæ & Consciētiæ puræ ac rectæ, S a p i e n t i a m & P h i l o s o p h i a m v e r a m p h i l o s o p h a n d i q v e modū legitimum (amicus factus D e i) legitimè vener. Influentiâ, obsecro, Lumine & Motu S o l i s t v i s v p e r c æ l e s t i s me totū bea. Benignè mihi concede, quæso, vt mente sana in corpore sano mihi suppetant & facultates & vires perducēdi ad finem perfectè completum ea, quorum Theoriā & Praxin veras mihi mirabiliter notas fecisti; cum fructu atq; liberrimè, donec vixero, iis vtar, in Tui honorem, laudem & gloriam; Proximi (iuxta votum meum Christianum) Meiq; ipsius vtilitatē honestam, diaboli verò squamarumq; illius phy æternū. Sit, ô D o m i n e, mihi à dextris & sinistris, ante, retro, sursum atq; deorsum, imò circulariter, A n g e l v s meus, minister tuus flammeus, bonus, qui sub modo delegatæ à T e administrationis, latrones in aeris regione latitantes seu spiritus fuget malignos, malitiam illorum coerceat, meque à leone rugiente circumeunte defendat, ne me deuoret, & malo deniq; circumdatum, ne peream, moneat, custodiat. Libera me, ô D o m i n e, à malo O m n i; vtq; sic, concede, transeam per temporalia, ne interim amittam B o n a Æterna; fruarq; I e h o v a h Paterno, Fraterno atq; Amico, ad salutē Catholicam, hîc & in omnem Æternitatem fructuosissimam: Per & propter S a p i e n t i a m P a t r i s incarnatā, D.N. I h s v m C h r i s t v m c r v c i f i x v m; qui in T r i v n i t a t e viuis & regnas D e v s in secula seculorum, A m e n. Ex Musæo nostro anno æræ Christianæ 1602.

H e n r i c v s K h v n r a t h
L i p s. T h e o s o p h i æ A-
m a t o r fidelis, & Medic.
vtriu- que Doctor.

CANDIDO LECTORI S.

IN *calce expositionum cuiuslibet gradus, candide Lector, per errorem irrepserunt hæc verba;* Inseratur figura primi 2. 3. 4. 5. 6. septimi gradus. *Nec enim singuli gradus singulas habent figuras. Sed Amphitheatrum ipsum suis constat figuris, & suas habet Introductiones, quod te monere volui, ne operi deesse aliquid putes. Vale.*

HANOVIÆ

Excudebat Guilielmus Antonius,

MDCIX.

Cum S. Cæsareæ Maiestatis Priuilegio ad decennium *à prima impressionis die.*

A01 1454907

Digitized by Google

G.39.